

adiectam fateri in posterum recusabant. (gg) Anno 1523. sub initium belli Episcopalis Lutterum a Ducibus Brunsvicensibus (hh) occupatum est, et, conditione quadam a. 1644. vtrunque pacta, in eorundem ditone in hunc diem requiescit.

(gg) Patent haec ex eodem *RECESSU*, qui tum separate in lucem editus est, et postea LVNIGII P. II. Spicilegii Ecclesiastici aliisque libris insertus exstat.

(hh) Olim tenebant Generosi Domini de Walmoden id castrum, qui sunt originis Graecae et a Theophania, ut videtur, Constantinopoli inter proceres ad nos deportati. *Burgum* eos in *Lutter* tenuisse, idem *Recessus* docet §. 17. Postea Templarius castrum cesit, uti fama dicitur. In bello Saxonico sub Imperatoribus ex Franconia ortis mutavit *Lutter* saepe dominos. Ditioni deinde Ducum Brunsvicensium paruit et ab eis nobili genti de Oberg oppignoratam est. Ad annum 1209. memoratur *Eschwinus de Lutere* apud *HEINECCIUM* in *Antiqq.* Goslar, L. II. p. 209. Tandem *OTTO* Comes de Woldenberg, Episcopus Hildesheimensis *Lutterum* emit a Ducibus Brunsvicensibus *Ernesto*, *Wilhelmo* et *Ioanne*, at ita, ut reddita pecunia redimi possit. Litteras venditionis tradit et exhibet *PHILIPPVS IVLIVS REHTMEIER* in *Braunschweig-Lüneburgischer Chronica* P. III. c. 31. p. 533. ad a. 1323. Hildesienfes conditionem adiectam tacent. *CHRONICON EPP. HILDESHE.* p. 797. T. II. *Leibn.* *Otto de Woldenberg Henrico successit, Praepositus ante S. Mauritii - qui castrum LVTTER emit et Lindatu pro magna pecunia.* Anno 1523. *Ericus senior* et *Henricus junior* *Lutterum*, vi interposita, recuperarunt. *Stiftliche Fehde* To. III. *Leibnit.* p. 259.

*Lutter hadde ynne Cord Bock
Seven dusen gulden was genoch,
Dat was deme eyn gut schad,
Dat desüllfte heffe daranne had.*

De praelio ad *Lutterum* 1626. 27. Aug. commissio, duce *Tillio* a *Caesareanis* depugnato, conferantur *PFFENDORFIUS* de *Vita* et rebus gestis *Friderici Wilhelmi Magni* L. I. §. 49. *IOBVS LYDOLFFVS* in *der Schau-Bühne* L. XXVI. p. 313. *THEATRVM EVROPAEVM* To. I. p. 1041. sq. Pronuntiatum et decretum *Papae* de restituendis praefecturis et castris, quae *Episcopo Hildesienfi* a *Ducibus Brunsvicensibus* erant adempta, et nominatim de *Lutter*, a. 1540. prodiit, et exhibetur a *IOANNE CHRISTIANO LVNIGIO* in *Continuat. Spicilegii ecclesiastici des Teutschen Reichs - Archivs* VII. *Abfatz* n. X. p. 531. sqq. Ex recessu anni 1644. *Lutterum* tenent *Duces Brunsvicenses* initar feudi masculini ab *Episcopo Hildesienfi* vna cum praefecturis *Coldingen*, *Westerhove* et *domo Deelmiffen* §. 19.

DISSERTATIO II.

De

Aduocatis et defensoribus Monasterii a *Ludolfo* fundati.

Synopsis. §. 1. De Aduocatorum primi generis origine, immutatione, mercede et fatis.

§. 2. De Aduocatis minori dignitate praeditis, von *Casterwögten*.

§. 3. De *Ludouicis* *Germaniae* regibus, aduocatis monasterii *Gandersheimensis*.

§. 4. De Aduocatis, quos medio saeculo XI. *Beatrix* *Abbatissa* adsciuit.

§. 5. De Comitibus *Wincenburgicis* et eorum genealogia.

§. 6. De aduocatia eorum *Gandersheimensi*.

§. 7. De Comitibus *Nordheimensibus* et eorum genealogia.

§. 8. De eorum aduocatia in bona ecclesiae *Gandersheimensis*.

§. 9. De Comitibus *Sommerfchenburgensibus* et eorum aduocatia.

§. 10. De Aduocatis ex Comitibus *Woldenbergicis*.

§. 11. De Aduocatis ex Comitibus *Woltingerodanis*.

§. 12. De origine aduocatae ex Comitibus *Woldenbergicis* translatae ad *Episcopos Hildesienfes*, ex eo tempore conseruatores liberi *Monasterii Gandersheimensis*.

§. 13. De aduocatis aliis diuersarum familiarum.

§. 14. De *Henrici Leonis* aduocatia *Gandersheimensi*, et conseruatoribus ex eius posteritate gloriosissimis.

§. 15. De

§. 15. De iudiciis tribus Abbatissae Gandersheimensis, quae olim aduocati administrare debuerunt.

§. I.

De Aduocatorum primi generis origine, immutatione, mercede et fatiis.

Magistratus summi in actiones et opes externas eorum, qui ipsis subditi sunt, potestatem suam ita exercentur necessum est, ut eos tueantur et ab iniuriis defendant. Quare regum et Imperatorum est, ecclesias, tutelae suae submissas, defendere et vim iniustam ab eis propulsare. Collegia enim, quae profitendae doctrinae Christianae causa coibant quondam, pro summatibus publice deprecabantur Deum, eisque venerationem debitam ac obedientiam praestabant, quantum erga summi numinis virtutes patiebatur pietas et suprema reuerentia. Quare coetus christiani ea, quae ex symbolis suorum libere parauerant in usum ecclesiae externum, summis Principibus ita voluerunt subesse, ut violentia arceretur et rapacitas. Ex quo autem tempore res opesque ecclesiasticae sunt auctae, paulatim inuidiae maiori et acriori rapinarum studio fuerunt expositae. Hac de causa regum illa defensio minus videbatur sufficere, nisi eidem nonnullis iudicibus nominatim locorum certorum defensiones commendarent ac traderent. Plerique (a) originem iudicium illorum, quibus tutela ecclesiae huius vel illius erat demandata, ex Codice Canonum Africanae ecclesiae c. 97. deducunt. Patres ibi faciunt, rogandos esse Imperatores, ut *aduocatos* vel *defensores* pro causis ecclesiarum defendendis constituent. Quum haec Africani concilii postulatio ad Caesares deuolueretur, ecclesiis mox aduocati coeperunt dari, (b) et edictum eo fine post sex menses a Concilio Carthaginensi est promulgatum, quia, ut est in Chronico Mosomensi, *ecclesia semper iusto Aduocato contra malignantes opus habet*. Origo igitur aduocatorum ecclesiae incidit in tempus, quod consulatum Stiliconis saeculo ineunte quinto proxime consecutum est. Deinceps a Principibus et Pontificibus summis statutum est, ut Episcopi, Abbates et Abbatissae singulares suos aduocatos seu defensores bonos haberent. (c) Vocantur illi nunc scholastici, nunc causidici, nunc defensores. Vnde patet, eos non armis, sed calamo et eloquentia in iudiciis res ecclesiasticas fuisse tuitos. Quum autem barbararum gentium migrationes paene opprimerent omnem Imperatorum potestatem, et hinc inde regum oppressiones ingrauescerent, vis Ecclesiis intentata et illata videbatur vi esse repellenda. Quare loco Scholasticorum et lure consultorum, qui calamo et ore pugnare didicerant, recepti sunt in Aduocatos viri militares et potentiores. (d) Nam olim ecclesiasticis viris haud licebat esse armatis et loricatis. Ecclesia Romana aduocatos habebat Imperatores Latinos, dein Graecos, et tandem reges Franciae ac Imperatores occidentales. Carolum Magnum contra reges Longobardorum elegerunt sibi Romani *Aduocatum sancti Petri*. Eodem encomio legunt adfecti Henricus II, Conradus II. et Fridericus Barbarossa. In plerisque inaugurationibus, quas Imperatores Romae susceperunt, id officii dilucide Caesaribus tribuitur. Nostra aetate

Capi-

- (a) Qui originem aduocatorum ex hoc canone repetunt, recensentur a Celeb. D. IOANNE WILHELMO GOEBELIO in Diss. de *Aduocatia Armata* §. 1. p. 4. sq. Helmitadii 1722. Canonem non esse 99, sed 97, monuit Celeb. Halensium Iureconsultus, Consiliarius regius, IVSTVS HENNINGESIUS BOEHMERVS Obseru. ad Petrum de Marca Obs. XVIII. p. 47. sqq. Copiosissime de Aduocatis ecclesiarum agit MARTINVS MAGERVS a SCHOENBERG in libro spisso de Aduocatia Armata, qui emissus est 1625. fol. Francofurti. Egregia sunt, quae collegit CAROLVS du FRESNE To. I. Glossarii lat. p. 87. sqq. Ex singulis bibimus, ut concisa inde de modo et momenti aduocatae armatae prodiret theoria.
- (b) Ita decretum est postea etiam in Concilio Romano sub Eugenio II. Pontifice, Moguntiaci c. 50. Duziacensi l. p. 225. edit. Celloti, in Capitul. ex Lege Salica et Gombata c. 14. in lege Longobard. L. II. tit. 47. §. 7. 5. 6. 9. Distinguendum autem haec est inter aduocatum causarum Ecclesiae, et inter illum, quae est soli. Illa praecipue post Stiliconis consulatum introducta est. GODOLPHIN abridgement of the ecclesiastical laws of England p. 208. de illa ex professo agit. Aduocati ecclesiae ratione soli sunt conditores et fundatores eius, atque qui ab ipsis descendunt. Si autem Monasteria et Ecclesiae *immunitatis* iure gaudeant, sibi adsciscere queunt aduocatos, quos volunt, nisi ipsis arma tractare et per suos iudicia instituire licet. Secundum consuetudinem Cisterciensium nec fundator nec ullus successorum et heredum aliquod ius Aduocatae habet. Nituntur ipsi Diplomate Henrici VI. a. 1193. ut tradunt, dato, quod in *monumentis Württembergicis* et alibi obuium est. Immunitatem Monasterio Gandersheimensi impertitus est Ludouicus junior, rex Germaniae, confirmarunt Imperatores subsequentes, et consuetudines ipsae creberrimae corroborarunt.
- (c) Leges Baiouariorum tit. I. cap. I. Capitula Caroli M. L. V. c. 2. 31. 40. 234. alibique passim.
- (d) CAROLVS du FRESNE loco laudato p. 88. To. Gloss. L. I. H. Boehmerus Obs. XVIII. selecta ad P. de Marca §. 1. p. 47.

FORIBVS

tium belli Episcopi
conditione quadam
scit.

paltza LVNIGE P. II.

nis Graecae et a Theophras-
tis in Letter tenuisse, idem
n bello Saxonico sub Im-
perio Ducum Brunsvicen-
1209. memoratur Eschep-
indem 0770 Comes de
nibus Erncito, Wilhelm
dit et exhibet PHILIP-
L. c. 31. p. 533. ad a. 1325.
H. p. 797. T. II. Leiden.
LITTEr. emat et Len-
terum, vintropolis, reco-nis depugnato, confere-
I. §. 49. IOHES LVDOL-
o. L. p. 1041. 67. Prom-
po Hildelienis a Duchu
et exhibetur a IOHANN-
hen Reichs-Archivs VL
fiscenses inlar feudi me-
et domo Declimiffen §. 19.

olfo fundati.

immutatione, mercedi

pögen.
sterii Gandershei

issa adsciuuit.

nfs.

uocatia.

anslatae ad Episc-
monasterii Ganders-

conseruatoribus et

§. 15. De

Capitulationibus Imperatoriis a Pontificiis Electoribus idem inferitur officium. Ex exemplo et ritu ecclesiae Romanae quoque suis gaudent dudum aduocatis ecclesiae speciales. Illi vel a rege petebantur, vel ab ipso dabantur vltro, vel, inspectantibus Comitibus, eligebantur ab ipsis Episcopis et Abbatibus. Ecclesiis nonnullis passim ea ab Imperatoribus Regibusque indulta facultas est, vt pro arbitratu aduocatum, quemcunque vellent, possent adsciscere. (e) Lex Salica et Gumbata c. XIV. requirit, vt aduocati propria vtantur hereditate in Comitatu illo, in quo sunt Ecclesiae. Ratio in promptu est consilii tam salubris. Ita enim communes necessitates aduocatum magis impulerunt ad defendenda proxima, per quae ipse detrimentum capere poterat. Officia aduocatorum erant varia. Erat ipsorum, adire summorum magistratuum tribunalia et iudicia ibique defensionem, siue *mundiburdium*, ecclesiae sibi commendatae suscipere et fideliter praestare. Erat ipsorum iurare. Iurandum enim est iurandum calumniae in prima litis contestatione, quod Clerici nequaquam facere debebant, quippe a quibus secundum leges iusiurandum procul abesse necesse erat. (f) Erat aduocatorum eiusmodi, vt interessent Comitum *placitis* i. e. iudiciis, ibique, vti ecclesiarum suarum patroni, iura ecclesiastica et praedia tuerentur. Erat eorum, consensu suo distractiones et alienationes rerum ecclesiasticarum confirmare, ac donationes restitutionesque, quae ecclesiis fiebant, ratas haberent. Erat eorum, monasterii bona ab omni rapina et indebitis actionibus illaesa conseruare et in rebus maioris momenti offerre et praebere consilia sua. Aeuo medio inclinante aduocati coeperunt ipsi ius dicere, nec amplius Comites ideo fatigarunt. Quotannis ter celebrabant iudicia sua, quae *placita*, et *malta* generalia vocantur. At quid erat pretii pro tot laboribus et officiis? Accipiebant ipsi tertiam partem mulctarum, quae *bannum* et *fredum* vocabantur, in reos et iniuste litigantes decretarum. Tertia illa mulctarum pars vocabatur *bannum tertium*, *denarius tertius*, *numus tertius*. (g) Praeter hoc laboris infumti et quidem forensis praemium, non adeo opimum in plerisque coenobiis, aduocatis et eorum famulis certa ac defi-

(e) Incerti auctoris vita Caroli M. De Henrico II. *DITMARIUS* Annal. L. VI. p. 399. *Rex Henricus a Papa Benedicto - - mense Februario in urbe Romulea cum ineffabili honore suscipitur et aduocatus S. Petri meruit fieri.* De Friderico I. *RADEVICVS* idem notat. Peculiare est, quod Fridericus idem sese vocet *aduocatum peculiarem terrae Palaeatine* apud *TAGENONEM* in Deser. expedit. Asiaticae p. 131. Aduocatum Petri se vocat Conradus Imperator apud *BROWERYM* L. III. Antiqq. Fuld. c. 17. De Carolo M. eiusque liberis Romanae Ecclesiae iuratis defensoribus late disserit *PETRVS de MARCA* de Concordia sacerdotii et Imperii L. I. c. 12. p. 69.

(f) Lex Longobardica lib. II. tit. 47. §. 8. 11. Lib. III. tit. 32. §. 1. et L. II. tit. 47. d. §. 8.

(g) *CAROLVS de FRESNE* haec fute comprobatur loco excitato p. 90. sq. Preces et suspiria pro Aduocatorum salute concipiebantur publice. Atque in eis putabatur larga consistere remuneratio. In nonnullis locis mercedis nihil praeterea expetebant. Exempla existant apud *MOLANVM* L. II. de Canon. c. 40. et du *CHENE*. Plerumque autem aduocati mercede illa minus fuerunt contenti. Alibi quotannis ex singulis aedibus gallinam cum sextario avenae exegerunt. Alibi aduocatis praedia et mansi certi fuerunt assignati. Alibi eis frumentum flagello spicis excussum, quod vocabatur Aduocaticale frumentum, erat praestandum. Alibi migrationum sumtus ministrabantur, fodrum praebebatur, canes equique certo numero alebantur, vti testimoniis adlatis euincit Celeberr. *IOANNES WILHELMVS GOEBEL* in Diss. de *Aduocatia Armata* ad §. 13. p. 37. 38. Alibi *Carnica Corneta* bis dabatur singulos per annos, id est, certum pretium de singulis aratris eorum, qui arabant domini vel monasterii agros. Aduocati Gandersheimenses quid acceperint, postea docebo. Nolim tamen omittere vexillum aduocatorum, qui in illo Comitatu, vbi Ecclesia erat, hereditatem propriam habebant. Hoc enim ipsis offerebatur ab Ecclesia, cuius aduocatos ipsi agebant, et in possessionem functionis suae eo tradito mittebantur. Ex eo factum est, vt dicerentur *vexilliferi*, *vexillarii* et *signiferi Ecclesiae*. Ex Chronico S. Martini Turonensis constat, Thibautum Comitem Blesensem, Abbatiae illius Aduocatum, vexillum Sancti Martini gestasse, iuxta consuetudinem receptam. Eodem ritu Comites de Vexin, qui erant Aduocati Abbatiae Sancti Dionysii, auri flammam portabant. quod ius vna cum Aduocaticae munere posthaec ad ipsos Galliae Reges translatum est, vti est apud *SVGERIVM ABBATEM S. DIONYSII* in Vita Ludeuici Grossi et Diplomate anni 1424. apud *DVCHENE* p. 28. Hist. Advocat. Bethunens. Vexillum eiusmodi vocabatur *carrucium*, a curru, cui imponebatur a quatuor bouum iugis trahi solito. Adpellabant id etiam *carrucam*, *standardum*. *SIGONIVS* L. II. de regno Ital. *MATTHAEVS PARIS.* 2. 1236. *Cum standardo suo, quod carrucam vel carrochinum appellant, - - perrexerunt.* Tandem vero defensoris aduocaticae demortui vexillum in templo publice suspendebatur, eo sine, vti pateret, aduocatum ad extremum vsque vitae halitum bona ecclesiae defendisse. De Carrucio fute agunt *CAROLVS de FRESNE* in Gloss. lat. To. I. p. 948. 199. et D. *SIMON FRIDERICVS HAHNIVS* in Reichs-Historie P. II. c. VII. §. II. p. 266. Inuentor Carrucii fuit Heribertus Archiepiscopus Mediolanensis Conradi II. Imp. aetate. *ARNVLPHVS MEDIOLANENSIS* L. II. gestorum Mediolanensium c. IX. p. 734. *Heribertus signum, quod dmicatuos suos praecedere debebat, tale constituit. Proceras trabs instar palis nans, robusto confixa plastro, erigatur in sublime, aureum gestans in cacumine porum cum pendentibus duobus candidissimis velis limbis. Ad medium veneranda crux, depicte Salmatoris imagine, extensitate brachis - -*

definita praebebant cibaria praesules ecclesiarum per omne tempus, quo iudicium celebrabatur. Nonnulli aduocatorum hisce munusculis minus contenti in id vnice incumbant, vt feuda pleraque, si qua vacuefierent, vel sibi peterent, vel vi quadam leniter interposita inuolarent. Eis enim beneficia denegari, qui onera et molestias videbantur exhaurire, erat omnino alea anceps et res periculi plena. Ita enim poterat aduocato ansa suppeditari, negligentius ecclesias tuendi et discordias varias multiplicesque plane superuacuas eis immittendi. Ancipiti igitur premebantur ecclesiae periculo. Si feuda vacuefacta denegarent aduocatis, eorum odia et moleste sedulam excitabant aemulationem; sin feuda eis saepius conferrent noua, ingluuiem et famem eorum indies extimulabant. Vt verbo dicam, tanta rapacitate et auaritia sese aduocati tandem commacularunt, vt in bona ecclesiarum pro arbitrato tanquam in propria dominarentur. Villicationes siquidem aliis, vti suadebat animus, locare solebant, maximam fructuum retinere consueuerant, hereditates hominum mancipi vel glebae adscriptorum, sibi vindicabant, colonos ad arbitrium mutabant, ac eos ita instruebant, vt ecclesiis plus querelarum et lamentationum quam vsurarum et census anniuersarii soluerent. Hac ratione patescit, eos summo damno et noxae irreparabili fuisse Ecclesiis. (h) Non poterant non querelae oriri et leges temporariae condi ab Imperatoribus regibusque aduersus illam tyrannidem et rapacitatem. Praecipue culpanda erat illa consuetudo, tot fere quod aduocati essent, quot erant maiora ecclesiae praedia. Intolerabilis erat vitium illud, quod ecclesiae sibi constituerent aduocatorum subaduocatos. Hoc enim pacto circumuicini Comites, Equites et Nobiles vno impetu dataque opera in bona ecclesiae conspirabant, ecclesiisque honorem domini, sibi autem vsufructum, ni hereditatem, diplomatibus sensim dissipatis vel interuersis, tribuebant. Abrogati tandem sunt merito illi subaduocati, acutius et rapacius saepe alienis inhiantes, quam aduocati maiores. Incidit illa abrogatio in annum 1148. (i) Quum autem nescio quidem ecclesiarum conseruationi bonorumque et praediorum ecclesiasticorum tutelae consuleretur, tentata est defensio artibus prorsus nouis et antehac inusitatis. Circa interregnum Imperii, quod medio saeculo XIII. coepit, rapinae et certamina mutua per Germaniam Italiamque inhorrescebant. Archiepiscopi igitur, Episcopi et proceres ecclesiastici opulentiores arma et animum militare induebant sibi ac suis Ecclesiis ipsi patrocinium et aduocatum armatam praestabant. Si qui autem forte milites conscribere nollent vel minus possent, ei curabant arma insultantibus inferri per clientes suos fiduciaris, qui *Vasalli* dicuntur, quos hoc consilio et sine multis ditabant et potentes reddebant in feudum datis praediis atque possessionibus, (k) Postquam autem in primis diligentia et iusti-

(h) CAROLVS du FRESNE l. c. p. 91. IOANNES MICHAEL HEINECCIUS Antiqq. Goslar. L. II. ad a. 1188. p. 187.

(i) Concilium Remense a. 1148. can. 6. et Lateranense sub Innocentio III. c. 45. aduocatis: *Praeterius et beneficium antiquitus constitutum sibi aliquid accipere vel usurpare uentantur.* Conf. Frederici I. Imperatoris mandatum a. 1188. datum aduersus aduocatum ecclesiae Gandersheimensis, quod exhibent IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS in Antiqq. Gandersh. c. XXV. §. 17. p. 302. sqq. et LVNIGIVS in Spicilegio Ecclesiastico des teutschen Reichs-Archivs p. 33. sq. Eodem anno 1148. subaduocati, qui etiam proaduocati, postaduocati, viceaduocati, subaduocatores, aduocati infeudati et feudales, sublatis sunt. Multitudine enim eorum grauabantur Ecclesiae et Monasteria, propter exactiones eorum strenuas et consuetam rapacitatem aequilnam. Quare aduocatis crebro inculcatum, ne ipsis subaduocatos instituere liceret, nisi de ecclesiarum suae aduocatae consensu. Abrogationis formula haec est ex Concilio Remensi c. 6. *Auctoritate Apostolica prohibemus, vt nullus aduocatus praeter beneficium antiquitus constitutum aliqua sibi accipere vel usurpare praesumat: subaduocatos vero vel exaliores eorum modis omnibus ab Ecclesiarum infestationibus prohibemus.* Fuerunt tamen post hoc tempus adhuc subaduocati Gandersheimenses, vti ex Diplomatum subscriptionibus patet. Saeculo tamen XIII. minores illi aduocati heic etiam videntur abrogati.

(k) CAROLVS du FRESNE l. c. p. 93. Vt autem hisce lucem ex nostris, vel nostris lucem ex adlatis rationibus feneremur, geminum Diploma subiicere placet, ex quo aduocatorum monasterii exemti et Imperialis natura et indoles et facies saeculi duodecimi innotescere potest. Primum est Frederici I. Imperatoris; alterum est ipsius Abbatissae Adelheidis. Illud legitur iam apud IOANNEM GEORGIVM LEVCKFELDIVM Antiqq. Gandersh. c. XXV. §. 17. p. 302. sqq. et IOANNEM CHRISTIANVM LVNIGIVM in Spicilegio Ecclesiastico des Teutschen Reichs-Archivs, Absatz von Aebtissinnen p. 33. 34. Hoc exhibetur ab eisdem, a Leuckfeldio p. 304. sqq. l. c. et LVNIGIO p. 34. sq. loco laudato. Prius sic sese habet:

FREDERICVS, *Dei gratia Romanorum Imperator et semper Augustus. Ea, quae iudicio curiae nostrae sententia fuerint, Principum et prudentum consensu approbata, dignum ducimus auctoritatis nostrae scripto confirmare petentibus his, quorum interest, inuoluta conseruari. Sane cum ADELHEIDIS, Abbatissa de Gandersheim, causam cum officialibus suis habens, Marscalco scilicet, Dapifero, Pin-*

p. 399. Rex Henricus a Pa
e suscipitur et aduocatus
t, quod Fredericus idem
for, expedit. Asiaticae p. 11
I. Antiqq. Pall. c. 17. De
it PETRVS de MARCA
v. 47. d. §. 8.
Preces et supplicia pro Aduoca
bere remuneratio. In nomi
LANVINI, II. de Canon. c.
u contenti. Alibi quoru
uo. utis praedia et mania
uabatur aduocatale frum
sodum praebatur, a
rr. IOANNES WILHELM
Carnea bis dabatur finge
e domini vel monasterii ap
pen omittere vexillum adu
bant. Hoc enim ipse
nis suae eo tradito mite
ecclesiae. Ex Chronico
is Aduocatum, vexillum
s de Veim, qui etiam
cum aduocatae munere
ABBATEM S. DIONISII
S. H. Advocat. Rehen
uor boum iugis trahi
s Ital. MATTHAEVS PA
perreuerunt. Tandem
ur, eo sine, vti patet, ab
Carocio suae agum Call
RICVS HANSIVS in Bist
episcopus Mediolanensi Co
mediolanensium c. II. p. 74
nt. Protera trahit mlti
vniue potum cum pndu
Salmatrix imagine, curat

iustitia Maximiliani primi effectum est, vt oppressiones mutuae ac intestinae concertationes in externa haud facile bella prorumpant, et ratio bellandi nostra aetate est tum ardua tum longe lateque periculosa; monasteria imperialia eis gaudent aduocatis, quos et potentia et amplitudo commendat. Cessant simul vsus et fines feudorum confessorum plurimi. Vasalli enim cum seruis ac hominibus suis, si sint barones et equites, militare pro salute ecclesiarum nequeunt. Plerumque ei parum curant patronos et patronas suas, nihilque officii pro collatis sibi feudis propemodum praestant. Longe igitur

cerna et Caverario in praesentiam nostram eos traxisset apud Goslarum. *Lis, quae inter illos vertebatur, hac est prudentum curiae nostrae sententia rationabiliter decisa: ut quotiens supra dicti officiales solemnibus mensis Dominae suae Abbatisae deseruerint, ipsi etiam in curia ipsius Dominae suae resciantur. Caeterum potestatem non habeant extra curiam Abbatisae mittere aliquid, aut inuitare ex parte sua rescios, nisi cum benevolentia Dominae suae Abbatisae. Etiam si post exhibitum curiae seruitium, ad propria praesentem, vel caenatum ire maluerint, nullus eos postus sequatur ad propria, tantum in curia Abbatisae, si voluerint, rescios erunt: Pincernae, si decem carrucae (Fuder) vini fuerint, annuatim decimas carruca dabitur: quotcumque supra decem fuerint, nihil eis, nisi una sola carruca detur: si minus, quam decem carruca, fuerit, nihil eis detur. Si uerra (bellum) fuerit in terra, ut vinum adduci non possit, et illis (in praediis ad Rhenum positus) venditum fuerit secundum dispositionem praedictam argentum eis de una carruca persoluetur. In hoc etiam ipsi Ecclesiae prouidendum putauimus, ut insolentias Aduocati speciali edicto coarctemus, de quo iuxta Principum sententiam et assensum statuimus, ut in bonis aut personis, ad Ecclesiam pertinentibus, non faciat violentiam exactionem aut petitionem iniustam, contentus iure suo, quod eis, ob defensionem Ecclesiae, constitutum est. Nequis ergo Aduocatus sine officiali dictae Ecclesiae contra huius scripti continentiam venire audeat aliquando, praesentem ipsi Ecclesiae cartulam conscribi fecimus, et impressione imaginis nostrae roborari. Huius rei testes sunt: Otto Frisingensis Episcopus, Adelhogus Hildensemensis Episcopus, Bertoldus Nuenburg. Episcopus, Johannes Imperialis aulae Vice Cancellarius, Rodolfus Protanotarius, Ekhardus Praepositus Goslariensis. Laici Burchardus Comes de Woltingerode, Comes Sibodo de Scartveld, Albertus de Hiltinburch, Albertus Grombach Mariscalcus ipsius Ecclesiae, Hendericus dapifer, Elewinus pincerna, Vdo Camerarius, Gerhardus, Eilhardus et Johannes ministeriales dictae Ecclesiae et alii quam plures. Acta sunt haec apud Goslarum. Anno Dominae Incarnationis MCLXXXIII. Indict. 6. VIII. Kal. Augusti. Caruit hoc Diplomate HEINECCIVS, uti haud obscure indicat in Antiq. Goslar. L. II. ad a. 1188, p. 187. Eadem querela a Canonicis Ecclesiae immediatae Goslariensis de SS. Simone et Iuda dictae delata fuit eodem tempore contra violentiam et rapinas aduocatorum suorum, quibus edicto similis naturae obuiam iuit Imperator idem, quod HEINECCIVS adtulit p. 185. sq. et cui subscripsit inter alios Burchardus de Waldenberch. Per sese patet, Abbatisam Gandersheimensem nulli iurisdictioni tum fuisse in rebus temporalibus, uti vocant, obnoxiam, nisi Imperatoris, nec aliud nisi eius, forum agnouisse. De ministerialibus speciatim infra erit locus agendi. Alterum Diploma eodem pertinet, et collineat ad eum finem, ut Aduocati intra cancellos et regiones circumscripti ipsi officii sese contineant. En illud: ADELHEIDIS, diuina fauente clementia Gandersheimensis Ecclesiae Abbatisa. Vniuersos tam praesentes, quam futuros, nosse cupimus. Quod cum Heremannus Gandersheimensis Aduocatus, litones Ecclesiae nostrae continuis, ac diuturnis grauaret, exactionibus, Fridbericus Imperator augustus, apud Goslarum constitutus, super huiusmodi grauamine querelas nostras accepit, et honorabilis Comiti Burchardo de Woltingerode dedit in mandatis, quatenus, cum ipse ecclesiae nostrae esset Aduocatus, insolentias praedicti Heremanni ratione iuris et Imperiali auctoritate reprimeret efficaciter. Memoratus igitur Comes imperialis mandatis deuotus ac fidelis executor paucis interpositis diebus una cum fratre suo Hojero comite et Theodorico Comite de Insula, qui et a Domino Imperatore ad huius causae executionem fuerunt delegati, Gandersheim veniens, conuocatisque ecclesiae ministerialibus sub obtentu imperialis gratiae simulque suo debito fidelitatis, quo ipsi et nobis et ecclesiae tenebantur, districte illis praecipit, ne timore, dilectione, vel odio denicti, veritatem supprimentes, iura Gandersheimensis Aduocatae, sicut ipsa se in veritate haberent, et sicut ea a progenitoribus et antecessoribus suis intellexissent, et vidissent, et quantum ad eos ipsi inconcusse obtinissent, publice et fideliter explicarent; Illi ergo, tanta districione requisiti, Aduocatae et Aduocatorum iura, in nostra, et multorum honestorum praesentia, hoc modo districte et fideliter protestati sunt. Gandersheimensis Aduocatus sine principalis sine quilibet alius, vice principalis institutus, seminarum oppressiones, rapinas, furta, latrocinia, seditiones sanguinarias et causas pecuniarias coram ipso legitime propositas sententialiter iudicabit. Tribus vicibus in anno solemniter praesidebit, in quo tam litones quam forenses homines comparebunt, villicae Dominae Abbatisae, ubicunque locorum villicationes et litones, nihil ab ecclesia possidentes, ad eius iudicium, nisi forte conuenti, venire non tenentur; Litones ecclesiae, extra ciuitatem constitutos, nullis omnino exactionibus vel angariis petitoribus onerabit. Causa vero non agendarum exactionum ab antiquo vsque in praesens talis fuisse dinoscitur. Quaedam ecclesiae bona in Boseleshusen sita, ad decem talenta aestimata, SIFRIDO Comiti de Bonnenborch, Gandersheimensi aduocato, primo fuerunt concessa, pro eo ut litones ecclesiae a violentis exactionibus aduocati omnino sint liberi, et ne captiuis iudicio debeant iudicari. Infra septa claustris, cymeteris, muri urbani, monasterii sanctae Mariae, monasterii in Brunnesteshusen, monasterii in Clusa, in doribus ecclesiarum tam infra ciuitatem, quam extra, existentium, in domiciliis ecclesiarum, personarum, et in possessionibus ministerialium, illis videlicet, quas ipsi personaliter possident, vel propriis sumibus colunt, nihil iuris sibi vendicabit aduocatus, sed si qua in taxatis locis iudicanda contigerint, Domina Abbatisa iudicabit. Siquis autem in praefatis locis publicas mercaturas exercuerit, ratione mercationis, non ratione personae, legi forensi subiacebit; Cessante vero causa cessabit et effectus. Publice vero mercatores di-*

cum-

igitur monasteriis et ecclesiis conducibilius foret, feuda vacuata in posterum nemi- ni conferre, nisi sint infeudari solita, sed ea potius sunt vsibus Deo probatis, eisque, qui pietatem veram et genuinam promouent, consecranda, quemadmodum id conditores primi plerumque, confuse ad minimum, intenderunt ac respexerunt.

cuntur, quando quis res, quas infra forensium limitem emit, lucrâ gratia postmodum vendere inten- dit. Si qua vero de praedictis personis ecclesiasticis videlicet et ministerialibus, quid sibi de rebus propriis emptis superhabundare viderit, in quocunque loco vendiderit, aut vendi iusserit, occasione huiusmodi venditionis legi forensi non subiacebit. Exuias defunctorum, eorum videlicet, qui veri aduentitii vel veri exules fuisse probantur, legitimis heredibus, si tamen ipsi eas ante euolutum an- num et legalem diem petierint, aduocatus exhibebit. Heredibus autem infra annum non comparen- tibus illas ad ius aduocati pertinere consuetudo permittit. Dispositionem fori non aduocatus, sed do- mina Abbatis, per quos voluerit, ordinabit Mercatores, carnisfices, mulieres cereuisiam vendentes quibusdam suis muneribus, tribus vicibus in anno, aduocatum honorare constituerunt, quae tamen iuris nomine non exhibent, sed pro eo, ut ipsius benevolentiam sibi sentiant efficacius profuturam. Huc usque ministeriales. Has itaque expressas iuris species et non alias, memoratus Comes H. praefato H. concessit, et iuste exercendas recognouit, quas etiam idem H. se non transgressurum fideliter promit- tebat. Nequis igitur Gandersheimensis Aduocatus alia sibi iura temere usurpet, vel quaelibet nostrae fortis Abbatis alia iura aduocati concedat vel recognoscat, in huius scripti memoriam praesentem paginam conscribi et sigilli nostri impressione decreuimus insigniri. Ad validiorem quoque praedictor- um firmitatem speciale quoddam supra memorati Imperatoris edictum contra insolentias Aduocatorum et aliorum quorundam, ecclesiae nostrae in solenni curia solemniter indultum, huic nostro scripto ne- cessario duximus inferendum. Dicit enim Dominus Imperator inter caetera: In hoc etiam ipsae ecclesiae praesentem putauimus, ut insolentias aduocati speciali edicto coarctemus, de quo iuxta Principum sententiam et assensum statuimus, ut in bonis et personis ad ecclesiam pertinentibus non faciat vio- lentiam exactionem aut petitionem iniustam, contentus iure suo, quod et ob defensionem ecclesiae in- stitutum est. Inchoata sunt haec apud Goslarium Anno verbi incarnati MCLXXXIX. Indict. VI. VIII. Kal. Augusti, consummata vero apud Gandersheim eodem anno, eadem indictione, V. Idus Augusti. Testes: Jueditha Praeposita, Adelheidis Decana, Hadewigis Canonica filia comitis Hermannii, Luckar- dis Capellana, Bertoldus, Godofridus et Albero Capellani, Burchardus de Cimesem, Arnoldus et Gerhar- dus de Cantelssem, Ortwinus dapifer, Vdo Camerarius, Henricus filius, Aschwin, Giselbertus, Iohan- nes, Gerhardus, Einhardus, Henricus, Fridericus et alii quam plures.

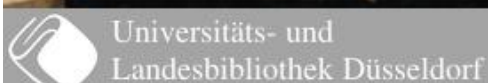
§. II.

De aduocatis minori dignitate praeditis.

Erat in arbitrio monasteriorum maioris auctoritatis sibi constituere vel adsciscere subaduocatos seu viceaduocatos, vbi aduocati a templo et monasterio collegiato ni- mis erant disiuncti vel negotiis singularibus districti, quo minus statuto tempore iudi- ciis interesse ac praesidere valerent. Aerarium praeterea monasterii saepius admini- strandum erat accurate perpetua, nec ferendum videbatur maiores fieri sumtus in coenobiis, quam ratio accepti et expensi patiebatur. Haec necessitas peperit vice do- minos et aduocatos minores, quales Franciae reges et Imperatores Abbatibus et Abba- tissis inuitis dabant. (a) Cautum vero fuit priuilegiis insignibus, ne Gandersheimense monasterium liberum et Imperiale aliis vteretur proaduocatis, ac illis, quos ipsum sibi adesse et negotiis suis expediendis inuigilare volebat. Ioannes Fridericus Elector Sa- xoniae et Philippus Landgrauus, quum Henricum ducem Brunsvicensis in vicinia de- uicerant et profigauerant, (b) Gandersheimensis monasterii et collegii homines ad Lutheri doctrinam vi adhibita adigere parauerunt et eo fine summam annuariae reddituum a Canonicis et Vicariis extorquere anni sunt, illis adimentes, quantum po- tue.

- (a) MELCHIOR GOLDASTVS in Notis ad c. VII. Burchardi de Casibus Monasterii S. Galli p. 131. To. I. rerum Alemannicarum: Aduocatus Schirm- oder Castenvogt, Hi vel iniuris Episcopis et Abbatibus Regum Franciae et post ibi Imperatorum Germanicorum cura et vigilantia oeconomi dabantur, et, ut vulgo vocantur, Vice domini, qui earum rerum, quae ad vitae alimentum et redditus ecclesiasticos per- tinebant, sedulam curam gererent. Ea aetas Advocatos aduocant, nostri Alemanni VOGT ex la- tino - -
- (b) Videatur SCHARDIUS de rebus in orbe gestis sub Imperatore Maximiliano secundo T. IV. script. rer. Germ. p. 90. LAMBERTVS HORTENSIVS de Bello Germanico apud eundem T. III. p. 451. 452. Hessus sociorum precibus fatigatus, in finibus suis tumultuario septem millia peditum contrahit, et equites mille sexcentos. Ad Northesium equites mille et tria millia peditum, his copiis se coniun- gebant, quos Saxo Elector subsidio miserat, praeterea sexcentos voluntarios, quos in agris suis college- rat. Ad hos accedebat Hessi gener Mauritius cum mille equitibus et peditum millibus quinque. Cum his copiis Hessus Brunsvicensi obuiam processit. Ille hostis aduentu accepto, omnia obsidione arcis Wol- febutels, collecta undique pecunia militibus, qui iam dislabi coeperant, stipendium poscentibus persol- uit: Inde profectus ad Calsfeldum, mille passus a castris Langranis castra communiuit, cum Dux Ericus

ac intestinae concerni nostra aetate est tunc gaudent aduocatis, quos fines feudorum confestim si sint barones et equitum curant patronosque praestant. Longe igitur quae inter illos ventura supra dicti speciales solennitate sua referantur, caeterum ex parte sua referentur, ut iuratum, ad propria praesentem in curia Abbatis, si voluerit, annuatim decima carnis et decima sive summi, quae ob ea, ut vincto adacta non possit suspensionem praedictam in tendam putantur, ut in his sententiam et assensum statuimus, ut exactorem aut petitionem non est. Nequis ergo alius audeat aliquando, praesentem hanc rotari. Hinc vero Bertoldus Nienburg, Episcopus, Eikhardus Praepositus in artveld, Albertus de Hildesheim, Eleonora puerpera, et alii quos plures. Ab Indict. 6. VIII. Kal. Augusti. Goslar. L. II. ad a. 1188. SS. Simone et Iuda dicta orum, quibus edicto simili fa, et cui subscripserit inter alios nem nulli jurisdictioni tunc e aliud nisi eius, forum agere diploma eodem pertinet, etiam ipis officii sine contentum desat Abbatis. Vnumque Gandersheimensis Aduocatus, hinc ericus Imperator Augustus, a septi, et honorabilis Comiti in nostrae esse aduocatus, si emeret efficaciter. Memna postea diebus una cum praetore ad huius causae ministerialibus sub obtentu lae tenebantur, districto iura, intra Gandersheimense ad antecessoribus suis intelles et fideliter explicarent. Itra, et multorum hominum Aduocatus sine principum, facta, atrocem, in sententiam iudicant. In om forenses homines compitones, nihil ab ecclesia omes ecclesiae, extra curiam. Causa vero non oportet iam ecclesiae bona in huius, Gandersheimense aduocatus aduocati comiti sui in mari urbani, monasterii us ecclesiarum tam infra et in possessionibus ministerialibus colant, nihil iuri in Domina Abbatis edicere mercationi, non ratione publice vero mercatoribus

tuerunt, priuilegia quaedam manu exarata; hisce vero iniunxerunt onus intolerabile, ut scrinium suum et sigillum traderent, ac in posterum dimidiis redditibus contenti forent. Scripta, sigillum et summam reddituum descriptam Vicariis praereptam obtulerunt milites oppidanis nonnullis, qui Vicariis praebere victum attenuatum et scripta sibi reseruarent. Hac ratione redditus multi a nouis illis subaduocatis et fisci procuratoribus deperditi interciderunt et chartae in tabellarium curiae oppidanae magnam partem coniectae sunt, irreparabili in Vicarios damno. Monasterium Gandersheimense habuit minores omnino aduocatos, qualium vnus ministerialibus adnumeratur a. 1188. videlicet *Waltherus aduocatus*, in Diplomate, quod supra de permutato castro *Schiltberg* in medium adtuli.

cus eiusque mater et Iohannes Brandeburgensis superuenirent, ad dirimendas acies et pacem faciendam. Sed Hessus, qui praelium tantum spectabat et praesentem victoriam sibi pollicebatur, id non suae voluntatis, sed sociorum, esse respondit. Spe pacis abiecta Brunsvicensis propius Northheimum cum turmis aliquot equitum progreditur. Conferitur hic pugna; sed Brunsvicensis, tormentorum vis loco motus, receptum in castra habuit. Rursum acrius urget Mauritus pacem apud Landgrauum, ut scriberet ipse, quas vellet, condiciones, fortassis eam pacem iustam bonamque sibi cum illo fore. Scribit Hessus pacis leges, sed quas crederet eum non accepturum. Interim dum per Eblebum et Comerstatum transmittuntur, nunciatur, Brunsvicensem cum omni exercitu ad montem, qui castris Landgrauis imminabat, occupandum aduentare. Hessus extemplo dato signo cum omnibus copiis, praesidio castris medico relicto, montem innadit et hostem operitur. - Concurritur utrimque cum omnibus copiis Marte diu ancipiti; sed acenarum machinarum, quibus Hessus superabat, iactibus, in fugam pulsus fuit Brunsvicensis.

§. III.

De regibus Germaniae, primis patronis et aduocatis monasterii Gandersheimensis.

Ludolfus et Hathumoda constituerant secum, monasterium Gandersheimense, et prius et posterius translatum, Ludouicis Germaniae regibus in patrocinium supremum tradere. Vtrique immatura, iusta tamen, stetit haec cura. Lugebat moribunda Hathumoda monasterium eo, quod tuitioni regiae nondum esset commendatum. Destinata salubriter Bruno et Otto, Ludolfi heredes et nati, effectui dabant, accedentes ad Ludeuicum Serenissimum regem, in *Francia orientali regnantem*, ut sese vocat, ad finem suum, eique de meliori commendant et tradunt monasterium a patre inchoatum et quotidie augmentis nobilitatum. Ludeuicus ille iunior, seu Saxo, Ludeuici Pii ex Ludeuico Germanico nepos, immunitatem et regiam protectionem monasterio Gandersheimensi a. 877. Francofurti ad Moenum impertitus est ceterorumque omnium Principum et Comitum Germaniae a potestate exemit. Hac ratione sibi suisque successoribus vnice subiecit illud monasterium suoque patrocinio dignatus est, ut merito ipse aduocatus supremus, defensor et conseruator primus Gandersheimensis coenobii dicens sit. Eandem tutelam supremam reges et Imperatores Germaniae in hunc diem Abbatissae et collegio Capituli praestiterunt. Copiosius ea edifferere volupe est, quum infra ex professo de regia et Imperatoria tuitione, bono cum Deo, agam. Alterum momentum clementiae Ludeuici in eo constitit, quod aduocatum certum Gandersheimensi monasterio non praeposuerit, sed eorum constitutionem arbitrio Abbatissae reseruauerit et tradiderit. (a) Eandem libertatem Abbatissae intactam conseruarunt Reges et Imperatores, Ludeuicum iuniorem secuti. (b) Quos autem fauentiores sibi monasterium Gandersheimense adfisceret Aduocatos, quam Ludolfi filios? Qui enim e sanguine et stirpe Ludolfi erant geniti Principes; et beneuolentia in hocce monasterium

(a) Ludouicus iunior Rex in Diplomate a. 877. *Homines illius Abbatissae, siue liberi sint, seu serui, nulla iudicialia coerceantur potestate, sed in praesentia eiusdem Abbatissae ADVOCATI et eorum rectitudinem adquirant et caeterorum perficiant.*

(b) Verba illa Ludouici distincte et totidem syllabis repetit Otto primus seu Magnus, Imperator postea, tum Rex Germaniae, in Diplomate IV. Non. Maji. 946. in *Werlahum* dato. Otto secundus in diplomate, Tornburgi anno 980. dato, Abbatissae venerabili Gerbirgi *urbales bannos in Seburg et Grene* ita tradit et confert, ut eos ipsa cum succedentibus sibi Abbatissis *sub suo iure perpetim teneat, nec ullus deinceps Comes vel Aduocatus aut alia quaelibet persona sine voto et iussu super eosdem bannos potestatem aliquo modo habere tentet.* Idem Otto, quum Gandersheimii esset a. 990. II. Non. Aug. Abbatissae eidem eique successuris prouidit de mercatu, monetarum faciundarum iure et telonio, addens: *Nulla persona iudicialia, parua seu magna, deinceps in oppido Gandersheim aliquod ius exercendi ullam potestatem habeat, nisi praesens et eius futurae sublocutrices Abbatissae, et is, quem ipsae ad hoc opus et ministerium elegerint et constituerint ADVOCATVM.*

um et benignitate in id ipsum immortale sibi perpererant laudum decus et ornamentum. Filiae eorum principes et cognatae affinesue heic educabantur, sacris litteris et latinis imbuebantur, et negotiis tanto fastigio dignis adfuefiebant. Quum autem Henricus Auceps eiusque successores, Augusti, populos maximos regerent, opus erat Abbatissae et collegio sacro, aduocatos legere propiores eosque minus distentos occupationibus maximis atque per varias terras et Romam ipsam patentibus. Erant in propinquo Comites Wincenburghenses, Northeimenses, Woldenborgenses, Woltingerodani, Sommerschenburghenses et ad Rhenum Comites Palatini. Thuringica curare poterant Comites Wincenburghenses, quibus ibi praedia et opimi erant fundi. Episcopus Halberstadensis videtur adiecta sibi curasse vel per se vel per suos. Imprimis ille error sedulo euitandus est, cui videtur plurimum reuerendus LEVCKFELDIUS implicatus fuisse, ne putemus, aduocato semper vno gauisam esse Ecclesiam Gandersheimensem, qualis primo e gente Wincenburgica fuerit adlectus, quam extinctam in defensione nostrorum suscipienda exceperint Comites Woldenbergenses. Idem cum multis aliis existimat, Comites hosce abiisse in profapias Woltingerodensem et Woldensteinensem, ita vt ex radice vna germen tripartitum effluerit. A quoquam tamen id luculenter fuisse ostensum, nego. Miror simul, a Leuckfeldio omitti aduocatos ex Comitibus Palatinis Sommerschenburghensibus, omitti aduocatum Episcoporum Hildesensium in monasterium Gandersheimense, omitti comites et Duces Northeimenses. Fit etiam mentio ad a. 1027. CHRISTIANI Comitis, qui Aduocatus fuerit ecclesiae Gandersheimensis. (c) Exstiterunt fortassis et Aduocati Ganderheimensis collegii sacri ex aliis domibus, quae notitiam meam quoque effugerunt, licet pro virili latebras omnes & ineditorum et editorum monumentorum perreperim. Ne quis autem huius rei tractationem a Ludolfi institutis alienam putet, redeundum est in memoriam Abbatissae primae Hathumodae. Haec enim tuitionem regiam, et quae cum ea erant copulata, anxie expetiit suumque desiderium adstantibus sibi, in lecto mortifero defixae, exposuit copiose. Ludolfus igitur e re monasterii a sese conditi esse ratus, vindicare et seruare illud in libertate, natalibus suis officioque amplissimo digna, indubie eam cupiditatem Hathumodae instillauit. Nam vt ipse solius regis erat obnoxius supremae potestati atque ditioni, ita lectissimos liberos, principes ex sese natos, omnino eiusdem esse fortunae concupiuit. Otto et Bruno, filii, voluntatem Patris vtique venerati sunt, tantum abest, vt ei aduersa fuerint moliti, quum monasterio a Patre et sese constructo immunitatem regiam et imperialem petierunt atque felicissimis auspiciis obtinuerunt.

ant onus intolerabile,
reditibus contenti fo-
is praereptam obtule-
attenuatum et scripta
ocatis et fisci procura-
oppidanæ magnam
rium Gandersheimen-
adnumeratur a. 1188.
nutato castro Schilbers

at acie et pacem facendam,
allicebatur, id non sine ro-
ppio Northeimam cum tur-
li, tormentorum vi suo mo-
quod Landgrauum, vt scribe-
fili cum illa fore, scribit Hyl-
per Ebleham et Conserham
on, qui copias Landgrauum
lar copias, praefatus castro
cam omnibus copis Man-
thaus, in fugam pulsus fu-

vri Ganders-

Gandersheimense, et
atrocium supremum
gebat moribunda Ha-
mmendatum. Desti-
dabant, accedentes ad
vti sese vocat, ad finem
a patre inchoatum
o, Ludouici III ex Lub-
m monasterio Ganders-
orumque omnium Prin-
ne sibi suisque successi-
tus est, vt merito ipse
rimensis coenobii dice-
ermaniae in hunc die-
terere volupe est, qui
Deo, agam. Alterum
um certum Gandershei-
arbitrio Abbatissae
ctam conseruarunt
em fauentiores sibi
dolfi filios? Qui eni-
tia in hocce monaste-

sine liberi sint, seu seu, vt
ADVOCATI et eorum

Magnum, Imperator potius
dato. Otto secundus in b-
hales hancor in Schong et Gen-
no iure perpetuum tenet, vt
et missu super eisdem hanc
ii esset a. 990. II. Not. de
standarum iure et telonio, in
Gandersheim aliquandiu
Abbatissae, et vt, quem sic

(c) CHRONICON HILDESHEIMENSE T. I, Leibnit, p. 744. Idem Episcopus Thitmarus primo suae ordinationis anno, SOPHIA Gandersheimensi Abbatissa defuncta, et Adelheida sorore sua ei subrogata, quando eam iussu Regis in eandem Ecclesiam introduxit ante altare - et decimas, quas antecessores sui ibidem beneficii gratia praefiterant, banns sui auctoritate repetiuit et eandem CHRISTIANO, Comite, eiusdem Ecclesiae ADVOCATO reddente recepit. Quis ille Christianus? SIFRIDVS Episcopus Hildesensis posthaec ipse fatetur, decimarum illam petitionem fuisse iniustam, eique renuntiat.

§. IV.

De Aduocatis, quos medio saeculo undecimo Beatrix Abbatissa adsciuit.

Quum Sophia Abbatissa, Imperatoris Ottonis secundi filia a. 1038. fato suo functa, diem obiret supremum, eique succederet Adelheida, quae ex Mathilda, eiusdem Ottonis filia, erat procreata, Aduocatum iam habuit Monasterium Imperiale Gandersheimense, Christianum puta, cuius paullo ante mentionem fecimus. Quae autem Adelheidae successit BEATRIX, non beabat, sed pauperabat allodia (a) Ecclesiae. Sorores igitur collegiatae in tristitiam, et fastidium ipsius, inciderunt. Nam ipsa unico Advocato minus contenta, oppleuit omnia militibus, seu Equitibus generosis, circumquaque habitantibus. Quidquid enim in vicinia habitabat hominum generosiorum, inhiabat et im-

(a) Allodia voco bona dotalia ecclesiae, pro more et veritate filii aetatis illius. Exempla suppeditat Illustris BYRCARDVS GOTTHELF STRVVIUS in annotationibus ad Magnum Chronicon Belgicum p. 104. To. III. Ristorii.

imminebat fundis Ecclesiasticis monasterii Gandensiensis. Imperatores regesque Germanici, ex gente Franciae orientalis ad solium dominatus supremi euecti disiunctiores erant et animo & loco. Disciplina apud nostros cum Sophia labem et damnum fecerat. Inde auctoritas monasterio in dies minor, et tutela Imperialis negligentior. Exincti erant conditores et fautores Gandersheimii, mortuo Henrico II. Imperatore, extremo Principe e mascula Ludolfi stirpe. Persentiebant hanc monasterii imbecillitatem equites militesque, qui circa fundos ecclesiae Gandersheimensis possidebant patrimonialia et feuda, qui nunc *Nobiles* et *Barones* vocantur. Conspirabant igitur quasi vno animo et ore, et suas praediis monasterii nostri, quae dudum oculis deuorauerant, opes locupletare ac insigniter augere moliebantur. Abbatissa, prensationum tantarum et permittae violentiae tandem impatiens, reputansque secum, quod ultra mortem nec sibi nec suis ipsa quidquam ex ecclesiae patrimonio speraret, bona multa equitibus generosis per modum feudi contulit. Hisce autem mandatum simul erat, vt diebus sollempnibus ministrarent Abbatissae. Quod ministerium quum esset gratis praestandum, copiosi adfluebant et aduolabant illi, qui erant numerus et fruges consumere nati. Milites famulis suis stipatoribusque septi abliguriebant et ingurgitabant opipare opes Ecclesiae in mercedem sui ministerii, et vbiq; vestigia inopiae relinquebant monasterio impressa. Delectabatur inter haec Abbatissa ornamento imaginario et aulico, quod sibi per conspectum et pompam clientum exhiberi et conciliari credebat, clientum, inquam, qui foris praedia ecclesiae ad sese trahebant, et domi alienae in aede Abbatissae pascebant gulam. Fieri vix poterat, quin collegio monasterii imperialis reliquo mores illi displicerent. Quocirca hoc ipsum ad *AGNESAM*, Henrici III. Imperatoris augustissimam coniugem, querelas suas deferebat, quae, ne quid detrimenti monasterio et fama Abbatissae acciperet, Leonem IX. Pontificem Romanum de dissensionibus illis certiolem faciebat, eo quidem fine, vt easdem et cognosceret et dirimeret. Fuisset omnino Imperatoris, cognitionem causae huius suscipere et auctoritatem suam interponere. Sed fata sic ferebant, vt in exornanda Papae Romani potentia feminae inprimis coelos sibi apertos et paratos esse arbitrarentur. Ecquid tandem? Leo IX. Pontifex Romanus delegabat Monachum *Hildebrandum* ad monasterium Gandersheimense, id exquirendi causa, quod sinistris rumoribus de Abbatissa in maius erat disseminatum. Quid Hildebrandus ille, qui posthaec ipse solium Papale conscendit, egerit et perfecit in causa sibi demandata, memoriae proditum non reperio. Abbatissa vero non admodum auida erat extrahendae et Romam deuoluendae controuersiae. Proficiscebatur potius ad Henricum Imperatorem ipsum, non vt aduocatorum gregi in posterum pascendo patrocinareretur, sed vt haberet solidam quamdam rationem in promptu, qua questibus et obtestationibus collegii sui sacri maderetur et bolos inuolantibus aduocatorum turmis e faucibus eriperet. Si, hisce militibus et aduocatis praesidio esse, in animum induxisset suum, non confugisset ad Imperatorem, summum aduocatorum iudicem nec tam vtilem collegio suo legem expressisset, praecipue ab eo, qui mansuetus erat, leuique brachio Abbatissam aduersus iustissimas etiam accusationes collegii defendere poterat. Imperator autem edixit, vt milites isti, nisi proscriptionem imperialem incurrere vellent, redderent collegio bona, in beneficium clientelae accepta, et Abbatissa ipsa, nisi restituendis praediis inuigilaret, dignitate sua sacra excideret. Hoc pacto Abbatissa ratione speciosa clientes exuere beneficiis collatis poterat rebusque ecclesiae sibi demandatae in posterum salubrius consulere. Inuidia clientum ita ab Abbatissa transferebatur, et in potentiolem recidebat, quem clientes illi illudere et infestare haud audebant. Quum porro soror eius Abbatissae ad plures abeunti et vita defunctae succederet Adelheidis secunda, malum recrudescere et aduocati denuo beneficia spectabant et ex parte extorquebant, quod Agneta prima, huic succedens, adeo impedire non poterat, vt milites illi desideria sua potius accenderent et maiora in dies beneficia concupiscerent. Exarsit ab integro dolor et querela sororibus Deo sacratis et ministris sacris, (b) quae ne quidem post multos annos solide sopiri potuit.

§. V.

(b) Quae deducta sunt fusiori recensione, nituntur litteris, quas querelarum loco Capitulum Gandersheimense ad Paschalem II. Pontificem Romanum referendas curauit. Eas haec exhibeo, sic habentes:

tes: Summo Pontifici Christianorum pufillus græx Gandersheimensis assiduus excubias precum. Locus noster cum omnibus appendiciis suis apostolicæ sedis, et sancti Petri et vestro domino et omnium vestrorum successorum subiectus est, sub tempore Iohannis Papæ, astantibus Imperatoribus Ottone et filio suo, serenissimis Imperatoribus augustis humiliter rogantibus apostolicam paternitatem coram Archiepiscopi et aliis Episcopis videlicet Italicis et Ultramontanis numero XXX, et VI. Quatenus præfatum monasterium Gandersheim, quod constat tuæ subesse filiationis regimini ad honorem sanctorum confessorum Christi Innocentii et Anastasii patronorum nostrorum rogantibus, ut apostolica auctoritate et iure apostolicæ sedis in perpetuum susciperent patrocinium, ut non amplius ullus homo haberet potestatem inde aliquid accipere, nisi Advocatus, quem Abbatisa eligeret, excepto Romano Imperatore, quando itineris indigeret hospitio. Hanc libertatem habuit iste locus usque ad tempus Henrici * nouiter defuncti, cum soror ipsius BEATRIX constituta est nobis Abbatisa. Ipsa in primis constituit militem in Abacia, et dedit illius ecclesiæ bona in beneficium, unde nos sustentari victu et vestimento debuimus: Inde, Domine, querimoniam fecimus Imperatrici Agne, quod ipsa per nuncium suum statim demandauit conquerendo beato Leoni Papæ. Ipse autem per regiam legationem clementer accipiens nostræ congregationis querimoniam et lamentationem cito misit legatum suum ad nos imbecilles scilicet Hildebrandum ** monachum, qui - effectus est Apostolicus. Quid mora? - statim venit et Abbatisa ante Regem et ante Imperatricem Agnam matrem ipsius Regis et ante principes terræ percipiens ibi querimoniam totius congregationis. Percepta autem causa, ex utraque parte diiudicatum est, ut milites illi, qui acceperant in beneficium, unde deberet dari præbenda sororibus, aut ipsi redderent, aut ipsi milites excommunicarentur, et insuper ipsa Beatrix Abbatiam amitteret. Quia causa ita definita nos et nostri fuimus securi ab omnibus militibus, potius dicendis raptoribus, usque ad obitum ipsius Beatrix. Post obitum autem eius soror eius (Adelheidis II.) successit in eundem locum, quæ sterum militibus suis multum erogauit. Illa autem suprema morte subiacente, successit ultra eiusdem nominis, quæ gratia in tantum dampni adimpleuit. Post autem istam successit quarta, quæ ita sicut prior dispensauit alia multa in militibus et in alia vanitate. Unde, Domine, primamur per totum annum brebenda et vestimentis, insuper etiam, Domine, siluæ nostræ et nemora vendita sunt mercatoribus, unde ipsi aes et argentum thesaurizant; nos autem in refectorio et in dormitorio, et in omnibus officiis nostris pluuiam et alia nocentia patimur; Patroni autem nostri (postea dicti Canonici et sacculo XIII. in gremium Capituli simul adiuuanti) et Clerici in tribus monasteriis et in aliis capellis ruinam et grandinem et pluuiam patiuuntur. Inde, Domine, ad quid nobis refugium, nisi ad Caput? Domine, miseriam nostram attendite, duces, comites et alios milites hæc possidentes gladio spirituali confringite et inde literas vestras imprimis Regi nostro et Moguntino Episcopo atque Magdeburgensi Episcopo, et Halberstadensi Episcopo et Hildesheimensi Episcopo, sub quorum parochia hæc omnia sacent, dignetur apostolica autoritas dirigere.

* Henricus hic fuit Beatrixis patruus, Comes de Gleichen et Reinhausen, uti in §. V. docebitur.

** Memorabile est, infamem illum Papam olim visitasse Gandersiam.

§. V.

De Comitibus Wincenburgicis, e quibus nonnulli fuerunt Aduocati ecclesiæ et ditionis Gandersheimensis.

Gauisa est vetustissima gens Saxonica Adelingis suis, quos heroica maiorum facta, generis vetustas et præpotens herediorum possessio commendabat. Hisce ad numero familiam Comitum Wincenburgensium. Nam quod Reinhardus Reinehusensis Abbas (a) a Bauaro Principe, cui Machtildis Comes de Gleichen et Reinhausen nupserat, deducit originem Wincenburgi et Comitum Wincenburgensium, id nude et citra respectum ad exilium prius et secesum in Bauariam intelligendum non est. Dabo primo tabulam Lezneri a Celeb. HEINECCIO emendatam, et deinceps Behrensianam.

Genea-

(a) REINHARDVS Reinehusensis Abbas de familia Reinhardi Episcopi Halberstadensis To. I. Leibnit, p. 703. Henricus genuit Meinhardum, et Piligrimum, et Elicam et Adilheid Abbatisas. Mathild vero nupsit cuidam Bauaro Principi et genuit Hermannum de Wincenburgh. Hic quia patre Bauarus fuit, domus suæ, quam exstruxit, nomen de se inuidit. Suspicio oboritur lectori de Lezneriana tabula. Videtur enim senioris Hermannii pater Bauarus fuisse et per vxorem obtinuisse Wincenburgum.

in loco Capitulum Gandersheimense
Eas hæc exhibeo, sic habet

Genealogia Comitum Wincenburgenfium, cui a me nonnulla recentiora sunt addita.

CVNO

Richardus
fit Christianus a. 755.
Vx. ex Francica nobilitate

Bardo Caroli M. in aula educatus interfuit obsidioni Brunsbergi et comitatum Wincenburgenfem recipit a. 779.
Vx. Richardis e nobilitate Francorum.

Riddagus I. fundator monasterii Lamspringenfis, Vx. Himilda	Hermannus I. † improlis	Riddagus II. Conj. Adela de Freden	Cuno II. Adolphus Idda nupfit Alberto Catelburgenfi
Ricburgis prima Abbatiffa Lamspringenfis.		Meinfriedus † 899. Conj. Becca de Woldenb.	

Hinricus I. interfuit praelio Martisburg. et torneamentis Magdeburg. 937. Vx. N. de Wunstorff	Paterna Vx. Hermanni C. de Northeim
---	--

Dietericus I. † 987. Conj. Adela de Wunstorff

Wipertus Hermannus III. † 1039. improlis.	Dietericus II. Henricus II. vx. Mathilda de Gleichen	Hermannus II. in fl. Leina submersus a. 1001.
---	--	--

Dietericus III. occidit Henrici IV. Imp. legatum 1088. secessit in Bauariam.
Vx. C. Machtildis foror Vtonis Ep. Hild.

Hermannus IV. † 1123. Chron. Stederburg.

Mechtilda nupfit Wilhelmo de Dassel 1147.	Conradus † 1112. Alfeldae	Wipertus † 1112. Alfeldae	Vlricus 1150.	Theodoricus IV. Episc. Monaster. † 1107.	Ludolfus. 1116.	Henricus † 1127.	HERMANNUS V. † 1152. Vx. Lucardis de Stade, vidua Erici R. Daniae, ante diuulfadiortio a Frid. Somerschenburgenfi.
Otto † 1187. C. de Aslo. vx. Salome	Cuno III. † ante patrem vxor Mathilda de Leuchtringen	Sophia vx. Botmani Comitis in Himstede.	Henricus de Aslo 1142. 1143. 1171.	Hermannus 1142. 1143. 1144.	Hermannus V. 1188. falso.	N. Vxor Magni Burzii Regis Daniae	Hedwigis Canoniffa in Gandersheim a. 1188. Hæc referenda est ad Hermannum C. Woldenb. Sub-
Filia N. quæ cum matre vendidit hereditatem suam Adelogo Episcopo 23. Hildesienfi.	Mathilda posthuma educata in coenobio Lamspringenfi, nupfit 1149. equiti Anna in coenobio Lamspring. educata vx. Ludolfi C. de Plesse 1178.	FREDERVNDA Vxor Hermanni Com. in Woldenberg, post Abbatiffa Gandersh.	HADEWIGA Canoniffa Gandersh. 1188.	N. Vxor Henrici Comitis de Svarzburg	N. Vxor Magni Burzii Regis Daniae		

Subiungo aliam de hisce Comitibus, quae in extremis ramis et radicibus priori respondet, in medio autem paullulum discrepat. Communicavit illam mecum vir historiae Germanicae peritissimus Doctor *CONRADVS BERTHOLDVS BEHRENS*, cuius industriam merito praedicant Leibnitiu, Leuckfeldiu, Heinecciu et alii. En illam: *

Burchardus, filius Cunonis, in bello contra Pipinum Francum
|
captivus in Galliam ducitur.
Bardo, redux cum Carolo M. in Saxoniam, habitavit in
Winzenburg.

Riddagus fundator col- legii Lam- spring. Vx. Imhildis. Ricburgis, pri- ma Abbatisa in Lamspring.	Cuno		
	Hermannus I.	Adolphus	Riddagus II. Vxor Adela de Freden
		Meinfridus natus 899. Vx. Begga de Wol- denberg	Henricus I. in- terruit praelio ad Merseburg 937. Vxor Bela de Wunstorp.
	Wibrecht I. Hermannus III, † 1059.	Hermannus II. † 1001. suffoca- tus in Leina.	Diderich Henricus II. Vx. Mathilda C. de Gleichen & Reinhausen Dietericus II. iracundus Hermannus IV. Vx. Bertha de Welpo
	Wibrecht II. Comes Palatinus in Altstat † 1112.	Diderich Episc. Monaster. electus a. 1116.	Henricus III. † 1127. inter- fectus. Inter- fuit tornea- mento Got- tingensi a. 1109. Cuno III. Vxor Mathilda ex Beichlingen
		Hermannus V. Comes Palatinus Saxoniae occisus 1153 Vx. Luid- garda vidua regis Danorum	

* In hac Genealogia Comitum Wincenburgerum certatim defudarunt *MEIBOMIVS* ad Chron. Marienthal. p. 256. et in Notis ad *LERBECCII* Chronicon Schawenburg. p. 529. *IOANNES LEZNERVS* L. III. c. 3. Chronici Hildesienfis MSti, quod D. A. B. emendavit et insigniter locupletatum a. 1662, ad finem perduxit, *HEINECCIUS* in Antiqq. Goslar. L. II. p. 129, sq.

Comites Wincenburgerici certarunt olim antiquitate cum ipso Ludolfi nostri gene-
re. *RIDDAGVS* Comes memoratur cum coniuge Imhilde condidisse coenobium Lam-
springae, eique praefecisse unicam heredem Ricburgam, Abbatisam primam. Con-
firmasse illud institutum et Episcopum Hildesiensem *Altfredum* et Ludouicum iuniorem,
M m Ger

ATORIBVS
me nonnulla
Brunsbergi et
Cuno II.
Adolphus
Idda uxoris
Alberto Catel-
burgenfi
Becca de Woldenb.
Paterna
Vx. Hermanni
C. de Northeim
Adela de Wunstorp
Hermannus II.
in fl. Leina (sub-
mersus a. 1001.
1088, secessit in Bauaria
Vtonis Ep. Hild.
Chron. Stederburg.
Hein- HERMAN-
ri- NVS V.
cus † 1112
† 1127 Vx. Lucia
de Stadel-
Herman-
nus 1142. dua Eri-
1143. 1144. Daniae, a
diuulfu
Herman-
nus V. tio a
188. falso. Sofneric
burgens.
N. Vxor Heitwig
Magni Canonicus
Burzii in Gandersheim
Regis a. 1118
Daniae Hae re-
renda et
ad Hermannum
C. Woldenb.
S.

Germaniae regem, patet (b) ex chartis et membranis, quae ostendit et adseruat coenobium Lamspringense. Id tamen memoria videtur dignum in documentis illius institutionis in litteras relatis, Riddagum dici *Comitem*, ibique vocem *Winzenburg* haud esse obuiam. Vicinum Lamspringae, a scaturigine *Lamme* amnis sic dictae, castellum olim

(b) Alfridi confirmatio, qua approbat et munit erectum in Lamspringa coenobium:

In nomine Patris et filii et spiritus sancti. *ALFRIDVS*, Dei gratia sanctae Hildesemensis Ecclesiae qualiscunque dictus Episcopus, vniuersitati fidelium tam praesentium quam futurorum. Quoniam diuinae Bonitatis inestimabilis clementia vsquequaque nostra perornare dignata est tempora, per sanctae religionis grata sibi studia, per bonae conuersationis Monasteria recenter instructa, nostri et officii sacerdotalis, toto mentis affectu omnique deuotionis instantia nostrae mortalitatis tempore vigilanter operam dare, vt manu superni Cultoris plantata iamque flores parturiens vinea laudabilium profectuum, et bonorum fructuum quotidiana ferre non cesset incrementa, inter alia itaque diuinae seruitutis loca venerabilia, nostris etiam diebus, nostris etiam in terminis Domino auctore fundata est in loco, *LAMSPRING* nuncupato, ancillarum Christi Monasterium venerabile in honorem Dei omnipotentis et beatae Mariae semper Virginis ad singulare praesidium Sancti Adriani gloriosi Martyris, a *STRENVISSIMO PRINCIPE RIDDAGO COMITE* ac fidelissima eius coniuge *HIMHILDA* pia deuotione constructum, ac dotis nomine, in desponsione Domino dilectae virginis *RICKBYRGIS*, *VNICI PIGNORIS FILLAE*, iustis et *LIBERIS HEREDITARIIS IVRIS POSSESIONIBUS* rationabiliter dotatum, quod secundum seculi dignitatem Regni municipatu fauorabiliter extollere, vel omnimodis emancipatum *IVRIS PROPRII LIBERTATE* auctorabiliter manumittere potuissent, hoc potius *PRO REMEDIO ANIMARVM SVARVM* et pro gloria coelestium bonorum Regum Regis Christi Domini et Reginae coelestis tutissimae donationi, Ecclesiae videlicet Hildesemensis fidelissimae *TVTITIONI* assignantes fideliter suum depositum commendauerunt, itaque, vt in eodem loco famulantes Domino liberam, Episcopi sui consilio, habeant electionem, liberam quoque omniu disponendorum, sicut oportet, facultatem. Et quoniam eadem Lamspringensis Ecclesia deuotione voluntaria nostrae matris ecclesiae facta est fidelis filia, pro vera et perpetuali vtriusque recognitione confirmanda licentia Dei omnipotentis, ex largitate Beatae Mariae Virginis Matris, consensu cleri nostri et vniuersae familiae sub testimonio totius Ecclesiae nostrae in Christo congregatae de manu nostra in bona voluntate et cum hilaritate decimas aliquas villis earum adiacentibus et opportunas eidem stabiliter concedimus, quatenus usque in finem seculi, cooperante gloria Dei, die noctuque deuota ibi exhibentur obsequia pro nobis et sancta vniuersali Ecclesia. Sed ne in posterum vacillet aliqua occasione seu machinatione huius doni largitio, loco decimarum, quas tradidimus, Lamspringensium praedia quaedam praecipua nobiliter exstructa, vtiliter excolta, nostrae Ciuitati contigua, nostris etiam vsibus magis proficua immobiliter recipimus. Similiter et in *VILLA ODENHUSEN* eis attinentia et Foloberti omnem possessionem, quae ampla erat, iuri nostro et ditioni libere adiecimus. Hanc itaque mutuum traditionem et vicariam cambitionem pacto firmo statuimus, banno legitimo roboramus, praecipiendo mandantes, vt vsquequaque rata permanent. Si autem in futuro, quod absit, contra iustitiam Dei et legem Christianam cassari contigerit, iam dictae possessiones agrorum ac praediorum cum omnibus aediis et culturis atque appendiciis suis, ad primitiuam donationem ab integro absque contradictione ac sine procrastinatione in bona pace redeant, omnem autem successorem meum fideliter in Domino monco et rogo ac obtestor, vt memor sortis propriae, memor misericordiarum et iudiciorum Dei, nullum in his patiatur scrupulum offensionis obortiri, ne aliquatenus Ecclesiasticae derogetur auctoritati, quia procul dubio magno maledicto et vindictae grauis irae subiacebit, qui pactum Dei viuientis irritum faciens, verbum Dei conculcauerit. Praeterea constituimus et in Christo Iesu Domino nostro sub interminatione venturi Numinis praecipimus, vt *EIDEM SANCTI ADRIANI MONASTERIO* et congregationi ac familiae in omni negotio de omni ratione sit pax firma, securitas perpetua, et ne praesumat aliquis atterere locum, vel grauare per iniustitiam aut violentiam seu rapinam, neque in aliquibus rebus possessis alicuius molestiae discrimen inferre moliat, quolibet ingenio et quacunque occasione, scilicet in delineationibus a nobis contractis, in ceteris omnibus possessionibus suis, in agris, in pratis, in villis, in syluis, in aquis, in molendinis, in viis, in mancipiis, in mobilibus et immobilibus, in omni re ibi attinente foris atque intus legitimam quoque ac liberam semper idoneae personae habeant electionem, secundum Dei timorem et honorem, omnemque reliquam institutionem agant, secundum sanctae obseruantiae tenorem. Summopere vero prae omnibus hoc singulari mandato statuimus, ut sancta ibi iugiter vigeat cum humili subiectione claustralis obedientia, et per omnia diligenter obseruetur spiritualis disciplina, vt quae omni exterioris occupationis et seruitii temporalis impedimento sunt, absolutae in Domini Dei omnipotentis famulatu, in casta et religiosa conuersatione studeant, omnimodis esse deuotae, nec in vacuum gratiam Dei recipientes, vel noxiae felicitati tradentes, sed in omnibus semetipsas vt veras Dei Ancillas, et castissimas filias exhibentes, sanctum nomen Domini veri et immortalis sponsi nec in se blasphemari, sed magis benedici et glorificari pio studio et continua deuotione contendentes, vt cum nomen Domini per acuum benedicatur, ipsae a Domino benedictionem hereditare mereantur. Si quis autem successor meus vel quisquam alius hanc nostram ex diuina compensatione constitutionem irritam fecerit, vel aliquid harum usurpauerit, vel si quis alter post alterum in iniustitia detinuerit, nec conuersus ab errore suo ad integrum omnia detinuerit, et digna satisfactione iudicio Ecclesiae ab incolis loci placationem recipere meruerit, huic comminationi subiaceat. Auctoritate omnipotentis Dei et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli ac nostri Sacerdotalis officii sit abscessus de corpore sanctae Matris Ecclesiae, sit segregatus a coelo, sit exterminatus de terra viuentium, sit traditus Sathanae in interitum, et manifesta

vltio

ATORIBVS

tendit et adseruat eor
documentis illius in
Wincenburg haud es
sic dictae, castellum
olim

denobium:

sanctae Hildesemensis Eccl
um quam suorum. Quo
rorare digna est temp
teria recenter instrua, no
unia nostrae moralitati tra
e flores patrum vinea in
circumena, inter alia itaq
in terminis Domino auctore
ueterum venerabile in ho
praebitum Sancti Adriani glo
chidissima eius coniuge HIL
one Domino edevae vvere
EDITARIU POSSESSIO
Regni municipia suocib
TE auctoritate mramin
ro gloria coelorum bono
ni, Ecclesiae videlicet Hillo
commendauerunt, itaque
eant electionem, liberam qu
eodem Lamspingensis Epi
pro vera et perpetua vni
Beatae Mariae Virginis Mo
Ecclesiae nostrae in Chri
tas aliquas villas earum ad
finem seculi, cooperante gi
ntra vniuersali Ecclesia. Se
largito, loco decimarum
et exiuita, vtiliter exalta
iter recipimus. Similiter et
que ampla erat, tui nob
nam cambitionem pacto fir
aqueque rara perman
anam callari congerit, a
e cultum neque appendici
e procuratore in bono
suo et rogo ac obsequio, v
sulum in his paratur scrip
ti, qua prout dabo magis
terum faciem, verbum Deo
sub interminatione vs
et congregationi ac fuit
et ne praefumar aliquis au
neque in aliquibus rebu
et quacunque occasione,
ibus suis, in agris, in pr
mobilibus et immobilib
semper idoneae person
reliquam institutionem
ibus hoc singulari man
obediencia, et per omni
upationis et seruitiu
in casta et religiosa com
recipientes, vel noxia
et callidissimas filias edim
mari, sed magis benedictio
en Domini per acuum bene
i autem successor mea v
nitam fecerit, vel aliquid
conuersus ab errore suo ad
nolis loci placationem
Dei et Beatorum Apostolorum
rae Matris Ecclesiae, de leg
uae in internum, et magis

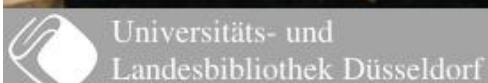
MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

olim dicebatur *Oblenburg*, quod fuit positum inter arcis *Wincenburg* rudera et *Hornsen* in monte edito. Tractus siluae adiacens vetustum nomen in hanc diem retinuit. *Wincenburg* aedificatum est in colle ad eorum australem proximo ab *Hermann*o, quem genuerat *Dietericus* ex *Machtilde*, *Thuringica* Comite de *Gleichen*. Nomen castro inditum est ad exemplum nominis castelli cuiusdam *Bauarici*, quod Comes *Hermannus*

vlto diuina hic in praesenti tangat eum, vt sit omnibus in parabolam et opprobrium et in exemplum. Et vt firmum semper ac ratum hoc Domini maneat testamentum, propria manu sigillo nostro signamus in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, vt funiculus iste Sanctae Trinitatis, qui nunquam rumpitur, nulla vnquam ratione dissoluitur, quem, quicumque infelix dissoluere contenderit, rudentibus inferri ad supplicia aeterna sine remedio pertrahatur. Acta sunt haec Dominicae incarnationis Anno Octingentesimo septuagesimo secundo, Indictione quinta, Kal. Nouembris in Die solennitatis et lactucae nostrae consecrationis videlicet nouae Basilicae Principalis Ecclesiae Sanctae Dei genitricis Mariae, quam Deo auctore a fundamento ereximus, praesentibus venerabilibus Episcopis et nobiscum omnem actionem confirmantibus, *REMPERTO*, *THEODERICO*, *LYTTARDO*, adstante religioso Abbate *ADALGARIO*, coram multis fidelibus clericis, monachis, laicis, Sub testimonio Christi et totius Ecclesiae in Trinitatis nomine feliciter. Amen.

PRIVILEGIUM et documentum tuitionis regiae Ludouici, Regis Germaniae, qui haec *Romanorum rex* dicitur:

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. *HLVDO WICVS*, Dei fauente clementia Romanorum Rex (aduocatus potius.) Si petitionibus seruorum et ancillarum Dei iustis et rationabilibus diuini cultus amore fauemus, superna nos muneris gratia non diffidimus. Ideo notum facimus tam praesentibus aevi quam futuris vniuersis fidelibus, *MONASTERIUM ANCILLARVM DEI*, quod in loco, qui *LAMSPRING* dicitur, situm est, prudenti fundatoris instantia obtinente, fideliter nos in nostram regalem tuitionem et mundibardium suscepisse, quatenus in vigore sanctae religionis omnipotenti Deo ibi famulantes feminae secunda deuotione beatae contemplationi valeant operam dare. Hoc etenim Monasterium *ILLVSTRISSIMVS PRINCEPS* et per omnia nobis ac regno fidelis *RIDDAGVS COMES*, eiusque sapientissima Coniux *IMHILDIS* nomine, consilio diuae memoriae Domini *SERGII* Papae et nostro consensu Domino Deo vniuersorum, perpetuaeque Virgini Beatae Mariae in honores preciosi *MARTYRIS ADRIANI* de patrimoniorum suorum iustis possessionibus pia deuotione construxerunt, et ob irrefragabile stabilimentum omnium rerum suarum, quas immobiliter ibi contulerunt, Deo dilectam filiam suam *RICKBVRGAM*, quam meritis eiusdem gloriosi Martyris *VNICO PIGNORE SOLAM HEREDEM* habere meruerant, Domino ibidem virginem sacram deuouerunt, *PRIMAM* quoque loci *ABBATISSAM* fieri sanxerunt, ob conciliandum vero munimenti fidele patrocinium et opportunum in posteros praedicti ac securitatis per omnia beneficium ad principalem sanctae Hildesemensis Ecclesiae sedem, in beatae Mariae semper Virginis tutissimam protectionem eundem locum simul cum suis omnibus oblatione solenni spe futurorum honorum transtulerunt, eo scilicet pacto, vt sine praedictio aut impedimento *EPISCOPI SPT* consultu et assensu benigno earundem ancillarum Christi congregatio personae sibi competentis, in Domino liberam electionem semper habeant, atque sub eius paterna defensione sua omnia firma quiete et inconcussa stabilitate perhenni pace possideant, ad testimonium huius fidelissimae actionis ad indicium veritatis et monumentum pietatis tradendum posteris Dominus *Alfridus Hildesemensis* praeful venerabilis communi consensu congregationis suae in beneplacito totius ecclesiae suae pro augmento Seruitutis diuinae de manu sua eidem loco decimas aliquas banni sui auctoritate firmando contradidit, pro quibus tamen vice aeterna, vt in pace bonavtrobique sapienter suauiterque disponerentur omnia, de Dote illius Ecclesiae praecipua quaedam *Foloberti* constirpationem recepit (*Wolperode*.) Nihilominus et hoc inuolabiliter sancitum est ac sacramento firmatum est, vt, si quando, machinante Diabolo, malignitate prauorum hominum temerari contingat hanc pontificalis Domi concessionem, illa etiam ex integro ad dictae Ecclesiae suae, cuius dos erant, primariam redeant possessionem cum omnibus aedificiis suis et culturis, immobilibus ergo firmitatis gratia regalis nostrae auctoritatis iusta super haec damus praeecepta, quae omnimodis esse volumus inuolabilia, consensus namque cunctorum Regni procerum statuendo firmamus, praecipiendo mandamus, quatenus ex hoc et per omnes futurorum temporum successiones inuariabilis maneat haec vniuersa constitutio decretorum; et vt nulla deinceps auctoritas aut potestas vel temeritas aliquam praesumat praefato *S. Adriani* monasterio violentiam, seu rapinam, aut calumniam vlllo ingenio, seu qualibet occasione inferre nec homines illius distringere, aut feras sine redhibitiones vel thelonea exigere, aut in expeditionem cogere, sed sub nostra et successorum meorum, et propriis Episcopi et successorum horum, nec non regni nostri Principum fidei defensione omni futuro tempore absque perturbatione Christi famulantium sancta congregatio cum omnibus suis possessionibus, praediis, decimis, terris cultis et incultis, mancipiis vtriusque sexus, villis, arcis, pratis, pascuis, siluis, venationibus, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, vus et inuis, quaesitis et inquirendis, habitis et habendis, ceterisque omnibus appendiciis et vtilitatibus, quae quomodocunque nominari possunt, iucunda quiete ingiter imperturbata consistat, ac pro nobis et pro statu regni, nec non pro omnibus sancta Ecclesia Dei superam misericordiam libera deuotione sine intermissione suppliciter exoret, huic nostrae secundum iustitiam Dei iusta constitutio, si quis temere contra ire praesumerit et horum aliquid infringere ausus fuerit, si non digne in beneplacito incolarum loci quantocius per omnia satisfecerit, primo eum vt inimicum Dei districtissimae vltioni diuinae militari gladio sancti *Adriani* terribiliter feriendum tradimus; Deinde vt publicum hostem Regni omni gratia, honore, ac iustitia priuamus, et iudicialis gladii nostri animaduersione persequendum, et de terra exterminandum,

nus in Bauaria tenebat. (c) Incidit igitur exstructio castris Winzenburg in finem saeculi vndecimi. Comitatus autem Wincenburg, qui nunc est praefectura Episcopi Hildesheimensis, complectitur urbem Alfeld et quatuordecim pagos, filisque praestat, quae

„dum, nemine parcente, aut miserente, foras mittendo, publicae damnationi exponendo, proscribimus. Porro iniuriam patientibus Dei iustitia et regale iudicium ad sua requirenda nequaquam deficiet. Et vt haec auctoritas nostra firma stabilitate insolubiliter atque inuitabiliter rata atque permanens habeatur, manu propria super eam firmando anuli nostri impressione in nomine Domini signamus. Actum Dominicae Incarnationis Anno octingentesimo septuagesimo tertio, gloriosissimi Ludouici Regis anno trigesimo quarto. Datum Aquisgrani, in Palatio regio, coram Regni Principibus. Idus Iunii, Indictione sexta

Signum Hludouici
Serenissimi Regis Romanorum.

„Euerhardus Cancellarius ad vicem Lamberti Archi-Capellani recognoui. In Dei nomine feliciter Amen.

Monasterium illud anno tandem 1523. proscripso Episcopo IOANNE, Hildesienfis antistite supremo, incidit in potestatem Ducum Brunsvicensium, qui succedente tempore Euangelicam in illud introduxerunt doctrinam, Monachisque posuerunt administratorem et subaduocatum, qui rationes accepti et expensi Ducibus redderet. Adiunctus vicus est eiusdem nominis, et Euangelico verbi diuini ministro, nunc Domino GREVIO, viro doctissimo et pio, gaudet. Incolae vici sub Brunsvicensibus dominis ad vnum omnes euangelio nomen dederant. Quum autem Episcopales praefecturae traderentur Episcopo, cautum est, vt pastor vici perpetuo foret Euangelicus et virgines sacrae Euangelicae ad mortem suam usque sumptibus coenobii alerentur. Accesserant inter haec Benedictini Anglicanae congregationis, et ab Electore Colonienfi, Episcopo Hildesienfi MAXIMILIANO HENRICO coenobium Lamspringense in seminarium Anglorum Pontificiorum cum iurisdictione bassa, vti vocant, in vicum pagosque nonnullos adiectos obtinuerant. Incolae vici antea vsi erant templo coenobiali, dum Euangelica doctrina personabat. Pastor autem Euangelicus priuato ausu, ne quid oriretur confusionis, sponte recessit a frequentatione aedis coenobialis, et iuxta vicum in coemeterii templo verba sacra fecit, aere Campano ad conuocandum coetum carens, quo vique coetus Euangelicus a. 1624. gauisus est, vnde postea lites exarserunt satis diuturnae. Abbas summe Venerabilis coenobii in praesens est Iosephus, Doctor Duaci renunciatus. Viget inibi libera electio, ordo Benedictinus, disciplina litterarum pro iunioribus. Prouisioni autem spiritali Episcopi Hildesienfis, vel, si hic non sit presbyter, suffraganei subest coenobium, de quo disserimus.

(c) REINHARDI Reinehusensis Abbatis Opusculum de familia Reinhardi Episcopi Halberstadenfis, quod edidit L. G. LEVCKFELDIUS in Appendice ad Antiqq. Walkenriedenses P. II. p. 200. sq. et G. G. de LEIBNIZ To. I. Ser. Brunsv. p. 703. sqq. haec est prora et puppis. Exhibebimus locum integrum, qui huc maxime facit p. 703. Leibn. *Esake et Elle fratres et Comites noisles et praediuites erant, qui Reynehusen et Lichen habitabant. Sed Esake quum esset immaturo suo destitutus herede, beatum Petrum in Helmwardishusen sibi constituit heredem. ELLE genuit quatuor filios, Conradum, Henricum, Hermannum et Ydonem Hildeneshemensem, et duas filias, Mathild et Rikence, quam Geroldus de Immenhusen (locus est in vicinia prope Calefeld, quem tenet Gen. de Steinberg in Wispenstein) clam rapiens, praedia multa cum ea obtinuit. Sed cum ex eanon haberet heredem, Reinhardus Praepositus, qui et postea Halberstadenfis Episcopus, omnia coemit, et nepoti suo Popponi Comiti de Elanckenburch in nuptu contradidit. Porro Conradus genuit Beatricem, quae nupsit Olgero (Oegero) Comiti de Wartbake et genuit Otricum. Henricus autem genuit Meinhardum et Pilgrinum et Eilham et ADILHEID Abbatisas. Mathild vero nupsit cuidam Barro Principi et genuit HERMANNVM de Winzenburch. Hic quia patre Barro fuit, domus suae, quam extruxit, nomen de se inuadit. His tribus fratribus Comitibus et Mathildi, communicato consilio, placuit, vt locum suum principalem, vnde originem duxerant, domino Deo et perpetuae virginis Mariae et specialiter sancto Christophoro martyri deputarent. Vt autem intelligas Reinhardi praepositi et Popponis genus cum origine Comitum Blanckenburchensium et Regensteiniensium, hanc accipe IOANNIS HENRICI HOFFMANNI, Brunsvicensium antiquitatum olim pertissimi, tabulam:*

Ippo seu Poppo Comes in Pago Hartego.
Vx. N. foror Reinhardi Episcopi Halberstad.

Hugo de S. Victore Mythicorum parens nouus, et capitum in Bibliis latinis autor	Poppo Comes de Blakenburg				
	Reinhardus Praep. in Hal- berstad.	Henricus Comes in Blan- kenburg	Sifridus C. de Blanken- burg	Conradus C. de Re- genstein	Iutta
	Henricus progenitor lineae in Re- genstein	Sifridus progenitor lineae in Blanken- burg	Conradus	Fridericus	Bernhar- hardus vel Burchardus

TORIEVS

burg in finem sac-
fectura Episcopi Hil-
s, filiusque praestat,
quae

oni exponendo, profici-
requirenda nequaquam de-
reminabiliter rata atque per-
sione in nomine Domini
ultimo terro, gloriosissimi
regio, eorum Regni Prin-

illum
dovici

vi. In Dei nomine feliciter

Hildesheimi antistite suprema,
Evangelicam in illud inno-
scatum, qui rationes accepit
Evangelico verbi domini no-
vici sub Brunonice obitu
pales praefecturae traditio-
gines sacrae Evangelicae et
Benedictini Anglicanae can-
NO HENRICO coenobium
bulla, vii vocant, in vico
aplo coenobiali, dum Ec-
e quid oriretur confusionis,
meritum templo verba sacra
Evangelicus a. 1024. ga-
nerabilis coenobii in praet-
ordo Benedictinus, discipuli-
tensis, vel, si hic non fa-

Episcopi Halberstadensis, quod
P. II. p. 200. sq. et G. G. d.
Exhibendum locum integru-
nostris et praedictis an-
e sua deservit herede, bea-
tatur filius, Conradum, Hen-
et Rejone, quam Geroldus
reibeig in Wispenstein) et
tem, Reinhardus Praepositu-
ni Comiti de Blauenburg
(Ogero) Comiti de Wa-
um et Euliam et ADHE-
MANNVM de Winciburgum
indidit. His tribus fratri-
cipalem, unde originem
Irisophoro martyri de qua
origine Comitum Hilt-
OFFMANNI, Brunonice

de Blauenburg
paratus Iutta
de Re-
entein
ericus Rein-
hardus vel
Barthardus

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

quae dicuntur *Sackwald, Siebenberge et Sunderen*. Dispescitur ab intersecante iugo montium in tractum superiorem et inferiorem, *Oberbörde et Nedderbörde*, quorum ille per Hornsen, Graafte, Neze, Woltershausen, Adensted, Harbarnsen, Armsüll, Grafel, Sellenstede, Sele, Petze, Almsted, Breinem et Salzdetfurt procurrit; hic autem flectitur per Euerode, Hörsüm, Langenholzen, Sack, Röllihausen, et pagos alios. Lignorum et filuarum multa fuisse conuersa in agros exultos, loquuntur pagi ex *roden*, eruendo, et *holze*, silua, dicti. Langenholzen, quod est patria mea, Eberholzen, Wrisbergholzen sint exemplo cum *Euerode*. Quam certa sint ea, quae de Cunone, Riddagi fratre, de eius filiis tribus adferuntur, dicere non habeo. *LEZNERVS* sic disposuit genus Wincenburgensium Comitum, nec, cur ita fecerit, rationes extare voluit. Quantum mihi in historia et monumentis illorum temporum versari contigit, nexum eiusmodi genealogicum nusquam perspexi, nec ex vlla lacinia eruere potui. Quum autem indicta causa neminis fides sit damnanda, et Leznerus nunc causam suam perorare atque dicere nequeat, rem ipsam in medio relinquere animus est. Quod autem *Celeberr. HEINECCIUS*, indubie Leznerum secutus, de Riddago adfert, eum, imperante Ludouico Pio, *inuestituram* petiisse ab Episcopo Hildesheimensi, hoc fabulis adnumerandum esse puto. Alfridi enim in Charta, coenobio Lamspringae concessa, Riddagus dicitur strenuissimus Princeps et Comes, qui dotauerit monasterium a sese structum *iustis et liberis hereditarii iuris possessionibus*, cui *iuris proprii libertas* in sua fuerit, qui coenobium fidelissimae tuitioni, id est, Aduocatae Episcoporum Hildesheimensium assignauerit. Nullum inibi occurrit vestigium feudi collati, nulla oblâti. Qui etiam faciem illorum temporum norunt, eis incompertum non est, Comites eiusmodi praedia sua et Comitatus integros Episcopis minime subiecisse in feuda. In saecula nobis propiora consuetudo illa est reiicienda. Origo autem enarrationis eiusmodi videtur ex eo emanasse, quod, intercidente stirpe Comitum Wincenburgerum Hildesheimenses ita ratiocinati fuerint, vt eo facilius reportarent hereditatem illam opimam. Episcopi autem ipsi aliam viam insiterunt et ius suum deriuarunt ex iure expectationis, quod Imperator Episcopo dederat in Comitatum ipsum. Porro non est omittendum, *Paternam* Meinfridi filiam, vxorem Hermannii Comitis Northheimensis, cum ipso Comite ad fictiones esse reiiciendam. Recentiores Historici et Genealogicarum rerum periti id ad vnum omnes largiuntur. Vbi enim desunt testimonia et rationes veterum scriptorum, ibi nobis nihil est adfirmandum. De *Henrico I.* fateor, lego apud *GOLDASTVM* (d) quaedam, quibus ostenditur, eum interfuisse hastiludio Magdeburgico. Obstant autem duo potissimum momenta, quo minus illa series et lex a Goldasto recensita pro genuina et sincera reputari possit. *REINHARDVS* enim primus Reynehufenensis Abbas, qui sub initium saeculi XII. vixit, inter praedia Comitum Wincenburgerum in Thuringia verfatiss, luculenter testatur, Hermannum demum extruxisse Wincenburgum eique nomen de se, quia Bauarus erat, indidisse. (e) Recordor praeterea, solemnes illos ludos, quos torneamenta vocabant, Henrico Aucupe esse iuniores, siquidem eorum inuentor existit Gaufridus de Preulli, qui anno 1066. ad Andegauum in Gallia, Gallus ipse, occisus est. (f) Edictum igitur illud Henrici Aucupis de torneamento Magdeburgi celebrato, ad fabulas et hominum commenta relegandum est, qui saeculo XIII. (g) coeperunt torneamentorum initia in Germania ab Henrico Aucupe arcessere, quae rectius ab Henrici II. aeuo deducuntur, vel, si ex origine receptarum apud Germanos peregrinarum vocum colligere quidquam licet, Henrici V. aetati assignantur. Vox *turnementi, turniamenti, torneamenti* Gallia est, et saeculo demum XII. Germanica ciuitate sub

- (d) *GOLDASTVS* To. vno Constitutionum Imperialium p. 2138. Nec tamen puto, Wincenburgum et Comites Wincenburgericos ante illum Hermannum Mathildis maritum non existisse. Obstant Annales Hildesh. To. I. Leibn. p. 729. ad a. 1038. *Sigfrithus praetor Palatinus, frater Brunonis Episcopi Mandonensis VII. Kal. Maii moritur et in WINCIBVRCH tumultatur.*
- (e) Locum aduali in (e). At quid sibi volunt illa, Hermannum patre Bauaro genitum Winciburgum extructum de se vocasse, quia Bauarus fuerit? Haec ita accipio, vt dicam, Winciburgum fuisse dirutum antea et euersum, absentibus eius dominis, et reaedificatum ab Hermannio; et ab eodem castrum suum nouum fuisse cognominatum *Baierburg*, reluctante consuetudine et pristinam appellationem tuente.
- (f) Ostendit hoc omnium primus *CAROLVS du FRESNE* T. III. Glossarii latini p. 1268. sub voce *Turnementum*.
- (g) *CONRADVS BOTO* Chronici picturati p. 305. de Henrico Aucupe: *De wile fatte de Keyser Torney unde Stekespel in den Steden, upp dat 114 de Lude in den Steden in den Wapen sust bet wenden und heren konden, wan se echt to sryde scholden.*

sub Henrico V. et Lothario donata. (h) Confudit fera posteritas ludos ab Henrico exercitos, (i) qui erant exercitia militaria minus artificiosa, cum ipsis torneamentis. Eundem Henricum anno 933. praelio Mersburgico, quod ad Keuschberg interuallo duorum milliarium a Mersburgo Henricus Auiceps contra Auares seu Hunnos celebrauit et victoria sua illustre reddidit, interfuisse, recentiores memoriae prodiderunt. Verum *FRODOARDVS*, *WITIKINDVS*, *LIVTPRANDVS*, *REGINONIS CONTINVATOR*, *HERMANNVS CONTRACTVS*, *SIGEBERTVS GEMBLACENSIS*, *MARIANVS SCOTVS*, *CONRADVS BOTHO* et alii ex aevo antiquiori Henricum illum Winciburgensem ignorant. Dolendum est, *DITMARVM* Merseburgensem Episcopum Ann. L. I. p. 327. nonnisi strictim de decertationibus cum Hunnis egisse, siquidem is omnium optime momenta pugnae in proximo commissae explorare potuisset. Quis autem, quaeso, scriptores quando antiqui tacent, recenti auctori *SPANGENBERGIO* (k) fidem habebit? Ut igitur *MEIBOMIVS* incerta ac incomperta refecaret, ab Hermanno Bauarico exordium generis Comitum Wincenburgerum capit: (l) *REINHARDVS* Bauaricum Principem (m) vocat Hermanni, qui Wincenburgum condiderit, parentem, nomen ipsum haud exprimit. D. *CONRADVS BERTHOLDVS BEHRENS* Dietericum vocat, qui eo quod Henrici IV. Imperatoris legatum interfecerit, digressus sit in Bauariam tanquam voluntarium exsilium. Dieterico illi tribuit coniugem Machthildam, sororem Vtonis Episcopi Hildesienfis duodeuigesimali. Si hoc ita* sese habet, tum Machthilda non fuit Comes de Aluensleben. (n) Ex eodem Reinhardo saepius laudato discimus, Vxoris Mathildae, heredis de Gleichen, filium fuisse Hermannum. Vnde per sese patet, Hermannum ei pro nepote non esse statuendum. Huius Comitum de Gleichen idem Celeberr. *BEHRENS* maritum in alia deductione vocat Henricum II, Mihi ratio suberit solida, si eum vocauero anonymum, et ab audacia omnis coniecturae me absteineam. Sequitur tandem anonymi illius filium ex Mathilde Gleichenfi *HERMANNVS* natus. Pater dicitur Princeps Bauarus. Ipse autem modo patriae Comes, modo Comes de *Winzenburg*. (o) Planum exinde est et perspicuum, parentes Hermanni circa Wincenburg habitasse et comitatum tenuisse. Ut autem intelligas, quomodo partem comitatus Gleichen et Reinhausen in Thuringia adquisi-

verit,

(h) *OTTO FRISINGENSIS* de rebus gestis Friderici I. L. I. c. XVII. p. 416. *Duces* Fridericus et Conradus Regem Lotharium insequentes, illo in ciuitate (Herpiboli) manente, tirocinium, quod vulgo nunc Turnamentum dicitur, cum militibus eius exercendo, usque ad muros ipsos progrediuntur, *RADEVICVS* L. II. de gestis Friderici I. c. VIII. p. 511. Placenterum militum egressa ad certamen - quod vulgo Turnamentum vocant, *CHRONICON MONTIS SERENI* ad a. 1175. p. 40. ed. Mader. Conradus Comes, filius Tiderici Marchionis, in exercitio militari, quod vulgo Turnamentum vocatur, lanceae ictu occisus est XV. Kal. Decembris. Tum enim idem pessifer ludus in partibus nostris ita inoleuerat, ut infra unum annum XVI. in eo referantur milites interisse, pro qua re *Wichmannus* Archiepiscopus omnes eos frequentatores excommunicationis vinculo innodauit.

(i) *WITIKINDVS* L. I. p. 641. In exercitiis ludi (Henricus) tanta eminentia superabat omnes, ut terrorem exteris ostentaret. *AUCTOR VITAE MATHILDIS* c. IV. p. 202. Mathildis (post Henrici filii mortem) neminem volebat audire carmina secularia canentem nec quenquam videre ludum exercentem.

(k) In *Sachsischer Chronike* e. CXXIV. fol. 115. b.

(l) Ad *Chronicon Marienthalense* p. 256. To. III. Scr. rer. Germ.

(m) Locum dedimus in (b).

* Hoc ita sese omnino habet. Luculentum est testimonium Reinhardi Reinhusensis p. 703. Accedet paulo post testimonium ex *CHRONICO HILDESHEIMENSI* p. 746. To. I. Leibnit. ubi Erika et Adelheidis vocantur filiae fratris illius, qui gauisus est Vdo Episcopus Hildesheimensis XVIII. Testor litteras Adilberti p. 705. Leibn. To. I.

(n) Ita enim vulgo tradunt. Parco nominibus eorum et in contemptum adducere eos nolo, quorum merita alia veneror.

(o) In litteris Adilberti Archiepiscopi Moguntini, fundationem monasterii Reinhusani confirmantibus, ex quibus excerpta dedit Illustris G.G. *LEIBNITIVS* p. 705. dicitur *Herimannus patriae Comes - et filius eius duo, Henricus et Herimannus pueri*. Idem dicitur ibi fundator coenobii Reinhusani. Litterae illae datae sunt 1100. Ergo Herimannus iunior in lucem editus est ante initium saeculi vndecimi. In privilegio Conradi III. a. 1144. p. 706. Comes *Herimannus de Winzenburg* et frater eius *Henricus* memorantur. Inter constructores autem coenobii Reinhusani pater illorum recensetur, diciturque *Herimannus, patriae Comes*. Quenam autem intelligitur patria? Num Bauaria? Nemo vnus perhibet, cum in Bauaria possedisse hereditates. Num in Thuringia? Haec non erat eius patria, siquidem ex Bauaria accesserat, ibique in Thuringia vxorem duxerat, Mathildem Comitum de Gleichen. Nihil igitur restat, praeterquam quod patria illa fuerit Wincenburgum, quod dudum existerat et a quo dicebatur Comes.

cur Comites Wincenburgici facti fuerint aduocati Gandersheimenses. Quae collegium sacrum monasterii de militibus, in Abbatia lautitias sectatis, conqueritur, ea intellego de comitatu Hermanni, in quo indubie fuerunt Meinhardus et Piligrinus, viri bellicosi, in torneamentis exercitatissimi et Imperatori adprime gratiosi. Nec animum ad credendum induco, collegium detulisse querelas suas ad Imperatorem, antequam milites illi, in hastiludis versatissimi, Wirciburgi ad curiam Imperatoris, in certamine singulari seu ordalio, fuissent interfecti. Quarto intelligimus, quanam illa fuerit *BEATRIX* Abbatissa, eiusque frater Henricus, cuius in querela Capitularium virginum (§. 4.) iniecta est mentio. Non equidem frater fuit, sed patris frater Henricus ille, respectu ad Beatricem habito. At consuetudo tunc temporis erat recepta, ut fratres et sorores dicerentur, qui arcta consanguinitate in latus decurrente sese mutuo contingebant. Praecipuus autem tabulae Genealogicae vsus spectat ad genus et ortum *HERMANNI* senioris, Comitis Wincenburgensis, vulgo ignotum. Nunc tandem huius Hermanhi res gestas addere animus est. Hic intererat comitiis Goslariensibus quas ibi celebrauit Imperator Lotharius, Dux Saxoniae, (s) et ipse encomio ab Imperatoribus singulari eminebat, vocatus quippe ad dignitatem Landgrauatus Thuringiae, quam eidem Hermannus idem Caesar Lotharius circa annum 1142. ademit et a. 1143. Ludewico secundo contulit. Causa tantae mutationis recidit in homicidium, quo sese maculauerat Hermannus. Burchardum enim de Lucca vel Luckem, regis consiliarium, hominem vero suum ob castrum cuiusdam exstructionem fraude circumuenerat fideque violata occiderat. (t) Hinc in comitiis Quedlinburgensibus festo circiter Pentecostali honoribus et dignitatibus, suffragio principum Germaniae aduente, exutus est: castrum Winzenburgum obsessum, expugnatum, incensum et funditus subuersum: ipse in exilium actus, (u) Homicidium illud anno 1130. in Burchardum de Lucca commissum fuit, cuius hereditas obtingebat Comitibus de Hallermunt et Oldenborch anno 1163. Bernhardus Episcopus Hildesheimensis, occasione hac suis augmentandis inuigilans, precibus ab Imperatore Lothario impetrauit, ut ipsi liceret castrum Winzenburg funditus dirutum ad defensionem Episcopatus sui reaedificare, turrin ligneam vetustate corruptam et euerfam amouere et nouam sumtu satis magno reponere. (x) Frater eius erat Henricus Comes de Aslo vel Hasede in Episcopatu Hildesienfi (y) qui cum

fra-

(s) *HEINECCIUS* in Antiqq. Goslariensibus ad a. 1130. p. 127.

(t) Pauca praemittemus de Herimanno seniore et iuniore, et deinceps addemus iunioris homicidium. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1104. p. 737. *Archiepiscopus Coloniae Fridericus, Bruno Treuirenfis, Cancellarius Adelbertus, Comes Hermannus de Winzeburg alique Principes satis clari Romam cum magna pompa vadunt, inter Dominum Apostolicum et Regem concordiam facturi. Eidem ANNALES* ad a. 1121. p. 739. *Dux Luitgerus, Comes H. de Winzeburg, numerosa et forti manu Monasterium vadunt pro restituendo Theodorico Episcopo. In qua restitutione incaute S. Pauli templum nobiliter constructum incendio conflagrauit cum omni fere urbis loco. Praedictus Dux omnes fere urbis defensores tam nobiles quam ministeriales captos abducit. His actis Dulmene urbem munitam in dationem accepit. Circa festum S. Michaelis in sede Episcopali Wercsburch Imperator et totius regni Principes conueniunt et in concordiam redeunt. Eidem ANNALES* ad a. 1130. p. 740. *Burchardus de Lucca occiditur, unde rex contristatus et iratus, Winzeburg castrum Herimanni Comitis, cui huius caedis consilium et iussum imponebatur, obsidione circumdat. MCXXXI. Rex Natalem Domini Gandershem celebrat. Herimannus consilio Principum cum praedicto castro Regis se potestati tradit. Quem rex custodiae deputat; castrum vero euertit solo tenus imperat.*

(u) *LERBECCIUS* in Chronico Mindensi p. 176. To. II. Leibn.

(x) *CHRONICON HILDESHEMENSE* p. 747. To. I. Leibn. de Bernhardo Episcopo Hildesheimensi: *Castrum etiam Winzenburg funditus dirutum, ut sibi ad tutamen Ecclesiae reaedificare liceret, ab Imperatore Lothario impetrauit, quod et reaedificauit, et ut Ecclesiae et sibi et suis successoribus et abique alicuius inuasionem liberum permaneret, duorum Romanorum Pontificum Innocentii et Eugenii magnorum in Christo virorum banno firmari rogauit. Ipse etiam ligneam turrin vetustate dirutam amouit et nouam non modico sumtu reposuit. De Brunone, sequenti Episcopo, ibidem additur post interiecta pauca: *Castrum quoque Winzenburg non modico sumtu turri firmissima communiuit.**

(y) *VITA MEINVERCI* Ep. Paderborn. To. I. Leibniti p. 559. mentionem facit sub Henrico II. Imp. *Ekkhae de Aslan* §. 102. *SCHATENIUS* in Ann. Paderborn. T. I. ad a. 1084. p. 615. *Post obitum Popponis Episcopi nostri - subrogatus est HENRICVS Comes de Aslo, vir in clero probatus multisque virtutibus conspicuus. - Asloensium Comitum familia in Ostfalia et Hildesienfi dioecesi clara eademque cum Wincenburgicorum prosapia - Locus olim vocabatur Hasede et Afele, nunc Hase. Pagus est iuxta Trispenstedt, ad boream Hildesheimii interuallo dimidii militaris Germanici. Conf. MEIBOMIUS in Notis ad Chronicon Schawenburgense p. 57. Fallitur LEVCKFELDIUS, qui Comitatum Aslo quaerit in Westphalia Antiqq. Gandersh. c. XXV. §. 13. p. 294. Henricus, Herimanni iunioris frater, per matrimonii pactum comitatum Aslo indeptus fuisse perhibetur. *Otto de Aslob liberalis erga S. Vitum*, obuius est ad a. 1118, in *Annal. Corbeiensibus* p. 306. Tom. II. Leibn. qui ad a. 1171. p. 308.*

Hen-

fratre condidit monasterium in Derenburg et anno 1146. mortem obiit. (z) Filius Henrici decessit anno 1187. cuius (aa) vxor vidua Salome cum herede filia sua hereditatem vendidit Adologo Episcopo Hildesienfi. (bb) Hermanni fratris, qui cum Henrico V. militares fecerat expeditiones et tandem honoribus omnibus fuerat priuatus, frater alter erat Theodericus Episcopus Monasteriensis, qui anno 1137. vitam cum morte commutauit. (cc) Hermannus, idem an filius haereo, anno 1148. permutauit agros quosdam cum Abbatisa Gandersheimensi Luitgarda, vt obtineret castrum Schiltberg ad Bornhausen haud procul ab oppido Sefen. Anno 1144. fuerat cum Conrado III, Northusae ibidemque subscripserat Diplomati, quod Imperator Capitulo libero Goslariensi SS. Simonis et Iudae impertitus est. (dd) Anno 1150. cum Imperatore Fuldae versatus fuit. (ee) Tandem vero anno 1152. (ff) in castro Winzenburg occisus est ab equite Sueuo, cuius vxorem stuprauerat. (gg) Interiit, vti quidam adferunt, cum vxore grauida,

Henricum Comitem de Aslo referunt obtulisse in honorem XII. Apostolorum tot S. Vito pocula de argento cum effete cuiuscunque Apostoli. HELMOLDVS L. II, Chron. Slauroum T. II. Leibn. p. 623. c. VI. de Henrico Leone: Praeter hereditates magnorum progenitorum Lotharii et coniugis eius Richenzem multorumque Ducum Bavariae atque Saxoniae accesserunt et nihilominus multorum Principum possessiones, ut fuit Hermannus de Winzenburg, Sifridus de Bommenburg, OTTO de ASLE, et alii, quorum mentio excidit.

(z) ANNALES STEDERBURGENSES ita referunt, qui itidem p. 858. T. I. Leibnit, memorant Sophiam Comitissam de Asle, quae genuerit Bormanno filios, et ipsa sororibus ac matre fuerit vta. Almannus autem ille fuit Comes de Hemsede, cuius filiae dicuntur domina Friderunda et Hadewiga, vti legenti negligentius adparet ex Excerpto de fraternitate Frederundae et Hadewigae T. I. Leibn. p. 869. Verba sunt: *Recipimus in fraternitatem nostram Dominam Friderundam et Hadewigam loci huius (Stederburgensis) et familiae insititricis cum Almanno Comite patre ipsius. Friderunda vel Frederintha obiit XVII. Kal. Apr. CHRON. HILDESH. Tom. I. Leibn. p. 764. defuncta circa a. 1104. Maritus Friderundae erat Rudolfus C. de Woldenberge, filius autem Herimannus C. de Woldenberge et Aduocatus Gandersheimensis, filia Herimanni Hadewigis Canonissa Gandersh. ad a. 1188. Frederundam illam fuisse Abbatisam Gandersheimensem XII. posthaec docebimus.*

(aa) CHRONICON HILDESHEIMENSE p. 748. Tom. I. in Vita Adelogi Episcopi Hildesienfis XXIII. Praedium quoque Comitissae Ottonis de Asle vidua ipsius Comitissae, domina Salome, quod ad ipsam legitima successione deuolutum erat, sua filia consentiente aliisque suis heredibus legitime consentientibus, multis laboribus et magnis impensis comparatum cum omnibus suis attinentiis, mediante Domino Frederico Imperatore, et factum Episcopi modis omnibus corroborante, Ecclesiae nostrae acquisiuit. Eadem repetuntur in CHRON. Epp. Hildes. et Abbatum Monast. S. Michaelis p. 793. To. II. Leibn.

(bb) In transitu, quum id, quod petitur, iam ostensum sit, notabimus, Vdonem Episcopum Hildesiensem vocari Comitem de Alvensleben, in Eodem Chronico p. 790. et mortem eius confecti in a. 1114. Erat Comes Gleichenfis, et fortasse dicebatur C. de Aslo, ob fratris filium, qui ita adpellatus est.

(cc) Theodericus ille fuit primo Canonicus Monasteriensis, dein Episcopus a. 1116. interfuit comitiis Brunsvicensibus a. 1130. MADERVS in Antiqq. Brunsvic. p. 227. A fratre Herimanno et Liutgero Duce a. 1121. restitutus est in Episcopatum Monasterii, ANNALES HILDESH. p. 739. ad. d. a. Obiit 2. Kal. Mart. secundum CHRONICON HILDESHEIMENSE p. 764. To. I. Leibn.

(dd) Exhibetur id a LEYCKFELDIO in Diplomatis Goslariensibus ad finem Antiqq. Poeldensium et in Antiqq. Gandersh. C. XXV. p. 298. 199.

(ee) Idem in Addendis ad Antiqq. Poeldens. Num. I. subscripsit Hermannus adhuc a. 1151. Diplomati Imperatorio, quod exhibet HEINECCIUS in Antiqq. Goslar. p. 146.

(ff) HELMOLDVS in Chronica Slauroum L. I. c. LXXIII. p. 592. ad a. 1152. Tom. II. Leibn. *Circa tempus dierum illorum occisus est Hermannus Comes in castro Winzenburg, vir potens et magnarum pecuniarum, et ortae sunt contentiones inter Ducem nostrum (Henricum Leonem) et Marchionem Adelbertum propter castra et facultates eius. Propter hos compandos denuntiavit Rex curiam apud Marsipolim (Mersburg.) ciuitatem Saxoniae, mandauitque Principibus solenniter adesse. Missaque legatione, Reges Danorum tumultuantes euocauit, vt decerneret inter eos, mediante iudicia Dissensio autem, quae erat inter Ducem et Marchionem, sedari non poterat, eo quod principes elati regis adhuc recentis monita parui penderent. Persuasit ergo Archiepiscopus Vicelino Episcopo, vt inuestituram de manu regis acciperet, non fructum ecclesiae, sed odium Ducis intentans. At ille non consensit, ratus, iram Ducis implacabiliter accendens. In hac enim terra sola Ducis auctoritas attenditur. Soluta est curia, Vicelinus Episcopus reuersus est in Parochiam suam - Conf. PHILIPPVS IACOBVS SPENER Heraldic, P. Spec. L. III. c. 8. §. 25. p. 594. 595. ed. Francof. ad Moen. 1717. fol.*

(gg) BOTHO in Chronico picturato Brunsvicensi p. 338. ad a. 1133. *In der Schrift stat geschreuen, dat do Keyser Luder de Winsenborch aff wan, unde brack de borch in de grunt, so holt eyn kryneke ut, wu de Grene van der Winsenborch by sich hadde eynen Ridder ut Swaeren, de was ut gereeden, unde de Ridder hadde eyn schon erlich wyff, de woude up dem verwarcke, dar gingk de Greve Herman ben, unde schaffede synen Willen, an der erliken Fruwen dank. De fruwe de moede sick seve unde was drovich, do de Ridder to Hus kam, se clagede dat dem Ridder mit bedrovenisse, de Ridder de wart tornich unde schikede syn dingk, unde gingk an eynem morgen upp de kemnade, dar de Greve by syner Fruwen lach, unde stak one mit eynem Swerde dot. Do sprach de Fruwe: wat deystu nu? Ich hebbet under dem gordel, de dat wreken schal, unde se was schwanger, do stak he de Fruwe dot. Dat blod sprangk an de muren, unde me secht, dat warteken sitte dar nach. Vnde de Ridder gingk do van der borch,*

mens. Quae collegi-
conqueritur, ea inter-
us et Pilgrimus, viri be-
ratiofi. Nec animum ad-
ratorum, antequam mi-
ratoris, in certamine ho-
taenam illa fuerit. BEA-
Capitularum virginum
s frater Henricus ille, ro-
at recepta, vt frater et
e sese mutuo continge-
id genus et ortum HE-
1. Nunc tandem huius
s Goslariensibus, quas ibi
comio ab Imperatoribus
aiatus Thuringiae, quar-
ademit et a. 1143. Lub-
homicidium, quo selem-
m, regis consiliarium, ho-
reumenerat fideque pro-
circiter Pentecostalibus
nte, exutus est: castrum
subuerfum: ipse in cen-
Lucca commissum fuit
ldenborch anno 1168
augmentandis inuig-
et castrum Winzenburg
urrim ligneam vetustat
reponere. (x) Frate
hildesienfi (y) qui cur
in

addemus inuicem homicidio
Colonae Fridericus, Brunsvic
aliquae Princeps satis clar
gem concordiam factum. In
eburg, numerosa et forte
vione incante. S. Pauli scriptura
vradicus: Dux omnes fere
soluone vrbem muniam in
urh Imperator et totius
a. 1130. p. 740. Burchar
Herimanni Comitissae, cui
I. Rex Natalem Domini
regis se potestatis tradidit.

Episcopo Hildesheimensi
siae reuadificare liceret, ad
sibi et suis successoribus
ficam Innocentii et Eugenii
torum vetulato diruta
oppo, ibidem additur post
messina commemorant.
nem facit sub Henrico II. b.
1084. p. 615. Post haec
u clero probatur: multaque
lystensi discessi claua rano
Vicle, nunc Halc. Pape
is Germanici, Conf. M
FELDIPS, qui Comitissam
cus, Herimanni iuuenis
Dito de Aslo liberalis
Leibn, qui ad a. 1171. p. 108

uida, quae per foetum in vtero portatum vindictam in posterum repetendam comminata perhibetur. (hh) De Hermanni, qui Winciburgum condidit, liberis complures supersunt in Diplomatis. Liutolphum a. 1116. in fraternitatem S. Viti Corbeiae iuisse receptum, annalium (ii) fide constat. Henricus siue Heino, frater ipsius Ludolfi, a. 1117. litteras impertitus est coenobio Lamspringensi, interfuit torneamenti Goslariensibus a. 1119. legatus fuit a. 1125. in causa Adelberti Archiepiscopi Bremensis et Henrici superbi, ac praemature misereque obiit a. 1127. (kk) Solet vocari Comes Aslouiensis, seu de Aslo. Filius eius dicitur Henricus iunior. Id equidem negari non potest, Comitem Herimannum de Wincenburg et fratrem eius Henricum a. 1144. Hersfeldae subscripsisse privilegio Conradi III. regis, quod Reinehusensi dedit coenobio. (ll) In Henricum patriae Comitis et fundatoris Reinehusensis Herimanni filium, qui a. 1100. Reinhufae Diplomati ab Adilberto Archi-Episcopo Moguntino in confirmationem dato subscripsit et a. 1127. defunctus est, haec non quadrant. Quam autem Herimannus iunior Comes et Henricus senior fuerint fratres, et Ludolfus matrem gausus sit, quae matrem Comitem Herimannum peperit, facile perspicere inde potest, Ludolfum Herimanni iunioris quoque fuisse fratrem. Conradus et Vlricus vti testes Diplomatis subscribendis operam suam accommodarunt, ille a. 1147. hic 1150. Hermannus vero ille, qui anno 1152. in lecto obruncatus est, cuiusnam fuerit filius, comperit non habeo, vtrum Hermanni an Henrici. Herimanno esse tribuendum pro filio, probabilis existimo. Quare ex eo, qui in lecto interemtus a Sueuo legitur, et illo, qui a. 1130. a Lothario proscriptus est, Genealogistae duos fabricentur Hermanos, eius conatus rationes sufficientes non video. Discrepant magnopere scriptores in eruendo anno illo fatali, quo Hermannus vltimus suae stirpis misere interiit. Atres est in vado. Anno 1151. subscripsit ipse Diplomati, (mm) sequenti autem anno inclinante lites de hereditate ipsius iam exarserunt. (nn) Liquido proinde constat, necem Herimanno a. 1152. adlatam fuisse. Sunt, qui Hermannum addunt, qui a. 1188. vixerit, et cuius filia fuerit Hadwigis Canonissa in monasterio Gandersheim. Fateor, Hadwigen fuisse Hermanni filiam eo tempore. Id enim ex subscriptione Diplomatis patet. At quis ille Hermannus et vnde ortus fuit? Quare Henricus Leo (oo) petiit Wincenburgensem comitatum et obtinuit in hereditatem, tanquam regionem morte vacuefactam, si Hermannus superfuit ex gente Wincenburgica? Quare misso in exsilium

Leo.

borch, unde satte sich upp syn pert, unde nam de frwen hinder sich upp, unde vejt ut dem Lande. Do packede sich Bodeke (HOEDEKE) vocant accolae) de geyst to dem Bischoff Bernde to Hildessem, unde se de, Plettener wake upp, de Greueschopp to Wincseborch de steyt los. De Bischoff wart rede, unde nam Wincseborch in, also kam de Keyser unde gaff de greueschopp to dem stichte to Hildessem, alie Wincseborch unde Alvelde. Rudera antiquae arcis hincisima supersunt, Addunt etiam creduli, spectrum Hildeke in eo tractu oberrare, et viatores, transentes dex. rennestieg, callem curriculi, quo olim Comites vecti sunt Hildesheimium, in erroris deducere. Credant, quibus volupe est!

(hh) KRANZIVS in Metropoli L. VI. c. 31. Saxoniae L. VI. c. 11.

(ii) ANNALES CORBEIENSES ad a. 1116. p. 306. *Tres C. de Insula - Liutolph de Wincseborch cum uxoris - in fraternitatem S. Viti recepti, quem honorem Principes et Nobiles certando quasi exorabant.*

(kk) Tom. I. Leibnit. script. Brunsvic. p. 706.

(ll) Diploma adtulit in lucem Rev. HEINECCIUS in Antiqq. Goslar. p. 146. Comitum Friderici Babarofae, vbi de hereditate Herimanni agebatur, incidunt in a. 1152. in eisque Petrus siue Sueuo confirmatus est in regno Daniae. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1152. p. 286. Diploma regi Daniae datum est a. 1152. in curia Mersburg et habetur in Schatenio P. I. Annal. Paderborn. L. VIII. p. 793. et PAVLLINIDiffertationibus Historicis Diss. II. §. VII. p. 24. sq. Concidunt hac ratione varietates omnes de anno Herimanni emortuali, Occisus autem is est IV. Kal. Febr. NECROLOGIVM HILDESHEIM. p. 763. T. I. Leibn.

(mm) HELMOLDVS L. I. c. LXXIII. p. 592.

(nn) CHRONICON HILDESHEIMENSE p. 747. T. I. Leibn.

(oo) Henricus Ep. XXIX. Hildesimensis omnia fere amittebat, excepto Wincenburg, quum postulatus nonnullis Hermannus sancti Cyriaci in Brunsvic praepositus Episcopatum armis aggrediretur. CHRONICON HILDESHEIMENSE p. 752. Otto XXXI. Episcopus castrum Wincenburg a Beyerberg usque ad valnam muravit. CHRONICON idem p. 754. Indubie legendum est Beyerberg. Iam supra in (c) suspicatus sum, Hermannum Mathildis maritum, qui Bauaricus princeps adpellatur, ex stello a sese condito de terra exsilii sui, videlicet Bauaria, nomen imposuisse. Coniecturae autem meae non solum fauet, sed certum aduentum quoque conciliat Chronici Hildesimensis locus, qui praec manibus est, STIFTISCHE FEHDE p. 258.

WYN.

ATORIBVS
 in repetendam comm
 didit, liberis complu
 em S. Viti Corbeiae fuit
 o, frater ipfius Ludol
 uit torneamentis Gofa
 thiepifcopi Brementis e
 k) Solet vocari Come
 id equidem negari m
 us Henricum a. 1144
 inehufenfi dedit coeno
 lenfi Herimanni filium,
 Moguntino in confir
 rquadrant. Quam autem
 et Ludolus matre gau
 peripici inde potefi, Lu
 s et Vlricus vii testes U
 a. 1147. hic 1150. He
 iusnam fuerit filius, con
 o esse tribuendum pro
 tus a Sueuo legitur, t
 os fabricentur Herma
 e magnopere fcripton
 s miferere interit. At
 ienti autem anno ind
 proinde conflat, nec
 idunt, qui a. 1188. vix
 lersheim. Fateor, Ha
 ctione Diplomatis pat
 us Leo (oo) petit Win
 regionem morte vacu
 Quare miffo in exfilu
 Le

7, unde veyt ut dem Lande
 1077 Berode in Hildesheim, au
 De Bifchoff -ort rede, au
 Bichte in Hildesheim, alie Win
 dunt etiam creculi, fpectant
 stem curricula, quo olim G
 volupe est!

Leutolp de Wincenburch
 et Nobilis certando quafi et

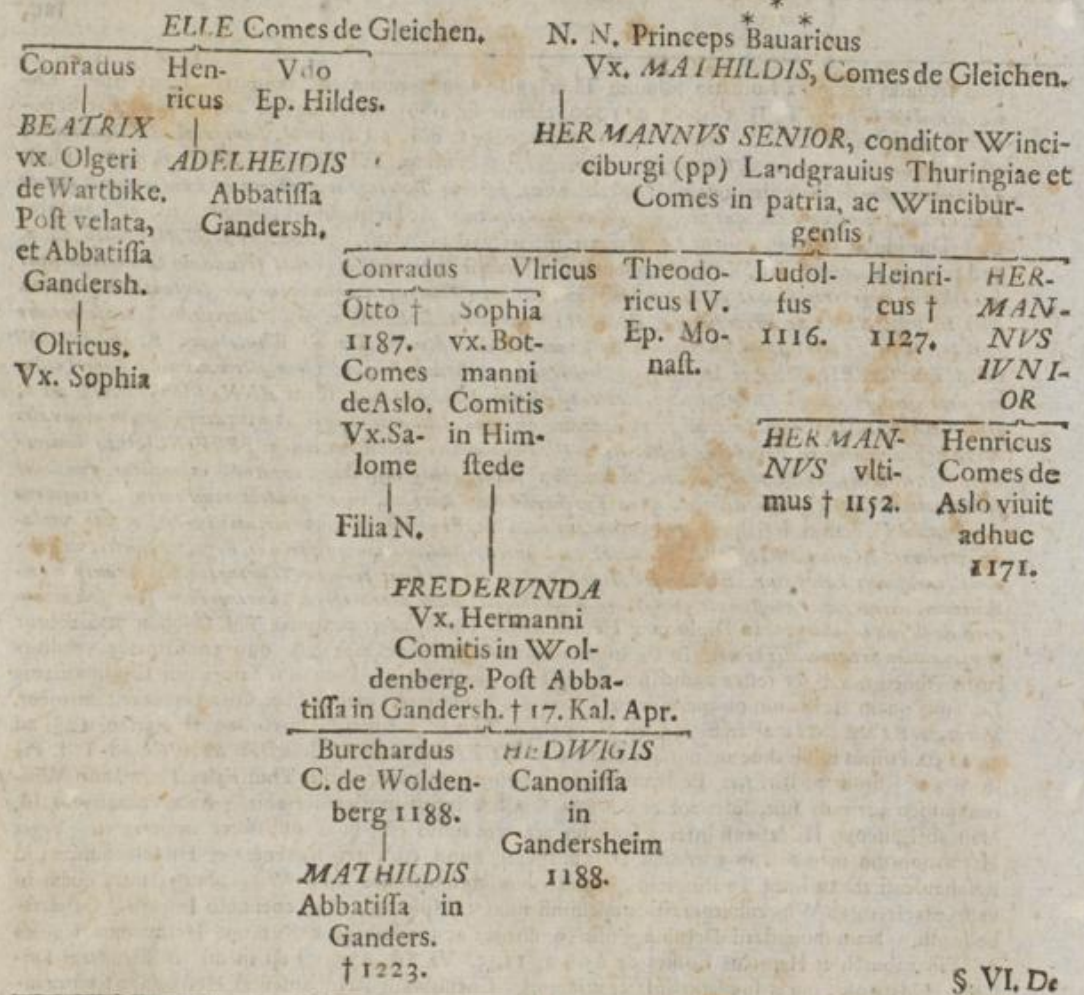
46. Comitibus Frederici Bab
 ae Petrus sine Sueuo contra
 Diploma regi Daniae datur
 L. VIII. p. 793. et PAVLLI
 rietates omnes de anno Hen
 ILDESH. p. 763. T. I. L. 1.

Wincenburg, quum podio
 tum armis aggredere, G
 Wincenburg a Beyerburg
 est Beyerburg. Un fopu
 s adpellatur, et illo a fco
 cturae autem meae non
 locus, qui ptae manet

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

Leone Episcopus Hildesienfis hereditatem illam adiit? Hermannus Comes a. 1188. fuit aduocatus ecclesiae Gandersheimensis, eiusque filia Hadwigis eodem tempore heic Canoniffam egit. Id innotescit ex Diplomate Adelheidis Abbatisfae supra (§. 1.) adlato. Nequaquam vero inibi additur, Hermannum illum fuisse Comitem Wincenburgicum. Si quid iudicando adsequi possum, *FREDELVND*A vel Fritherinda, Abbatisfa Gandersheimensis duodecima, primum fuit nupta Rudolfo, Comiti Woldenbergensi, et ex eo genuit Othelricum seu Vlricum, Hermannum, et Hedewigem, quae fuit Canonica Gandersheimensis, deinceps marito orbata velum suscepit sacrum et tandem renuntiata fuit Abbatisfa Gandersheimensis. De singulis copiosius differetur loco suo. Quantum vero ad Comitatum Wincenburgicum adinet, is ex tempore exfulantis Henrici Leonis adquiescit sub pedo Episcopali Hildesheimensium, licet enim is anno 1123. a Ducibus Brunsvicenis fuerit occupatus, superiori tamen saeculo fere medio Episcopis fuit restitutus.

Quae certa sunt de Comitibus Wincenburgicis, hanc fundunt genealogiam.

§ VI. De

*WYNTZENBORG ward belegt,
 Dat hadde ynne de rechte knecht
 Henninck Ruscheplaten,
 Dem kemen de Forsten recht to maten,
 Dat se ohm affschumen dat feth,
 Dat he by den Forsten gesammet het.
 Hödeken hadde darmede syn spel,
 He makede, dat dat fūr in dat pulver fel,
 Do konden se sek nicht geweren,
 So mosten se dat hus geven den Heren.*

(pp) Disputari solet, an Hermannus senior Wincenburgicus cum filio fuerit Landgravius Thuringiae. Sunt, qui negant, innixi eorum testimonio, qui, Ludouicum, tertium comitem Thuringiae, ex Ludouico

§. VI.

De aduocatia Comitum Winciburgicorum, quam praefiterunt coenobio immediato et libero Gandersheimensi.

Ea quondam viguit consuetudo, vt Abbatissa deligeret Aduocatum et potentem et vicinum, eumque curaret ab Imperatore et Pontifice confirmandum. Initia confirmationis huiusmodi deprehenduntur penes monasterium Gandersheimense non adeo antiqua, vt Comites Wincenburgicos attingant. Si qua initio defensione singulari opus erat coenobio Gandersheimensi, eam administrabant ministeriales per loca singula, obnoxia ecclesiae maiori Gandersheimensi. Ludolfus enim conditor et auctor in singulis marcis ministeriales habuit, quos addixit et subiecit coenobio a sese fundato et constituendo. (a) Imperatoribus vero Saxonibus extinctis in Henrico secundo, maiori defensione vtendum erat. Erant in proximo Comites Wincenburgenses, huic defensionis et conseruationis officio aptissimi, clari per Thuringiam et Saxoniam nostram. Occasionem dabant aduocatae nouae erigendae ex Gleicheni genere procreatae Abbatissae,

uico secundo natum, a Lothario primum Thuringiae Landgrauium esse renuntiatum, referunt. ENGELHVSIVS Chron. T. II. Leibniz, p. 1099. alique sic arbitrantur. Nugatur auctor Legendae S. Bonifacii apud TENTZELIVM Supplem. Hist. Goth. p. 345. qui, a Carolo M. *Lantgraphium Thuringiae* esse praefectum, somniat. HISTORIA de Landgrauis Thuring. T. I. Pistor. c. XVIII. p. 1311. 1312. ed. Strunianae de Ludeuico tertio: *Hic Ludouicus, primus Thuringiae princeps et Lantgrauis, genuit Ludouicum primogenitum, qui sibi successit in principatu.* At Herimannus quoque vterque Landgrauis Thuringiae fuit, antequam ea dignitate ornaretur Ludouicus. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1143. p. 243. *Adelheids (Vdonis Stadensis filii) nupsit Lodouico, et genuit secundum Lodouicum, qui a Lothario Rege impetravit prouincialem Comitatum in Thuringia, quem eo per sententiam priuatus esset HERMANNVS de Wincenburg.* ANNALES BOSOVIENSES ad a. 1130. *Burcardus, consecratus Lotharii regis, Comes Lütchenheimensis de Saxonia, dolo domini sui de Winciburg, PRINCIPALIS COMITIS THVRINGIAE et Misnensis Marchionis, occiditur; ob quod idem Hermannus a Rege Lothario deponitur et Comes Ludeuicus pro eo constituitur Landgrauis.* Idem ANNALISTA SAXO ad a. 1130. CHRONICON GOZECENSE p. 235. *Annus quartus Lotharii Regis computatur, quum generalis curia Quedlinburg in Pentecoste celebratur. Hic Hermannus de Winciburg PRINCIPALIS honoribus, dignitatibus, principum iudicio, abdicatur: Winciburg obsidetur, capitur, incenditur, funditus subuertitur. Causa fuisse dicitur, quia Eurhardum de Luckem, regis quidem congiarium, hominem vero suum (i. e. ministerialem), pro cuiusdam castri exstructione fraude circumuenerit, et fide uiolata occiderit. Cuius PRINCIPATV Comes Ludouicus sublimatur, quippe qui Regi, vt fidelis, vt prudens, carissimus habebatur.* ENGELHVSIVS l. c. *Ipse etiam fecit primum Thuringiae Landgrauium Ludouicum, cuius pater construxit coenobium Regusborne; nam antea terra Thuringorum fuit sub comitatu de Winciburg.* In Diplomate Henrici Ducis Bawariae et Saxoniae T. I. Leibn. p. 706. dicitur *Herimannus prouincialis comes.* In Diplomate Lotharii Imp. de a. 1129. quo confirmatur venditio curtis Abbenrod, inter testes adducitur *Herimannus Landgrauis.* Potentior tamen fuit Landgrauis Ludeuici quam Hermanni ob maiores in Thuringia hereditates, ideoque auctoritatem praestantiorum. Miror, HEINECCIVM ambigere, an Hermannus Thuringiae fuerit, in Antiqq. Goslar. p. 128. ad a. 1130. Primum solide hoc monstrauit Illustris GOTTHELF BURCHARDVS STRVVE ad T. I. Pistorii a se editum p. 1311. 1312. Posteaquam vero comitatus prouincialis Thuringiae Hermanno Wincenburgico ademptus fuit, splendor et dignitas familiae ipsius in dies decreuit. Anno enim 1150. 8. Id. Maii ab Episcopo Hildesiensi litteras accipere iussus est, quas difficulter impetravit. Viget Hermannorum memoria in coenobio Dernburgensi, quod est inter Bokenem et Hildesheimium, in Reinhausen tractu intra Thuringiam, in rudibus antiquissimae arcis Wincenburg, infra quam in valle praefecturae Wincenburgensis domicilium nunc conspicitur, et in coenobio Imperiali Gandersheimensi. Nam monasterii Dernburgensis conditores ac fundatores existenter Hermannus Comes de Wincenburg et Henricus Comes de Aslo a. 1143. VI. Id. Apr. vii est in litteris Bernhardi Episcopi Hildesiensis, quae fundatio ipsa continetur. Coenobium Reinhausen ab Herimanno seniore inter alios conditum est ac constitutum. Rudera antiqua Winciburgi in colle edito restant. Partes murorum sunt durissimae et aegre pulueri pyrio incenso cedunt. Saxa, quibus olim constabant muri, maximam partem deiecta et dispulsa sunt, vt insuerent templo Pontificio circa aedes Praefecturae extruendo. Spectrum Hödeke adhuc in ore accolarum est, commorans, vt ipsi referunt, inter ruinas castri dissipati, cui vicinus est vertex montis, quem *Baierberg* adpellant, documentum Winciburgi secundi. Primum fuit in loco, qui fere iguoratur; secundum in Baierberg, dictum *Baierburg*; tertium in colle, vbi in hanc diem exstant muri quidam et alia vestigia: quartum in conualle subiacenti. In coenobio imperiali Gandersheimensi residua sunt scripta et Diplomata, quibus testatum fieri potest et exploratum, Comites Winciburgenses fuisse eiusdem aduocatos, iudices externi, et conseruatores.

- » (a) Innocentius Episcopus seruis seruorum Dei dilectis filiis ministerialibus Gandesarmensis Ecclesie salutem et apostolicam benedictionem. Honori vestro et saluti anime vestre noscitur conuenire, vt Gandesarmensem Ecclesiam, cui a bone memorie Ludolfo duce Saxonie, intuitu pietatis, fuistis oblati, sicut ex ipsius priuilegio cognoscitur euidenter, a malefactorum incursumus protegatis. Quocirca nobilitatem vestram monemus attentius, et hortamur in remissionem vobis peccaminum inuulgentes, quatenus predictam ecclesiam, iura, et possessiones eius dilecte in Christo filie Abbatissae ipsius

fae, Adelheidis et Beatrix, quarum illa Quedlinburgo (b) simul praefuit. Praefidebat Vdo Episcopus Hilleshemio, cognatus Abbatissarum, de quibus paullo ante mentionem iniicimus. Herimannus senior anno 1123 (c) vita functus in tabularii nostri chartis ac membranis inueniri nequit. Herimannus iunior anno 1148. cum Liutgardi Abbatissa permutauit agros quosdam in variis locis sitos. Membrana eius rei testis a me descripta et supra communicata est Diss. l. §. 8. (r) In ea Herimannus dicitur *aduocatus ecclesiae nostrae*. Sigillum eius est illaesum satisque magnum ac repraesentat barbatus et aetate proeuctum virum, qui sedet in sella et dextra tenet ferrum districtum, capulo prehensum, sinui ex transuerso impositum et laeua tenuiter contactum. Circa eum legitur scriptura maiusculis litteris expressa: *HERIMANNVS DEI GRA. COMES de WINCENBURCH*. In calce exhibemus illud aeri incisum, quod quippe antiquitas et raritas commendat. In eisdem litteris membranae mandatis commemoratur *Walterus aduocatus* inter ministeriales, quem fuisse subaduocatum et officialem aulae Abbatialis non est quod dubitemus. Discimus ex antiquissimo illo documento, Comites Winciburgenses tenuisse varia heredia extra Comitatum suum, qualia ibi referuntur fuisse mansi nonnulli in Brüneffen, Haholdeshusen, Hildebechtshusen, Siboldeshusen et Ellethehusen i. e. Hahaufen inter Borahusum et Lutterum, Brunishausen, Hilbrechtshausen, Sebbeldshausen ad Gandershemium, et Elvshausen ad Osterodam. Est extra controuersiam vtique positum, Comites Winciburgenses suscepisse feoda ab Abbatissa. Is enim eo tempore gliscebat ac erumpebat morbus, vt Aduocati tertio Denario forensi minus contenti circumspicerent pinguiora, eaque ecclesiis specioso plerumque nomine detraherent. *Friethengawi* spectabat ad patrimonium ecclesiae maioris Gandershemensis, *Gau* ille nequaquam constituisse existimandus in pago, qui vocatur *kiemen Freden*, quem olim ministeriales nostri de Freden ex feodo vel potius circa initia nomine ministerii possederunt. Circumiectos campos pagosque plures, qui innexi fuerunt Comitatu Wincenburgico secuta posthaec aetate, Abbatissae fuisse subditos, nullus ambigo, quem minus fugit, *pagum*, qui dicebatur *Gau*, nequaquam fuisse terminis pagi hodierni vnus, villaeue, circumscriptum. In hunc diem frumentum ex variis pagis comitatus Wincenburgici in annum debitum censumque Gandesiam deuehitur et coniunctum est cum redditibus reliquis ecclesiae maioris. Distincte tamen de his in praefens agendi locus non est. Arma Comitum Wincenburgicorum referebant duo cornua ceruinæ aurea, in ramos procurrentia, in area coerulea. (d) Occasionem inuentioni suppeditauit siluofus et feris refertus Comitatus, quo fruebantur, vti exempla Comitum Blanckenburgensium, Regensteiniensium et alia liquido euincunt.

ipsum ecclesie vestrum consilium et auxilium cum expedientia impendentes pro reuerentia beati Petri et nostra protegere ac defendere taliter procureritis, quod et nos gratum habere possimus et vos exinde premia consequi valeatis eterna. Dat. Lateran. V. Kl. Iulii Pontificatus nostri anno tercio decimo. Est haec Bulla ab Innocentio tertio in exordio saeculi XIII. data. Vfus eius est insignis in cognoscenda dignitate ministerialium et determinando eorum officio. Praeterea hinc innotescit vnum et alterum. Ludolfi diploma vtrumque a Pontifice Romano habetur pro genuino. In priori enim duae marcae coenobio dicantur et donantur cum *mancipis diuersi generis*; in posteriori tres marcae adduntur et *alia loca plurima cum famillis vtriusque sexus*.

- (b) In Innocentii Papae III. priuilegio, Romae dato apud S. Petrum XVI. Kal. Febr. Pontificatus anno decimo, nominantur inter benefactrices coenobii Reinhauensis Erika in Ringelem et Adilais in Quedlingueburg Abbatissa. To. I. Leibn. p. 707.
- (c) *CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1123. *Hermannus Comes obiit*.
- (d) D. *LACOBVS PHILIPPVS SPENERVS* in Opere Heraldico Par. spec. p. 409. *MEIBOMII* Chronicon Marienthalense T. III. rerum Germanicarum p. 256. *ECKSTORMII CHRONICON WALCKENRE-DENSE* p. 309. *LYCAS* in Grafen-Saal p. 781. I. G. *LEVCKFELDIUS* in Antiqq. Gandersheim. c. XXV. §. 9. p. 286.

§. VII.

De Comitibus, Ducibus Nordheimensibus et eorum genealogia.

Nordheim est oppidum, distans Gandershemio ad austrum interuallo duorum miliarium. Locus olim et antiquitate et Comitum sede et coenobio S. Blasii floruit. In proximi montis vertice vestigia supersunt castris cuiusdam in silua, quam vocant *Böhmerbörgerwald*. Castello quondam erat nomen *Bomeneborch* et *Bohmerborg*, quod nonnulli confuderunt cum *Homborg*, castro ad coenobium Amelunxborn cis Holzmindam in fastigio montis posito, cuius in hunc diem supersunt ruinosae reliquiae. Comites igitur Nordheimenses saepius dici Comites de Bomeneborg non potest eis esse insolitum, qui

uocatum et potentem andum. Initia confirshemeine non adeo o defensione singulari riales per loca singula, itor et auctor in lingu a sese fundato et cono secundo, maiori de- genles, huic defensio- iaxoniā nostram. Oc- ere procreatae Abbatil- sae,

recomitatum, referat. Es- gatur auctor Legendae S. M. Landgrauum Thuringia n. 4. XVIII. p. 1311. 1312. mtepi et Landgrauum, genis quoque vtrique Landgr- ERTVS STADENSIS ad a ut secundum Ledewicum, qu- es per sententiam priuile- o. Burcardus, confessoris Winciburg. PRINCIPALIS Hermannus a Rege Lutho- ANNALISTA SARD ad 2. tempore, quom generalis- eg PROVINCIALIS honori- aptur, incenditur, fundatu videm consularium, huncen circumuenerit, et fide rudi- se qui Regi, ut fidelis, resp- in Thuringiae Landgrauum- ra Thuringorum fuit sub- xoniae T. I. Leibn. p. 706. dit 129. quo confirmatur veon- enior tamen sint Landgrau- de auctoritatem praestantior in Antiqq. Goslar. p. 125. ARDVS-STROPPE ad T. I. Thuringiae Hermannus W- creuit. Anno enim 1190. ad- difficulte impetrant. Vp- skenem et Hildesheimium, Wincenburg, infra quom- coenobio Imperiali Gande- stiterunt Hermannus Cos- i est in litteris Bernharti- usen ab Herimanno feren- e edito restant. Partes mult- olim constabant muni, ut- itra aedes Praefecturae eib- ipsi referunt, inter ruan- ammentum Winciburgi fuit- em Buerburg: tertium in- ualle subsaceni. In coeno- arum fieri potest et explorat- uservatores. libus Gandershemis Eub- velle noscitur conuenit, v- nie, intuitu pietatis, fuit in- incurribus protegati. Co- necum vobis peccantem ino- ette in Christo fuit Abbat-

geographiam mediæ æui callent. Sifridus, Comes de Bomeneborch, fuit olim aduocatus et defensor monasterii Ganderfemensis, vti ex §. 8. innoscet. I. G. LEVCKFELDIUS in eam descendit sententiam, Comitem hunc Sifridum comitem fuisse Homburgensem, (a) in quo magnopere fallitur, siquidem *Boumeneborch*, vti ipse largiri debuit Leuckfeldius, (b) perpetuo notat castrum ad Nordheimium, quod recentiori loquendi consuetudine *Böhmerburgum* est adpellatum. Quoniam vero promissimus, data occasione recensere ea, quae quidem cum nostris connexa sunt, antiquitatibus tamen Saxonice et in primis principum atque terrarum Brunsvicensium lucem nonnullam adfundere sunt apta; non inconsultum fore existimo, si hoc loco de Comitibus Nordheimensibus, quibus tandem ducatus Saxoniae adhaesit, differam. Antiquitatem Northemii et Adelingorum, qui deinceps Comites de Northem dicti sunt, colligimus ex donationibus, quae Fuldensibus obtigerunt. In eis enim *BERN* de *Northem* est obuius, (c) et *Adalhardus* cum vxore *Hucela*, qui vnam huobam in *Northem* S. Bonifacio in *Fulda* delegauit, eo fine, vt a Fuldensi aduocato in omnibus defendatur. (d) *Villa Goddingo*, quae oppidi *Gottingae* origo est, Carolo Magno non erat ignota, vti *IOANNES MABILLONIUS* (e) et nuper *IOACHIMVS MEIERVS* (f) monstrarunt. Ad *Goddingam* est pagus *Grone*, olim ciuitas imperialis, vbi diplomata permulta a Caesaribus sunt scripta et ipse *Henricus* Auceps oblesus mirabili ratione euasit, (g) *Henricus* autem sanctus mortuus est. (h) Inter *Gottingam* et *Nordheimium* in monte edito haud procul a fede generosissimorum de *Hardenberg* castellum ruinosum *Plesse* eminent, Baronum de *Plesse* olim domicilium, quos ex professo descripsit ac enarrauit *D. IOACHIMVS MEIERVS* *Gottingensis* Professor emeritus et Iureconsultus solidus, hemiplexiam dolens. (i) In proximo erant Comites de *Embike* seu *Embeca*. (k) Genealogitae originem Comitum *Nordheimensium* vulgo deducunt ab auctore *HERMANNO*, quem statuunt filium *Henrici*

- (a) In libro *von den Grafen von Beichlingen* c. XIV. p. 42. Iudicat enim ita, vt in Diplomate a. 1188. dato existimet mentionem fieri non posse Sifridi Comitis Northemensis ac Bomeneburgensis. Idem metus inaccessit *HAMELMANNO* Opp. Genealog. histor. p. 716. Quis enim ignorat, Sigfridum Comitem Bomeneburgensem a. 1144. obiisse? Verum salua res est. In diplomate Adelheidis nequaquam commemoratur, Sifridum illum a. 1188. fuisse in viuis. Origo tantum repetitur mercedis annuae singularis, qua aduocati fuerint deliniti ac deuincti, vt eo diligentius violentes omnes et insolentes imprefiones depellerent. En verba: *Quaedam ecclesiae bona in Bofelshufem (Bölshausen) sita ad decem talenta (Kornpfunde) aestimata, Sifrido Comiti de Boumeneborch, Ganderfemensis aduocato, primo fuerunt concessa pro eo, vt litones ecclesiae a violentis exactionibus aduocati omnino sint liberi.* Ostenditur, probari non potuisse Abbatissis exactiones aduocatorum in homines ecclesiae subiectos suae, ideoque, ne aduocati sic facere pergerent, PRIMO annuam pensionem Sifrido olim fuisse destinatam. Quis praeterea, quaeso, vnquam euincet, Comites Homborgenses de *Boumeneborch*, castro ad Northheimium montano, fuisse adpellatos? Concidit igitur Leuckfeldii opinio, qui ipse omnium optime notat situm Bomeneburgi, *der Böhmerburg* l. c. §. 14. p. 38. Conf. *PFEFFINGERVS* ad Vitriatum T. II. p. 429.
- (b) In *Historischer Beschreibung von dreyen in und bey der guldnen Aue gelegenen Oertern: nemlich dem gewesenen Cistercienser Kloster S. Georgis zu Kelbra nebst einer Genealogischen Nachricht von denen gelebten Grafen von Beichlingen* - Lips. et Wolfenb. c. II. §. 14. p. 38. Conf. *D. IOACHIMI MEIERI* Diss. II. de Böhmeris p. 49.
- (c) *TRADITIONES FVLDENSES* T. III. Pistorii edit. Struv. p. 645. 541. 552. 583. 587.
- (d) *Ibidem* p. 650.
- (e) *IOANNES MABILLO* de re diplomatica L. IV. N. 64. p. 285. ed. Paris. 1681. Actum *GODDINGA VILLA* in *Des nomine feliciter*. Est clausula Diplomatis Caroli M.
- (f) *Antiqq. Plessens.* P. II. C. I. §. 5. p. 103. sq.
- (g) *WITIKINDVS* L. I. p. 636. *Grone* haec erat sita in pago *Logingaha* seu *Leingow*. *WOLFHERVS* in *Vita S. Godehardi* c. IV. p. 491. *Godehardus* in pago, qui dicitur *Logingaha*, quadam die iuxta castellum *Gruona*, vbi gratia *Des* et electus et consecratus est, iter carpebat. *Otto M.* in Diplomate apud *MADERVM* in *Antiquitatibus Brunsvicensibus* p. 109. In *Grone* capellam regalem et quinque mansos, in *Gottingen* ecclesiam et telonium -
- (h) *VITA MEINWERCII* Episcopi Paderbornensis c. 89. p. 556. To. I. Leibnit. *Gruona* decumbens cum totius christianitatis inaeestimabili moerore anno vitae suae LII. regni XXII. Imperis X. Dom. Incarnationis 1024. est defunctus et *Bauenberge* translatus. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1024. p. 725.
- (i) Inscriptus est liber: *Origines et Antiquitates Plessenses*, das ist, Ursprung und Denckwürdigkeiten der edlen Herrn von Plesse 4. Goslar. 1713. 2. alph. 8. plagg. 1. tab.
- (k) *Theodoricus* Comes de *Embike* memoratur in *Annal. Hildeshemensibus* ad a. 1106. p. 737. T. I. Leibn. *Eimbeca* vrbs a. 1267. sese submitit potestati Alberti Ducis Brunsvicensis. *BOTHO* in *Chronico picturato* p. 367. T. III. Leibn. *De van Eimbeke horden den Rüggeven van Dassel, de wolve se beschatten, do kemen de van Eimbeke unde geven sick under den groten Hertoghen Albrecht to Brunswik, de nam dat in, unde wart ör huldige Here* -

rici Ducis Bauariae filium, Henrici Aucupis nepotem, fuisse. Dolendum est, comprobari hoc nequaquam posse ex monumentis genuinae antiquitatis. Primordia igitur capienda sunt a SIGFRIDO primo. Proponam interea suspicionem quandam de patre Sigfridi, aliis, quibus vacat, examinandam. Memoratur a DITMARO, Merseburgensi Episcopo, (l) *Sigfridus Comes*, filius inclyti Marchionis *Hodonis*, in noua vrbe, vbi pater ipsius requiescat, diu versatus inter Monachos et deinde habitu Monachorum reiecto vocatus ab Ekkihardo Magdeburgum, sub Imperatore Henrico secundo. Sifridus marchio Brandenburgensis heic locum non inuenit, siquidem frater erat Mechtildis, quam Henricus Auceps duxerat vxorem. Nec alius succurrit Sifridus, in quem illa Ditmari quadrent praeter Sifridum Comitem Northemensem, tum ad aetatem et locum, tum ad nomen respectu habito. Sifridus ille floruit exeunte saeculo decimo, quem scriptores adpellant *seniorem*, *Comitem de Bommenborch* (m) *Comitemque de Northem*. BODO, Monachus Clusnensis, confundit eum cum Ottone et Bommenborgum permiscet cum Homburgo (n) aliaque falsa admiscet, nam sua transcripsit ex ENGELHVSIO, (o) qui peraeque totidem admittit naeuos. Vxor Sigfridi senioris erat Ethelinda, (p) femina pia et a crudelitibus aliena. Vterque genuit Sigfridum iuniorem, Henricum, Benno- nem et Vdonem, qui vocantur nunc de Northem, nunc de Bommeborch, Comites. Ipse Sigfridus senior mortem cum vita commutauit anno 1004. (q) Filii quatuor insignes sunt caede, quam a. 1002. in Ekkehardum Marchionem in Pölede admiserunt, (r) a qua mater penitus abhorrens, Ekkehardum de discessu ex oppido Northem hortabatur, eumque, vt sibi caueret, admonebat. SIFRIDVS II. erat tanta auctoritate, vt a

1002.

- (l) Annal. L. IV. p. 360. In temporibus suis Conradus, Suenorum duxer egregius ac eiusdem frater Heribertus Comes, nec non HODO inclytus Marchio, prob dolor! morte momentanea depressi sunt. SIGFRIDVS autem praedicti Marchionis filius, in noua vrbe, vbi pater suus requiescat, inter Monachos diu in eodem habitu conuersatus, cucullam proiecit, lascalem suscipiens vestem. Qui ab Ekkihardo, abbate suo et Gisslero Archiepiscopo vocatus ad Synodum Parthenopolim venit, et, quamuis inuitus, pristino habitu indutus iudiciali sententia, duodecimus ipse sacramentis exsoluit, exemplo vnus, qui Romae simili sententia se in conspectu praefati Imperatoris purgauit.
- (m) CHRONICON VETVS ducum Brunsvicentium et Lüneburgensium p. 14. T. II. Leibnit. Sifridus et Benno, filii Comitis Sifridi de Bommenborch, cum Comite Thiderico de Katelingeborch ipsam Ekkehardum - in Pölede occiderunt. DITMARVS L. V. Annal. p. 366. vocat eum Comitem Sigfridum, cuius curtis fuerit Northem. Pro Bommenborch saepius librarii posuerunt Homborg et Homburg, vti in ENGELHVSII Chronico p. 1088. T. II. Leibn. immo Hammenburg pro Bommenburg, vti apud HELMOLDVM Chron. Slaurotum L. II. p. 623. Sunt tamen MSta, quae genuinam scripturam seruant, vti Illustris Leibnitius vtrouique notauit.
- (n) In Syntagmate de Ecclesia Gandersheimensi p. 721. T. III. Leibnitii: Iste est Otto, qui monasterium Northemense in honorem Dni Blasii Praesulis ac Martyris aedificauit. Huc erant filii, Sifridus, Henricus et Cono, quos, vbi Ducatus Bauariae prinatus fuerant, primum Ducatus honore et nomine praenari contigit; et Comites de Homborg, de Dassel et de Euerstein vocati fuerunt, vnusquisque a loco, quem sortitus, patre distribente, fuerat. Quot errores grauissimi!
- (o) In CHRONICO p. 1088. T. II. Leibnit. Iste Otto construxit monasterium S. Blasii in Northem, cuius filii Sigfridus, Henricus et Cono, non Duces, sed Comites in Homburg, amplius dicebantur. In MSC. Cruc. legitur de Bomborg.
- (p) DITMARVS Annal. L. IV. p. 366. T. I. Leibnit. Ekkihardus insuper animaduertit Paderbornae, multum displicere antisiti (Berwardo Ep. Hildesheim.) de incepto eius inconueniens (i. e. suo, ambiebat enim regni Germaniae fastigium, quod Henricus II. obtinebat.) et propter hoc abiens, quum ad Northem SIGFRIDI Comitis curtem veniret, diligenter susceptus est, atque, vt ibi pernoctare vellet, rogatur. Intuuerat huic occulte domina ETHELIND COMITISSA, quod Sigfridus et Benno, SENIORIS SVIMET FILII, confratribus Henrico et Vdone, aliisque conspiratoribus suis, de nece sua (ipsius Ekkihardi) possit tractarent insidias, suppliciter efflagitans, vt ad ibi usque in crastinum maneret seu alio iter diuerteret.
- (q) EXCERPTA NECROLOGII FVLDENSIS p. 766. T. III. Leibnit, MIV. Sigfridus Comes. Video quidem, a Genealogistis plerisque mortem eius figi in anno 1002. At eo occisus est Ekkihardus a Sigfridi senioris filii in Pölede haud procul Osteroda et Herzbergo, vt habent numerosi scriptores et Necrologium Fuldense ad eundem annum p. 766. ac eodem vixit adhuc Sigfridus senior, vti patet ex loco Ditmari iam iam adlato.
- (r) DITMARVS pergit ita l. c. Talia Comes benigne suscipiens, propositum itineris propter eos interrumpere nequaquam (se) posse nec velle respondit. Inde protinus discedens, caute suos per omnem diem hanc circumspexit, et, vt optimus erat miles, nō terrentur, admonuit. Quod eminus hostis e latentibus insidiis considerans, quia non vtile tunc videbatur, distulit et sequenti nocte in coeptis persistere, dextris confirmauit. Peruenit autem Comes ad locum praedestinatum, qui Polithi dicitur, et facta vespere comedit et in lignea cavinata cum paucis dormitum suis. Ceteri vero quam plurimi in proximo quiescebant solario. Quos quum sopor oppido lassos grauaret, inimica manus incautos opprimens inuasit, Comitemque clamoribus immensis excitatum, a lecto celeriter surgere compulsi. Is vero braca (dic Hofe) sumet, et quibuscumque potuit, igni vires suggerit, et, quod tunc praemeditari non valuit,

ech, fuit olim aduocatus
t. I. G. LEICKFELDI
m fuisse Homburgensem
e largiri debuit Leuckfeld
reitori loquendi confus
imus, data occasione m
ibus tamen Saxonici e
nullam adfundere sui
ibus Nordheimensibus
atem Northemii et Ade
ligimus ex donationibus
e est obuius, (c) et Adal
Bonifacio in Fulda dele
(d) Villa Goddingo, quae
vbi IOANNES MAHIL
erunt. Ad Goddingam el
a a Caesariis sunt scrip
(e) Henricus autem sancti
e edito haud procul a h
minet, Baronum de H
IOACHIMVS MELIEM
plexiam dolens, (f) h
iltae originem Comite
uem statuunt filium He

vi in Diplomate a. 1188. de
ac Bommenburgensis. Iden
im ignorat, Sigfridum Comi
te Adelheidis nequaquam com
entur mercedis annuae sumpt
ias omnes et insolentes impri
(Höbhausen) sua ad decem
refrenant aduato, primo p
tate omnes sui liberi. Quo
uomines ecclesiae subiectos in
em Sifrido olim tunc defun
de Bommenborg, caltro ad No
inio, qui ipse omnium optiam
FFENGERVS ad Vitianum T.

pelegens Oertem: nemischa
sigfriden Nachricht von de
Conf. D. IOACHIMI MEI
552. 583. 587.

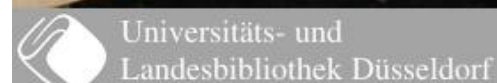
ris, 1681. Actum GODDINGO

m Leingow. WOLFHEDT
engulus, quodam die suu
bat. Otto M. in Diplomate
am regalem et quinque ma

bnit, Graua decembris
XXII. Imperis X. Dom. In
DESHEIMENSES ad a. 1100

erung und Denkmärdigen

ad a. 1100. p. 737. T. I. Leib
s. BOTO in Chronico p. 1088.
Dassel, de morte sigfriden
adirectis et directis, dicit

10021. Ottone III. defuncto a nonnullis in Imperatorem destinaretur. (s) Nemini tamen digniori sese cupiens anteponi, Henrico secundo cedebat (t) et ex optimatibus regni ipsius erat. (u) Quomodo Eccardum Thuringiae et Misniae marchionem, qui in curte regia Frosae et Werlae efficere laborauerat, vt eligeretur imperator, e medio sustulerit, patre adhuc viuo, paullo ante ostendi. (x) Sifridus erat studiosissimus Berwardi Episcopi Hildesheimensis et consilia sua ab eo haud separabat. Berwardus autem Ottonis tertii et Henrici II. praeceptor posteritati Ludolfinae masculae maximopere fauebat ac nominatim Henrico, Hezilonis Bauarici, filio. Inter haec intolerabilius tulerat Eccardi superbiam, qui Hidesheimii ante electionem imperatoriam regem egerat et Paderbornae elatius sese gesserat. (y) Erat inter diadematis imperatorii candidatus BRVNO, Marchio seu dux Brunsvicensis, quem nonnulli Henrici Bauariae ducis filium et Henrici Aucupis nepotem constituunt. (z) Bernwardus consilijs ac destinationibus

Bru-

fractis fenestris maiorem nocendi, quam se defendendi, hostibus aditum patefecit. Nec mora. Praeforibus occiditur miles Hermannus, et exterius ad auxilium domino properans Atulphus, ambo fortes et usque ad mortem fideles. Vulneratur insuper Ermanoldus, Imperatoris Camerarius, ac solus tunc repugnat Ekkehardus, vir domi militiaeque laudabilis, cui SIGFRIDVS, hasta fortiter emissa, nodum cervicis infregit terramque oppetere compellit. Quo casu protinus conspecto, alacriter omnes irruunt, caput amputant, et, quod miserum, funus depraedantur. Facta sunt autem haec II. Cal. Maii. Peracto tandem immani scelere, percussores laeti et incolumes redeunt. Conf. VITA MEINWERCII c. XI. p. 521. Causa tantae caedis erat Berwardus ille, qui inter sanctos relatus est, Episcopus Hildesheimensis, Sancti ab hominibus adoptati quantis laborarunt saepe peccatis! Quid electio Imperatoris magnopere ad unicum illum Berwardum pertinere videbatur? En hypocriticum Berwardi animum! Partes Ekkeharti primo sequebatur, eum, vbi suffragium sancti illius coram expeteret Hildesheimii, honorifice excipiebat et peramicem Paderbornam dimittebat, vt ad minimum videretur neutri parti addictus. Paderbornae autem pugnabat pro eligendo Henrico II. et respuendo Ekkehardo tanquam pro arcis et focus. DITMARVS L. V. Annal. p. 365. Ekkehardus cum Berwardo antistite Hildesheim venit, vbi vt Rex suscipitur honorificeque habetur. Deinde ad Pathabrunnam pergens clausas inuenit portas, et iussu venerabilis Rhetari praefulsi intronissus - Nisi heic lateret ignominiosum quiddam, TANGMARVS PRESBYTER, qui totus est in exornandis Berwardi virtutibus, vita, rebusque gestis, de aduentu Ekkehardo non siluisset tam sollicito.

(s) ADELBOLDVS Episcopus Traiectensis in Vita Henrici Sancti Imperatoris §. 26. p. 437. percontet conspirationem Hezilonis, Brunonis, Ernestionis et Sigfridi cuiusdam Saxonis aduersus Henricum II. Scriptor quidam nuperus inde elicit, ni alius suppetat scriptor luculentior ex antiquis, Sigfridum ambiisse fastigium dignitatis Imperatoriae.

(t) DITMARVS L. V. Annalium p. 373. *Henricus vero Comes se iam defecisse animaduertens, ad urbem Crana dictam, properat ibique SIGFRIDVM, FILIVM COMITIS SIGFRIDI, inueniens, auxilio se expectantem collato inueniens, nec sibi neque huic ullam in rebellionem spem in partibus promisit. Tandem cum eo multa locutus, eandem incendit, atque ad Bohemiae tunc inuasorem Boliz laum cum domino Brunone residuisque fautoribus concessit. Sigfridus vero spe palam resistendi frustratus, non eos comitatur, sed de futura commissi emendatione certus reuertitur. Conf. D. SIMON FRIDERICVS HAHNIUS P. II. der Reichs-Historie C. VI. §. 4. p. 184. sqq.*

(u) VITA MEINWERCII §. LIX. p. 547. et §. 72. p. 551. vnde patet, Sigfridum cum fratribus heic Gandersheimis adhibuisse testem tribus et octoginta libris argenti accipiendis, et soluendis a Comite Sigebodo. Facta haec sunt a. 1018, adstantibus Wizelino Episcopo Strasburgensi, Rainwardo, qui advocatus fuit, aliisque. Quis ille Rainwardus? Num fuit Reinhardus Comes Gleichenis, postea Abbas Reinhufensis? Respondet tempus, respondent momenta alia. Malim tamen coniecturam meam suspendere quam vrgere aliusue obtrudere.

(x) Supra in notis (p) (r).

(y) DITMARVS Annal. L. V. Annal. p. 365.

(z) De Brunonis huius appetentia primum dicam, qua prosequatur ac exoptabat fastigium regni Germaniae, deinceps pauca subiiciam de eius genere, promissi memor, me occasione data illustraturum esse Saxonica et praecipue Brunsvicensia. De cupiditate illa conscendendi solum regale testantur scriptores genuinae fidei ac antiquitatis. TANGMARVS in Vita S. Berwardi c. XXXIV. p. 457. *Princeps quidam. BRVNO nomine, sciens venerabilem Berwardum Episcopum domino Henrico Duci reuerentissimo esse fialissimum, timens, ne coepts eius aduersaretur, siquid inciperet, quocumque in exitium illius vel in damnum Hildesheimensis Ecclesiae armare poterat, pro viribus insistit, hinc praedictis et rapinis passim bacchatus in loca et homines Episcopi. Sed ille more suo nusquam de fide desicnerat, quamuis multis saepe lacessitus insurris, AVCTOR VITAE MEINWERCII §. XI. p. 521. Quidam Princeps, BRVNO nomine, regni fastigium obtinere voluit, sed effectu carens, multis votis eius non fauentibus, et praecipue beatae memoriae Berwardo Hildesheimensi ecclesiae Episcopo in hominibus et bonis eius multa damna intulit. Quis Brunonis fuerit parens, disputatur. CHRONICON RHYTHMICVM principum Brunsvicentium negat, id sciri accurate a quoquam, c. XV. p. 27. T. III. Leibnit.*

Nu mercket, was uns de fornste scriffe
Van Brunswik orkunde giffe.
Alsus spriket he, also ek wil sagen,

Seit

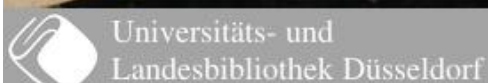
Seit bi dissen dagen,
Was BRVN Forste in Brunswik,
Den man ok Greve heit algelik:

- - - An neyner scriffte ek las,
Wat disse BRVN to rechte

De ersten bestunden an finen Geschlechte.

CHRONICON STADTWEGI p. 268. vocat eum dominum et Comitem Brunsvicentem. Bruno bleiff ein Her to Brunswik na Otten dode - Bruno heit ein Greve, wente dat Hertochdom, dat sine eldren hat hadden, dat hadde Otto Hermene Bilinges gheven. CONRADVS BOTHO in Chronico Brunsvicenti picturato p. 315. ad a. 987. id, quod ceteri vel noluerunt vel minus potuerunt definire, determinat, statuens, Brunonem hunc Brunsvicentem fuisse Henrici Ducis Bavariae, cuius pater erat Henricus Auceps et frater Otto Magnus, filium, quod ipsum Genealogistis plerisque fati probatur. BOTHO: Dusse Bruno dat was Herrogen Hinrikes sone to Beyeren, Keyser Otten broder des groten, so was do dut eyn wise, de eldste broder dat bleiff ein Hertoghe, de iungste eyn Greve. Vnde disse Greve Brun de gaff sich by jinen wedderen Keyser Otten, do stelde he sich so manliken in sryde, so dat se ome gheven wat landes in Sassen by Brunswik also Melverode de hoghen Wort, he leggelde so lange went dat se vorstorven de Keyseri, dat schach by disse Marggreven Brunnes sonen tyden, also Greve Lude'eff, de nam Danckwerderode unde Brunswik in, unde schreven sich Marggreven to Sassen unde Herren to Brunswik. So wunde disse Marggreve Bruno uppe disse vorbenomede stude, dat weren do borchgesete unde steyne wesse. He nam eynes eddelen Greven dochter van Krawatten, de het Hildeswida, de telde ome eynen Sonen, de heyt Bruno, de na ome su'vest geheten wart, unde besat vordan de Greveschopp to Sassen. Hic est locus ille memorabilis, in quem resolutur recentissimorum plerorumque Genealogistarum opinio, qui Henricum, Bavariae Ducem, Ottonis M. fratrem et Henrici Aucepis filium constitunt pro patre et progenitore Brunonis. Illustris GODEFRIDVS GVILIELMVS LEIBNITIVS olim in ea erat haerens, Brunonem hunc per lineam descendente rectam ex Brunone Ludolfi filio, qui a. 880. ad Hamburgum a Danis victus ac interfectus fuit, fuisse ortum. Quum autem nulla sese offerret ratio, cur tempore intermedio, quod complectitur annos fere centum, nullus ex Brunonis illius profapia ac progenie, a quo Brunonem iuniorem Henrico II. aetate aequalem deriuare liceat, memoriae proditus sit vel splendore rerum gestarum aliquo emicuerit, auctor Illustris coniecturae isti misit nuntium. Ipse sententiam vel potius fluctuationem suam existare voluit in Introductione ad Tomum tertium scriptorum, Brunsvicentia illustrantium, Art. XIV. p. 12. sq. Accipe verba ipsa: Haud scio, annon et Conradus Botho in Chronico hoc nostro primus prodiderit anno supra citato 987; ex aliis haud dubie haustum, sed quis ignoramus, a Cranzo autem repetitum et auctoritate donatum; medios Principes Brunsvicenses, qui scilicet post Regnum vel Imperium, ad veteres Brunsvici Dominos in Henrico Aucepe et Ottonibus delatum, Brunsvicentem urbem cum agro vicino tenuerunt, fuisse ex eadem cum Ottonibus stirpe. Henricum nempe, fratrem Ottonis Magni, Ducem Bavariae, praeter progenitum Henricum, in Ducatu successorem (Henrici Sancti, Imperatoris, patrem) habuisse filium Brunonem, cui data sit regio aliqua circa Brunsvicum, in qua sita Melverode (Melverode de Hoghenwort) postea Ludolfum Comitem, eius filium, obtinuisse Tanqwarderodam et Brunsvicum. Atque hinc tandem intelligo, quid sibi voluerit Monachus Hamerslebenensis in excerpto, priore Tomo num. 28. edito, qui Gregorium V. Pontificem ait natum in Melverode. Villa vel vicus est non procul Brunsvico, vix vno ab urbe lapide, Guelferbytum tendentibus dexter. Ex Chronico autem Conradi Borbonis nostri picturato cognoscimus, existisse olim, qui tradidere, Ottonis II. consobrini habitasse tunc in dicto loco tanquam in Apannagio quodam; et quia putabant, Gregorium V. antea Brunonem, Ottonis III. cognatum, Saxonem fuisse: facile sibi persuaserunt, eundem filium fuisse Brunonis prope Brunsvicem habitantis; adeoque natum in Melverode dixerunt, ut originem indicarent, perinde ac si ex Principibus Brunsvicentibus medii ortum dixissent. Ex quo intelligas, Chronici picturati auctorem in assignanda origine Principum Brunsvicentium mediorum non fuisse destitutum auctoritate anteriorum. Est autem asseueratio eius certa non sit, nondum tamen aliquid occurrit, unde certo refutari possit. Et sententia verisimilitudine non caret, tum quia Brunsvicum postea tenuere, Ottonianae familiae patrimonium; tum quod Bruno ille Princeps, existit Ottoni III. ad regnum aspiravit, ut ex veteribus constat. Vnde originis admodum illustris eum fuisse oportet. Et Brunonis ac Ludolfi familiaria nomina, etiam in Ottonum familia, occurrunt. Mihi eadem verosimilitudinis lux non oboritur, si singula momenta secreta animi aestimatione mecum pensito. Brunones enim omnes in profapia Ottonis Magni quaerendi non sunt. In Vita S. Swiberti, quae falso attribuitur Markelino Presbytero, iniicitur mentio illustris Brunonis, magni satrapae Saxonum c. XXII. p. 236. T. II. Leibnit, Subertum a. 713. obiisse, breues Francorum Annales, To. II. Scriptorum Francorum a DVSCHEONIO editorum, memoriae prodiderunt. Patet exinde, quam verus ille fuerit Bruno. Vereor tamen, ne ludibrio exciperet, tribuens eum Ludolfo, de quo potissimum in hoc libro commentamur, in atavum. Quod Brunones ab Ottone tertio, certe eo defuncto, Brunsvicum tenuerunt, verum est ita, ut impudentiae incurreret crimen, qui illud infitaretur. Sed hoc potius destruit sententiam Leibnitii, Cur enim Henricus II. Sanctus Henrici rixosi, Ducis Bauarorum, filius natu maximus Brunsvicum non adit hereditatis iure? Nonne pater ipsius secundum eos, qui Brunonem pro Henrici rixosi fratre iuniori reputant, erat aetate et iure excellentior? Nec video, qua euentus verosimilitudine Bruno in animum inducere potuisset petere diadema regium, quum Henricus sanctus et aetate et gradu profapiae foret ipsi anteponeendus. Quamvis per sese ex studio consequendi regalem honorem nil solidi colligi possit pro cognatione cum Ottonibus stabienda. Premebatur Henricus secundus a competitoribus, qui ex gente Ottonum oriundi haud erant. Perplacet ea propter mihi opinio D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS, in quam merito descendo. Edidit illam in hochgemüßigten Schreiben an einen vornehmen Freund, betreffend die von Herrn Johanne GEORGIO von ECCARD edirte Historiam Genealogicam Principum superioris Saxoniae 1724. 4. p. 19. sq. Cur, quaeso, ducatus Bavariae ab Henrico secundo

aretur. (s) Nemini
at (t) et ex optimatibus
snae marchionem, qui
retur imperator, e medio
erat studiosissimus Be-
bat. Berwardus autem
masculae maximopen-
rhaec intolerabilibus tulo-
eratoriam regem egerit
is imperatoru candidatus
rici Bavariae ducis filium
ullius ac destinationibus
Bru-
um patre. Nec mora. Præ-
reperit stupras, ambrosio
viri Camerarii, ac sicut
D. hanc fortiter emissa, nuda
aspects, alacritas animi
antem hac II. Cal. Mart. 1704
V. A. MEINWERCII. XLII. 22
st. Episcopus Hildesheimensis
ind electio Imperatoris magis
um Berwardi animus! Prae-
xperet Hildesheimi, hooob
deretur acuti parti addito
Albeardo tanquam pro arce
ut fuisse Hildesheim venit, in
regni clausas inuenit portas
omnium quiddam, T. III
vita, rebuque gestis, de
toris §. 26. p. 437. percente
in Saxonis aduersus Henricu
entior ex antiquis, Sigfridu
eisse animadvertens, ad
FRIDI. iuuenem, auxilia fr
em on partibus promissit. Tam
sorem delectam cum demum
spondens frustratus, non est
SIMON FRIDERICI HABI
gfridum cum fratribus heic
dis, et soluendis a Comite
sburgensi, Ranwards, qu
Comes Gleichenis, postu-
lalam tamen conuocaturam
exoptabat fastidium regi-
ne occasione data illustra-
endendi solum regale
wardi c. XXXIV. p. 457. in
scopum demum Henrico
id inciperet, quocumque
tro veritas inuenerit, hanc
suo nunquam de fide de-
IRCI. XI. p. 521. Quam-
erent, multas res in
te ecclesiae Episcopi in hunc
utatur. CHRONICON BE-
am, c. XV. p. 27. T. III.

ad alienum fuisset deuolutus, nec potius in Brunonem translatus eiusque posteros, si Bruno fuit Henrici rixosi, Ducis Bauariae, filius? Accipe igitur sententiam cum D. Behrensis mihi communem. Otto Magnus filium habebat praeter Ottonem secundum, Imperatorem, etiam Ludolfum, cui ducatum dedit Sueviae. Ludolfus tertiam filiam Hermanni Ducis Alemanniae Itam anno 947. teste Reginonis Continuatore, et ducatum Sueviae a Patre a. 950. in comitiis Wormatiensibus, quo ob rebellionem in patrem inflammatam excidit a. 954. defunctus a. 957. Haec egregie ostendit IOANNES FRIDERICVS PFEFFINGERVS ad Vitriarum Institutiones Iuris publici Romano-Germanici To. I. p. 411. sq. Ex hoc Ludolfo et Ita procreatus videtur Bruno senior, siquidem Otto II. in Diplomate, quod exhibet Illustris, nuper demortuus, ECKARTVS l. c. p. 271. Brunonem illum vocat nepotem suum. Non fuit eius ex filio nepos. Otto III. enim prole caruit. Ergo, quia nepotes ex sororibus, nondum deficiente alia stirpe mascula, patrimonium Ottonum adire et per hereditatem sibi vindicare non potuerunt, nepos ex fratre intelligendus est. Finge enim, Brunonem e genere diuersissimo fuisse ortum. Adde, quod scriptores non praetermittant significare mutationes ducatum, sed potius sollicitè notauerint ducum e gente noua constitutionem. De Brunone autem silent omnes. Quid inde veritati magis videtur congruere, quam Brunonem seniorem, intermediorum dominorum caput et exordium, hereditatis iure consecutum esse terras Brunuico adiacentes. Quo anno natus, quo defunctus sit, litterarum monumentis consignatum haud legimus. Hildeswinda vxor nititur auctoritate Conradi Bothonis. De Ludolfo animaduertimus genealogiae causa vnum et alterum, EDITH mater ipsius obiit a. 946. relictis ex se duobus liberis Ludolfo et Lutgarde, quorum illi a. 949. MATHILDA est nata, haec autem nupsit duci Franconiae Conrado a. 949. et obiit a. 954. Haec constant ex Chronico Quedlinburgensi p. 279. T. II. Leibnit. Mirum est, scriptores tacere Brunonem in recensendis Ludolfi liberis, Improlem cum fuisse nemo tamen ausit contendere. Hinc oritur tabula:

LUDOLFVS, Dux Saxoniae orientalis primus † 875.

Vxor Oda † 913.

OTTO ILLUSTRIS † 912.

HENRICVS AVEPS † 936.

Tancmarus,	OTTO Imp. † 973. Vx. 1. Editha † 946. 2. Adelheid.	Bruno † 965. Archiep. Colon.	Henricus rixosus Dux Bauariae † 955.	Mechthildis Abbatisa prima Quedlinb. † 942.
1. LUDOLFVS † 957. Vx. Ida	2. Mechthild Abbatisa Quedlin- burg. † 999.	2. Otto II. Imp. † 983. Uxor Theopha- niana	Henricus, He- zilo † 989. Vxor Gisela Burgundica. Ipse sepultus in Gandersheim	Gerberga Abbatisa Gandersh. † 1000.
1. Otto Dux † 982. Mathil- da ex Lotha- ringia	Ludol- fus Ep. Osnabrug. † 938. ex Croa- tia	BRUNO Otto III. Imp. † 1002.	Henricus II, Imp. † 1024. Vx. Cun- negunda Comes Palatina ad Rhe- num	Gerberga Abbatisa in Essen † 1027.
Egbertus C. Saxo- niae,	BRUNO † 1014. Vx. 1. Gisela C. de Werle. 2. Gisela Dux Sueviae. Sic vulgo,	Mathil- dis vx. Azonis Gandersh. † 1038.		Bruno Ep. Aug. † 1027.
	LUDOLFVS † 1038. Vx. Gertrudis Comes Flandriae.			Gisela vxor Stepha- ni R. Hungar.
	EGBERTVS Marchio † 1068. Vx. Irmgardis Comes de Segulio *	Bruno occisus 1059.		
	Egbertus occisus a. 1090. Vxor Oda Misnensis marchionis filia	Gertrudis † 1117. ** vx. 1. Hen- rici C. de Northheim, 1079. 2. Diederici C. de Catelnburg		

* CONRADVS BOTHO in Chronico picturato vocat eam Garborgem nobilis Domini de Landerberge filiam, et ex ea natos recenset 1) Egbertum, 2) Mettam, nuptam regi Longobardiae, 3) Gertrudem, ad a. 1046. p. 325. To. III. Leibnit, LAMBERTVS SCHAENABVRGENSIS ad a. 1076. p. 176. et MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1068. p. 388. vocant Egberti huius vxorem viduam Ducis Ottonis de Swinenfurt.

** Dedo Marchio Misniae genuit Henricum Marchionem de Hileburg, qui genuit ex Gertrude, quae de Brunewig, Marchionem Henricum iuniorem, Chron. Mont. Seren. p. 203.

Bruno

Brunonis praecipue reluctatus, (aa) videtur omnino participem consilii in eo Sifridum habuisse. Ceterae Sigfridi res gestae tenebris et silentio sunt inuolutae. Qua coniuge usus sit, cum ignarissimis iuxta ignoro. Videtur autem obiisse anno 1025. (bb) Illustrissimus Sifridi filius fuit OTTO, quem scriptores vocant *Ducem de Northem* (cc) et *ducem Saxoniae*, (dd) emicans auctoritate haud secus ac prudentia et rerum bellicarum exercitatione. (ee) Virtutibus eius tantopere fuit AGNES, Imperatrix vidua, Henrici IV. mater, ut omne in id posuerit studium, quo Ottonem ducatu Bauariae exornaret, virum quippe industrium et fulciendis imperii viribus aptum natum. (ff) Anno proinde 1061. (gg) dignitatem illam nouam cum Saxoniae ducatu coniunxit. Quum autem

AGNE-

Bruno, Brunonis filius, vxore vtebatur Gisela de Werle. *CHRONICON RHYTHMICVM* Principum Brunsvicensium c. XV. p. 27. To. III. Leibnit. addit, eam antea fuisse vxorem Leopoldi, nati ex Ernesto duce Sueviae, et ex eo procreasse Hermannum, vti adicit *STADTWEGII CHRONICON* p. 269. quod in eo tamen fallitur, quod adferat, Henricum III. Imp. natum fuisse ex Gisela et Brunone. Nam Henrici Imperatoris mater equidem fuit sed nupserat, obeunte Brunone, Conrado II. Salico Imperatore, vti est apud *AVCTOREM ANONYMVM CHRONICI BRVNSVICENSIVM DVCVVM* p. 6. 7. ed. Mader. in *CHRONICO RHYTHMICO* laudato p. 27. 28. T. III. Leibn. et *BOTHONEM* p. 320. Si autem scriptores antiquissimos et Brunoni aetate aequales consulimus, Gisela Ernesto Duci Sueviae nupsit et ex eo suscepit Ernestum et Hermannum. *OTTO FRISINGENSIS* L. VI. c. 28. p. 132. *ANNALISTA HILDESHEIMENSIS* ad a. 1038. p. 729. addit tertium filium Liudolfum Comitem, immatura morte functum. Gisela deinde matrimonium, scriptoribus vetustissimis perhibentibus, contraxit cum Conrado, postea Imperatore et ex eo genuit Henricum III. nigrum, Beatricem et Mathildin. *CHRONICON QVEDLINBURG.* ad a. 1025. p. 296. *GISELA* igitur Brunonis vxor non fuit eadem, sed ex prolapia quadam Venetica, quod conuicio ex eo, quod Saxonici scriptores nonnulla addunt de progenie connexa Venetica. Ex *Wenethe* videtur tactum *Werle*. *CHRONICON VETVS* ducum Brunsvicensium et Lunenburgensium p. 15. To. II. Leibnit. *His temporibus in Brunswick princeps fuit Bruno, qui Comes dictus est, quod esse potuit, quia ducatus, quem praedecessores sui tenuerunt, maribus deficientibus ab Ottone I. Hermanno, Bilungis filio, est donatus. Brunonis vxor fuit Domina de Werle, quae eidem genuit Ludolfum - Porro Ludolfus genuit Ekbertum et Brunonem. Hi in Meriborch, Principibus ab Imperatore vocatis, venerunt prope Nendorp ad flumen, quod Salica dicitur. Vbi ipsi Otto et Wilhelmus fratres, Principes Thuringiae, hostes eorum, occurrunt, et, bello commisso, Brunonem occiderunt, Ekbertum grauius vulnerantes - Et p. 16. Ekbertus, Brunonis defuncti frater, qui Marchio dicebatur, genuit Ekbertum et Gertrudim. Quae defuncto patre et fratre a fautoribus Imperii interfecto, hereditatem in Brunswick obtinuit. Cui fidelis erat inter alios ministeriales Widekindus de Wulferbusle, auus Eberti, patris Guncelini, patris Burchardi de Asselborch, adeo ut pro eo obses esset Henrico IV. Imperatori. Cuius Widekindi fidelitatem et constantiam Imperator ipse comperiens, castrum Scharnuelde - ei iure contulit feudali - Gertrudis nupsit Comiti Henrico, qui Pinguis dicebatur, qui fuit filius Ottonis de Northem, Ducis quondam Saxoniae, et erat de progenie Sifridi, Comitis de Berneborch (Bommelborch,) cuius filius - Ekkehardus Marchionem in Polede occiderunt. Gertrudis de Henrico genuit Rikysam, quae tradita est Ludero, qui fuit filius Comitis Gheuehardi de Supelngheborch, et erat potens et industrius -*

- (aa) *TANCMARVS PRESBYTER* in Vita Berwardi Ep. Hild. c. XXIV. p. 457.
- (bb) *NECROLOGIVM FVLDENSE* ad a. MXXV. p. 767. *Sigefrisus Comes.*
- (cc) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. III. p. 282. *Oda Marchionissa obiit. Haec fuit filiastra (i. e. priuigna) Ottonis Ducis de Northem - -*
- (dd) *CHRONICON BRVNSVICENSE* vocat eum *Ottonem de Northem, Ducem quondam Saxoniae*, apud *LEIBNITIVM* p. 16. T. II. et p. 5. apud Maderum in *Antiqq. Brunsvic.* Eadem repetit *IOHANNES STADTWEGEN* in *Chronico* T. III. Leibnit. p. 269. *HENRICVS BODO* in *Syntagmate* de constructione coenobii Gandersheimensis T. II. rer. German. Meibom. p. 503. et T. III. Leibnit. p. 721. *THEODORICVS ENGELHVSIVS* in *Chronico* p. 1088. T. II. Leibnit. p. 201. edit. Maderianae separatae Helmstadt. 1671. 4.
- (ee) *VITVS ARENPECK* in *Chronico Baiuar.* p. 660. T. III. Leibnit. *Otto, Dux Bauariae, ab Agnete Imperatrice constituitur. Hic itaque Saxo genere, vir amplissimae nobilitatis, prudentia rebusque bellicis paucis erat comparabilis: et in tanta apud vniuersos primates excellentia habitus, ut Rex Hainricus, qui iam Saxonibus suspectus et inuisus erat, ipsum contra se in regni fastigium eleuari posse formidaret, si res sua secus cederet.*
- (ff) *LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS* ad a. 1061. p. 166. *Imperatrix Ducatum Baiariae, quem, post mortem Conradi filii sui usque ad id tempus per se ipsam administrauerat, Ottoni dedit, videns, eum virum industrium et iuuandis regni negotiis satis opportunum. MONACHVS HERVELDENSIS* p. 381. apud *SCHARDIVM* T. I. eadem verba ad eundem annum repetit.
- (gg) Eum annum definiunt *LAMBERTVS* et *MONACHVS HERVELDENSIS*, auctores aetate et fide praestantes. *CHRONOGRAPHVS SAXO* et *CONRADVS VRSPERGENSIS* annum determinant 1069. Ille ad hunc annum p. 258. 259. ita: *Agnes Imperatrix, mater regis Henrici, taedio affecta, vel potius diuinitus compuncta, ducatum Bauariae deposuit, et regni gubernacula penitus spernens pro Christo, Romam se contulit - Hic eadem repetit ad annum eundem p. 168. Ipse sibi contradicit *CHRONOGRAPHVS SAXO*. Habet enim haec ad a. 1063. p. 256. *Agnes Imperatrix sacrum velamen accepit. Ipsa a. 1077. 14. Decembris obiit Romae. CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1077. p. 853. *ANNALES HILDESHEIMENSES* p. 732. *EPITAPHIVM AGNETIS* apud *BARONIVM* To. XI. *Annalium ecclesiasticorum* ad a. 1077. n. 78. p. 540. *An. MLXXVII.* ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi - Agnes*

Mechthildis Abbatisa
prima Quedlinb.
† 942.

Gerberga Sophia
Abbatisa Abbatisa
Gandersh. in
† 1000. Essen

Bruno Gisela
Ep. Aug. vxor
† 1027. Septi
mi 1
Haug

Domini de Landeburg
ingobardiae, 3) Gertrudis
NSIS ad a. 1076. p. 176.
ius vxorem videlicet
si genuit ex Gertrude, p. 203.

AGNETA illa Henricum principem filium, qui postea imperii Romani clauo admotus est, tractaret ad nutum Episcopi Augustani Henrici, quo cum in incesti amoris suspitionem inciderat, et sub specie educandi Imperatoris futuri multa moliretur, quae feminam minus decent; Colonienſis Archiepiſcopus, Comes Egbertus, et Otto, dux Bauariorum et Northeimii, communicatis inter ſeſe conſiliis, a matre et Episcopo Augustano principem ſegregarunt et mira arte per Rhenum nauicula ad inſulam S. Suitberti abripuerunt. Rex noua hac rerum facie perterritus incertumque habens, quid conſilii de ſe captum eſſet, atque ſuſpicatus, vim ſibi illatum iri, praecipitauit ſeſe in Rhenum, in quo periſſet, niſi Ecbertus Saxoniae Comes, periculum propriae vitae ſubiens, eum extraxiſſet, ruruſque in nauim reſtituiſſet. Quo facto Ecbertus et Otto regem adoleſcentulum blanditiis ſuauiſſimis byſſiniſque verbis permulſum perduxerunt Coloniam. (hh) Quenam controuerſia olim inter Camerarios Episcopi Hildesheimenſis et Abbatis Fuldenſis in templo Goſlariae oborta ſit, nemo facile ignorat, ſiquidem adiecta fabula de mugitu diaboli, in aede ſacra audito, celebrior eſt litis ipſius (ii) rationibus. Hiſce interpretem, qui in medium conſuleret, ſe interpoſuit Otto, ipſamque controuerſiam amice et feliciter compoſuit. (kk) Eodem anno 1063, Episcopi, Hamburgeniſis et Bremenſis, toti in eo fuerunt, vt Abbatiam Corbeienſem ad ſeſe traherent,

Imperatrix Augusta post mortem viri sui Henrici Imp. II. An. XXII. die XIV. mensis Decembr. animam bonis operibus foecundam saluatori suo atque omnium bonorum Deo auctori reddidit. Otto autem iam anno 1062. fuit Dux Bawariae. Conſtat id ipſum ex Diplomatiſ. Henricus IV. Imperator a. 1062. donat Hezloni Episcopo Hildesheimenſi foreſtum quoddam et bannum. Donationis inſtrumentum exhibetur a SCHATENIO L. VI. Annal. Paderborn. ad a. 1062. p. 555. diciturque datum, conſente et conſente OTTONE, Bawariorum Duce, - Eodem anno IX. Kal. Nouembr. Henricus Imperator Ratiſbonae diploma expediendum curauit, quo Adelberto, Hamburgeniſi Archiepiſcopo, conſtitutus Bernhards Comitiss in proprium datur, ad ſatiſfaciendum petitioni Ottonis Ducis, Bertoldi Ducis, Ottonis Marchionis et aliorum. Diploma publicauit LINDENBROGIUS p. 141. Privilegiorum Hamburgeniſium §. 26. cum MADERO, olim Rectore Scheningeniſi, in Appendice ad Adamum Bremenſem §. XXII. p. 227. Quod autem Otto hic fuerit Bawariae Dux, innotefcat ex alia charta, cuius beneficio idem Imperator Adalberto iam dieſo Comitatum Vdonis Marchionis conſert et donat. Haec eſt obuia apud eundem LINDENBROGIUM l. c. §. 27. p. 142. et MADERVM l. c. §. 23. p. 229. 230. Addo, Ottonem Ducem Bawariorum cum aliis a. 1062. ſuſcipuiſſe Henricum V. puellum matri Agnetae et Henrico Episcopo Augustanae, vt teſtantur LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS p. 166, 167. et ſcriptores illius aetatis reliqui.

(hh) LAMBERTVS ad a. 1062. p. 166, 167. *Ea res Principes grauiter offendebat, videntes ſcilicet, quod propter vnus priuatum amorem ſua, quae poſſimum reipublicae valere debebat, pene obliterata fuſſet. Itaque indignitatem rei non ferentes, crebra conuenticula facere, circa publicas functiones remiſſius agere, aduerſus Imperatricem popularium animos ſollicitare, poſtremo omnibus modis niſi, vt a matre puerum diſtraherent, et regni adminiſtrationem in ſe transferrent. Ad vltimum Colonienſis Episcopus, communicatis cum Ecberto Comite et cum OTTONE DVCE BAWARIORVM conſiliis, nauigio per Rhenum ad locum, qui dicitur S. Suitberti inſula, venit. Iſtum rex erat, qui dum quadam die poſt ſolemnes epulas factus fuſſet hilarior, hortari eum Episcopus coepit, vt nauim quamdam ſuam, quam ad hoc ipſum miro opere inſtruxerat, ſpectatum procederet. Facile hoc perſuaſit puero ſimplici et nihil minus quam inſidias ſuſpicanti. Quumque nauim ingreſſus fuſſet, ſtipantibus eum hiſ, quos Episcopus factionis ſuae ſocios ac miniſtros parauerat, repente remiges inſurgunt, remis incumbunt, nauim dicto citius in medium fluminis impellunt. Rex, noua rerum facie conſuſus, incertusque animi, nec aliud quam vim et necem ſibi paratam arbitratuſ in flumen ſe praecipitem dedit, citiusque eum aqua violentior ſuffocaſſet, niſi Ecbertus Comes, dato poſt eum ſaltu, periclitantiem, ipſe quoque non minimum periclitatus, vix et aegre morti eriperet, et nauis reſtitueret. Xin blanditiis, quibus poterant, delimitam Coloniam, perducunt. En fortitudinem animi in Saxone Ecberto!*

(ii) Fute haec perſequitur et fabulae originem in Malmesburienſem, fictionibus deleatatum, conicit HEINECCIUS in Antiquitatibus Goſlarienſibus, egregie perpolitus et exaſciatis atque auctore ſuo plane dignis L. I. ad a. 1063. p. 72. 73.

(kk) BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1063. p. 343. apud Veſtifiſium; *Caedes magna Goſlariae contigit in Eccleſia, rege praefente. LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS ad a. 1063. p. 716. Conſuetudo erat in regno per multos retro maiores obſeruata, vt ſemper in conuentu Episcoporum Abbas Fuldenſis Archi-Episcopo Moguntino proximus adſideret. Sed Episcopus cauſabatur, neminem ſibi inſtra dioceſin ſuam poſt Archi-Episcopum debere praeferrere, animatus ad hoc opum gloria - AVCTOR APOLOGIAE PRO HENRICO IV. p. 216. Contentio facta eſt inter Wezelinum (Hezelinum) Hildiniſhememſem Episcopum, et Wideradam Fuldenſem Abbatem, ſuper altitudine ſeſſionis ſuae - Inter cubicularios Episcopi et Abbatis certatum eſt pugnis atque ſcamelis pro herilis ſedis poſitione, quum illi vindicare voluiſſent Episcopo ſuo principem locum iuxta Moguntinae eccleſiae, propter priuilegium parochiae ſuae; iſti autem contra tendere propter primatum Fuldenſis Abbatiae. Abbatis cauſam tuebatur Dux Otto, et ea de cauſa Vatiniſium Hildesheimenſis Episcopi in ſeſe deriuabat odium. LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS ad a. 1063. p. 716. Rex natalem domini Goſlariae celebrauit. Vbi ipſa die, dum ad veſperam ſellae Episcoporum locarentur, inter camerarios Hezlonis, Hildesheimenſis Episcopi,*

rent raperentque. Ne igitur Otto conatibus ipsorum obsisteret, vtilitatibus quibusdam in ipsum collatis sese effecturos crediderunt, curantes et multum studii in eo defigentes, vt Ottoni Abbatiam Altahensem a rege puero, Henrico quarto, daretur. Frangi tamen Otto non potuit, nec pacto vilo passus est, libertatem et dignitatem monasterii Corbeiensis aliquid detrimenti accipere. (ll) Quanta tum Ottoni fuerit auctoritas in Germaniae imperio et penes regem adolescentem, praeconiis et elogiis iustissimis scriptores illius aetatis demonstrant. (mm) Qua autem iactantur homines varietate fortunae, quae mox humiles extollit, mox euectos deprimit penitusque submergit, eandem Otto Dux effugere non potuit. Petebatur dudum occultis eorum odiis, quorum oculos fulgor ipsius praestringebat. Augustanus Episcopus inuidebat Colonienfi consortium et educationem noui regis, multosque eadem tabe laborantes in societatem similitatis adduxerat. Duces reliqui animo haud satis aequo ferebant splendorem et auctoritatem Ottonis, tantum suae detractum esse dignitati opinantes, quantum adiectum fuisset alienae. Episcopi Bremenses et Hamburgenses in primis, eo quod Corbeia exciderant, insidias machinabantur in eum, quem publice praecipitem dare minus valebant. Odi enim eorum, qui se ductores ad Deum et doctores ecclesiae profitentur, sunt plerumque plumbea, Vatiniana, et internecina diabolo astutissimo conatus suos ita dirigente, vt per eos fallat, a quibus fallaciae, quia abesse debebant, metui non solent. Subornatus erat homo quidam maledicus *EGINO*, qui Ottonem dicitaret ipsi auctorem suaforemque fuisse interimendi Regis Henrici IV, tamque praefractae esset frontis, vt intrepida gladii ostentatione, quo per insidias iussu Ottonis Regem fuisset, dummodo ipse probasset consilium, transfixurus, fidem sibi faceret et impunitatem ementitae insimulationis crearet. Quo facto infidi ac inuidi proceres Germaniae tela vno veluti agmine confertissimo euibrabant in Ottonem, regemque ita obtundebant, vt Eginoni crederet, parte altera inaudita. Vocatur Dux Otto Moguntiam, non vt causam dicat, sed vt certamen singulare ineat in proximis Goslariensibus comitiis ac innocentiam suam euentu ipso fatali comprobet. Petit Dux a Rege litteras liberi comitatus cum praesidio, non detrectans cum eo suscipere pugnam forensis, qui erat vilior vilique proiectior alga ac minorum gentium ex Diis procreatus. Sufurrones, qui tantum Ducem cum homuncione vili frivolo certamini interfuturum esse dubitauerant, vellicant regi aures et monent, e re imperatoris fore, si Ottoni denegaretur comitatus liberi praesidium. Otto, ad vtrumque paratus, detrectato regio comitatus patrocinio certamen ipsum detrectat hostiumque malitiam euitat. Incendunt igitur Principes inuidi ceteros aemulatione ac odio, remque eo deducunt, vt in comitiis celebratis crimen a Caesare proponeretur et Eginno ferocior inde redditus iterum iterumque ea, quae semel detulerat, confirmaret. Exsecrantur Principes facinus, quod nondum erat euictum. Vno ore animoque omnibus sedet sententia, ducem esse laesae maiestatis reum ideoque Bauariae ducatu et capite mulctandum. (nn) Anno 1071. Rex Henricus IV.

na.

scopi, et camerarios Wideradi Fuldensis Abbatis, grauis concertatio oborta est, citoque ad gladios prorupissent, nisi OTTONIS DVICIS BAIUARIORVM, qui causam Abbatis tuebatur, auctoritas intercessisset.

(ll) *CHRONICON LAVRISHAMENSE* p. 77. To. Freheri primo: *Archi-Episcopi Colonienfis, qui Henricum IV. educabat et cum Godefrido duce Mantuam erat ablegatus, absentiam Adelbertus Bremensis Archi-Episcopus aucupatus, vt erat effrenis auaritia, omni arte circa aulicos molitur, vt Regis pueri eruditio et paedagogium sibi committeretur, asserens, Annonem senerae frontis, se vero ingenis mitioris esse: Regem iam maturae aetatis suae potestatis esse debere, nec tam alieno quam proprio arbitrio regni gubernacula disponere. Hic delensicis persuasionibus inflexo rege auaritia suae pandit hiatum, et duas mox regales abbatias, Laureshamensem atque Corbeensem, quasi fides deuotionisque praemium, erga Regem ambauit. Veritus autem id apud ceteros regni Principes inuisum fore, donari fecit Annoni Archiepiscopo abbatias Indam, Malmundarium, et Filike: Sigefrido Archiepiscopo Moguntino Seligenstat, OTTONI BAWARIORVM DVCI Altaha, Radolfo Sueuorum Duci Kembeten - Verum OTTONIS DVICIS fide et instantia, cunctisque Episcopi conatibus explosis, tam Abbati quam monasterio Corbeensi sua libertas, sua dignitas, incolumis seruata est.*

(mm) *LAMBERTVS et MONACHVS HERVELDENSIS* ad a. 1063. ille p. 169. hic p. 383. *Tum rex consilio vsus Colonienfis Archiepiscopi, et OTTONIS, DVICIS BAIUARIORVM, quorum tunc arbitrio respublica administrabatur - LAMBERTVS idem ad a. 1070. p. 179. Clarus eo tempore in Palatio et magnae in Republica auctoritatis erat Otto Dux Bawariorum - Eadem repetit MONACHVS HERVELDENSIS p. 390.*

(nn) *VITVS ARENPECK* Presbyter Prifingenfis in *Chronica Bawariorum* p. 660. To. III. Leibnit. *Otto Dux Bawariae ab Agnete Imperatrice constituitur. Hic itaque, Saxo genere, vir amplissimae nobilitatis, prudentia rebusque bellicis perpaucis erat comparabilis, et in tanta apud vniuersos prima-*

Romani clauo admotu
 inocesti amoris suspicio
 moliretur, quae femi
 rtus, et Otto, dux Ba
 natre et Episcopo Au
 cula ad insulam S. Sui
 umque habens, quid con
 raecipituit sese in Rho
 a propriae vitae subieci
 chbertus et Otto regem
 ullum perduxerunt Co
 piscopi Hildesheimensi
 le ignorat, siquidem ad
 est litis ipsius (ii) ratio
 erposuit Otto, ipsamque
 no 1063, Episcopi, Ham
 rbeicensem ad sese trahere
 tent

die XIV. mensis Decembris, m
 Deo auctori reddidit, Ott
 mandus, Henricus IV. Imp
 idam et bannum. Donatus
 1062. p. 555. diciturque lo
 m anno IX. Kal. Novemb
 Adelberto, Hamburgensi
 tiendum petitioni Ottonis Du
 LINDENBROGVS p. 141.
 hemingensi, in Appendice al
 tariae Dux, innotescit ex ali
 s Vdonis Marchionis confect
 p. 142. et MADERVM I. c. 3
 62. scripsisse Henricum V
 ut LAMBERTVS SCHAFFN

mebat, videntes scilicet, qu
 re debebat, gene obliterata p
 circa publicas functiones re
 strema omnibus modis niti, v
 rent, ad vltimum Colonienfis
 WARRIORVM consiliis, nam
 rex erat, qui dum quadam
 ut, vt nauum quendam p
 e hoc persuasit puero sumpt
 ter, suspensibus eum lat, p
 u insurgunt, remis incant
 iacie confusus, incertusque
 le praecipitem dedit, cunct
 tim, periculatam, vix qu
 aueret. Xin blandissim, qu
 Saxone Eberro!

inibus delectatum, comit
 iatis atque auctore suo p
 m: Caeser magna Goslari
 IS ad a. 1063. p. 716. Ceter
 conuicta Episcoporum Abba
 sakatur, neminem sibi int
 om gloria - APTOR AN
 em (Hegelium) Hildesheim
 sifionis suae - Inter ceter
 sedis desistat, quam illi
 siae, propter privilegium p
 ariae. Abbatia caelum vultu
 leriuitat odium. LAMBERT
 lariae celebrant. Pii regis
 sloni, Hildesheimensi de
 ip.

natalem domini ac comitia Goslariae celebrat, ac, interuentu Rudolphi, Ducis Sueuorum, ducatum Bauariae tradit Welfo, Azonis filio, qui filiam Ottonis Ethilindam secum desponsauerat, (oo) Renitur Otto Northeimensis cum Magno, confederationis suae socio, et in Saxonia, quam hostes variis diuexant artibus ac calamitatibus, strenue sua tuetur. Ne vero totius imperii Germanici in se transferret inuidiam, anno eodem exeunte

tes excellentia habitus - Hinc peruersitatis materiam arripens quidam Eginno, mediocri natus loco, rebus admodum tenuis, audacia tamen et nequitia satis diffamatus; patrociniis quibusdam regis fidelibus, curiam irrepit, et magnum illum heroem, qui eum nunquam nouerat, secum de Regis nece tractasse, commentus est: se ipsum etiam, ut mos est, Potestati regiae uadem obtulit, quousque campali duello cum Duce confingers, uera comprobaret, quae retulit. Quid multa? placitis uel colloquiis regalibus, uno Moguntiae, altero Goslariae conditis, Otto cum Eginone, utpote Dux cum latrone, primas cum ignobili, congressi contempsit: sua tamen innocentia uel Eginonis improbitas minime latuit, Sic Ducatum Bauariae Otto, ut reus laesae Maestatis, amisit 1701, quem Welfo quidam, illustris et acer atque bellicosus, natus Suennus, accepit. Inimici Ottonis erant Giso Comes et Adalbertus cum filiis suis quatuor. LAMBERTVS SCHAFFNABURGENSIS ad a. 1073. p. 755. 756. Giso Comes et Adalbertus cum IV. filiis suis, quibus inuentoribus perditus (Egino) tragicam fabulam (de Ottone) confinxerat, -- occisi sunt. Verba Arenpeckii legimus etiam in CONRADO VRSPERGENSI p. 220. Chronici, et CHRONOGRAPHO SAXONE ad a. 1071. p. 259. Conf. MONACHVS HAMERSLEBIENSIS in Vitae Imperatorum p. 709. ANDREAS RATISBONENSIS Chron. Bauar. ad a. 1071. apud Schilterum p. 22. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 106. Subiungemus hisce locum ALBERTI Abbatis Stadenensis ad a. 1105. p. 148. 149. ed. Helmaestad. 1587. 4. Otto, Saxo genere, quem, sicut praedictum est, Caesar ducatu priuauerat Bauariae, et Welponi Sueuo dederat, obisit. Imperator enim exquisita arte Eginonem quendam, non alti seminis, sed uiribus et audacia praestantem, accusare fecit iam dictum Ottonem de crimine laesae maestatis, quod scilicet de nece tractasset Regis. Unde pro expurgatione dictato duello, per sententiam Principum abiudicatus est ei Ducatus.

(oo) Seriem euentuum connectere liceat. Quum Eginno, ex malitiosis audaciae purgamentis compositus, Ottoni falsum adpersisset crimen, Caesar Ottonem Moguntiam intra sex hebdomadas accedere iussit. LAMBERTVS ad a. 1070. p. 730. Rex (Otonem) Moguntiam cum ceteris principibus ad colloquium euocauit, quid delatum esset, exposuit, negantique inducias in sex hebdomadas dedit, ut Kal. Augusti Goslariam ueniens obiectum crimen congressus cum accusatore manu propria refelleret. Aduebat Otto, dummodo Imperator praesidio liberi comitatus ipsi succurreret. Plurimi autem principes aegre ferebant, uiri illustres existimationem integerrimam in discrimen cum homine infami deduci. LAMBERTVS ad a. 1070. p. 730. Quum in haec uerba discessum esset, causari principes de iniquitate conditionis coeperunt, nec bonum nec aequum esse dicentes, ut homo nobilissimus, integerrimae apud omnes existimationis, nec ulla unquam sinistri rumoris macula attaminatus manum conferre iuberetur cum homine sceleratissimo - Otto (Dux) Deo, innocentiae suae teste et conscio fretus, cum quous etiam indigno, etiam praeter natales suos, pugnare malebat, quam tanti sceleris suspitione teneri. Igitur die statuta ad proxima Goslariae loca cum armata multitudine uenit, missis ad regem nuntius mandauit, si sibi tuto uenire, si tuto causam dicere liceret, paratum se coram uenire, et conditione, quam principes regni aequam iudicassent, crimen, cuius insimulatus fuerat, refellere. Rex ad haec atrociter et acerbe respondit, se ei nec inueniendo nec in causa dicenda pacem aut securitatem polliceri, id solum expectare, ut iuxta conditum Goslariam cominus ueniret, et si quid de innocentia sua praesumeret, conferta cum aduersario manu, aequissimo iudici Deo rem committeret, ni id faceret, se omnia legum dissidentium simultate, relegato sententiarum certamine, pro conuicto confessoque eum in tanta sceleris immanitate habiturum. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 106. Certaminis constituto die Otto ab amicis suis Episcopis et aliis principibus praemonetur, quod si Goslariam ueniret, ubi duellum fieri debebat, etiamsi aduersarium suum uinceret, tamen inde cum uita rediret. Elegit ergo honore suo potius iniuste priuari, quam tale iudicium subire, ubi sciebat, ipsi iniustitiae uolentiam fieri. Hisce adductus consiliis Otto sese cum uilissimo proditore committi noluit. CONRADVS VRSPERGENSIS in Chronico p. 320. Placitis uel colloquiis regalibus, uno Moguntiae, altero Goslariae, conditis, Otto cum Eginone, utpote Dux cum latrone, primus cum ignobili congressi contempsit. Eadem uerba repetunt CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1071. p. 259. et VITVS ARENPECK l. c. Confer AN-DREAM RATISBONENSEM in Chronico Bauariae p. 22. Ottoni, quia Goslariae in comitiis comparere recusabat, capitale decernebatur supplicium. LAMBERTVS l. c. Rex principes Saxoniae, quod ex his oriundus esset (Otto) et hi propter priuatas inimicitias maxime inuisum eum haberent, sententiam super eo rogauit. Qui cum, tamquam manifesti criminis deprehensum, reum maestatis iudicauerunt, et, si caperetur, capitali in eum sententia animaduertendum fore decreuerunt. Haec erant fecundissima belli Saxonici semina. Henricus Rex inuadebat et populabatur Thuringia Ottonis praedia. Repugnabat Otto acriter, Thuringosque, in sese impressionem molientes, promptissime profligabat. CONRADVS VRSPERGENSIS p. 220. Rex Ottonem usque quaque persecutus, quam plures munitiones eius destruit, praedia uastat, et ut uerae reipublicae hostem omnino eum delere pertractat. LAMBERTVS l. c. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1072. p. 259. 260. MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1071. p. 391. addit nonnulla ab aliis obcurius dicta. En locum: Nouerat Rex, haud satis placitum Principibus Baioariae, quod hoc, tum contra morem et ius, tum ipsis inconsultis, factum fuisset, et propterea quantocumque ire in Baioariam cogitabat, ut tumultum, si quis forte oriretur, per se ipsum reprimeret. Sed e diuerso haud nescius erat, si ipse longius abisset, hostes illico in Goslariam impetum facturos et clarissimum illum Regni domicilium in cinerem redacturos. Accepto a familiaribus suis consilio, quorundam Saxoniae Principes illic praesidii causa reliquit, et ipse, sicut instituerat, in Baioariam

exeunte fidei ac potestati regis sese (pp) submittit. Innocentiam Ottonis Deus ipse factis superque patefecit, ne credas, falsum esse, maleficiorum poenas recidere in scelerum administratos. Famossissimus enim ille Egon, qui crimen Ottoni Duci intenderat, in latrocinio quodam comprehensus lumina oculorum, popularibus sic statuentibus, amittit et tantopere ad incitas tandem redactus est, vt stipem publicam ostiatim corrogaret. (qq) Giso Comes etiam et Adelbertus cum filiis suis quatuor, quibus stimulantibus

tu Rudolphi, Ducis Suenor...
Ottonis Echilindam...
Magno, confederatione...
ac calamitatibus, stre...
et inuidiam, anno eodem...
exeruit

Egino, meliori natus loco, a...
atrocissimibus quibusdam...
nouerat, secum de Regis...
eadem obierit, quousque...
id multa? placitum vel collig...
ne, raptore Dux cum latrone, p...
tatis impetibus mirum latro...
nem Welfo quidem, illudris e...
Comes et Adelbertus cum filiis...
755. 756. Giso Comes et alid...
quam fabulam (de Ottono) cu...
FRADO FRSPERGENSI p. 21...
Conf. MONACHVS FLAMERII...
VSIS Chron. Bauar. ad a. 107...
Subiungimus hinc locum ad...
587. 4. Otto, Saxo genere, qu...
si suena dederat, vixit, dux...
ibis et audacia praestantem, a...
scilicet de nece tractasset de...
scatus est Ducatus.

lacie purgamentis compo...
lex hebdomadas accedere in...
teris principibus ad colloqu...
domas dedit, ut Kal. Aug...
repararefelleret. Adpuebat O...
flumini autem principes oeg...
homine infami deduci. LAB...
ansari principes de iniqua...
nobilitatem, intererrimae o...
inani manu conferre suber...
confusio fretus, cum quous...
a sceleris suspitione tenent...
tenit, missi ad regem nuntius...
coram venire, et constanti...
rat, resisteret. Rex ad hanc...
pacem aut securitatem pollen...
et siquid de innocentia sua...
mitteret, ni id faceret, se...
conuicto confessoque eum in...
106. Certamini confisus...
si Goslarium veniret, ubi...
tum vita rediret. Elegit...
at, nisi iniustitiae violentiam...
i noluit. CONRADVS PR...
Moguntiae, altero Goslarium...
nobili congressu contempse...
SARENPECK l. c. Consi...
uia Goslariae in eomitibus...
Rex princeps Saxonia...
ime mansueto eum haberent...
densum, remu mactate...
fare decreuerunt. Hac...
idatur Thuringica Ottono...
ientes, promptissime p...
persecutus, quam plures...
nino eum delere pertraxit...
60. MONACHVS HERVELDEN...
i locum: Nouerat ite...
ni, tunc 1751 rursus...
itum, siquis forte mouer...
isset, hostes illi in Goslar...
redacturos. Accipit a famul...
t, et 1751, sicut in...
Lamb.

Baioariam proficisci parabat. Interea Dux Otto, videns, sibi nihil iam spei reliquum esse, cuius et bona omnia flamma hostiles absumpisset, et Ducatum alius in suam potissimum contumeliam inuassisset, statuit rem in extremum discrimen adducere, et cum Rege, ubi primum copia fieret, collocatis signis dimicare. Itaque montem, qui dicitur Hansenzun, occupauit, ut si scilicet militibus suis, quomodocumque res in praelio cecidissent, receptus foret. Eum etsi natura et situ ipso satis munitum, munitiorem tamen manu atque opere fecit, obique connecta ex circumiacentibus agris praecida Regem praefolabatur. Rex, accepto nuntio, nihil moratus, quantas in ea trepidatione potuit copias ex Saxonia, ex Thuringia, atque ex Hassia celerrime contraxit. Ceteris Principibus, qui longius aberant, mandauit, ut, si forte res sine mora et diuturnitate confici non posset, sibi, quam citius possent, armata manu concurrerent. Otto Thuringiam inuasit inter haec, Thuringosque rebelles maxima clade affecit. LAMBERTVS c. l. p. 731. Otto impetum in Thuringiam fecit - - Populabundus ultra Heschenenwege peruenit - - Thuringi, qui se ante aliquot annos sacramento obstrinxissent, ne latrones aut raptores inuitos sinevent, verum suorum direptionibus exacerbati, ad arma conclamant, conglobatis prope ingentibus copiis, hostes e vestigio insequuntur, inuentisque haud procul ab Heschenenwege certamen inferunt. - - Nec diu anceps pugna fuit. Nam his, qui cum Duce Ottono erant, impigre occurrentibus, vix primam praelii procellam sustinentes in fugam vertuntur. Inter haec bellorum flammam ducatus Bauariae Welfoni a rege Henrico IV. conceditur. CHRONICON MONASTERII MELLICENSIS ad a. 1071. p. 226. apud HIERONYMUM PEZ To. I. scriptorum rerum Austriae: Welfo Dux Baioariae factus est, expulso Ottono. Apud eundem CHRONICON SALISBURGENSE ad a. 1071. p. 341. CHRONICON CLAVSTRO-NEOBVRGICVM ad a. 1071. p. 439. CHRONICON AVSTRIACVM INCERTI AVCTORIS ad eundem annum p. 555. Welfo ille erat gener Ottonis, hoc pacto in discordiam contra eum prolapsus. MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1071. p. 391. To. I. Schardii: Rex natalem Domini Goslariae celebravit. Ibi per interuentum Rudolphi Ducis Suenorum, Welf Azzonis filius, Marchionis Italarum, Ducatum Baioariae suscepit. Is filiam Ottonis, Ducis Baioariorum, uxorem duxerat, et per iniurandum altera iam vice matrimonio fidem dixerat. Quamdiu itaque res tranquillae erant, quamdiu etiam bellum temere coeptum sine grandi permutatione verum sedari posse sperabat, maritalem uxoris affectum et honorem deferebat et causam socii, quantum poterat, armis et consiliis tuebatur. At ubi animaduertit, datam in eum esse sententiam, et bellum iracundiamque Regis magis indices aduersus eum crudescere, leges omnes vinculaque omnia, quibus vicissim propinquitatem firmauerant, abruptit, satius putans, periurii crimen et violatae fidei verecundiam sustinere, quam res florentissimas, desperatis ac perditis eius rebus, admiscere. Et primo in tam trepidis rebus petenti auxilium denegauit, dein filiam eius a complexibus suis et thori consortio segregauit Patrique remisit. Postremo ad ipsum eius Ducatum occupandum omnem operam intendit, nihil pensi habens, quantum auri, quantum argenti, quantum reddituum ac possessionum suarum dilapidaret, dummodo, quod cupiebat, assequeretur. Directus est ergo dolus in manu eius, et potuit, et inualuit, cunctis detestantibus, quod clarissimam atque inopinatissimam in Republica dignitatem tam foeda ambitione polluisset. Scilicet parva a Welfone per vim Henrico Leoni innocenti ablata est. Quae Monachus ille Herueldensis habet, ex LAMBERTO hausta sunt. Conferatur BERTOLDVS CONSTANTIENSIS in Appendice ad Hermannum contractum p. 344.

(pp) ADAMVS BREMENSIS Histor. Eccles. L. IV. c. 25. p. 124. 125. Dux Otto et Magnus, denastata per annum Saxonia, tandem consilio Archiepiscopi (Hamburgensis) in potestatem regis se dederunt. LAMBERTVS Archiepiscopus illum non habet, sed Eberhardum comitem. Accipe eius locum p. 732. 733. Plurimum eo tempore Rex utebatur consiliis Eberhardi comitis, sapientis admodum viri. - (Is) abiit ad Ducem Ottonem, eumque per Deum obtestari coepit, ne se suosque in - discrimen praecipitaret, nec dum ei omnem spem veniae, omnem respirandi facultatem, ereptam esse. Si -- exercitum abduceret, seque Regi iustis conditionibus dederet, sub iuramento ei se promittere, quod et veniam culpae, cuius insimulatus fuerat, et omnium, quae iure belli amiserat, restitutionem ei a Rege impetraret. Annuente eo rem ad Regem detulit, et eum haud difficulter in sententiam adduxit. Eadem repetit MONACHVS HERVELDENSIS. Vterque autem haud obscure significat, Henricum timuisse sibi a fortitudine Ottonis et Saxonum, quam Imperatores Franconici et Sueuici semper suspectauerunt et Pontifices Romani callidissime adhibuerunt in ruinas Regum Germaniae. Durum nimis erat decretum Regis, quo statuerat supplicium capitale in Ducem, qui nexui Imperii sese quidem obtulerat, at nunquam eo pacto, vt in sese eiusmodi poena locum habere posset. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 106. Otto ad sua recessit, et associato sibi Magno - per duos fere annos cum Rege bellum crudele gessit. Verum consiliis amicorum coacti - se regiae (tradebant) potestati. LAMBERTVS ad a. 1071. p. 735. Rex Pentecosten Halberstad celebrauit. Ibi Ottonem Ducem - in deditionem suscepit. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1071. p. 344. In Pentecoste Otto iam pridem Dux Baioariae cum sociis suis Regi ad deditionem venit - - tertia feria eiusdem hebdomadae - - XVIII. Cal. Iulii LAMBERTVS ad a. 1072. p. 740. Rex Pentecosten Magadaburg celebrauit - Ibi Dux Baioariorum post integrum annum deditionis suae gratiam Regis recepit. CONRADVS BOTHO ad a. 1063. p. 327. To. III. Leibn.

(qq) MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1073. p. 405. cum Lamberto: Famossissimus ille Egen, qui Duci Baioa-

bus perditissimus ille fabulam tragicam eiusmodi effinxerat, a priuatis inimicis in castello ipsius Gifonis occisi et e medio sublatis sunt. Licet vero anno 1073. Welfus rebellia in Imperatorem ferret arma; (rr) Otto tamen Ducatum Bauariae recuperare non potuit. Qua de causa ab integro Saxones mouerunt lacertos ac ab Henrico IV. postularunt, vt castella, quae per Saxoniam et Thuringiam Henricus in ipsorum oppressionem exstruenda curauerit, iubeat illico dirui; singulisque Saxonum hereditates et patrimonia, per vim seu calumniam erepta, restituat: Duci Ottoni, ad quem extinguendum nefarii hominis criminatione falsa impudenter abusus sit, ducatum Bauariae reddat: ac Episcopo Moguntino, Coloniensi, Duci Rudolfo, omnibusque, qui Ottonis partes quodammodo sint secuti, impunitatem tribuat. (ss) Imperator, qui Saxones irritare nolebat, Ottoni honores quoscunque exhibuit eumque anno 1076. in artissimam admisit familiaritatem. (tt) At quemadmodum vulnera leuiter percurata facillime recrudescunt, ita inimici reconciliati raro constantissimam seruant fidem et sinceritatem. Quum igitur a. 1074. Imperator Saxonibus pro Ottone deprecantibus (uu) respondisset, sese Duci Ottoni, reposcenti Ducatum Bauariae, ex consensu et iurisdictione Principum esse satisfacturum; promisso autem fides non existeret, Otto in Caesarem asperior est redditus, vbi, sibi illud esse, re ipsa deprehenderet: et anno 1077. una cum Principibus aliis Imperatorem elegit Rudolphum, Sueviae Ducem, atque Henricum obiecit bello (xx) funestissimo: eo occiso cum ceteris Henrici IV. aduersariis a. 1081. Hermannum Lutzelburgicum renuntiat Caesarem, in cuius exercitu principatum

Baioariae, Ottoni, capitale illud crimen intenderat, comprehensus in quodam latrocinio, a popularibus caccatus est, et ad tantam egestatem redactus, vt deinceps, ostiatim circumeundo, stipem publicam peteret. Giso quoque Comes et Adelbertus cum quatuor filiis suis, quibus innotuerat idem perditus tragicam hanc fabulam confinxerat, ab hostibus suis, ob priuatas quasdam inimicitias, occisi sunt, in Castello ipsius Gifonis, Hollenden. Deo vindicante innocentiam Ducis Ottonis -

- (rr) LAMBERTVS ad a. 1073. p. 745. Huius coniurationis auctores ac signiferi quidam erant Bucco, Halberstatis Episcopus, Otto Dux quondam Baioariae. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1073. p. 345. Rudolfus Dux Alemanniae et Bertolfus Dux Carinthiorum, et Welfus Dux Baioariae a rege Henrico discesserunt, quia, aliis subintroentibus consiliariis, suum consilium apud Regem non valere perspexerunt. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 108. Otto Dux querimoniam fecit, quod Ducatum Baioariae, quem diu iuste possederat, Rex sibi in nullo crimine conuicto fraude quadam excogitata iniuste rapuerit. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 758. 760. Saxones postulant, vt Rex Ottoni, ad quem extinguendum falsa criminatione et pessimo nefarii hominis artificio impudenter abusus sit, Ducatum Baioariae reddat - Tandem ancipiti periculo permotus Rex consensit, vt Duci Ottoni Ducatum reposcenti infra anni spatium iuxta principum iurisdictionem satis faceret. MONACHVS HERVELDENSIS ad a. p. 406. 407. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 758. Saxones Duci Ottoni vehementer insistebant, vt accepto super se regno Ducatum sibi praeretur ineundi certaminis, et prospera omnia promittenti Deo manus suas operamque non negaret. Anno tamen 1075. denuo sese regi submisit Otto. LAMBERTVS ad a. 1075. p. 786. 787. Principes tandem deditioi consenserunt - Rex ad suscipiendos eos in media late patentis campi planicie in loco, qui dicitur Spiraha assedit - Igitur introducuntur per ordinem Saxoniae ac Thuringiae primo Principes Wezil Archiepiscopus Magdaburgensis - Otto Dux quondam Baioariae - et sicut conuenerat, absque vlla exceptione Regi se dederunt. Spiraha seu Spira haec ad Helbe inter Greysfen et Kindelbrycken quaerenda est, vti perbene monet CASPAR CALVOER Part. IV. Saxoniae inferioris antiquae, gentilis et christianae L. II. c. XX. §. 414. p. 519.
- (ss) LAMBERTVS ad a. 1074. Saxones postulabant - vt Episcopo Moguntino, Episcopo Coloniensi, Duci Rudolpho, postremo omnibus, qui in hac dissensione ab eo defecissent, aut aliquid, quod eum (regem) laederet, aliarum partum studio, admisissent, impunitatem tribuat.
- (tt) BRVNO in Historia belli Saxonici p. 119. 120. Otto, sicut erat vir in omnibus prudens, ad consilia Regis frequenter accessit, et sapientia sua breui tempore promeruit, vt quidquid ad honorem Regis pertineret, eius consilio maxime Rex ipse disponderet. Denique, quem nuper habebat hostem suauissimum, eum nunc coepit habere consiliatorem fidelissimum. LAMBERTVS ad a. 1076. p. 792. 797. Otto, Dux quondam Baioariae, deditioe absolutus est, nec solum in gratiam, sed in tantam quoque familiaritatem, receptus est a Rege, vt omnia deinceps consilia tam de priuata quam de re publica ceteris familiaribus auriculariis cum eo communicaret. - Otto, Dux quondam Baioariae, in castello Hertzburg residebat. Huic Rex per totam Saxoniam vices suas et publicarum rerum procuratorem delegauerat.
- (uu) MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1074. p. 406. 407.
- (xx) LAMBERTVS l. c. Otto, praesidio ab utroque monte, quem occupauerat, (Hertesburg et monte lapideo) abducto, communem deinceps cum Saxonibus socialem vitam agebat. Lapidus mons fuit arx Steinbergia prope Goslarium sita ipsique vrbi imminens, vnde Nobiles vocantur factis bellicis et politis celeberrimi dicuntur de Steinberge. HEINECCIVS Antiqq. Goslariensium L. I. p. 93. scribit, Steinbergiae arcis ruinas antiquissimas esse, adeoque in omnibus, quas viderit, literis et monumentis nec volam nec vestigium eius castelli adparuisse. Sed memoratur id castellum in loco Lamberti Schaffnaburgensis laudato, et in charta Ruperti Palatini Imperatoris, qua confirmat a. 1410. emtionem arcis Steinbergiae Goslariensibus. Hanc edidit D. SIMON FRIDERICVS HAHNVS To. I. Collectio-

tum militiae administrait. (yy) Decessit tandem a. 1083. (zz) quum Henricum Regem et exercuisset satis et fatigasset. Vxori, qua vsus est, nomen fuit *RICHEZA*, (aaa) quam alii perperam adpellant Cunizam seu Cunigundam. Ex ea suscepit tres filios totidemque natas, *Henricum Pinguem* seu *Crassum* Comitem, *Cunonem* seu *Conradum* Comitem *Beichlingensem*, et *Sigfridum* comitem *Bomeneburgicum*. *Henricus Pinguis* maximus natu antecellit ceteros non aetate solum, sed etiam auctoritate, quare, quum sorores eius recensuimus, ei longius immorabimur. Ottoni erant filiae *Ethilinda*, vxor Wel-

nis monumentorum veterum et recentium ineditorum p. 275. 276. *BRVNO* l. c. p. 133. *Dux Otto* violenter honore suo priuatus (et) *Welf* Dux eodem honore non iuste sublimatus, hac conditione sibi inuicem pacis oscula dederunt, ut electo, propter quod ex utraque parte conuenerant, nouo Rege, quicumque ipsorum eum honorem iure retineret, alter ei non inuidens libenter concederet. Conf. p. 135. Inter haec dolebat Otto, filios suos duos a. 1076. Regi pro sese, ut absolueretur, obsides esse datos. *LAMBERTVS* ad a. 1076. p. 402. To. I. Pistor. ed. *Struuianae*. Saxones, deportatis in exsilium principibus suis, excepto *Ottone*, tabescebant taedio et moerore, ac omnia aduersus regem tentabant. Idem p. 406. qui pergit ita p. 410. *Rex commonitus ab Ottone, duce quondam Baiariae, ut turbatis rebus in Saxonia mature consuleret.* At *Henricus*, principum auxilio fretus, quos et carcere dimiserat, asperiora remedia antetulit comitati, belloque decreto mandauit *Ottoni*, ut contractis, quantiscunque posset, copiis secum in *Marchia Misnensi* vires iungeret. *Sed Dux Otto*, p. 411. sciens, genti *Saxonum* iustas esse causas rebellionis, id multo iam tempore apud regem crebris legationibus egerat, ut belli seminarium irarumque causas amoueret: leges ac iura sua *Saxonibus* rata manere sineret: aequitate potius quam armis tumultuantes compeferet. At vero *Henricus* rex inferebat nihilominus *Saxonibus* bellum, sibi exitiale ipsi. Quare *Otto* ipse in regem iras doloremque concepit animo. *LAMBERTVS* l. c. Igitur *dux Otto* vehementer efferatus, quod contra consilium suum rex *Saxoniam* bello rursus impeteret, ait ad *Epponem Citiensem* Episcopum - se nulla iam sacramenti, quo ei (vegi) fidem dixerit, religione teneri, quum recta et utilia suadens non audiat; insuper contra leges Dei, contra decus imperii, contra salutem animae suae, ad effundendum sanguinem innocentem, gentili ritu arma sumere iubeatur: proinde omni periurio absolutum, libere deinceps causam gentis suae, quae iusta sit, quantum valeat, armis et opibus asserturum. Reliqui principes *Saxoniae* et *Thuringiae* eadem ratione conatibus Regis intercedebant. Quum Rex consilia sua nondum damnaret, principes *Germaniae* plerique *Ulmae* conuenerunt et diem statuerunt *XVII. Kal. Nou.* quo *Triburium* conuenirent reique publicae et sacrae *Germanicarum* terrarum consulenter, cuius rei terrore permotus Rex obsides principum dimisit. *LAMBERTVS* p. 412. Duos ducis *Otonis* filios, alterum rex ipse, alterum is, qui a rege curandum susceperat, inscio rege, patri nec opinanti remisit. Iam aperte *Saxones* mouebant lacertos in Regem. *SIGBERTVS GEMBLACENSIS* ad a. 1077. p. 843. Principibus *Saxonum*, qui in deditioe imperatoris erant, relaxatis per eos, quibus commissi fuerant, *Saxones* rebellant instinctu *Hildebrandi* Papae. Quo facto plerique *Germaniae* principes *Rudolphum*, ducem *Burgundionum*, regem suum creant et inter eos *Otto*.

(yy) *BRVNO* in *Historia belli Saxonici* ad a. 1081. To. I. *Freheri* p. 152. 153. Principes *Saxoniae* cunctis gentibus *Teutonicae* linguae, non minus inimicis, quam amicis, legatos miserunt, ut *Henrico*, filioque eius, excepto, quemlibet alium Rectorem eligerent; se ei, quicumque esset, fideliter seruituros, pollicentes: quatenus omnia Regni membra, sicut olim fuerant, in unum, sub vno Rege conuenirent. Mense autem *Iunio*, exercitu collecto perrexerunt in *Orientalium Franciam*, et praedis et incendiis, eam vastando multas, quas sibi fecerant, iniurias vindicauerunt; nam flamma latum facientes iter, venerunt non longe ab *Avenberch*, ibique *Sueuos*, veteres amicos, habentes obuios, de communi negotio Regis constituendi, communi consilio tractauerunt, et, post multos Tractatus, ut *Hermannum Regem* eligerent, unanimiter omnes consenserunt. Sed dum *Saxones* laeti gloriosique redissent, nullumque dubium, de recipiendo Rege, retinerent, Principes aduersae partis, artis antiquae non obliti, quod electum Regem valde timebant, electionem eius, ne perficeretur, modis omnibus disturbare quaerebant. *Ottonem* ergo Ducem solum sibi loqui rogabant, multisque pollicitationibus ei, ut in electione vacillaret, persuadebant: non tamen, ut certum quid eis promitteret, efficere poterant. Sic eo dubitante, magna-que parte eius dubitationi consentiente, tota praeterit aestas, et pacne totam *Saxoniam* commouerat eius instabilitas. In *Novembri* vero mense iterum vocatus ad soliloquium, quum iam totus esset inclinatus ad nostrorum partes hostium, Dei misericordia faciente, ne tot suos labores, quos pro patria tolerauerat, in ultimis temporibus perderet; equus, cui insidebat, in plano campo cecidit, ipsique sessori crus unum ita contriuit, ut fere integro mense, nisi portatus, ire non posset. Igitur ad se, gratia Dei mone, reuersus se peccasse, et diuina pietate correptum esse, intellexit. Missus itaque legationibus diuersis, et hostibus renunciauit, et ciuibus suis, se semper fore fidelem et concordem fideliter repromissis. Vnde Principes *Saxoniae* valde laetati, Regem suum *Hermannum* cum magno tripudio *Goslariae* susceperunt, paucis diebus ante natalem Domini.

(zz) *BERTOLDVS CONSTANTIENTSIS* ad a. 1083. p. 351. *Hermannus* Rex natiuitatem Domini in *Sueuia* cum Principibus regni satis honorifice celebravit. Inde cum exercitum in *Longobardiam* mouere vellet, molesta sibi legatio de *Saxonia* venit, quippe quod *Otto* Dux, prudentissimus miles, obierit, quem in *Saxonia* pro Capitaneo omnium suorum reliquit - *BRVNO* l. c. annum 1081. vocat vltimum *Otonis* tempus. Post annum 1083. nulla fit *Otonis* mentio in rebus gestis eius actatis. *Bertoldus* etiam *ALBERTO STADENSI* est antiquior. Quare hic, p. 148. mortem *Otonis* in annum 1085. conferens, indubie alucinatur. In *CHRONICO HILDESHEIMENSI* T. I. *Leiba*. II. *Kal. Oddo* Comes obiit,

(aaa) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. III. p. 282. Qui *Otto* noster, ut praedictum est, ex Matre ipsius (*Odae Marchionissa*, priuigna sua) *Richeza* nomine, tres filios procreauit et filias tres.

priuatim inimicis in ca
anno 1073. *Welfus* re
am *Baariae* recuperat
rtos ac ab *Henrico IV.*
Henricus in ipsorum op
e *Saxoniam* hereditate
ci *Ottoni*, ad quem es
vulus sit, ducatum *Baia*
fo, omnibusque, qui *O*
ss) *Imperator*, qui *Saxo*
que anno 1076. in arctis
leuiter percurata facill
seruant fidem et sincerit
tione deprecantibus (uu)
, ex consensu et iurisdic
ion existeret, *Otto* in *Ca*
rehenderet: et anno 1077
ueniae *Ducem*, atque *He*
s *Henrici IV.* aduersum
in cuius exercitu princip

vadem *latrocinio*, a populari
vramendo, sicut publico
incensioribus idem periculis
inimicitias, occisi sunt, in *C*
tis.

eri quidam erant *Bucco*, *Ho*
INSTANTIENSIS ad a. 1077.
Welf Dux *Baariae* a reg
suum apud Regem non valere
nomiam fecit, quod *Ducatus*
fraude quadam excogitata v
lant, et *Rex* *Ottoni*, ad quo
pendenter abusus sit, *Duca*
et, ut *Duci* *Ottoni* *Ducatum*
et. *MONACHVS HERVELDVS*

Duci *Ottoni* vehementer op
amicis, et prospera omnia pro
deuotio fide regi subditis
confessorum. Rex ad su
Spiraha affectus. Igitur
Archiepiscopus *Magalabury*
exceptione Regi se dedisse
crenda est, vi perbene m
christianae L. II. c. XX. §.

antino, *Episcopo* *Coloniensi*
ant aliquid, quod ex eo (reg

re omnibus prudens, ad
quidquid ad honorem Regi
per habebat hostem suarum
a. 1076. p. 792. 797. *Otto*
d in tantam quaque famam
nam de re publica ceteris
lauiariar, in castro *Hann*
non procuratorem delegauit

rat. (*Herteburg* et monte
agebat. *Lapideus* mon
les vocantur factis bellis op
riensium L. I. p. 91. scribit, h
erit, literis et monumentis
illum in loco *Lamberti* *Sch*
confirmat a. 1410. omnino
S *HANNVS* To. I. *Collen*

Welfi, noui Ducis Bauariae et deinceps Hermanni de Caluerla seu Caluerla in Thuringorum terris: (bbb) *Oda* seu *Ida*, vxor Timonis, Wettinensium Comitis, eique peperit Dedum Comitem et Cunradum Marchionem: (ccc) *Alia*, cuius nomen ignoratur, nupsit Conrado, Comiti Arnsbergensi. (ddd) Addunt Albertus Stadenſis (eee) et Kranzius (fff) aliam, serui cuiusdam coniugem. Henningesius intrudit, nescio qua fide, (ggg) *Gertrudim*, Godefrido Barbato Duci Lotharingiae nuptam, et *Tuncam* Gothelonis Lotharingiae Ducis vxorem, *alianque*, quam Otto de Cappenberg in matrimonium duxerit, *HINRICI PINGVIS* vxor fuit Gertrudis, filia Ecberti, Marchionis Saxoniae. (hhh) Hen-

(bbb) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1111. p. 282. *Ex quibus (Ottonis nostri filibus) unam, nomine Ethilindam, accepit Welfus, Dux Bauariae; et postquam illam repudiavit, duxit eam Hermannus de Caluerla, genuitque ex ea Hermannum Comitem - LAMBERTVS SCHAFFNABURGENSIS* de rebus German. ad a. 1071. p. 343. *Welf, filius Azonis - ducatum Baiariae suscepit. Is filiam Ottonis, ducis Baiariorum, vxorem duxerat, et per iusiurandum iam altera vice matrimonio fidem dixerat. ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1105. p. m. 148.

(ccc) Idem *STADENSIS* de Ottone I. c. *Habuit etiam quatuor filias, quarum una mater fuit Conradi de Wettin, Marchionis - CHRONOGRAPHVS SAXO* l. c. *Secunda (Ottonis filia) nomine Ida nupsit Thiemoni, Comiti de Witin, peperitque illi duos filios, Dedum Comitem, et Cunradum Marchionem - CHRONICON MONTIS SERENI* p. 2. ed. Mader. Helmstad. 1665. 4. *Dedo, Comes, filius Thiemonis Comitis et Idae, Ecclesiam B. Petri in sereno monte inchoauit. Sunt, qui addunt, eam secundas nuptias contraxisse cum Gerardo, Querfurtensium et Arnsbergensium Comite. At hoc ipsum repugnat testimonio veterum. S. Brunonis et Gerhardi Comitis mater erat Ida, pater Bruno. CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1009. p. 221. *De Gerardo seu Geuehardo idem l. c. Geuehardus genuit Burchardum et Idam. Burchardus genuit Geuehardum. Ida genuit Geuehardum comitem, patrem Lotharii Imperatoris. Si igitur huius Lotharii auus, Geuehardique seu Gerhardi parens, Comes fuit de Querfurt, quod omnino verisimillimum est, Ida simul auia innotescit. Quam igitur duae duntaxat fuerint Idae, quae Comitibus Querfurtanis nupsent, et neutra earum fuerit Ottonis Northeimensis filia, HENNINGESII aliorumque fictio corrumpit. Priorem enim Itam Chronographus dicere Ottonis filiam non omisit, si, eam ex Ottone progenitam fuisse, veritati deprehensum esset consonum. Posterioris autem pater dicitur Geuehardus, non Otto. Confer. D. SIMON FRIDERICVS HAHNIVS in der Reichs-Historie P. III. c. IV. §. I. p. 170. seq.*

(ddd) *CHRONOGRAPHVS SAXO* l. c. *Tertiam vero (filiam Ottonis) sumpsit Cunradus, Comes de Arnesberch, quae dicta est N. genuitque ex ea Fridericum Comitem - CHRONICON ALBERTI STADENSIS* ad a. 1105. p. 148. b. *Secunda (Ottonis filia fuit) mater Friderici, Comitis de Arnesberch, cuius unam filiam duxit Godefridus de Cuc, pater Comitum Heinrici et Friderici de Arnesberch, secundam duxit Otto de Cappenberch, cuius filia Elica, vxor Eilmari, mater fuit Heinrici et Christiani, Comitum de Aldenburch et Praepositi Ottonis Bremensis. ALBERTVS CRANTZIVS* Metropolis L. V. c. 32. p. 139.

(eee) *ALBERTVS STADENSIS* l. c. *Quartam deduxit quidam seruus.*

(fff) In Metropoli l. c. verba Stadenſis repetit.

(ggg) Part. II. secundi et tertii regni in quarta Monarchia p. 8. *Vxor Ottonis de Cappenberg non fuit filia, sed neptis Ottonis Northeimensis ex filia, vti ex loco Alberti Stadenſis adlato constat.*

(hhh) Filii Ottonis fuerunt Henricus Pinguis, Cuno seu Conradus, et Sigfridus. *Vxor Henrici Pinguis fuit Gertrudis, nata ex Egberto marchione Saxoniae, qui Brunsvicum ditione tenebat. CHRONICON RHYTMICVM* Principum Brunsvicensium c. XXI. p. 36. T. III. Leibnit.

De Mark Grevere Gerdrut,
De werde Jungfrouve gut,
Also we finden bescreven,
De wart ok to manne gheven,
Einen Försten herliche
VAN NORTHEM GREVEN HENRICHE
Der Vatte was genant;
De heit ok an Soffenlant
Ein Here vterkoven;
OTTE sin vader was geboren
Van Greven SEGEFRIDES kunne
Van BOMENEBORCH; men secht, dat he gewonne
Bi sner frouven, Greve HENRICH,
Dre kint vil herlich,
Eynen OTTEN, unde twee Jungfrouvelin,
RITSE unde GERTRUDE megede sin.
Disse Greve HENRICH
Stichte dat gestichte herlich

Vppe

Henricus Pinguis occisus est cum multis aliis in Fresia, (iii) ipsi ab Imperatore tradita. Albertus Stadenfis mortem illius collocat in anno 1101. Chronographus Saxo in annum 1102. (kkk) et Conradus Botho in annum 1103. (lll) Liberos genuit HENRICVS PINGVIS Hermannum, Episcopum Coloniensem, Rixsam, Lotharii Comitis Supplin-

Vppe der were to Bursvelde
Vnde rikede et mit gelde
Vnde mit vil groten gude.

CHRONICON VETUS DUCUM BRUNSVICENSIVM To. II. Leibnit. p. 16. Erebertus, Brunonis defuncti frater, qui Marchio dicebatur, genuit Ekbertum et Gertrudam, quae, defuncto patre et fratre a fautoribus Imperii interfecto, hereditatem in Brunswick obtinuit. - Gertrudis nupsit Comiti Henrico, qui Pinguis dicebatur, qui fuit filius Ottonis de Northeym, Ducis quondam Saxoniae - Eadem CONRADVS BOTO in Chronico picturato Brunsvicensi ad a. 1046. suo confirmat testimonio p. 325. To. III. Leibnit. addens praeterea Henrici Pinguis liberos eaque, quae ad eos alias dignoscendos faciunt.

(iii) Ottonis filios sic recenset ALBERTVS STADENSIS ad a. 1105. p. 148. b. Hic (Otto) sepultus est Northem, et habuit tres filios, Henricum Crassum, qui fuit Landgravius, pater Rikencen, Imperatricis, qui occisus est Noracn in Fresia, et Cononem, Comitem de Bichelinc, qui etiam occisus est, et Sifridum de Bomeneburgh, patrem iunioris Sifridi. THEODORICVS ENGELHVSIVS in Chronico p. 201. ed. Mader. Iste Otto construxit monasterium S. Blasii (ita legendum pro Balsii) in Northem, cuius filii Sigfridus, Hermannus et Cono, non Duces, sed Comites in Homburg (lege Bomeneburg) amplius dicebantur. Pro Hermannus legendum est Henricus, vii iam alii et notantur et emendarunt, quia Engelhuus patrem Henricum pinguem confudit cum filio Hermanno Episcopo Coloniensi. Alius fuit Henricus pinguis, Comes de Anhalt, quem cum Northemensi confundere non decet. STADTWEIGVS in Chronico p. 269. T. III. Leibnit. Eckertus Brunschw. wart geschlagen van den Hogherren der Rykes. Do bebelit syn suster Gertrud de Hertschop to Brunschw. und nam to manno Greven Hinrike, de Pinguis brüt, Otten Sone van Northeime, de gewesen hadde Hertoghe to Sassen. Mortem eius retulimus ex Alberto Stadenfi. ANNALES HILDESHEIMENSES ad a. 1101. p. 733. Comes Henricus gratiam Imperatoris acquisiuit, et ipse Imperator Marchiam Fresonum sibi tradidit. Qui statim illuc pergens cum uxore sua, ipse interfectus est, et illa vix enasit. ENGELHVSIVS l. c. Henricus - occisus est a militibus Episcopi Traiectensis -

(kkk) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1102. p. 279. eadem habet, quae iamiam ex Annalibus Hildesheimensibus ad a. 1101. adtulimus, ne verbulo quidem discrepante. Pater exinde, Annalistas alterius loculos alterum saepius excussisse, ac inde sumisse, quae videbantur memoratu digna.

(lll) CONRADVS BOTO in Chronico picturato Brunsvic. ad a. 1103. p. 332. In duffem Iare starff Greve Hinrick to Northem, unde wart begraven in dat Closter to Bursvelde upp der Warre, do nam Gertrudis wedder to Kattelenborch - unde de Greveschopp unde dat Hertochdom by der Weser kam to dem lande Brunswick unde Danckwerderode. IOANNES GEORGIVS ab ECKARD in Historiæ Genealogica Principum superioris Saxoniae p. 287. arbitrat, Gertrudis priorem maritum fuisse Didericum Comitem de Catelnburg, et posteriozem Henricum Comitem de Northem. At quomodo hereditas Brunsvicensis ad Henricum, nec potius ad Thidericum deuoluta esset, nisi Henricus fuisset Gertrudis prior maritus? Ita aduersus Eccardum ratiocinatur fautor noster D. CONRADVS BERTHOLDVS BEHRENS Sect. VIII. p. 22. in hochgenüßigten Schreiben. Vt haec dilucidius pateant, de Diderico seniore et iunior, Comite Catelnburgensi pauca intextere placet. Senior ille vixit saeculo vndecimo vergente ad finem, et a. 1075. ab Henrico IV. Imperatore cum aliis Saxonie Episcopis et Principibus praeter spem, siquidem sese inter Greussam et Kindelbrücke in loco Spiraha, * Imperatori cum ceteris Regis hostibus nouam obedientiam praestiturus, veniae locum expectabat, manu praetoria iniecta exilio mancipatus suaeque terrae hereditariae possessionibus exutus est. Paulo post recepit immunitatem suasque terras. Quo facto infensior Imperatori redditus, Saxones ab integro ad arma arripienda oratione grauissima adhortatus est, quae existat in CHRONICO MAGDEBURG. apud MEIBOMIVM To. II. rer. Germanic. p. 303. IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS in Antiquitatibus Katelnburgensibus c. I. §. 10. p. 8. 9. in ea est sententia, Gertrudem Ecberti Brunsvicensis filiam nonnisi Henrico Pingui nupsisse; Thiderico autem Catelnburgensi Comiti vxorem fuisse Gertrudem aliam, quam aetas recentior cum Gertrude Brunsvicensi confuderit. Idque vt allerat et vindicet, nonnulla profert argumenta. Primo quidem opinatur, Gertrudem Brunsvicensem defuncto Henrico Pingui matrimonium contraxisse cum Thiderico, Magdeburgico Burggraui. Testes accersit REVSNERVM in Opere Genealogico p. 267. et Clarissimum IOANNEM HVBNERVM p. I. Tab. Genealog. 149. Non impugno merita horum testium. At in demonstratione eiusmodi eos respuo, nisi praese habeant veterum auctoritatem, qua mihi omnino vacare videntur. Alterum argumentum ex pharetra munitioni depromitur. Est illud chronologicum. Rationes autem suas vir diligentissimus sic subducit: Si Gertrudis Henrici Pinguis circa annum 1103. occisi vidua Thiderico deinceps nupsit Comiti Catelnburgensi, ipsa omnino genuit Thidericum iuniorem, Catelnburgicum Comitem, elapso iam anno 1103. At vero Thidericus iunior a. 1106. extruxit coenobium S. Alexandri in Eimbec, quod antea in Catelnburg coeptum erat. Ipse etiam a. 1107. in bello vitam amisit. HOFFMANNVS in Antiq. Katelnburgensibus MStis: Comes Theodoricus ad Rhenum in expeditionem proficiscens, Waltbrechtshusen cum omnibus appenditiis suis et duos Ministeriales Hermannum et Eilboldum cum beneficiis suis Monasterio Sancti Iohannis Apostoli dedit, praesente Edelero Praeposito, quem vice Episcopi bannum confirmationis super hoc facere rogauit, et huic privilegio id etiam adscribi praecepit. Incidunt ea in annum 1106. SIGE-

* LAMBERTVS p. 396. ad a. 1075. SPANGENBERG Chron. Saxon. c. 193.

erla seu Calueria in Th...
ensium Comitis, eiquepe...
is, cuius nomen ignorat...
us Stadenfis (eee) et k...
intrudit, nescio qua fide...
am, et Tanam Gotheloci...
penberg in matrimonio...
Marchionis Saxoniae. (libb...
Hec

u soliti filibus) v...
adit, dicit eam Hermannus...
CHAPPENBERGENSIS de scrib...
arias suscepit. In filio Ottonis...
a vice matrimonii facti dixerat.

quarum una mater fuit Conra...
(Ottonis filia) nonnisi Ida nup...
tatem, et Conradum Marchionem...
4. Dedit, Coner, filius Thoma...
qui addunt, eam secundam...
Cum. At hoc ipsum negat...
da, pater Bruno. CHRONIC...
a l. c. Gerhardus genuit Barla...
slau comitem, patrem Lubu...
rdi patens, Comes fuit de Qu...
um igitur duae duntaxat facti...
it Ottonis Northemensi filii...
nographus dicere Ottonis filiu...
sum esse cononem. Posteri...
RIDERICVS HAHNVS in de

Comite Conradus, Comes de An...
RONICON ALBERTI STADEN...
ici, Comitis de Arnesberch, cui...
dederit de Arnesberch, secunda...
us Henricus et Christiani, Comi...
NTZIVS Metropolitani L. V. c.

Ottonis de Capenberg...
Stadenfis aditio constat...
Sigfridus. Vxor Henrici Fe...
m ditone tenebat. CHRON...
ibat.

HE

gewonne

burgenfis et regis vxorem (mmm) et *Gertrudin*, nuptam Conrado Palatino Comiti ad Rhe-

BERTVS GEMBLACENSIS ad d. a. p. 858. T. I. Pistorii. *Coloniensibus fidem imperatori (nouo Henrico V.) seruantibus et eorum archiepiscopo filium imperatoris contra patrem suum animante, Colonia obfessa oppugnatur, sed non expugnatur. Interim Henricus Imperator Leodii moritur, eique succedit filius acquiuocus eius. De eadem expeditione Coloniensi CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 262. Ibi *Dietericus Comes regi fidelissimus infirmitate pressus communi sine migravit, vir utique nobilissima Saxonum stirpe progenitus, et tam omnigenae religioni, quam catholicae defensionis non mediocriter deditus, literis etiam aliquantum instructus. CHRONICON STEDERBURGENSE* obitum eius conuicit in annum 1107. To. I. Meibom. p. 452. et To. I. Leibnit. p. 853. *CHRONOGRAPHVS SAXO* consentit p. 281. Si quid ego video, *CONRADO BOTHONI* et *D. CONRADO BERTHOLDO BEHRENS* non est accedendum. *APOLOGIA HENRICI IV. IMPERATORIS*, antiqua sane et a Theologo aetatis superioris conscripta, litem omnem dirimit. Accipielocum To. I. Freher. p. 197. *Fit conuentus in loco, qui dicitur Gerstungun, XIII. Kalend. Februarii, anno scilicet 1085. - Tum omnes aduersae partis Episcopi ita sunt confusi, et ita deuicti, ut non haberent, quid ad haec respondere possent - - Vnde facta dissensione inter ipsos etiam Principes aduersae partis occisus est THIEDERICVS COMES, habens in coniugio SOROREM EGBERTHI MARCHIONIS: quem quum alter Thiederichus, * suus scilicet cognatus, coepisset defendere, occisus est et ipse. Stat igitur sententia ECKARTI, Gertrudim primo nupuisse Thiderico Comiti Catelburgico, eoque matrimonio exutam fuisse anno 1085. LEVCKFELDI* argumentum prius est nullius momenti; posterius insilit falsae opinioni, quam, pro vera tantisper adsumtam, certamine vmbatico debellat ac deuincit. At quare terrae Brunsvicensis non obtigerunt Comiti Catelburgico? Obiectionem diluemus, vbi pauca praemisimus. Egbertus, Marchio Saxoniae, occisus est a. 1090. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1090. p. 732. *Eggibertus Marchio occisus est. Hoc ipso vacuatum est Brunsvicum cum prouincis adiacente possessoribus masculis ex Ludolfo ortis, ac Gertrudis facta est eius domina. Nec tamen opus est, ut ad maritum Thidericum Katelburgensem credas deuolutam esse vel deuolui potuisse opimam illam hereditatem. Si enim nullus heres ex Thiderico et Gertrude superstes fuit, terrarum Brunsvicensium possessio cum Gertrude ad progeniem Henrici Pinguis et Gertrudis, atque ob liberos communes ad Henricum ipsum processit. Quis, quaeso, huc vsque ostendit, Theodorico illi, qui a. 1085. peremptus est, ex Gertrude fuisse prolem? Quis solide demonstrat, Theodorico illum Comitem de Katelborg, qui a. 1107. interit, fuisse ex Thiderico seniori et Gertrude procreatum? Genealogistas recentiores non moramur. Monumentis antiquis et genuinis rationibusque omnia haec metienda, Eadem de causa LEVCKFELDIO nequaquam adfentior, quando Thiderico iuniori, Catelburgico Comiti, adiungit Adelam, filiam Cunonis seu Conradi Northheimensis l. c. §. II. p. 9. Nullus enim auctorum veterum matrimonium eiusmodi memoriae prodidit. Nullus eorum Cunoni filiam illam tribuit. De Gertrude duo adhuc notamus. Primo transtulit reliquias S. Auctoris Brunsvicum: deinceps marito alteri mansit superstes. Prius momentum dabo, coniunctum cum liberis ex Henrico Pingui et Gertrude progenitis, de fonte Auctoris Anonymi, qui de S. Autore et Translatione reliquiarum eius in regionem Brunsvicensem disseruit To. I. Leibn. p. 701. En locum: *Veteri patrum traditione cognoscimus, quod Gertrudis filia Ecberti Marchionis Saxoniae, relicta Comitis Henrici de Nordheim, qui et Pinguis dicebatur, mater nobilis Ottonis et Rixae uxoris Lotharii Imperatoris, et Gertrudis Palatinae Comitissae, quum die noctuque meditaretur congregationi coenobitarum coadiuuare, et Basilicam construere, in honorem Dei et - Mariae - accidit una noctium, ut videret virum sibi assistere - qui et dixit: ego sum Auctor - quondam - Archiepiscopus Treuirorum - Ipse XIII. Kalend. Septembris migravit ad Christum. p. 702. Obiit igitur post annum 1115. nam eo anno solemniter reliquiarum dedicatio Auctoris, comitante Marclionissa, Kal. Sept. Brunsvici est facta p. 702. An autem anno 1117. defuncta sit, ut habet *HVBNERVS* Tab. 149. nondum solide pronuntiamus, nisi veteres salutemus scriptores. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad 1117. p. 284. *Gertrudis ductrix obiit. AVCTOR RELATIONIS* de S. AVTORE et *TRANSLATIONE RELIQUIARVM EIVS* p. 702. *Gertrudis viam vniuersae carnis V. Idus Decembris feliciter est ingressa. Gertrudis ex Henrico neptis Gertrudis nupit a. 1127. Pentecostali die festa Henrico magnanimo, Duci Bauariae, Augustae Vindelicorum CHRONICON MONTIS SERENI* ad a. 1127. p. 6. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 276. Chronici. *RIXA* autem Lotharii regis vxor, mortua est a. 1141. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1141. p. 296. *Richeza Imperatrix obiit. MONVMENTVM REGIO LVTTERANVM: Richeze - vitam cum morte commutat MCXLI. Otto praematura decessit morte.***

* Huius vxor erat Othildis. Chron. montis sereni p. 203.

(mmm) *CONRADVS BOTHO* in Chronico picturato ad a. 1046. T. III. Leibn. *De andere Dochter* (Marchionis Ecberti) *heyt Gerdrut, de nam Greven Hinrik to Northem* - Et ad a. 1099. p. 331. *Marggrevinne Gertrudis, Marggreven Eggebrechtes Dochter to Brunswick, de nam den Greven Hinrick to Northem, den Vetten, Hertoghen Otten Sone van der Weser, van dem telde se dre kynder: eyne Sone, de heyt Otto, de starff in der Joget; vnde twey Dochter, de eyne heyt Gerdrut, de nam Palz greven Corde by dem Ryn; vnd de ander het Rixa, de nam Greven Luder van Supplinborch - ALBERTVS CRANTZIVS* Saxon. L. IV. c. 44. Locum ex auctore de S. Autore et translatione reliquiarum paullo ante dedimus. Gertrudis maritus fuit *Sifridus* Comes Palatinus, non Conradus, quo nomine vocatur Comitissa Palatina. Richsa, Richenzo, Rixsa, Rixa, Richense, Rychyza, Rekinfa, Rekinse nupit Lothario Comiti de Supplinburg, qui postea Imperatoris dignitatem fuit consecutus. *CHRONICON STEDERBURGENSE* p. 854. *Gerhardus praepositus familiaritates principum, Lotharis videlicet Imperatoris et uxoris eius nobilissimae Imperatricis Richense - - affecutus est. Ipsa viris ecclesiasticis et eorum commodis admodum fauit. RIXA* in epistola ad Casinenfes apud *ANGELVM* de *NVCE* in appendice ad Chronicon Casinense p. 25. *Nos - quantum poterimus, auxiliante Deo, pro saluandis rebus ecclesiae vestrae cogitabimus. LOTHARIVS II*, in epistola ad Decanum Calinensem et Monachos

VATORIBVS
nrado Palatino Comiti

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

Rhenum, (nnn) quem alii Sigfridum vocant. Cuno Beichlingensis Comes, Henrici Pinguis frater, vtrum maior natu fuerit, an Sigfridus aetate antecelluerit, quodammodo incertum est. (ooo) Canonis liberi fuisse vulgo perhibentur Otto Comes Beichlingensis, Sigfridus Comes Palatinus Saxoniae, ab Hoiero Mansfeldensi interemptus, Cunigunda nupta Wigberto III. Marchioni Misniae, quibus alii annumerant Adelam et Mechthildin.

chos l. c. *Salutat vos dilecta nostra Rychza, causam vestram cum omni deuotione apud nos promouere satagens.* Ipsa Rixa etiam res Imperii cogitationibus suis non iudicauit superiores, quippe quas curauit et moderata est. ANACLETVS in Epistola ad Richenzam apud BARONIUM To. XII. Annal. ad a. 1130. n. XXII. p. 202. *Audistum habemus, charissima in domino filia, quod vere christiana sanctitate resurgas, quod ecclesias diligas, quod seruos Dei piis vsque solatiis foueas; nec minoribus es profecto praeconiis attollenda, quod totius regni regimen censura iustitiae de tua potissimum dicitur moderatione pendere.* Ipsa obiit a. 1141. vti docuimus sub finem (kkk), Richenzae ex Lothario filio erat Gertrudis, nepus Gertrudis senioris ex Henrico pingui, nupta Henrico magnanimo seu superbo, vti notatum est ad calcem (kkk). Nunc addo, Gertrudem hanc, defuncto Henrico superbo thorum confcedisse cum Henrico VIII. cognominato *Jachsamergott*, filio Leopoldi pii illustris et nobilis Marchionis Austriae, vti vocatur in historia foundationis Mellicensis coenobii, et Agnetae, filiae Imperatoris Henrici IV. Nuptiae illae celebratae sunt anno 1142. HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 56. §. II. p. 135. MONACHVS WEINGARTENSIS de Guelphis Principibus c. XIII. p. 789. 790. To. I. Leibnit. OTTO FRISINGENSIS, frater Henrici huius vterinus, Chron. h. VII. c. 26. alique bene multi, quos laudat Celeb. PFEFFINGERS ad Vittrianum P. II. ad L. I. tit. XVI. p. 450. fq.

(nnn) CHRONICON RHYTHMICVM PRINCIPVM BRVNSVICENSIVM c. XXII. p. 39. To. III. Leibnitii.

Dit dede de frowe vorgenant (Gertrudis vxor Henrici Pinguis)

*Mit örer Kinder willen gar,
Otten öres werden Sones klar,
Vnde Rixen örer tochterlin
Vnde Gerdrude, de genomt fin.*

Et paullo post c. XXIV. p. 42.

*Diffem Forsten was ok gebleuen
To Danckwerderode de Herschap,
De ome dorch wessel wedergab
Palenz Greunne Gerdrut
Vinne ander lant vnde ander gut,
De Frowen Rixen Süster was,
Do dusent iar, also ek las,
Dre vnd XXX, vnde hundert,
Van Christi gebort waren gesundert.*

De Comite Palatino Sigfrido videatur I. P. de LVDEWIG Germania Princeps L. V. c. 1. §. 9. p. 11. 12. Heic autem intelligendus est Sifridus Comes Palatinus Saxoniae.

(ooo) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1105. p. 148. b. *Otto habuit tres filios, Henricum Crassum - et Canonem, Comitem de Bichelinc, qui etiam occisus est, et Sifridum de homeneburgh, patrem iunioris Sifridi.* Sifridus autem ei anteponitur in charta Ruothardi Moguntini, quae a. 1093. in confirmationem foundationis coenobii Bursfeldensis fuit composita, et legitur apud R. P. NICOLAVM SCHATENIVM Annal. Paderborn. P. I. Lib. VII. ad a. 1093. p. 634. 199. et IOANNEM GEORGIVM LEVCKFELDIVM in Antiquitatibus Bursfeldensibus c. 1. §. 4. p. 5. 199. Virtutes eius celebrat CONRADVS FRSPERGENSIS ad a. 1103. p. 185. *Cuno, filius Ottonis Ducis, de magnis Principibus vnus, et cui nihil in omni rerum humanarum dignitate deerat, super natu scilicet; litterarum etiam scientia, fortitudine atque diuitiis satis praepollens; elegancia atque facundia bonis omnibus amabilis et affabilis; quorundam funestorum hominum conspiratione noctu, dum iter ageret, inuaditur et enterimitur, ingentem relinquens Nobilibus regni luctum simul, et suspiciones, dum ab infimis in summos tanta scelerata praesumuntur - Ipse dicitur Comes Beichlingensis, nam Comitatus Beichlingensis a Marchione Egberto ad filiam Gertrudim, per hanc ad maritum Henricum Pinguem, et hoc apud Frisios interempto ex donatione Gertrudis ad Canonem, Henrici fratrem, peruenerat. Vtrum ex concessione Imperatoris, an ex matrimonio vel hereditate Egbertus illum Comitatum acceperit, definire non audeo, quoniam ex vetustis auctoribus nihil memoriae succurrit, quod huc faciat. Egbertus ipse a. 1068. febri mortem debuit, teste LAMBERTO SCHAFFNABVRGENSI ad a. 1068. p. 160. To. I. Pistorii ed. prioris. Egbertus II. eius, ex vidua Ducis Ottonis de Swinenfurt, natus viuo adhuc patre Marchiao Thuringorum declaratus est, testibus eodem LAMBERTO ad a. 1076. et MONACHO HERVELDENSI ad a. 1068. p. 388. Ita Beichlingam Comitatum simul possessioni ac ditioni suae addidit, Egbertus initio gratiosus erat Imperatori Henrico IV. Fortuna autem e vestigio vela vertit, Henricus enim Caesar in suspicionem adducebatur, Egbertum insidiarum scepro imperatorio. Obsidione premebat, inimicitia in actum procedente, castellum Gleichen a. 1089. quod Egbertus et obsidioni exemit et exercitu Imperatoris fuso delectoque gloriose vindicauit. DODECHINVS ad Marianum Scotum apud Pistorium To. I. p. 457. 458. PAVLYS LANGIYS in Chronico Citizenis p. 779. alique bene multi. Quem igitur Imperator aperto Marte deuincere non valebat, in eum emittebat sicarios, qui per insidias*

T:

Egber-

Leibn. De adere Docteri
- Et ad a. 1099. p. 331. *Man den Gerren Hincric
telde se öre kinder: eyne de
Gerdrud, de nam Palz greun
- van Sappelsborch - ALBER
- et translatione reliquarum
non Conradus, quo nomine
Rychza, Relinsa, Relins
a fuit consecutus, CHRON
- incipum, Lotharii radice
utus est. Ipsa viris ecclesi
tes apud ANGELVM de NPT
auxiliante Des, pro saluand
Decanum Calincem et Mar*

din. *Sigfridus*, Cunonis frater, dicitur Comes Bomeneburgicus, fuitque aduocatus Gandersheimensis, filiis instructus *Bennone* et *Sigfrido*, quorum posterior obiit anno 1144, (ppp) fun-

Egbertum in mola Eitenbüttelana ad Brunsuicum a. 1090. obtinuerunt. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1090. p. 270. 271. *ALBERICVS* in Chronico p. 138. *CONRADVS VASPERGENSIS* p. 240. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1090. p. 731. To. I. Leibnit. *SIGEBERTVS GEMBLACENSIS* p. 607. apud Pistorium To. I. ed. prior. *CONRADVS BOTO* in Chronico picturato p. 330. To. III. Leibn. haec acta et annum genuinum percentent. *GERTRVDIS* filia Egberti II. Thuringicas hereditatum opes transferebat ad Henricum Pinguem, quippe qui, vti ex Diplomate Bursfeldensibus a. 1093. dato patet, tenuit Werteram, Steinhückam, Sandehusam, Völeben, Berge, Dalheim, Welckerodam et tredecim huobas cum ecclesia et molendino in Kelbra. Ab hoc Henrico Comitatus transit ad fratrem Cunonem, qui *Comitem de Reichlinge* sese appellauit, et, antequam comitatum Reichlingensem obtineret, habitabat in Coningshoua intra villam Hersefelde. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1105. p. 148. *Quilibet etiam fratrum filiorum Ottonis Ducis in Comitatu Stadenfi unam curiam habuit. Henricus Crassus habuit curiam Alerstede: Cono curiam, quae dicitur Coningehoue, in villa Hersefelde. Hic fundauit Catelenburg, et eandem curiam illi claustro dedit, quam postea Fridericus Stadenfis, primo oppignoratam, deinde emptam, Hersefelde dedit.* Quod de Catelenburgo adfert, in eo indubie a veritate tramite aberrat. Fundatio enim illa tribuitur ab antiquioribus Comiti Thiderico de Catelenborgh et suasionibus cognatorum Comitum de Dassel. Alioqui Cuno largus et benignus erat in coenobitas. Ipse enim a. 1093. cum fratribus ratam habuit patris Ottonis fundationem et donationem Bursfeldensem. Ipse Abbatiam suam Ollersleben infra Franckenhusam tradidit Abbati Friderico Gosezensi, (in Gosec) vti habet *CHRONICON GOZECENSE* apud *HOFFMANNVM* T. IV. p. 111. et in Appendice Chronici Montis Sereni apud Maderum p. 221. *Per idem tempus (a. 1088.) Abbas Fridericus a Cunone Comite de Bigluggen exoratus Abbatiam in Holdeslebe regendam suscepit, quam, quia laboris pignit, post paucos annos memorato Comiti resignauit.* Tandem a. 1103. in optimo aetatis flore a Comitibus ligero de Hefeld, et Christiano Comite de Rotenburg funestissima ratione interfectus est. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1103. p. 279. *CONRADVS VASPERGENSIS* p. 255. Falluntur, qui Cunonem vocant Comitem Palatinum, ac eum cum Conrado diuersissimo, qui post mortem Cunonis in Palatinatu floruit, permiscunt. Errant, qui eum vocant Comitem Palatinum Saxoniae, Alucinantur, qui eum vocant *Ducem Lunenburgensem*, quemadmodum fecit *CONRADVS, BOTO* in Chronico Brunsvicensi picturato To. III. Leibnit. p. 332. Vxorem Cunoni tribuit *Cunigundem AVCTOR VITAE WIPERTI* apud *HAHNVM* p. 328. et *HOFFMANNVM* in scriptorum Lusatiae To. I. p. 22. c. IX. §. 1. Ipsa a patricidis mariti misere diuexata alteras ad nuptias festinauit cum Wigberto II. Marchione Misniae, vti ex loco exciatio constat. Liberos, Cunoni vulgo adtributos, ex *HENNINGESIO* adtuli. Si autem vetustos annales ac scriptores dispiciamus, vulgaris illa generis recensio labefactatur et fide debita caret. *MONACHVS PEGAVIENSIS* in Vita Wiperti apud *HAHNVM* p. 328. et *HOFFMANNVM* l. c. c. IX. §. 2. p. 22. refert, Cunonem ex Cunigunde suscepisse Cunigundem, quae nupsit Wiberto iuniori, Wiperti modo dicti, senioris de Groitsch filio, atque filias praeterea quatuor, quae a Principibus per Saxoniam et Thuringiam in matrimonium ductae fuerint. Adiungunt vulgo Genealogistae Cunoni filium Sigfridum Comitem Palatinum Saxonicum. Sed is nequaquam fuit filius Cunonis, sed Comes Orlamundensis, quem Comes Hoyerus de Mansfelde occidit. Testes et auctores adpello *MONACHVM PEGAVIENSEM* p. 333. apud *HAHNVM* et apud *HOFFMANNVM* l. c. p. 24. atque ex recentioribus viros beatos *GWILIELMVM ERNESTVM TENTZELIUM* in Typo Genealogiae Reichlingiae §. 9. et *IOANNEM GEORGIUM LEVCKFELDIUM* von den Reichlingischen Grafen c. 2. §. 13. p. 34. sqq. Otto, quem Henningesius Sifrido fratrem adicit, veteribus plane est incognitus. Vno verbo vt, quod res est, dicam, Cuno caruit omni prole mascula. Ida seu Itha, aua Lotharii III. Imperatoris, et mater Gerhardi Comititis Querfurtani, nequaquam Cunonis fuit filia. Veteres tacent. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1009. p. 221. id dicere omittit. Oda autem, alius cuiusdam Gerhardi, Comititis Querfurtani, qui erat prioris patris, vxor, patre gausa est Thiderico, fratre Milone comite, et filiis Conrado Archiepiscopo Magdeburgensi et Burchardo Burgrauo Magdeburgico. Testor *ANNALISTAM SAXONEM INEDITVM* p. 577. To. Leibnit. De cetero Cunigundis iunior, Cunonis filia, a. 1110. nupsit Wiperto iuniori de Groitsch, vt habet *MONACHVS PEGAVIENSIS* C. II. §. 3. Gertrudis autem, Henrici Pinguis vidua, eo tempore Brunsvici sese tenuit, anno tandem 1117. vt supra ostendimus, defuncta, Coni. *REHTMEIERI* Antiquitates Eccles. Brunsvic. P. I. C. V. p. 59. Wipertus tandem ille iunior ante annum 1124. obitumque patris, obiit, vti Monachus Pegauensis habet, Cunigundis iunior, ita marito viduata, nuptias secundas inire cum Sigfrido, Sigfridi Northemensis, de quo nunc differemus, filio. Restant pauca, huc subtexenda, de quibus Cunonis filiabus commentitiis, *ETHELINA* videlicet, et *GERTRUDE*, obuiis apud Claris, *IOANNEM HVBNERYM* To. I. Genealog. Tab. Tabula 149. Priorem perhibet coniugem fuisse Hermannii Comititis Westphalici, antea sponsam Welfonis IV. Bauarici. Emendanda haec sunt. Welfo sponsa Ethelinda et vxore fructus est Iuditha. *MONACHI WEINGARTENSIS* Chronicon C. VIII. p. 784. To. I. Leibnit. de Welfone IV. ita disserit: *Acceptit reginam Angliae tunc viduam, filiam scilicet Baldubini nobilissimi Comititis Flandriae Iuditham in vxorem.* Consensit *LADISLAVS SVNTHEIMIVS* in Historia de Guelfis p. 803. *MONACHVS PEGAVIENSIS* tres illas, quarum nomina memoriae haud prodidit, filias Cunonis tradit in matrimonium fuisse adscitas ab illustribus Thuringiae et Saxoniae dominis. Haec parum congruunt Comiti ex Westphalia. *GERTRVDEM* Cunoni dat filiam natu minimam idem *HVBNERYS*, eamque narrat nupsisse Godefredo Barbato, Duci Lotharingiae. Qui autem veteres euoluerunt scriptores, minime ignorant, Godefrido illi Barbato fuisse vxorem Beatricem, filiam Sigfridi de Brie, filii Ducis Theodorici, relictam seu viduam Bonifacii, qui fuit Romanae vrbis patricius, praefectus Anconae, Marchio Pisarum tractuumque plurium dominus. *ALBERICVS* ad a. 1052. p. 88. alique id dudum liquido testati sunt.

(ppp) Sigfridus erat tertius Ottonis Ducis filius. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1105. p. 148. facit eum aetate

fundator coenobii Amelungsbornensis. Chronicon equidem Corbeienſe ad a. 1119. *Segfredum de Bomeneborg* commemorat et in numero eorum, qui bona nonnulla eccleſiæ Quedlinburgenſi donauerant, deputat. Sed is, quiſquis fuerit, Ducum Brunſuicenſium fuit cliens fiduciarius, et nequaquam inter Comites Northeimienſes referendus eſt. De forma inſignium in ſcuto nihil certi tradere poſſumus, quæ quippe eo æuo erat inconfans et vaga.

§. VIII.

ætate minimum, quia tertio loco ponit. Videtur autem ſecundo loco eſſe ponendus. Nam in charta Ruothardi Moguntini a. 1093. eum locum occupat, et caſtrum tenuit Bomeneborg. *ALBERTVS STADENSIS* de eo addit: *Sifridus habuit curiam Hetuælde (in Comitatu Stadensi), quam filius ſuus Sifridus dedit claſtro Amelungesburne, quam poſtea Henricus, dux de Brunſuic, emiſit a Monachis. Hanc tamen, ut dicitur modo, quidam Abbas loci illius, apoſtatæ volens, Duci vendidit, conuentu ignorante. Tandem mediæ pecuniæ ſoluta, et re comperta, Abbas fugit et Dux curiam uſurpauit. Præterea bona in pœodo data poſſedit illius curiæ, quæ non fuerunt claſtro data.* Videtur utique Albertus patrem et filium, quorum uterque vocabatur in vnum coegille et conſuſiſſe Comitem. Errant, qui Sifridum vocant Comitem Palatinum Saxonicum. Geniui enim et vetuſtiſſimi auctores eum vocant Comitem de Bomeneborg et Bomburg, ex qua voce alii fabricati ſunt Romineburg, Hammenborg, Hornenburg et Homburg. Quæ varietas in cauſa fuit, vt *JOANNES GEORGIUS LEVCKFELDIUS* eum minus ſolide commutauerit cum Comite Homburgenſi, in *Antiqq. Amelungbornenſibus* p. 15. quem naeuum corrigi in libello *von den Beichlingſchen Grafen* c. i. §. 14. p. 38. ſqq. Filios Sifrido duos fuiſſe, extra dubitationis aleam poſitum eſt. Nequaquam vero alter eorum Benno dictus eſt. Dicti potius fuerunt uterque *VOLCMARVS* et *SIGFRIDVS*. Prior vitæ monaſticae ſeſe conſecrauit in coenobio illuſtri Corbeienſi ad Huxariam et Viſurgim, vbi a. 1129. Abbas electus et 1138. mortuus eſt. *ANNALES CORBEIENſES* ad a. 1129. p. 307. T. II. Leibn. *Succesſit Volkmar nobilis Dominus de Bomeneborg, qui pro obtinenda confirmatione Hadrianum de Vaſtenbec Romam miſit et euncta expediunt bene. Cum Abba in Amelungborn ſinceram coluit amicitiam, Vir omni populo acceptus. Et ad a. 1138. Obiit Volkmarus Abba noſter.* Sifridus autem patri in Comitatu Bomeneborg ſucceſſit. *THEODORICVS ENGELHVSIVS* in *Chronico* p. 226. ed. Mader. *Coenobium Amelungesborn a bonæ memoriæ de Hornenborg (lege Bomeneborg) fundatur per fratres Domus Campenſis. Iſte Sifridus fuit filius Sifridi, et nepos Ortani Ducis Bauariæ et Saxoniar. Iſte autem vltimus Sifridus perit in bello ante caſtrum Scalenborg.* De origine coenobii Amelungesborn videndus eſt libellus *LEVCKFELDI*, qui Antiquitatibus Michaelſteinſibus ſubiunctus eſt, et emendationibus indiget. Ordo ibi introductus eſt Cisterciensis, cuius auctor fuit S. Bernardus in Gallia. Fundatio ipſa effectum obtinuit pleniffimum a. 1124. *ANNALES CORBEIENſES* ad a. 1120. p. 306. T. II. Leibnit. et in *PAYLLINI* Syntagm. p. 392. *Fundatur monaſterium Amelungborn Ordinis Cisterciensis a Segfredo de Homborch, (lege Bomborch) religioſum ſeminarium bonorum doctorumque virorum.* Adplaudunt *PAYLLINI* in *Synt.* p. 177. 178. 392. et *LEVCKFELDIUS* in Antiquitatibus Walekenredenſibus P. I. p. 515. 516. Anno 1129. ſcripſit Bernhardus ex Gallia ad Abbatem nouum, et Papa Honorius confirmationem ſuam impertitur. Qui Comiti Homburgenſi fundationem tribuunt, nae illi magnopere errant. In comitiſ Goslarienſibus a. 1129. cum aliis bene multis Principibus Sifridus comparuit, vt adparet ex Lotharii tabulis, Friderico Palatino in eo conuentu datus, et in lucem protractis a *NICOLAO SCHATENIO* P. I. *Annal. Paderborn.* L. VIII. a. 1129. p. 720. 721. In uxorem duxit Cunigundem, viduam Wiperti iunioris de Groitſch, filiam Cunois patris ſui, quæ mariti ſui viui amore delectata eſt magnopere et eiſdem latus in ſepultura claſuit. Uterque enim iunctus eſt ratione ſepulcri in coenobio Northeimienſi. *IOACHIMVS MEIERS* in *Antiquitatibus Pleſſenſibus* p. 137. et *I. G. LEVCKFELDIUS* in *Antiqq. Northeimienſibus* p. 234. id iptum demonſtrant. Sifridus Lothario Imperatori crebro adfuit. Litterarum monumentis relatum legimus, Sifridum a. 1137. Lothario adſiſſe Bardenci. *HENRICVS MEIBOMIVS* T. III. *rer. German.* in *Hiſtoria Bardenci* p. 61. et *SCHLOEPKE* in *Hiſtorie von Bardewick* p. 177. 178. *ARNKIEL* in *Cambrifcher Heyden - Bekehrung* L. V. c. 3. p. 236. *BANGERTVS* in *Notis ad Helmodi Chronicon* p. 192. Perit tandem Sifridus genere mortis, quod ex *ALBERTO STADENSI* adtulimus, a. 1144. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1144. p. 296. *Sigfridus Comes de Bouminburg etiam obiit, et in ambobus (Sifrido et Rudolfo Comite Stadensi) ceſſauit miſerabiliter deducta antiquitus proſis ſucceſſio.* *CHRONICON MONTIS SERENI* ad a. 1144. p. 18. ed. Maderi: *Rodolphus Comes de Staden iunior interfectus eſt a tranſalbanis Saxonibus, qui Dimerſchen dicuntur. Sifridus Comes de Homburg obiit. Quidam libri habent de Bomeneborg. ENGELHVSIVS* p. 202. ed. Maderi. *Iſtus Sifridi filius, æque Sifridus, fundator eſt monaſterii in Amelungborn, et iſte vltimus Sifridus obiit ſine liberis in Northeim, in capella S. Nicolai cum ſuis patribus in Chriſto ſepultus.* Terras Sifridi iure hereditario occupauit Henricus Leo, ob matrimonium Richenzæ eum Lotharii, et Gertrudis, filiaæ Lotharii, cum Henrico ſuperbo, patre Henrici Leonis. *HELMOLDVS* L. II. *Chron. ſlavorum* To. II. Leibnit. p. 623. de Henrico Leone: *Præter hereditatem magnorum progenitorum Lotharii et coniugis eius Richenzæ multorumque Ducum Bauariæ atque Saxoniar, acceſſerunt et nihilominus multorum Principum conſeſſiones, vt fuit Hermannus de Winzburg, Sifridus de Hammenburg (lege Bouminburg) Otto de Aſle - Quapropter fruſtra eſt conatus GUILIELMI ERNEſTI TENTZELII in *Typo Genealogiæ Beichlingiæ* §. 9. vbi Beichlingicos inſecutæ ætatis Comites ex Sigeſrido hæc per mares deducit, ſtatuens, a Sigeſrido quodam quinto proceſſiſſe Comites Bomeneburgentes ſæculi ſubſecuti, et a Friderico quodam, itidem ſicario Sigeſridi IV. filio, Comites Beichlingentes. Quod enim in diplomate Abbatiffæ Gandersheimenſis Adelheidis a. 1188. mentio fit de Sigeſido, Comite in Boumeneborgi recte intelligendum eſt, vt monui. (a) Miror, hoc non ſuccurriſſe memoriæ *LEVCKFELDI* *von Beichlingſchen Grafen* C. II. §. 14. Comitatum Beichlingenſem Henricus Leo in feudum dedit Friderico cuidam, cui*

uitque aduocatus Gandersheimenſis obiit anno 1144. (ppp) ... CHRONOGRAPHVS SAXO ... ADVS VASPOGENSIS p. 220. ... SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ... Chronico purano p. 330. ... Diploma Buſtledienſium a ... Henrico Comitiſ uſque ... comitatum Beichlingenſem ... ALBERTVS STADENSIS ad a. ... metata Stadensi vnam curiam ha ... dicitur Conuſſe, in villa Her ... quam poſtea Fridericus Sa ... de Carinburg adit, in eo ... anno quibus Comitiſ Thierſch ... qui Cuno langus et benignus et in ... tronis fundationem et conuſſionem ... ſum tradit Abbatii Friderico Ge ... FEMANNVM T. IV. p. 111. et ... a. 1018. Abbatii ... reſendam ſuſcepit, quem, quæ ... a. 1103, in optimo ætate ſu ... ſuſceptiſſima ratione interſem ... SPERGENSIS p. 255. Fullum ... uerſiſſimo, qui poſt mortem Co ... Comitem Palatinum Saxoniarum ... ſum fecit CONRADVS, BOT ... Canonii tribuit Conuſſionem ... in ſcripturam Luſatiæ To. I. ... nuptias ſollicitum cum Wigber ... ſoni vulgo adtribuit, ex HEN ... nus, vulgaris illi generis recenti ... tra Wiperti apud HANNVM ... Langunde ſuſcepſiſſe Conuſſionem ... ſonſch filio, atque filias patris ... monium doctæ fuerunt. Ali ... tuum Saxoniarum. Sed is nequa ... uerſus de Manſelde occidit. To ... HANNVM et apud BOHEMVM ... WM ERNEſTVM TENTZELIUM ... LEVCKFELDIUM von den ... ſus Sifrido latere adit, vt ... no caruit omni prole maleſula ... Querſutani, nequaquam Co ... 221. id dicere omittit. O ... ſis patris, vxor, patre gau ... ſtagenſis et Burchardus ... ITVM p. 577. To. Leibnit. ... ſiori de Groitſch, vt habet ... ſ vidua, eo tempore Brunſ ... REHTMEIERI Antiquitates ... m 1124. obitumque patris ... luata, nuptias ſecundas in ... teſtant pauca, huc ſubſequa ... GERTVDE, omniſ apud ... orem perhibet coniugem ſuſ ... Emendandi hæc ſunt. Well ... NSIS Chronicon C. VIII. p. 294 ... e tunc viduam, ſiſam ſuſ ... LADISLAVS SPINHELM ... uarum nomina memortue hui ... ribus Thuringiæ et Saxoniar ... ſiſ Canonii dat filiam ſuam ... iſſe vxorem Beatricæ, ſiſam ... ſi, qui ſuit Romane vrbis pa ... nus. ALBERTVS ad a. 1152. p. ... NSIS ad a. 1155. p. 148. ſuſ ...

§. VIII.

Comites Northeimenses, seu Bomeneborgenses fuerunt, aduocati et conseruatores] coenobii Gandersheimensis.

Licet alii non animaduuerterint, Comites Northeimenses ecclesiae Gandersheimensis collegiatae fuisse aduocatos primarios atque vindices, litterae tamen et chartae vetustissimae id ipsum docent ac loquuntur. Nam in litteris *ADELHEIDIS* Abbatissae, quibus a. 1188. insolentias aduocatorum, a Caesare Friderico Barbarossa adiuta, coërcet, plane significatur, (a) bona quaedam ecclesiae Gandersheimensis in Boseleshusen sita, decem talentis aestimata, Sifrido Comiti de Bomeneborch, *PRIMO* concessa fuisse, vt homines ecclesiae liberi forent a violentis exactionibus aduocati. Dum Sifridus ille dicitur Comes de Bomeneborch, reuocatur nobis in memoriam progenies

ius origo et progenies latet, qui iam a. 1144. *de Bichlinge* vocatur. Obiter annoto, Genealogiam Beichlingicam *TENTZELIO* paupertatem, et odium aulae Dresdensis, contraxisse. Dum enim ipse fauorem Comitis Beichlingici, qui in aula Electoris Saxonici ineunte hoc saeculo plurimum valebat et Tentzelio lautum stipendium annuum ex aerario Augustissimi *FRIDERICI AVGVSTI* procurauerat, munere quodam chartaceo rependere in animum induxerat, quod nomine *Typi Genealogiae Beichlingicae* erat inscriptum, excidebat fauore et mercede annua. Inuidiosum videbatur, Comitem Beichlingicum pari antiquitate ex Witekindo magno prognatum fuisse, ac summi Europae reges principesque. Obscurum non est, ruinae istius momentum partemque magnam fuisse nouos angelos, quos acerbè nimis in Colloquiis mensuris perstrinxerat. Miror autem, qui fieri potuerit, vt Tentzelius Comitibus Northeimensibus dare potuerit ortum ex Witekindo, nec veritus sit Fridericum, qui Sigfridum IV. excepit, ex eisdem Comitibus de Bomeneburg deducere. Vtrumque enim repugnat fidei et auctoritati veterum, secundum quam concinnaui typum genealogicum, quem heic subicio.

***

Bern de Northeim

**

Hodo ex coniectura

Sigfridus I. Comes de Northeim et Bomeneburg † 1004.
Vxor Ethelinda.

Sigfridus II. Comes de Northeim † 1025.	Henricus	Benno Comes de Bummenborch	Vlo DITMARVS. Annal. L. V. p. 366.
--	----------	----------------------------------	--

OTTO fit 1061. Dux Bauariae,
1071. ducatu illo priuatus, † 1083.
Vxor Richeza

Henricus Pinguis † 1101. Vxor Gertrudis, filia Egberti I. Marchionis Brunsvicensis, quae antea nupserat Thiderico Comiti de Catelnburg † 1117.	Sigfridus III. C. de Bumeneborg Volmarus Sigfridus IV. Abbas Vx. Cunigundis, a. 1129. vidua † 1138. Wiperti II † 1144.	Cuno seu Conradus Comes in Beichlingen occisus † 1103. Vxor Cunigundis, cuius maritus alter Wipertus de Groitsch.	Ethelinda Sponsa Welfi, qui a. 1071. dux factus Bauariae Wettrin	Ida Vxor Thimonis de Arnesberg	N. N. N. N. vx. Cunradi Arnesberg
Otto Gertrudis moritur puer. Vx. Comitis Palatini, Henrici Marchionis de Hilenburg seu Eulenberg. Chronicon Montis Sereni p. 203.	RIXA Vx. Lotharii Imperat. † 1141. GERTRVDIS coniux. 1. Henrici superbi Ducis Bauariae, 2. Henrici VIII. Iochfamer-gott, ex Austria	Cunigundis. Tres aliae. Vx. Wiperti iunioris de Groitsch. et dein Sigfridi IV. C. de Bumeneburg.	Dedo Comes	Conradus Marchio	

I.
HENRICVS LEO

(a) Diploma Adelheidis exhibitum est supra §. 3. et obuium exstat apud I. G. Leuckfeldium in Antiqq. Gandersheim. c. XXV. §. 17. p. 502. 599. et LVNIGIVM in spicilegio ecclesiastico des Teutschen Reichs Archivs P. III. von Abtissinnen p. 34. 35.

nies Comitum Northeimensium. *SIFRIDVS* primus dicitur Comes de *Bummenborch* (b) idemque cognomen in posteris ipsius recurrit. Exempla passim obuia iam iam dedimus. Abbatissa Adeiheidis non sinit exemplo Sifridum, tanquam a. 1188. adhuc uiuum. Ostendit potius originem mercedis certae, a coenobio Gandersheimensi aduocatis dari solitae. *Talenta* illa *decem* more Romano non sunt computanda. Sunt mihi chartae in promptu, et infra suis locis inferentur, in quibus *talentum* vertitur per uocem *Cornpund*, quod heic in praesens uocamus *ein pfund geld*, et novimus parem esse quatuor grossis Misnicis et dimidio, seu, si pecuniam grauiorem intelligas, quinque grossis Marianis. Quanta autem olim penes Germanos fuerit raritas aeris, auri ac argenti, antequam metalla Hercinica et Misnica detegerentur, incredibile uidetur hominibus aetatis nostrae. Si pretia rerum aetatis nostrae cum pretiis, quibus uenalia uenierunt Carolingico et Ottonum aevo, comparemus, facillime adparet, potestatem et publicum ualorem uinciae decreuisse uice plusquam uicesima. *Boseleshusen* est pagus, qui Gandershemio distat milliare fere unum Germanicum ad austrum occidentalem, nunc dicitur *Bölshausen*. In diplomate Ottonis II. qui illum a. 973. coenobio Gandersheimensi tradidit ac donauit, dicitur *Bulceshuson*. Postea Sifrido Comiti de Bumeneborch praerique ibi cesserunt in congiarium laboris sui et ad auertendas ipsius acriores exactiones. A Comitibus Bumeneburgicis, qui tandem pagum omnem sibi uindicauerant uel uisurpauerant, *Boseleshusa* ad Duces Brunswicenses ac Lunenburgenses iure hereditario peruenit, quorum primus *OTTO* a. 1247. *uillam Boseleshusen apud Leinam* Abbatissae reddidit permutatam uilla et bonis in *Elueligrot* libere uacantia. Addit tamen idem Dux *OTTO*, se uillam *Boseleshusen* tenuisse ab Abbatissa loco feodali. Quo ipso clarissime patet, Comitem Sigfridum de Boumeneborch, aduocatum Gandersheimensis ecclesiae, eiusque posteros eodem nexu coenobio eiusdem ecclesiae fuisse obstrictos, nec alio nomine uillae illius fundos possedisse. Quisnam ille fuerit Sifridus, merito quaeritur. Quatuor deprehendimus nominis eiusdem inter Comites Northeimenses. Primum intelligi, opinor. Ut ita sentiam, non unis impellor argumentis. Abbatissa Sifridum aduocatum repraesentat exempli loco, uti primum, qui ex actionibus suis homini uini et alteri ecclesia Gandersheimensis fuerit molestus, et nonnihil in feudum ex bonis ecclesiae eiusdem acceperit. Quae quum ita sint, recolimus ea, quae de aduocatis ecclesiae Gandersheimensis iam supra adduximus (§. 3.). Nam medio saeculo undecimo *BEATRIX* Abbatissa ecclesiae bona, secus ac par erat, militibus dedit in beneficia et feuda, *Henrico* defuncto, non Imperatore, sed Comite Gleichensi, qui indubie fuerat aduocatus Gandersheimii. Quis non inde intelligit simul, aduocatus ex eadem patrocini recipiendi necessitate feudis fuisse ornatos, quippe uexilliferos et duces militum atque ministerialium ecclesiae, sicubi bella ingruerent. Argumentum alterum accessit ex raritate aeris eiusque pretio grauiori, quam aetas illius Sifridi aduocati indicat. Nec dubito, progenitos ex Sifrido illo seniore eandem retinuisse aduocatiuam. Simulac enim Comes quidam in aduocatum maioris ecclesiae electus esset, dignitatem instar lucri et pretii reputabat, eam cum reliqua hereditate ad posteros transmittabat, uel, urgente etiam necessitate telo, uendebat. In re satis nota aceruum argumentorum congerere. Anno 1018. Gandersheimii aderat Henricus II. Imperator, Aribo Moguntinus Archiepiscopus alique ac Meinwerici Episcopi Paderbornensis querelas contra quemdam *Bern* susceperunt, quae ita fuit direpta, ut Meinwericus Bernoni illi octoginta et tres libras solueret et fundum Bernonis, de quo litigabatur, penitus ecclesiae suae adquireret. Adstabant ei solutioni *Wizelinus* Episcopus Strasburgensis, *Rainwardus*, qui *Aduocatus fuit*, *Vdo*, *Sigfridus*, *Ezziko*, *Liudulfus*, *Bezelinus* de Sueuan, Comites, *Conon filius Ducis Ottonis* eiusque miles *Zeizulfus*. Exordiente autem anno proximo circa tempus quadragesimale dedit. Episcopus Meinwardo Bernonis militi duas uncias auri et duas libras argenti, ibidem praesentibus *Vdone*, *Bennone* et *Sifrido* Comitibus, aliisque plurimis cum *Reinwardo Aduocato*. (c) Qui genus Sigfridi senioris haud ignorant, odora-

aduocati et conseruatores
 menfes ecclesiae Gandersheimensis
 literae tamen et chartae
 literis ADELHEIDIS Abbatissae
 e Frederico Barbarossa aduocati
 Gandersheimensis in Bofelshusen
 Boumeneborch, PRIMO conseruatores
 is exactionibus aduocati. Dicitur
 ur nobis in memoriam prodigisse

locatur. Obiter anoto, Genealogia
 scilicet, conuincit. Dum enim ipse
 me hoc saeculo plurimum ualuit
 FRIDERICI AUGUSTI procuratorum
 nomine Typi Genealogiae hinc inde
 e uidebatur, Comitem Beichlingen
 i Europae reges principesque
 e nouos angelos, quos acerbis
 ent, ut Tenzelius Comitibus Northeimensium,
 ndericum, qui Sigfridum IV. cum
 nim repugnat fidei et auctoritati
 sic subdito.

Boumeneburg † 1004.
 Vdo
 de DITMARS,
 borch. Annal. L. V. p. 366.

Ethelinda	Ida	N. N.
uxor	uxor	ux. Con-
Welfi, qui	Thi-	radi Com-
1171. dux	monis	itis de
factus Ba-	de	Arns-
uariae	Wettr-	berg
Dedo	Conra-	
Comes	du Mar-	
	chio	

aliam.

(b) CHRONICON VETVS DVCEVM BRVNSVICENSIVM ET LVNEBURGENSIVM T. II. Leibnit, p. 14. Sifridus et Benno, filii Sifridi Comitum de Bummenborch, cum Comite Thiderico de Katelingeborch, ipsum Eckehardum - in Poelde occiderunt. Ut autem Sigfridus in aduocatum fuerit adscitus, effecit situs bonorum ecclesiae Gandersheimensis ad Leinam et Rumam in Bofelshusen, Grene, Wenzzen, Olinga seu Olkessen, Ritigerade, Sülbecke, Osdagesen, Hollensted, Rudolfshusen, Angerstein, Lengleron, Lüdgenhusen, Elleueshusen, Hatticheshusen, Forste, Müligerode, Elbigerode, Abbatiskenrode, Thiaedulueshusi et alia loca plura.
 (c) VITA MEINWERCI Ep. Paderborn, To. I. Leibn, §. 72. p. 551. Ingens terrae motus eodem anno (1018.)
 V V IV.

apud I. G. Zeickfeldum in Annalibus
 collegio ecclesiastico dei Trinitatis

buntur illico, *Vdonem*, *Bennonem* et *Sifridum* fuisse filios *Sigfridi* primi. *Rainwardus* e-
quidem fuit aduocatus loci, cui erant iudicia publica quotannis *Gandersheimii* obeun-
da et agitanda. *Sigfridi* autem filios tres in rebus extra muros obuiis ad *Leinam* tenu-
isse aduocatiam, nullus dubito. Aduocata enim erat e speciebus feudi masculi. Prae-
terea tres illi Comites *Northheimenses* sine vlllo interueniente vel interiecto adiungun-
tur aduocato loci. *Sifridus* quartus in *Diplomate* *Lotharii* Imperatoris (d) praeponi-
tur

*IV. Idus Maii in partibus Bataviae contigit. Quidam vero propinquorum Dodiconis Comitis Berno-
minie, traditionem, quam idem Comes et frater eius, Comes Sigebodo, in bonis hereditariis, ad Patter-
brunnensem Ecclesiam hortatu et rogatu venerabilis Meinwerti ipsius Ecclesiae Episcopi fecerant, infrin-
gare iudicio saeculari attemptauit: et multis conciliis habitis, ad vltimum in natali S. Damasi Pa-
pae in Ermenneswerthe * in praesentia Henrici Imperatoris, Arionis Moguntini Archiepiscopi, et
Episcoporum *Wizelini* *Strazeburgensis*, *Adalaldi* *Trasociensis*, *Vdonis*, *Herimanni* Comitem et alio-
rum multorum, omni querela postposita, plenaria reconciliatione pacatus cessauit et octoginta tres libras ab
Episcopo accepit: in *Gandersheim* XX uncias auri, XLVI. libras argenti: unum pallium pro IV. li-
bris: et XXX. equas, adstantibus *Wizelino* Episcopo praedicto, *Rainwardo*, qui aduocatus fuit, *Vdo-
ne*, *Sigfrido*, *Ezzicone*, *Liudolfo*, *Bezelino* de *Suenan* Comitibus: Conone filio *Ducis* *Ottonis*, eiusque
militis *Zeszulfo* et aliis multis. In capite autem sequenti proximo anni praesentibus *Vdone*, *Bennone*, *Si-
frido* Comitibus aliisque plurimis cum *Rainwardo* Aduocato, dedit Episcopus *Meinwardo* militi *Berno-
nis*, duas uncias auri et duas libras argenti, datisque omnibus promissis, exceptis duobus talentis.*

* *Ermenneswerthe* dicitur ita ab *Arminii* defensione contra Romanos praestita Germanis suis, praecipue
Cheruscis, quam *TACITVS* *Annal.* L. II. c. 16. describit. Est ibi planities salibus circumiecta c.
II. et campus *Idistauiso* c. 16. ex firma statione dictus, *ider* *sta* *ueste*, i. e. quaeque consistat firmi-
ter. Nunc locum possident nobiles domini de *Butler*, e quibus aliquot Abbates *Fuldenses* olim pro-
dierunt. Jurisdictio suprema est *Landgrauio* *Hassorum*, qui a *Castellarum* sede nomen ducit.

(d) „In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. *Lotharius* tercius Dei gratia romanorum imperator au-
„gustus. Sciens scriptum esse, vt diligant iusticiam, qui iudicant terram. iusticiam quoque maio-
„rem non esse, quam vt deum super omnia diligamus. Deinde vt suos cultores congrua regali au-
„ctoritati liberalitate consolemur. et honoremus. libenter presentis pagine negotium, quod piae volunta-
„tis et memoriae *gandesheimensis* abbatissa *Luitgardis* cum assensu suorum ministerialium hominumque
„suorum suggerit, suscipimus. et noticiae fidelium nostra et regni auctoritate confirmatum transmittimus.
„Predicta si quidem abbatissa *Luitgardis* diuini cultus pietate feruens. cum subiectarum sibi hactenus eccle-
„siarum *brunsteshus*. et *elufae* desolationem et instabilitatem in eis personarum variationem religiose do-
„lendo non ferret. communicato nobiscum aliisque religiosis consilio. memoratas ecclesias eatenus
„diuisas. in vnum prelati curam collegit. et vnum regimen. ita videlicet. vt degentium vtrobique *Mo-
„nachorum* idem sit abbas. idem et baculus. saluis tamen cuius ecclesie secundum redituum comp-
„petentias fratribus. Qui etiam defuncti sui ipsa *benedicti* regulam communiter aequaliter. et libere
„absque omni alicuius viuentis respectu aut prohibitione de suo alioque monasterio eligent. et electum
„*gandesheimensis* ecclesiae abbatissae suisque sororibus presentabunt. quatenus et ipsis iam factae electio-
„ni consentientibus virgam pastorem de altari sanctorum *Johannis baptistae*. *anastasio*. et *innocen-
„tium* suscipiat. nisi. quod absit. canonica illum obiectione remouere prauealeant. deinceps autem utri-
„usque ecclesiae tam interiora quam exteriora absolute disponat. liber ab omni subiectionis alicuius
„exactione vel seruitio. excepto quod eidem abbatissae suisque sororibus in consiliis opportunitatem
„in precipuis festiuitatibus missarum celebrationem. in infirmitatibus uisitationem libenter exhibebit.
„Hanc igitur predictarum ecclesiarum coniunctionem et libertatem pia voluntate et reginae nostrae *ri-
„kizae* interuentu pro remedio animarum nostrarum. ac regni stabilitate confirmamus. et confirma-
„tam presentis sigilli nostri testimonio inuolubiliter promulgamus. Confirmamus etiam ecclesiae de
„*elufa* tres mansos in uilla. quae *Liudolueshem* dicitur. cum suis decimationibus caeterisque utilitati-
„bus in pratis. in siluis. et aquis. quos olim *berta* bonae deuotionis abbatissa eidem ecclesiae contulit.
„Praeterea quicquid praefatis ecclesiis tam ab hac abbatissa. quam a praedecessoribus suis. ac reliquis *Chri-
„stiani* fidelibus collatum est. nos nostra auctoritate concedimus. et huius concessionis perturbatorem.
„si quis fuerit. regali iurisdictione coercendum. et marcae auri debito multandum decreuimus. fecimus
„autem hoc coram subscriptis testibus *Bennecone* praeposito de *sancto Blasio*. *Eguuardo* praeposito de
„*enbeka*. *Bertolfo*. *Liudolfo*. *Brunone* *Capellanis*. *Sifrido* comite. et *Herimanno* comite. *Liudolfo* de
„*Waltingerod*. aliisque multis regni principibus. *Liudolfo* aduocato. *Annone* cubiculario. *Bertollo* de
„*Paines*. aliisque multis ministerialibus.

„Signum domni Lotharii
„Romanorum Imperatoris
„inuictissimi

tercii
Dei gratia

Actum Goslarie. Anno incarnationis dominicae millesimo C^o. XX°. XIII. Indictione XII^a. VIII. Kl.
Februarii. Sigil-

tur ceteris aduocatis Hermanno Comiti de Wincenburg, et Ludolfo de Woltingerode.

Sigillum Lotharii, incisum aeri, sistunt et *H. MEIBOMIVS* in typo Tomis rerum Germanicarum praemisso, et *IOANNES MICHAEL HEINECCIUS* de Veteribus Germanorum aliarumque nationum sigillis Tab. VII. n. 4. 5. quorum posterior P. I. c. 9. §. 46. p. 100. egregie explicauit rationem, cur Lotharius sese vocauerit *tertium*, scilicet quia tertius erat Lotharius, qui imperabat regno Austrasiae.

Heineccii locum dabo integrum: *Haec sigilla spectaturis nonnihil forte dubitationis suboriri poterit, quod hoc loco erit adimendum praecognandumque. Quaeritur ergo, 1) cur Lotharius, qui secundus erat Romanorum Rex et Imperator, TERTIVM se ipse, tum in diplomatibus, tum in sigillis, vocare maluerit? 2) quid sibi velint ornamenta illa, quae tintinnabulorum instar e corona utrinque dependent? Ut igitur primae quaestioni satisfaciamus, omnino mirum est, Lotharium se primo TERTIVM ROMANORVM REGEM, deinde et IMPERATOREM vocasse, quum tamen nullum ante se eiusdem nominis habuerit vel Germaniae Regem vel Imperatorem, nisi Hlotharium, Hludouici Pii filium, qui nunquam tamen Germania potitus est, sed utramque Italiam, Romanam et Longobardicam, Austrasiam et Narbonensem Galliam cum imperatoria dignitate in auitarum possessionum diuisione accepit. Sed sciendum est, ad Lotharium nostrum non solum pertinuisse Germaniam, sed et Austrasiam, antiquissimum Imperium Germanici patrimonium, quod et ad Caroli IV. tempora iuris Germanici fuit. Hoc igitur respectu iure se Lotharius vocauit tertium Regem. LOTHARIVS enim PRIMVS est ille Ludouici Pii maior natus filius, Austrasiae cum Gallia Narbonensi et Italia Dominus: LOTHARIVS II. Lotharii I. ex Hermingarde filius, qui, patre anno 855. religione se dante, ex paterna hereditate sortitus est Austrasiam, ab ipso vel patre nomen Lotharingiae habituram. LOTHARIVS III. noster, de quo iam loquimur, ad Austrasiae Germaniaeque imperium simul Principum suffragiis euectus. Sed quo iure se Imperatorem III. vocauit, quum ex antecessoribus eius, quos iam recensuimus, non nisi primus Augusta dignitate resplenduerit, secundo nimirum angustis Austrasiae terminis incluso? Hic quidem fateor me haerere. Quamuis enim saeculo X. contra Rodulfum euocatus Hugo, comes Arlatensis, Italiae regno potitus Lotharium sibi filium adiungeret, qui, mortuo parente, solus nonnisi biennio Italiae praesuit, teste SIGONIO L. VI. regn. Ital. nescio tamen, an hunc Italiae regem in Imperatorum numerum referre possis, quum iustiore titulo Augusta dignitas tum penes Ottonem M. esset. Sed quum, inualecente barbarie, etiam accuratiorum historiae notitiam non satis perspectam habere Germani, facile Lotharius in numerandis antecessoribus suis, qui eodem nomine et dignitate splenduerunt, errare potuit ac decipi, ut adeo hodie, restituendis litteris, rectius Imperator secundus quam tertius ab accuratioribus historicis vocetur. Quantum ad tintinnabula et globulos adiunct, quibus homines medio aevo sese ornauerunt, eorum fines, origines et momenta variant. Quae attentione haud indigna sunt, imprimis in re sacra et aulica, ea cum sono et ornamento tintinnabulorum iam vltimo aevo fuerunt coniuncta. Pallium summi sacerdotis Iudaici gaudebat duabus alis, quae in humeris connexae erant, carebat porro manicis, ex toto erat coeruleum, ornatum in limbo interiori campanulis duabus et septuaginta, quarum singulas singula distinguebant mala granata, confecta ex filis octies contortis, et clausa. MAIMONIDES de *vitis sacris* c. IX. §. 3. 4. Graeci ad auertendam impunitatem et ad expiationes petendas, Laedaemones autem rege suo mortuo, aera cicant et notas sonoras quassabant. Testem laudo ZACHARIAM CALLIERGVMScho-liasten in *Idyllia Theocriti* p. 209. 210. De nolarum vsu in vestibus CONTINIVATOR ANNALIVM VRSINIANORVM MSTVS bibliothecae Francofurtensis a TENZELIO in Supplem. II. Historiae Gothanae excerptus: *Anno 1400. bis daß man schrieb 1430. ward ein so großer Vberfluß an prächtigen Gewant und Kleidunge der Fürsten, Grafen, Ritter, vnd Knechte, auch der Weiber, als vor niemals gehöret worden. Da trug man silberne Fassungen oder Bänder mit großen Glocken von 10. 12. 15. vnd bisweilen von 20. Marken. Illustrius CHRISTIANVS THOMASIVS in Observationibus Hallensibus Germanice editis Tom. I. p. 43. et IOANNES GEORGIVS ab ECKARD in *Erklärung eines Kleinodien-Kästleins* 1725. 4. §. IX. p. 13. 14. ritum illum egregie illustrant. Lux inde adfunditur verbis cantici sacri Petri Dresdensis: *Da die Schellen klingen in regis curia.* At vero quo minus hunc ritum proferamus ad expositionem capitis Lotharii II. Imperatoris, varia impediunt et obstant. Nam a capite dependent imperatorie non campanulae vel nolae, malleolis intrinsecus instructae, sed sphaerulae. Saeculo duodecimo incurrente morem tintinnabulorum in capite gestandorum fuisse receptum, comprobari nullo potest documento perspicuo. Exempla desunt Imperatorum, regumque, qui coronam pendulis nolis instruxerint. Quare tandem, quid sentiam, libet subiungere. Pronusio igitur, Lotharium iuuenem coma delectatum fuisse, inferius in cincinnos rotundata, eamque sexies in cinnos a lateribus diuisam occurrere in sigillis Lotharii. Respondet figura curatius inspecta. Adiuuor et sustentor in coniectura mea argumentis aliis. Etenim reges Germaniae et Imperatores reliqui in sigillis obuii sunt capite, capillis instructo, praediti. Caput autem Lotharii Saxonis, quale sigillis significatur coma ad tempora prominente atque barba delitutum adparet. Tintinnabulis locum adsignare solent moriones in capite eiusque circuitu, consuetudine peruetusta. Summatibus hunc adrisisse ritum adeo, ut eum imitati sint, is demum contendet, qui ludibrio sese haberi a nasutioribus cupit. Conferri potest *MAGIVS de Tintinnabulis*, quem SWERTHIUS Amstelodami a. 1664. 12. adiectis suis augmentis edidit. Restat ut dicamus, cur Lotharius sese in Diplomatebus suis vocauerit *tertium*. Haud equidem constans ea est denominatio Lotharii. Nunc enim simpliciter *Lotharium* sese vocauit, nunc *Lotharium secundum*, nunc *Lotharium tertium*. Secundus adpellatur in charta Episcopi Andreae Ultraiectioni apud HEDAM p. 162. Tertius vocatur in Diplomate nostro, haud secus ac in Diplomatibus, quae exhibentur a CHRISTIANO VRSTISIO Part. I. scriptorum rerum Germanicarum p. 576. et IOANNE MICHAELE HEINECCIO *Antiquit. Goslar. L. II. p. 124.* Iuxta Sigilla Lotharius sese vocat *tertium Romanorum regem inuictissimum*. Testor Diploma nostrum, duoque alia apud eundem HEINECCIUM loco exarato p. 125. 131. 132. Conferri potest D. FRIDERICVS SIMON HAHNIVS in *der Reichs-Historie* P. III. c. 4. §. 1. p. 168. (c) Nullam vero rationem video, cur Lotharius Saxo ob inualecentem**

de. Atque ne quid dubii superfit, eodem anno in charta (e) Bernhardi Episcopi Hildesheimensis, quae Lotharii mandatum confirmat, Sigfridus Comes vocatur aduocatus Abbatiae Gandersheimensis, vt intelligas, eum fuisse tunc aduocatum loci, cuius erat, tribus vicibus iudicia publica in coenobio vel coenobiali vrbe, Abbatissa praesidente, habere.

§. IX.

barbariem sese vocauerit *Dei fauente clementia tertium Romanorum regem inuictissimum et Imperatorem eiusdem nominis tertium*. Quamuis enim *POLYCARPO LETSERO*, paradoxo ingenii viro, non ad stipuler, qui orationem auspicalem Helmstadii de *facta acui mediis barbarie* habuit; Id tamen adfirmare non ausim, quod tanta Germaniam obruerit barbaries, imperante Lothario Saxone, vt ne quidem numerus regum Germaniae et Imperatorum hominibus fuerit cognitus. Etenim exstant Annales, Chronica, et Chartae de Imperatorum factis innumerae, Auabant etiam Saxones historica. *ANNALES CORBEIENSES* ad a. 1004. sic habent de Wüichindo: *Hofat Abba monumentum erexit Wüichindo nostro Historico, quem pium et deuotum scholae magistrum vocat et historicum, etiam regi et reginae dilectum*. Ex eisdem Annalibus constat, Corbeiam floruisse laudibus egregiae bibliothecae, ac lege celebratam fuisse quadam litteraria, qua erat sancitum, vt quisque Monachorum conscriberet Chronicon. Subest omnino grauior ratio, ab ignorantia et barbarie non desumenda. Lotharius enim doctorum virorum, doctrinaeque historicae erat summus frutor, qui crebra manu voluit reuoluique iussit res gestas ante efforum suorum. *PETRVS DLACONVS* de eo L. IV. c. 108. p. 557. *Noctem illam Imperator fere totam duxit insomnem, iussitque ante se relegi omnia gesta antecessorum suorum, Imperatorum. IDEM* c. 114. p. 558. *Imperator - - gesta Imperatorum, Regum, Ducum ac Principum Romanorum, Graecorum, Hismabelitarum, et diuersarum gentium de annalibus Imperatorum recitare praecipit, et illorum sententias sigillatim adnotare*. Lotharius igitur sese vocat nunc tertium, nunc secundum, prouti Lotharius Austrasiae dominum, ex Lothario I. Imp. genitum, seu inclusit, seu exclusit. Notauit iam Clarissimus *SCHANNATVS*, Pipinum, Carolum M. ante annum 800. Ludouicum Pium, aliosque a Carolo Magno procreatos principes, qui in Italia, Gallia, Austrasia et Germania regnarunt, saepius dici *Imperatores*. Addo illud, quod *rex romanorum et aduocatus Romae Romanaeque Ecclesiae* interdum sint vnum idemque. Vtrumque exemplo Lotharii et aliis documentis genuinis comprobari potest.

- (e) Dabimus Bernhardi Diploma secundum morem scribendi nostrum, vt legi intelligique possit, compendiiis enim scripturae abundat nunc prorsus inusitatis. „In nomine sanctae et individuae Trinitatis. **BERNHARDVS** Dei gratia sanctae Hildinshheimensis Ecclesiae episcopus, omnibus tam futuris quam praesentibus Christi fidelibus notum esse volumus. qualiter locus *CLVSA* dictus olim iam „Dei seruitio mancipatus, cum ad nostra vsque tempora ab incertis eatenus personis teneretur, monachorum tandem habitationi in perpetuum sit traditus. Venerabilis siquidem Abbatissa *LVITGAR-* „*DIS* regim:n ecclesiae Gandersheimensis adepta, cum erga Dei famulatum deuotum semper gereret „animum. Loci illius destitutionem et personarum ibidem instabilitatem vterius non sufferens, ad- „uocatis quibusdam fratribus secundum regulam beati Benedicti et ordinem Cluniaensem institutis, „adnidente Adelardo probo eiusdem cellae rectore religioso praedictum locum ea lege eaque liber- „tate concessit, vt defuncto ipsorum Abbate cuncti fratres in vnum conueniant. et secundum regu- „lam supra memorati patris sancti Benedicti seu de eodem seu de alio monasterio praescriptae religio- „nis libere sibi Abbatem eligant. Electum autem praefatae Gandesheimensis ecclesiae Abbatissae praesentent. vt et ipsa iam factae electioni consentiat. et virgam pastoralem de altari sanctorum Baptistae, „Anastasio et Innocentii sumendam vna cum sua congregatione concedat. ni, quod absit, canonicis ob- „jectionibus refutare prauealeat. Hoc itaque modo electus et ab altari inuestitus eiusdem Abbatissae „admiculo ad episcopum deducatur. vt ab eo, cum obedientiam et debitam subiectionem promiserit, „consecratur. Consecratus autem ecclesiam suam intus et exterius sub Dei timorem disponat. liber „ab omni subiectionis alicuius exactione. excepto quod eidem Abbatissae in consiliis et negotiis suis ro- „gatus libenter assistat. ad celebrandas etiam missas in festis praecipuis et visitandas sorores infirman- „das inuitatus occurret. Ecclesiam quoque de *Brunsteshus*, quae reliquarum mater et principium, si- „milli cura et regimine possessam tam in temporalibus quam in spiritualibus idem Abbas disponat. „ita vt vtriusque ecclesiae vnus baculus et eadem sedes habeatur. Cui et ecclesiae torius adiacentis „villae hospites agros agrorumque redditus et decimas cum siluis et aquis molendino et pascuis apper- „tinentibus confirmamus. Capellam quoque de *Obershus* (*nunc Opperhusen*) cum dimidio suae dotis „manso et duobus itidem semisque manso, quam Rothardus presbyter, adstipulante praedicta pie „deuotionis Abbatissa *LVITGARDE* et confirmante, S. Dei genitrici et beato Georgio obtulit, con- „firmamus, similiter et quicquid tam a prioribus Abbatissis quam a reliquis Christi fidelibus collata „et ab antecessoribus nostris, datis priuilegiis, confirmata sunt. Dei et sanctae ecclesiae nec non et no- „stra auctoritate roboramus. Et ne quis huiusce libertatis et donationum firmitatem violare praesumat, „sub anathemate prohibemus. dato et sigilli nostri testimonio, ne se quis per ignorantiam excu- „set. Siquis autem huius decreti nostri pertinax violator extiterit. hunc irae Dei et beatae Mariae „dominicae millesimo. C^o. XXX°. III°. Indictione XII^a. astantibus venerabilibus ecclesiae Hildeneshei- „mensis fratribus Vdone praeposito post episcopo et bertoldo presbytero, Anshelmo episcopo. de „brandenburhc, cum compluribus regis Lotharii capellanis, Thiderico Abbate. *Sifrido comite. et ad-* „uocato iam dictae abbatissae. Liudolfo, de Waltingerthe. Liutgardi abbatissa, cum toto Gandesheim „conuentu et familia.

Bern-

ta (e) Bernhadi Episcopi Hildesheimensis Comes vocatur aduocatus aduocatum loci, cuius erat in vrbe, Abbatis praefidente.

§. II.

nam regem inuictissimum et Imperatorem ETIEN, paradoxo ingenio viro, non alius barbaris habuit; Id tamen officio impetrare Lothario Saxone, vt ne quod fieri cognoscat. Etenim existant Annales etiam Saxones historici. ANNALES: Hic Abbas monasterium erat Witigisum vocat et imperatorem, etiam regi et locum libris egregie bibliothecae, vt quosque Monachorum coenobio et horti non desunt. Lotharius fuit, qui crebra manu valuit. ANNALES de eo L. IV, c. 108, p. 57. Nunc legi omnia gesta antecessorum suorum, Regum, Ducum ac Principum de antecessoribus Imperatorum videtur se vocat nunc tertium, in L. Imp. genitum, seu inclusit, seu n. ante annum 800. Ludouicum, Gallia, Austrasia et Germania et aduocatus Romae Romanorum et alius documentis genuit

n, vt legi intelligi possit, comine sanctae et indiuiduae Trinitatis episcopus, omnibus tam vniuersaliter locus CLUSA datus olim in tris partes personis tenetur, in vniuersa siquidem Abbatis LUTGARDI famularum deuotum semper gerit abbatem vltimum non vltimum, sed et ordinem Clouicensem in praedictum locum ea lege cuiusque vnum conueniant, et locum quod de alio monasterio praescriptum ad hildesheimensis ecclesiae Abbatis vltimum de altari sanctorum Episcopi concedat, ni, quod abbat, canonice ab altari inuestitus eiusdem Abbatis et debitam subiectionem propriam sub Dei timore disponat. Abbatis in consiliis et negotiis recipiis et visitandis sorores istas: reliquarum mater et principum spiritualibus idem Abbas dicitur. Cui et ecclesiae totius aduocatus et aquis molendino et piscina in Opperhusen cum dimidio sine resbyta, adimplante praedicti matrici et beato Georgio oblati, etiam a reliquis Christi fidelibus Dei et sanctae ecclesiae nec non nationum firmitatem violare praesidio, ne se quis per ignorantiam hunc irae Dei et beate Mariae. Acta sunt haec anno incarnationis venerabilibus ecclesiae Hildesheimensi presbytero. Anselmo episcopo, et Thiderico Abbate. Siffrido comite, et Bernhadi abbatis, cum toto Gandersheimensi

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

§. IX.

De Comitibus Sommerschenburgensibus et eorum aduocatia in monasterium imperiale Gandersheimense.

SUMMERSEBURGVM seu, vti nunc vocatur, Sommerschenburg arx sita est haud procul Helmeftadio, quod Academiae Iuliae sedem praebet nobilissimam, ad interuallum vnus miliaris Germanici, qua itur ad ortum australem. Castrum in hunc vsque

Bernhardus ecclesie Hildenesheimensis Episcopus, (Haec in circo sigilli exteriori)

Praemissa hac subscriptione, fini immediate praecedentis diplomatis a typhotheta rectius adnectenda, liceat adductis testimoniis pauca addere. VDONEM ad a. 1016. memorat diploma Imperatoris Henrici sancti, quo donat Meinwero Episcopo Paderbornensi quendam curtem proprietatis suae Berneshusen dictam, in pago Lisga, in comitatu Vdonis sitam, quam Henricus idem ab Vrwano Bremenensi Archiepiscopo donante, et per aduocatum suum Vdonem tradentem, acceperat. Intelligit SCHATENIVS Berneshusen Tremoniae. Sed fallitur vir optimus. Pagus enim Lisga seu Lisgo infra Herciniam ad oppidum Osterodae et Catelnburgum erat situs, vti patet ex locis, quae in illo pago commemorantur, in Diplomate ab Ottone III. a. 990. dato Sophiae Sorori, Canonissae Gandersheimensi, quod exhibebimus, vbi de beneficiis sese aperiet diffrendi campus. Idem Imperator curtem suam in Moronge, dicitur nunc Moringen inter Eimbecam et Gottingam, dedit Meinwero a. 1016. Locus ille dicitur in comitatu Bennonis situs. SCHATENIVS P. I. Annal. Paderborn L. V. ad a. 1016. p. 418. Eiusdem frater Sigefridus Comes a. 1017. subscripsit donationi, ab Henrico II. Imperatore factae Meinwero Episcopo Paderbornensi. SCHATENIVS l. c. ad a. 1017. p. 426. nec non ad a. 1019. p. 433. Cortis Hammonstedt, in pago Rittega, pertinebat ad comitatum Vdonis, vti patet ex Diplomate Henrici II. a. 1019. p. 435. Ex Rittiga dicitur Rittigerode, pagus inter Opperhusen et Salzderhelden ad Leinam, vno miliari Germanico versus austrum ab oppido Gandersheim. Hammonsted seu Himsted erat Comitatus cuiusdam sedes in monte edito inter Ahshufen et Stöcken atque Salzderhelden. In vita Abbatis FREDELINDAE plura de eo loco enarrabimus. Obiter adnoto, contouersias Meinwerci Episcopi Paderbornensis cum Dodiconis Comitatus heredibus ac propinquis Gandersheimii non diremtas fuisse eo anno, ad quem, scilicet 1018. ab Auctore Vitae Meinwerci referuntur. Adstitit enim Cuno, filius Ottonis Ducis, inter testes. Nam Otto a. 1061. demum Dux factus est Bavariae. Adstitit etiam Aribio Episcopus Moguntinus, qui demum exeunte anno 1021. Episcopale pallium nactus est. Res ita est expedienda, Donatio incidit in annum 1018. quae legitur apud SCHATENIVM l. c. ad a. 1021. p. 441. quia tum Henricus Imperator eam confirmavit. Anno autem 1022. in Ermiswerthein condiciones conueniunt vtriusque propinqui Dodiconis et Meinwerci. Obiit Meinwero a. 1036. Eo circiter tempore solutio propinquis Dodiconis Gandersheimii facta fuerit, necesse est. Mentio autem praedicti Hamstede et Alshausen deducit me ad Adelam, matrem Episcopi Meinwerci, et maritum Immed, cuius nomen in Immedesbusen prope Calesfeldam, ad quintum a Gandesia, versus austrum lapidem superest, in fundo, inquam, qui a Meinwerci inde aevo adhaesit patrimonio Episcopatus Paderbornensis, vnde illum in feudo tenent viri generosi de Steinberge in Wispenste n. Immed hic seu Amadeus est tam celebris, vt Duces Sabaudiae exinde tanquam a conditore sui generis sese vocent Amadeos. Geroldus de Immedesbusen rapuit Rikenem, Comitem femnam Gleichentm, vti est in REINHARDI Opusculo To. I. Leibnit. p. 703. Immedi vxor erat Adela, vnde Adelsbusen seu Ahshufen dictum Obscurissima plerisque est Immedi seu Amadei et Adela illius progenies. Quam autem in coniecturam aliquando incidim, Comites Northeimeses originem suam inde traxisse, non possum, quin huc transferam linamenta coniecturae, olim placitae: simulque ostendam, Duces Sabaudiae ad hanc stirpem aegre esse referendos. Dicam illico, quodnam subit fundamentum. En tabulam ipsam!

Witekindus, dux Saxonum contra Carolum M.

N. N. Vx. Mathildis mater Theodorici

Theodoricus. Vxor Reinhilda

Witikint	Immed.	Reginbern	Mathildis		
	Vxor Adela, quae dein nupsit Balderico.		Vxor 2. Henrici Aucupis, a. 909.		
Thidericus heres. Comes Palatinus. † 1014. interfectus per matrem et vitricum.	Meinwercus Episcopus Paderborn. † 1036.	Glismoda sanctimonialis	Azela s. Gifela, Vx. nobilis Principis Bavariae. An Henrici II. Ducis?	Emma, Vxor Luidgeri Billingii, † 1042. superstes marito 40. annos. Adam, Bremens. Chronicon Brem. et Albertus Stadenfis. Meibom. T. I. p. 361.	
Sirus filius, Hunc habui pro Sigfrido seniore C. in Northeim.			Henricus Imp.		

que diem eminet in edito colle ad latus nemoris et frondosi et opaci. (a) Praefecturae cuidam Magdeburgicae dudum fuit pro domicilio datum. Artificio quodam mecha-

Singula fere certa sunt. Duo autem momenta sunt intricatiora. Vnum, an Sirus sit Sigfridus? Alterum, an *Azela* seu *Gisela* illa nupserit Henrico secundo Hezilonis filio, Henrici Aucupis nepoti. Nomen utrumque satis quadrat. Tempus non repugnat. At vero *DITMARVS* in exordio *Annal.* L. V. p. 364. *Gisela* Henrici II. coniugem reputat pro filia *Conradi*, regis Burgundiae. Contra est, quod Henricus II. Imperator Meinwercum vocauerit *nepotem* suum, per quem consanguineus est intelligendus. Potest equidem consanguinitas illa ex *Theodorico*, patre *Immedi* et *Mathildis* repeti. Ita obiectio ex adpellatione *nepotis* desumpta cessat. *Mathildis* genus supra docui. *AVCTOR VITAE MEINWERCI* To. I. Leibnit. p. 518. Meinwerci genus recenset, et *Immedi* heredem vocat *Thidericum*, quem pro *Thiderico* Palatino Comite habeo, et quidem eo, quem memorat *Henricus II.* Imperator in *Diplomate* a. 1013. quod obuium est apud *SCHATENIVM Annal. Paderborn.* P. I. L. V. ad a. 1013. p. 403. Palatino illi Comiti adiungitur ibidem filius *Sirus*, qui *Sigfridus* est. Credibile est enim, *Sigfridum* Comitem *Northheimensem* fuisse *Henrici Sancti* consanguineum, siquidem ipse Comes et filii aemulum *Henrici Imperatoris*, qui *Sanctus* dicitur, e medio tollendum curauerunt. A *Meinwerc* *Sigfridus*, *Benno*, et *Vdo* fratres saepissime pro testibus sunt requisiti. Inprimis *Sigfridus* II. a. 1027. *Gezlethi*, inspectante *Meinwerc*, ab obitu tanti est factus, ut in eum, qui *parricidio* ipsum peremisse nunciabatur, ferrum candens decerneretur. *VITA MEINWERCI* §. 98. p. 558. To. I. Leibnit. *Imperatore reuerso, ipso anno (1026.) facta est generalis synodus Franconorvordis* - §. 99. Proximo anno *Henricus*, filius *Imperatoris*, *unctione* *Pilgrini* *Coloniensis Archiepiscopi* *Aquisgranii* Rex factus. Ipso anno *Arabo* *Moguntinus Archiepiscopus* in *Gezlethi* *synodum* *generalem* cum suis *suffraganeis* *Episcopis* habuit, in qua caetera inter *Ecclesiastica* *negotia* *quidam* *homo* *ingenuus*, de *homicidio* *SIGFRIDI* *COMITIS* *incusatus*, *candens* *ferrum* *se* *expurgavit* *et* *ex* *decreto* *synodi* *post* *duas* *noctes* *illaeus* *apparuit*. Id autem est dolendum, quod *AVCTOR VITAE MEINWERCI* §. 34. p. 540. omiserit narrare momenta *Comitis* *Thiederici*, quo *uebatur* *fratre* *Meinwerc* *Episcopus*, momenta, inquam, omnia et generis et matrimonii et posteritatis. Mater *Athela*, *Immedo* mortuo, secundas iniuerat nuptias cum *Comite* *Balderico*, homine forti, diuiti ac potenti, eiusque consilio filium proprium, *Comitem* *Thiedericum*, dilectissimum *Meinwerc* solatum, in vrbe munitissima *Vplage* iuxta *Eltene* sita VII. Id. Apr. a. 1014. interficiendum curauit. *Thiedericus* erat natu maior; *Meinwercus* minor. *Meinwercus* a. 1036. *Pentecosten* circiter obiit, §. 124. p. 564. qui anno 983. ab *Ottone* III. Imp. *Capellanus* regius fuerat denominatus, et ea de causa circiter a. 960. natus. Quae quum ita sint, *Thiedericus* Comes annos quinquaginta egressus est, antequam occideretur. Recordor porro, *Thiedericum* *paternae dignitatis et facultatis heredem* fuisse designatum §. 4. p. 519. Quis, me non monente, haud intelligit, *Thiedericum* duxisse quamdam uxorem? Tacet tamen *AVCTOR VITAE MEINWERCI* de liberis *Theodorici*, ubi praecipua ei offerebatur occasio, de eis, si qui fuissent, mentionem faciendi. *Immed* comitatum administrabat in *Germania inferiori* circa *Traiectensem* *Dioecesein* et in *Westphalia occidentali*. Ipse *nobilem duxit uxorem* de terra *Saxoniae*, *Athelam* nomine, cum *multiplici* *diuitiarum* *apparatu* ac *possessionum* *praediorumque* *restitu*. Haec *Athela* post mariti mortem magna ex parte retinuit, atque ex eis a. 1014. iurisdictioni *Imperatoriae* subiecit ac tradidit villas sequentes, videlicet *Immedeshusen*, *Walmonthesm*, (*Walmoden*) *Hauerlon* (*Haverla*), *Hinkelheim* (*Höckeln* ad *Northemium*), *Mondelbke* (*Mandelbek* ad *Osterodam*), *Golzbeke* (postea dicitur *Goltbeke*, nunc vocant *Goldbach*, *Golmbach*, *Golmke* ad *Holzmindam*), *Dodonhusen*, *Hohisnesleuo*, *Waheresleuo* (in *Ducatu* *Magdaburgico* haud procul *Scheninga*.) *VITA MEINWERCI* §. 34. p. 540. *Imperator* *donationem* *donatione* *compensauit*. *Athelae* enim *vitam* *donauit*, licet esset rea *parricidii* in *filium* *Thiedericum* *commissi*. *Meinwerc* autem sic erat addictus, ut *donata* *sibi* a *matre* *transferret* in *filium* *Episcopum*. *Diploma* *donationis* *existat* apud *NICOLAVM* *SCHATENIVM* *Annal.* *Paderborn.* P. I. L. V. ad a. 1016. p. 417. *Athela* autem continuo ferebatur in deteriora, et bona sua vario dissipabat modo, vnde mihi sit verosimile, heredem ei *maieculum* defuisse, ex quo *Theodericus* filius *insidiis* *intestinis* *oppressus* *suecubuit*. Ipsa enim *praedia* *partim* *vendebat* *Heriberto* *Coloniensi* *Archiepiscopo*, *partim* *donabat* *Tutiensi* *coenobio*, eo quod *Baldericus*, *vitricus* *Weinwerc*, *militari* *facramento* *eidem* *Archiepiscopo* *erat* *obstrictus*. Praeterea *donabat* *cathedrali* *ecclesiae* *Coloniensi* *emporium* *Refe*, haud alio *donationis* *lucro*, quam ut ipsa in *ecclesiae* *Coloniensis* *templo* *cathedrali* post *obitum* *tumularetur*. *Sedes* *Athelae* *et* *Balderici* *erat* *Radinheim*, nunc *Rencum* *sive* *Redenchem* haud procul *Arnhemio*. *Athelae* *insidiis* *et* *veneno* *Wigmannus* *Comes* *interiit*. *Eadem* *duos* *nobiles* *ab* *Imperatore* *missos* *viros*, *iuuante* *marito*, *per* *insidias* *interemit*, et tandem ad *incitas* *et* *ultimam* *inopiam* *tanropere* *est* *reducta*, ut cum *coniuge* *stipem* *ostiatim* *colligeret*. *DITMARVS* *Annal.* L. VII. p. 411. sq. *CHRONICON QVEDLINBURGENSE* ad a. 1016. p. 291. *Wigman* *Comes* *occidentalis* *Saxoniae*, *inter* *se* *et* *Baldericum* *Comitem* *reconciliata* *pae*, *persuadente* *callida*, *perfida* *et* *anara* *coniuge* *eiusdem*, *insidiis* *perfidiorum* *in* *itinerem* *dolose* *peremptus* *occubuit*. Anno tandem 1018. *Baldericus* cum *Caesare* in *gratiam* *rediit*. *DITMARVS* *Annal.* L. VIII. p. 423. *Conf.* *SCHATENIVS* l. c. p. 420. sq. Haec *dedita* *opera* *videbantur* *intextenda*, *partim* *ut* *innotesceret*, ex *Immedo* *genus* *Sabaudicorum* *Ducum* *deriuari* *non* *posse*, *partim* *vero* *ad* *excitandos* *alios*, ut *coniecturam* *meam*, olim de *origine* *Comitum* *Northheimensium* *conceptam*, *examinent*. Mihi quidem nihil occurrit, quo *eam* *firmam* *stabilemque* *satis* *reddere* *queam*. Obiter *notari* *potest*, *geminum* *dari* *Immedeshusen*, vnum vulgo *Immesen*, alterum *Immeshusen* dictum. Posterius occurrit in bonis *Athelae*; prius in *indiculo* *Plenarii* *nostri* *ad* a. 1007. *Utrumque* *tenet* *Gen.* *vir* *de* *Steinbergen*. *Lego* *tamen* *in* *chartis* *antiquis*, *Abbatissam* *Gandersheimensem* *possedisse* *in* *posteriori* *Immedeshusen* *decimas* *et* *ius* *constituendi* *rectorem* *ecclesiae*.

(a) HENRICI MEIBOMII *Chronicon Marienthalense* p. 246. sq. T. III. rer. Germ. vnde multa depromsi, et ea potissimum, quae ex aliorum testimoniis non comprobo.

chanico, aevi recentioris, aqua ibi evoluitur et in collem sublimem ope boum adleatur. Locus ille maxima olim claritate insignis erat. Aetate iam vetustissima Comites ab arce ipsa fuerunt denominati, e quibus Erkenbaldus Archiepiscopus Moguntinus et Berwardus Episcopus Hildesienfis procreati erant: (b) e quibus ADELHEIDIS Abbatissa erat genita, quae collegio sacro Quedlinburgensi et Gandersheimensi praefuit. (c) Palatinos etiam Saxoniae Comites dedit Summerseburgum, postquam Comites Wetinenses Palatinatu Saxoniae a Friderico Comite Summerseburgio fuerunt spoliati. (d) Haec vt eo accuratius conspectui nostro ingerantur, tabulam adieci, quae Comites Palatinos Saxoniae omnes, et Wetinenses, et Sommerschenburgenses, repraesentat. Sommerschenburgensium vitas et res gestas deinde illico subiicere ac succincte tradere constitui.

COMITES WETINENSES

THEODORICVS

1. Comes in Wetia.

Ex tribu Bueici.

Vxor Iudith C. Merseburg. Bionis filia.

DEDO † 1019.

Vx. Tetburga

THEODORICVS II.

† 1034. Vx. Mathildis, heres Misniae, filia Ekkehardi, qui in Pölethe 1002, occisus.

FRIDERICVS I.

† 1020. Vxor Agnes de Wimarre. Dicitur Comes Palatinus

DEDO I. marchio Misniae. Vx. Oda

THIMO † 1091. in Chronico montis Sereni p. 202. edit. Mad.

Reliqui in Chronico montis Sereni p. 202. edit. Mad.

FRIDERICVS II. † 1038. Vxor Hedwigis Barvarica.

DEDO Palatinus et de Sommerseburg † 1036.

ALBERTVS Archiep. Bremensis † 1043.

BERTHA † 1090. C. de Hennenberg. Lutgardis

ODA Vx. Alberti C. in Sommerseburg, cognominati Seveke Chron. montis Sereni. p. 203. Ipsa † 1023. Erat enim primogenita. Chronicon Quedlinburg. p. 294.

ALBERTVS Seveke C. de Sommerseburg. Vx. Oda.

FRIDERICVS I. seu senior † 1115. Vx. Ida soror Rudolphi iunioris C. de Stade. Albertus Stadenfis p. 163. sq. Meibomius ei dat uxorem Mechtildem, Thetbergae filiam, fundatricem coenobii Hamerslebenfis.

FRIDERICVS III. caesus a. 1085. Vx. Alheidis, filia Vdonis C. Stadenfis.

FRIDERICVS IV. posthumus. Canonicus Magdeburgensis.

SOPHIA, vxor Hermannii Landgraviu Thuringiae, cui Fridericus Barbarossa Palatinatum tradidit a. 1181.

IVTHA.

Maritus Theodoricus marchio Misniae.

HENRICVS ILLVSTRIS C. Palatinus, marchio Misniae, in cuius posteris Augustissimis et Serenissimis adhuc haeret Palatinatus Saxoniae.

FRIDERICVS II. fundator coenobii Mariaevallensis a. 1138. † 1162. Vxor Lucardis

ALBERTVS PALATINVS vltimus familiae † 1178. Vx. Lutgardis Hennenbergica † 1220.

ADELHEIDIS Abbatissa Quedlinburgensis et simul Gandersheimensis † 1190.

Vetu-

(b) TANGMARVS PRESBYTER in Vita S. Berwardi c. l. p. 441. COMPENDIVM VITAE S. BERWARDI p. 481. To. I. Leibnit. vbi inter alia legitur de Berwardo: Ipse etiam Herbenbaldum (Erkenbaldum) Moguntinae sedis electum, suum secundum carnem cognatum, in Archiepiscopum consecrauit. (c) IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS in Antiquitatibus nummatis Quedlinburgensibus §. XV. p. 221. KETTNERVS in Diplom. Quedlinburg. p. 186. 196. (d) CHRONICON MARIENTHALENSIS l. c. p. 247.

Vetustissimus Comes Sommerseburgicus, quem ego quidem inuenire potui, est *ATHELBERO*, seu Adalbero, Adelbertus, auus *Berwardi* Episcopi Hildesienfis, (e) pater *Rothegardis* Abbatissae Hilwardeshufensis. (f) *Berwardi* frater erat *TAMMO*, (g) qui possedit Sommerseburgi arcem munitissimam, atque *Berwardi* illius nepos exstitit. Quis autem *Tammonis* fuerit progenitor, id non admodum facile est iudicatu. Si quid tamen, quoad certiora adferuntur documenta, dandum est verosimilitudini, *THIEDERICVS* quidam Adalberonis fuit filius, eaque de causa simul parens *Tammonis*. (h) *DITMARVS* ad annum 976. refert mortem marchionis *Geronis*, qui captus fuerit iussu Imperatoris in *Sumeringe*, et accusatus, inde autem *Magdeburgum* deductus. Captus autem dicitur hortatu *Theodorici Marchionis*. Vnde patet, *Theodoricum* palatio imperatorio in *Sumeringe* praefectum fuisse. In qua sententia confirmor,

quum

- (e) *TANGMARVS* in Vita S. *Berwardi* c. I. p. 441. Ortus est egregiae indolis puer *Berwardus*, claro nostrae gentis sanguine, ex filia *Alberberonis* Palatini Comitiss. Interpretes Saxo vetustissimus post haec interserit verba: *Syn Vader was eyn edel Grawe to Sommerseborch in Sassen, Didrich genant.*
- (f) *TANGMARVS* l. c. c. XXIX. p. 455. *B. Berwardus sperans, Dei gratia - summa pace se conuersaturum, Abbatiam Hilwardeshufensis Ecclesiae sibi ab Imperatore traditam et solemniter ab ipso dedicatione deuotissime consecratam et diuino seruitio excultam, pluribusque beneficiis ac donis ab eo ditatam, ubi etiam sua matertera matris regimen agebat, in praecipua festiuitate illarum adire disponebat, praemisso omni apparatu ad tantam solemnitatem confluentibus necessario. Idem c. XXXVIII. p. 458. eam vocat *Rotheardin*, quae fuerit defuncta a. 1006.*
- (g) *TANGMARVS* l. c. c. XXXII. p. 456. Eodem tempore, (a. 1001.) quibusdam Imperialibus obtinentibus, frater *B. Praefulus Berwardi Tammo* Comes Imperatori gratias, vir certe omnium morum probitate praeclarus, ad Regis imperium de *Sommerseburg* paternum munus valde castellum infedit; cuius solertia atque industria in illis locis et vicis bene tuebatur (i. e. defendebatur) res publica.
- (h) *Tammonis* parens tenuit castellum *Sommerseburg*, quia paternum illud dicitur respectu *Tammonis* inhabitantis. Pater igitur eius fuit Comes de *Sommerseburg*. Hoc erat vnum, *Tammonis* auus aequae moratus est in *Sommerseburgo* inibi Comitatum administravit. Hoc erat alterum, Quare non per matrem, sed per hereditatem paternam *Tammo* comitatum *Sommerseburgensem*, quantum ad agros adinet, accepit. Hoc ubi obtinuit, non possumus, quin adsentiamur interpreti Saxoni, qui patrem *Berwardi* fratrisque *Tammonis* constituit *Theodericum* seu *Dietericum*, *Berwardus* proinde non e filia, sed e filio, *Athalberonis* Comitiss Palatini natus est. Suspicius sum aliquando, *Tammonem* esse *Thimonem*, marchionem *Misiae*, cuius pater aequae dicitur fuit *Thidericus*. At vero non respondet tempus: nec vllus *Athalbero*, pater *Diderici*, vel qui Comes Palatinus fuerit, inter Comites *Wetineses* reperitur. Vale dixi igitur illi coniecturae, non omitens adnotare, Comites Palatinos *Saxoniae* initio hereditarios non fuisse, eosque prius e comitibus *Sommerseburgicis* esse adlectos, quam e familia comitum *Wetinesium*. Ex hac enim *Fridericus I.* qui anno 1020. obiit, Palatinatum primus obiit et ad a. 991. dicitur Comes Palatinus in *DITMARI* Annal. L. IV. p. 352. Ceterum *Tammo* et *Tancmarus* idem nomen est, vti adparet ex eodem *DITMARI* L. I. p. 326. Memoriae succurrit eo ipso *Tammo* seu *Tancmarus*, *Henrici Aucupis* ex *Hatheburga*, filia *Ervini* senioris, dominique *Alstedensis*, filius. De matre et filio differit idem *DITMARI* Annal. L. I. p. 324. 325. 326. Quum autem *S. Bernwardus* ab *Otone* secundo in aula sit detentus et gratia quacunque dignus habitus, *Otonem* autem tertium et *Henricum Sanctum* educauerit, ac fratris nomen fuerit *Tancmari*, in eam defendi coniecturam *Athalberonem* fuisse *Henrici* ex *Tammone* nepotem, Mentem meam ita exprimere liceat:

ERVINVS senior, qui in vrbe <i>Alsted</i> maxi- mam partem tenuit.	
HATHABVRGA	N. N.
Vxor	filia
Henrici Aucupis prior	
TAMMO seu TANCMARVS	
ATHELBERO, Palatinus Comes, abundans prole vtriusque sexus.	
DIETERICVS	Rothegardis. Plures.
TAMMO BERWARDVS	Abbatissa Hilwardeshufensis, † 1006.

Quod autem *Tammo* et *Berwardus* Episcopus non ex filia *Athalberonis* fuerint prognati, vel exinde pater, quod *Athalbero* fuerit Comes *Sommerseburgensis* et Palatinus: quod is prole vtriusque sexus felicissime abundauerit, vt habet *TANGMARVS* c. l. p. 442. quod *Tammo* iustus fuerit ab *Otone* tertio confidere in paterno castello *Sommerseburgensi*.

quum nullum Marchionem inter Comites Wetinenses, Stadenfes et Ditmarfos deprehendo, qui eo anno fuerit Marchio. Ferunt scriptores peruetusti, Berwardum Episcopum cum Erkamboldo, Abbate primum Fuldenfi Archiepiscopo deinceps Moguntino, cognationis (i) vinculo fuisse coniunctum. Virium autem mearum non est, gradum consanguinitatis illius determinare, tacentibus monumentis antiquis. Quo tempore vixerit Thammo, id ex fratris Berwardi anno funebri colligi potest, qui a. 1022. obiit. (k) *DEDO*, Friderici I. Wetinensis Comitis filius, vocatur etiam Comes Palatinus Sommercheburgensis. (l) Ipse donauit ecclesiae S. Simonis et Judae, quae uiget Goslariae, praedia in *Slanstede* et *Dedeleue*, pagis, qui nunc siti sunt in Ducatu Halberstadenfi. Ipse Dedo interfectus est circa Pöledam a. 1057. et, iubente Caesare, Goslariae sepultus. (m) Quis Thammonis fuerit filius, in promptu non est adfirmare. Inter Albertum et Thammonem omnino interponendus est filius aut filia. Temporis interuallum sic suadet. Nolim coniecturas heic sequi infirmiores. Quantum autem ad *ALBERTVM* Comitem Sommercheburgensem adinet, cognominatus ille fuit *Seuke*, hoc est, cribrellum, amplam tenuit possessionem. Vixit aliquamdiu in aula Henrici IV. Imperatoris, et quidem eo tempore, quo summa rerum erat penes Adelbertum Archiepiscopum Bremensem, hominem veteris prosapiae et multarum imaginum, nec minus doctum, sed impense arrogantem et ambitiosum, Caesare adolescente inter haec luxuriis et lasciuia adfuescente. Cui Archiepiscopo, quum Albertus Summercheburgius esset familiarior, sororem eius Odam promeruit. (n) *PAVLVS LANGIUS* eam vocat Vdam. (o) Veteres Annales Misnenfes Albertum vocant *Seuken*. An forsitan arcem Seuken-

(i) *COMPENDIUM VITAE S. BERNWARDI* p. 481. To. I. Leibn.

(k) *TANGMARVS* c. XLVIII. p. 464. Obiit sanctus Praesul anno Domini millesimo vigesimo tertio. Etc. XLVI. p. 462. Obiit duodecimo Kalendas Decembris, sedit autem in cathedra triginta annis. Annus 1022. definitur in *CHRONICO HILDESHEIMENSI* p. 714. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1022. p. 724. *Domnus Bernwardus Hildenesheimensium venerabilis Anstet XII. Kal. Decembris ad Christum migravit.*

(l) *CHRONICON BREVE* Principum Romanorum, qui Goslariae in vicinia egerunt p. 427. T. III. Leibn. Na Godes bordt 1057. *Henricus ein Sone Henric de IV. by deme Namen - In deme ersten Iare synes Rikes let he utropen einen hoff to Gosler in dem pinxsten. Syn Schilt mit deme Schwerde in synem zale to Gosler by sinem hedde wart vorbrent mit deme blizen. Ichtes welche Forsten koren wedder de jungen Koningh Rodolue Marggreven to Myssen in einen Konningk, do wart wydracht unde utghetinge des blades in deme Münstere, dat dat blot vlot ut den doren. Buche ein Niscopp to Halverstadt bleff dar ock dot, unde licht begrauen to Isenborch. DEDO ein PALANTGRAVE van der ZOMERSCHENBORCH bleff dar ock dot, unde licht in deme myddele des Münsters. Duffede gaff der kercken de Gudere to Sclanstede unde to Dedeleue. Permisset hic auctor varia, Burchardus enim a. 1056. vitam suam feruabat, quum Dedo per insidias et parricidium a Clerico Bremensi iuxta coenobium Poelde transfoderetur, ac in templo Goslariensi sepeliretur. *CHRONICA LAPPERBERGENSIS* p. 212. ed. Mader. Anno incarnationis Domini ML. III. Non. Maii DEDO Comes Palatinus apud pagum Polothe a quodam clerico, quem ob crimina sibi obiecta a fratre suo Bremensi Episcopo custodiendum susceperat, simulato obsequio adgreditur, et in inguina, dum scandit equum, occultato ense perfoditur. Clericus vero a militibus accurrentibus comprehensus, Palatino tam semivivus est praesentatur, quasi ad percunctandum, qua morte esset pensendus. Vbi ab eo conspicitur, mirum dictu, manibus extensis, oculis sursum leuatis, voce, qua poterat, haec verba S. Protomartyri Stephani dixisse perhibetur: Domine Iesu Christe, accipe spiritum meum, et ne statuas illi hoc peccatum. Quo dicto, tam dictu quam rogatu Palatini non solum non laeditur, verum liber abire permittitur. Et ille hoc quidem ordine defunctus, Imperatore Henrico Goslariae iubente, luctu et placentia maximo est tumulatus. Hic erat vir bonus et iustus, et circa Dei cultum deuotissimus. Praeterea rebus militaribus adeo fuit aptissimus, ut suis temporibus nemini videretur secundus. Ex hoc testimonio percipitur, Dedonem hunc fuisse Friderici I. Wetinensis Comitis filium, siquidem fratre dicitur gaudius Episcopo Bremensi, nempe Alberto seu Adelberto. *LAMBERTVS SCHAFFENBURGENSIS* ad a. 1056. p. 322. edit. Pistor. *Dedi, Palatinus Comes, a quodam clerico Bremensi occisus est, quem a fratre suo archiepiscopo susceperat, pro criminibus, quae ei obiectebantur, exilio deportandum, sepultusque est, iubente Imperatore, in Goslaria.* *HEINECCIUS* in *Antiqq. Goslariensibus* L. I. p. 65. I. G. *LEVCKFELDIUS* in *Antiqq. Halberstadenfisibus* p. 461, qui recte animaduertit, Burchardum Halberstadensem Episcopum tum nondum interuisse, sed in tumultu Goslariae post viginti inde annos orto calamitate summa fuisse circumdatum, quae ei mortem conscierit.*

(m) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1056. p. 254. *CONTINVATOR HERMANNI CONTRACTI* ad d. a. p. 337. *LAMBERTVS SCHAFFENBURGENSIS* ad a. 1057. p. 712.

(n) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 254. *CHRONICA MONTIS SERENI* p. 202. 203.

(o) *PAVLVS LANGIUS* in *Chronico Citicensi* ex *Chromis Gofeckensis* monasterii To. I. Pistor. p. 773. ed. Steuv. 1141. *Hic temporibus (1045) effulsit comes Fridericus, fama ferento, cuius nominis primus, de nobilissima antiquorum Saxonum et Francorum prosapia ortus. Huius uxor Agna, procerum de Winare filia, quae genuit et tres filios, Albertum episcopum Bremensem, Dedonem et Fridericum, comites Palatinos Saxoniae, et Vdam filiam. Post obitum parentum, Dedo et Fridericus, Deo fideles et*

kenborg ad syluam Herciniam olim condiderit, inquiri potest ab eis, qui Geographiae saeculi medii vacare solent. Ex Alberto et Oda natus est *Fridericus* primus seu senior, qui primus dignitatem Palatinam, (p) ereptam *Friderico* Saxoniae Palatino Comiti ex familia illustri *Wettinensium* oriundo, sibi vindicauit. (q) Plerique primum Palatinum Saxoniae comitem constituunt *Fridericum I.* Comitem *Wetinensem*. Quod si autem fide veterum stamus, *Friderico* iuniori, illius *Friderici I.* filio, qui a. 1038. in castro *Wincenburg* decessit e vita, (r) honos is adtribuendus est. *CHRONICON PEGAVIENSE* refert, quod *Fridericus* Comes *Sommerseburgius*, ab Imperatore *Henrico* quinto dignitate sua priuatus eidemque rebellare impulsus sit, Imperator enim is vna cum regno, quod per vim et sacrilegium patri eripuerat (s) odium aduersus *Saxones* adsumsit eosque exactionibus inauditis vehementer infestauit. Principes e contrario, impatientes istorum onerum, sese conuerterunt ad defendendam auitam libertatem. Imperator ad asperrima quaeque promptus cunctos hosce dignitatibus priuauit, aliosque in locum eorum substituit. In numero calamitosorum eiusmodi erant *Reinhardus* Episcopus *Halberstadensis*, *Fridericus* Palatinus *Sommerseburgius*, *Fridericus* Comes *Arnsburgius*, *Rudolfus* marchio *Stadensis*, qui, adiuncto sibi *Lothario*, nuper dynasta *Querfurtensi*, nunc *Saxoniae* duce, et *Wiperto* Comite *Groicensi* aliisque proceribus, quos Imperator molestis funestissimis onerauerat, ad saltum *Welfonis* conflixerunt cum *Henrico* quinto. (t) Praelium ipsum incidit in diem vndecimum *Februarii* anni 1115. (u) *Saxones* autem *Henricum* Imperatorem tum deuicerunt et fugarunt, tum in sum-

mas

denoti, castro *Goseck* subuerso, templum eximium loco eius erigentes, monachicam vitam, *Burghardi* *Halberstadensis* episcopi consilio, ibi instituerunt, *Benmonem*, quendam religiosum virum, in primum abbatem praeficientes. Sed quis fuerit, vel ubi finierit, ibi non exprimitur. Anno itaque Domini 1054. tertio *Calend. Octobris* ecclesia dicti monasterii per *Adelbertum* archiepiscopum *Bremensem* dedicata est. Cui solennitati interfuerunt *Burghardus* praenarratus *Halberstadensis*, *Wintherus* *Mersseburgensis* et *Eppo* noster *Citizensis* episcopi, et ipsa quoque *VDA*, soror fundatorum clarissima, et *Christo* deuota. *CHRONICON GOZECENSE* p. 221. ed. Mader.

(p) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 217.

(q) Ita narrat *MEIBOMIUS* in *Chronico* *Marienthalensi* p. 247. 254. Noli repugnare enarrationi coniectae. Si tamen liceat iudicium interponere, Comites tam *Wetineses* quam *Sommerseburgenses* sese vocarunt *Palatinos*, filiaeque earum *Palatinas*, *Athalbero* et *Tammo* nonne vocantur *Comites* *Palatini*? *Comites* contra *Wetineses* dicuntur *Sommerseburgenses*. *Communi* stirpe enim videntur procreari. *PAVLVS LANGIVS* in loco adlato *Comites* *Wetineses* ex nobilissima *Saxonum* et *Francorum* profapia deducit. *DITMARIVS* *Annal.* L. VI. p. 388. Si te *lectorem* audire delectat, unde is *Dedi* Comes fuerit, de tribu, quae *Euzici* dicitur, et de patre *Thiedrico*, originem duxisse accipiet. - Insuper *Thiedburgam* *Thiedrici* *Marchionis* filiam, duxit - Proximum natale Domini rex in *Polithi* celebrauit, et ibidem *Thiedrico*, praedicti *Comitis* filio, comitatum ac omne beneficium iure et hortatu *Reginae* et *Principum* suimet, dedit. *Dithmari* tempore notissimus erat *Burchardus* Episcopus *Halberstadensis*, qui *BVCCO* dicebatur. *CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1089. p. 853. To. III. *Leibn.* *Bucco Halberstadensis* Episcopus occiditur. *MONACHVS HAMERSLEBIENSIS* p. 709. To. III. *Leibn.* *HELMOLDVS* in *Chronico* *Slauium* c. XXXVII. p. 361. Per tribum igitur *BVCICI* intelligo dioecesin *Burchardi* seu *Bucconis* *Halberstadensis*, in qua *Sommerseburgum* erat situm. Alioquin non sum nescius, *Bucithi* oppidum fuisse inter *Salam* ac *Mildam*, quod nunc indubie *Budferz* vocatur. *BVCITHI* illud obuium est penes *DITHMARVM* *Annal.* L. III. p. 341. Obuerfatur etiam ante oculos *Burchardus* Dynasta *Thuringiae* tempore *Henrici* *Aucupis*. At continuo aurem vellicat testimonium *Langii* de nobilissima antiquorum *Saxonum* profapia, quod in urbem *Bucithi* et *Burchardum*, *Thuringiae* Ducem, non quadrat. Continuo recordor, *Comites* *Wetineses* dietos fuisse de *Summe* *seborg*.

(r) *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1038. p. 729. *Sigfrithus* praetor *Palatinus* frater *Brunonis* Episcopi *Mendonensis* VII. Kal. *Masi* moritur et in *Winciburgh* tumulatur.

(s) *SIMON ERIDERICH HAHN* in *der Reichs-Historie* P. III. c. 2. §. 10. p. 88. sqq. *IOANNES MICHAEL HEINECCIUS* in *Antiqq.* *Goslar.* L. I. p. 107. sq. ad a. 1105.

(t) *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 255. *Sigfridus* Comes priores miseras suas sequentibus exaggerans, totam pacem *Saxoniam* - tantis implevit querimoniis, ut tam *Ducem* *Lotharium*, quam *Rudolphum* *Marchionem*, *Fridericum* *Palatinum* comitem, *Wigbertum* atque *Ludouicum* nonnullosque alios ab obsequio traheret Imperatoris. Et paullo ante: Episcopus *Halberstadensis*, nec non *Gertrudis*, illa praepotens per *Saxoniam* vidua, violentiam pati ab Imperatoris praesidiis, inuisione praediorum suorum, clamitabant. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1115. p. 738. Contra Imperatorem *Liutgerus* et principes praedicti (inter quos *Palatinus* Comes *Friethericus*) adiunctis sibi *Fritherio* Comite *Westphaliae*, *Henrico* fratre suo, *Henrico* de *Lindburg* (*Limburg*) - tendunt. Conf. *Diploma* *Reinhardi* Ep. *Halberstad.* ad a. 1114. apud *LEVCKFELDIUM* in *Antiqq.* *Halberstad.* p. 702. sqq. et *CHRONICON HALBERSTADENSE* p. 131. T. III. *Leibn.*

(u) *NECROLOGIUM HILDESIENSE VETVS* To. I. *Leibn.* p. 763. III. *Idus* *Februar.* occisorum plus millium in loco, cui nomen *Welphesholt*. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1115. p. 738. Imperator *Saxonibus* in loco, qui dicitur *Welphesholt*, occurrit: ibique III. *Idus* *Februarii* acriter cum

49

mas coniecerunt angustias. (x) Imperator moderatior redditus tandem a. 1119. restituebat Principibus nonnullis, quae ipsis abstulerat, ac anno sequente Lotharium, Fridericum Palatinum Comitem, Rudolfum, marchionem Stadensem, aliosque in gratiam recipiebat. (y) Quo ipso anno 1120. Fridericus diem obiit supremum. (z) Vxore v- sus est Fridericus *Mechtildi*, filia Thetbergae, in cuius honorem et memoriam incisum est saxo epitaphium in choro templi aedis sacrae Hamerslebiensis, anno 1108. exstru- ctum. (aa) Ex hoc matrimonio in lucem editi sunt *Fridericus* iunior, et tres filiae *Adelheidis*, *Iuditha* et *Agne*. Adelheidis nupsit Goswino, dynaste comitatus Heinsber- gii in agro Iuliacensi, eique peperit Salomen, nuptam postmodum Burchardo Co- miti Dassiliensi: Philippum Archiepiscopum Coloniensem, Henrici Leonis aduersari- um: Mechtildin coniugem Dedonis Craffi, Comitis Rochlicensis: et Godfridum he- redem comitatus Heinsbergenensis. Iuditha in thorum adscita est a Ludouico, Comite Aldenhufano. Agnen seu Agnesam duxit in vxorem Conradus, filius Comitis Plocen- sis,

es congregantur. Silua catuli, Welphsholt, fuit sita in Comitatu Mansfeldico iuxta Gerbsted, Sand- dersleben, et loca vicina, vti docet I. G. LEVCKFELDIUS in Antiquit. Halberstad. p. 594.

(x) *CHRONICON MALLEACENSE* ad a. 1115. p. 218. Ainricus Imperator a Saxonibus deuictus est. *ANNALES HILDESHEMENSES* l. c. *Saxones victoria plene potiuntur. DODECHINVS* in Appen- dice ad Marianum ad a. 1115. p. 469. *Imperator cum Saxonibus pugna facta multos suorum perdens re- uertitur.* *HELMOLDVS* Chronici Sclauorum L. I. c. XL. p. 573.

(y) *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 262. 263. *Conuentu Rhenansi partibus habito, tam aduersariorum quam amicorum Imperator concorditer vsus consilio, vnicuique per totum regnum suis rebus spoliato, propria concedi praecepit, cunctaque regum antiquorum ficalia suam in dittonem interim recepit.* *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1120. p. 739. *Dux Lutgerus, Fridericus Palatinus Comes, Rodolfus et plures alii Imperatori reconciliantur.* *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 263. *Fridericus Palatinus Comes, qui nuper se a caeteris dissocians Regis fidelitati deuinxerat, obisit.*

(z) *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 263.

(aa) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 248. Mechtildis haec Thebergae filia a. 1108. fundauit et insti- tuit coenobium Hamerslebiense. Primam fundationem *CASPAR CALVOER* tribuit Episcopo Halber- stadiensi Bernhardo eamque in annum 961. reuicit, in Saxonia antiqua gentili et Christiana P. IV. L. II. c. XIX. p. 515. sq. Litterae ipsius Reinhardi Episcopi Halberstadenensis a. 1112. datae et apud I. G. LEVCKFELDIUM in Antiqq. Halberstad. p. 700. sqq. obuiaae. Eae Friderici, et vxoris Machtildae mentinerunt, erroremque Calvorii fati superque aperiuunt, atque sic habent:

Ego REINHARDVS Halberstadenensis Dei gratia Episcopus, Notum sit Christi fidelibus presentibus et futuris, quod ego REINHARDVS Halberstadenensis Dei gratia Episcopus, diuina suadente gratia, pro remedio anime mee, in villa, que dicitur Osterwick, regularem Clericorum vitam, quae beati *Angu- stini* inscribitur, instituerim, et Canonicis ibidem Deo famulantibus in sustentationem praedia dona- uerim, sita in comitatu Frietherici Comitis in villa, quae dicitur *Ostenleue*, videlicet XX. et VIII. man- sos, et dimidium cum mancipiis vtriusque sexus pertinentibus, et duo prata cum tota decima eius- dem ville, et in *Bickendorf* veniam vnam dimidio manso, et siluam vnam eidem ville adiacentem cum duobus iugeribus in Comitatu Luidegeri Comitis, in *Langelen* tres mantos et dimidium. Postea quaedam matrona nomine *THIETBURGIS* religionis habitum professa pro salute anime seu et paren- tum suorum, *MACHDILDA* filia sua, et ceteris hereditibus suis presentibus et consentientibus predia sua beato Stephano in Halberstad sub hac condicione se traditurum promisit, si predictam vitam quam in Osterwick inchoaueramus, in villam, que dicitur Hamersleb, transferremus. Cuius salu- bre votum, vt oportuit, intendentes, nec minus incommoditates forensium causarum, que in Oster- wick prefatam vitam plurimum inquietate poterant, declinare cupientes, accepto fidelium Ecclesie nostre consilio cum prememorata persona datisiam suis, vt promiserat, prediis pacti presinito sen- tentiam confirmauimus, et fratres, quos in Osterwick Deo seruire disposueramus, nunc mutata, vi- uendi regula in *HAMERSLEVE* transtulimus. Hec autem predia, que predicta Thietburgis S. Ste- phano in Halberstad cum mancipiis vtriusque sexus, agris cultis et incultis, pratis, molendinis, aquis aquarumue decursibus, et cum omnibus vtilitatibus, que inde prouenire possunt, perpetua stabilitate contradidit, sita sunt in Comitatu Frietherici Comitis, videlicet in villa, que dicitur *HAMERSLEVE*, XX. mansi et octo, in *Wagersleue* XX. mansi et vnus, in *Wirdesleue* XV. mansi et dimidius, in *Lutechen Hamersleue* VI. mansi, in *Gundinesleue* vnus mansus: dehinc *MACHDILDA* eiusdem re- ligiosae Thietburgis filia cum consensu et fauore filii sui Widekindi predia, que mater sua S. Ste- phano donauerat in prescripte vite supplementum in *Hamersleue*, suorum prediorum traditione am- pliauit. Hec autem predia, que *MACHTILDIS* sancto Stephano cum mancipiis vtriusque sexus, agris cultis et incultis, siluis, pratis, molendinis, aquis, aquarumue decursibus, et cum omnibus vtilitati- bus, que inde prouenire possunt, perpetua stabilitate contradidit, sita sunt in Comitatu Friethe- ric Comitis, videlicet in *Helinge* et *Stapelinge* et *Hellinge* et *Meintorp* XXX. et VIII. mansi, in *Hursinge* XIII. mansi, in *Bertensleue* duo mansi, in *Arresleue* (est Orsleue) XIII. mansi, in *Ta- desforff* IX. mansi in *Rotammersleue* vnus mansus, in *Wereninge* vnus mansus, in *Bonesforp* duo mansi, in *Ballesforp* vnus mansus, in *Dutemdorp* vnus mansus, in *Baddenleue* VIII. mansi et dimi- dius; In Comitatu *HENRICI* Marchionis, in *Stenberge* vnus mansus et tria iugera, in *Glasinge* vnus mansus, in *Hillesleue* vnus mansus: In Comitatu *Gertrudis* Comitissae in *Adenesleue* XI. et duo mansi, in *Westeren* duo mansi, in *Datheim* vna mansio et quinque iugera, et vnum *Panstal*, in quo

ab eis, qui Geographia
Fridericus primus seu
o Saxoniae Palatino Co
(g) Merique primum Pa
n Weinenlem. Quod
ci I. filio, qui a. 1098.
us est. *CHRONICO*
gius, ab Imperatore He
lit, Imperator enim is v
s) odium aduersus Saxo
niuit. Principes e contra
tendam auitam libertatem
titudibus priuauit, aliosque
modi erat Reinhardus E
rus, Fridericus Comes Arn
hario, nuper dynasta Que
si aliisque procedibus, qui
onis confluerunt cum Ho
num Februarii anni 11
et fugarunt, tum in su

monachicam vitam, Burch
religiosam vitam, in pri
rimur. Anno itaque Dm
archiepiscopus Bremensem
berstadenfis, Wintherus Mei
fundationem clarissima, et Co

soli repugnare enarrationi et
entes quam Sommerleberge
mmo nonne vocantur. Con
Communis stipe enim vix
ex nobilissima Saxonum est
lectorem audire delectat, no
hedeis, originem dante au
Praximus natale Domini re
statuto ac esse beneficium
notissimus erat Burchardus
BERGENSE ad a. 1099. p.
CHVS HAMERSLEBIENSIS
561. Per tribum igitur BUCH
merseburgum erat suum, ha
quod nunc indubie BUCH
III. p. 141. Obiter facit
At continuo athen videri
quod in vrbem Ducis et
omites Weinenles dicitur

is praetor Palatinus frater
gbi sumatur.
§. 10. p. 88. 89. IOANNES
1105.
miseria: suas sequentibus
m Duce Lotharium, quam
etque Ludouicum nouellum
Pateris, nec non Gertrudis
indidit, inuastare praedicti
738. Contra Imperatorem Loth
linactis sibi Fridericus Comes
tendant. Conf. Diploma Beati
Halberstad. p. 702. 89. et 900.

III. Idus Februar. 1105.
MENSES ad a. 1115. p. 71
ne III. Idus Februarii actio

sis, marchio Brandenburgicus, qui in itinere Romano periit ictus sagitta a. 1152. (bb) *Fridericus iunior* seu secundus in deliciis erat Episcopus et coenobii. Reinhardus Episcopus Halberstadenſis a. 1120. cum constituit Aduocatum coenobii Scheningenſis, quod a S. Laurentio nomen trahit. (cc) Litterae Lamberti a Gennep, Abbatis Werdingenſis ac Helmſtadienſis, docent, eundem fuiſſe aduocatum monaſterii, quod ad moenia Helmſtadii reſtat et S. Ludgero eſt conſecratum. Idem fuit aduocatus collegii illuſtris Quedlinburgenſis. (dd) Id in primis Friderico laudi ducendum eſt, quod ſummo a Lothario Imperatore ornatus ſit fauore. Anno enim 1129. interfuit cum Lothario comitiſ Goslarienſibus (ee) ac ſubſcripſit diplomati imperatorio. Paulo poſt verſatus eſt in comiti� Brunſuici agitatſ. (ff) Tempore proximo adſectator et comes Imperatoris fuit conſtantiffimus, quocum a. 1136. fuit in Comitiſ Merſeburgenſibus, vbi Lotharius fundacionem monaſterii Formbachenſis ratam habuit. Anno ſequenti adfuit eidem Bardouici, ibique inſertus eſt Diplomati, quo exſtructio noui in vicinia monaſterii Sigebergenſis confirmatur. Lothario Italiam repetente, ipſe domum repetiit, et anno 1137. Halberſtadii verſatus eſt, vbi Rudolfus Episcopus Synodum prouincialem celebrabat, Biennio poſt in agrum Bremenſem cum exercitu profectus eſt, comitante Rudolfo II. Marchione Stadenſi, atque vrbem Bremam, Adalberone archiepiscopo in itinere Romano

coquitur ſal. In curti Humenuel de Bruchdorp per totum, in *Thoteskuli VIII.* manſi, in *Warendorp V.* in *Langebecke V.* in *Diſſorp V.* in *Riſtede V.* in *Elem VIII.* in *Butenſide IV.* in *Winesbuitlè VIII.* in *Walenkote X.* in *Ardorp I.* in *Thurnitorp IV.* in *Schepingen IV.* in *Goriſſe I.* in *Annantorp I.* in *Diſſili IX.* *Wallenſtilde* per totum, in *Heſſili*, duo manſi. Vt ergo pacti noſtri cum premiſſa matrona habiti, firma ſtaret definitio, predia, que fratribus, in primo in Oſterwick conſtitutiſ, deputaueramus, et predia, que predicta Thietburg S. Stephano in Halberſtad donauerat, cum prediſ Machtilda, filia eius Thietburgis, in Canonice vite vſum deputatiſ beato *Pancratio in Hamersleue* perpetua ſtabilitate tradidimus. In huius rei teſtimonium interſuerunt Conradus camerarius, Thietmarus prepoſitus, Gerardus prepoſitus, *FRIDERICVS* laicus et *FRATRES EIVS*. Walat, Adelbertus comes, Quibus ita geſtiſ preſatus Widekinus depoſito ſeculariſ militie cingulo ad preſatum monaſterium in Hamersleue regulariſ vite facta profeſſione ſe ipſum ſancto Pancratio obtulit et ſancitatis veſtem ſuſcepit. Et quoniam ſuſceptam miniſteriſ cura prouocatur eccleſiaſticarum rerum prouidere cautelam. Hoc quoque ſtatuiſmus, vt, obeunte patre eiſdem eccleſie, fratres ibidem conſtituti alium patrem, vel in eodem clauiſtro vel in eodem propoſito militantem, ſibi eligendi libertiam habeant poteſtatem, ad mutandam vero vite preſcripte regulam non preſumat inſerre violentiam. Et vt he traditioniſ et predictae regule inſtitutioneſ firme, ſtabileſ, et ſemper inconuulſe permaneat, interpoſito anathemate, beati Petri auctoritate et noſtra precipimus, et ſigilli noſtri impreſſione confirmamus. Data quinto Iduſ Auguſti, Vigilia S. Laurentii, Anno Dominice Incarnationiſ M.º C.º XII.º Indictione quinta. Ter memoratur Friethericus comes, ſed non additur vinculum proſapiae, cuius interuentu contigit Machthildem, Thietburgiſ filiam. Memoria potius ingeritur *Widekini*, iſque perſpicue traditur fuiſſe Machtildae filiuſ primuſque Abbas Hamerslebenſiſ. Sequor tamen *Meibomium*, qui Fridericum ſeniorum perhibet ex Vda fuiſſe natam et cum Machthilda, Thietbergae filia, matrimonio coniunctam. Hic enim Sommerſeburgica et Hamerslebenſia accurate habuit cognita. Huic ſi adſentimur, Friderico II. adſcribendi ſiateres et inter eoſ nominatiſ *Wedekinus*. Deinde notatu haud indignum eſt, Reinhardum in charta huius fundacioniſ plane tacere de monaſterio quodam, quod in Hadmersleben iam exſtiterit, et *Meibomium* ſine vlla adiectione Mathildam vocare fundatricem coenobii Hamerslebenſiſ, quum tamen circumferantur duo Diplomata, vnum Ottoniſ primi et alterum Ottoniſ tertii, quibus diſtincte demonſtratur, ſaeculo iam decimo et praefidentibus Episcopatuſ Halberſtadenſi Bernharde et Hildwardo coenobium Abbatiaſ ſubiectum et S. Petro Stephanoque ſacrum Hadmerslebenſiae floruiſſe. Qui autem norunt, duo eſſe in Hamersleben coenobia, vnum Monachorum, alterum virginum ſacratum, dubitationem ipſam per ſeſe ſoluent. De coenobio illo poſteriori, cuius fundatio eſt antiquior, videndi ſunt *IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS* in *Antiquitatibus Gröningenſibus* c. XXVII. p. 235. ſqq. et *CASPAR CALVOER* in *Saxonia Antiqua gentili et chriſtiana* P. IV. L. II. c. XIX. p. 515. ſqq.

(bb) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 248.

(cc) Diploma ipſum ſeu chartam Reinhardi exhibet *IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS* in *Antiqq. Halberſtadenſis*. p. 710. ſqq. vbi vocatur *Fridericus Comes Palatinuſ*, eiſdem loci *Aduocatuſ*. Sequenti autem anno idem Episcopus Reinharduſ coenobio S. Laurentii Scheningenſi poteſtatem eligendi aduocatum concedit. *LEVCKFELDIVS* in medium adfert Reinhardi chartam l. c. p. 712. ſqq. Memorabilia ſunt verba p. 713. *Praepoſituſ et fratres, quem vulgato nomine Aduocatum vocant, eligant, et ſi plus iuſto forte importunuſ eſſe voluerit, episcopali auctoritate alium magiſ idoneum illi ſubſtituant.* In ſubſcriptione p. 715. Fridericuſ ſeſe vocat *Palatinuſ Comitem iuniorum*, et aduocatiſ illam ſeu amiferat ſeu lubenſ alteri tradiderat, ſiquidem *Eberharduſ* vocatur *Aduocatuſ Scheningenſiſ coenobii* in eadem charta.

(dd) *CHRONICON MARIENTHALENSE* Meibomianum p. 248.

(ee) *MADERVS* in *Antiqq. Brunſuicenſibus* p. 227. et *SCHATENIVS* *Annal. Paderborn.* P. I. L. VIII. p. 720. diploma Lotharii produciunt, quo id ipſum comprobatur. Confer *HEINECCI* *Antiquitateſ Goslarienſeſ* L. II. ad a. 1129. p. 124.

(ff) *SPANGENBERGIIVS* in *Chronico Saxonico* c. 217.

Fuit hic princeps omni pietatis, iustitiae, fortitudinis ac mansuetudinis laude excellens, statura corporis procera et ad maiestatem composita. Solo matrimonio infelix, quippe qui coniugem summo loco natam, forma moribusque decentem, neque infecundam, ab importunis sacrificulis non tam persuasus, quam compulsus, inuitus repudiavit. Cultus diuini incremento quantum studuerit, sola fundatio Vallis Mariae (ll) ad Helmstadium ostendit. *ALBERTVS* Sommerseburgius, patre defuncto, Palatinatu potitus est, eumque summa cum laude administravit. Et si autem Henrico Leoni sanguine iunctus esset, persuaderi tamen sibi passus est, ut cum aliis magnis principibus arma contra eum sumeret. (mm) Duravit id belli per quadriennium integrum, sopitum tandem auctoritate Imperatoris Friderici primi, qui honestis conditionibus propositis pacem omnibus reddidit. Rediit igitur Albertus Palatinus cum Leone in gratiam et cum eo de pace mutuis affinitatibus inter dissidentes concilianda iterum iterumque, licet euentu irritato, tractavit. Antequam bello illi civili in Leonem suscipiendo nomen suum daret, anno 1164. mense Ianuario euocatus est a Gerone Episcopo Halberstaden- si ad compositionem controuersiae cuiusdam inter Huiesburgensem et Marieuallensem Abbates iam diu agitatae. Vtriusque monasterii quod aduocatus erat, lubens comparuit. Verum episcopus alios prius in consilium adhibitos secum habebat, nempe Hermannum Verdensis Episcopum, Baltramum summi templi praepositum, Fridericum Decanum: et ex Politicis Adelbertum Wernigerodanum Comitem, Sigfridum et Ludolfum Barones de Suanebeck, aliosque ex equestri ordine non paucos. Ab his sine molestia negotium omne litis compositum est. (nn) Anno 1169. confirmavit donationem sororis Abbatissae Quedlinburgensis et Gandersheimensis Adelheidis IV, uti aduocatus vtriusque illustris collegii, impertitam coenobio Michaelsteinensi ad Blanckenburgum, (oo) Anno 1176. fuit in monasterio S. Ludgeri, accitus eo a Wolfrano Ab-

(ll) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 255. Fridericus Monasterii Vallis B. Mariae iecit fundamenta anno 1138. sed ante annum 1146. non absoluit. Impedimenta omitto: nam fuerunt varia et prae reliquis administratio Comitatus siue territorii ad Ecclesiam Bremensem pertinentis, quod Hartwicus familiae Stadenfis ultimus pro hereditate paterna possidendum quidem acceperat, sed Friderico Palatino, homini sapienti et iustitiae amanti, administrandum tradiderat. Tantam Friderici dignitatem enarrat *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1144. p. 163. a, b. Anno Domini M. C. XLIII. Rodolfus iunior, Comes, in Thietmarsia occisus est in Comitia sua, et frater suus Hartwicus, maior Praepositus Bremensis, dedit omnem hereditatem suam Bremensi ecclesiae, ut concederetur sibi comitatus Bremensis. Et sic Bremensis ecclesia, quae Principes Stadenfes in quieta possessione longo tempore tenuerant, in suum dominium recepit, hereditatem videlicet Principum et Idae et Friderici, et facta est legitima heres parentum praepositi Hartwici per solemnem, et legalem donationem. Inuestitus est ergo Hartwicus Praepositus, et Fridericus Palatinus, sororius suus, suscepit pannum a rege Conrado, et statutum est, ut esset coadiutor suus et iudicaret pro eo in placitis Principalibus. Dux autem Henricus adhuc puer per tutores suos conuersus est Regi et omnibus Principibus, quod Archiepiscopus Albero matri suae promississet, quod, si moreretur Rodolfus, filio suo Duci conferret Comitatum. Vnde post multas querelas secundum mandatum Regis conuenerunt Kamesso ad causae definitionem. Archiepiscopus praesuit in iudicio ex vna parte; puer Dux ex alia. Praepositus et Palatinus consiterunt ad negotii ventilationem. Auditores aderant Thietmarus Verdensis Episcopus, Albertus marchio, Comes Hermannus de Winceborch et frater suus Henricus de Dasse (ASLO) et magna multitudo militum. Hinc disce, Friderici II, matrem fuisse Idam, sororem Rudolfi et Hartwici Comitum Stadenfium. Fieri tamen potuit, ut *MEIBOMIVS* non ex ignorantia, sed praesidiis monumentorum veterum instructus, Friderico seniori Mechthildam vxorem tribuerit. Mihi ita felici esse haud contigit, ut sollicitus licet scrutator fundamentum adfectionis Meibomianae inuenire potuerim. Charta Reinhardi, quam supra exhibui, videtur omnino repugnare sententiae Meibomianae. Sed peritiores perorent et dirimant hanc dissensionem. Nam venerator sic Meibomiorum merita historica, ut contradicere eis non audeam. Pergit *MEIBOMIVS* in *Chronico Marienthalensi* p. 225. Tandem absolutis aedificiis, et fratribus siue monachis ex monasterio Veteris Campi euocatis, Rudolfus antistes ac Fridericus fundator denuo in Valle Mariae conuenerunt, praesentibus simul multis viris religiosi et nobilibus. Ibi Palatinus nouum hoc suum monasterium in honorem Dei cultusque diuini augmentum abs se liberaliter constructum, antistiti commendauit, qui illud vna cum Erpone summi templi Decano aliisque Canonicis primariis in tutelam ac patrocinium Beati Stephani ac Ecclesiae Halberstadenfis suscepit, diris deuouens omnes, qui res monasterii quoquo modo deteriores redderent. Dedit conuentui hoc tempore Palatinus praedium Brandesleue, et quartam partem nemoris Lappewalti: quibus alii de suo etiam nonnulla adiecerunt. Idem tamen p. 253. donationem illam partis quartae Lappenwoldi tribuit Agnesae, vxori Friderici IV. posthumi.

(mm) *CHRONICON SPANGENBERGII SAXONICVM* ad a. 1164. *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 250. *HELMOLDVS* Chronici Sclauorum L. II. c. 7. p. 623.

(nn) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 250. sq.

(oo) Priuilegium imperatoris Friderici I., *FRIEDERICVS* diuina fauente clementia Romanorum Imperator „Augustus. Inter cetera potestatis a Deo nobis constitute molimina precipuam ecclesiarum sollicitudinem gerere commonemur, ut, que ad pacem fiunt, in eisdem ordinem, quorum orationibus fructum,

VATORIBVS
 mansuetudinis laude
 Solo matrimonio in
 que decentem, neque
 compulsi, inuitis rep
 ndatio Vallis Mariae (O
 atre defuncto, Palatinu
 m Henrico Leoni fango
 magnis principibus arm
 in integrum, sopitum cas
 nditionibus propositis po
 cum Leone in gratiam
 illanda iterum iterumque
 onem suscipiendo nomen
 ne Episcopo Halbestaden
 genem et Marieuallensem
 scatus erat, lubens compo
 cum habebat, nempe He
 li praepositum, Fridericu
 comitem, Sigfridum et
 non paucos. Ab his in
 169. confirmavit donat
 Adelheidis IV, vti adu
 aelsteineni ad Blancken
 accitus eo a Wolfruo

Abbate Wertinenfi, siquidem eius coenobii aduocatus erat, parente defuncto. Abbas ille,

etum vite eterne possidere mereamur. Notum sit igitur omnibus imperii fidelibus tam futuris quam presentibus, quod fidelis nostra ADELHEIDIS ecclesie Quidelingeburgensis et Gandersheimensis Abbatissa facta quodam concambio cum fratribus de Lapide S. Michaelis contulit et dedit eis filiam quamdam cum fundo sitam ante Hartum iuxta riuum, qui dicitur Goltbecke in Cometia dilecti consanguinei nostri Henrici Ducis Bauariae et Saxoniae, ad cuius filue recompensationem predicti fratres de Lapide S. Michaelis quatuordecim mansos et dimidium bonorum suorum VII. talenta et dimidium soluentes, preface Abbatisse et ecclesie Quidelingeburgensi tribuerunt: His autem finibus eiusdem nemoris termini concluduntur. versus austrum montem includit minorem Stopenberg et latus tangit maioris Stopenberg, inde ad occidentem riuo, qui preterfluit, finitur. ad orientem vero finit vic, que aquarum via dicitur, cingitur, et vsque in campi planitiem extenditur. indeque per viam, que de Lenceze in Goldorph ducit, sicque in riuum Goldbecke pertingit. et quoniam idem concambium ad commodum vtriusque ecclesie rationabiliter ordinatum est, nos quoque predictam filiam ecclesie in Lapide S. Michaelis nostra auctoritate confirmamus. Placuit etiam nobis alias eiusdem ecclesie possessiones omnes nostra confirmatione roborari, videlicet dominicale Euingeroth cum appendiciis suis, Dominicale Northolt, cum noualibus et appendiciis suis, dominicalia Chalersue et Halsingen cum noualibus et appendiciis suis, et quecumque nunc possidet ecclesia, vel in futurum iuste possidebit, in agris, pratis, pascuis, siluis, terris, cultis et incultis, aquis aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, et ceteris utilitatibus, que sunt super terram. Vt autem hec omnia supra dicta rata semper et inconuulsa permaneant, presentem paginam inde conscriptam sigillo nostre maiestatis iussimus communiri, districte prohibentes, ne quis ausu temerario fratres et ecclesiam preminatam in bonis suis inquietare presumat. Quod qui fecerit, L. libras auri componat, dimidietatem camere nostre et medietatem fratribus ecclesie eiusdem persoluat. Huius rei testes sunt, Arnoldus Treurenfis Archiepiscopus, Philippus Colonienfis Archiepiscopus, Conradus Wormaticenfis Episcopus, Relishardus Herbipolensis Episcopus, Burchardus Abbas Fuldensis, Henricus Dux Bauariae et Saxonie, Otto marchio de Brandenburg, Berthold Comes de Andesse, Ludouicus Landgrauus, Ludolfus Comes de Waltingerode, Conradus Comes de Regenstein, Gonzelinus Comes Quein Albertus comes de Werningerothe, Cuno de Minzenberg, Henricus de Gathersleue, Jordanus de Blanckenburg, Lupoldus et Anno frater eius de Heimenburg, Ludolfus aduocatus de Brunewich, Ebertus de Quidelingeburg, Cunemannus de Blanckenburg, et alii quam plures.

Signum Domni Friderici

Romanorum

Imperatoris inuictissimi

Ego Godefridus Cancellarius vice Christiani Maguntini Archiepiscopi et Archi-Cancellarii recognoui.

Acta sunt hec Anno dominice incarnationis M^o. C^o. LXX°. III°. Indiction, VI. regnante domno Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XXII°. Imperii vero XX°. Datum apud Franckenfurt. VI. Idus Iulii feliciter Amen.

DIPLOMA ADELHEIDIS ipsam: "In nomine sancte et indiuidue Trinitatis, ADELHEIDIS diuina fauente clementia Quidelingeburgensis et Gandersheimensis Abbatissa, filia Palatini Comitis Friderici, dilectis in Christo filiis - - Abbati de Lapide sancti Michaelis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Cum totius boni operis perfectio in sola caritate persistat, caritas autem nisi per exhibitionem operis perspicua esse non potest, et euident, venerabilia ecclesie Dei cenobia earumque personas diuini sincerius mancipatas obsequiis, alicuius gratie incrementum ditare et sublimare dignum et salutare duximus. Quapropter omnium Christi fidelium presentium scilicet et futurorum noscat industria, quod nos diuini amoris instinctu pro remedio anime nostre Ecclesie sancti Michaelis XVIII. mansos de nouali nostro iuxta villam Thietforde in pago, qui vulgo Northolt nuncupatur, donauimus, ea videlicet ratione, vt ex illis ecclesie inopia et fratrum releuetur penuria, et nobis augmententur bonorum suffragia. Paci quoque et tranquillitati ecclesie materna sollicitudine prouidere cupientes, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, sanctique Seruacii confessoris, patronorum nostrorum, et nostra decernimus, vt nullis sub nostra dominatione degentibus fas sit presatam ecclesiam temere perturbare eiusque possessiones a nobis adquisitas et postmodum acquirendas aliqua occasione auferre vel minuere seu quibusque vexationibus fatigare, sed omnia ad gubernationem ecclesie firma conferuentur et stabilia, sustentationibus et usibus fratrum in perpetuum profutura. Et ut hec nostre donationis liberalitas stabilis et inconuulsa omni permaneat tempore, hoc testamentum inde conscriptum sigillo et auctoritate sancti Seruacii subter-

elementia Romanorum Imperatorum precipuum ecclesiarum subuenimus, quorum occasionibus

ille, tum salutis suae fatagens, in dicto monasterio instituit, vt die obitus sui anniuersario

signari fecimus. Facta sunt autem hec domino Imperatore consentiente, presentibus hominibus liberis et ministerialibus ecclesie, Hogero comite de Liewenberch, Comite Hogero de Mannesvelt, Comite Ottone de Walckenstein, Bertoldo Camerario, Eliso dapifero, Friderico marscalco, Etelgero pincerna, Hugemaro de Quidelingeurch, Conrado Crispo et fratre eius Renlao, Heremanno de Marsvelt, Liudolfo et Othérico, Bertholdo et Burchardo de Theforde, Erckenberto prefecto, Alberone de Reden, pretereaque quam pluribus aliis

„Signum Domne Abbatisse

Quedlinburgensis

„et Gandershemensis

gloriosissime.

„Ego Prepositus Sancti Iacobi et Sancti Wiberti recognoui, Acta sunt hec anno dominice incarnationis M^o. C^o. LXX°. III°. Indictione XIIIa, regnante Friederico Romanorum Imperatore, anno regni eius XXI°, imperii vero XX°. Anno dominationis Domne Abbatisse XXIII°. Data in Quidelingeurch apud claustrum Sancti Iacobi. VI. Non. Iulii feliciter Amen.

Aliud eiusdem Adelheidis Diploma, ex quo adparet, Athelbertum Aduocatum fuisse vtriusque Ecclesie tum Quedlinburgensis, tum Gandersheimensis:

„In nomine sancte et indiuidue Trinitatis, Ego ATELHEYDES Quidelburgensis et Gandershemensis Abbatissa quarta, * vtriusque ecclesie mater et domina, filia Palatini Comitis Friderici, dilectis in Christo filiis ROTHEHERO Abbati monasterii de Lapide sancti Michaelis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Sicut specialia matris dilectionis, solonis propensiori pietatis studio imminere, et piis petitionibus fidelium deuota adimplerentur assensum exhibere, vt enim vere cultus religionis et caritatis vnitas et Deo grata seruitus possit subsistere, rex et loca filiorum nostrorum protectioni nostre munimine defendere, et benignitatis studio, qua possumus, conuenit augmentare, quatenus sanctitatis proposito, quod ex optima elegerunt, tanto liberiori deuotione studeant inherere, quanto ab eis vigilantius curauimus omnem satisfactionem indebitam submouere, quapropter in Christo fratres vestris iustis petitionibus clementer annuentes, omnium fidelium presentium scilicet et futurorum noticie patefacimus, qualiter siluam quamdam cum fundo ecclesie Gandersheimensis pertinentem, sitam ante hortum, iuxta riuum, qui dicitur GOLTBECK iuxta Grangiam, que dicitur *Enurgodesyode*, quod nunc mutato nomine *nouus lapis sancti Michaelis* nuncupatur, in Comitatu Henrici Ducis Bauarorum et Saxonum cum certis terminis Ecclesie Quedlenburg, quadam rationabili concambitione contulimus. et quomodo eiusdem ecclesie Quedlinburgensis XV. mansos singuli decem solidos reddentes, quos ecclesia prefati Abbatis Roteheri in quieta possessione et in dote possedit, pro restitutione et recompensatione silue ecclesie Gandersheimensis reddidimus, predictam autem siluam cum fundo vsui fratrum exponendam iam prefate ecclesie Abbatis Roteheri pro restitutione mansorum ob memoriam nostri in possessionem assignauimus, quia illam et in situ et in noualibus et in pascuis vsui ecclesie necessariam esse cognouimus. Facta sunt autem hec annuente fratre nostro Athelberto Palatino Comite vtriusque ecclesie aduocato, presentibus fratribus et sororibus vtriusque ecclesie, Rutico aduocato, Burchardo camerario, Johanne Burchardo, Horwino dapifero, Ministerialibus vero ecclesie Quidelinburgensis Theodorico dapifero, Athelgero pincerna, Himaro, Keelevv, Albono, Thiderico, Ministeriali vero Ducis Infrario, ceterisque fidelibus. Pro firmamento autem huius concambitionis, vt venture posteritati omnem nodum questionis absolute dissoluamus, nomina villarum, in quarum pago cambitio mansorum consistit, speciatim supponimus, *Hatberc* tres mansi, *Aspenstedt* vnus, *Oldenrode* vnus, *Widelene* vnus, *Querenbeck* vnus, *Orden minor* tertius dimidius, *Kellersleue* vnus, *Morsleuen* tres, *Onordorp* vnus. Decernimus ergo auctoritate beati Petri Apostoli et sanctorum Patronorum nostrorum, Dionysii Martyris, Seruacii confessoris, Anastasii et Innocentii confessorum, et nostra, vt hanc nostre constitutionis paginam nec ecclesiastica secularisve persona temere presumat perturbare, vel aliquibus vexationibus fatigare. salua nimirum matris ecclesie iusticia et reuerentia. Et vt hec nostre donationis

* Quarta eius nominis in Gandersheim, tertia in Quedlinburg. D. KETNERVS ad Diplomata Quedlinburgensia p. 197. I. G. LEVCKFELDIVS in Antiquitatibus nummariis Quedlinburgensibus p. 221.

VATORIBVS
vt die obitus sui anniver

rio sacra nocturna et diurna fierent, eleemofynae distribuerentur, atque ita anima ipsius Deo reconciliaretur. (pp) Biennio post (qq) cum Henrico Leone arma sumfit adversus Vdalricum Antistitem Halberstadensem: siue quod ab Episcopi praesidiariis militibus, ex Hornburgo, arce munitissima, subinde excurrentibus, iniurias et detrimenta accepisset: siue quod machinationibus inquieti et turbulenti huius Episcopi perniciosius refragaretur. Expugnatum est in ea expeditione Halberstadium, ipsaque vrbe direpta et incensa templum Stephano protomartyri sacrum conflagrauit. (rr) Vdalricus Episcopus captus ad Leonem, qui ex castris domum redierat, vna cum praeposito Romano Brunsvicum captiuus deductus est. Fridericus Comes tandem obiit (ss) anno 1180. uxorem duxerat *Lutgardim* Hennebergiam, Bertholdi IV filiam, Popponis XII forem, feminam ornatissimam, cuius mater et ipsa scribitur nata ex Palatinis Saxoniae, nomine Bertha, defuncta anno 1190. Sterile fuit matrimonium Alberti. Itaque hereditas obuenit sorori Adelheidi, Abbatissae Quedlinburgensi et Gandersheimensi. Lutgardis marito diu superstes fuit, vixit enim adhuc 1220. quò anno omne suum patrimonium, Mulfeldio et Masfeldio exceptis, filio Popponi resignauit, paucisque post mensibus e vita decessit. SPANGENBERGIVS in *Chronico Hennebergensi* existimat, eam, marito defuncto, Saxonia egressam, et velum sacrum elegisse in monasterio Trostatensi, quod erat in agro Hennebergico, et a. 1177. conditum est. Nominauit ipsa sese in litteris suis Palatinam Saxoniae et Sommerseburgi. Hereditatem Alberti ab Adelheide adiri, indignatus est Henricus Leo, qui successioni huiusmodi contradixit. Princeps id temporis potentissimus, qui se Palatinorum heredem proximum et agnatum dictitabat, Adelheidis, impatiens contradictionis, Comitatum ipsum siue sua sponte siue ab aliis inducta vendidit Wichmanno, Antistiti sacro Magdeburgico, filio Geronis Bauari, Comitatis Seburgensis. Leo ex aduerso arma opposuit et arcem Sommerseburgi funditus dirutam Baroni Warbergio Echardeo tradidit, a quo quum instaurata nonnihil esset a Ludolfo, Wichmanni successore, denuo euersa est. Et eo malorum ventum est, ut simul Helmstadium et Warbergam, arcem Baronum hereditariam, incendio deuastaret Ludolfus. A quo tempore Sommerseburgum penes Archiepiscopos Magdeburgios remansit, licet Warbergii Barones et domicilium et aliquid praeterea iuris fiduciarii ibi retinerent. (tt) Adelheidis pecuniam istam, quam a Wichmanno acceperat, partim in instaurationem monasterii *Wandale* nuper destructi impendit, partim in presbyteros, viduas aliosque tenuioris fortis homines erogauit. Habuerunt vero Palatini isti Saxoniae

...te, profertur hominibus
...omite Hagero de Maanenval, C
...o. Friderico maritico, Erige
...e eius Reiluo. Heremanno
...furd. Erckenbeito prefecto.

...ent hec anno dominice inc
...omanorum Imperatore, anno
...batisse XXIII°. Data in Qui
...men.
...ocatum fuisse vtriusque Ecclie

...burgensis et Gandersheimensis
...latini Camilli Friderici, alle
...baculis eiusque tribus tam
...Sicut specialia materne diu
...vius religiosus et ecclesiastic
...belium deuota adimplerone d
...et Deo gratia seruis posse
...nne defendere, et benigne h
...dino, quod ex optima degen
...ius curauimus omnem iustitiam
...is petitionibus clementer
...facimus, qualiter siluam
...um, iuxta riuum, qui dicitur
...tato nomine *monas lapsi* ian
...onum cum certis terminis
...et quomodo eiusdem ecclie
...is ecclie prefati Abbatis
...impensatione silue ecclesiast
...trum exponendam iam p
...a nostri in possessionem
...etiae necessarium esse cog
...Comite vtriusque ecclie
...ocato, Burchardo camer
...elie Quedlinburgensi The
...trico. Ministeriali vero
...onis, vt ventare postem
...um pago cambio man
...s, *Oldenrade* vrus, *Walden*
...s, *Morsleben* tres, *Quar*
...Patronorum nostrorum, *U*
...t, et nostra, vt hanc nob
...mat perturbare, vd aliqu
...entia. Et vt hec nostre

...ETTNERVS ad Diplo
...a. nummaria Quedlinburg

Quedlinburgensis
gloriosissime

traditio presenti ac futuro tempore, a cunctis fidelibus habeatur firmiter ac stabilior, hoc donationis nomine preceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signare fecimus, et auctoritate magnificentie nostre, vt infra videtur, corroborauimus. Hi sunt testes, et hec sunt nomina eorum, in quorum presentia et auctoritate hec rata atque stabilita consistant. *Hatwigis* preposita Gandersheimensis, *Wernerus* Presbyter ibidem, *Gotfridus* Diaconus ibidem, *Sifridus* Decanus sancte Marie in Haluerstad, *Gotfridus* Prepositus sancte Marie in Quidelingebruch. *Hermannus* Prior *Wiperti*, *Adelbertus* custos sancti Seruacii, *Bertoldus* Presbyter ibidem, *Arnoldus*, *Wolderus*, *Iohannes*, Presbyteri ibidem.

Signum Domne Abbatissae
et Gandersheimensis

Monogramma,
quod paullo ante
dedimus.

Quedlinburgensis
gloriosissime.

Acta per manum Adelhelmi scriptoris. Quarto Idus Iunii. anno dominice incarnationis millesimo. Co. LX°. VII°. Indictione quinta decima. regnante imperatore Frederico anno decimo septimo.

(Locus Sigilli.)

- * Quarta eius nominis in Gandersheim, tertia in Quedlinburg. *KETTNERVS* in *Antiqq. Quedlinburg.* p. 197. I. G. *LEVCKFELDIUS* in *Antiquitatibus nummaris Quedlinburgensibus* p. 221.
- (pp) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 250.
- (qq) *ARNOLDVS* Abbas Lubecensis *Chronica Sclavorum* c. XXVIII. p. 646. T. II. Leibnit.
- (rr) *ARNOLDVS* l. c. *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 251.
- (ss) *MEIBOMIVS* in *Chronico Marienthalense* p. 252. ad *Chronicon Quedlinburgense* prouocat. Sed id, quod edidit Illustris *LEIBNITIVS* eo vsque non pertingit. Quae sequuntur in contextu nostro, ea defumta sunt ex *Meibomii* loco laudato p. 254. 252.
- (tt) *MEIBOMIVS* l. c. p. 252. *CONRADVS BOTO* in *Chronico Brunsvicensi* picturato ad a. 1152. p. 345. *Do Patzgreve Albrecht to der Sommerseborch starff, do vel de Greveschopp an syne suster Alheyden, de was eyne Ebbetine to Quelinborch, darvon kofte Bischopp Wichmann de Greveschopp to dem sichte to Meydeborch. Darumme krigede Hertogbe Hinrick de Lauwe lange mit rome darumme. CHRONICON MAGDEBURGENSE* To. II. Meibom. p. 329. *Wichmanni* vitam breuiter recenset, et rem hanc memoria dignissimam silentio transit. De Ludolpho autem Archiepiscopo, successore ipsius, refert pauca haec, quae ad propositum nostrum faciunt: *Ipsa construxit castrum Somerschenborg, fregit Werberge, et succendit Helmstas.*

xoniae praeter Sommerseburgum quoque arcem *Eilsleuen*, qui nunc pagus est prope Vmmendorffum, vbi vestigia castrum paucis ante annis adhuc supererant. Id cum in damnum dioecesis (uu) Halberstadensis constructum videretur, Conradus a Crozuc expugnatum deleuit. Tenuerunt praeterea castrum Lewenburgum, quod situm fuisse putant ad filuam Herciniam prope Quedlinburgum, quod ego de *Liebenburgo* ad Goslarium intelligo. Nam in eo tractu fuerunt etiam Comites, quibus cognomen de Sommerseburg adhaesit, a quibus Ericus Episcopus Hildesheimensis anno 1347 castrum Woldensteen, Sladen, et Wydenla emit. (xx) De arce Seveckenberge ante dixi. *PETRVS de BRUNNA*, Archiepiscopus Magdeburgicus, qui bonis Gandersheimensibus in Wanzleue imminuit et inhiavit, (yy) Sommerseburgicum Comitatum oppignoraue- rat interposito nongentiarum marcarum pretio. (zz) *Illustres equites de WRISBERGE* non ita pridem eundem tenuerunt Comitatum loco pignoris. (aaa) In arce ipsa Sommerseburgia habuere sub Archiepiscopis feuda castrensia equestres familiae multae, verbi caussa Bodendorffii, Vmmendorffii, quorum beneficia ad Dynastas Warbergios posthaec peruenerunt, Scheningii, Rappii, Hornhufii, Sommerstoppii, Wackersleuii, Sehufii, Spigelii. (bbb) Hisce subiungere placet coniecturam de origine Comitum Wetinensium. Non ignorant historici, Comites Wetinenses tenuisse Palatinatum Saxoniae, antequam eo Fridericus primus, Alberti II et Adelheidis pater, potiretur. Adde, hosce Comites Wetinenses vocari Comites Sommerseburgenses. Prouoco ad exempla, *Fridericus Palatinus de Sumerseburg* anno 1078 pugnavit contra Henricum III: (ccc) qui indubie est Fridericus III Comes Wetinensis. Berta, Friderici I filia, vxor Bertholdi IV Comitis Hennebergensis vocauit sese *Palatinam Saxoniae et Sommerseburgi*. Quare aut Sommerseburgum fuit origo et initium Comitum Wetinensium, aut Palatinatu Saxoniae fuit adfixum pro beneficio Imperatoris. Posterius repugnat historiae, vti mihi quidem videtur, siquidem Sommerseburgum fuit heredium et proprietas successorum Alberti. Restat igitur prius, vt existimemus, Comites Wetinenses ex Sommerseburgi-

CIS

- (uu) *CHRONICON MARIENTHALENSE* p. 252. In Eilsleuen decollatus est marchio Gero, quare eius soror Tetta et coniunx Athela eo circiter tempore, scilicet a. 976. monasterium ibi condiderunt. *DITMARVS* Annal. L. III. p. 343.
- (xx) *Chronicon Ep. Hildes. et Abb. Monast. S. Michaeli*. p. 798. To. II. Leibnit. *Henricus Dux de Brunswick*, XXXII. Episcopus - castrum Woldensteen, Sladen, Wydenla a Comitibus de Sommerseburg pro magna pecuniae summa ecclesiae nostrae acquisiuit. Sed Albertus, Adelheidis soror, fuit vltimus Comes de Sommerseburg. *MONACHVS PEGAVIENSIS* p. 264. ed. Mader. *Ludouicus Comes provincialis* (lege Palatinus) efficitur loco *ADELBERTI de Sommeriskborch*, qui *SINE HEREDE* obiit. Vassallus igitur de Sommerseburg intelligendus est in Chronico memorato.
- (yy) *CHRONICON MAGDEBURGENSE* p. 347. *Praedictus Archiepiscopus castrum Wanzleue pro septem millibus maris Brandeburgicis ab illis de Wanzleue cum omnibus pertinentiis suis ecclesiae Magdeburgensi comparauit et appropriauit. Wanzleuen castrum cum villa Bethmerdorf ac villis Honneberg, Saschemarc, Windechemarc, Kotzelschemarc, Hogenwendemarc, Schapdalmarc et Bredegubz donauit ecclesiae Gandersheimensi Oda, Ludolfi vidua, Ministeriales postea quidam, dicti de Wanzleue, loco Abbatissae administrabant et dirigebant praedia illa eorumque redditus, ita vt incolae sacramentum fidelitatis et subiectionis praestarent singulis Abbatissis. Ministeriales autem illi socordius habebant dominam suam, partesque Archiepiscopi Magdeburgensis, qui in proximo erat, sequebantur, Petrus de Brunna instituebat conuenticulum sacrum in curia sua, dicatum Mariae virgini et S. Gangolpho, atque Canonicos ibi sacra facturos hymnisque aërem turbaturos collocabat. Vt igitur sumptus suppeterent, inhiabat bonis Abbatissae Wanzleubiensibus, ac ministerialibus, inuito et insciente collegio illustri Gandersheimensi, soluebat ex conducto summam argenti mediocrem. Ne autem borus tam opimus retraheretur penitus Pontificis Romani, eliciebatur consensus a Magdeburgensi summo praefule. Papa tum Abbatissae minus fauebat ob intermissam ex aliquo temporis spatio solutionem census annui. Renitente tamen Abbatissa res eo tandem deducebatur, vt redditus dimidii darentur Capitulo S. Gangolphi; iurisdictio autem suprema et iura parochialia cum altero dimidio reddituum remaneret Abbatissae Gandersheimensi. Sic Abbatissa *IVTHA* a. 1330. litem illam, interuentu Ottonis Ducis Brunsvicensis, composuit. Haec ex Archivo Ecclesiae Gandersheimensis adnotanda erant ad Chronicon Magdeburgense. *CALVOERIVS* autem poterat hinc *marcas* dedicisse.*
- (zz) *CHRONICON MAGDEBURGENSE* l. c. *Dominus Petrus Archiepiscopus obligauit castrum Sommerseburg pro nongentis maris Brandeburgicis.*
- (aaa) *D. CONRADVS BARTHOLDVS BEHRENS* in *Vorstellung einiger uhralter hochadelichen Häuser*, sonderlich derer von Steinberg p. 12. 13.
- (bbb) *Chronicon Marienthalense* p. 252. To. III. Meibom.
- (ccc) *PAVLVS LANGIVS* in *Chronico Citisensi* p. 1144. To. I. Pistorii edit. Struuiam. *Interea dux Otto et Fridericus Palatinus de Sumerseburg, diuersis in partibus acriter pugnantes, non ante cessauerunt, quam Henricum cum omnibus suis ad fugam coegerunt; eosque fugientes tandem sunt inscusi, donec eos muro Wirtzeburgensi videbant includi. Annus additur 1078. Ita DEDO Friderici I filius aequo dicitur Comes Palatinus de Sommerseburg. Antequam Sommerseburgum munitum esset castro, dicebatur Sumeringe. DITMARVS* Annal. L. III. ad a. 976. p. 343. *Accusatus apud Imperatorem Gero Comes*

cis vetustissimis deriuandos esse. Insignia Comitatus Sommerseburgii fuerunt trabes octo rubrae, in clypeo albi coloris in transuersum collocatae, quas Berwardus Episcopus Hildes. monasterio S. Michaëlis a se condito a. 1090. adhibenda dedit.

§. X.

De Comitibus Woldenbergicis eorumque aduocatia Gandersheimensi.

WOLDENBERGE, olim castrum et sedes Comitum antiquitate gloriaque florentissimorum fuit, nunc est praefectura Episcopatus Hildesienfis. Locus ipse eminet in editissimo vertice montis, inter siluam exporrectus in umbilicum, vnde nomen ei a monte siluoso inditum. Situs respectu locorum vel illustrium vel notiorum confinium definiendus est. Tribus inde milliariibus et ultra distat ad occasum et boream Hildesheimium, mea quondam alma nutrix. In propinquo est Bokenum et ex parte opposita ultra siluam coenobium Ringelheimense praediues et monachis Benedictinis confertum. Comites Woldenbergenses antiquitatis abstrusae dignitate olim floruerunt. Fit ipsorum mentio iam anno 940. (a) Eminent **WERNERS** saeculo decimo, qui filius **CHRISTOPHORO** et **BENNONE** claruit. Benno fuit Capellanus Henrici IV. et Scholasticus Capituli nobilissimi Goslariensis, quod Simoni et Iudae consecratum est, (b) comen-

Comes a Waldone, et in loco, qui Sumeringe dicitur, hortatu Adelberti Archiepiscopi et Theodorici Marchionis captus, patri meo patruoque firmister est commissus. Hinc patet, palatinum ibi fuisse et comitem et locum et iudicium, idque iam Ottonis II. tempore, quod ipsum ex Athalberonis et Tammonis vita elucet.

- (a) **ANNALES CORBEIENSES** ad a. 940. p. 300. To. II. Leibnit. Comes de Woldenberge venit vulneratus ad monasterium, et cupiens ad reliquias S. Viti in precibus et ieiuniis per noctem cubare, altera die melius habuit, et breui sanatus est. Gratus autem fuit Sancto Martyri. O sancta simplicitas!
- (b) Diploma Henrici IV. Imperatoris, quo Wernerus posteritas illustratur, ab **HEINECCIO** Antiqq. Goslar. L. I. p. 69. in lucem protractum, dignumque, quod heic legatur:

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. **HEINRICVS** diuina fauente clementia rex. Omnibus Christi mihi que fidelibus. tam futuris quam presentibus notum esse volumus, qualiter nos ob interuentum ac petitionem dilecte generitricis nostre **AGNETIS**, imperatricis auguste, quoddam praedium, quod fuerat **Christophori comitis**, suiueque fratris **Bennonis**, nostri Capellani, a filio et herede suo **Bennone** nobis traditum in villa **Partunlep** dicta in pago **norduringun** in comitatu **Vtonis** marchionis situm. ad altare sancti Petri, ab antecessore nostro et genitore beate in Christum memorie **HEINRICO** imperatore primitus erectum. cum omnibus suis appendiciis. hoc est vtriusque sexus mancipiis, arcibus, aedificiis, terris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, siluis, venationibus, molis, molenis, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus, viis, inuiis, exitibus, et redditibus, que sitis et inquirendis. cum omni vtilitate, que vel nunc in eo est. vel a modo fieri potest, pro remedio eorumdem parentum nostrorum regniue nostri et vite prosperitate, in perpetuum tradidimus et condonauimus, ea videlicet ratione - - liberam deinde potestatem habeant tenendi, commutandi, possidendi, precariandi, vel quicquid sibi placuerit ad vsum fratrum ibidem seruientium domino faciendi. Et ut hec nostre traditionis auctoritas omni tempore et aeuo stabilis maneat inconuulsa, hanc paginam inde conscriptam manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum Domni Henrici quarti

regis inuictissimi

Fridericus Cancellarius vice Sigifridi Archicancellarii recognoui.
Data III. Idus Martii anno dominicae incarnationis M. LX. II. Indict. XV. Anno autem ordinationis Domini Henrici regis quarti VIII. regni vero VI. vite XII. Actum Goslariae in Dei nomine feliciter AMEN.

PAVLVS LANGVVS in Chronico Citicensi p. 1130. sq. Quid dicam de beatissimo Bennone, de cuius sanctitate et patrocinio tantundem gloriantur, quem, velint nolint, ex nostro ordine assumptum concedere debent? Qui natione Saxo, ex illustri et antiqua comitum de Woldenberge stirpe, clarum duxit originem. Ab infantia paene inter sacras literas in coenobio sancti Michaëlis archangeli in Hildesheim

ORIBVS
nunc pagus est prope
pererat. Id cum in da
Conradus a Crozue ex
um, quod situm fuisse
de Liebenburg ad Gos
ibus cognomen de Som
anno 1347 castrum Wol
mberge ante dixi. PE
nis Gandersheimensibus
Comitatum oppugnante
epines de WRISBERGE
(aaa) In arce ipsa Som
puestres familiae multae,
ad Dynastas Warbergor
merstorp, Wackenhem
n de origine Comitum We
uisse Palatinatum Saxoniae
potiretur. Addo, la
Prouoco ad exem
henricum III: (ccc) qua
l filia, vxor Bertholdi
ommerseburgi. Quare au
tum, aut Palatinatu Sa
gnat historiae, vti mihi
t proprietates successorum
nes ex Sommerseburg
est marchio Gero, quare eim
sterium ibi considerant. DIT
Henricus Dux de Bra
Comitibus de Sommerseburg
Adelheids totor, huius viti
Madet. Ludouicus Comes pro
ch, qui SINE HEREDE dicit
orato.
caput castrum Wansleve pro
permentis suis ecclesiam No
a villa Bestmerdorf ac villa
emarc. Schapdamarc et dicit
tes postea quidam, dicit de
que reditus, ita vt iocose de
ministeriales autem illi successores
qui in proximo erat, sequenti
licatum Mariae virginis et S. G
turos collocabat. Vt igitur
ministerialibus, inuito etiam
genti mediocrem. Ne vultu
consensus a Magdeburgensi
ex aliquo temporis spatio
rebatur, vt reditus dimidui
ialia cum altero dimidio re
1330. litam illam, interuen
Gandersheimensis aduocatus
marcus deducisse.
scopus obligauit castrum
r ubralter hochadeliche Bl
edit Struizum. deters die
pugnantes, non ante
entes tamdit sunt in
Ita DEBO Friderici I. filii
urgum muticum esse cetero
Acu(atu apud Imperatore

mendabilis olim a sanctitatis gloria. (c) *HIERONYMVS EMSERVS*, Theologus Pontificius, qui anno 1527. nouum testamentum Germanice edidit et in Lutheri, cuius vitulo arauit, translatione nauos quaesuit magis quam deprehendit, *vitam Bennonis* a. 1524. miraculis et fictionibus plenam foras prodire iussit, quam beatus *LVTHERVS* false et acriter dedit depexam. (d) Benno Hildesheimii educatus et litteris imbutus est, prouidente Episcopo Berwardo (e) et Goslariae egit annis decem et septem. (f) *WERINHERVS*, comes Woldenbergicus, a. 1061. praepositus erat Capitulo maiori Goslariensi, dein praesul, Merseburgensis factus. (g) Quis autem eius fuerit parens, obscurum est. Bennoni frater erat *CHRISTOPHORVS*, Capellanus vna cum fratre Bennone Henrici quarti Imperatoris Franconici, (h) qui tenuit praedium intra villam *Bartunlep* i. e. Bartensleben, in Nordthuringia intra comitatum Vgonis Marchionis situm, quod tradidit Imperatori eidem Henrico, donanti id ipsum rursus ad altare S. Petri apud Goslariam (i) Christophorus ex vxore sua sustulit *DIETMARVM* et *BENNONEM* iuniorum. (k) Quorsum *Weneri* profapia ulterius tetenderit, obscurum et in incerto est. Progredimur proinde ad secundam Comitum Woldenbergensium stirpem. *VFFO* et *VERTHECO* erant fratres, a patre nescio quo procreati: *Vffonis* et filii ipsius *SIDAGI* fit mentio inter benefactores rei sacrae Goslariensis. (l) Vertheconis filius patre est illustrior, *RVDOLFI* nomine signatus. Occurrit eius memoria medio saeculo duodecimo. Vxor, quam duxerat, *FRITHERINDA* seu *FREDERVNDA* erat Altmanni Comitis filia, (m) quae marito defuncto velum sacrum suscepit Gandersheimii et tandem ad gradum, Abbatissae proprium, euecta est. Huius Frederundae commendatione filius *HERIMANNVS* factus est aduocatus Gandersheimensis ecclesiae. Eiusdem filia *HEDEWIGIS* a. 1188. Canonissa erat Gandersheimensis. (n) Adelheidis quinta, Abbatissa Gandersheimensis, a Comitibus Woltingerodanis incitata, conquerebatur de Herimanni exactionibus nimis et modum excedentibus, apud Imperatorem Fridericum Barbarossam Goslariae anno eodem, et edictum Caesaris constitutione sua dabat effectui. Vtrumque Diploma supra addulimus. (§. 2) Herimannum excepit filius *BVRCHARDVS*, qui annis 1181. et 1188. testis deprehenditur in diplomatibus imperatorum. (o) Filia ipsius *MATHILDIS* Abbatissam Gandersheimensem egit longe praestantissimam et iurium collegii sui seruantissimam. (p) Si Henrico Bodoi fidem habemus, ipsa fuit soror *HERMANNI* et *HENRICI* Comitum Woldenbergensium. Quod mihi eo magis ad veritatem accedere videtur, quo maiora beneficia ex eo tempore in gentem Woldenbergicam a collegio sacro et illustri Gandersheimensi profecta sunt. Hermannus et Henricus ineunte saeculo decimo tertio fuerunt aduocati ecclesiae collegiatae Gandersheimenses, vti patet ex litteris Innocentii tertii, Papae Romani, a Mechthilda ex
Latii

institutus, et educatus sub moniali schemate Christo humiliter sanctissime. Cuius denique vitam gestaque ob instantem illius canonizationem, plenius per Saxoniam colligenda, per episcopum eiusdem ecclesiae totumque capitulum nuper missi fuere duo ex ess viri spectabiles et eruditi, dominus Decanus videlicet, Ioannes Henigen, sacrae Theosophiae doctor praestans, et Hieronymus Emser, pontificis iuris candidatus, et poeta oratorque insignis, qui iustratis multorum archiepis et antiquitatibus monasteriorum, tandem memoratum ad sancti Michaelis peruenere monasterium, in quo beatus Benno fuerat monachus - beatus Benno claruit temporibus Henrici quarti, id est, anno dominicae incarnationis M. L.

- (c) *PAVLVS LANGIUS* l. c. *HIERONYMVS EMSERVS* in Vita sancti Bennonis 1524. emissa. *HEINECCIUS* in Antiqq. Goslar. L. I. p. 78. ad a. 1066.
- (d) In Tr. 1524. 4. Vitebergae publicato, cui inscriptio: *Wieder den neuen Abgot und alten Teufel der zu Meissen soll erhaben werden.* *SECKENDORFIUS* in Historia Lutheranismi L. I. sect. 57. §. 161. p. 286.
- (e) *EMSERVS* l. c. cap. VII.
- (f) *HEINECCIUS* l. c. p. 79. *GEORGIUS FABRICIUS* Annal. vrbis Misnae Lips. 4. 1569. L. III. p. 180. ad a. 1524. *Benno praesul Misnensis, ordine decimus, post mortem suam, anno 117. ab Adriano VI. numero Dignorum adscribitur* - Videantur ibi cetera solemnna.
- (g) *HEINECCIUS* l. c. p. 68.
- (h) (i) (k) Videatur Diploma Henrici quarti (b).
- (l) *HEINECCIUS* p. 69. in Tabula, et p. 170. 171. vbi Adelholgi charta exhibetur.
- (m) *CHRONICON STEDERBURGENSE* To. I. Leibnit. p. 851. 864. Ipsa cum sorore Hedewiga in fraternitatem Stederburgensem concedebat, To. I. Leibnit. p. 869.
- (n) Vti patet e nominibus tertium, subscriptis Adelheidis V. chartae a. 1188. (§. 3.)
- (o) Videatur charta Adelhogi, Episcopi Hildesheimensis, apud *HEINECCIUM* l. c. L. II. ad a. 1181. p. 181. et diploma Friderici Barbarossae supra adlatum ad a. 1188. Idem subscripsit alii Friderici B. diplomati Goslariae a. 1188. *LEVCKELD.* Antiqq. Poldens. p. 287.
- (p) *REYTELIUS* in Hillesheimia p. 93.

SERVS, Theologus Po-
et in Lutheri, cuius vi-
hendit, vitam Bennoii a.
n beatus LVTHERVS
us et litteris imbutus est,
decem et septem. (f)
erat Capitulo maiori Gos-
n eius fuerit parens, ob
us vna cum fratre Ben-
raedium intra villam Bar-
vgonis Marchionis situm,
us ad altare S. Petri apud
VM et BENNONEM iu-
obscuro et in incerto est.
entium stirpem, VFFO et
Vffonis et filii ipsius SID-
D) Vertheconis filius pater
moria medio saeculo do-
VERINDA erat Altmun-
epit Gandersheimi et ad-
ederundae commendatis-
nenis ecclesiae. Eiusdem
(n) Adelheidis quinta
ricata, conquerebatur a
ud Imperatorem Frideri-
is constitutione sua dabo-
num excepti filius BVN-
matibus imperatorum. (o)
longe praestantissimam e-
m habemus, ipsa fuit for-
quod mihi eo magis ad-
pore in gentem Wolve-
lecta sunt. Hermannus
ti ecclesiae collegiae Ca-
ae Romani, a Mechthildis

Bennoii 1524. emissa.

n neuen Abzt und alten Teu-
ucheranismi L. I. lect. 57.

sisae Lips. 4. 1569. L. III.
suam, anno 17. ab Haldem

arta exhibetur.
ipsa cum forore Hedevig

a. 1188. (s. 3.)
ECCIVM l. c. L. II. ad a. 118
idem subscribitur alii Frideri

Latii finibus et Romae oppido adlatis, quibus instruuntur ratione officii sui debitaque auctoritate praemununtur. (q) Hermannus et Henricus monasterio Clusinenfi bona nonnulla donarunt, patrisque sui Burchardi meminerunt. (r) Nunc demum extra controuersiam est positum, Burchardi liberos fuisse Hermannum, Henricum, et Mathildin Abbatissam. Hisce merito fratrem HOYERVM adiungo, cuius eum in finem subiicio litteras (s) et LVDOLFVM Decanum Hildesheimensem, cuius progeniem debemus D. CONRADO BERTHOLDO BEHRENS. Hermannum inuenio testem ad annum 1220. (t) Henricus autem frater a. 1223. (u) et 1225. (x) rebus maximi ponderis testem

(q) Bulla Innocentii tertii :
INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis nobilibus viris Hermanno et Henrico Co-
mitibus Gandesarmensis ecclesie aduocatis salutem et apostolicam benedictionem. Honori vestro et
saluti anime vestre noscitur conuenire, vt Gandesarmensem ecclesiam, cuius esse dinoscimini aduocati,
a malefactorum incurfibus protegatis, quocirca nobilitatem vestram monemus attentius et hortamur
in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatinus predictam ecclesiam pro reuerentia beati
Petri et nostra protegere ac defendere taliter procuretis, quod nos gratum habere possimus et vos
exinde premia consequi valeatis eterna. Dat. Lateran. V. Kl. Iulii Pontificatus nostri anno tercio
decimo. ,,

- (r) Charta vtriusque sic habet :
Hermannus et Henricus Comites de Woldenberch omnibus hanc paginam inspecturis in domino sem-
per prosperari. Vniuersitati fidelium tam futurorum quam presentium notum facimus. quod con-
uentus de Clusa bona in aldengandershem pecunia ipsius comparata a domino Alberto milite de
Vpstede et omnium suorum heredum a sensu vnum etiam mansum in Adeslten, quem pater noster
Burchardus pro salutis sue remedio ipsi contulit, ab omni nostro perenniter absoluiimus iure et ex-
actione: vnus ne hoc valeat quispiam in posterum irritare, sigilli nostri munimus impressione.
- (s) HOYERVS Comes de Waldenberge vniuersis presentem cartulam audituris salutem in Domino sem-
piternam. Que geruntur a viris prudentibus, ne vllam processu temporis recipere valeat calumpni-
am, scriptis solent autenticis atque testibus roborari. Nouerint igitur vniuersi tam presentes quam
posterius, nos ex consensu fratris nostri Comitis Hermannus iunioris et heredum nostrorum sex man-
fos sitos in Bettingerode, (Bentjerode) quos Iordanus et vxor sua de villa eadem a nobis tenent in
pheedo, insuper et duarum loca siluarum in paruo et in magno Lochten sita, quorum vnum Henri-
cus liber apud ecclesiam, alium vero filius Domini Henrici gograuii a nobis tenent iure
pheedali, Venerabili Dominae MARGARETE Gandersheimensi Abbatisse ac Ecclesie sue iure propri-
etario cum omnibus eorundem bonorum attinentis contulisse, vt videlicet prefata Gandersheimensis
ecclesia pro bonis suis prope Langestene sitis Halberstadenfi ecclesie collatis bona nostra supra di-
cta recipiat in restaurum, vt, quia a nobis vt a nostris successoribus hec nostra donacio non valeat
aliquatenus in posterum infirmari, presentem paginam super eo confectam appensione sigillorum
nostrorum fecimus communiri. Huius rei testes sunt Iohannes de Sudenborg, Bodingerus de Loch-
ten, Conradus de Vimbetfen, milites, Henricus Camararius, memorate Domine, Waltherus, Albe-
rus de Werningerode, Gerhardus de Curia, milites in Gandershem, et alii quam plures. Actum et
datum Hartesborg, anno domini. Mo. CC°. LXX°. in die - -
- (t) I. G. LEVCKFELDIVS in Antiqq. Blanckenburg. p. 95. sqq. producit diploma Friderici II. ad a. 1220.
cui subscripsit p. 97. Hermannus Comes de Woldenberg.
- (u) Ibidem p. 98. eiusdem Friderici II. ad a. 1223. exarato Diplomati subnotatus est Henricus Comes de
Woldenbere. Idem Comes Henricus de Woldenberg Hartisburgi a. 1218. Kal. Iun. (lege XV. Kal. Iunii *)
testamento Ottonis IV. adsiit ac insertus est. Conf. MEIBOMII Apologia pro Ottono IV. Imperatore
p. 149. To. III. rer. Germanic. Narrationem de morte Ottonis IV. p. 1377. CAROLI LVDOVICI
TOLNERI n. LXXII. Codicis Diplomatici ad Palatinam Historiam p. 63. Inprimis ex testamento Ot-
tonis huc spectant illa verba: Comites de Waldenberg habeant feodum suum. Anno 1225. Herman-
nus et Henricus de Waldenberge testes adfuerunt conscripto Diplomati Henrici Anti-Caesaris ex Thu-
ringia, quod exhibet I. M. HEINECCIUS Antiqq. Goslar. L. III. p. 237. ad a. 1225.
- * Ita accurate ostendit D. Simon Fridericus Hahn in der Reichs-Historie P. IV. c. 3. §. 6. p. 115. 116.
(m) (u)
- (x) HEINECCIUS l. c. p. 237.

stem sese praebuit. Ab Hermanno praedia nonnulla redemit Henricus Episcopus XXIX. Hildesheimensis. (y) Herimannus filiorum largo prouentu fuit longe felicissimus, e quibus nominatim sunt obuii *LVDOLVICVS*, *CONRADVS*, *IOHANNES*, (z) *HERMANNVS*, fratruelis Henrici iunioris, (aa) *LVDOLFVS*, *HOYERVS*, Henrico seniori erant filii duo *BVRCHARDVS* et *HINRICVS*, (bb) qui collegio sacro, quod Goslariae Simoni et Iudae dicatum est, dederunt dono allodium suum in Herlingeroda. Burchardus ex filio *BVRCHARDO* suscepit *HERMANNVM*, patrem *OTTONIS* Episcopi Hildesheimensis (cc) et Henrici; fratrem vero *HENRICI* Episcopi Hildesheimensis, (dd) et *MATHILDAE* II, Abbatissae Gandersheimensis, quae oppidum *Bokenem* transtulit in potestatem fratris sui Episcopi Hildesheimensis, (ee) nexum antea per modum feudi cum Comitibus Woldenbergicis. Nunc redeundum est ad posteritatem Hermanni, qui erat frater Mathildae primae, Abbatissae Gandersheimensis. Filios ex ipso natos paullo ante percensui. Ludolfus genuit *HINRICVM*, *LVDOLFVM*, *BVRCHARDVM*. (ff) *IOHANNES* generauit *HERMANNVM* Canonicum Halberstadiensem, *IOHANNEM*, qui possessionem Bokenemi feudalem a. 1314. dimisit, et *HOYERVM* Canonicum Hildesheimensem. Iohannes ille natus medius excelluit filiorum copia, videlicet *LVDOLFI* (gg)

IOAN-

(y) *CHRONICON HILDESHEIMENSE* To. I. Leibn. p. 753. *Iohannes XXX*, emit in eadem villa Lutere a Comite Henrico de Waldenberge XVII. mansos expeditos et VII. mansos *INFODATOS* pro VII. marcis examinati argenti: item a Comite Burchardo et Comite Henrico fratribus de Waldenberge emit villam et ministeriales et quaedam bona attinentia pro quadringentis marcis examinati argenti.

(z) „In nomine Domini Amen. Nos Dei gratia *LVDOLVICVS*, *CONRADVS* et *IOHANNES* fratres de Woldenberge omnibus in perpetuum, Ne quaestiones obligatae reminiscantur et morbum patiantur sopitatae controuersiae; expedit, ea, quae rationabiliter statuuntur, scriptis communiri autenticis et mortalium deficiente memoria scriptura testimonium perhibeat veritati, Declarandum igitur duximus tam praesentibus quam futuris, quod nos, omnibus controuersis amputatis, moti pietate salutis animarum nostrarum allodium in Herlingerode, et si quid proprietatis aut iuris habuimus in eodem, cum omni iure et aduocacia Dei omnipotenti et ecclesiae sanctorum Apostolorum Symonis et Iudae in Goslaria libere contulimus perpetuo possidendam. Ut igitur haec ordinatio et donatio nostra firma perpetuis temporibus permaneat, et inconuulsa, praesentem litteram super hoc scriptam iam dictae Ecclesiae dedimus sigillorum nostrorum munimine ac testium digno testimonio roboratam. Testes sunt Dominus *Lappoldus* Decanus, *Iohann* Cantor, Canonici Hildesheimensis ecclesiae maioris, *BORCHARD* et *HENRICH* fratres Comites de Woldenberge. *Theodoricus* miles dictus de piscina, *Borchardus* de Wildenstein, *Lappoldus* de Rotinge, et alii fide digni. Actum et datum in maiori ecclesia Hildesheimensium anno domini M^o. CC^o. LXXX°. 1°. VIII. Kal. Aprilis.

(aa) „*HENRICVS* et *HERMANNVS* fratruelles, Dei gratia Comites de Woldenberch, omnibus Christi fidelibus, ad quos peruenit praesens scriptum, quicquid dilectionis potuerint et honoris. Sere cupimus vniuersos praesentium inspectores, quod nos proprietatem quatuor mansorum in *Tscheninge*, quos olim Bertoldus de Hoyerfen ciuis in Hildensem a nobis in pheodo tenebat, Gandersheimensi ecclesiae perpetuo retinendam libera contulimus voluntate pro restauo duorum mansorum in *Hagehem*, quos ecclesiae sanctimonialium in *Derneburch* vendidimus in perpetuum possidendos, et eisdem iam dicte ecclesiae Gandersheimensi resignauimus pari uoto, renunciantes omni iuri, quod in ipsis mansis primitus habebamus. Huius rei testes sunt, *Mechtildis* Gandersheimensium Preposita, *Luckardis* Decana, *Alheidis* custos, *Elisabet* de Halrimund, *Mechtildis* et *Grera* de Bilstein, *Mechtildis* et *Sophia* de Eversteine. cum ceteris in Gandersheim dominabus. *Bruningus* aduocatus, *Iohannes* de Lengeche, *Arnoldus* de Wulfenche, *Manegoldus* et *Albertus* de Brucken, et plures alii. Ut autem ea perpetuam suam optineant firmitatem, nos praesentem litteram sigillorum nostrorum appendio fecimus communiri. Datum Gandersheim anno domini M^o. CC^o. LXX°. VIII°. non. Nouembr.

(bb) Vide diplomatis adlati (z) testes.

(cc) *CHRONICON HILDESHEIMENSE* p. 759. To. I. Leibn. *Venerabili patre domino Henrico de Woldenberge Episcopo nostro Anthoni feliciter defuncto - successit ei patruus eius dominus Otto de Woldenberge, Praepositus montis S. Mauriti in Episcopum nostrum concorditer electus* (a. 1318.)

(dd) *CHRONICON HILDESHEIMENSE* p. 758. 759.

(ee) Ibidem p. 758. de Henrico Episcopo XXIII. *Opidum Bokenem mille et centum marcis ecclesiae comparauit*. Diploma a. 1314. sexto Idus Martii ea propter confectum dabo in vita *Mechtildis* II, quae imbi dicitur soror *Henrici* carissima. *BOTHO* in Chronico Brunsvicensi picturato ad a. 1319. p. 376. *Eischopp Hinrik dat was de leste van den Greven to Waldenberge.*

(ff) *Henricus de Woldenberge* dicitur Canonicus Hildesheimensis inter testes, subnotatos chartae Sifridi, Episcopi Hildesheimensis a. 1293. exaratae, apud *HEINECCIUM* Antiqq. Goslar. L. III. p. 314. *Otto* et *Ludolfus* de Woldenberg a. 1298. inter testes comparant in diplomate Sifridi Episcopi eiusdem, apud *HEINECCIUM* l. c. p. 320. Sed hi sunt filii Henrici, qui erat nepos Henrici senioris.

(gg) „*We* *IVTTE* van der Gnade Goddes Ebbedische to Gandersum bekenuet in disseme openem breue alle den, de euehoret eder seer, dat *Greve Henrik van Reghenstene*, de nu *Greve Henrik* is, quam to os to Gandersum vnn *Greve LVDELEF* *Greve IOHAN* vn *Greve BORGHARD* van Woldenberghe mit eme, des let os up *Greve Henrik* van Reghenstene redeliken vud veychliken also dan ghud, alse he van os hadde, dat des van Woldenberghe oldighes ghewest hadde, vud wat eme an gheval-

IOANNIS, BURCHARDI, (hh) GERHARDI, qui ex vxore sua Sophia LVDOLFVM procreauit iuniorem, (ii) et WILLIBRANDI. Ex Henrici senioris progenie stirpem suam clausit Hinricus; Hermanni autem posteritas, vergente ad finem saeculo decimo quarto, intercidit. Otto, Comes Woldenbergensis, Episcopus Hildesimensis, castrum Woldenberge cum episcopatu coniunxit. Insignia Woldenbergica differunt secundum vtrunque lineam, vnam Hermanni, alteram Henrici, vti ex litteris Henrici et Hermanni fratruelium, infra afferendis, innotescet. (kk) Multiplicem praeterea varietatem in sigillis deprehendi. Quam nemo non facillime perspiciet ex Tab. I. fig. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Tab. XXVIII. fig. 50. 51. 52. 53. 54. De aduocatia Comitum de Woldenberge subiungo documentum optimum.

„MAR.

ghevallen mochte, van fines broder weghene, des fulven ghudes, vnn bat os, dat we belenen wol- den mit demesfulven ghude Greven Ludese, Greven Johan, vnn Greven Borgharde van Woldenberge. Dat hebbe vve en gelenet redeliken vnd veychliken, alseme len pleych to lenede, vnn dat hebbe vve ghedan dor bede vwillen Greven Henrikes van Reghenstene, vnn kennet en des in disseme bre- ue, vnn vvillet en des bekennen to hofe vn to daghe, wur den van Woldenberge des not is, to- enneme orkunde alle disse vorbescreuenen dinge hebbe we IVTTE Ebbdische to Gandersem den van Woldenberge dissen Brev ghegheuen, beseghelet mit vsume ingheseghele.

(hh) Van der Gnade Godes we IVTTE Ebdische des werlichen Stichtes to Gandersem bekennet in disseme openen Breve, dat we hebbet Greven Gherhards von Woldenberge belened vnd su da- neme ghude als Greve Ian vnd Greve Henrick von Reghensteyne en hadde up ghelaten vnn hadden o- me dat gheleggen, de wile dat se bede leneden vnn willed ome des bekennich wesen to hofe vnn to- daghe, wore ome des nod is. To orkunde disse vorbescreuenen dinck so hebbe we dissen Brev ghegheuen besegheled vnd vsume ingheseghele vnn is geschen na Godes bord dusent Iar dreihun- dert Iar in deme twey vnn vistigheste Iare in sunte Iohannes daghe midden Sommer.

(ii) We IVTTE van der Gnade Godes Ebdische des werliken Stichtes to Ganderse bekennet openbar in disseme Breve, dat we dorch bede willen Greven Gherhards von Woldenberge belegget vnn hebbet beleggen in disseme Breve Vrowen Sophien von Woldenberge sine echten Vrowen to ener rechten listoucht dat dorp to Dalbem vnde mit deme dorpe to deme thekenrode (Hennekenrode) mit graveschap vnde mit dem gherichte (cum Comitia) vnde mit alleme rechte, dat dar tau horet, beyde ledig vnde vorleggen des mehr, wenne twintig mark gelles is, vnde wilt se darinnde be- leggen (i. e. beslehen) mit hande vnn mit munde, wan se bi os kumt vnde se des an os finnet. to- enneme orkunde disse ding so hebbe we vse ingheseghel gehanghen an dessem breve, vnn is ghe- gheuen na godes gebort dusent Iar dryghundert Iar in deme sessende vnde vestigheste Iare in sunte Gregorius daghe des hilgen Bischofes.

Aliud: „Van der Gnade Godes we LVTGHERT Abdesche des WERTLICHEN Stichtes to Gandersem bekennet in disse openen breve, dat we hebben beleggen vnd beseghet in disseme breve den edelen Herien Greve GHERDE van WOLDENBERGHE mit sodanem ghude, als he van vsem Stichte hebben schal vnde als he van vsen Vorvahren ghebat heft. Vn willen en darmede belenen, als vse wonheyt is, wen he to os kumt, wene dat van os eschet. Disse to enem orkunde so hebbe we em dessem bref ghegheuen beseghelt mit vsem ingheseghele. Welches ist geschehen na der bort vses Herrn Godes drit- teyn hundert Iar in dem festeghesten Iare des medewekens vor Pinckesten.

(kk) HEINRICVS et HERMANNVS fratrueltes, Dei gratia COMITES de WOLDENBERCH, omnibus Cbris- ti fidelibus, &c.

Diploma occurrit in pagina praecedente in nota (aa). Sigilla adhaerentia sunt eiusmodi:

„*MARGARETA* Dei gratia *Gandershemensis ecclesie Abbatisa* totumque eiusdem loci Capitulum. Vniuersis, ad quod presens scriptum peruenit, salutem in Domino lesu Christo. Notum esse cupimus tam presentibus quam futuris, quod viri nobiles fratres *HERMANNVS, HENRICVS* et *HOYGERVS Comites de Woldenberg* Aduocaciam suam in *Gandershem* pro trecentis marcis examinati argenti sub *Brunsuicensi* pondere cum omni vtilitate et suis pertinentiis obligarunt. Ita tamen, quod de festo beati Michaelis nunc venturo per vnus anni spacium ipsam aduocaciam ipsis redimere non licebit. Si autem ipso die beati Michaelis iam dictam Aduocaciam redimere non possent, tunc nisi in festo Natiuitatis beati Iohannis baptiste sequente ipsa nequaquam dabitur redimenda et postea semper die beati Iohannis baptiste anno reuoluto quilibet ipsorum, qui voluerit hanc redimere pro summa predicta, habebit copiam redimendi. Hanc vero obligationem iam dicti fratres fide data promiserunt paratam ac inuolabiliter obseruare. Preterea cum eis fideiusserunt viri nobiles *Borchardus et Henricus fratres de Waldenberg*, et *Ludolfus Halremunt Comites*, qui pro eis fide tradita promiserunt. Ceterum vsque ad festum beati Iacobi Apostoli fideiussores alios *Henricum de Sterrenberg, Widekindum de Swalenberg, Conradum de Wernengerode Comites* et *Albertum Nobilem de Hakeburne* statuere promiserunt, qui, sicut et ipsi, alii promittent similiter fide data. Predicti vero fratres pueros suos et heredes vt huic facto consenciant promiserunt. Quodsi de fideiussoribus predictis quemquam decedere contingat, infra sex ebdomodas alium sibi similem substituere loco sui. Alioquin *Hildensem Brunswic* vel *Goslariam*, vnam istarum ciuitatum, intrabunt, nequaquam exituri, donec hec omnia, que predicta sunt, effectui mancipentur, promiserunt etiam, vt si quod littera nobis data videbitur deperire, nobis, que magis expediat, procurabitur. Nos igitur e conuerso predictis *fratribus Comitibus H. et Henr. et Hoyg.* promissimus dictam Aduocaciam secundum formam supradictam dare absque impedimento alioqui redimendam, super quo *Borchardus et Henricus fratres et Comites de Waldenberg* et *Otto nobilis de Plesse* fideiusserunt data fide: Ita, quod si dicti promissi quicquam in nobis deperat, ipsi subpleatur vice nostra. Vnus quoque fratrum nobilium de *Plesse* similiter hoc promittet. Ad istarum rerum euidentiam presentem paginam nostrorum sigillorum pariterque fideiussorum nostrorum munimine duximus roborandam. Datum in *Brunswic* anno Domini M^o. CC^o. LVIII. in inuentione sancte crucis. Testes sunt viri nobiles *Otto de Plesse, Helmoldus et Gunzelinus fratres de Brwende, Egbertus de Asselborg, Henricus de Clawenberg, Theodericus de Bavem, Woltherus et Henricus Camerarius de Gandershem, Wernerus de Dolgen, Henricus et Bertoldus fratres dicti Wolfgruven. Arnoldus dictus Cnose* et alii quam plures.“

Sigillum exhibui in *Tab. XVIII. fig. 15.*

Frederundam, Rudolphi viduam, a nonnullis pro *Abbatissa Gandershemensi* haberi, haud infitior. An ratio temporis congruat, infra dispiciemus in *Vitis Abbatissarum* exponendis. Plura de *Woldenbergiis Comitibus* deprehendes in capite *Partis* huius *tertiæ* vltimo. Quae in tabulis discordant, enodabo infra, vbi clientes *monasterii regalis Gandersheimensis* fiduciariorum exhibere statui. In serie *Vasallorum*, et quidem *Comitum*, dabo tabulam, quam ipse ad fidem *diplomatum* confeci, repraesentantem *Comites Woldenbergicos*. Tabula vtraque, quae heic sequitur, est ab *Heineccio* profecta, et conferri potest cum *Cotzebuviana* ac nostra, vt de pretio constet.

TABV-

TABVLA GENEALOGICA I. de COMITIBVS WOLDENBERGICIS.

*** Wernerus		*** N. N.				
Christo- phorus.	Benno Sanctus.	<i>Sidagus</i> Vx. Nale- cha seu Sylburgis	<i>Vjfo</i> Sidag9. Canon. Goslar. 1120. 1147.	<i>Vertheco</i> Bodo 1120. 1147.		
Dietmarus 1062.	Benno 1062.				<i>RVDOLFVS</i> a. 1120. 1147 Vx. Frietherinda seu <i>FREDERVN- DA</i> , post Abbatiſſa Gandersh.	
* Werenherus Canon. Goslar. praeſul Merſe- burg. 1063.		Othelricus		<i>HERIMANNVS</i> 1147. 1188.		
		Othelricus 1171.	Rudolfus 1171. 1191.	<i>BVRCHARDVS</i> 1181. 1188.		
<i>HOYGERVS</i> natus 1259. 1270.	<i>MATHILDA</i> Abbatiſſa Gandersh. † 1223.	<i>HER- MAN- NVS</i> 1218- 1269.	Ludolfus Decanus Hildes.	<i>HENRICVS</i> ſenior 1218- 1251. 1259. Tab. II.		
Ludovi- cus, 1281.	Herman- nus 1270.	Hinricus 1269. 1273.	<i>Ludolfus</i> 1267. 1328. a.	<i>Conradus</i> 1267- 1328. b.	Hoyerus 1267. 1269.	<i>Iohan- nes</i> 1267- 1330. c.
<i>Ludolfus</i> a.		<i>Conradus</i> b.		Hermannus Ioan- Hoie- Canon. Hal- nes rus berſtad, 1326. 1326.		
Hinricus 1290. 1298.	Ludol- fus 1290. 1298.	Burchar- dus 1290. 1298.	Henricus 1326. 1347.	Conradus 1326. 1330.		
<i>Iohannes</i> c.						
Hermannus Canonicus Halberſtad. 1326.	<i>Iohannes</i> 1326.		Hoierus 1333.	Burchardus 1333.	Henricus 1338. 1383. Vx. Sophia Ludolfus 1376.	Mathilda Vx. Hermanni militis de Stein- berge in Boden- burg.

batiffa totumque eiusdem
peruenit, ſaltem in Domi-
nam futuris, quod vni
S Comiti de Woldenberg
nati argenti ſub Brunſuicenti
a. Ita tamen, quod de ſe
ipſum aduocaciam ipſis redime-
re aduocaciam redime-
re baptiſte ſequente ipſa nequa-
m baptiſte anno reuoluto qua
edicta, habebit copiam redim-
ta promiferunt paratam ac inui-
nobiles Burchardus et Henricus
qui pro eis fide tradita pro-
ſtoli fideuſſores alios Henricus
Wernegerode Comites et Al-
icut et ipſi, alii promittenti
s vt huic facto conſentiam
quam decedere contingeret
Alioquin Hildensem Brun-
nequaquam exituri, donec
miferunt etiam, vt ſi quod
fiat, procurabitur. Nos
yg. promiſimus dictam adu-
edimento alioqui redime-
aldenberg et Otto nobilis de
quam in nobis depereat,
m de Pleſſe ſimiliter hoc pro-
noſtrorum ſigillorum par-
andam. Datum in Brun-
ucis. Teſtes ſunt viri
de, Egbertus de Aſſeborg, H-
us et Henricus Camerarius de
fratres dicit Wolfgruven

bbatiſſa Ganderſheimenſi
biciemus in Vitis Abbatiſ-
ehendes in capite Paro-
fra, vbi clientes monaſte-
erie Vaſallorum, et quidem
n confeci, repraeſentantem
quitur, eſt ab Heinrico
pretio conſitet.

TABV-

B b b

TABV-

TABVLA GENEALOGICA II. DE COMITIBVS WOLDENBERGICIS.

HENRICVS senior
1218. 1251. 1259.

<i>Burchardus</i> 1256-1270.		<i>Henricus iunior</i> 1244-1270.			
<i>Burchardus</i>		<i>Hermannus</i>	<i>Hinricus</i>	<i>Otto Can.</i>	
<i>Hermannus</i> 1280.	<i>HINRICVS</i> Ep. Hildes. 1318.	<i>MATHILDA</i> Abbatissa Gandersh. 1314.	 <i>Hinricus</i> Monachus Riddags- hufanus, 1269. 1294.	1270. 1300.	<i>Hild.</i> 1269. 1290. 1294.
<i>OTTO</i> Ep. Hil- des. 1302.	<i>HINRI- CVS</i>		<i>Hinri- cus</i>	<i>Ludol- fus</i>	<i>Otto</i> Can. Hildes. 1317.

Fragmentum stirpis cuiusdam Woldenbergicae, cuius connexio anterior et posterior ignoratur.

Ludolfus
Vx. *Mathilda*
de *Woltinge-
rode*.

<i>Ludolfus</i> Vx. <i>Adela</i>		<i>Hoyerus</i> Vx. <i>Adelheid</i>	<i>Bernardus</i> Vx. <i>Alme- rad</i>	<i>Berniger</i> 1118.	<i>Hen- ricus</i>
<i>Lu- dolf</i>	<i>Lotha- rius</i>	<i>Mar- gare- ta</i>	<i>Iuditha</i> prima Abba- tissa Wolting- gerod. 1170.	<i>Lu- der</i>	<i>Hoye- rus</i> <i>Wer- nerus</i>
				<i>Heim- boldus</i> et <i>Wer- nerus</i>	<i>Bur- chard</i> 1178.
				<i>Fride- ricus</i>	<i>Bern- hard</i> 1178.
				<i>Berniger</i> iunior.	

§. XI.

De Comitibus Woltingerodanis, et eorum aduocatia Gandershemensi.

Comites Woltingerodenses tantae olim fuerunt auctoritatis et excellentiae, vt in numerum principum regni Germanici relati sint. (a) Agnomen traxerunt a castro *Woltingerode*. *Woltingeroda* nomen seruat adhuc pristinum, et inseruit virginibus sacris religionis Pontificiae. Quantum ad situm adinet, coenobium *Woltingerode* in praefectura *Wiedelah* intra episcopatum *Hildesensem* haud procul ab *Okera* amne, sesquimiliare ab oppido *Goslariae* versus septemtriones, sub gradu latitudinis 52, min. 7. conspicitur positum. Comites ipsi partem *Herlingesbergae* ad *Goslariam* tenuerunt aliaque permulta praedia. Quis illorum Comitum fuerit conditor et caput, obscurum est. *WILDEKINDVS* iam incunte saeculo decimo in eo loco floruit, cuius filius *Helmdagus* monachus olim fuit *Groeningensis*. (b) Altum posthaec de *Woltingeroda* penes antiquissimos scriptores est silentium. Vulgo statuitur *Woltingus* quidam, qui incunte saeculo duodecimo ibi fuerit dynasta. Nondum, fatebor enim, vlla ratio vllumue testimonium fide dignum mihi occurrit, quo *Woltingus* ille seruari defendique potest. *LVDOLFVS* Comes publica fide sese tueri potest. Eius enim mentio iniicitur in diplomatibus a. 1128. 1130. et 1134. exaratis. (c) Adiungo ei sororem, cuius nomen latet, ac pro-

(a) Lotharius Imperator a. 1134. *Goslariae* diploma dedit pro fundatione coenobii *Clusae*, supra adlatum, cui subscriptus est *Ludolfus de Woltingerode cum aliis multis regni principibus* in numero testium.
 (b) *PAVLINVS* in *Chronico Otberg*. p. 200.
 (c) Huc facit diploma Lotharii Imperatoris a. 1128. *Goslariae* datum: „In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis, LOTARIVS dei fauente clementia tercius romanorum rex inuictissimus, Quia regni mei „ad-

gnatum ex ea *Werinberum*. (d) Ludolfo fuerunt filii *LVDOLFVS, BURCHARDVS, HOIERVS* siue Hagerus, et *LVIDGERVS*. (e) Ludolfus ille fuit aduocatus montis S. Georgii Goslariensis, et collegii Simonis ac Iudae. (f) Exstat etiam munificentiae specimen

administrationem deo gubernante dispensari cupio. et humilitatem meam scuto suae protectionis obumbrari exopto. ministerio eius omnes deuote insistentes visceribus caritatis amplectens, fideliter fouens. ob amorem suum omnimodis semper consolationibus subleuabo. Sit igitur notum omnibus Christi fidelibus tam futuris, quam praesentibus, quod cum sententia mei consensus Eilbertus goslariensis ecclesiae praepositus et *LVDOLFVS de Waletingeroth* eiusdem ecclesiae aduocatus. Richenbergensi ecclesiae ratione commutationis alodium quoddam, totam videlicet villam *Botingeroth* cum omnibus utilitatibus, ad eam pertinentibus, agris scilicet, siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarum, ue decursibus, molendinis, et duos mansos in *hanentorp* in proprium tradiderunt. ea videlicet re compensatione, vt Gerhardus Richenbergensis praepositus, et Hugoltus eius aduocatus, totum praedium, quod eadem ecclesia possederat in villa, quae *liuenside* (Leuensted) dicitur, nouem scilicet mansos, cum omnibus utilitatibus ad eos pertinentibus, et dimidium molendinum iuxta eum montem situm, qui *Herseberg* (Herzberg) vocatur, vice commutationis suae ecclesiae in perpetuam proprietatem reponerent. Huius itaque concambii actio in praesentia mea secundum petitionem utriusque praedicti praepositi consummata est. utroque aduocato astipulante, et robur firmitatis eius sponte, assistentibus etiam nonnullis, quorum nomina subter annotari volui. Praeterea praefatus *Liudolfus de Waletingeroth* tres mansos in *huningeroth*, quos a munificentia regni mei iure beneficii habuerat, michi resignauit, vt eos saepe iam iam dictae richenbergensi ecclesiae et eius praeposito commutationis institutione conferrem, pro quibus ab eodem praeposito, et suo aduocato, legitimo concambio tres alios mansos in villa, quae *Inthere* vocatur, recepi, quos rursus eidem *Liudolfo* in possessionem beneficii restitui. Vt igitur haec concambia rationabiliter acta, a nullo unquam rescindi, aut annullari queant, privilegii huius conscriptione et sigilli mei impressione, ac regalis banni confirmatione communiui. Nomina vero eorum qui praesentes aderant sunt haec. *Liudolfus filius Liudolfi de Waletingeroth et Ludgerus frater eius*. Eico de Sledem, et nichingus filius eius. Roupertus de Haltesleue. Christianus de Routenburg. Conradus de Hagen. Eric de blanchenborg. Bernhard et Fridericus frater eius. Godefridus de Vlechorp. Fridericus de Bardewic. Beio de Liuneburg. *Liudolfus de dalem*. Eipo de Brunswic. Ciues goslarienses, Herizo, Gunterus. fratres Gerhardi praepositi, Tidericus barbatus.

Signum domini Lotarii
norum regis

tercii roma-
inuictissimi.

Dietmarus notarius regis vice Adelberti maguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoui.

Sigilli inscriptio, † LOTHARIVS, DEI, GRATIA, ROMANORVM REX.

Data XV. Kal. Iulii, Indict. VII, anno incarnationis dominicae M^o. C^o. XX°. VIII°. regnante Lotario tercio romanorum rege, anno regni eius quarto, actum est Goslariae feliciter Amen.

Product *HEINECCIUS* aliud eiusdem Lotarii diploma, datum anno 1131. VII. Id. Februar. Goslariae, L. II. Antiq. Goslar. p. 131. sq. in cuius fine haec leguntur: *Huius actionis testes sunt hi. Liudolfus filius Liudolfi de Waletingeroth et Ludgerus frater eius*. In charta Bernhardi Hildesheimensis, quam supra sub finem §. 7. in medium adtuli, *Liudolfus de Waletingeroth* occurrit ad annum 1134. Patetne an filius intelligendus sit, incertum habeo. Eodem vero anno Lotarius idem Goslariae Abbatissam Liutgardam adiunxit in stabiliendo coenobio nouo Clusiniensi, quod hinc abest mille passibus versus eorum, atque diplomati inter testes inseruit *Liudolfum de Waletingeroth*, et paulo post *Liudolfum aduocatum*, patrem videlicet et filium.

- (d) Litterae Ludolfi II, ab *HEINECCIO* l. c. ad a. 1129. p. 126. adlatæ continent multa, quae ad genus Comitum Woltingerodensium accuratius internoscendum faciunt. En ipsas: "Nos *Gerhardus* Dei gratia montis S. Georgii Praepositus et *Liudolfus Comes de Waletingerod* eiusdem ecclesiae Aduocatus, nec non *Arnoldus de Borchtorp viceaduocatus* ibidem - - Testes vero, coram quibus haec diuisio facta est, sunt hi: *Liudolfus comes et filius eius Liudolfus, Wernherus filius sororis domini Liudolphi* - - Anno - - 1142.
- (e) Diploma exhibet *HEINECCIUS* L. II. Ant. Goslar. ad a. 1129. p. 125. Idem adtulimus paullo ante in (c). In eo *Liudolfus* et frater eius *Ludgerus* ad a. 1128. memorantur. Hi duo repetuntur inter testes in alio diplomate, quod idem Lotarius a. 1131. promulgauit. *HEINECCIUS* l. c. p. 131. In charta Henrici Leonis, anno 1154. ecclesiae Richenbergensi intra Goslariam data, et ab eodem *HEINECCIO* p. 149. sqq. exhibita, in numero testium comparant *Liudolfus comes de Waletingerod et fratres eius Burghardus et Hagerus*, p. 150. Ita colligunt alii. Mihi secus videtur. *Liudolfo* II. *Ludgerum* fratrem tribuo; *Liudolfo* III. fratres *Burghardum* et *Hagerum*, quia ei a. 1154. adiunguntur.
- (f) Vocatur in diplomate Lotarii monasterio Clusiniensi a. 1131. dato simpliciter *aduocatus*. Idem vocat sese *aduocatum* ecclesiae montis S. Georgii a. 1142. in charta (d).

unior
1270.
namus
1294.
1270. Hild. 1269.
1300. 1290. 1294.
micos
nachus
dags.
lanus.
1294. 1294. Hildes.
1298. 1298. 1317.
Woldenbergicae,
posterior ignoratur.

ardus
Alme-
Berniger He
1118. ric
Berniger
iunior.
ride. Bern-
icus hard.
1178, 1178.

actoritatis et excellentiae
nen traxerunt a castro
et inseruit virginibus sacri-
cium Woltingerode in pro-
pocol ab Okera amne, res-
adu latitudinis 52, min. 7.
Goslariam tenuerunt ali-
et caput, obscurum est
ruit, cuius filius *Helmdag*
de Woltingeroda pene-
regus quidam, qui inuentus
im, vlla ratio vllumue res-
ari defendique potest. *Lud-*
sentio iniicitur in diplomate
m, cuius nomen laet, ar-

ndatione coenobii Clusie, supra
altris regni principibus in rano-
m: „In nomine sanctae et indolis
am rex inuictissimus. Qui reg-

cimen luculentissimum, ab eodem Ludolfo in ecclesiam richenbergensem, quae est ad Goslarum, profectae. (g) Ludolfus hic iunior e vita discessit anno 1153, (h) sui que nominis nobilissimi gloriam transtulit in filios *LVDOLFVM*, (i) *BVRCHARDVM*, (k) et *HOYERVM*. (l) Burchardus in primis est memoria dignus, eo quod circa annum 1188. Aduocatus collegii illustri Gandersheimensis fuerit. (m) Huic Burchardo nonnulli adiungunt filiam *Mathildam*, quam tradunt Abbatissam fuisse Gandersheimii. Verum locus Bodonis, quo illi nituntur, (n) id nequaquam euincit. *IOANNES GEORGIUS LEVCK.*

(g) Vide Diploma adlatum supra in (c).

(h) *CHRONICON STEDERBURGENSE* p. 454. (To, I, Meibom.) ad a. 1153. *Ludolfus Comes de Waltigerode obiit.*

(i) Ludolfus III, obuius est in Diplomatis inter testes, ad annos 1154, 1157, 1172, 1173. *HEINECCIUS* videri potest ad a. 1154. p. 150, ad a. 1157. p. 160. In loco posteriori oculis subiicitur, inter testium nubem, *Ludolfus comes de Waltigerode*. In Diplomate Friderici Barbarossae a. 1173. Francofurti dato, quo confirmatur permutatio bonorum nonnullorum coenobii Michaelsteinensis et Adelheidis Abbatissae Quedlinburgensis ac Gandersheimensis, inter testes adest *Ludolfus comes de Waltigerode*. Vide *Antiquitates Blanckenburgenses* I. G. *LEVCKFELDII* p. 78. Idem diploma a me supra adlatum est (§. 9.) et denuo recurrit apud *LEVCKFELDII* in *Antiquitatibus Michaelsteinensibus* p. 91. 92.

(k) In charta Henrici Leonis ad a. 1154. Ludolfi fratres dicuntur *Burchardus et Hagerus*, *HEINECCIUS* p. 150. l. c. Liceat notare errorem exiguum *HEINECCII* in stemmate Woltigerodano. Is Ludolfo secundo addit fratres Burchardum et Hoierum, quia Ludolfo adiunguntur hoc nomine in charta Henrici Leonis ad a. 1154. At vero simulac norat ex *Chronico Stederburgensi*, Ludolfum II. a. 1153. obiisse, colligere debebat, Ludolfum tertium esse intelligendum. In litteris Adelhogi Episcopi Hildesienfis a. 1178, mentio fit *Ludolfi*, et *Burchardi fratris*, immo *Luitgeri filii Ludolfi*. In litteris eiusdem Adelhogi in testium numero sese a. 1172. offerunt *Ludolphus aduocatus ecclesiae S. Georgii et Burchardus frater eius*.

(l) Hoierus ille seu Hagerus innotescit ex charta Henrici Leonis ad a. 1154. Anno circiter 1180. Henrico Leoni aduersus Fridericum Barbarossam Woltigerodani auxilio erant, atque in id consentiebant, vt Goslaria Leonis iurisdictioni ac potestati cederet. Verum postquam a. 1180. Henrico Leoni ducatum Bauariae ademerat Imperator et mox in Saxoniam reuerterat, comites Woltigerodenses cum aliis sese subiecerunt arbitrio ac fauori Caesaris, *CHRONICON MONTIS SERENI* p. 45. 46. *Imperator e Saxonia tunc recedens in natiuitate S. Mariae, statuto in Bauaria nouo Duce, circa festum S. Martini disposuit redire. Dux autem, absente Imperatore, collectis viribus urbem Comitum Adolphi Sigeberg do- lo cepit, quum pacem iuramento firmasset, et velut confoederatus in castris receptus fuisset. Dehinc expulsa matre Comitum, et qui cum ipsa erant, urbem suis fidelibus communiuit. Imperatori reuerso in Saxoniam - cum suis castris se tradiderunt viri etiam nobiles de WALTINGEROTH, de Scartfeld, de Dannenberg, de Hiesfeld. Idem memorat castra Gandersheimio proxima, et munitissima, Hircenberg et Stoufenburg. In viris illis nobilibus omnino fuerunt Ludolfus, Burchardus et Hoierus. Hoyerum memorat Diploma quoddam Hamburgensibus datum, apud *LINDENBROGIUM* in Priuilegiis Hamburg. p. 168. *ADOLFVS* de Waltigerode obuius est in diplomate Henrici Leonis, quod profert P. *LAMBECIUS* in Mantissa L. II. Origg. Hamburg. p. 79. Credo tamen, quum Adolfus nusquam alibi occurrit, Ludolfum esse intelligendum, et diploma parum accurate fuisse descriptum.*

(m) Adelheidis V. Abbatissa Gandersheimensis in edicto a. 1188. inter alia: *Cum Heremannus Gandersheimensis Aduocatus lironis ecclesiae nostrae continuis ac diuturnis grauaret exactionibus, Fridericus Imperator augustus apud Goslarum constitutus super huiusmodi grauamine querelas nostras accepit, et honorabili comiti BVRCHARDO de WOLTINGEROTH dedit in mandatis, quatenus cum ipse ecclesiae nostrae esset Aduocatus, insolentias praedicti Heremanni ratione iuris et imperiali auctoritate reprimeret efficaciter. Memoratus igitur comes imperialis mandati deuctus et fidelis exsecutor paucis interpositis diebus vna cum fratre suo HOYERO comite - Gandersheim ventens - Diploma dedi (§. 2.) supra,*

(n) *BODO* in Syntagmate de Ecclesia Gandersheim. T. III. Leibnit, p. 724. *Vita pariter et officio Abbatissae quinta perfuncta, eius in locum Mathildis generosa Domina, Comitissa de Woldenberg et Woltrode surrogatur. - Mathildis illa, quemadmodum pater illius et fratres, Clusino monasterio fauorata fuit. Ex parte enim patris et filiorum assensu nonnullos agrorum mansos in Oldengandensem habemus: et illa plurimum patri Bertoldo, huius coenobii Abbati primo, collaborauit. Fuit autem filia Borchardi Comitum de Woldenberghe, soror autem Hermanni et Henrici Comitum, et nostra pandant priuilegia. Miror autem, quare a nonnullis Chronicis vel potius schedulis pater huius Dominae appelletur Comes de Woltrode, cum priuilegia nostra mentiri non posse iudicem. Additamentum hoc posterius in editione Meibomiana non exstat, Leibnitius addidit ex MSto. Testamentum Ottonis quarti, Imperatoris, et Ducis Brunsvicensis, meminit dominarum de Waltigerode, quae partem alio die in Harlingerode habuerint, in cuius compensationem quotannis triginta marcae argenti eis addicuntur. Ottonis illius testamentum inserit *HENRICVS MEIBOMIVS* iunior Apologiae suae pro Ottone IV. Imp. To. III. rer. Germanic. p. 148. *Quae huc faciunt, sic habent: Ad haec volumus, vt uxor nostra cum Dapifero Gunzelino et fidelibus nostris castrum Harlungenberg possideat, donec quicumque rex vel Imperator est, aut frater noster, seu uxor nostra, DOMINABVS in WALTINGERODHE expeditis bonis annuatim triginta marcas perpetualiter et immutabiliter assignet, et eos, qui montis heredes sunt, a sua portione cedere faciat per restaurum ipsis beneplacitum, tunc uxor nostra reddat castrum imperio aut fratri nostro: sed si processum non habet de castris, vt praestatum est, volumus, vt castrum destruat**

LEVCKFELDIVS (o) haec transilit instar gallinae, quae carbones metuit, dicitans, Mathildem fuisse ortam ex Comitibus de Woldenberge et Woltingerode. Si testimoniis veterum nitimur, ipsa Mathilda fuit filia Burchardi, non Woltingerodani, sed Woldenbergensis Comitis. Erroris origo ex nomine gemini Burchardi vnico profluxit. Qui porro cum Leuckfeldio in ea sunt haeresi, Comites Woldenbergenses et Woltingerodanos communi de stirpe descendere, male tuentur causam suam, quod monumentis scriptorum veterum destituti ea, pro veris venditant, quae existimant fieri potuisse. Si mihi in scaturiginem coniecturae eiusmodi inquirere licet, fluviae adpellatio (*walten, wolden, walden*) ei occasionem subministravit frigidissimam. Ludolfus tertius filius duobus fuit clarus, vno **BVRCHARDO** Canonico Hildesienfi, cuius fit mentio ad annum 1181, altero **LVIDGERO**, cuius mortem pater adhuc viuens deplorauit. Quis horum Comitum praecipue, quoue anno, coenobium Woltingerodanum condiderit, vix clare ostendi potest. **IOANNES LEZNERVS** (p) prouocat ad diplomata Friderici Barbarossae et Alexandri Pontificis, quibus coenobium hocce, a Hoiero et Burchardo fundatum et exstructum, confirmatione ac auctoritate publica ornatum fuerit. Nostra aetate id ipsum virginibus Cisterciensi ordini deuotis praebet hospitium victumq; laboris expertem. Abbatia vtitur pro insigni suo in aurea area pellicano argenteo; insignia autem monasterii sunt imago S. Mariae virginis rubro indumento velatae. Medio saeculo decimo quinto coenobium Woltingerodanum tantae erat dignitatis et disciplinae, vt episcopus Hildesheimensis **MAGNVS**, opera Henrici Marienrodensis Abbatis adiutus, loco virginum sacrarum, quae in *Derneborg* erant inclusae et exinde ob mores malos depellebantur, adfisceret alia melius moratas virgines Cisterciensium coenobii Woltingerodani. (q) Tanta enim insolentia, lasciuia, tantusque sacrorum et disciplinae neglectus singula fere coenobia occupauerat et veluti pestis alte infederat, vt publica opus esset reformatione, quam ex professo enarauit **IOANNES BVSCHIVS**. Huic manibus pedibusque reluctabantur virgines Derenburgenses. Quo factum est, vt sedibus suis eiecti ad parentes, quorum pars maxima habitabat Hildeshemium, redirent. Quum tandem anno 1523, proximoque tempore Duces Brunsvicenses Episcopatus Hildesienfi partem maiorem ditioni suae subigerent, virgines Woltingerodanae Pontificiae e coenobio suo, partim emigrarunt, partim dimissae sunt. Annis centum circumactis expeditiones Wallensteinii ac Tillii fronte prima laetiores mouebant Imperatorem Ferdinandum secundum, vt aurem daret hominibus Pontificiis, eorumque in gratiam, ipse inter Iesuitas educatus, edictum de restituendis bonis ecclesiasticis promulgaret. Cistercienses igitur, hac lege sibi fauentissima impulsae, repetierunt coenobium Woltingerodanum, eique nouam immisere coloniam. Felicitas autem illa erat minus durabilis. Nam Iesuitae Goslarienses, qui seminarium nouum in vrbe Goslariae instituere moliebantur, omni diligentia remisque velisque, vt aiunt, non solum apud Pontificem Romanum, sed apud Ferdinandum quoque Imperatorem adlaborarunt, vt lautum hocce sibi concederetur monasterium. Nec exciderunt sponfa tot votis expetita Iesuitae, patres omnia cupientes, nihil non retinentes. Anno enim 1530. Imperator mandata dedit Francisco Wilhelmo episcopo Osnabrugensi per scriptum publicum, quo monasterium Woltingerodanum Iesuitis addicitur cum singulis facultatibus ei innexis. Repugnant acerrime virgines Cistercienses. Iesuitae contra beneficio Electoris Colonienfi, qui Episcopatu Hildesienfi praeerat, strenue vsi a. 1631. 17. Sept. occupant coenobium; virgines vero Cistercienses auectae sunt Goslariam in coenobium Franckerbergense, vnde venerant. (r) Restitutae sunt successu temporis Cistercienses illae virgines, quarum Abbatissa coenobium ineunte hoc saeculo condidit pulcherrime atque e cineribus incendiū excitauit aedificium longe splendidissimum.

STEM-

stratur. Anno 1218. Hartisburgi Kal. Iul. haec ita sunt fancita. Omisit haec diligentissimus **IOANNES MICHAEL HEINECCIUS**. An tum superfuerint heredes feminae ex Comitibus Woltingerodanis, vt verosimile est, an virgines ad Cistercienses coenobii Woltingerodani haec spectent, iudicent illi, qui plura ex aeuo medio subsidia ad manus habent.

- (o) In Antiqq. Gandersheim. c. XXII. p. 255.
- (p) **IOANNES LEZNERVS** L. II. Chron. Hildesh. MSC. c. 55. et I. M. **HEINECCIUS** Antiqq. Goslar. L. II. p. 173. ad a. 1173. ex quibus multa addidici.
- (q) **CHRONICON MARIENRODENSE** To. II. Leibnit. p. 453. **IOANNES BVSCHIVS** de reformatione monasteriorum p. 877. ibidem.
- (r) Haec sunt hausta ex I. M. **HEINECCII** Auctario ad L. VI. Antiqq. Goslar. p. 562. sqq. qui sua haec debuit Domino maxime reuerendo et historiarum peritissimo **Henrico Wernero Berckelmanno**, qui multa in opere Heinecciano emendauit.

richenbergensem, quae est
 scellit anno 1153, (b) fuit
 M. (i) **BVRCHARDVM**, (i)
 dignus, eo quod circa anno
 rit. (m) Huic Burchardo
 lam fuisse Gandersheim. V
 iocit. **IOANNES GEORGI**
 LEU
 al a. 105. Ludolfus Comes de Walp
 n. 104. 107. 107. HEINECCIUS
 ni oculis subicitur, inter testium
 di Barbarossae a. 1175. Fracofoeni
 i Michaeltheimensis et Adelb. Abbe
 Ludolfus comes de Waltingerode. V
 Idem diploma a me supra adductu
 sibus Michaeltheimensibus p. 91. 92.
 Burchardus et Hagerus, HEINECCI
 muate Woltingerodano. In Lubbe
 unguntur hoc nomine in charta
 terburgensi, Ludolfum II. a. 109. 10
 n litteris Adelhogi E. uicopi Hildes
 eri filii Ludolphi. In litteris eand
 uocatus ecclesiae S. Georgii et
 a. 104. Anno circiter 1150. Hen
 rant, atque in id consentiebant.
 am a. 1080. Henrico Leoni duci
 mites Woltingerodenses cum aliis
 SERENI p. 45. 46. Imperator e. Si
 nouo Duce, circa festum S. Mar
 e urben Comitis Adolphi Sageberg
 in castro receptus fuisse. De
 conueniunt. Imperatori reuer
 e **WALTINGEROTH**, de Scarph
 geuima, et munitionum, Hironi
 e, Burchardus et Hoierus. Hoyen
 INDENBROGIVM in Prindepu
 lomate Henrici Leonis, quod pro
 edo tamen, quum Adolphi maq
 accurate fuisse descriptum.
 inter alia: Com. Heineccianu
 us grauari exactionibus, Frim
 ruanime querelas nostras an
 e mandatis, quatenus conuen
 ne iuris et imperati auctoritate
 denatus et fidelis executor p
 dersem veniens. Diploma del
 p. 724. Vita pariter et sp
 ma, Comitissa de Woldenberg
 fratres, Cluissio monasterio
 mpos in Oldengandensem h
 laborauit. Fuit autem filia
 onitum, et nostra paniam
 pater huius Dominae app
 Aditamentum hoc postea
 estamentum Ottonis quarti, h
 erodhe, quae partem alio
 a maree argenti eis addidit.
 r Apologiae suae pro Otton
 Ad haec volumus, et v
 ssideat, donec quicunq
WALTINGERODHE exp
 et, et eos, qui mouer
 ic uxor nostra reddat
 tactum est, volumus, et cap

STEMMA WOLTINGERODANVM

*
*
*
Wedekinus

|
Helmdagus

*
*
Woltingus,
dynasta. An fictus?

Henricus Luidgerus *LVDOLFVS*, Hoierus, Burchardus. Soror N.
Comes
1128. 1130.
1134.
Werinherus

<i>BVRCHARDVS</i> 1154. ex mente Heineccii.	<i>HOIERVS</i> seu Hagerus 1154. vt sentit Heineccius.	<i>LVDOLFVS</i> 1128. 1131. † 1153. Aduocatus.	<i>LVIDGERVS</i> 1128. 1130.	Mathilda
---	--	--	---------------------------------	----------

<i>LVDOLFVS</i> 1154. 1157. 1172. 1173.	<i>BVR HARDVS</i> Aduocatus Gandersheimensis. 1172. 1178. 1180. 1188.	<i>HOIERVS</i> 1180. 1185. 1188.
---	--	--

<i>BVRCHARDVS</i> Can. Hildes. 1181.	<i>LVIDGERVS</i> moritur ante mortem mortis
--	--

Falso ei
tribuitur
MATHILDAM.
Abbatissa
Gandersh.

§. XII.

De Aduocatia Episcoporum Hildesienfium
Gandersheimenfium.

In plerisque olim locis aduocatie inter res pretiosas et venales reputabantur. Ut igitur collegia illustria, canonica et monastica iniuriis aduocatorum eximerentur, pretio sese redimebant. (a) Aduocati ipsi difficultatibus vel inopia vel alia quacunque urgente necessitate pressi aduocatas suas vendebant atque hoc ipso transferebant in alios. Hoc pacto Comites Woldenbergenses maiorem comitatus potestatem et aduocaciam vendebant Ottoni Episcopo XXXI. Hildeshemenfi per nonnulla loca in Amber-

(a) Collegium Goslariense Simonis et Iudae a. 1253. VII. Idus Ian. impetrauit facultatem redimendi ab Imperatore electo Wilhelmo. Ex diplomate id etiam perspicitur, aduocatas eiusmodi olim fuisse feuda Imperialia. En Diploma ipsum:

„*WILHELMVS* Dei gratia Romanorum rex, semper Augustus, Vniuersis Christi fidelibus presens scri-
ptum visuris gratiam suam et omne bonum. Licet omnium ecclesiarum libertatibus debeamus vi-
gilanter intendere, et ipsarum indemnitatibus sollicitè precare, illas tamen, que nobis imme-
diate ratione Imperii sunt subiecte, et a diuis Imperatoribus seu regibus Romanorum predecessori-
bus nostris dotate et liberate noscuntur, benigni fauoris gratia iugiter prosequentes, gratis benefi-
ciis debemus attollere, et liberalitate regia condignis honoribus exaltare. Ex parte si quidem dile-
ctorum Capellanorum nostrorum Decani et Capituli ecclesie Goslariensis, que Capella nostra speci-
alis existit, fuit propositum coram nobis, quod propter importunitatem Aduocatorum terre, vbi
bona ecclesie predictae consistunt, ipsorum seruitia et redditus, et alia iura sunt adeo alienata, dimi-
nuta pariter et subtracta, quod vix ipsorum Oeconomus seu Syndicus valet ab agrorum cultoribus
censum debitum extorquere. Vnde propter defectum temporalium in eadem Ecclesia diuina inter-
dum obsequia subtrahuntur. Nos itaque ipsorum petitionibus benignum accomodantes auditum,
eis auctoritate presentium indulgemus, vt liceat eis *Aduocatas* ipsas, quibus aliqui principum, comi-
tum, vel nobilium seu ministerialium a nobis et imperio infodari noscuntur, libere redimere,
et cum eadem vel ipsarum aliqua per ipsos, qui eas tenebant, ad manus nostras fuerit resignata,
eam vel eas memorate ecclesie cum omni iure et banno nostro libere donamus, tenendas in po-
sterum et perpetuo possidendas, eis et per eos eidem ecclesie Aduocatas ipsas vel ipsam de nostra
munificentia confirmantes, et praesenti edicto districtius inhihentes, ne quis ipsos contra hanc no-
stram

AVATORIBVS
ANVM

bergau et Heferborda. (b) Vti autem femina aduocatum in hisce terris agere non poterat; ita per sese patet, aduocatum Comitum Bumeneburgicorum, Wincenburgicorum, Woldenbergensium et Woltingerodensium, mascula stirpe extincta, intercidisse. Successit tandem consuetudo saeculo decimo quarto, vt collegia illustria et immediata aduocatis valedicerent et sese iurisdictioni ac clientelae Imperatorum peculiari commendant. Imperatores igitur, sui officii non immemores, diplomata infeuda-

stram concessionem et confirmationem impedire audeat, vel etiam molestare; Quod qui facere praesumpserit, grauem celsitudinis nostrae offensam se nouerit incursum, insuper in reatus sui penam XX. libras auri, medietatem fisco nostro, reliqua vero iniuriam passis persoluat. Testes sunt hi. Burchardus, Hermannus et Henricus de Woldenberg. Bertoldus Aduocatus Goslaricus, C. de Pisci- na. Conrad et Burchard de Brunsvig.

Burchardus. Soror N.
Werinherus

WIDGERVS Mathilda
1128, 1130.

HOIERVS
1180, 1185,
1188.

Signum Domini Wille-
prini
Regis inuictissimi

helmi
Romanorum.

„Datum Goslar. VII. Idus Ianuarii, Indict. XI. Anno domini M^o. CC^o. L^o. III°. regni vero nostri „anno septimo feliciter Amen.

Huius diplomatis mentionem inicit HEINECCIUS l. c. L. III. ad a. 1253. p. 273. editionem plenam tenuit I. G. LEVCKFELDIUS in Appendice IV. ad Antiquitates Poldenses N. XXII. p. 292. Wilhelmus Imperator electus a. 1150. Brunsvico ipsis Nonis Maii Gandershemium porrexit, ibidemque collegio illustri diploma dedit, vti in antiqua schedula legi, de tollendis aduocatis. Non tamen licuit illud reperire. Multa eius commatis scripta vir infelix, in se et Principes iniurius, quondam, repugnante, si quam habuit, conscientia, interuertit, vti fama est, cui fidem quisque pro arbitrato habebit.

(b) CHRONICON HILDESHEMENSE p. 754. To. I. Leibnit. de Ottone XXXI. Episcopo Hildesienfi, qui a. 1261. exeunte ad pallium episcopale aspirauit: Aduocatum in Holle et Comitiam ibidem nec non Gograuiam de XV. villis a Comite Ludolfo de Woldenberge pro 144. marcis et aduocatum in Baderkessede ab eodem pro XXVI. (emit.) Item maiorem comitiam, quae incipit a Scirbekel iuxta Harlessen et praetenditur per Hever usque ad fontem Sebbethessen (nunc Sebbessen.) ab illa parte Gandershem, et usque ad pontem Olkessen, et quartam partem comitiae super AMBERGA a Comite HERMANNO de Woldenberge pro 400. marcis. An consenserit Abbatisa Gandersheimensis, an Duces Brunsvicensis tacerent, non additur. Solent Chronica infestina fictionibus interdum vti ad vindicanda sibi iura, maiora eis, quae pactis et transactionibus, contractibusve nituntur. Suspendo haec iudicium meum, quum certiora mihi haud innotuerunt. Litteras Magni Episcopi Hildesienfis, quibus, sese aduocatum et defensorem ecclesiae Gandersheimensis esse et fore, promittit, adiucio, siquidem consuetudinem saeculi ineuntis XV. et historiam ipsam illustrari eis, mihi persuadeo. En, quaeso, chartam ipsam:

Von Godes Gnaden we MAGNVS Bisscop to Hildenssem bekennen mit düssem opin breue vor allen lüden, de ön seyn eder horen lesen, so also de hocheborne fürstynne fröwe ILSE Hertogynne to Brünswig vnse leüe mödderke von den ehrfamen fröwen vnd Heren vnd dem Cappittel des wertlichen Stifts Ganderssem to eyner Ebdissen vnd vormunden des Gandershemischen Stifts gepostulert is, des is vns dat so mit der gen. frowen Ilsen von moghliker truwe wegen gewand, vnd ok umme sündlerlik leue willen, de vnse voreldern vnd we to de Gandershemischen Stifte hadden vnd noch hebben, dat we dat Gand. Stifte, de fröwen vnd heren des Cappittels dessüluen mit allen oren tobehörigen geistlik vnd wertlik, öre Altaristen, öre Lüde vnd güde getrüweliken vorbidden, vordegedingen, beschütten beschüren vnd beschermen glik den vnser vnd andre vnse Landen vnd Lüden, so we schütten mögen, vnd we vnd vnse amptlüde, se vnd öre nakomen by allen oren srigheiden gnaden rechticheiden vnd gewontheiden laten schüllen vnd willen vnd de nergen mede twenken eder vorkreken, vorkörten eder verbreken laten, sündler se derbü beholden laten vnd beholden helpen, so also se von der hilgen Kerken to Rome, von dem hilghen Ryke, von vnser voreldern vnd andern velen Herrscoppen gefryghet, begnadigit, vnd begünstiget sin, ane alle geuerde. Ok sal de Gütige Fröwe, vnse mödderke, to sint wan se gepostulert is, eyne dispensation. eff der nod is, bearbeiten laten vnd denn dar na eyne confirmacie, von weme sek dat denne gehören mach, na gelegenheit der hilgen Kerken ok vtrichten laten na gewonheit des Gandershemischen Stifts, dar we ör denn befördelik to syn willen, so we förderst könen, also dat der Kerken dar süluen to Ganderss, vnd dem Capittel vnd oren nakomen nein vordreit eder hindernisse darvon

tiolos et venales reputabat
grais aduocatorum estimere
is vel inopia vel alia quocunq
tque hoc ipso transferretur
comitatus potestatem et iur
nisi per nonnulla loca in

impetravit facultatem redire
r, aduocatis eiusmodi ali

niuersis Christi fidelibus preben
celesiarum libertatibus debent
ere, illas tamen, que nobilitate
u regibus Romanorum preben
i fugiter prosequentes, grauius
exaltare. Ex parte si quidem
Goslaricnsis, que Capella nobilitate
ertunitatem Aduocatorum non
et alia iura sunt adeo alienata, de
yndicus valet ab agrorum cultu
lium in eadem Ecclesia diuina in
s benignum accomodatit autem
z ipsas, quibus aliqui principum
nfecodari noscuntur, libere tribu
ad manus nostras fuerit impo
o libere donamus, tamen in p
Aduocatis ipsas vel ipsam de iur
ntes, ne quis ipsos contra iur

dationis Abbatibus et Abbatissis immediatis impertiti sunt, et, quoniam certum domicilium deligebant, loco suo potentiorum in vicinia collegii eiusmodi Principem Imperii designarent, qui conseruationem et defensionem susciperet. Conseruator huiusmodi variare potest, quoties Imperator ab integro litteras iubet conscribi feudales, quibus iura immediata et eminentia conferuntur Principibus imperii. Sunt tamen Praelaturae immediatae bene multae, in quos aduocatum tenent Principes hereditariam ab annis inde vetustissimis. Mihi potissimum ea haec differenda sunt, quae collegio illustri Ludolfino sunt propria.

§. XIII.

CHRISTIANVS quidam, Comes, circa annum 1027. ecclesiae Gandersheimensis fuit Aduocatus, praesidente *Adelheide prima* Abbatissa. Circa vndecimi eiusdem saeculi medium idem aduocati munus haec obiit *RAINWARDVS*, vti est in vita Meinweri, Episcopi Paderbornensis. Ex quam gente vterque deduxerat genus, mihi profus incognitum est. Comitatus tum in proximis regionibus erant permulti. Obuii sunt id aetatis Comites Wincenburgenfes, Northeimenes, Dasselenses, Eimbecenses, Cateinburgenfes, Scartfeldenes, Woldensteinenes, Homburgenses, Ringelheimenes, Sladenfes

„darvon enftan dörre, ok eff dem Gand. Stifte enige güde entfrömet eder aff geghan weren, schül-
 „len vnd (*willen*) we eder vnse amptlüde der Gandersh. vnser leüen mödderken vnd dem G. Stifte
 „behülpen sin. Sölke güde, eff se des behöffen, weder to infördernde, so we förderst mögen, were
 „ok dat de genante vnse mödderke sek anders regerde vnd helde, denn eyner Ebdiffchen fügede vnd
 „gebörde, vnde seh nicht enrichtede na ören Cappittel als eyne Ebdiffse in themelthen Dingen vnd
 „itzwat vor sek neme, dat tegen dat Stifte vnd ören eygen Stad, (Stand) were, des god nicht en-
 „wille, so enschullen noch enwille we eder de vnse ör nicht bestan, sünders des by den Cappittel
 „bliven, so lange dat se des mit dem Ganderff. Capittel to eyne güde wüße komet, de vorde Gan-
 „derff Kerken sin, ok aoe geuerde. Süß seola we eder de vnse vns nicht in des Ganderff. Stifte
 „sake von Amptswegen thein, sünders se darby laten, also vorgerürt is, ane geuerde. Alle Artikele
 „dusses breues vnd eynen jowelken bysunder vnd louen we vor vns vnd de Gand. Ebt. fröwen Ilsen,
 „vnse leuen mödeken, vt gnädigen en guden Wüllen, stede, fast vnd vnuorbroken to holden,
 „sünders argelist vndane al geuerde. Des to kuntscop hebbe we vnse Ingesegele hyr an dussen Breiff
 „laten hanghen, degegeuen is des Sondags sente Lucien dach, Einb. Anno Dni. mille^o quadringin-
 „tesimo trigesimo nono.

denfes, (a) Poppenburgenfes, (b) Peinenfes, Brunfuicenfes, Sommerfchenburgenfes aliique. Sed nominum ante demonftratorum exempla in eis pauciffima occurrunt. Quod autem praecipuum eft, ignoratur vinculum, quo hi Comites ecclefiae Gandersheimenfi collegiatae obftricti fuerunt. Harpocratis igitur fymbolum heic eft imitandum digitoque compenfenda funt labella ac fentio inuoluendus eft calamus. Tranfeundum igitur eft

(a) In figillis Comites Sladenfes adhibuerunt leonem erecto capite prodeuntem, quem fuiife album fcriptores artis heraldicae plerique contendunt, Comitum ipforum genealogiam licet heic inferere, quae fic habet:

<i>Adelbertus C. Slademenfis</i>				
floruit a. 993.				
Rodericus	<i>Sifridus</i>			
	a. 1064.			
<i>Meinhardus</i> periit in praelio Rudolphum inter et Henricum Caefares commiffo a. 1081. Vxor Oda C. de Peina.				
<i>Esko</i> , obuius in Diplomatum Lotharii Imp. 1129. 1131.				
<i>Nihingus</i> vulgo <i>Henricus</i>				
<i>Neideck</i> a. 1130.		occurrens		
interfuit Comitiis Brunfuicenfibus. Obuius a. 1131. in Diplom. Lotharii.		in litteris Stadtbergenfibus a. 1167.		
Ludolfus	Burchardus	<i>Henricus</i> 1200. 1213.		
Mathilda.	Canonicus	<i>Ludolfus</i> a. 1221.		
Vx. Chriftiani	Halberftad. 1190.	<i>Henricus</i> a. 1231.		
Com. Oldenburg. 1201.	<i>Ludolfus</i> , Praepofitus Goslar. dein Epifcopus Halberftad. 1232.		<i>Henricus</i> † 1239.	
<i>Henricus</i> a. 1242.		Geuerhardus Monachus Francisc. 1291.	<i>Ludolfus</i> Ep. Halberftad. 1257. † 1285.	<i>Meynerus</i> a. 1278-1300. Vx. Adelheidis, filia Ottonis C. de Everftein 1282. 1289.
<i>Henricus</i> a. 1312. 1339. 1341. 1343. Vx Cunigundis C. de Woldenberge	<i>Volckmarus</i> 1278. 1285. 1291.			
<i>Albertus</i> a. 1322. a. 1339. 1341. 1345. 1352. 1358.	Lutgardis Vx. Iohannis de Rottingen 1332. 1348.	<i>Meynerus</i> . 1312. 1322.	<i>Aelhardis</i> 1312. 1322.	
		Sophia vltima fuae Airpis		

(b) Poppenburg nunc eft fedes praefecturae Epifcopatus Hildesheimenfis, adiacens Leinae haud procul oppido *Etza* et *Hannovera*. Licet Comitum Poppenburgenfium ab exitio conferuare eamque huc adponere;

est ad alia. IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS (c) Henricum Palatinum Comitem quoque pro aduocato ecclesiae nostrae collegatae venditat, inductus quodam documento Innocentii tertii, Pontificis Romani, quod sic habet: *INNOCENTIUS* Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio nobili viro - - Comiti Palatino Rheni, salutem et Apostolicam benedictionem. Inter alia, quae Deus exhibita sibi ab hominibus famulamina grata sumit, praecipue desiderat et affectat, ut religiosa loca, quae sui similitudinem regni gerunt, ubi tantum insititur laudi eius, ac personas, inibi consistentes, pro sui studeant homines reuerentia reuereri, et malefactorum incursum murum se pro eis defensionis opponant. Cum igitur Gandersemensis ecclesiae Abbatissa et sorores ipsius, cuius nosceris esse aduocatus, molestentur a pluribus, quietem perturbantibus earundem; nobilitatem tuam monemus et hortamur in domino, in remissionem peccaminum tibi iniungentes, quatinus molestatorum violentias concessa tibi a Domino potestate repellas, ipsas et ecclesiam protegens et defendens, ut ille, pro cuius reuerentia comprobaberis hoc fecisse, te ab eo, qui tanquam leo rugiens quaerit, quem deuoret, tueatur. Dat. Lateran. III. Non. Iulii Pontificatus nostri anno tertio decimo. „ Innocentius III. anno 1198. Henrici VI. anno quarto Papale solium conscendit et sedit annis sexdecim. (d) Quare annus ipsius, decimus tertius, est annus 1211. Quum autem e monumentis historicis constet, Henricum Ducem Saxoniae et Comitem Palatinum Rheni (e) tum viguisse, defunctum anno demum 1227; dubitationis nihil impedit, quo minus Henricus ille anno circiter 1211. praecipue quantum ad bona Abbatissae Rhenana adinet, fuerit aduocatus ecclesiae collegatae Gandersemensis. De Henrico Leone, Henrici huius filio, dicemus paucis interiectis copiose et cum industria, Quum saeculo tertio et decimo ei, qui aduocatas hereditate pretiose comparauerant, potentiam et dignitatis speciem in dies maiorem colligerent; sese indignum esse iudicabant, coram adstare iudiciis tribus anniuersariis, quae *mallu* dici consueuerant. In locis nonnullis vicem eorum supplebant *subaduocati*, aduocatis ipsis plerumque audiores, Hisce autem exeunte saeculo decimo tertio in coenobio Gandersemensi non amplius adhiberi solitis, aduocatorum ita spectabatur praesidium, ut patrocinium a Caesare simul expeteretur. Archiepiscopi, Episcopi et Abbates maioris potentiae ad vnum omnes

Poppo Sueus

Becka.	Berengarius Praepos. S. Crucis Hil- des. 1178.	Fridericus 1144, 1178.	Bernhardus 1169.	Henri- cus	Conradus.	Iohan- nes	Fridericus 1178.	Albertus. 1178.
							Fridericus 1210, 1214.	
							Witekindus a. 1243. dotauit coenobium Wul- fingshufense.	
							Adelbertus. Vxor Oda de Hohenbuchen quae improlis † 1319.	

(c) In Antiqq. Gandersheim. C. XXV. §. 18. p. 307.
 (d) CHRONICA S. AEGIDII p. 586. To. III. Leibn. Anno Domini 1198. Henrici anno quarto, Innocentius Papa 186. ordinatur. Sedet annis 16. PLATINA eum tradit mortuum Pontificatus sui anno decimo octauo p. 473.
 (e) De eo agunt TOLNERVS Histor. Palatin. C. XVI. PFEFFINGERVS in editione tertia Vittrarii illustrati L. I. tit. XI. p. 955 - 961. et IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERVS in des Braunschweig - Lüneburgischen Hauses Genealogischer Historie Lips. 1717. 8. c. XII. §. 2. p. 371. sq. Coniux Henrici Palatini secunda Agnes, marchionis Landesbergensis Conradi filia improlis, coenobia in terra Cellensi fundauit duo, Winhusanum et Isenhagensé. BERNTENII Chronicon Marienrodense T. II. Leibn. p. 424. De vxoribus Henrici Palatini eiusque numismatibus videndus est IOANNES GEORGIVS ab ECCARD in Erklärung eines alten Kleinodien-Kästleins, si addideris animaduersiones SEELAENDERS,

omnes alius post alium ius militiae et armorum vsurpauerant. Abbatissis autem, feminis quippe, et Praelatis, quorum potestas exiguis circumscripta est terminis, cingulum et miles non videbantur congruere. Quapropter Abbatissis et Praelatis non sagatis Imperator consulit, conseruatores eis adtribuens potentiores Principes Imperii Germanici, qui iniurias ab innocentibus propulsare collegiisque sacris securitatem vindicare ac conseruare callent. Collegium illustre et Capitulare Gandersheimense anno 1530. XVIII. Martii a Carolo quinto tuitione summa tectum et praemunitum est. Hic enim eo tempore litteras defensorias, quibus *saluaguardiarum* nomen adhaerebat, Bononiae exarari iussit, quibus Abbatissam Catharinam Wunstorfiensem, quae Capituli Gandersheimensis erat Decana et Abbatissae adiutrix, singulari suo patrocini dignatur, atque, ad illud collegio illustri Gandersheimensi promptius exhibendum, conseruatores delignauit *Ioa-chimum* marchionem Brandenburgicum et Electorem, *Ericum* Ducem Brunuicensem, *Balthasarem* administratorem Episcopatus Hildesemensis, et, qui secundo loco nominandus erat, *Georgium* Saxoniae Ducem. Idem quidem Carolus quintus a. 1548. die decima Aprilis Magdalenam de Columna, Abbatissam Gandersheimensem, litteris infeudationis imperialis instruxit; sed conseruatorum mentionem omisit. Ferdinandus primus, Caroli frater germanus et vterinus, eidem Magdalenae Abbatissae in litteris infeudationis, a. 1561. XIII. Octobr. Pragae datis, conseruatoris prouinciam soli *Henrico Juniori*, Duci Brunuicensium adtribuit. Maximilianus secundus, Ferdinandi filius laudibus quibusque superior, Magdalenae eidem adiungit in diplomate infeudationis, quod anno 1571. die 20. Augusti Vindobonae datum est, *Episcopos Paderbornensem et Hildesheimensem*, nec non *Iulium Ducem Brunuicensium et Luneburgensium*. Idem tamen Imperator in litteris, quibus promittitur et suppeditatur tuitio imperialis, anno 1576. Ratisponae die vicesima Augusti omittit Ducem Brunuicensem, ac conseruatores denominat *Salentinum* Electorem et Archiepiscopum Coloniensem, qui simul erat administrator Paderbornensis, nec non *Ernestum*, Episcopum Hildesheimensem et administratorem Episcopatus Frisingensis. Ea omissio nititur querelis, quas Abbatissa et ipsius societas sacra aduersus Iulium et Henricum Iulium ad Caesarem detulerant, quorum vterque adprobabat *primam tonsuram*, (f) et ritum introductionis Episcopalis Halberstadenensis mere Pontificium; (g) collegio autem Capituli Gandersheimensis religionem Euangelicam ingerere et intorquere studebat. Rudolphus II. Imperator Romanus Margaretae eidem a. 1582. die decima quarta Septembris regalia impertitur, ea quidem lege, vt denuo Dux Brunuicensis sit omisus, et in conseruatorem solus *Ernestus*, Episcopus Hildesemensis, renuntiatus fuerit. Margaretam Abbatissam excepit Anna Erica, Comes Waldeccensis, a qua summen-

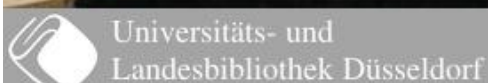
DIVS (c) Henricum Palatinum Un-
glatae venditat, inductus quorundam
id sic habet: INNOCENTIVS
Comiti Palatino Rheni, salutem et de
ab hominibus famulatum grata famul
militandem regni gerant, vbi tantum
deant homines reuerentia reuereri, et m
t. Cum igitur Gandersheimensi ecclesiae
delectetur a pluribus, quatenus peruen
in domino, in remissionem peccatorum
a tibi a Domino potestate repellat, ipse
entia comprobatus hoc fecisse, te ab 1549
Dat. Lateran. III. Non. Iulii Pontificatus
1198. Henrici VI. anno quarto Papae
Quare annus ipsius, decimus tertius
is conset, Henricum Ducem Saxoniae
ctum anno demum 1227; dicitur
1211. praecipue quantum ad bonam
ie collegiatae Gandersheimensis.
nteriectis copiose et cum indubi-
tereditate pretiose comparauerunt
illigerent; sese indignum esse
uae *malla* dici conseruauerat. In
tuocatis ipsis plerumque audire
obio Gandersheimensi non as-
fidium, vt patrocini a Caesare
ates maioris potentiae ad
on

hardus Henri-
69. cus
radus. Iohan- Frideri-
nes ricus 1178.
Fridericus
1210. 1214
Witekindus
a. 1243. doctus
coenobium W
fingshausen
Adelbertus
Vxor Otob
Hohenbun-
quae imp
† 1319

Domini 1198. Henrici anno quatuor-
cum tradit mortuum Pontificatus
FINGERPS in editione terra
ICVS FELLERS in des Beuillien
8. c. XII. §. 2. p. 371. §. 6. Con-
radi filia impolis, coenobia in
VII Chronicon Marienodense T. I.
us videndus est IOANNES GEBHARD
a, si addideris animaduersiones

(f) „Nos Iohannes Dei gratia Abbas monasterii Huyseburgensis ordinis S. Benedicti, publice profite-
mur, et recognoscimus, quod anno Domini 1578. quinto Kalend. Decembris, ex commissione Reueren-
di Capituli, dilecto nobis in Christo Reuerendissimo et Illustrissimo Domino, Domino Henrico Iu-
lio Episcopo Halberstadiensi, et Duci Brunuicensi ac Luneburgensi, Domino nostro clementissimo,
primam tonsuram in Dei nomine contulimus, adhibitis solennitatibus nobis in hac parte concessis et
consuetis. In cuius rei fidem et testimonium praesentes litteras sigilli nostri appensione muniri fe-
cimus, praesentibus venerabilibus Dominis Domino Ludouico de Breitzke ac Iohanne de Spitznasen
Canonice Halberstadenibus. Datum et actum vt supra. Conf. I. G. LEVCKFELDIVS in Antiqq.
Gröningensibus p. 58. sqq. et in Addendis p. 1. sqq. *Iacobus Andreae*, quem alitum vocabant *Läckel*,
alii Schmidelinum, cerimoniam tonsurae habuerat pro adiaphora et Theologum aulicum egerat, cui-
us est adplaudere singulis, aduersari nemini, vita aulae magis pectere quam excindere. Idem lit-
teras misit ad collegium illustre Gandersheimense, quibus significat, sese rationem Deo redditurum
esse de mutatione religionis Pontificiae et de amplectenda Euangelica. Idem conscripsit a. 1569. 4.
libellum, qui inscriptus est: *Christlicher und gründlicher Bericht, welcher gestalt die Herr und Jung-
frauen Clöster, im Hertzogthumb Braunschweig, Wulffenbüttelischen theils, reformiret - Allen from-
men Christen, besonders aber den Clöster-Jungfrauen, nützlich zu lesen.* Liber hic ad collegium illustre
nostrum fuit missus. Insitari non audeo, reformationem in nostro loco, quantum ad coenobium il-
lustre et saeculare adinet, fuisse nec satis liberam nec vilo pacto retribus accomodatam et ex eo sae-
pius contigisse, vt Canonicae et Abbatissae fuerint prolapsae ad religionem Pontificiam.

(g) IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS in Antiqq. Gröning. p. 58. MARTINVS CHEMNITIVS in
litteris ad Ducem Iulium inter alia p. 1. *Es fällt leider itz und ein groß beschwerlich Aergeris für
- das E. F. G. drey Fürstliche Söhne sollen haben die Papistische Ordines, oder Päpstliche primam ton-
suram, lassen annehmen vom Abte zu Huyseburg, der ein arger giftiger Pabst ist, in beyseyn etlicher
Thum-Herrn von Halberstadt, und was darauf weiter in introductione illustris Principis Episcopi mit
dem Chorrock, welchen sie nennen die Religion, mit Creutz-en, Fahnen, mit dem Münch, der den Zipfel
nachgetragen, auf den Altar gesetzt - Seynd also (p. 4.) die Papistischen Ordines et Tonsurae et-
gentlich character Anti-Christi sen bestiae in Apoc. und heist das Apoc. XVIII, bühlen mit der mere-
trix Babylonica, reich zu werden.*

menda est origo consuetudinis, quam Augustissimus et Inuictissimus Imperator secutus collegio Gandersheimensi saepe dicto conseruatores designet et adtribuat Episcopum Hildesensem profapiae Guelferbitanae. Rudolphus secundus Annae Ericae anno 1590. die 14. Decembris Pragae impertitus est regalia eidemque dedit conseruatores, quos Caesar vocat *Nachschützer*, Electorem Coloniensem *Ernestum*, qua Episcopum Hildesensem, et Ducem Brunuicensem *Henricum Iulium*. Ferdinandus secundus, Imperator Romanus, Catharinae Elisabethae Abbatisae regalia contulit 1621. nono Decemb. Viennae, denominans, qui forent conseruatores Capituli Gandersheimensis, *Ferdinandum*, reuerendissimum Episcopum Hildesensem, Electorem Coloniensem, atque *Friedericum Vlricum* Ducem Serenissimum Brunuicensem. Idem Imperator Catharinae Elisabethae, Abbatisae Gandersheimensi et eiusdem concessui sacro immediato regalia tribuit Viennae 1626. 19. Octobris, determinans eosdem conseruatores longe potentissimos. Ferdinandus autem tertius in litteris feudalibus suis, Ratisbonae anno 1641. septimo Martii datis, omittebat Ducem Brunuicensem *AVGVSTVM*, litterarum, pietatis et dominationis iustissimae laudibus super aethera notum, definito solo in conseruationis tutelam moderandam *Ferdinando* Episcopo Hildesheimensi, Electori Colonienfi. Causa omissionis illius in promptu est. Nitebantur Principes nonnulli Euangelici, vt collegium Gandersheimense illustre subderent pactionibus, pace Pragenfi institutis, et pro saeculari haberent, quod dudum fuerat *saeculare* seculo XIV. et XV, nunquam tamen *saecularisatum* fuit. Omissioni illi medebatur collatio regalium, Abbatisae Mariae Sabinae Viennae a. 1651. die 27. Iunii ab eodem Ferdinando III. impertita, qua denominabantur conseruatores *Maximilianus Henricus*, Episcopus Hildesensis, Elector Colonienfis, et *Augustus*, Dux Brunuicensem. Eidem conseruatores eidem Abbatisae adiuncti sunt ab Imperatore Leopoldo a. 1659. 11 Febr. in litteris feudalibus ad Abbatisam Viennae datis. Dorotheae Hedewigae ab eodem Leopoldo a. 1667. 11. Febr. Viennae pro conseruatoribus adtributi sunt idem *Maximilianus Henricus*, et *Rudolphus Augustus*, Dux Brunuicensem potentissimus et doctissimus. Denuo eidem conseruatores dati sunt a. 1680. vicesimo primo Maii. Pragae ab Imperatore eodem Abbatisae Christinae Sophiae, nec non Abbatisae Christinae Viennae a. 1683. XIII. Aprilis. Idem inuictissimus imperator Eberstorffii a. 1694. 27. Septembris pro conseruatoribus Abbatisae Christinae adiunxit *Iobstium Edmundum*, Episcopum Hildesensem, et Duces Serenissimos Brunuicenses fratres *Rudolphum Augustum* et *Antonium Vlricum*. Leopoldi filius et successor Iosephus anno 1707. 17. Ian. eidem Abbatisae addebat conseruatores Ducem *Antonium Vlricum*, et Capitulum cathedrale Hildesheimense, proscripto Iosepho Clemente Electore Colonienfi et Episcopo Hildesensi. Iosephi frater et successor *CAROLVS SEXTVS*, cuius sceptrum nunc humillime veneramur, Abbatisae Mariae Elisabethae adtribuebat Viennae 1713. 14. Nouembris eundem Ducem Brunuicensem et idem Capitulum Episcopale Hildesense. Idem inuictissimus Imperator, cui Deus quamuis faustitatem et senectutem seram clementissime largiatur, Abbatisae *ELISABETHAE ERNESTINAE ANTONIAE* anno 1714. die decima tertia Aprilis Vindobonae adiunxit conseruatores *AVGVSTVM WILHELMVM* Ducem et patrem patriae serenissimum Brunuicensem ac Luneburgensem, itemque Capitulum cathedrale Hildesheimense. Benedicat supremum Numen Imperatori et potentia et iustitia praecellentissimo: Ducibus Brunuicensibus et Electoribus Augustissimis Serenissimisque: Episcopis reuerendissimis Hildesheimensibus: et Abbatisae Reuerendissimae et Serenissimae Gandersheimensi? Vt autem hisce concilietur lux et illustratio, animaduertendum est, Duces Brunuicenses litteris ad Abbatisam datis declarare, quod conseruationem collegii illustris Gandersheimensis suscipiant et indefessa diligentia promouere studeant; Episcopos autem Hildesenses susceptam conseruationem clementer diplomate ipso significare. Adieci eum in finem declarationes Episcoporum Hildesensium duas, vnam *SALENTINI*, (h) alteram

(i) Re-

(h)

Declaration

Des Churfürsten zu Cöln, Salentin, bey Insinuation des Kayserl. Protectorii, von An. 1576. den 22. Ian.

Hiemit zu wissen: Das dem hochwürdigsten Fürsten, und Herrn, Herrn Salentin, Erwölten und bestetigten zu Erzbischoffen zu Cöln, des Hail. Röm. Reichs durch Italien Ertz-Cantzlern und Churfürsten, Hertzogen zu Westualn und Engern, Administratorm des Stiffts Paderborn, &c. Unferm gnädigsten

CONSERVATORIBVS

is et Inuictissimus Imperator fecit
res designet et adtribuat Episcopus
condus Annae Ericae anno 1590, de
e dedit conferuatores, quos Caesar
a Episcopum Hildesheim, et Duce
us, Imperator Romanus, Catharin
mb. Viennae, denominans, qui for
um, reuerendissimum Episcopum Hi
ricum Thomam Ducem Serenissim
thae, Abbatissae Gandersheimen
Viennae 1636, 19. Octobris, dete
Ferdinandus autem tertius in li
Martii datus, mittebat Ducem Brun
minationis iustissimae laudibus super
am moderandam Ferdinando Episcop
onis illius in promptu est. Nitebu
ndersheimense illustre subderent
taberent, quod dudum fuerat. In
tum fuit. Omisio illi medietate
ae a. 1651, die 27. Iulii ab eode
seruatores Maximilianus Henr
ysius, Dux Brunsvicensium, Elix
eratore Leopoldo a. 1659. 11. Fe
orotheae Hedewigae ab eode
oribus adtributi sunt idem Mo
ium potentissimus et doctissim
no primo Maii. Praegae ab Im
Abbatissae Christinae Vienn
rstorii a. 1694. 27. Septemb
ysium Edmundum, Episcopum
s Radolfum Augustum et Anton
707. 17. Ian. eidem Abbatissae
itulum cathedrale Hildesheim
si et Episcopo Hildesheim. In
ptum nunc humillime venere
e 1713. 14. Nouembris eundem
Hildesheimense. Idem inuictissim
seram clementissime largita.
IAE anno 1714. die decim
TVM WILHELMVM Duce
eburgensium, itemque Cap
rumen Imperatori et pot
et Electoribus Augustissim
ibus: et Abbatissae Reuer
isce concilietur lux et illu
d Abbatissam datis declar
s suscipiant et indefessa
desiensis susceptam confer
cium in finem declar
LENTINI, (h) ab

(i) Reuerendisimi et Clementissimi CLEMENTIS AVGVSTI: illam a. 1576. 22. Ian. datam; hanc a. 1725. 13. Iulii conscriptam.

§. XIV.

digsten Herrn, von wegen der Hoch- und Erwürdigen, Wolgebornen Frawen, Magdalena und Margareta von Columna, beeder Geschwistern, Abtissinnen und Dechendtinn, sambt Freien, Senior und gantzem Capituls des Keiserlichen gefreieten Stiffts Gandersheimb, der Röm. Kays. May. Unfers allergnedigsten Herrn Conservatorium, Schutz- und Schirm-Brieff, über gedacht gefreit Kays. Stiff sprechend, und Ihr. Churfürstl. Gn. als Administratorn des Stiffts Paderborn, und dessen Successorn, dann auch dem Hochwürdigem, Durchlauchtig-Hochgebornen Fürsten und Herrn, Herrn Ernsten, Administratorn der Stiff Hildesheimb und Freisingen, Pfaltzgrauen bey Rhein, Hertzogen zu Obern- und Niedern-Bayern' &c. stendig, durch den Ehrenhaften und Hochgelarten Albrechten Busch, der Rechten Doctorn, in bester Form insinuiert worden. Welches Ir. Churf. Gn. gnediglich angenommen, und sich vermüge dessen, auf türfallende Gelegenheiten der Gebür verhalten und erzeigen werden. Urkundt Irer Churf. Gn. hierauf gedruckten Secrets. Geben auf dem Paderbornischen Newenhaus, am zwei und zwentzigsten tag des Monats Ianuarii, im funfzehen hundert sieben und siebenzigsten Iare.

(L. S.)

Io. Hertzog.

Declaration

Ernesti, Bischoffs zu Hildesheim, bey Insinuirung des Kays. Protectorii An. 1576. den 23. Octobr.

V. G. G. Wir Ernst, Bischoue der Stiff Hildesheimb und Freising, Pfaltzgraue bey Rhein, Hertzog in Obern- und Niedern-Bayern. &c. Bekennen hiemit, dafs im Namen, und von wegen der Röm. Kays. Mayest. Unfers allergnädigsten, geliebsten Herrn und Vettern, der Hochgelert, Unser lieber Getreuer, Albrecht Busch, D. einen Schutz-Brief, und Conservatorium, von höchstgedachter Irer Kays. May. an den Hochwürdigem in Gott Vatern, Herrn Salentin, Erwelten und confirmierten zu Ertz-Bischouen zu Cöln, des Heyl. Röm. Reichs durch Italien Ertz Cantzlern und Churfürsten, Hertzogen zu Westphalen und Engern, Unfern besonders lieben Herrn und Freund, und Uns ausgangen, darinnen Ir. L. und Wir, den Erwürdigen Frawen, Magdalena von Columna, Abtissin, und Margareten von Columna, Dechantinn, sambt Freyen, Seniorn und gantzem Capitul, des Kaiserl. gefreieten Stiffts Gandersheim zu Vögten, Beschirmern und Conservatorn verordnet, wie sich gebürt insinuiert, und daneben underthenig gebetten, Uns neben gedachts Churfürstl. L. angeregtes anbeuohlenen Schutzes zu underfahen &c. Also haben Wir, als ein gehorsamer Fürst und Stand des Heil. Röm. Reichs obangeregt, Uns gehörter massen insinuiertes Kayserl. Conservatorium, mit underthenigster gebürender Reverenz vernommen, Uns auch, neben des Chur-Fürsten Lieb, dessen zu schuldigen Gehorsam zu underwinden, was auch Uns dasselbe uferlegt, und berüerten Stiff Gandersheim zu Ehr- und Ufnahmen geraichen mag, bestes Vleis zu handeln, erkleret, des zu Urkundt, haben wir diese Recognition mit aigner Handt unterschrieben, und Unser Fürstlich Secret hieruff truckhen lassen. Geben in Unserm Schlos zu Freising, den drei und zwainzigsten tag des Monats Octobris, Anno. &c. sechs und sibenzig.

(L. S.)

Ernst, Bischoff der Stifte Hild. und Freising.

H. z. Bayrn. &c.

(i) Verneutes Hildesheimisches Conservatorium, Churfürsten Clementis Augusti zu Cöln, vor das Stiff Gandersheim, in forma patente. den 13. Iulii. 1725.

Von Gottes Gnaden, Wir Clement August, Ertz-Bischoff zu Cöln, des Heyl. Röm. Reichs durch Italien Ertz-Cantzlar und Churfürst, Legatus natus des Heyl. Apostolischen Stuhls zu Rom, Bischoff zu Hildesheimb, Paderborn und Münster, in Ob- und Nieder-Bayern, auch der Obern-Pfaltz, in Westphalen und zu Engern Herzog, Pfaltz-Graff bey Rhein, Land-Graff zu Leuchtenberg, Burg-Graff zum Stromberg, Graff zu Pyrmond, Herr zu Borkeloh und Wehr. &c. Urkunden und bekennen hiemit, demnach Irer Kays. und Cathol. Mayest. beliebig gewesen, Uns zum Conservatorn, Nachschützer und Schirmer des Kays. und des Hail. Röm. Reichs freyen weltlichen Stiffts Gandersheimb, und über desselben Privilegien, Hoch- und Freyheiten allergnädigst zu verordnen und anzusetzen, das wir solch Kays. Protectorium mit gebührender Reverenz angenommen, und zu dessen schuldigen Gehorsamb befagtes Stiff von Kays. Mayest. und des Heyl. Reichs wegen, als sonderlich verordneter Conservator, schützen, schirmen, handthaben und erhalten wollen, dessen zu Uhrkundt haben wir diese Recognition mit eigener Handt unterschrieben und vnser Secret Insiegel hierauf truckhen lassen. Geben in Unserer Churfürstl. Residenz zu Bonn. den 13. Iulii 1725.

Clement August.

(L. S.)

Protectorium, das Fürstl. Stiff Gandersheimb betreffend,

C c c 3

Continuation des Kayserl. Decret
en 22. Jan.
Herrn, Herrn Salentin, Erwelten
durch Italien Ertz-Cantzlar und
ora des Stiffts Paderborn, &c. Vienn

§. XIV.

De aduocatis et conseruatoribus ecclesiae Gandersheimensis ortis ex gente Ludolfina et Guelfica. Hisce additi sunt Duces Saxoniae Comitesque Billungani, nobiles Domini de Assenburg et Wolferbutle, inprimis origo sincera Ducum Mutinensium ex Azone, genealogia Lotharii Saxonis et alia eiusdem generis memorabilia, quae Brunsvicensium historiam illustrant et corroborant.

Ludolfina posteritas non solum imperatorio regalique patrocínio tradidit coenobium imperiale Gandersheimense, sed in id etiam iuxta incubuit, vt crescerent subinde stamina tenuissima indies ac ad extremum sufficerent celeberrimo ac admodum pio instituto. Defensio autem quum non semper proficisci potuerit ab vno Principe vel Duce, siquidem patrimonium ecclesiae haud vno in loco situm, sed potius per varios Germaniae tractus disiunctissimos dispersum erat. Hac de causa mihi de Billungica stirpe ac profapia fuit dicendum. Quum porro ad Brunsvicum et Wolfenbutelam bona ecclesiae Gandersheimensis eminent, patrocínio Comitum Brunsvicensium, nobiliumque Dominorum de Assenburg et Wolferbutle, praecipue autem Lotharii Saxonis, et Welforum, Saxoniam iure connubii aduentum, peropus fuit. De singulis carptim et ad fidem veterum egi. Fabulas recentiorum existimaui esse negligendas. Vrbium et locorum, olim illustrium, nunc obscurissimorum vel destructorum, memorias ab inferis protraxi, nec omisi Luneburgi ac Wolferbuti vrbiumque aliarum nunc florentissimarum descriptiones succinctas. Diplomata nonnulla inedita vel vitiose antehac impressa hinc inde interserui, ac subtexta repraesentavi. Clarissima me haec saepius luce perfusum esse ex scriptis Meibomiorum, Leibnitii, Hahnii, Felleri, Pfeffingeri, Rethmeieri aliorumque, haud inuitus fateor. Solis tamen legibus fidei humanae et artis historicae me inhaesisse, res ipsa loquitur, ad quam continuo pergendum est. De Aduocatis ex ducum Saxoniae numero adscitis differenti et coniecturis luculentioribus agendum est. Otto filius Ludolfi totius Saxoniae et Thuringiae ducatum administravit. Mortuus et sepultus est ipse Gandersheimi. Indubie defensorem et patronum ecclesiae nouae collegiatae Gandersheimensis idem sese benignissima mente praefuit. Filius Henricus, Auceps a recentioribus cognominatus, patri Ottoni Illustri successit regnumque Germaniae cum herediis ac facultatibus propriis coniunxit. Exstat eius liberalitas in coenobium Gandersheimense. Parenti Henrico successit in ducatu et regno Germaniae OTTO Magnus, Romanus tandem Imperator. Horum merita non dissimulabo, quum ad benefactores progressus fuero. Ne autem ipse Otto oneri tantarum dignitatum et negotiorum a sese expediendorum impar deprehenderetur, HERMANNVM BILLVNGI filium, nobilem virum et Bardengoae Comitem creauit Ducem Saxoniae. (a) De progenie Billungi supra dictum est. (b) Otto illustris originem et fundamentum dedit coenobio Benedictino, sancto Michaëli consecratum in

I.
HERMAN-
NVS BIL-
LVNGVS.

Lune-

(a) WITICHINDVS Annal. L. II, p. 643. To. I. Meibom. Placuit nouo regi nouum principem militiae constituere: elegitque ad hoc officium virum nobilem et industriam satisque prudentem, nomine Herimannum. Idem L. III, p. 654. Militante aduersum Moguntiam rege (Ottone I.) Herimannus Dux Saxoniam procurabat. DITMARVS Annal. L. II, p. 337. Herimannus Dux Saxoniam regebat, postquam ad Magdeburg concione susceptus est ab Archiepiscopo manumque deducitur ad Ecclesiam, accensis luminariis, cunctisque sonantibus campanis. HELMOLDVS Chronic. Slavorum L. I, c. 10, §. 2, p. 546. To. II. Leibn. Ne in absentia regis (Otonis) Dani, siue Slavi, noui aliquid molirentur, Rex necessitate persuasus, Hermanno primum tutelae vicem in Saxonia commisit - Postquam vero ducatum Saxoniae meruit, iudicio et iustitia gubernauit prouinciam et in defensione Ecclesiarum sanctarum studiosus permansit usque ad finem. ADAMVS BREMENSIS L. II. Hist. Eccles. c. 4, p. 45. eadem fere praeciit. CHRONICON VETVS DVCVM BRVNSVICENSIVM p. 15. To. II. Leibn. His temporibus in Brunsvic princeps fuit Bruno, qui Comes dictus est, quod esse potuit, quia ducatus, quem praedecessores sui (cuius Brunonis) tenuerunt, maribus deficientibus ab Ottone I. Hermanno, Billungi filio, est donatus. Conf. CHRONICON LVNEBURGICVM ad a. 957. p. 173. To. III. Leibn. CHRONICON HALBERSTADENSE p. 116. To. II. CHRONICON VERDENSE p. 214. CHRONICON HOLSATICVM c. II, p. 19. in Accessionibus historicis Leibnitii.

(b) Supra in Vita Ludolfi §. 49, p. 90.

Luneburgi fede. Quod quum Hermannus plene extruxit et ex beneficio collegii Gandersheimensis possedit, vix restat dubium, quin idem Hermannus cum posteris aduocatum Abbatissae ibi egerit. Ipse enim defensionis sanctarum ecclesiarum studiosissimus fuit, benefaciens omnibus Saxoniae collegiis votiuus. (c) Adde, quod coenobium S. Michaëlis olim fuerit beneficium et feodum ecclesiae Gandersheimensis collegiatae. Hereditas Billungiorum licet exstiterit admodum tenuis, Billungus tamen non fuit pauperculus agricola vel nobilis, (d) sed celebri et splendida ortus stirpe. (e) Luneburgi tractum indubie Hermannus a fratre Wichmanno seniore per pactum quoddam interpositum nactus est, quem Wichmannus iste obtinuerat in dotem per filiam Ottonis Illustris. (f) Wichmannus iunior, Wichmanni senioris filius, intercedens posthaec contractui paterno, traxit patrum Hermannum eumque paternae hereditatis raptorem publice

is ortis ex gente Ludolfina
que Billungani, nobiles Do-
Ducem Mutinensium ex
neris memorabilia, quae
roborant.

egalique patrocínio tra-
id etiam iuxta incubuit,
ad extremum sufficerent
ntem quam non sem-
liquidem patrimonium
varios Germaniae tra-
mihl de Billungica stir-
runsiicum et Wolfenbu-
trocínio Comitum Brun-
et Wolferbutle, praeci-
oniam iure connubii ad-
fidem veterum egi. Fa-
bium et locorum, olim
memorias ab inferis
nque aliarum nunc flo-
nonnulla inedita vel vi-
xta repraesentauit. Cla-
s Meibomiorum, Leib-
mque, haud inuitis fa-
storicae me inhaesit,
t. De Aduocatis ex du-
turis et documentis li-
ius Saxoniae et Thuri-
est ipse Gandersheimi-
collegiatae Gandershei-
ilius Henricus, Auceps
i successit regnumque Co-
niunxit. Exiit eius filius
Henrico successit in duca-
tandem Imperator. Ho-
res progressus fuero. Ne
negotiorum a sese expo-
WM BILLUNGI filium,
Ducem Saxoniae. (a) De
bris originem et funda-
michaeli consecratum in
Lun-

epi novum principem milicia
aque prudentem, nomine in-
(Ottone I.) Hermannus Du-
dux Saxoniam regerat, pila-
ducatur ad Ecclesiam, aucto-
riorum L. I. c. 10. §. 2. p. 14.
liquid molventur, Rex uo-
Postquam vero ducatum
e Ecclesiarum sanctarum
s. c. 4. p. 45. eadem loci pae-
m. Hic temporibus in Bru-
ducatus, quem praefectum
anno, Billungi filius, et duo
Leibn. CHRONICON HOLLANDICUM

- (c) CHRONICON VERDENSE p. 214. Amelungus huius ecclesiae Episcopus XV. hic fuit frater illius Dm-
cis Hermanni, qui vocabatur filius Bisighi, quem Otto I. Imperator, ob merita sua, constituit Ducem
Saxoniae, qui fundavit Ecclesiam S. Michaëlis in Luneborch - ALBERTVS STADENSIS ad a. 961. p. 107.
b. et HELMOLDVS I. c. de Hermanno iisdem verbis: In defensione sanctarum Ecclesiarum studiosus usque
ad finem permansit. Nam et Bremensi Ecclesiae et Hamburgensi fidelis existit, ac deuotus, multa fa-
ciens bona in fratres et in omnes Saxoniae congregationes.
- (d) ALBERTVS idem et HELMOLDVS l. c. Vir ille pauperibus ortus natalibus, primo VII. mansit toti-
demque manentibus ex hereditate parentum fuit contentus. Eadem habet ADAMVS BREMENSIS L.
II. c. 4. p. 45. Consentit ALBERTVS CRANTZIVS Metropol. L. III. c. 19. Saxoniae L. IV. c. 8. 16.
23. L. V. c. 26. Rustici filium dicit eum HERMANNVS CORNERVS, THVRIVS, SEBASTIANVS
MVNSTERVS, cum aliis. Confer HENRICVM MEIBOMIVM in Vindiciis Billunganis T. III. rer.
Germ. p. 38. 39. 40.
- (e) WITICHINDVS Annal. L. II. p. 643. eum vocat virum nobilem. ECCIVS de REPKAV, iuris Saxonici
interpres, et ex eius Chronico DOMINICO DREVERVS, einen Edelman und Graven i. e. nobilem et
comitem. Nobiles Saxoniae erant olim supremi rerum arbitri, quorum arbitrio stabat pax et bellum.
Ducatus erat munus temporarium, vni nobilium demandatum. POETA ANONYMVS SAXO ad a. 803.
p. 153. hoc luculenter indicat. Accipe locum:

Nobilis hic annus longi certamina belli
Tandem, Saxones inter Francosque peracti,
Firmo perpetuae conclusit foedere pacis.
Augustus pius ad sedem SALZ nomine dictam
Venerat: huc omni Saxonum NOBILITATE
Collecta, simul hac pacis leges inierunt - -

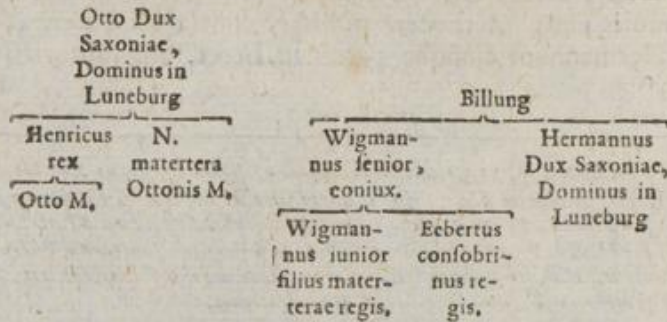
Confer, HENR. MEIBOMIVM in Vindiciis Billunganis p. 40. sq.

- (f) AVCTOR de fundatione quarundam Saxoniae Ecclesiarum p. 261. To, Leibn. Anno domini 906. mo-
nasterium in monte Luneborch fundatum est ab Ottone Duce Saxonum, hortante eum ad hoc Wickberto
Episcopo Verdensi. CHRONICON RITTAGSHVSANVM p. 73. ad a. 906. T. II. Leibn. Monasterium S.
Michaëlis in Luneborch fundatur. DITMARVS RESTITVTVS Annal. L. II. p. 333. Dum haec agun-
tur, ex parte Slavorum bellum ingruat horridum, hortatu Wigmanni Comitiss et Ecberti, ductu autem
Nacconis et Storgnes fratris eius. Quos Herimannus Dux superare disfidens, regis petiuit auxilium.
Hic ut erat impiger, militis forti aquilonares inuadit regiones, malum saepissime, ut scriptura do-
cet, pendentes, ibique Storgneum loco absconditum fugientibusque sociis captum, decollari praecepit,
CONFRATRES autem, tanti sceleris autores, WIGMANNVM MATERTERAE REGIS (Ottonis I.)
FILIVM, et Ecbertum fugauit. Illustris LEIBNITIVS in Introd. ad Scriptor. Brunsvic. n. XXIX.
Wigmannum Comitem, qui Hermanni Saxonum Ducis fratre natu matre Wigmanno fuit genitus,
propinquum Ottonis M. fuisse, habet Witichindus L. III. ubi mortem illius refert. Desiderabatur ra-
tio gradusque propinquitatis, quam nos ex Ditmario redintegrato damus. p. 333. Nam quum in prio-
ribus editionibus haberetur: Wigmannum et Ecbertum fugauit; nos ex MSto sic suppleuimus: Wig-
mannum materterae Regis filium et Ecbertum fugauit. Witichindus autem dicto loco Ecbertum bis vo-
cat Regis, scilicet Ottonis Magni, consobrinum; mox Ecbertum pariter et Wigmannum Hermannus
Duci nepotes facit, ex fratre scilicet: unde intelligimus, ambos fuisse Wigmanni senioris filios et
hunc sororem Henrici regis, materteram Ottonis M. in matrimonio habuisse. Accedit, quod Otto Dux
Saxoniae, Henrici Regis pater, fundavit Monasterium S. Michaëlis Luneburgicum, in alodio scilicet
suo. Falsum proinde est, Hermannum fuisse vilissimo genere natum terraeque filium. Qui enim fieri
potuit, ut Otto Dux rustico vel viro vilioris fortunae daret filiam in matrimonium? Genealogia igitur
efformanda est hunc in modum:

Otto

blice adpellare sustinuit. (g) Hermannum fuisse possessorem bonae fidei, fit vero simile ex decisione et arbitrio Ottonis Magni, qui Wichmanni iunioris querelas et accusationes neglexit et causam Hermannii auctoritate sua adiuuit. (h) Nam Wichmannus senior, Billungi filius, et Hermannii frater in vxorem duxerat filiam Ottonis illustris (i) atque ea de causa confanguineus erat Ottoni magno. Eadem cognationis copula Wichmannum iuniorem cum Imperatore Ottone Magno coniunxerat. Ipse Wichmannus iunior, quum utroque parente fuisset orbatus, ab Ottone eodem in filii loco habitus liberaliterque educatus erat. (k) Quae quum ita sint, ratio nul-

la

- (g) *WITICHINDVS* Annal. L. III. p. 654. *Thiadericus a Liudulfo magnis promissionibus est tentatus, Wichmannus autem admodum corruptus, patrum (Hermannum) exin arguere, paternae hereditatis raptorem dicere et suorum thesaurorum praedonem vocare coepit. - Causas dicentibus coram rege (Ottone M.) Herimanno suisque nepotibus (Wichmanno et Ebeito,) omnes sulti tenaces sententiam Ducis laudare, adolescentes castigandos iudicantes. Rex autem amans parcebat illis, sub custodia militari tantum intra Palatium tradens Wichmannum.*
- (h) Locus Witichiandi adlatus id edocet. Videtur autem excidisse heredio suo Luneburgico ob admiffam in regem rebellionem et tentatam belli aleam.
- (i) G. G. *LEIBNITIVS* Introd. in Collectionis scriptorum res Brunsvicensis illustrantium Tomum I. n. XX. *Notabile in primis est, Monasterium in monte Luneburg, quod S. Michaelis vocatur, tribus fundatori Ottoni, Duci Saxonum, Henrici Aucupis regis Germaniae, patri, quem Regiones istas proprio iure tenuisse, vel hinc agnoscat. Inde, quum ad Hermannum Ducem deueniret ditio, confirmatur, quod aliunde discimus, Billungnam familiam, regiae per matrimonii vinculum connexam, inde opes suas auxisse.*
- (k) Wichmannus senior fuit heros, sed nimio inuidiae oestro percitus, *WITICHINDVS* Annal. L. II. p. 643. *Quo honore (ab Ottone I. in Herimannum collato, scilicet ducali) non solum ceterorum principum, sed et fratris sui Wichmanni offendit inuidiam. Quapropter et simulata infirmitate amouit se ab exercitu. Erat namque Wichmannus vir potens et fortis, magnanimus, belli gnarus, et tantae scientiae, ut a subiectis supra hominem plura nosse praedicaretur. Paulo tamen post poenitentia secessio- nis acta in gratiam reconciliatae pacis cum Ottone M. rediit. IDEM p. 644. Wichmannus, qui se primum alienauit a rege in defectione filii Thancmari a patre Ottone, audiens tantum facinus seditionis, conuersus pacem fecit cum rege, quia prudentissimus erat, et utilis et fidelis in finem permansit. Facinus illud incidit in initium regni Ottonis Magni, quem anno 936. regem fuisse renuntiatum accepimus, Ansam ei suppeditauerat factus Saxonum, qui, eo quod iterum ex gente sua rex delectus erat, aliis seruire ac inferuire nationibus, et commercia ex alius cuiusque ac regis sui gratia exercere dedignabatur. Hoc ipso excandescens Eberhardus, Francorum Dux, cum Bruningo Saxone altercati coepit, adiectis incendiis et expilationibus, Otto rex recens electus in temeritate Eberhardi grauiter animaduertit. Qua ex poena magis incendebatur Eberhardus, continuabat hostiles in Bruningum impressiones, et adiscebat in societatem Thancmarum, Ottonis priuignum, qui dudum similitates in Ottonem fouerat, propterea quod hereditatem matris suae Hatheburgae ditissimam, et patruelis, Comitis Merseburgensis Sigfridi, adire possessiones, ei negatum erat. *WITICHINDVS* Annal. L. II. p. 644. *REGINONIS CONTINuator* ad a. 937. p. 75. et *DITMARVS* L. II. p. 331. copiose haec docent. Otto igitur arma in Eberhardum et Thancmarum capessebat, expugnabat ea, quae ab Eberhardo erant praerepta, et Thancmaro orbabatur, quem *Mainca* quidam in templo S. Petri intra Eresburgi urbem receptam obruncaeuerat. Praeripuerat Everardus castellum *Badulini* seu praesidium *Badulisi*, ibique Henricum, Ottonis regis fratrem vterinum, reddiderat captiuum, Thancmarus praeripuerat Heresburgum, quod *Merseburgk* minus genuine adpellatur a *DITMARO* Annal. L. II. p. 331. Ex hisce innotescit tempus, quo Hermannus Dux Saxoniae salutatus est, ac Wichmannus senior abalienatus a rege ad sua se conuertit. Patent hinc illa facinora seditionis, quae fastidiebat Wichmannus, praecipue quum videret hoites regis deuictos et ad incitas redactos. Quaerere heic lubet, quisnam ille sit locus *Badulini* seu *Badulisi*? Adpellatio prior obuia est apud *HROSWITHAM* in carmine Panegyrico de laudibus Ottonis p. 184. posterior penes *WITICHINDVM* L. II. p. 644. *HENRICVS MEIBOMIVS* in Notis ad hunc Witichindi locum p. 688. rationes suas sic subducit: *Intelligit auctor oppidum Bellick, infra Rudenam ad Ruram comitatus Marcani in Westphalia flunium, Rosvitha poetria et mensalis Ganderheimensi in Panegyrico deprauate vocat Badulinum.* *Continua-**

possessorem bonae fidei, Magni, qui Wichmanni Hermannii auctoritate ingi filius, et Hermannii atque ea de causa con- is copula Wichmannum erat. Ipse Wichmannus Ottone eodem in filii lo- e quum ita sit, ratio nul- la

ermania x Saxoniat, omnia in Lüneburg

transmissus est tentatus, pueri, paternae hereditatis ducendi curam rege (O- ubi tenaces sententiam Du- cebat illis, sub custodia mi-

uo Lüneburgico ob admitt- nses Illustrantium Tomm Machaelis vocatur, tribu- i, quem Regiones istas pro- deuenere dicit, confirmat- nymcalum conuexam, inde q-

WITICHINDVS Annal. L. II. c. 11. non solum ceterorum pro- et simulata infirmitate am- nemas, belli parati, et tanto- o ramentis post poenitentia seculi- p. 644. Wichmannus, qui i- andens tantam facinus se- titatis et fidelis in suam per- no 936. regem fuisse renun- nod iterum ex gente sua rex is cuiusque ac regis sui gratia Dux, cum Bratingo Saxone reus in temeritatem Eberhar- , continuabat hostiles in Bo- nis principum, qui dudum i- Habsburgae dirissimam, e- um erat. WITICHINDVS Ho- DITMARVS L. II. p. 331. ob- spellebat, expugnabat ea, que e quidam in templo S. Petri castellum Badulini seu prop- siderat captiuum, Thiamann a DITMARO Annal. L. I. p. 11. est, ac Wichmannus seni- orum, quae fastidiebat Wich- tactos. Querere beati labori apud HROSWITHAM in co- INDVM L. II. p. 644. HES- tes suas sic subducit: Deno- ti in Westphalia suam, no- scat Badulianum. Contro-

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

la est praesto, cur Hermannus possessionis iniustae praediorum circa unebur- gum accusari possit. Heredia auita Billungiorum prope Soltaiam in Stüb- bekes-

tor Reginonis Badalicki. Henricus Claudus in diplomate quodam, coenobio Gandersheimensi a. 1009. dato, cursum Badelicka per concambium accepit et monasterio concedit Daleheim in pago Ambraga. SIMON FRIDERICVS HAHNIVS in der Reichs-Historie P. II. c. III. §. 2. p. 47. (c) fluctuatur, pronun- tians Badulinum fortasse idem esse ac Baduellun, cuius meminit Auctor Vitae Meinwerici d. 32. n. 45. p. 534. hunc in modum: Alius vix quidam Bennaka - quoddam praedium in villa WIRIESI situm in pago AVGA * in Comitatu Bennonis Comitum pro remedio animae suae parentumque suorum ad Patherbrunnensis Ecclesiae dominium delegauit. Vnde Episcopus dedit es ad temporales vsus subsidium XI. aratra in BADDANHYVVM, in AHVS VIII. in HELECKIERESSVN X. aratra et dimidium, in BODEKERITHORPE VIII. in Cuadian X. in Geradessun VII. insuper II. valenta, denarior, III ceruisiar, IV. pernas, XX. mala, auenae, Comite Exp in Wartberge cum multis praesente et his rebus testimonium perhibent. Pauca ad hunc locum notabo; deinceps mentem meam expromere conabor. Benno ille fuit filius Sigfridi senioris, Comitum Bomenburgici seu Northeimensis, Pagus seu tractus Auga seu Augan sic vocatur ab amne Au. Veteres enim Germani aquam vocarunt au. Amnis Aue emanat ex fonte suo Auespring supra superiorem piscinam prope Welterhofs, quod est domicilium praefecturae Grubenhagenensis, quam in feudum suscipiunt Duces Brunsvicensis ab Episcopo Hildesien- si, et abest Gandersheimio versus austrum ad sesquimilliare Germanicum, Aue amnis perfluit inde v- tramque piscinam maiorem Welterhofsicam, stringit campos et prata pagi Echte, Kalefeld, Sebexen, Opperhufen, villicationis Oiershufen, et breui inde intervallo inter Haishufen et Bilderbeck sese in fluium Leinam exonerat. ARENHOLZII mappa Geographica heic laborat, amnem aue vocans soese et alia admiscens falsa. Quum tamen meliori careamus, lectorem eo remitto, si inuestigaturus sit loca, quae nunc designabo. Amnis Aue tempore Ludouici Pii et Henrici II. vocabatur Audan, nunc Aue. Vide priuilegia utriusque Imperatoris T. II. Leibnit. p. 155. 156. quae infra Dis. VI. exponam et in medium proferam. WIRIESI est Wiershufen, pagus intra praefecturam Welterhofs. BADDENHV- SEN est Badenhufen pagus in praefectura Brunsvicensis Stauffenburgen- si. AHVS est Hahaufen, pagus in praefectura Lutteren- si ad Barenberg. Cetera omitto. Sufficiunt enim haec ad situm loci Baduellun de- terminandum. Locus ipse olim erat curtis regia, nunc domicilium praefecturae Hildesimensis. No- men ei est Bildelage seu Binderlage. Roswitha vocat Badelinum, Otto III. vocat Pateleke, Henricus II. Badelicka, Witichindus adpellat Badalicki. Continuator Reginonis badalicki. BVRCARDVS GOTT- HELF STRVIVS ad locum illum Continuatoris ad a. 938. p. 76. ed. Struv. p. 103. haec subdit: Hodie Bellick ad Ruram, Comitatus Marcani in Westphalia. At fallitur hic etiam. Pateleke enim si- tum fuit in Comitatu Wichmanni iunioris tempore Henrici secundi et in Ambraga. Hoc enim distin- cte clareque enuntiatur in Diplomate Henrici II. Imperatoris a. 1009, ad quod Meibomius prouocat. Obuium illud est apud BODONEM in Syntagmate p. 499. T. II. Meibom. aliosque. Antea vero, re- gnante Ottone III. locus ipse cum pago Daleheim obnoxius erat ditioni comitatus Ekberti Comitum, quem Otto III. vocat nepotem suum a. 1001. in Diplomate apud SCHATENIVM in Annal. Pader- born. L. IV. ad a. 1001. p. 357. Vbi autem Amberga seu Ambraga sit quaerenda, iam iterum iterum- que ostendi. Quorsum haec? Nunc tandem videor mihi intelligere, quare Wichmannus senior a fa- cinore seditionum Eberhardi et Thiamanni seu Thiamari abhorruerit. Quum enim Ecbertus et Wich- mannus iunior, Wichmanni senioris filii, comitatum tenuerint in Ambraga, manifestum est, patrem ibidem iura imperatoris nomine dixisse. Erat Wichmannus senior inuidiosus in fratrem Hermannum, sibi, ut videbatur, autelatum ab Ottone Magno a. 936. Ut igitur rebelles Eberhardus et Thiamarus ipsum suas in partes pertraherent, et precibus et vi vsi sunt, ac tandem, vbi rebellionem non adpro- babat, castellum Badalicki, quod tunc fuit oppido circumdatum, oppugnarunt et militibus dederunt diripiendum. Quo facto detestatus est seditiones ac gratiam Ottonis Magni circumspexit. Vrbs ipsa, olim munitissima, defendebatur ab Henrico iuniore, Ottonis regis fratre vterino. Verum illa obsessa et occu- pata; hic autem captus, et Eresburgum vltra Visurgim, quae tum Werra vocabatur, abstractus. Post- haec Badalicki non amplius adpellatur vrbs, sed curtis regia, Quare tum direptus, vastatus et destru- ctus est locus ipse munitioibusque exutus. Permulta ibi superiunt in humo rudera, ollae, crania hu- mana, sepulcra. In propinquo surrexit paullo post vicus nienstedt, i. e. colonia noua, quae ante hos trecentos annos desit. Badalicko euerso castrum Woldenstein in monte Heuer, vbi est editissimus, haud procul inde tunc exstructum videtur, ut esset propugnaculum, quo Ambergan tegeretur ac in officio contineretur. Quantum vero ad Wichmanni filios adinet, de eis pauca sunt adicienda. Quum Lu- dolphus Ottonis I. filius, et Conradus, Francorum Dux, eiusdem Ottonis gener in patrem socerumque anno 953. arma exercitumque mouerent et Moguntiae ab hoc obsiderentur, datus est obses in urbem Conso- brinus regis Ecbertus, quo libera via cuiuslibet pateret in castra, crimen purgandi, et de pace atque concordia tractandi, teste WITICHINDO Annal. L. III. p. 653, qui, interiectis paucis addit: Conso- brinus regis Ecbertus, quum obses datus esset in urbem, suasibilibus corruptus verbis, regi sit auersus, quum et antea es iratus esset, eo quod argueretur incepti certaminis, ubi oculus perdidisset. Accessit prope diem Wichmannus iunior, frater Ecberti, ducens ex Saxonia supplementum copiarum in ob- sidionem Moguntiae. Pergit WITICHINDVS p. 654. Quum nouus exercitus a Saxonia ad supple- mentum veteris mitti debuisset, Thiadericus iuniorque Wichmannus es praefuere. Adtingentes termi- nos Francorum a Ludolfo, Duceque Cunrado subito circumfusi, in desertum quoddam coguntur ca- stellum. Quod quum oppugnare nituntur, tactu rotae signifer ante portam brachium perdidit: quo fa- cto bellum est sedatum, induciaeque concessae trium dierum in Saxoniam reuertendi. Thiadericus a Ludolfo magnis promissionibus est tentatus, Wichmannus autem admodum corruptus, patrum exin ar- guere, paternae hereditatis raptorem dicere et suorum thesaurorum praedonem vocare coepit. Ipse au- tem consilii nequaquam ignarus, quanta sapientia quantaque prudentia contra propinquos et hostes ma- nife-

* Conf. Vitam Meinwerici c. 106. p. 560.

bekeshorn (l) et in tractu Bardouicensi, qui olim Bardengau vocabatur, inuestiganda sunt. Quin vero alibi Billungii tenuerint praedia sua, prorsus caret dubio. (m) Luneburgum inde ab hoc Hermanno semper fuit de patrimonio Billungico, (n) quippe quod Billungis seu Billungis dedit domicilium et vitae et mortis. (†) Hermannus eo nomine dicitur dux de Luniburch (o) et Luneburgum vicissim adpellatur ciuitas Hermanni. (p) Ipse autem Ducatum illum Luneburgensem, vel potius Saxoniae, non adripuit ex hereditate paterna, sed ex Ottonis primi seu Magni arbitrio. Pater enim Billungus fuerat Comes seu iudex ad Albim per Bardengoam. (q)

Wigman-

niferos usglauerit, difficile est omnimodis edicere. Iungitur quippe Ecbertus Wicmanno eademque sententia consurgunt in Ducem (Hermannum Billungum,) nullumque ei dant quietis otium. Ille autem nobili patientia iuuenum furorem frangens, cauet tumultum aliquem rege absente illis in partibus accrescere. Anno 954. incunte Otto Rex controuersiam eam decidit, et Hermanno fauentem promulgauit sententiam. Quomodo ad Moguntiam Wicmannus et Ecbertus a rege defecerint, notauit etiam DITMARVS Annal. L. II. p. 332. Non diu quieuerunt hi fratres. Nam Slaus ad bellum aduersus Saxoniam et praecipue Herimannum incitarunt, quod quum Otto feliciter propulsauit, Wicmannus et Ecbertus fuga sibi consuluerunt, teste eodem DITMARO p. 333. Fufius haec enarrat WITICHINDVS Annal. L. III. p. 657. Igitur ut supra retulimus, quum deficeret in ratione reddenda contra patrum suum Wicmannus intra palatium custoditur. Quum igitur rex in Baioariam proficisci uellet, simulata infirmitate ipse ster negauit: unde monitus ab Imperatore, quia destitutus a patre et matre, loco filii eum assumserit liberaliterque educauerit, honore paterno promouerit, rogatque, ne ei molestiam inferret, quum alia plura grauaretur. Ad haec nihil utile audiens Imperator discessit, commendato eo Ibons Comiti. Aliquantis diebus eum eo degens, petit post haec uenandi gratia siluam intrare liceret, ibique absconditos socios secum sumens perrexit in patriam, et occupatis ibi aliquibus urbibus, iuncto sibi Ecberto, arma sumit contra Imperatorem. Industria autem Hermanni Ducis facile eos repressit trans Albiamque coegit. Illi quum se sensissent Duci resistere non posse, sociauerunt sibi duos subregulos barbarorum, Saxonibus iam olim infestos, Naconem et fratrem eius. Summa eorum, quae fusc subtexuntur, in eo est sita, quod Wicmannus et Ecbertus pro hostibus publicis sint reputati, et rebus male gestis, fuga elapsi ac in Galliam profecti p. 658. Non ita multo post rediit Wicmannus ad lites nouas ferendas. Pergit WITICHINDVS p. 659. Eodem tempore Wicmannus sciens Saxoniam bellatoribus uacuum, a Gallia profectus Saxoniam occulte intrauit, domum coniugemque reuifit, inde se iterum alienigenis immerfit. Ecbertus uero interuentu magni Pontificis Brunonis in gratiam recipitur. Ductus exercitus contra Wigmannum tertia uice, uix obtinuit, ut in fide Geronis filisque suis susciperetur, ipsique apud Imperatorem obtinerent, quo patria coniugisque patrimonio cum gratia Imperialis frueretur. Iniusus sacramentum terribile dedit, se contra Imperatorem Imperatorisque regnum nunquam aliquid inique consilio aut actu facturum. Ita fide data in pace est dimissus, et bonis promissionibus ab Imperatore erectus. - Enim uero donatus patriae Wigmannus aequanimiter se continuit, donec Imperatoris aduentum sperauit. Quum eius reuersio differretur, ad aquilonares partes se contulit, quasi cum Danorum rege Haraldo bellum ab integro machinaturus. At ille mandauit ei, si Ducem necasset, uel alium quemlibet principem, nosset sine dolo eum sibi sociare uellet, aliter rem fraudulenter agitare non dubitaret. Interea ab empore praetereunte latrocinia eius produntur, sociorumque aliqui comprehenduntur, et tanquam contra publicam rem agentes, a Duce damnati strangulo uitam perdiderunt. Ipse autem cum fratre uix euasit. Subiiciuntur deinde p. 660. Wigmanni turbae et cum Slaus confociationes, qui in seditione tandem necatus poenas perfidiae dedit p. 661. ANNALES HILDESHEIMENSES p. 723. ad a. 1016. To. I. Leibn. Wigmannus Comes II. nonas Octobris est occisus.

- (l) CONRADVS BOTO in Chronico Picturato Brunuicensi ad a. 968. To. III. Leibnit. p. 311. To dem Stubbekeschorne by Soltaw wonede ein Man, de heit Billick to Stubbekeschorne, de hadde seven Hore Landes und seven Underfaten armer Lude, unde hadde twey Sone, de eine de het Wichman, de ander Hermen. CYRIACVS SPANGENBERG Chronici Mansfeldici c. 145. ad a. 965. p. 144. eadem fere repetit.
- (m) Vide supra p. 73. CHRISTOPHORVS BROWERVS in Antiqq. Fuldens. L. III. c. 12. p. 217.
- (n) CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1171. p. 38. Dithmarus Marchio duxit filiam HERMANNI DVCIS a LYNEBURG, Suanchildam nomine - Luneburgum dicitur a DITMARO Annal. L. IV. p. 80. Ducatus Bernhardi, et L. VI. p. 176. ed. Maderi ciuitas Bernhardi Ducis, in qua a. 1013. factus fuerit terribilis terrae hiatus, quem etiam memorat CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 1013. p. 289. To. II. Leibnit. CHRONICON LYNEBURGICVM p. 173. To. III. Leibnit. Desukuest starff Harmen Byling und wart begraven in dat Closter up dem berge tho Luneborch, dat he sulwen sichte. Verosimile non est, quod CONRADVS BOTO habet ad a. 1190. p. 352. Luneburgum olim fuisse uillam, dictam Moyerforpe, donec Henricus Leo, Bardeuico destructo, urbem ibi Luneburgum condiderit. LAMBERTVS enim SCHAFFNABURGENSIS ad a. 1073. p. 196. Luneburgum uocat oppidum maximum Ottonis, Ducis Saxonici (Bernhardi II.) situm in confinio Saxonum et Luticiorum. De Luneburgo BRVNO in Historia belli Saxonici apud Freherum To. I. Illud castellum Magni Ducis parentum semper fuerat, et ad ipsum suumque patrum Hermannum tunc hereditario iure peruenerat. Haec repetuntur in CHRONICO MAGDEBURGICO p. 293. To. II. Meibom.
- (†) DITMARVS Annal. L. II. p. 337. To. I. Leibnit. CONRADVS BOTO p. 313. To. III. Leibn.
- (o) CHRONICON MONTIS SERENI p. 38.
- (p) CONRADVS BOTO p. 311. To. III. Leibn.
- (q) Vide supra notam (e)

Wigmannus itidem frater comitatum administravit. (r) Comites ea aetate non superbiebant solo comitatus nomine, siquidem id administrationem iudiciorum Imperatoris exercendorum significabat et per hereditatem a patre ad filium, nisi rex et Imperator ita sanxisset, haud transmittabatur. (s) Quare Hermannus iure natalitio fuit non nisi dynasta nobilis hereditarium luorum. (t) Erat autem tanta vigilantia, fide et prudentia, ut Otto Magnus aptissimum ipsum iudicaret, cui crederet principatum militiae contra Danos aliasque gentes circumvicinas, qui sese absente cornua tollere spiritusque sumere forsitan ausurae essent. (u) In hoc ipso Ducatu susceptus est a principibus ac Episcopis dignatione summa, quae exhibebatur accensis in templo luminaribus cunctisque sonantibus campanis. (x) Inuidebat fratri tantum honorem *WIGMANNVS*, ideoque subducebat sese ab exercitu Ottonis Magni, simulata corporis infirmitate. (y) Ducatum autem ipsius Hermannus fuisse amplissimum et hereditarium, nemo facile dubitabit. (z) An insigne armorum ab Imperatore obtinuerit *leonem coeruleum in aureo plano*, (aa) definire nolum, licet exempla eiusmodi ex aeuo antiquissimo non desint. (bb) Incertum quoque est, an Burgrauius fuerit Magdeburgi, (cc) siquidem sub Ottone Magdeburgum fuit in

- (1) *DITMARVS* Annal. L. II. p. 331.
- (s) Diploma Caroli M. Tremoniae datum apud Meibomium To. I. p. 689. licet non abnuam, illud videri supposititium obaeram a nato Christo subnotatam, Res ipsa tamen alioqui satis nota est.
- (t) *WITICHINDVS* Annal. L. II. p. 643. *HENRICVS MEIBOMIVS* in Vindiciis Billinganis.
- (u) *WITICHINDVS* L. III. Annal. p. 654. 643.
- (x) *DITMARVS* Annal. L. II. p. 337.
- (y) *WITICHINDVS* Annal. L. III. p. 643.
- (z) *CONRADVS BOTHO* p. 173. *FRAGMENTVM CHRONICI BARDEVICENSIS* p. 217. Optimum argumentum defumitur ab euentu ipso.
- (aa) *CYRIACVS SPANGENBERG* in Chronico Mansfeldico p. 144. ita adserit.
- (bb) *TACITVS* de Moribus German. c. 6. *Eques scuto frameaque contentus est - scuta lectissimis coloribus distinguunt. Nobiles nascuntur, eorumque primores dicebantur barones. Baro olim vocabatur vir et manius quilibet, feminis oppositus. CHRONICON SANGALLENSE* ad a. 805. refert, *Carolum M. multos barones et mulieres ex Saxonia transfuisse. ANTHONIVS MATTHAEI* L. IV. c. 7. de nobilitate ostendit, vocem apud Picardos ita hodieque adhiberi, siquidem vxores maritos suos adpellent *non baron*. Addit idem, diabolum olim dictum fuisse *baronem*, vti apud nos, qui infantes tertere student, dicere solent: *De man, de butteman is da*. Inprimis autem proceres imperii apud Francos dicebantur barones, indubie ex *baar* i. e. liber, liberatus, Ipsi enim liberi erant ab oneribus militiae et exactionibus ciuilibus, vnde dicitur *Freyherr*. Hispani *Barones* siue *Varones* vocant primores proceresque regni; Itali *Baronem* nominant *un homme de neant*. Nobiles autem in sago vel toga praestare munia et seruitia debebant, vnde dicitur *famuli nobiles, knechte, adelschalcke*. Barones pollebant potestate standi in iudiciis, vnde dicuntur *homines synodales, sendbarsfrey*, non *semperfrey*, vti vox sensim corrupta est. Conf. *IOANNES FRIDERICVS KOCHIVS* L. I. tit. 17. §. 19. in Institut. iuris publici, et *IOANNES SCHILTERVS* in Commentar. Iuris feudalis Alemannici tit. 1. §. 17. sq. Inter barones et nobiles medii erant *equites*. Germani prius in comitiis distribuiebant scuta et frameas eis, qui arma in hostem ferre erant idonei. *TACITVS* l. c. c. 13. *Insignis nobilitas aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adolescentulis assignant. Et paullo ante: Arma sumere non ante cuiquam moris, quam ciuitas suffecturum probauerit. Tum in ipso concilio vel principum aliquis vel pater vel propinquus scuto frameaque iuuenem ornant. haec apud illos toga, hic primus iuuentutis honos: ante hoc domus pars videntur, mox rei publicae. Postea, ut Cassiodorus et Paulus Diaconus referunt, non nisi specimine edito scutum obtinuerunt nobiles. Hoc obrento dicebantur *Schildknappen*, armigeri. Antea gestabant manibus baculum, vnde dicitur *baccalarei seu bacularii*, non in signum domini, vt *HENRICO COCCEIO* placet, sed in documentum tirocinii. Inde mos profluxit, creandi baccalareos in academiis. Studiosi enim litterarum Academi, qui *Scholastici* et *Schulers* ante hos centum annos vocabantur, in publico debebant comparere pallii induti. Bellum tricennale gladios eis dedit, vt ab irruentibus sese defendere possent. Magistri ac Doctores medicinae iuriumque, gladiis accincti, in publicum procedebant. Bacularii seu Baccalarei facultate priuilegioque gaudebant eundem baculo. Nobiles nondum ad scutum admissi dicebantur *domicelli, iunge hern, iunckern*; equites contra domini adpellabantur. Illis non licebat scuto et insigni proprio sese ornare; haec autem scutum cum pictura et figura, *mit dem Wapen*, erat traditum, vti comprobatur *IOHANNES MABILLONIVS* L. II. operis de re diplomatica c. 18. ac *SCHVLZIUS* von den *Heerschilden*. Posthac differebant armis equites, quotquot diuersis praestabant dignitatibus. *CHRONICA OLDENBURGENSIVM* p. 142. To. II. Meibom. *Illo in tempore Henricus IV. reformauit Goslariensem ciuitatem et confirmauit illic Comitum de Wernigerode in piscatorem suum in partibus Saxoniae; Comitum de Spiegelberge in venatorem, et fecit ibidem officia caetera. Et Comites hos ex tali officio receperunt clypeos. Comes de Spiegelberge ceruum cum cornibus in signum sui officii -**
- (cc) Adfirmant *SPANGENBERGIUS* P. I. des *Adelspiegels* L. X. c. 20. p. 318. *DRESSERVS* in *Isagoge Hist. Millenar.* VI. part. 2. p. 417. Plures adlegat *PFEFFINGERVS* To. II. ad Vitriarium p. 685 Comitum Geronis suberat Northuringia et Magdeburgum. Comes tum administrabat praefecturam Magde-

ardengau vocabatur, in
nt praedia sua, profiu
rmano semper fuit de
eu Billungis dedit domi
ne dicitur dux de Lui
uar Hermann. (p) Ipse
Saxoniae, non adripuit
Magni arbitrio. Pater
per Bardengoam, (q)
Wigman-

bertus Wigmann eademque
dant quosdam. Ille au
m rege absente sui in parti
t, et Hermannus successum pro
us a rege electus, uocant
s. Nam Slaus ad bellum ab
no feliciter populum, Wich
10 p. 333. Folia haec enarrat
um defuerit in ratione residen
regiarum res in Ratoriam profi
Imperatore, quia defuitus a
re paterno promoueri, rogat
tote audens Imperator de
et post haec venandi gratia
patriam, et occupatis ibi ali
infirmitate Hermannus Du
resistere non posse, sociauerunt
et fratrem eius. Summa co
is pro hostibus publicis fuit
8. Non ita multo post reit
em tempore Wigmannus (om
rauit, domum conuenerunt
gna Pontificis Brunonis impo
obtinuit, ut in fide Ger
ria conuincitque patrimonium
nter Imperatorem Imperato
fide data in pace est limi
triae Wigmannus acquiesce
so differretur, ad aquinatum
machinaturus. At ille man
le eum sui facere uellet, cum
ante lauricaria eius producit, s
agentes, a Duce ducuntur fra
tur deinde p. 660. Wigmann
poenas perdidit dedit p. 661.
Wigmannus Comes II. nona

3. III. Leibnit. p. 311. To dem
eborne, de halle sruen Her
me de her Wigman, de a
ad a. 965. p. 144. caeter

9. I. III. c. 12. p. 217.
no dicit filium HERMANNI
DITMARO Annal. L. IV. p. 64
64, in qua a. 1013, factus fuit
ENBURGENSE ad a. 1013. p.
III. Leibnit. Desaltrach fup
reberch, dat he suiren firtel.
52. Lüneburgum olim fuit
ribem ibi Lüneburgum celeb
Lüneburgum vocat apud
zonum et Lauricum. De Lo
d castellum Magni Duci ja
c hereditariis sine perueni
bon.
p. 313. To. III. Leibn.

in comitatu Geronis (dd) et postea in manibus Friderici, qui dicitur praefecturam in Magdeburg administrasse. (ee) Certiora autem sunt, quae sequuntur. Hermannus, fungens Saxoniae ducatu per Westphaliam quoque, (ff) Principes Slauorum, *Seliburem* et *Mistui*, Imperatori fecit tributarios: (gg) ecclesias christianas summo defendit studio: (hh) prudentiam ac iustitiam cum incredibili diligentia in rebus quibuscunque coniunctam ostendit. (ii) Monumentis litterarum proditum est, Hermannum monti calcario, qui Luneburgi est et nunc diruitur, arcem imposuisse: (kk)

Coc-

Magdeburgensem, reliquo muneri adnexam. Ad a. 968. *CHRONOGRAPHVS SAXO* memorat, *Fridericum praefecturam in Magdeburg administrasse*, p. 176. 177. Duci autem Saxoniae certa ratione obnoxius fuit eiusmodi Comes et vrbis praefectus. Ut verbo dicam, Hermanni Billungi actate Burggraviu Magdeburgenses vel nulli nominatim fuerunt, vel Comitum fuerunt vicarii et procuratores. Quare Hermannus fuit maius quam *Burggraviu* fastigium consecutus.

(dd) Geronem vocant *Burggraviu Magdeburgicum* primum *IACOBVS PHILIPPVS SPENERVS* in Prolegomenis ad Partem specialem Operis Heraldici §. 23. p. 17. *FRIDERICVS LYCAS* in uhralten Reichs-Fürsten-Saal p. 801. *POMARIUS* in Chronico Saxonico p. 163. *AMMERSBACHIVS* in Chronico Marchico p. 76. *CHRONICON CARIONIS* L. V. p. 829. At vero a. 937. Otto Magnus donat ecclesiae Magdeburgensi, a se constructae, in pago *Northuringia* in Comitatu *Thietmari* in *Magdeburg* curtem suam cum aedificio et territorium illuc pertinens cum omnibus locis ex occidentali parte *Albiae fluminis* ad eandem ciuitatem pertinentibus vel seruientibus, et inter alia complura tres familias sitonum in *Bigera* in Comitatu *Geronis*. Diploma exhibet *MEIBOMIVS* To. I. rerum German. p. 741. Hinc patent duo: vnum, quod Magdeburgum solum praefecto singulari subiectum haud fuerit, ac tum territorio circumvicino ac vrbis praefuerit *Thietmarus*; alterum est, quod *Gero* in confiniis Magdeburgi exercuerit comitatum. Anno autem 938. *Northuringia*, cui Magdeburgum quoque adnumerabatur, erat in comitatu *Geronis*, vti patet ex donatione *Ottonis* sacra apud *LEVBERV* in disquisitione stapulae Saxonicae §. 1590. Eundem Comitatum *Gero* idem administravit annis 941. 946. vti *PFEFFINGERVS* l. c. p. 684. ex diplomatibus *Ottonis* it demonstratum. Quum vero Diplomata ipsa inspicio, anno 941. pagus *Northuringia*, et in eo *Magdeburgara marcus*, fuerunt in Comitatu *Ditmari*. Diploma exhibetur a *IOANNE GEORGIO LEVCKFELDIO* in *Antiqq. Halberstad.* p. 641. Diplomata anno 946. ab *Ottone* data, quae meminerunt comitatus *Geronis* in *Northuringa*, suppeditarunt *LEVBERV* l. c. §. 1185. et *SAGITTARIUS* in *Antiquitatibus Magdeburgicis* §. 55. p. 26.

(ee) *Chronographus Saxo* ad a. 968. p. 177. *Fridericus praefecturam in Magdeburg administravit.*

(ff) *CHRONICON LYNEBURGICVM* p. 173. To. III. *Leibn.* ad a. 957. *Alse de Keiser in Wallant roch, bevoel he ehm* (Hermann Billingo) *mit rade des Rykesvorsten, Sassen und Westphalantand, dat Harmen de hebben und vorstan scholde, und makede en over de lande einen Vorstender, und gaffe em ibo Eruen. Do Harmen tho Sassen und Westphalen Vorstender und Hertoge worden was* - Supra adnotuimus, Saxoniam omnem olim complexam fuisse terras Westvalorum, ac *Visurgim* disterrinasse Saxoniam occidentalem ab orientali. Dum igitur *Hermannus Dux Saxoniae* citra villam adiectionem dicitur, manifestum est, ei *Westvaliae* etiam praefuisse.

(gg) Inuiderunt *Hermann* principatum militiae et ducatum *Wichmannus* frater et *Ekkehardus* filius *Liuulfii*. Addit, qui haec memoriae prodidit, *WITECHINDVS* *Annal.* L. II. p. 643. *Hermannum* in expeditione contra *Boleslaum*, regem *Bunzelae* apud *Bohemos*, fuisse in prima acie, in introitu regionis in hostium pugnam incidisse, eosque fortiter vicisse. *Litem*, quae ei cum *Wichmanno* de patrimonio et aemulatione fuit, paullo ante recensui. *Nacionem* et fratrem eius, a *Wigmanno* incitatos, compescuit *Hermannus* et ad *Slauicam* eorum urbem *Suithleiscranne* armatos quadraginta caecidit caesorumque spoliis potitus est. Non tamen opinabatur consultum fore, vni vrbis adfidere et maximarum rerum aliarum opportunitatem dimittere. Ex pacto tandem hostes sese dederunt, et *Wichmannus* cum fratre *Ecberto* perduellione conuictis fuerunt habiti. *WITICHINDVS* *Annal.* L. III. p. 657. 658. Idem p. 660. *Erant duo subreguli* (Slauorum) *Hermann* Duci inimicitiae a patribus vicariae relictis, alter vocabatur *Selibur*, alter *Mistaw*. *Selibur* praerat *Waaris*, *Mistaw* *Abodritis*. (*Waari* seu *Watini* accolebant *Warnam* ad *Rostochium*: *Abodriti* tractum *Apenradensem*.) Dum inuicem quam saepe accusantur, victus tandem ratione *Selibur*, condemnatus est quindecim talentis a Duce. Eam damnationem grauiter ferens, arma sumere contra Ducem cogitauit. Sed quum ei belli copiae non sufficerent missa legatione, postulat praesidium a *Wigmanno* contra Ducem. Ille vero nihil incundius ducens, quam aliquam molestiam inferre patrio, cito cum sociis adest *Sclauo*. Ut autem suscipitur in urbem *Wigmannus*, statim vrbis obsidione vallatur ab inimico. Ductus quoque exercitus a Duce urbem obsedit - Fame itaque urbani et foetore pecorum aggrauati, vrbe egredi sunt coacti.

(hh) *ADAMVS BREMENSIS* H. E. L. II. c. 4. p. 45. *Postquam vero Ducatum meruit Saxoniae, iudicio et iustitia gubernauit prouinciam, et in defensione Sanctarum Ecclesiarum studiosus usque in finem permansit. Nam et Bremensi Ecclesiae ac matri Hammaburg fidelis existit et deuotus, multa bona faciens in fratres et in omnes Saxoniae congregationes. Locum transcripserunt Helmoldus et Albertus Stadenfis.*

(ii) *WITICHINDVS* *Annal.* L. III. p. 662. *Tristis* (*Otto Imperator*) illa loca (*Quidelingeburg* et *Merseburg*) perambulabat, obitu optimi viri Ducis *Hermanni*, qui prudentiae ac iustitiae miraeque vigilantiae in rebus ciuilibus et externis cunctis retro mortalibus aeternam reliquit memoriam.

(kk) *CONRADVS BOTO* in *Chronico Picturato* ad a. 969. p. 312. *Hertoge Hermen to Sassen unde Lunenborch, de buwede up den barch Lunenborch wedder ein Worch, de Karolus versfoeret hadde, unde*

leyde

Coenobium S. Michaëli (II) sacratum, et ab Ottone illustri a. 905. vel 906. extrui coeptum (mm) ad fastigium et coronidem perduxit, eum quidem in finem, vt inferiret egenis ex nobilitate ad optima quaeque studia et exercitia imbuendis. (nn) Otton Magnus a. 956. coenobio, a. 955. exaedificato, ius dedit telonii recipiendi ex salinis Luneburgicis. (oo) Ludericus vel Luro primus inibi fuit Abbas, ad regulam S. Benedicti cum Monachis suis viuens, (pp) et institutioni nobilium prospiciens. *Amalungus*, Episcopus XV. Verdensis, Hermanni nostri fuit frater. (qq) Vxor Ducis erat *Hildegarda*, filia nobilis viri de Westerborch, (rr) quae anno 940. obiit. (ss) Effigies tam Hermanni Billungi quam coniugis Hildegarde conspicitur in collegio Brunsvicensi, quod a S. Blasio cognomen traxit. Liber, in quo vtraque exstat, vetus est, scriptus in membrana ante annos trecentos et quod excurrit. Picturae conueniunt cum testimoniis veterum. (tt) Hermannus obiit paulo ante Ottonem primum, in comitiis Quedlin-

Icyde darin eyn Closter, in de Ere sunte Michel, unde - he satte in düt Closter einen Abbet, de het Ludericus, de was van sunte Panthaleon to Colken, unde stedigede dar sunte Benedictus Orden, unde gaff dar to Vorewarcke, und de Keyser gaff to dem Closter einen tollan van der sulden, unde gaff dar over syne Hantweste - -

- (ll) *CHRONICON VERDENSE* p. 214. To. II. Leibn. *Hermannus fundavit Ecclesiam S. Michaëlis in Luneborch*. Intelligendum id est de pleniori extructione et adiectis constitutionibus nouis. *CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. To. III. *Men secht ok, dat Harmen dat Schlot up dem Barge tho Luneborch gebuwet hebbe. Ok slichtede he dat Closter up dem Berge, dat dar was in de Ehre des Ertzengels Sunte Michaëlis, dat sin Sone Benno nba vullenbrachte; und begavede dat ricklicken mit Gude und makede dar einen Abbet, Ludericum, den leth he halen uth S. Panthaleonis Closter to Colne. De Abbet und Monneke scholden leven na sunte Benedictus Regulen - AVCTOR narrationis de fundatione et restoratione monasterii S. Michaëlis in Luneburch p. 381. To. II. Leibn. *Fundator huius Basilicae (S. Michaëlis) vir egregius Hermannus, piae memoriae, primus Dux Saxoniae, devotus exstitit, quem primum consilio Principum in Ducatum promovit vir potentissimus, Otto Magnus, Imperator - - dedicatum vero est hoc monasterium in honorem omnium Sanctorum et praecipue in honorem S. Michaëlis Archangeli - anno domini 1055. Indict. VIII. ipso die Calendarum Octobris a Venerabili Episcopo Verdensi Sigiberto. Fluxerunt autem amplius quam centum anni, vt in Chronicis exprimitur, a tempore, quo aedificatio Monasterii inchoata est usque ad consecrationem eiusdem. Conf. CHRONICON RHYTMICVM PRINCIPVM BRVNSVICENSIVM c. XIII. p. 22. FRAGMENTVM CHRONICI BARDEVICENSIS p. 217. ALBERTVS CRANTZIUS Metrop. L. III. c. 19. p. 71. et Saxoniae L. IV. c. 16.**

- (mm) Vide paulo ante adlatam notam (f)
- (nn) *Bernhardus Dux in confirmatione priuilegiorum a. 1434: Düt Kloster schall dem Adel tho ewigen tyden bliven, unde oem dat nit enttagen werden. dat my hiemede unser Nakomelingen unde Erwen ernstlick unde yorigen befehlen unde upgedragen hebben wollen, so leff enen Gades Gnade unde Barmhartigkeit ist. dat enen nicht betrede de straffe, de unse Vorsaren gesettet hebben, dat dem Krenckere dusses Klosters schall de Lunge, un de Lever, im live versublen, unde in dat Ingeweide gemartelet werden. Supposititum Hermanni et Bernhards filii diploma adfert PFEFFINGERVS l. c. p. 107. Heic Slauorum principes et nobiles olim in christiana religione instituti sunt. Quum autem omnia mutabilia et tractabilia subsint necessitatibus reipublicae et imperii, execrationes eiusmodi inconsulte vim non exferunt, si alia salus publica postulet. Execrabilius est diris deuouere posteros quam immutare, si res ita ferat, semel statuta.*
- (oo) *CONRADVS BOTHO* ad a. 969. p. 312. *De Keyser gaf to dem Closter einen tollan van der Sulden.* Diploma Ottonis I. hanc in rem exhibuit PFEFFINGERVS, datum a. 956.
- (pp) *CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. *FRAGMENTVM CHRONICI BARDEVICENSIS* p. 217. *CHITRAEVS* Saxon. L. XX. p. 527.
- (qq) *CHRONICON EPISCOPORVM VERDENSIVM* p. 214. To. II. Leibn. *Amelungus huius ecclesiae episcopus XV. Hic fuit frater illius ducis Hermanni, qui vocabatur Bilighi - Fit eius mentio in diplomate Ottonis I. ad a. 957. apud I. G. LEVCKEELDIUM in Antiq. Halberstad. p. 639.*
- (rr) *CONRADVS BOTHO* p. 311. ad a. 968. *Hertoghe Hermen hadde eyn Wiff, de het Hildegard, de was cynes Eddelen mans Dochter van der Westerborch - CHRONICON RHYTMICVM de Ducibus Brunsvicensibus c. 13. p. 21.*

*Eyn Here, de heit Herman,
Also ek vernomen han,
Sin Vader Billing was genant.
Nicht mer ek van sinen kunne (genre) vant,
Wen dat he van Adames Geschlechte
Were. De Here nam to echte
Eine Frowen, de heit Hildegart.*

- (ss) *MEMBRANA S. BLASII* apud Maderum Antiq. Brunsvic. p. 170. *Anno Domini 940. obiit Dominus Hildegardis, vxor domini Hermanni fundatoris - -*
- (tt) *HENRICVS MEIBOMIYS* in *Vindiciis Billinganis* p. 44. To. II. script. rer. German. D d d 3

PHVS SADO memorat, Frid-
rem Saxonice ratione ob-
tanti Billungi actae Burggra-
u vicari et procuratores. Qua-

PHILIPPVS SPENEBVS in Pro-
DERICVS LFCAS in ubraita
), AMMERSEACHIVS in Cluo-
ro a. 937. Otto Magnus dona-
timitate Thietmari in Magdeburg
locu ex occidentali parte Albiae
alia complura tres familias fi-
To. I. rerum German. p. 740.
in subiectum laud fuerit, ac
fi, quod Gero in confinis Mag-
Magdeburgum quoque adno-
acta apud LEVBERVM in di-
administravit annis 941. 946.
mm. Quum vero Diplomata
marcus, fuerunt in Comitatu
n Antiq. Halberstad. p. 641
eronis in Northuringa, sup-
Magdeburgica §. 55. p. 26.
Magdeburg administravit.
Alic de Keiser in Wallant in
nend Westphalensland, dat to-
en Vorstender, und gaff se en
toge worden was - Supra acti-
cum, ac Wihergin d'hermanitib
axoniae circa vltim adiectionem
annus frater et Ekkehardus filius Lo-
L. II. p. 642. Hermannum in ex-
prima acti, in introitu regni
Wichmannum de patrimonio e
Wigmanno incitatos, compellit
indraginta caecidit caecorumque
edere et maximam eorum alia-
te, et Wichmannus cum fratre Lo-
III. p. 657. 658. Idem p. 660
vitarie electi, alter vocat: au-
(Waan seu Warini accolehu
icem quam saepe accusante,
Duer. Eam damnationem po-
cipiat non sufficerent nisi legi-
acutus lacens, quam aliquan-
tur in vltim Wigmannus, fo-
e vltim obfedit - Fami sape
m meruit Saxoniae, iudici e
n studiosus usque in suum po-
et deuotus, multalibona factu
n Helmoldus et Albertus so-
lora (Quedelingeberg et Meib-
ac iustitiae miraque usque
aliquis memoriam.
ge Hermen to Sassen und Le-
Carolo verseret habde, und
1094

burgensibus die Paschali festa Kalendis Aprilibus anno 973. (uu) Eos, qui inuitis scriptoribus antiquis Hermanno Billungo honorem *primi Ducis Saxoniae* deferunt, refelluntur ab Henrico Meibomio, (xx) Hermannus ex Hildegarde sustulit *BERNHARDVM* Ducem et *LVDERVM* Comitem, *Suanehildem* et *Mechtildem*. De Bernhardo seu Bennone ad extremum differemus. *LVDERVS*, quem veteres dicunt fuisse *Comitem* (yy) et Albertus Cranzius transalbinam tenuisse prouinciam, hoc est, Stormariam, Holfatiam, Thietmarsiam, audacter pronuntiat, (zz) vitam transegit fere omnem silentio. Mortuo Ottone III. Imperatore sese obiecit Eckehardo, Thuringiae marchioni, qui fasces regni Germanici ambiit, fortiter impediens, quo minus alius ac Henricus II. diademate regali potiretur. (aaa) Vxore vsus est *Emma* seu *Emina*, (bbb) de qua, an Meinwerci Episcopi Paderbornensis fuerit soror et Imedi filia, in vtramque disputari potest partem. (ccc) Qui Ludero patrem tribuunt Imedum Comitem, ex quo Meinwercus fuerat pro-

(uu) *CHRONICON MAGDEBURGENSE* p. 276. To. II. Meibom. *Inde Quidelingeburg Abbaciam, quam venerabilis mater sua Mathildis condidit, (Otto I.) adiens, aduenientibus ibi Poloniae ac Bohemiae Ducum - cum totius regni principum concursu Paschalia gaudia peregit, licet illa Hermannus Dux Saxoniae sibi (ipso) dilectissimus tunc moriens non modicum conturbauerit. WITICHINDVS Annal. L. III. p. 662. Egressus est de Italia - Galliam ingressus est, inde Germaniam transiurus, et proximum Pascha loco celebri Quidelingeburg celebraturus: ubi diuersarum gentium multitudo conueniens restitutum patriae cum filio, cum magno gaudio celebrant. Manens autem ibi decem et septem diebus, non amplius, descendit inde aduersionem Domini apud Merseburg celebraturus. Tristis autem illa loca perambulabat, obitu optimi viri Ducis Herimanni - DITMARVS Annal. L. II. p. 337. addit momentum singulare morti eius et simul indicat, Amelungum iam tum fuisse mortuum. En locum: *Dehinc iuit ad Quidelingeburg, proximum Pascha diuinis laudibus humanisque peragens gaudiis. Huc confluabant Imperatoris edicto Miseco atque Bolislaus Ducis - cum omnibus regni totius primariis: consummatisque pacifice cunctis, ditati muneribus magnis, reuersi sunt ad sua Laetantes, Calend: Aprilis. Herimannus autem Dux ibi tandem moriens Imperatoris gaudia turbauit. Huius corpus dum ad Luneburg a filio suomet Bernhardo deferretur, contigit ibi Brunonem, Verdensis Ecclesiae antistitem, in proximo esse. Hic quia Herimannum, dum vixit, banno constrictum tenuit, suppliciter rogatur a filio, ut et solutionem saltem defuncto impenderet et in Ecclesia eundem sepeliri liceret. Sed is, quod postulat, nequaquam impetrat. Causam proscriptionis sacrae inuenire non licuit. Siquid tamen coniectando adde- qui queo, existimo, Hermannum praedia nonnulla noluisse Episcopatu Verdensi inserere, eoque nomine a Brunone, Amelungi successore, fuisse odio habitum. Haec enim palliata et excusata arbitror in *CHRONICO EPP. VERDENSIVM*, quod Amelungi vitam laudibus Hermannii fratris hunc in modum claudit: *Huius beneficiis ecclesia Verdensis fratre suo Amelungo interpellante nullo modo creditur aliena, quia nequaquam hucusque potuisset in suo statu substituisse, nisi fuisset Regum, Principum ac fide- lium largis beneficiis de tempore in tempus salubriter enutrita. Anno autem 973. conuentum illum circa Pascha, quod tum in decimum Aprilis diem incidebat, fuisse celebratum, patet ex LAMBERTO SCHAFFENABVRGENSI ad d. a. p. 315. To. I. Pistorii ed. Struv. et ex aliis Conf. NECROLOGIVM FVL- DENSE ad a. 973. p. 764.***

(xx) To. III. rer. Germ. p. 47. sqq.

(yy) *CHRONICON QVEDLINBURGENSE* p. 288. *AVCTOR VITAE S. MEINWERCI* p. 524. Taceo in re notissima testes complures.

(zz) Saxoniae L. IV. c. 29. *Benno, Dux inferioris Saxoniae, filius Hermannii, in ea ditione secundus, migravit e vita: et frater eius Luderus Comes brevis secutus est illum, cuius vxor Emma locupletis in patrimonio consistens, multa bona contulit in Ecclesiam Bremensem - Luderum vero, maritum eius, Hermannii Ducis filium, Bennonis fratrem, quem Comitem Annales referunt, sed districtum eius non signant, transalbinam tenuisse prouinciam, coniecto, quae nunc Stormaria, Holfatia, Thietmarsia, est; cui etiam si tum Stadensis Comitatus, ut postea, fuerit coniunctus, non enuntio: sed ex rebus coniecto, quod in amplissima ditione fratres non tam iniquam fecerint partitionem, quin fratri Ludero Comiti plurima ditio prouenerit, quae si tum erat Transalbiana, non magnum debet haberi, si illi, ut postea, Comitatus Stadensis iungeretur - Nec tamen negligenda est distinctio inter patrimonialia, et beneficiaria. Comitatus magis magisque tum hereditarii euadebant. Nihilominus Caesaris aerario Comites praestitutos numos inferre debebant, eique rationes officii ac dignitatis illius reddere.*

(aaa) *DITMARVS Annal. L. IV. p. 358. Principes Saxoniae comperta senioris sui nece immatura, ad Frasam curtem regiam - tristes conueniunt. - Comes autem Lutharius ut pro primo sensit, Ekkihardium velle exaltare super se Archiepiscopum praedictum, meliorem procerum partem in secretum foras vocauit colloquium, hoc omnibus dans consilium, ut iuramento firmarent, se nullum sibi dominum vel regem communiter vel singulariter electuros ante constitutum in Werle colloquium. Quod ab omnibus laudatum, excepto Ekkihardo, et collaudatum. Conf. L. V. p. 365.*

(bbb) *ADAMVS BREMENSIS Hist. Eccl. L. II. c. 32. p. 64. Anno Archiepiscopi (Bremensis, Libentii) XXII. Benno Dux Saxonum, obiit et Luderus frater eius, qui, cum uxore sua, venerabili EMMA, Bremensis Ecclesiae plurima bona fecerunt -*

(ccc) Pro aiente sententia stant duo loca, vetusta fatis, non tamen aetate Immae aequalia. *HENRICVS WOLTERVS* in Chronico Bremensi p. 34. To. II. Meibom. *In diebus illis EMINA grandaeva et nobilis*

progenitus, nae illi vehementer totoque coelo errant. (ddd) Origo fabulae videtur ex confusione generi cum filio enata. Ipse mortuus est anno 1011. die vndetrigesima Martii, humatus in templo S. Michaëlis Luneburgico; (eee) vxor autem obiit circa annum 1051. (fff) Vterque coniugum, siquidem coniugio vtebantur infecundo, multa bona contulit ecclesiae Bremensi. (ggg) *Suanehildis* dulcedinem coniugii bis experta perhibetur. Fuit enim vxor Ditmari, marchionis Lusatiae (hhh) et deinceps Ekkehardi, qui erat Misniae, et Thuringiae marchio, (iii) fundator Episcopatus Numburgensis, (kkk) et competitor dignitatis regiae misere interfectus a. 1002. in villa regia. Polite circa Scartfeldam et Cateleneburgum. (lll) *Mechtildis* obuenuit matrimonio Balduini, Flandriae Comitis, eique peperit Arnulphum iuniorem. (mmm) Addunt nonnulli *Ditmarum* Comitem, sed praeter et contra fidem omnem veterum confundentes Hermanni ex Bennone seu Bernhardo nepotem cum ficto quodam Hermanni filio. Quum autem Ioannes Hübnerus plerumque errores Henningesii adoptauerit, vti in praesenti quoque exemplo fecit, eo deducimur, vt credamus, tabulas genealogicas Hübneri non ad fontium fidem, sed secundum riuulos, fuisse contextas. Accipe tandem pauca de *BERNHARDO I* seu *BENNONE*, qui patrem in capeffendo Saxoniae Ducatu excepit; in probitate et virtu-

3.
SVANEHIL-
DIS.

4.
MECHTIL-
DIS.

5.
BERNHAR-
DVS, I, DVX
SAXONIAE.

lis vidua, obiit, relicta quondam Comitis Ludgeri, et soror Episcopi Meinwardi Paderbornensis, quae quadraginta annos vidua sedit et habuit maximum thesaurum, quem dedit pauperibus et Ecclesiae Bremensi, et corpus quiescit in Ecclesia Bremensi - HISTORIA ARCHIEPISCOPO RVM BREMENSIVM apud Lindenbrogium: Nobilissima Senatrix Emma obiit, vxor quondam Luidgeri Comitis, et soror Menwercki, Episcopi Paderbornensis, sed vidua iam per annos XL. quae ingentem thesaurum, quem habuit, totum fere pauperibus et Ecclesiis dispersit. Pro negante sententia tacit AVCTOR VITAE S. MEINWERCI, antiquissimus saeculi vndecimi scriptor, ex professo genus ac liberos Meinwercki §. IV. enarrans p. 518. To. Leibn. Hic enim Meinwercki patrem vocat Imedum, matrem Athelam, fratrem Thiedericum, sorores Glismodam et Azelam. Addita illa vel Athela fuit heres et domina Hammonstedi, vti idem auctor indicat §. 92. p. 557. Locus hic nunc est pagus ad duas horas Northemio distans, qua itur Cateleneburgum. Quae ex fama supra de situ eius scripsi, nunc in sumum abeunt. Certissimus enim sum, Hammonstedum, quo nunc senatus Northemensis vtitur feudo Paderbornensi, extinctis Baronibus de Plesse, fuisse Athelae heredium a patre cum adiectis locis aliis, Imedeshufen verbi causa, et in pago Rittiga inueniendum esse, qui sic dicebatur a loco, qui nunc Rittigerode dicitur, vti innotescit ex SCHATENIO Annal. Paderborn. P. I. p. 435. Nec in situ Rittigae me aberrasse a veritate, colligo ex praedio Hohnstedi, in pago Rittiga sito, vti docet AVCTOR VITAE MEINWERCI p. 524. To. I. Leibn. Pagus enim Hohnstede, vulgo Hohnste, hinc disiunctum versus austrum sesquimillari Germanico ad Leinam haud procul Rittigeroda positus est. Saepius tamen exempla sunt obuia, filiam vnam et alteram a scriptoribus omitti.

(ddd) HEINECCIUS in Antiqq. Goslariensibus L. I. ad a. 1052. p. 58.

(eee) *Sequenti anno (1011) - Willegisus Archiepiscopus Maguntiensis - ad Christum migravit, et in locum eius Erkinbaldus Abbas Fuldensis subintravit - frater quoque praefati Ducis Bernardi Comes LVIT- DERVS proxima IV. Kal. April. obiit, qui, cum vxore sua EMMA senatrice christianissima, multa bona Ecclesiae Bremensi contulit. Verba AVCTORIS VITAE MEINWERCI §. XX. p. 524. Idem testatur et confirmat quoque FRAGMENTVM CHRONICI BARDEVICENSIS ad a. 1011. p. 217. Anno 1011. do starff de gude Hertoch Benno van Sassen, und wart begraven in Sante Michaelis Closter up dem Berge iho Luneborch, by sinem Broder Ludern. Duffe beiden Broder, do de Berg gebroken wart und dat Closter in de Stadt gelecht, worden ock do in de Stadt gebrocht und gegraven in dat sulve Closter.*

(fff) Hoc ita ostenditur. Emma superfuit vidua per quadraginta annos, vti paullo ante didicimus, (ccc) Quodsi igitur 40. addideris 1011, annus prodit 1051.

(ggg) *CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. *Lüdingerus starff sunder Erven. ADAMVS BREMENSIS* Hist. Eccl. L. II. c. 32. p. 64. *Ludgerus - cum vxore sua venerabili Emma, Bremensi Ecclesiae plurima bona fecit. AVCTOR VITAE MEINWERCI §. XX. p. 524. HENRICVS WOLTERVS* in Chronico Bremensi p. 34.

(hhh) *CHRONICA MONTIS SERENI* p. 38. 39. ed. Mader. Helmstad, 1665. 4. *Dithmarus Marchio duxit filiam Hermanni Ducis a Luneburg, Suanehildam nomine, ex qua genuit Geronem Marchionem - Mortuo Dithmaro, Suanehildis eius relicta nupsit Ekkehardo Marchioni filio Guntharii Marchionis de Thuringia - qui genuit ex ea plures filios et filias. DITMARVS Annal. L. IV. p. 356. Ekkibardus - Thimari Comitis viduam et Bernardi Ducis sororem, nomine Suonehildam, in matrimonium sibi copulavit, ex eaque primogenitam, nomine Luidgerdam, acquisiuit filiam.*

(iii) Res ipsa demonstrata est gemino loco. (hhh)

(kkk) Addit hoc *MONTIS SERENI CHRONICON* p. 39.

(lll) I. G. *LEVCKFELD* in Antiqq. Poldensibus c. XVI. §. 3. p. 82.

(mmm) *ALBERICVS* ad a. 966. p. 14. *Arnulphi Comitis Flandriae filius Balduinus iuuenis - duxit uxorem, Mathildem, filiam Hermanni, Ducis Saxonum, genuitque ex ea Arnulphum iuniorem. CONTRA- DVS BOTHO* p. 311.

no 973. (uu) Eos, qui
onorem primi Ducis Saxon-
xx) Hermannus ex Hil-
DERM Comitem, Saxe-
ad extremum differe-
omnem (yy) et Albertus
est, Stormariam, Holla-
am tranlegit fere omnem
Eckeardo, Thuringiae
titer impediens, quo mi-
ur. (aaa) Vxor eius est
Episcopi Paderbornensis
si potest partem. (ccc)
quo Meinwercus fuerat
pro-

Quideleggeri Abbaciam, quam
tibus in Poloniae ac Bohemiae
epi. licet illa Hermannus Duc-
rii. WITICINDVS Annal. L.
am transierat, et proximum
in multitudine conueniens resti-
li decem et septem diebus, non
ru. Trifidus autem illa loca per-
II. p. 147. addit momentum
um. En locum: Dehinc ad
eni gaudis. Huc confusum
tius primarius: consummati-
tes, Calend. Aprilis. Herim-
corpus dum ad Luneburgi
elestae antistitem, in gran-
diter rogatur a filio, ut si
ret. Sed is, quod postulat, non
quid tamen coniectando ali-
ui Verde si inserere, eoque
entim pallida et excusata abim
Hermannus frater nunc in motu
praktante nullo modo creditur in
fuisse Regem, Principem si
mo autem 975, conuenientiam
celebratum, patet ex LAAMBERTI
illis Conf. NECROLOGIVM VII

MEINWERCI p. 54. Tacco i
mi, in ea ditone secundus, mo-
no vxor Emma locupletis in po-
Ludern vero, maritum cau-
erant, sed iudicium eius in-
ria, Hollatia, Thietmarfia, et
erantio: sed ex rebus conuen-
em, qui fratri Ludero Comi-
in debet haberi, si illi, ut post-
inter patrimonialia, et beati-
minis Caesaris aerario Comiti-
is filius reddere.

opi (Bremensis, Libenti) VII
ca, venerabili EMMA, Bremer-
te Immae aequalis. HENRICVS
illis EMMA grandaeva et non

tibus ni aequavit, tamen prorsus est imitatus. (nnn) Reuerentiam enim et fidem intendit in Imperatorem, ex qua gaudia populi et templorum exstructiones feliciter propullularunt. (ooo) Ipse anno 1011. nona Februarii die decessit, et in aede sacra coenobii S. Michaëlis Luneburgici sepultus est.

(unn) *ADAMVS BREMENSIS* H. E. L. II. c. 14. p. 52. Anno Pontificatus Adaldagi XXXVIII. (Archiep. Brem.) - Hermannus, Saxonum Dux, obiit, Bennonem filium suum reliquit heredem, qui etiam vir bonus et fortis memoratur, excepto quod degenerans a patre populum rapina grauaui. Eadem leguntur apud *HELMOLDVM* Chron. Slav. L. I. c. 13. §. 5. p. 40. et *ALBERTVM STADENSEM* ad a. 984. p. 109. *CHRONICON VERDENSE* in Vita Amelungi XV. Episcopi p. 214. To. II. Leibn. Hic Hermannus ex humilibus natus ad alta prouectus genuit filium, Ducem Bernardum. Iste autem Bernardum ferocissimum, qui fuit rebellis multo tempore Imperatori, deprimens undique Ecclesias - *AVCTOR* autem *VITAE MEINWERCI* eum laudat §. 20. p. 524. Filius eius (Hermann) Bernardus fauente sibi Meinwerco Episcopo amicisque suis ducatum obtinuit et homo Episcopi factus, iuge obsequium in omni fidelitate sibi exhibuit. Quod patri successerit in ducatu, consentientes etiam referunt *CHRONICON SLAVICVM* apud Lindenbrogium c. 10. 11. p. 192. *VETVS CHRONICON HOLSATICVM* To. I. Accessionum Historiarum Leibniti p. 18. 19. *CHRONICON RHYMICVM* Principum Brunsvicensium p. 22. To. III. Leibn. ac *ALBERTVS KRANTZIVS* Saxon. L. IV. c. 33.

(ooo) *CHRONICON QVEDLINBURGENSE* ad a. 1020. p. 291. rebellionis mentionem facit a Bernhardo iuniore in Imperatorem susceptae. Ex hoc aliisque locis scriptores incauti occasionem adriperunt confundendi Bernhardum senioem cum iuniore, et acta iunioris cum rebus gestis Bernardi iunioris ac filiorum Comitis Hermannii, Bernardus summus fuit Imperatoris adfectator, fide et virtute, praecipue vero pietate nemini secundus. Anno 976. strenuam Ottoni II. aduersum Danos operam nauauit. *DITMARVS* Annal. L. III. p. 342. Imperator prima expeditione Buschuth ciuitatem cepit, Danos sibi rebelles petens, ad Sleswigh properauit. Ibi etiam hostes suos foueam, quae ad defensionem patriae parata est, et portam, quae Wieglesdor vocatur, armis praecoccupare videns, consilio Bernhadi Ducis et aui meimet Henrici Comitis omnes has munitiones feliciter exsuperat. In hoc itinere prima mali irrisionis in clericos exclamatio attollitur et a malis hominibus hodie seruat. - Temporibus his ego natus sum VIII. Cal. Augusti - anno - 976. Idem ad a. 977. p. 347. Indicitur in ciuitate Berna (ab Ottono II.) conuentus, et omnis huc conuocatur principatus, necessaria et hic tractarentur multa; solus Dux Bernardus in media reuertitur via: namque una ex urbibus suis, quam Imperator contra Danos opere ac praesidio firmavit, dolo ab his denno capta, caesis defensoribus eiusdem, incensa est. Anno 983. debellati sunt Sclau a Saxonibus, absente, ut videtur, Duce nostro per Comites, Marchionem Thiedericum et Episcopos duos Gisilerum ac Hillibardum. Videantur *DITMARVS* Annal. L. IV. p. 345. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 982. 983. p. 195. 196. *ANNALES HILDESHELMENSES* ad a. 983. p. 719. Eodem anno Sclaui rebelles effecti sunt. Anno eodem Bernardus Ottoni II. eoque demortuo VIII. Id. Dec. Ottoni III. mirae fidei specimina dedit contra Henrici Bauari, qui regnum ambiebat, machinationes et clandestina consilia. *ANNALES HILDESHELMENSES* ad a. 983. 984. p. 719. Imperator Veronae placitum habuit ibique Henricus minor de exilio ductus Dux Baiuvariorum constituitur - Non longe post VIII. Id. Decembris Otto benignissimus Imperator obiit, filio et acquiuoco eius regna relinquens. - Sed postea comperta nece Imperatoris Henricus quondam Dux de exilio regressus, cum sibi fauentibus Agrippinam ciuitatem intrauit ac Regem retinuit: regnumque eius inuadendo plurimos sibi de Saxonibus associavit, qui cum in proximo Pascha Quidelingaburg ad Regem elegerunt. Unde quidam de optimatibus huic electioni non consentientes, sed Regis vicem magis dolentes, e contra haut modicum deceptauerunt et Regem in regnum suum restituerunt. Quinam illi fuerint optimatibus Saxonum, qui Henrici spem fefellerunt, memoriae prodidit *ARNOLDVS* in Vita Godehardi Episcopi Hildesheimensis c. 1. p. 485. Anno - 985. Ottone Imperatore secundo, post periculosissimum et etiam infelicissimum Calabriae bellum, adhuc per orbem terrae clade et infamia notissimum ex hac vita sublato: et Romae - sepulto - praedictus Henricus Baiariae Dux Pater Henrici Imperatoris, ab Imperatore patrisle certe suo, ante septennium ob infidelitatem et tyrannidem, quam contra eum, paterno more, exercuit, ab honore summotus, tunc occasione iustitiae in spem regnandi arrogantiae furore in cassum elatus, herilem filium dignum Dei ordinatione regni heredem opprimere semetque in monarchiam regni, suadente seductore, conatur erigere. Cuius tamen nugalis machinatio a primoribus regni, Deum sane timentibus, et maxime a Willegiso Metropolitano Moguntiaci et Bernardo, duce Saxonico, pacifice sedatur eique post multa apta et incepta, quae modo melius silentur - prius ducatus redonatur. Anno 985. quum Imperator Quedlinburgi festum Paschatis diem celebraret, Bernardus Dux regis equis praefuit, *DITMARVS* Annal. L. IV. p. 36. ed. Mader. Helmstad, 1667. 4. Imperator in deliciis habuit nostrum adeo, ut ipsius et Tanemari supplicationibus condonaret Henricum Comitem, qui Bolislaum in Bauariam illexerat, teste eodem p. 376. L. IV. To. I. Leibn. Nec minus ei ac Walthero Praeposito id negotium datum est, ut Bolislaum, virum turbulentum et praepotentem arrogantia Bohemiam imperitantem, ad sanitatem mentis deduceret, auctore eodem p. 389. Anno 985. rogatu Theophaniae Augustae, Hillebaldi Episcopi Wormatiensis, et Bernardi Otto III. Erponi Episcopo Verdensi in loco Verde largitus est facultatem et iura exercendi mercatum, faciendi monetam, thelonium, et bannum, hoc est, vectigal et iurisdictionem capitalem. Comprobat haec *CHRONICON VERDENSE* p. 215. Eodem tempore Slau a Saxonibus deficiunt; sed sequenti anno sese Ottoni III. potestati submitunt. *CHRONOGRAPHVS SAXO* p. 198. Saxones Sclauam inuaserunt, quibus ad supplementum MISACHO (Dux Polonorum) cum magno exercitu venit, qui totam terram illam incendiis et caedibus deuastauerunt. Idem ad a. 987. p. 199. Saxones iterum Sclauam inuaserunt et ad ultimum ipsi Sclau regis ditioni subduntur, et castella, iuxta Albiam fluiuium, denuo restanrata sunt. Conf. *ANNALES HILDESHELMENSES*.

est. (ppp) Paulo post *Wichmannus junior*, anno nempe 1016, interemtus est,

ad e. a. p. 720. Quis dubitat, Bernhardum Ducem has expeditiones fuisse moderatum? Anno 991. Otto III. Imperator interfuit consecrationi aedis sacrae, quam Halberstadii insignia S. Stephani condecorant, adstantibus XII. Episcopis, Archiepiscopis, Abbatibus, Ducibus et Presbyteris. Aderant quoque omnes Saxoniae Principes, Dux Bernhardus et Ludolfus Comes - *CHRONICON HALBERSTADENSE* p. 117. To. II. Leibn. Consentit *CHRONICON QVEDLINBURGENSE* ad a. 992. p. 281. Addantur ex recentioribus *FABRICIUS* Originum Saxoniarum L. II. p. 214. et *VORBURG* in Historia Ottonum p. 127. I. G. *LEVCKFELD* in Antiqq. Halberstadens. p. 290. Anno 993. Otto III. petitioni ac precibus Bernardi Ducis id dedit, ut ecclesiae Numburgensi largiretur sex regales mansos in villa, *Holzhusen dicta*, sitos et in Comitatu Ekkibardi Comitis in Thuringia. Diploma Ottonis exhibet *CASPAR SAGITTARIUS* in Exercitatione de Eccardo I. Marchione Misniae Sect. VIII. §. 2. p. 10. In diplomate Ottonis III, quod eodem anno Gruonae datum est, curtis regia *Walbicki*, nunc Walpke, cum villis adiectis, quas iam pagos dicimus, ecclesiae Quedlinburgensi donatur atque traditur, interuentu quidem et obsecratione Bernardi Ducis, Eberti Comitis et aliorum. Diploma exhibent D. I. F. *KETTNERVS* in Antiqq. Quedlinburgicis inter Diplomata saeculi X. §. XXIV. p. 32. et *IO. GEORG. LEVCKFELDVS* in Antiqq. Halberstadens. p. 664. Anno 994. terrae, quae Bernhardo suberant, nouo terrore percellabantur, Sclauis deficientibus, *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 994. p. 203. *Slani omnes exceptis Sorabis, a Saxonibus defecerunt*. Parauit, tanta rei indignitate motus, Otto Imperator a. 995. ipse expeditionem in hosce hostes militarem, indubie comitatu Bernardi stipatus, *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 995. p. 203. *Imperator Otto cum magno exercitu Abodritos et quasdam Wlotaborum terras inuadens, incendiis et depraedationibus plurimis vastauit, licet motum eorum nullo modo compresserit*. Conf. *DITMARVS* L. IV. p. 351. *ANNALES HILDESHEIM.* ad a. 995. p. 506. Quum autem Imperator exercitum moturus esset in Italiam, tyrannidem Crescentii repressurus, pacis foedera Sclauos inter et Saxones sanciuit anno 996. Testis est *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad e. a. p. 205. Quamprimum vero a. 997. Caesar aberat, Sclauis inuadam ruperunt pacem terminosque Saxoniae latrocinii clandestinis infestant. Adfuit ex improviso Caesar, et virtute maxima Sclauos, praecipue urbem *Hevelidum* inuasit ac deuicit. Inter haec Wlotabi aggrediuntur subita incurfione prouinciam *Bardengoa*, Billunganorum patrimonium, a Westfalis infracti perpaucis. Haec *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad e. a. p. 206. Anno 999. Otto condit ac fundat Archiepiscopatum Gnesnensem in Polonia, ut Poloni et Slauis religione christiana tanquam freno a barbaris actionibus reuocarentur. *DITMARVS* Ann. L. IV. p. 357. Annum *CHRONOGRAPHVS SAXO* ponit 996. p. 205. 206. *ANNALES HILDESHEIMENSES* praefertunt innum 1000, confuso Bolislao Poloniae rege cum Bolislao Bohemo ac Archiepiscopatu Pragensi, cuius origo ad Carolum IV. demum referenda, cum Archiepiscopatu Gnesnensi. p. 721. Circa haec tempora Sueci Danique ingressi sunt portum Stadensem, et captiuos abipuerunt, occisis quam plurimis, Sigfridum Marchionem, Theodericum Comitem aliosque viros illustres, prouinciamque omnem expilarunt. Solus marchio Sigfridus ope piscatoris cuiusdam noctu clam euasit ac cum Bernhardo cladem illatam masculine vitus piratas adriuit et interneccione deleuit. Copiose haec enarrant *ADAMVS BREMENENSIS* Hist. Eccl. L. II. c. 22. p. 57. et *HELMOLDVS* in Chronico Slav. c. 15. §. 10. p. 47. 48. In linantes etiam ad defectionem Sclauos Bernardi prudentia ac virtus bellica retardauit, prohibens, quo minus aut fidei Christianae nuntium mitterent aut arma corripent, teste eodem *HELMOLDO* c. 14. §. 9. 10. p. 43. Bennonis seu Bernardi obseruantiam in Henricum II. a. 1002. electum auctores magnopere praedicant, nominatim *ADELBOLDVS* in Vita Henrici S. Imp. §. 5. p. 432. To. I. Leibn, qui ita: *Tunc temporis post Henricum Ducem magnificum maiores erant in regno Benno Dux in Saxonia, Herimannus Dux in Alemannia - Benno ut sapiens non animabatur ad regnum, sciens, Henricum vigere prae caeteris ad obtinendum. Et §. II. p. 433. Rex non multis diebus in Francia moratus, in Turingiam venit. Ibi absque mora Guibelmus Princeps Turingorum cum caeteris occurrentis, Regis (deest aliquid) efficitur. Inde Rex procedens in Saxoniam, peruenit Merseberg. Benno Dux Saxonum, Bilizlaus Dux Sclauorum - occurrunt, acclamatum suscipiunt, collaudant, collaudato manus singuli per ordinem reddunt, redditis manibus fidem suam per sacramenta promittunt, fide promissa regem coronant, coronatum in folio locant, locatum debita congratulatione venerantur. DITMARVS Ann. L. V. p. 368. indicat, in Adelboldi loco manco vocem miles esse restituendam. *Wilhelmus, Turingiorum tunc potentissimus, obuiam (Henrico) pergens, dominumque venientem cum magna gratulatione suscipiens, miles Regis efficitur*. Conf. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1002 p. 214. *Bernhardi in laudibus illud quoque commemoratur, quod coenobium S. Michaelis Luneburgi perfecit. CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. To. II. Leibn. *Ok stichtede he (Hermannus Billungus) dat Closter up dem Berge, dat dar was in de Ehre des Erzengels sunte Michaelis, dat sin Sone Bonne nba wullenbrachte.**

(ppp) *NECROLOGIUM FVLDFENSE* To. III. Leibn. MXI. *Berenhart Dux. AVCTOR VITAE MEINWERCI* §. 20. p. 524. Anno - MX. Indictione VIII. *Ansfrius - Traiectensis Episcopus - ad coelestem vitam suscollitur - Sequenti anno VII. Kal. Martii, Willigifus - sancte ad Christum migravit - Quinta dehinc proxima Idus Februarii Bernardus, Dux pius Saxonicus, filius Herimanni ducis, obiit*. Si uocula *DEHINC* id denotet, quod obitus Bernardi morte Willigifi fuerit posterior, annum 1012. esse significatum hoc loco, ad determinandam mortis Bernhardinae seriem, in confesso est. Quum autem noui anni nulla sit mentio et uoculae *abhinc* et *dehinc* tempora designant, tam porro, quam retro, elapsa, non video causam, cur annum 1012, pro definiendo mortis Bernhardinae anno, auctor vitae *Meinwercki* determinasse censendus sit. *ANNALES HILDESHEMENSES* ad a. 1011. p. 723. M. XI. *rex natalem Domini Frankenaword celebrauit, et in capite ieiunii Corbeiam venit. Ibi Bernardus pius Dux V. Id. Februarii obiit et in Luniburg Coenobio beati Michaelis magno exsequiarum plancu sepultus, quod*

Ecc

ipfe

(nnn) Reuerentiam cum a populi et templorum et anno 1011. nona Februarii aellis Luseburgici sepultus est.

Adaldis XXXVIII. (Archid. et reliqui breuiter, qui etiam in epoca germanici. Eadem legitur ad STADENSEM ad a. 984. p. 100. To. II. Leibn. in Hermannus ex ipse autem Bernardum fortissimè - AVCTOR autem VI. Bernardus fante filii Meinwerki, ipse obsequium in omni fideam referunt *CHRONICON SCLAVOLATIVM* To. I. Accellio. Principum Brunsvicorum p. 11.

is mentionem sicut a Bernardo inuasi occidit adripuerunt in rebus gestis Bernardi iustitiam adlectat, fide et virtute, praefuerunt Dnos operam nauavit. ob ciuitatem cepit, Dnos filii ad defensionem patriae potest, consilio Bernardi Ducis et in hoc itinere prima maliuoratur. - Temporibus his ego scitae in ciuitate Berna (ab O et hic tractarent multa; filii, quam Imperator contra Dribus eundem, incensa est. A nostro per Comites, Marchionem DITMARVS Ann. I. ANNALES HILDESHEIMENSES ad Bernardos Ottoni II. eoque demortu coriel Banaei, qui regnum n. ad a. 983. 984. p. 70. Imperator Dux Bawariorum constitutus, filio et aequo eius regno, nolan Dux de castro regno, in regnoque eius inuadentis proindignat; ad Regem elymeris uicem magis dolentes, e connt. Quam illi fuerit opinioOLDVS in Vita Godehardi Episcopi, post periculissimum et etiam nia nullissimum ex hac uita fulHenrici Imperatoris, ab Imperator, quam contra eum, patris regnans arroganciae furere urimere fonsque in monachum ratio a primoribus regni, Dno Bernardus, dux Saxoniae, peror - prius ducatus reuocata braret, Bernhardus Dux regi d. 1007. 4. Imperator in debisaret Henricum Comitem, quia. Nec minus ei ac Wilhelmo praepotentis arrogancia Bohem Anno 985. rogati Theoplicia poni Episcopo Verdensi in lantam, thelonium, et lantam, NICON VERDENSE p. 26. Etonis III. potestibis subitumus ad supplementum ALLIHO incendiis et castibus hostibus ad ultimam ipse Sclauorum, Conf. ANNALES ALBIS

6.
Eius vxor et
liberi.

est, (qqq) cui fuit frater Egbertus, (rrr) quem Genealogistae plerumque omittunt et ignorant. Bernhardus primus, vt vulgo creditur, in vxorem duxerat *Beylam*, filiam Ducis Stetinensis, quem nonnulli *Wratisslaum* appellant. (sss) Ex ea suscepit *BERNHARDVM* II. Ducem Saxoniae, *Dietmarum*, *Brunonem* et *Godefti* filiam, *Abbatissam* posthaec *Heriuordiensem*, (ttt) Sunt, qui *Mechtildam* addunt, sola *Conradi Bothonis* auctoritate inducti,

ipse a fundamento construxerat, et in quo Monachorum congregationem adunauerat. Post quem vero filius eius Benno Ducatum obtinuit. His etiam temporibus Willigisus Mogontinus Metropolitanus ad Christum migravit. HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 16. §. 1. 2. p. 50. ponit annum regni Henrici II. decimum, innixus opinioni, Ottonem III. anno 1001. obiisse. Quo ipso annus decimus regni, quod tractauit Henricus II. est annus 1011. Malunt alii annum 1010. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1010. p. 113. Benno, Dux Saxonum, obiit. ADAMVS BREMENSIS Hist. Eccl. L. II. c. 32. p. 64. Anno Archiepiscopi (Libentii) XXII. Benno, Dux Saxonum, obiit. IDEM c. 32. p. 64. Leibentius obiit - anno Domini M. XIII. Indict. XI. quem annum confirmant CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1013. p. 223. ALBERTVS STADENSIS a. c. p. 113. HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM apud Lindenbrogium p. 75. HENRICVS WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 31. To. Meibom. II. aliisque. Libentius autem sedit annis XV, auctore ADAMO BREMENSIS c. 20. p. 55. Ergo annus XXII. Libentii fuit annus 1010. Ita colligit Celeb. PFEFFINGERVS To. II. ad Vittriarium p. 115. Verum, vt Kalendis Ianuarii, vel XXV. Decembris, quo tum annus inchoabatur, Libentius munia Episcopalia non ingressus est, ita computationes eiusmodi non sunt accuratae, siquidem anni regiminis Libentii non ab initio anni, sed initi muneris ecclesiastici exordio incipiendi sunt. Quin potius stamus testimoniiis claris et luculentis? CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 1011. p. 288. Bernhardus Dux a Rege secundus, multigenis sapientiae, scientiae, pietatisque donis faecundus inuehitur coelos, Sanctae Ecclesiae multa tempora lugendus. Quem lamentatione dignum octava X. die moriens secutus est Ludgerus Comes, frater suus. Errant igitur et CONRADVS BOTHO, vt videtur Pfeffingero I. c. p. 116. et BARONIJS, quorum ille designat annum 1008, hic a. 1012. Baronii sententia existat Tom. XI. Annal. Eccles. ad a. 1012. §. 6. p. 40. Bothonis locus habetur p. 320. To. III. Leibn. Si quis tamen Bothonem absoluerit ab errore, quoniam interiiit subinde nonnulla, quae circiter illo tempore, ad quod alia certa adstringit, gesta sunt; is me non habebit repugnantem. Verba ipsa sic habent: Hertoge Bernd to Sassen unde Lunenborch, Hertogen Benno Sone, de nam Bertradam este Hertke des Koniges dochter to Norvveghen, de telde öme twey sone, de eine het Ortdolfus, de ander Hermen, de starff ane wyff, wol reygerde he, so hyr na steyt, sunder Ortdolf de besat dat arve. Si dicendum, quod res est, Botho heic nec de Bernhardo I. nec de eius morte solidi quicquam habet, commentatus potius de Bernhardo II. filio.

(qqq) CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 1016. p. 291. Wigman Comes occidentalis Saxoniae, inter se et Baldricum Comitem reconciliata pace, persuadente callida, perfida, et anara coniuge eiusdem, insidiis pessimorum in itinere dolose peremptus occubuit.

(rrr) Ecbertum fuisse Wigmanni fratrem, abunde ostensum est (f.) Obuius est Ecbertus in Diplomate Ottonis III. a. 993. apud LEVCKFELDIUM in Antiqq. Halberstad. p. 664. Wigmanno iuniore demortuo, et iam antea, filii Ecberti Comitum comitatum tenuerunt in Ambergau. Otto III. in Diplomate 1001. dato castellum Dalehem seu Dalem prope Bokenum Berwardo Episcopo Hildesheimensi largitur, castellum, inquam, Dalehem nominatum, situm autem infra eiusdem episcopatus terminos in pago Hassala siue Ambergau in comitatu filiorum Eberthi Comitum. Diploma e tabulario Hildesheimensi producit SCHATENIJS Annal. Paderborn. L. IV. ad a. 1001. p. 357. Ecbertus obiit a. 994. quinto Aprilis, CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 994. p. 282. Egbertus Comes, prudentibus sapientior et fortibus audacior. Non. Aprilis e medio excessit.

(sss) CONRADVS BOTHO in Chronico picturato p. 313. Hertoge Benno, Hertogen Hermes sone to Sassen unde Lunenborch, de nam Beyla des Hertogen dochter to Stettin, de telde öme dre sone, de eyne het Detmer, de starff in der ioget. De ander Bruno, de wart ein Bischof to Oldenborch. De dridde de heyt Bernd, de besat de arve, unde wart eyn Hertoge to Sassen unde ein Herr to Lunenborch. ALBERTVS KRANTZIJS Saxon. L. IV. c. 23. Benno accepta uxore, Principis, ut ferunt, Stetinensis filia, bono patre, non degener filius. Mirum vero, quum per id tempus omnis illa Wandalarum provincia idolis seruisset, Christianum Principem ex gentilitate inisse connubium. Duo heic ad Krantzius adnoto. Wandalos is perpetuo confundit cum Venedis ac Slauis, nationes omnino diuersissimas. Scrupulus autem ille, quem heic in lectoris animum iniicit, acumen sapit. Scriptores coeui in lucem nondum prodierunt, in quibus nomen vxoris illud ac genus Stetinense sit obuium. BVCELINVS, HENNINGSIUS ac HVBNERSI secuti vnus alterum, primus vero vitiosum Bothonis descriptorem, Gestam vocant, quae Beyla fuisset vocanda, Henningesius Geilae patrem adpellat Wartisslarum. Vndenam hoc hauserit, ignoro. Genuina antiquitas haec nequaquam memoriae prodidit.

(ttt) De Brunone et Godefti heic est differendum. Bruno praematura morte in tenero aetatis flore decessit, adeo vt ei fallant et fallantur, qui ex eo faciunt Episcopum Aldenburgensem, adfinitate nominis ad auia ducti. ALBERTVS KRANTZIJS Saxon. L. IV. c. 23. Ex illa qualicumque coniuge (Bernhardus) suscepit filios: Brunonem, Thietmarum, et BRVNONEM; Bruno in teneris DECESSIT. CONRADVS BOTHO refert p. 313. Brunonem fuisse Episcopum Aldenburgensem. Sequitur eum GABRIEL BVCELINVS in Historia Agilolfingica p. 399. et hunc HENNINGESIUS ac HVBNERSI pro more. At vero nec ADAMVS BREMENSIS H. E. L. II. c. 33. sqq. p. 64. sqq. nec DITMARVS in Annalibus nec ANNALES HILDESHEIMENSES p. 726. nec alii de choro historicorum veterum norunt Brunonem illum inter Episcopos Aldenburgenses. Godefti vocatur Thietmari foror et Abbatissa Heriuordienensis apud AVCTOREM VITAE MEINWERCI c. 31. §. 70. p. 536.

Genealogiae plerumque
 ego creditur, in vxorem
 nonnulli Wratislam ad
 II. Ducem Saxoniae, Dio-
 clesiac Heriuordiensem,
 si Bothonis auctoritate in-
 ducti,
 aduocati. Post quem vero
 Moguntini Metropolitani ad
 ponit animum regni Henrici II.
 lo minus decimus regni, quod
 1773 STADENIS ad a. 1010.
 II. L. c. 32. p. 64. anno ad-
 1. p. 64. Leobentis eius - an-
 RAPHVS SAZO ad a. 1017, p.
 TOPORVM BREMENIVM apud
 III. p. 31. To. Michon. II. diti-
 c. 20, p. 55. Ego anno XIII.
 ad Vituarum p. 115. Verum,
 ur, Libentis anni Episcopa-
 sequidem anni regimini Li-
 endi fuit, Quo potius statum
 ad a. 1011. p. 288. Bernhar-
 denis facundus inuehitur coe-
 nus octavo X. die mortuus se-
 270, ut videtur Pfeffingero l.
 212. Baronii sententia exhi-
 tur p. 320. To. III. Leibn. 5.
 nonnulla, quae circiter illa
 repugnantem. Verba ipsa si-
 one, de nam Bertradaw et
 e eme het Ortalsfus, de and
 ruff de besat dat arve. Si
 morte solidi quocquam hab-

Comes occidentalis Saxoniae,
 perfida, et amara coniuge in-
 ducens est Ebertus in Diploma
 ad. p. 664. Wigmanno innoto
 in Ambergau. Otto III. in Diploma
 cardo Episcopo Hildesheimensi
 eisdem episcopatus terminis in
 sionis c. tabulario Hildesheimensi
 cberus obiit a. 994. quinto Apo-
 Comes, prudentius sapienter e

Hertogen Hermes sine to Saffen
 ide sine dri sine, de eyne het
 Oldenborck. De drida de ley
 err to Lunenborck. ALBERTVS
 ferant, Bertrams filia, her
 Wandalarum pronuncia sibi
 o heic ad Krantzium adito
 mino diuersissimas. Scrupula
 tortes coeui in lucem roboran-
 tum. BUCELINVS, HENNDI-
 bothonis descriptorem, Golan-
 pellicu Wartslarum, Volens
 prodidit,
 e in tenero aetatis flore des-
 burgensem, adfinitate nonnu-
 gualiscunquo conage (Bertho-
 o in teneris DECESSIT, COM-
 entem. Sequitur cum GABRI-
 IVS ac HYPNERVS pro am-
 q. nec DITMARVS in Annal-
 historiarum veterum notat
 etmari sorore et Abbatis Ho-

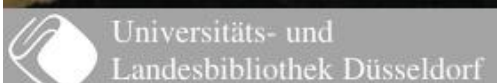
ducti, qui diuersissima permiscuit; (uuu) et praeterea Hermannum adiciunt. Ditarus cum fratre Bernhardo circa annum 1029. ecclesiae Mindensi donauit siluam quamdam in pago *Entergowi* et comitatu Ducis Bernardi. (xxx) Si qui principes olim iniquas sacerdotum et monachorum acquisitiones improbabant dominisque suis vindicare conabantur, eis infamia a Clericis, qui tum erant historiarum conditores, inurebatur: praesules, vi ac precibus, minisque et abusu remissionis peccatorum patrimonia ecclesiarum locupletantes, in Diuorum ac Sanctorum numerum referebantur: reges et principes, qui contra ius fasque et emolumenta publica domos, quibus deceptrix sanctitatis notio adhaerebat, ditabant ventribusque sacerdotum socordissimorum opimis sagine lautiores comparabant adpellabantur *Sancti, Magni, Diuini*, quos rectius excordes, simplices et muliercularum superstitiosarum famulos, saepius Clericorum Actaeones, dixisset antiquitas, si vtilitatis publicae debitam habuisset rationem. Illustrabimus id ipsum exemplo Ditarum Comitis. Quamprimum is Episcopo Mindensi siluam tradit, laudibus dignus habetur. (yyy) At quum sua a Meinwerco defendit eique augmentum patrimonii ecclesiastici denegat, ab *Auctore vitae S. Meinwerco* vocatur *vitiis plenus, superbia tumidus, facibusque auaritiae in adquirendis rebus accensus*, inuasor et director alieni. (zzz) Idem addit, a Comite Ditaro thesaurum coenobii Herfordiensis, vbi soror eius Godeffi fuerit Abbatissa, spoliatum et abreptum esse. Quum autem Ditarus lubenti animo recusaret Meinwerco accessiones bonorum, Episcopus hic Paderbornensis exaggerauit facinora Comitis eumque vocauit ad concilium ecclesiasticum et impulit ad praestandam satisfactionem. At qualis illa? Num suavit Episcopus ille in seriem sanctorum adscitus, vt agnoscerentur peccata, restituerentur ablata oppressis, et de cetero principes a subiectione sacerdotali essent immunes? Nequaquam. Sanctus ille sibi et suo episcopatu, inhians consulebat nummorum summae satis magna. Imperauit enim Ditaro, vt ipsi triginta talenta denariorum solueret. En diuinam satisfactionem, quin potius sacram! Quum ditissimus ille Ditarus, qui Herfordiensium aduocatus fuisse videtur, tantam vim pecuniae soluendo non esset: omne praedium, quod habebat in *Bruninctorpe* cum singulis eo pertinen-

(uuu) BOTO ad a. 1020. p. 322. Hertoghe Bernd to Lunenborck (secundus) de hadde eyne Suster, de het Mechtilda, de hadde eyne Greuen van Flandern, so reyde beroeret is, de starff. Do kam Hertoghe Bernd, de gaff se eyne Forste to der Wende, de het Mestewyn, de oem gehulpen hadde tegen den Keyser. Do darra alse de Hertoghe Bernd des Keyfers frunt wart, do entoch de Hertoghe Bernd hne Suster dem Mestewyn, wente alleman de sprach so: Dat eyn Wendesch hunt scholde nemen eyn also eddele Fruwe. Dat wardot dem Marggreue Mestewyn, unde sede: Schal ick eyn hunt syn, so will ick ock gnarven alse eyn Hunt. Sequuntur Bothonem Bucelinus, Henningesius, Hybnerus. Verum circa id tempus occurrit Godefridus Ardenneus ad a. 1005. apud ALBERICVM, cuius vxor fuit Emma, denata 4. Kal. April. Mestewinus Bernardi secundi neptem filio suo in matrimonium expetiit, sed nunquam obtinuit, vti discimus ex ADAMO BREMENSI H. E. L. II. c. 31. p. 63. Hinc origo commenti. Obiter addo, DITMARVM Annal. L. VIII. p. 425. Bernardi I. vxorem, Bernardi II. et Thietmari matrem, natam fuisse ex Comitibus Waldbeccensibus, sororem Ditarum Episcopi Merseburgensis et Annalium scriptoris, id est, sui ipsius, significasse. Accipe verba: *Meinwerco praesul a Thietmari NEPOTE MEO, Bernardi Ducis fratre, dispoliatu est*. Nepos ex fratre vel filio heic locum non inuenit. Nepos ex filia intelligi non potest, partim ob Episcopi coelibatum, partim ob eius aetatem. Restat igitur nepos ex sorore. Hoc ipso profligatur *Beyla*, de qua iam Krantzius dubitat. Spes est, fore, vt alii nomen quoque verum eruant. *Walabecina* cum *Wandalica* vel *Venedica* fuit permixta, Multa in historia hac sunt expurganda, vti patet lectori, quamprimum tabulas nostras contendent cum peruulgatis.

(xxx) Diploma Conradi Salici hanc in rem producit PISTORIUS in Chronico Episcoporum Mindensium p. 736. seu 821. sq. Ed. Struv. To. III. Conrado Salico Diploma tribuit PFEFFINGERS To. II. ad Vituarium p. 111. Datum id est a. 1029. vtiq; ab eo. *Pagus Entergowi* dicitur fuisse in comitatu Bernardi Ducis, Silua, quae in ea fuit, tradita est ecclesiae Mindensi cum consensu et collaudatione praefati Ducis Bernardi et sui fratris Ditarum ceterorumque eiusum in eadem silua - communionem venandi habentium. Hinc innotescit, Duces Bernardos comitatum etiam circa Mindam habuisse, cuius quoque Otto Imperator mentionem facit in Diplomate a. 974. dato, in quo *pagus Lidhetegone* intra Comitatum Bernardi Comitis memoratur ibidem p. 823. An *Lidhetegone* sit *Lidbecki*, quod in factis Caroli M. occurrit, disquirant alii. Nos adnotamus, Duces Saxoniae subinde etiam dici *Comites*, ratione comitatum, quos simul tenerunt.

(yyy) To. II. Pistorii p. 821. sq. ed. Struv.

(zzz) DITMARVS Annal. L. VIII. p. 425. Locum adtuli in (uuu).

tinentibus, consentiente fratre Bernhardo secundo, Saxoniae duce, pro reconciliatione cum Episcopo Paderbrunnensi ineunda ecclesiae eiusdem donauit. (1) Magnum bonum ex exaggerato malo! In conuentu Werlensi, vbi de electione Henrici II et Sancti agebatur, controuersiae omnes et iniuriae Ditmari in Abbatiam Helmwardensem compositae sunt. (2) Anno 1019. Ditmarus rebellauit aduersus regem Germaniae. Quare cum focis comprehensus et in carcerem coniectus est. Quo elapso, focis a Caesare condonatum et gratia delicti omnibus facta est. (3) In posterum Ditmarus cautius sua acturus, exhortante Luderii patruui vidua Emma, Bremensi ecclesiae benefecit: (4) idemque Alebrando, Archiepiscopo eiusdem cathedrae, honorem exhibuit summum. (5) Anno tandem 1048, in festa Michaëlis die, Poletthae in villa regia occisus est a milite suo Arnolde in certamine singulari, a quo accusatus erat consilii scelesti aduersus Imperatorem initi. (6) Bruno frater a nonnullis vocatur Episcopus Aldenburchensis in Wagria. (7) Quod autem Hildeshemii in dedicatione templi S. Michaëlis peremptus fuerit, illud ad fabulas saeculi vndecimi reiciendum est. (8) **BERNHARDVS I**, Dux Saxoniae, primum genitus, Pius est cognomine natus. (9) Filius autem **BERNHARDVS II**, itidem Saxoniae Dux, auitae **SAXONIAE**, humilitatis et religionis prorsus immemor, (10) gentem Winulorum crudi-

- (1) **AVCTOR VITAE MEINWERCI** c. XXXI. §. 70. p. 536. Thietmarus senior, frater Bernhardi Ducis Saxoniae, vir in hoc mundo valde idoneus fuit, sed tantum vitiis plenus, quantum rebus, superbia tumidus: in acquirendis rebus auaritia facibus accensus. Denique, contra ius et fas ubique fidelium res inuadens et diripiens, inter cetera tyrannidis suae opera quodam tempore iter suum ad monasterium Herivordiae direxit, faciensque ibi magnam munitatem, sanctorum ibidem requiescentium et suae fororis Abbatissae, nomine Godefridi; et congregationis S. Mariae, thesaurum confregit, et inde plus iusto pecuniae detraxit. Postea ad Synodum secundum canonicam constitutionem ab episcopo Meinwerco vocatus, ad corrigendum commissi est ammonitus. Quo salubriter compuncto et utiliter correcto, constitutum est, cum dare Episcopo triginta talenta denariorum (i. e. 180. grossos Marianos.) Illo autem pecuniae pondus tantum non habente, omne praedium, quod habuit in Bruninchorpe cum omnibus appendiciis, cum consensu et voluntate sui heredis, Bernhardi Ducis atque fratris sui, ad dominium Paderbornensis ecclesiae pro reconciliatione illius pecuniae in proprium dedit. Etc. XLIX. p. 546. Ecclesia Herivordensis - tam Vngariorum deuastatione, quam Thietmari, fratris Bernhardi Ducis Saxoniae, inuasione spoliata. Conf. **SCHATENII** Annales Paderbornenses ad a. 1024. To. I. L. V. p. 462.
- (2) **AVCTOR VITAE MEINWERCI** c. XCI. p. 557. post obitum Imperatoris (Henrici II.) soli Saxones in quodam castello, quod Werla dicitur, conuenerunt: et tam de Regis electione, quam aliarum rerum necessaria dispositione tractare coeperunt. Ibi Dominus Meinwercus Episcopus, et **THIETMARVS**, frater Ducis Saxoniae Bernhardi, quicquid iniuriarum vel controuersiarum de Abbatia Helmwardensibus aut aliis rebus ad inuicem habuerunt, penitus dimiserunt. Conf. **SCHATENIUS** l. c. p. 461.
- (3) **CHRONICON QVEDLINBURGENSE** ad a. 1019. p. 291. To. II. Leibn. Confobriini Imperatoris, filii Hermanni Comitis, cum Thietmario Bernhardi (primi) Ducis filio, rebellare coeperunt, qui tamen comprehensi custodiae deputantur. Interim prior, fuga elapsus, patriam repetiit: sed statim, non post multos dies, omnes pariter Imperatoris gratia condonantur.
- (4) **ADAMVS BREMENSIS** H. E. L. II. c. 49. p. 75. Bernardus Dux, et frater eius Theotmarus, exhortante piissima Emma, quae Ecclesiam valde dilexit, Bremensi Ecclesiae multa bona fecerunt.
- (5) **IDEM** l. c. c. 56. p. 59. Alebrandus autem Archipraeful omnibus acceptus a Duce Bernardo et eius germano Thietmario pro liberalitate animi valde honoratus est. C. **ALBERTVS STADENSIS** ad a. 1032. p. 118. et ad a. 1042. p. 120.
- (6) **LAMBERTVS SCHAFFNABURGENSES** ad a. 1048. p. 319. To. I. Pistorii ed. Struv. Festum sancti Michaëlis imperator iterum Poletthae celebrauit: ibi postero die Dietmarus comes, frater Ducis Bernhardi, quum a milite suo Arnolde accusatus fuisset de inito contra Imperatorem consilio, congressus est cum eo, ut obiectum crimen manu propria purgaret, victus et occisus est. Obitus igitur Dietmari incidit in tricesimum Septembris diem, Omisit haec **LEVCKFELDIUS** in Antiqq. Poeldensibus c. XVI. §. 6. p. 85.
- (7) Hos refutauit supra in (ttt) nota.
- (8) Ita fingit **HENNINGESIVS** P. II. secundi et tertii regni in quarta Monarchia p. 99. quem refellit **PEFFINGERVS** in Vitriario illustrato To. II. p. 213.
- (9) **AVCTOR VITAE MEINWERCI** c. XX. p. 524. To. I. Leibn. et apud Surium 5. Iun. p. 88. **CHRONICON QVEDLINBURGENSE** ad a. 1011. p. 288.
- (10) **AVCTOR VITAE MEINWERCI** c. XX. p. 524. vnde patet, Ducatus non fuisse prorsus hereditarios. Eum enim Bernardus per alios, implorantes suo loco, nactus est, **HELMOLDVS** Chron. Slav. L. I. c. 16. §. 2. p. 50. Anno regni eius (Henrici II.) decimo mortuus est Dux Saxoniae Benno, vir omni probitate conspicuus, et strenuus ecclesiarum defensor, cuius Principatus heres factus est Bernhards, filius eius, licet a paterna felicitate diuertit. Conf. **CHRONICON VERDENSE** p. 214. To. II. Leibn. **CHRONICON RHYTMICVM** Principum Brunsvicensium p. 23. **CHRONICON HOLSATICVM** To. I. Accessionum historicarum Leibn. XI. p. 19. **ANNALES HILDESHEIMENSES** ad a. 1011. p. 723. **CONRADVS BOTHO** in Chronico picturato Brunsvicensi p. 320. **CHRONICON SLAVICVM** Lindenbrogii c. XI. p. 192. **ALBERTVS CRANTZIUS** Saxoa. L. IV. c. 30.

deliter oppressit et ad simulacra muta amplectenda redire coëgit. (11) Er-
rat ADAMVS, olim Canonicus Bremensis, (12) qui hanc oppressionem
Bernardo primo adfingit (13) Virtutibus vero vitia ineuntis iuuentae,
si qua fuerunt, emendauit Bernhardus iunior. Etenim ipse postea duca-
tum fortiter administravit, licet felicitatem patris adsequi non potuerit.
(14) Parens enim Bernhardus primus, egregiam Ottoni secundo in belli-
ca

(11) ADAMVS BREMENSIS H. E. L. II. c. 30. p. 62. Post cuius (Ottonis III.) mortem, regnum in
contentione remansit. Tunc Slavi, a Christianis iudicibus plus iusto compressi, excusso tandem iugo ser-
uitutis, libertatem suam armis defendere sunt coacti. Principes autem Winulorum erant Mizzidrog et
Mifrowoi, quorum ductu seditio inflammata est. His ergo Ducibus Slavi rebellantes, totam primo Nord-
albingiam ferro et igne depopulati sunt. Deinde, reliquam peragrantes Slauiam, omnes Ecclesias in-
cenderunt et ad solum visque diruerunt. Sacerdotes autem reliquosque Ecclesiae Ministros variis ene-
cantes suppliciis, nullum trans Albim Christianitatis vestigium reliquerunt. Apud Hammaburg eo tem-
pore, ac deinceps, multi ex Clero et ciuitatibus in captiuitatem ducti sunt, plures etiam interfecti, pro-
pter olium christianitatis. Et c. 31. p. 63. Omnes Slavi, qui inter Albiam et Oddoram habitant, per an-
nos septuaginta et amplius, christianitatem coluerunt, omni videlicet tempore Otthonum talique modo se
a corpore Christi et Ecclesiae, cui ante coniuncti fuerant, absciderunt - Eo tempore Dux Slaviae petiit
filio suo nepem Ducis Bernardi, dari in coniugium, quod et Dux consensit. Tunc Princeps Winulorum
misi filium suum cum Duce in Italiam cum mille equitibus, qui fere omnes ibi sunt interfecti. Posthaec
quum filius Ducis Slaviae pollicitam sibi expeteret uxorem, Thiadericus Marchio interceptit consilium,
proclamans: Consanguineam Ducis non esse dandam cani. Iste Thiadericus erat Slauium marchio, cu-
ius ignauia coegit eos fieri desertores. Qui postmodum ab honore suo depulsus et ab omni hereditate sua,
apud Magdeburg Praebendarius vitam, ut dignus erat, mala morte finiuit - Conf. HELMOLDVS
Chron Slav. L. I. c. 16. §. 5. p. 51. HENRICVS WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 31. CONRADVS
BOTHO p. 321. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1001. p. 112. HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM
BREMENSIVM apud Lindenbrogium p. 75. CHRONICON SLAVICVM apud eundem c. 11. p. 192.
CHRONICON HOLSATICVM c. XI. p. 9. To. I. Accessionum historicarum Leibnitii.

(12) In Hist. Eccl. c. 32. p. 64. Errorem Adami ad liquidum deducit PFEFFINGERVS in Vitriario illu-
strato To. II. p. 120. et 113. Locus Adami: Haec facta sunt ultimo tempore senioris Libentii sub Duce
Bernardo, filio Hermannii, qui populum Slauium grauius adflixit. Intellige Bernardum II. Bernardi
primi filium. Nam Libentius obiit a. 1013. Bernardus autem primus a. 1011. Slauiorum impetum E-
piscopus Aldenburchensis Benno, quem perperam cum Bruno, Bernardi I. filio, nonnulli confude-
runt, sustinere non potuit, quare secessit Hildeshemium, Videatur CHRONICON LVBECENSE To. II.
Meibom. p. 394. Quare autem ADAMVS, nobilissimus ille historicus, dicitur Bremensis? HENRICVS
MEIBOMIVS To. III. ser. Germ. in Vindiciis Bilinganis respondet p. 37. hunc in modum: Primus, qui
obscuras natales Billinganos adstruxit, est M. ADAMVS, Canonicus Bremensis, homo peregrinus et in
Saxonia hospes: quem si accurate ex historia ecclesiastica, quam nobis reliquit, examines, natione vel
Thuringum, vel, quod tutius affirmauerim, Misenum inuenies. Nam ex ea gente et quidem e comitibus
Wetinesibus originem traxit Adelbertus, Hamburgensis archiepiscopus, cum quo Adamus Bremam ve-
nit. GERARDVS IOANNES VOSSIUS de Historicis latinis L. II. c. 46. p. 386. Veram eius aetatem
cognoscimus inde, quod L. IV. c. 16. referat, Bremam se venisse nouissimis temporibus Adalberti Ar-
chiepiscopi: quodque libro III. c. 5. ait, anno eius XXIV. hoc est, Christi 1077. factum se Bremensem ca-
nonicum, siue, ut ipse loquitur, indignissimum ecclesiae Dei matricularium. Alterum quoque suppetit
argumentum. Quippe opus hoc dedicat Liemaro, qui Adalberto successit. Liqueat hoc, non ex praefatio-
ne duntaxat, sed etiam verbis istis L. III. c. 1.

(13) Ostendit hoc PFEFFINGERVS l. c. To. II. p. 113. et 477. vbi ex DITMARO Ann. VIII. p. 106. et
Slauiorum immanitas et tempus deiectionis ostenditur.

(14) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 17. p. 553. Eo tempore, quo Dux Bernardus, suiique complices, Cae-
sari Henrico rebellauit, omnibusque Saxoniae ecclesiis esset grauis et infestus, illis maxime, qui erga ma-
iestatem Imperatorum fidelitatis suae iura temerare nolissent, eius impetum viri dicitur Archiepi-
scopus Vnwani sua magnanimitate refregisse, ut propter sapientiam et liberalitatem Episcopi cogere-
tur ipse Dux, ecclesiae, cui antea aduersatus est, deinceps benignus esse in omnibus. Igitur habito Pon-
tificis consilio rebellis Princeps tandem flexus, apud Schalchisburg Caesari Henrico supplex dedit ma-
nus. Mox quoque fauente Vnwano, Slauios tributo subiiciens, pacem reddidit Nordalbingis et matri
Hammenburg. Eadem fere praecit ADAMVS BREMENSIS H. E. L. I. c. 33. p. 65. ALBERTVS STADEN-
SIS in Chronico ad a. 1013. p. 113. b. Ipso tempore (Vnwani Archiepiscopi Bremensis) ferunt ag-
gerem Bremensem firmatum contra insidias et impetus inimicorum, praecipue quoniam Dux Bernardus
Henrico Imperatori auus est rebellare, turbauit omnes Ecclesias Saxoniae. Ex illo enim tempore, quo
Dux in Saxonia constitutus est regione, nunquam discordia inter Archiepiscopum et Ducem cessauit, illo
impugnante Regem et Ecclesiam, isto pro salute Ecclesiae certante. - Bernardus Dux tam inuitae hu-
militatis quam paternae religionis oblitus, primo quidem per auaritiam gentem Winulorum crudeliter
opprimens, ad necessitatem paganismi coegit. Deinde per superbiam beneficiorum immemor, totam se-
cum ad rebellandum Caesari mouit Saxoniam. Nouissime surgens in Christum, Ecclesias impugnauit,
praecipue Bremensem, quae et ditior eo tempore ceteris, et Hamburgensem, quae remotior videbatur a
manu Caesaris. Huius impetum viri Vnwani taliter sua magnitudine fregit, ut prae pudore sa-
pientiae ac libertatis Episcopi cogereur ipse Dux. Ecclesiae, cui antea aduersatus est, deinceps hilari
et beneuolus in omnibus existere. Ergo habito Vnwani consilio, tandem rebellis flexus, Scaldinborg
Caesari Henrico supplex dedit manus. Moxque fauente Vnwano, Sclauis tributo subactis, pacem red-
didit

lo, Saxoniae ducem, pro
unda ecclesiae eiusdem
alo! In conuentu Wer-
ur, controuersiae omnes
n compositae sunt. (2)
Germaniae. Quare cum
t. Quo elapso, focis a
ta est. (3) In posterum
patru vidua Emma, Bre-
ido, Archiepiscopo eius-
Anno tandem 1048, in
s est a milite suo Arnol-
miffi secessit aduersus Im-
ratur Episcopus Aldenbur-
i in dedicatione templi S.
i vndecimi reuicendum est.
genitus, Pius est cognomi-
em Saxoniae Dux, auitae
gentem Winulorum cru-
deli-

senior, frater Bernardi Ducis
quantum rebus, superbia tu-
a sui et sui vicique fidelium res
viter suam ad monasterium
lem reuicententem et suae fo-
ne confregit, et inde plus rursu
sem ab episcopo Meinmeruoto
cto et utiliter correcto, consp-
grossos Marianos.) Illo ante
Bruninchorpe cum omnibus
e fratri sui, ad dominicum h
edit. Et c. XLIX. p. 546. Episc-
patri Bernardi Ducis Saxoniae
1024. To. I. L. V. p. 462.
ateris (Henrici II.) fili Saxo-
is electione, quam aliam rem
Episcopus, et THIETMARS, p-
aram de Abbatis Helmararchiep-
CHATENVS I. c. p. 461.

II. Leibo, Consilium Imperator-
is, rebellare coepit, qui tam-
um repetit: sed statim, non p-

frater eius Thietmari, exho-
multa bona fecerunt.
optas a Duce Bernardo et tunc
ALBERTVS STADENSIS ad a.

xxi ed. Seru. Festum sancti No-
e comes, frater Ducis Bernar-
torem consilio, congressus est in
Obitum ignis Dietmari incidit
9. Poelentibus c. XVI. p. 6
marchia p. 99. quem refellit 1175
d Satrium 5. Jun. p. 88. castis
s non fuisse profus hereditatis
LMOLDVS Chron. Slav. L. I. c.
Saxoniae Benno, vir inuic pro-
eres factus est Bernhardus, su-
ENSE p. 214. To. II. L. L. L.
NICON HOLSATICVM To. I.
MENSES ad a. 1001. p. 75. CH-
NICON SLAVICVM Lindenb-

ca aduersum Danos expeditione nauauit operam circiter annum 976, (15) annoque 983. interfuit Slauorum coërcitioni et deuictioni, (16) atque Henricum, depositum Bauariae Ducem, ex quo Imperator Henricus II est natus, machinantem varia in consanguineum Ottonem III patri succedere aggressum, sedauit, et, vt reciperet ducatum Bauariae, cum Willegiso Archiepiscopo Moguntino strenue eum adiuuit, (17) Eodem Imperatore Quedlinburgi festam Paschalem diem celebrante a. 985, Bernhardus senior regis praefuit equis. (18) Idem circa id temporis adminiculante Theophania, Imperatrice vidua et Hillebaldo Wormatiensi Episcopo ab Imperatore obtinuit, vt Erponi, Episcopo Verdensi, in Verde mercatus, moneta, telonium, bannus, venatio ceruorum ceruarumque per totum pagum Sturmium ex regali munificentia Sofati concederetur. (19) Eodem anno Slauos cum Saxonibus suis infestauit (20) eosque eo perpulit, vt ad officium redirent et Ottonis III. imperio ceruices submitterent. (21) Anno 991. interfuit consecrationi aedis cathedralis S. Stephani Halberstadii, quam Episcopus Hildewardus peregit. (22) Rebus enim ecclesiasticis et honore sacerdotum mirifice delectabatur. Exemplo est eius petitio pro Numburgensi ecclesia, cui ab Ottone III sex mansos regales, in villa Holzhusen dicta fitos, obtinuit. (23) Eodem referenda est eius deprecatio pro Abbatisa Quedlinburgensi apud Caesarem vna cum aliis interposita, quae tantum valuit, vt villa regia *Walpeck* ecclesiae Quedlinburgensi infereretur. (24) Anno 994 Slaui denuo a Saxonibus defecerunt. (a) Imperator aliis distentus difficultatibus a. 995. Saxones inter et Sclauos qualemcunque restituit pacem. (b) Anno 1000. Sueci Danique Saxonibus maximam cladem in portu Stadeni intulerunt, et Sigfridum Marchionem, Theodoricum Comitem aliosque viros illustres, captiuos duxerunt. Sigfridus autem ope piscatoris noctu sibi fuga consuluit. Quo ipso hostium crudelitas mirum in modum exasperata est. Stragem illam Sigfridus et Bernhardus ita vlti sunt, vt piratas et inuasores ad vnum omnes obritos contrucidauerint. (c) Eodem tempore Bernhardus Sclauos in officio continuit, minantes aspera et erecturos cristas, Caesare Italicis bellis implicato. (d) Anno 1002. Mersburgi regem recens electum Henricum secundum inter alios cum summa acclamatione et gaudii testificatione suscepit (e) atque eundem comitatus est, Boleslai Bohemi impressiones refrenaturum. (f) Coenobium S. Michaelis ad coronidem perduxit sibi summae curae semper esse voluit. (g) Non aequae libidini Clericorum sese mancipauit *BERNHARDVS* seu *BENNO* secundus, facilis quippe ad iram et colligendam et ponendam. Anno 1020. coacto exercitu occidentali, rebellionem contra Regem Germaniae concitaturus confedit in *Schalksburg*. Illico aduolauit Rex et *Schalksburgum* obsedit, ac ope Imperatricis Bernhardum ad pacem reconciliandam cum Imperatore, adduxit, traditis ei beneficiis, quibus Bernhardus pater vsus erat. (h) Exstant nonnulla Bernhardi iunioris in Clericos benignitatis monumenta. Concessit et donauit a. 1029. Consentientibus Ditmario fratre ceterisque ciuibus Entergowensibus siluam quandam in pago Entergawi communionemque venandi inter flumina *Ossenbeke* et *Alerbeke* Sigiberto, Mindenensi Episcopo eiusque coetui sacro. Mentio huius donationis iam facta est in vita fratris Ditmari. Ibidem ostendimus, fratrem Ditmari consentiente Bernhardo inferuisse patrimonio ecclesiae Paderbornensis omne praedium

didit Nordalbingis et Ecclesiae Hamburg. Nouimus, Albertum hunc fuisse Monachum Benedictum et Abbatem Stadensem, florentem circiter a. 1250. *FOSSIVS* de Historicis Latinis L. II. c. 59. p. 479. Clericos Episcopis fauisse eorumque ambitioni, vocabulis vero Christi et ecclesiae lectori velut caput Medusae obiecisse in comperto est. Ceterum Alberto consentiunt *WOLTERVS* in Chronico Bremensi p. 31. To. II. Meibom. *HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIUM* p. 76. *ALBERTVS KRANTZIUS* Saxon. L. IV. c. 30.

(15) - - - (24.) Vide supra in (000).

(a) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 994. p. 203.

(b) - - - (g) Vide supra in (000.)

(h) *CHRONICON QVEDLINBURGENSE* ad a. 1020. p. 291. *Bernhardus iunior Dux, frater Thiatmari, congregato occidentali exercitu Imperatori rebellaturus, Schalksburg intrauit; quam idem Imperator cum suis obsedit. Sed Bernhardus iustitia cedens, interpellante Imperatrice, gratiam Imperatoris*

ris

dium in *Bruninchorpe*: vtrumque fratrum ecclesiae Bremensi beneficia et benevolentiam exhibuisse: et Archiepiscopum Alebrandum tenerrime amasse. Plura eiusmodi pietatis tum receptae vestigia adiiciemus, vt primum turbas Sclauicas enarrauimus. Anno circiter 1013. Winulorum principatum tenebant *Mizzidrog* et *Mistrowoi*. Horum alter filio suo in vxorem petiit neptem Ducis Bernhaldi, vtrum ex fratre Ditmaro, an ex filio Ordulfo natam, in incertis habeo. Adnuit petitioni Dux Saxoniae eaque fiducia fretus princeps ille Winulorum filium suum in Italiam misit cum mille equitibus, qui fere omnes ibi interfecti sunt. Repugnauit petenti posthaec Thidericus Marchio, dictitans: *Consanguineam ducis cani dandam non esse*: consiliumque (i) ipsius infortunatum ceteris Germaniae Ducibus probatum est. Qua ignominia Slaui inflammati religionem christianam abiecerunt, auspicio Ducis illius vtriusque rebellant, totam Nordalbingiam propemodum ferro et igne deuastarunt, et in conspectu Hammaburgi christianos abripuerunt captiuos. Plurima vbique oberrabat cruciatuum et mortis imago. Templata exusta, sacerdotes mutilati et enecati et manibus post tergum reuinctis ludibrio expositi, omnia in cladem et solitudinem conuersa, ac vbique tristissima trans Albim facies rerum. (k) Bernhaldus inter haec apud Caesarem delatus ab Episcopis, praecipue Archiepiscopo Bremensi Vnwano, eodem tempore defecit ab Imperatore, Slauos oppressi- onibus exasperauit, et discordias cum Archiepiscopo exercuit tempestate haud quaquam opportuna. (l) *Mistrowoi* coniugium a Bernhardo iam oblatum repudiauit, et sese ad modum canis ob adfectum probro filium esse morfurum Christianos, minatus est. (m) Vnwanus omni studio laborauit, vt similitates inter Imperatorem et Ducem e medio tollerentur. Quo facto Slaui rursus in ordinem sunt redacti. (n) Archiepiscopus Hammaburgi ciuitatem et ecclesiam instaurauit et XII. Canonicos posuit ibidem, qui idololatriam eiicerent ex animis Slauium proxime incolentium. (o) Bernhaldus autem Aldenburgensem ecclesiam reaedificauit et redditus ei ab Ottone primo adtributos ex parte restituit. (p) Slaui e re sua existi-

man-

ris pariter cum beneficio patris, obtinuit. AVCTOR VITAE MEINWERCI c. 57. p. 547. Anno proximo (1019.) Imperator cum exercitu contra Bernhardum Ducem Saxoniae ad castellum Scalckaburg perrexit; ibique mediante Meinwerco Episcopo cum amicis suis in pace omnia constituit. Schalcksberg fuit arx ad Mindam in tiva Visurgis orientali, nunc das Haus zum Berge. MEIBOMIVS.

(i) Vide supra notam (ii)

(k) ADAMVS BREMENSIS H. Eccl. L. II. c. 30. p. 62. Narrauit nobis diu memorandus rex Danorum, qui omnes barbarorum res gestas, ac si scriptae essent, in memoria tenuit, Aldinburg ciuitatem populosissimam de Christianis inuentam esse. Sexaginta, inquit, Presbyteri, ceteris pecudum more obtruncatis, ibi ad ludibrium seruati sunt, quorum maior loci Praepositus, Oddar nomen habuit, nosser consanguineus. Ille igitur cum caeteris tali martyrio consummatus est, vt, cute capitis in modum crucis incisa, ferro cerebrum singulis aperiretur. Deinde, ligatis post terga manibus, professores dei per singulas Slauium tracti sunt ciuitates, aut verbera aut alio modo vexati, quousque descenderent.

(l) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 16. p. 50. 51. Discordiis hisce a. 1020, finis est impositus. CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 1020. p. 291.

(m) ADAMVS BREMENSIS Hist. Eccl. L. II. c. 31. p. 63. HELMOLDVS l. c.

(n) ALBERTVS STADENSIS p. 113. b. Vide supra notam (14).

(o) ALBERTVS idem l. c. Ad ecclesiae (Hamburg) restaurationem Vnwanus post Sclauicam cladem, ciuitatem et ecclesiam fecit nouam, simul ex singulis congregationibus suis, quae virorum esset, tres eligens fratres, ita vt XII. fierent, qui in Hamburg canonica degerent conuersatione, populum ab idololatriae reuocantes errore. Ordinauit etiam in Slauiam, mortuo Reginberto, Bennonem, virum prudentem, qui de fratribus Hamburgensis Ecclesiae electus, in populo Sclauorum multum praedicando fructum adtulit. Eadem fere leguntur apud HENRICVM WOLTERVM in Chronico Bremensi p. 31. aliosque.

(p) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 18. §. I. p. 554. Benno, magnae deuotionis vir, cupiens diruta Aldenburgensis sedis reaedificare, perquirere coepit de possessionibus et redditibus, quos ad ius episcopale, Magni Ottonis deputauerat iustitia. Sed, quia post excidium Aldenburgensis Ecclesiae primitiua instituta et magnorum Principum donationes venerant in obliuionem, et Slauium possessioni cesserant, memoratus Pontifex in praesentia Ducis Bernardi questus est, quod Wagiri et Obotriti ceterique Slauium populi debita sibi negarent stipendia. Vnde principes Winulorum ad colloquium euocati sunt, et, interrogatione habita, quare Pontifici legitimam subtraherent annonam? illi praetendere coeperunt varias exactionum grauedines: expedire sibi, egredi terram potius, quam implicari maioribus vectigalium pensionibus. Considerans ergo Dux, non posse instaurari ecclesiastica iura, secundum eam formam, qua fuerant tempore Ottonis Magni, petitione adhibita, vix obtinuit, vt de qualibet domo, paupere vel diuite, per omnem Obotritorum terram duo nummi soluerentur Pontificalibus impensis. Conf. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. 12. p. 193.

circiter annum 976, (11) t deuotioni, (16) atque Imperator Henricus II eum III patri succedere ariac, cum Willegilo Ar- (17) Eodem Imperatore a. 985, Bernhardus senioris adminiculante Theodoricus Episcopo ab Impe- Verde mercatus, mone- moque per totum pagum etur. (19) Eodem anno e eo perpulit, vt ad offi- submitterent. (21) Anno stephani Halberstadii, quam im ecclesiasticis et honore eius petio pro Numbur- es, in villa Holzhausen dicta deprecatio pro Abbatisa nterposita, quae tantum urgenli infereretur. (24)) Imperator aliis disten- qualemcunque restituit is maximam cladem in n, Theodoricum Comi- gfridus autem ope pilca- crudelitas mirum in mo- Bernhardus ita vlti sunt ontrucidauerint. (c) Et nuit, minantes aspera o. (d) Anno 1002. Me- dum inter alios cum suo (e) atque eundem con- tum. (f) Coenobium S. M- curae semper esse voluit. (g) t BERNHARDVS seu BEN- ndam et pontendam, Anno contra Regem Germaniae uit Rex et Schalkesburgun- cem reconciliandam cum ernhardus pater vsus erat. rios benignitatis monu- ntibus Ditmaro fratre ce- in pago Entergawi com- Alerbeke Sigiberto, Min- tius donationis iam facti atrem Ditmarum confes- derbomenis omne praes- dium

uille Monachum Benedictum o is Lacinis L. II. c. 59. p. 49 et ecclesiae lectoni voluit capu LTERVS in Chronico Bremi- NSIVM p. 76. ALBERTVS

is iunior Dux, frater Thicno- g intravit; quam idem Imp- imperatrix, gratiam Impen-

mantem Caesarem sequi, (q) spreto Duce, (†) ab hoc maiorem in modum pressi et afflicti sunt. (r) Vt autem Slavi Caesari imposuerunt, (s) ita Episcopo Altenburgensi debitos numos annuos magnam partem denegarunt. (t) In bello Bohemico aduersus Bolislaum suscepto Bernhardus egregiam Henrico II. nauauit operam. (u) Ecclesiasticis viris quoque fatis benignum sese praebuit. Ipsi enim rogatu ecclesia Paderbornensis a. 1018. ab Imperatore obtinuit praedium Siburgehuson, in comitatu Vdonis Comitum pagoque Hemmerfeldun situm, (x) nec non a. 1019. Abbatiam Sceldize, sitam in comitatu Friderici Comitum et pago Wessaga. (y) Imperante Conrado Salico Slavi sunt penitus perdomiti (z) et Bernhardus multum temporis egit Hammaburgi, colloquia cum rege Danorum Canutho et Slauorum satrapis Vtone, Mistuoui filio, qui misere periit, (aa) et Sederico, (bb) Vto-

(q) Idem HELMOLDVS l. c. §. 5. p. 554. Postquam placuit piissimo Caesari, Henrico, curiam celebrare in castro Werbene, quod est iuxta Albiam, ad experiendos animos Sclauorum, venerunt omnes principes Winulorum in praesentiam Caesaris, seque Imperio ad bonum pacis et subiectionis obtemperaturos, protestati sunt.

(†) IDEM §. 6. l. c. Statim, ut Caesar, soluta curia, ad alia se conuertit nihil de promissis curauerunt.

(r) IDEM pergit: Dux quoque Saxonum Bernardus, in armis quidem strenuus, sed totus auaritia infectus, Slauos, quos e vicino positos bellis sine pactionibus subegerat, tantis vectigalium pensionibus grauauit, ut nec memores Dei nec Sacerdotibus ad quidquam essent beneuoli. Noluit Dux Ecclesiasticos cumulare redditibus, quia eos sibi inuidos et data occasione recalcitrantes deprehendit. Marchiones etiam, Saxonibus oppositi, Ducum Saxoniae incrementis infesti Slauos saepe prohibuerunt reddere obsequium Bernharo et successoribus. Hae de causa coniugium cum Slauorum principe et Bernhardi nepte dissuasit Thidericus, Albertus tandem Vrsus obtinuit, quod antecessores ipsius tam anxie quaesierant. Neglexerunt proinde Duces Saxoniae duas regulas politicas, quae iubebant Episcopos fauere verbis, non diuitiis, et Caesaris beneuolentia primatum tueri.

(s) HELMOLDVS l. c. §. 6. p. 554.

(t) HELMOLDVS l. c. Ibi (in Werbene) cum Aldenburgensis Pontifex in facie Caesaris veterem pro ecclesiae suae bonis inuouaret querimoniam, interrogati Principes Slauorum de possessionibus ad ius Episcopi pertinentibus, recognouerunt memoratas urbes (Derithsewe, Moize, Czun) cum suburbiiis eorum ecclesiae et Pontifici debere pertinere. Praeterea omnes Obotriti, Kyzini, Polabi, Wagiri et ceteri Slauorum populi, qui terminis Aldenburgensis ecclesiae concludabantur, polliciti sunt dare omnem censum, quem pro decima magnus Otto ecclesiasticis stipendiis deputauerat. Quorum tamen pollicitatio plena simulatione et fallacia fuit.

(u) DITMARVS Annal. L. VII. p. 412. AVCTOR VITAE MEINWERCI c. 43. p. 543. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1017. p. 230. ANNALES HILDESHEIMENSES ad c. a. p. 724. Bellum id cum Boleslao Ruso, Duce Bohemorum, accurate et fusc exsequitur FRIDERICVS SIMON HAHNVS in der Reichs-Historie P. II. c. 6. §. 3. p. 177. 199.

(x) Diploma adfert NICOLAVS SCHATENIVS Annal. Paderborn. L. V. p. 429. ad a. 1018.

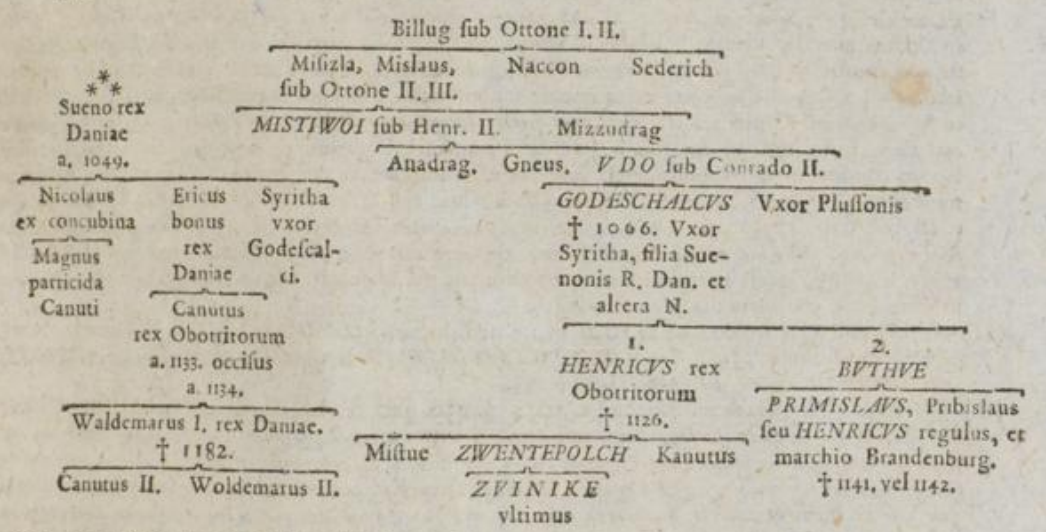
(y) AVCTOR VITAE MEINWERCI c. 59. p. 547. Diploma producit SCHATENIVS l. c. ad a. 1019. p. 433.

(z) HELMOLDVS in Chronico Slauorum L. I. c. 19. p. 554. In diebus illis pax firma fuit in Slauia, eo quod Conradus, qui Henrico Pio successit in imperio, Winithos frequentibus bellis attriuerit. ADAMVS BREMENSIS H. E. L. II. c. 42. p. 71. Eo, tempore, quum esset pax firma inter Slauos et Transalpinos. - Idem c. 39. p. 69. WIPFO in Vita Conradi Salici ad a. 1034. p. 439. et ed. Struv. p. 479. To. III. Pistorii. AVCTOR VITAE MEINWERCI c. 108. p. 103. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1027. p. 116. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. 13. p. 193.

(aa) ADAMVS BREMENSIS pergit L. II. c. 42. p. 193. Vnuanus Archiepiscopus metropolim Hammaburg renouauit clerumque dispersum colligens, magnam ibidem tam cruium quam fratrum multitudinem adunauit. Itaque cum Duce Bernardo frequenter inhabitans locum, saepe dimidium annum vixit in Hammaburg, gloriosissimum (Danorum) regem Knut inuans ad colloquium, Slauorumquo Satrapas, Vtonem et Sedericum - IDEM c. 52. p. 77. Ibi (Hammaburgi) post cladem Sclauanicam - - Vnuanus Archiepiscopus, et cum eo Bernardus Dux claustrum nobile de ruinis antiquae ciuitatis (Aldenburg) eleuantes, ecclesiam et diuersa omnia construxerunt lignea. IDEM c. 48. p. 74. Archiepiscopus metropolim Hammaburg crebro visitauit. Nam, eo tempore, virtute Knut regis et Ducis Bernardi pax firma trans Albiam erat; quum etiam Caesar Winulos bello donnerit; Principes enim eorum Gneui et Anatrog pagani erant; Vto vero tertius filius Mistuoui, male christianus, unde et pro crudelitate sua a quodam Saxone transfuga interfectus est, filium habens Gotescalcum, qui per idem tempus apud LVNIBVRG, MONASTERIVM DVVIS, liberalibus erudiebatur studijs, Gotescalco, GOTHORVMEPI-SCOPO, eiusdem coenobii curam agente. Verum is, comperta morte parentis ita furore commotus est, ut, reiectis cum fide litteris, arma corripere, amneque transmissis Winulis se, Dei inimicis, coniuugeret, quorum fretus auxilio Christianos impugnans, multa millia Saxonum in patris prostravit vindictam.

(bb) Vtonis filius Gotescalcus id temporis instituebatur liberalibus studiis in coenobio S. Michaëlis Luneburgico, quod vocatur *monasterium Ducis*. (cc) Verum, audita patris morte, veterem resumpsit religionem et Christianis mala multa intulit. (dd) Bernhardus eum tandem interceptit et in custodiam misit. Quum vero fortitudinem eius magni faceret, iunxit cum eo foedus illumque dimisit, proficiscentem protinus ad Canutum regem Daniae, quocum abiit militatum in Angliam, vbi per diu commoratus est. (†) Conradus Imperator a. 1025. precibus Bernardi et aliorum dedit tantum, vt Mindensi ecclesiae praedium Kemnium, in pago Valim, in Comitatu Dancinari largitus fuerit. (ee) Anno 1029. adstitit testis Episcopo Paderbornensi Meinwercio tradenti octoginta aratra ad vitae dies Idae Comitissae pro iuribus, quae femina illa nobilissima in praediis Sudesburch, Betanum, et Wallenstedi tenuerat. (ff) Quemadmodum vero Hermannum Archiepiscopum, a. 1035. defunctum, ferre vix poterat Bernhardus, ita Alebrandum illius successorem in animo oculisque gestavit, et certatim cum eo Hamburgum ornauit et amplificauit. (gg) Ex eo tempore principes Slauorum pacem cum Bernhardo coluerunt, et nominatim *Anatrog, Gneus et Ratibor* Hamburgum accedentes promiserunt, sese Ducis et Archiepiscopi stipendia partesque esse secuturos. (hh) Excreuit proinde sensim

(bb) Id ex adlato ultimo Adami loco patet. Transferemus huc, vt singula sint clariora, genealogiam principum Venedicorum, ex Adamo Bremensi, Helmoldo, Saxone Grammatico et Bangerto conflata:

- (cc) ADAMVS BREMENSIS H. E. L. II. c. 48. p. 74
- (dd) IDEM l. c.
- (†) HELMOLDVS in Chronico Slauorum L. I. c. 19. p. 555. *Princeps iste Slauorum Godescalcus multa mala infert populo et terrae nostrae sitimque crudelitatis suae saturare cupit sanguine nostro (Christiano). Ipse Godescalcus hoc fatetur hunc in modum: Doleo, me tantum nefas commississe aduersus Dominum et Christianos, et vehementer cupio redire in gratiam eorum, quibus me tanta iniuste intulisse recognosco. - Post aliquot dies idem Princeps a Duce captus et quasi princeps latronum in vincula coniectus est. Reputans autem Dux, virum fortem et ad arma strenuum vtilem sibi fore, misit cum eo foedus, et honorifice donatum abire permisit. At ille dimissus abiit ad regem Danorum Canutum et mansit apud illum multis diebus sine annis, variis bellorum exercitiis in Normannia (i. e. Dania) et Anglia virtutis sibi gloriam consciscens. Unde et filia regis honoratus est. Conf. eiusdem caput 24. p. 558. ADAMVM BREMENSEM l. c. ALBERTVM STADENSEM p. 117. 118. 119. 120. CRANTZIVM Saxon. L. IV. c. 38. Vandaliae c. 47.*
- (ee) Diploma profert IOANNES PISTORIUS in Chronico Episcoporum Mindensium T. III. script. de reb. German. p. 743. seu edit. Struv. 828. Testis est Bernhardus eodem anno in donatione Godelevesheimensi. Diploma habet SCHATENIUS Annal. Paderb. L. V. p. 474.
- (ff) AVCTOR VITAE MEINWERCI p. 559. c. 102. Diploma in lucem protulit SCHATENIUS l. c. ad a. 1029. p. 475. sq.
- (gg) Adamus Bremensis H. E. L. II. c. 52. p. 77. 78. *Cuius (Alebrandi, qui templum Mariae Hamburgi et munitionem fecerat) aemulatione operis, Dux (Bernhardus) prouocatus et ipse domum suis in eodem loco parauit. Ita prorsus ciuitate renouata Basilica eadem ex parte una habuit domum Episcopi, ex alia praetorium Ducis.*
- (hh) IDEM c. 53. p. 78. *Trans Albiam suo tempore, ac per totum regnum pax firma erat. Principes Sila-*

maiores in modum profuerunt, (s) ita Episcopo partem denegarunt. (t) Bernhardus egregiam Henricoque satis benignum se fecerunt a. 1018. ab Imperatore Vtonis Comitis patre Abbati Sceldize, a. 1019. Imperante Conrado Bernhardus multum temporum Canuto et Slauorum perit, (aa) et Sederico. (bb) Vton-

Henricus, carum celebrant, venerunt omnes principes et subiectos obtemperant.

Henricus, sed tunc avaritia infertur certis pensionibus agerant. Nihil Dux Ecclesiasticos deprehendit, Marchionibus saepe prohibuerunt rem cum Slauorum principe e, quod antecessores ipsius in politicas, quae iubebant Episcopi.

facie Caesaris veterem pro m de possessionibus ad sui Episcopi (Cuzin) non subiectis coram eo Polabi, Wagris et ceteri Slauos a sunt dare amorem cesum, in non tamen politicas plena in

ERCI c. 45. p. 543. CHRONICO 1555 ad c. 2. p. 724. Bellum id est VIDERIUS SIMON FLAMINIUS p. 429 ad a. 1018. SCHATENIUS l. c. ad a. 1019. p. 429 ad a. 1018. SCHATENIUS l. c. ad a. 1019. p. 429 ad a. 1018. SCHATENIUS l. c. ad a. 1019. p. 429 ad a. 1018.

in pax firma fuit in Slauia, et certis bellis intruere. Ad pax firma inter Slauos et Germanos a. 1018. et ed. Struv. p. 429. IRIVS STADENSIS ad a. 1017.

Episcopi metropolitani Hamburgi in quam fratrum multitudine saepe dimissum aduenit tunc a Slauorum, Slauorumque Sarav. idem Selanensium. - Proinde antiquae ciuitatis (Aldeberg) c. 48. p. 74. Archiepiscopi vult regis et Ducis Bernardi p. 1. Principes enim eorum tunc a vni, unde et per crudelitas in am, qui per idem tempus quae Gotescalcus, GOTHARFUS parentis ita favore communi et famulis se, Dei munice, cum xonum in patri profertur

sim robur religionis christianae in animis Sclauorum. Id tamen maxime pe-
re eis offendiculo erat, quod Christianos, et ambitione et avaritia occoe-
cotos, viderent vi illata et superbe secum agere. (ii) Quaerelae Sclauorum
de avaritia Principum Saxoniorum eruperunt tandem in neruum. Quo-
circa Caesar ipsemet eis commotus auctoritatem suam interposuit, conce-
dens Saxonibus et Paganis facultatem, certamini singulari causam vtro-
rumque intricatam et abstrusam committendi. (kk) Anno 1042. profe-
ctus est cum Archiepiscopo Alebrando Dux Bernhardus Sleswicum, collo-
quio interfuturus Magni, Danorum regis, cuius antecessor Canutus paulo
ante extinctus erat. Ornabant illud colloquium praeterea Thiadma-
rus Episcopus Hildesienfis, et Rodulfus Slesuicenfis praeful. Conuentum
est in plura, quae vinculo desponsatae Gisela, filiae Olai, cum Ordulfo
Bernhardi filio confirmata sunt. Nam Olaf fuerat Magni pater. Vnde
facillime patescit, Gisela Magni fuisse sororem. (ll) Inter haec redit
Godeschalcus, Sclauorum Princeps, ex Anglia domum, et feruidum agit re-
ligionis Christianae defensores atque propagatores, dominatum exercens
in Sclauos supremum per Wagriam, Obotritos, Polabingos, Lingones, War-
nahos, Chizzinos, Circipanos aliosque ad Penem fluuium usque. (mm)
Bernhardus Dux hisce conatibus resistisse non perhibetur. Si quae tamen
lites

*Sclauorum Anatrog et Gneus et Ratibor pacifice ad Hammaburg uenientes Duci ac Praefuli milita-
bant. Sed quum diuerso modo et tunc et nunc, in gente Winulorum, Dux et Episcopus laborarent, Du-
ce scilicet pro tributo, Pontifice uero pro Christianitate augenda, iam dudum sacerdotum studio Chri-
stiana ibidem religio conualuisset, si conuersionem gentis avaritia Principum non praepediret. Inanis
in Ducem querela. Rectius iudicasset Adamus, ostendens, Episcopis eius temporis indolem regni Chri-
stiani non constituisse ipsosque imperare maluisse quam docere, ac ideo, quoties a Ducibus ab auctoritate
imperandi absteriti sint, conuictos esse de ignominia in Christum et ecclesiam collata. Adfida est
in Monachorum scriptis ratiocinatio: qui uisus sacerdotum obsistit, ille iniurius est in Christum et
ecclesiam. In promtu est exemplum. Pontifices Romani querebantur de simonia, quum Caesares Epi-
scopos constituerent. Ex qua querela infinitae olim iniuriae in Imperatores exproptae. At quanta
nunc exereui Simonia, postquam Henricus V. illo iure cessit? PETRVS de ALLIACO de reformatione
c. III. col. 910. Vsque adeo uerenda Simoniaci pernicietas hactenus inoleuit, ut uix aliqua ecclesia ualeat
reperiri, quae hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta. Idem fatetur AENEAS SYLVIVS a.
1457. Ep. 383. Magis igitur impune et obtentu sanctitatis peccat Clerus: manifestius ei, qui cum
imperio sunt, plerumque tamen tolerabilis.*

- (ii) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1039. p. 119. 120. locum ADAMI BREMENSIS L. II. c. 52. p. 78.
reperit, quem modo aduli. Conf. HENRICVS WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 34. HISTORIA
ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM p. 78.
- (kk) WIPPO de Vita Chunradi Salici ad a. 1034. p. 439. 440. seu ed. Struv. p. 479. To. III. Pistorii:
Collectis copiis de Saxonia super eos, qui Lutzizi uocantur, quisque olim semichristiani, nunc per apo-
staticam nequitiam omnino sunt Pagani, Imperator uenit, ibique conflictum implacabilem mirabiliter
diremit. Inter Saxones enim et Paganos fiebant ea tempestate multae dissensiones et incursiones: Quum-
que Caesar ueniret, coepit quaerere, ex qua parte pax, quae diu inuoluta inter eos fuerat; prius
corrumperetur. Dicebant Pagani, a Saxonibus pacem primis confundi, id per duellum, si Caesar praes-
ciperet, probari. E contra Saxones ad repellendos Paganos similiter singulare certamen, quamuis iniuste
contenderent, Imperatori spondebant. Imperator, consulentibus principibus suis, licet non suis cante
agevet, hanc rem duello diiudicari inter eos permisit. Statim duo pugiles congressi sunt, uerque a suis
electus. - Postremo Christianos a Pagano uulneratus cecidit. Ex qua re Pagani in tantam elationem
et audaciam uenerunt, ut, nisi Imperator adesset, continuo irruerent super Christianos: Sed Imperator,
ad compescendas incursiones eorum, construxit castrum Wirbinam, in quo praesidia militum loca-
bat, et Principes Saxoniae, ut unanimiter resisterent Paganis, Sacramento et Imperiali iussione con-
stringebat, deinde reuersus et in Franciam. Sequenti uero anno idem castrum a Paganis dolo raptum
est - Additur hisce reditus et victoria Conradi II. de Sclauis reportata. ALBERICVS seu MONACHVS
TRIVM FONTIVM a. 1698. 4. a. G. G. Leibnitio editus ad a. 1029. p. 61. Conradus Imperator reb-
bellantibus Sclauis ad eos debellandum proficiscitur.
- (ll) ALBERTVS STADENSIS in Chronico ad a. 1042. p. 120. b. Eodem tempore filius Olaph marty-
ris, Magnus nomine, regnavit in Dansa simul et in Norwegia. Ad quem Bezelinus usque ad Sles-
wig pro colloquio uenit, habens in comitatu suo Ducem Eerphardum et Thiatmarum, Hildensem-
sem Episcopum, et Rodulfum eiusdem ciuitatis Sleswig Episcopum. In quo colloquio seror Magni re-
gis, Ordulfo filio Ducis desponsatur. Qui uix peractis nuptiis in gratiam cognatis quendam Haroldum,
Danorum principem, redeuntem, ab Apostolorum similibus, trans Albiam obruncavit innoxium. Ea res
instium calamitatis peperit in familiam Ducis. Eadem praecierat ADAMVS BREMENSIS H. E. L. II.
c. 58. p. 80.
- (mm) ALBERTVS I. c. p. 121. Eodem etiam tempore Godeschalcus post regni Knut mortem et filiorum eius,
redens ab Anglia, contra Sclauantiam uenit infessus, omnes impugnans magnumque Paganis terrorem
incutens. Hisce similiter commemoratis addit ADAMVS BREMENSIS H. E. L. III. c. 21. p. 95. 96.

lites exarferunt domesticae inter Slauos, auxilio fuit infirmioribus contra validiores. Etenim oborto inter Wilfos civili bello, Tolenzis et Riaduris auxilia tulit, quae Circipanos et Kycinis ad internecionem deleuerunt. (nn) Apud Frisios contra rem suam male gessit atque ab eis pressus et male habitus est. (oo) Anno 1057. Saxones gentem Luiticiorum indomitam aggressi sunt et imperio Germaniae subiecerunt, acceptis obsidibus reuersi. (pp) Non dubito, quin Bernhardus expeditioni huic praefuerit, certe interfuerit coniugem ei *Conradus Botho* (qq) tribuit *Bertradam*, seu *Heri-*

8.

Bernhardi II.
uxor et liberi.

cam, regis Danorum ac Norwegorum filiam. Liberos ei adiungunt scriptores fide digni *ORDVLPHVM* seu *OTTONEM*, qui ducatum Saxoniae gessit, et *Hermannum* Comitem; recentiores addunt vel potius adfingunt *Hildegardam*, Obotritorum regulo Buthue nuptam, *aliam* Roberto Frisio Flandriae Comiti iugatam, (rr) *tertiamque*, quae desponsata fuerit filio (ss) Mestwini seu Misteuonii, Venedorum principis. Debitum naturae reddidit Bernhardus anno 1061. (tt) *CRANZIUS* aliique definiunt annum sequen-

In Sclauania vltiori nemo vnquam potentior surrexit, et tam feruidus christianae religionis propagator. etenim - omnes Sclauorum populi, qui ad Hammaburgensem respiciunt Diocesim, sub illo deuoto Principe Christianam fidem coluerunt, hoc est, Wagiri, Obodriti, vel Regeri et Polabingi, item Lingones, Warnabi, Chizzini et Circipani usque ad Penem fluum - HELMOLDVS in Chronico Sclauorum L. I. c. 20. p. 555. 556. Post mortem Kanuti regis reuersus est Godescalcus in terram patrum suorum. Et inueniens hereditatem suam a quibusdam tyrannis inuasam, dimicare statuit, et comitante victoria possessiones cum principatu ex integro recepit. Statimque ad requirendum sibi apud Dominum gloriam et honorem animum intendens, Sclauorum populos - ad recipiendam credulitatis gratiam et ad gerendum Ecclesiae curam suscitare studuit. - Sed et Kyzini et Circipani et quaecunq; gentes circa Panim habitant, receperunt gratiam fidei.

(nn) *HELMOLDVS* l. c. c. 21. p. 556. *In diebus illis factus est motus magnus in orientali prouincia Sclauorum, civili bello inter se dimicantium - Circipani atque Kycini seruire detrectabant, imo libertatem suam armis defendere statuerunt. Crescente igitur paulatim seditione, tandem peruenitur ad praelium, ubi inter validissimas pugnas Riaduri atque Tolenzi fusi sunt. Ideo secundo et tertio restauratum est praelium: item iidem ab eisdem contriti sunt. Multa millia hominum hinc et inde prostrata. Circipani et Kycini, quibus bellum necessitas indixerat, Victores. Riaduri atque Tolenzi, qui pro gloria certabant, deiectionis suae pudore vehementer afflicti, accerserunt in auxilium fortissimum regem Danorum et Ducem Saxonum Bernhardum, nec non et Godescalcum, Principem Obotritorum, singulos cum exercitiis suis alueruntque tantam multitudinem de propriis stipendiis sex hebdomatibus. Inualuitque praelium aduersus Circipanos atque Kycinis, nec habuerunt vires resistendi, obfessi tanta multitudine, caesaque est ex eis maxima multitudo et quamplurimi in captiuitatem ducti. Ad vltimum quindecim millibus marcarum pacem mercati sunt. ADAMVS BREMENSIS L. III. c. 24. p. 97. BANGERTVS heic ad Helmoldum notat, marcam argenti illa aetate octo unciis (XVI. lothonibus) aestimatum fuisse, quae hodie octo nummos unciales seu imperiales valent. Ceterum Obotriti ab Apenrada dicti in confiniis Raeburgi et Lubecae habitauerunt, Circipani ad flumen Pene, Riaduri ad insulam Rilde ad oram Pomeraniae citerioris, Tolenzi in terminis Meclenburgiae Ducatus et Pomeranici, Kycini a munimento Cuzino Schwerino erant magis confines. Quatuor vltimae gentes dicebantur etiam Latizii et Wilzii. Lingua Sclauonica heic insigni eminere vltu deprehenditur.*

(oo) Bernhardum in Fresia male fuisse habitum, auctor est M. *ADAMVS* l. c. c. 45. p. 110.

(pp) *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1057. p. 126. 127. *Saxones, congregato exercitu gentem efferam Luiticiorum hostiliter inuasert, diuersisque malis eam affligentes, Romanae ditioni subdidert, et, acceptis obsidibus, ad propria redierunt.*

(qq) *CONRADVS BOTHO* p. 320. *Hertoge Bernd to Sassen unde Lunenborch, Hertogen Benno Sone, de nam Bertradam effte Hericke, des Koniges Tochter ut Nortweghen, de telde oeme twey Sone, de eine het Ortoldfus; de ander Hermen, de starff ane Wyff. Quantum ad Hermannum adinet, scrupulus mihi incidit. Nam AVCTOR VITAE MEINWERCII §. 93. p. 557. sic habet: In praesentia Bernhardi Ducis Saxoniae, Herimanni Comitis et filiorum eius Heinrichi, Conradi, Athelberti, Bernhards-Hildegunda Abbatisa de Gesike iusto iudicio conuicta. Euenerunt haec a. 1024. Conf. §. 102. p. 559. Quo minus tamen Hermannus Bernhards II. filius intelligi possit, obstat chronologica supputatio, vix enim a. 1024. Hermannus hic in vtero gestari potuit. Accedit, quod ex AVCTORE VITAE MEINWERCII constat p. 557-557. Hermannum hunc fuisse marchionem et Ekkhardi fratrem, cuius filius Godescalcus Gertrudem Ecberti filiam duxit et repudiavit, p. 547.*

(rr) *BYCELINVS* Histor. Agilolfing. p. 399. quem sequitur *HENNINGESIVS*, *Gertrudin* addit *IOANNES HVEBNERVS* Tab. Geneal. P. I. Tab. 150. nuptam Florentio IV. Comite Hollandiae, et, eo extincto, Roberto Frisio, Desidero et requiro fidem antiquitatis.

(ss) Fragmentum Chronici Bardeuicentis T. III. Leibn. p. 218. Verum fictae sunt haec nuptiae, vti iam supra ostendimus.

(tt) *ADAMVS BREMENSIS*, scriptor eius aetatis, Bernhards mortem ponit in annum Adalberti Bremensis decimum septimum, H. E. L. IV. c. 1. p. 111. Sed Adalbertus successerat anno 1043. incunte Alebrando Archiepiscopo, qui 17. Kal. Maii obierat. *IDEM* L. II. c. 65. p. 83. Prodit hinc annus 1061. Consentit *LAMBECIVS* Origg. Hamburg. L. I. §. 60. p. 18. Sunt, qui malunt annum sequentem,

Fff 2

quo-

um. Id tamen maximoque
bitione et avaritia occoens
(ii) Querelae Slauro
tandem in neruum. Quo
m suam interposuit, conce
ini singulari causam vtro
(kk) Anno 1042. profi
ernhardus Sleswicum, col
s antecefor Canutus paul
quum praeterea Thiam
nis praeful. Conuentum
filiae Olai, cum Ordulfo
fuerat Magni pater. Vn
rem. (ll) Inter haec redit
omum, et feruidum agit
torem, dominatum exerceo
Polabingos, Lingones, Wa
nem fluum usque. (mm)
perhibetur. Si quae tamen
lites

entes Duci ac Praefuls misit
Dux et Episcopus laborans, Du
studum sacerdotum studio Car
ncipum non praeparet. Ita
ius temporis indolem regni Ch
quocies a Ducibus ab aucto
eccliam collata. Adfida
ille mirus est in Chrysan
limonia, quum Caesari
eratores exstomat. At qu
PS de ALLACO de reform
iuuient, ut var aliqua ex
em fuerit AENEAS SILI
Cherus: manifestus est, qu

VI BREMENSIS L. II. c. 11. p. 11
Chronico Bremens. p. 34. HISTO

ed. Struv. p. 477. To. III. P
ue alio sensu, nunc po
conflictum implacibilem mirabilem
desensatione et incorpione: Qu
innuata inter eos fuerat; pri
di, ad per dualum, si Caesar pra
quale certamen, quomus in
pibus suis, licet non sari cau
pale congressi sunt, uterque a
re Pagani in tantum elatim
super Christianos: Sed Im
m, in quo praefusa militem
ments et Imperiali insigni
m castrum a Pagani doli rati
a. ALBERTVS seu MONACH
29. p. 61. Conradus Imperator

idem tempore filius: Olaph n
quem Decelinus rorpe ad lo
et Tharwanen. Hildeg
In quo colloquio fore Magn
atiam cognati quendam Har
tam obtinuerunt inuicem. T
DAMVS BREMENSIS H. E. L.
gens Kone mortem et suorum
nos magnamque Pagani sero
NSIS H. E. L. III. c. 11. p. 83.

quentem, (uu) *CONRADVS BOTHO* fallitur vehementer, qui annum 1046. (xx) determinat. De Ordulpho Duce mox agemus ex professo. Praemittemus fratrem *HERMANNVM COMITEM*, quem bellum ciuile per Saxoniam flagrans illustrauit. Is hereditario iure possidebat Luneburgum, urbem munitissimam, (yy) cum fratre Ottone seu Ordulfo, et Nordalbingiam solus. (zz) Anno 1073. permulti Saxoniae Principes, qui conspirauerant aduersus Henricum IV. Imperatorem, in vinculis erant publicis, Hermannus igitur communem Saxonum causam egregie tuitus, milites Imperatorios, qui Luneburgum ceperant, arcta obsidione pressit et ad famem adegit extremam. Hos vt Caesar incolumes reciperet, Luneburgum tradidit, Magnum, Ordulfi filium, e custodia dimisit eique Ducatum Saxoniae reddidit. (aaa) Anno 1075, quum Henricus IV. felici pugna de Saxonibus reportaret victoriam, Hermannus cum aliis ad deditionem compulsus est;

quorum praecipui sunt *ALBERTVS STADENSIS* p. 118. *HISTORIAE ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM AVCTOR* p. 83. *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii c. 14. p. 193. *WOLTERVS* in Chronico Bremensi p. 42. *ALBERTVS CRANTZIVS* Metrop. L. IV. c. 40. p. 1062. Grauiissime errat *CONRADVS BOTHO*, si annum definiit 1046. p. 325.

(uu) Loca dissentientium modo dedi.

(xx) Notandum est, Conradum Bothonem non esse saeculi XI. accuratum Chronographum. Quare eius auctoritas per se est nullius momenti.

(yy) *ADAMVS BREMENSIS* Hist. Eccl. L. IV. c. 1. p. 111. Anno Pontificis nostri (Adelberti) decimo septimo Bernardus Dux Saxonum obiit, qui a tempore senioris Libertii iam per quadraginta annos Saxonum res atque Nordalbingorum ac nostras strenue administravit: post cuius obitum filii eius Ordolfus et Hermannus hereditatem patris acceperunt, malo omine Bremensis Ecclesiae. *CONRADVS BOTHO* p. 325. Hertoghe Bernd de starf unde wart begrauen in dat Münster up Lunenborch, vor des hilligen Crützes Altar. Syne Sone beyde de telden de Lande: Ortoiff de heylt Lunenborch, unde Hermen dat Ryke der Wenden, over nicht langhe, mann viiff Iare, do behelt Ortoiff dat ganse Lant. Videtur quidem id indicare Botho, Hermannum quinto sextove post Bernhardi II. patris sui excessum, obiisse. At, si ita sensit, omnino, eum fecellisse, pronuntiandum est. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1062, p. 128. b. Bernardi hereditatem Ordulfus et Hermannus, filii eius, inter se partiti sunt. Vtinam addita fuit partitionis formula vel enarratio. Nordalbingiam obtigisse Hermanno, colligit *PETRVS LAMBEVICVS* Orig. Hamburg. L. I. ad a. 1061. §. 60. p. 18. 19. ex eo, quod Liemar Archiepiscopus Bremensis in Diplomate a. 1088. de satisfactione Gerhardi de Stumpenhufen confecto eum vocat *Comitem de Hammaburg*. Diploma obuium est ad *Lindenbrogium* inter priuilegia Archiepiscopae Hammaburgensis §. XXXIII. p. 168. al. ed. 146. Partem Luneburgi possessioni ipsius cessisse, ni oppidum communi consilio gubernatum sit, ex testimoniis post adferendis, haud erit improbabile.

(zzz) Vid. not. praeced.

(aaa) *LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS* ad a. 1073. p. 356. ed. Struv. To. I. Pistor. Dux Saxoniae necdum aliquis constitutus fuerat, quia - dux Otto (Ordulfus) paullo ante humanis rebus excesserat, et filius eius Magnus, cui ducatus legitima successione debebatur, adhuc in castello Hartesburg detentus seruabatur: et quia rex in bona eius inhaerens, id praestolari putabatur, vt, malorum pondere ac longae deditionis taedio fatigatus, vltro iure suo cederet, et ducatum, cui rex voluisset, dandum permetteret. Imperator primo a manu conspirantium fuit pulsus, quae dein animum adpellebat ad castella ab Henrico IV. munita penitus destruenda, *Hartesburg* ad Goslariam, nunc *Harzburg*; *Wigantstein*, *Moseburg*, *Sassestein*, cuius rudera in edito colle deprehendit iens ab oppidulo *Sachse* versus *Walkenried* prope *Nörthusam*: *Spatenberg* haud fecus, ac *Sassestein*, in comitatu *Hohensteiniensi*: *Heimburg* in Comitatu *Blanckenburgensi*, nunc pagus adiacet *Heimburg*; *Asenberg*, quod alias *Assenburg* vocatur ad *Assam* haud procul *Guelferbitio*: et plura castra firmauerat Imperator, frena gentis Saxonicae. Eripuerat etiam *Friderico Palatino Comiti Palatino de Sommerseburg* castellum *Vokenroht*, quod postea *Cisterciensis* Ordinis monasterium factum est, hodie praefectura *Duci Saxo-Gothano* subiecta. Hisce leuiter perstrictis subdit *SCHAFFNABVRGENSIS* p. 361. ad e. a. *Lüneburg* quoque, oppidum maximum *Otonis Ducis Saxonici*, situm in confinio *Saxonum* et *Luticiorum*, occupauerat, militesque lectissimos cum *Eberhardo*, filio *Eberhardi comitis de Ellenburg* (i. e. *Nellenburg*, *) imposuerat, non aliam obrationem, nisi quod omnia, quae praedicti Ducis fuerant, in potestatem regiam iure deditionis per *Magnum* filium eius venisse argumentabatur. Alia praeter haec quam plurima exstruere aggressus fuerat, sed eum ab incepto repente oborta bellorum tempestas reuocauit. *Hermannus*, frater ducis Saxonici, iam pridem, antequam rex Saxoniam effugaretur, *Lüneburg* obsederat, militesque regis, quoniam temere ingressi alimenta non habebant, paucis diebus ad deditionem coegit: nec tamen dimittere victos aut punire volebat, sed intra oppidum diligentia custodia, ne effugerent, obseruatos - pane arcto et aqua breui sustentabat, mittensque ad regem, mandauit, vt, si suos, qui obsidebantur, viuos incolumesque recipere vellet, *Magnum*, fratris sui filium, deditione absolueret sibi remitteret; ni id faceret, se de his, tanquam de hostibus, qui fines alienos contra leges inuassissent, iuxta leges gentis suae capitale supplicium sumpturum. Diu rex, quid ageret, ambigebat - Itaque in *Assumptione S. Mariae*, quum adhuc *Herveldiae* esset, misit, qui *Magnum* custodiae exemptum suis restituerent, et eos, qui in praedicto castello iam puniendi seruabantur, obsidione et periculo liberarent. Conf. *MONACHVS HERVELDENSIS* in Chronico apud *Schardium* ad a. 1073. p. 398. 401. vbi *Lambertus* ad verbum transcriptus comparat. *BRUNO* in Historia belli Saxonici p. 106. apud *Freherum* To. I. rer. German.

* Is sapiens admodum vir dicitur a *LAMBERTO* ad a. 1071. p. 344. Eius historiam exposuit *HENRICVS LVCAS* in *ubralten Grafen-Saal* p. 1050.

est; (bbb) sequenti autem anno cum ceteris Saxoniae proceribus, qui in deditionem venerant, in vltimas Germaniae partes relegatus est, diripiente interea Saxoniam Imperatore et crudelem in modum afflictante. (ccc) Mox tamen Caesar, veritus, ne hostibus externis succumberet, eos ab exilio reuocari iubet, quos ad extremas regni oras amandauerat, ipsisque pollicetur quaeuis gratissima. (ddd) Plerique non expectauerant liberationem Caesaris, interque eos Hermannus, sed indultu custodum custodiae sese subtraxerant. (eee) Tandem anno 1078. in Strouienſi praelio Hermannus vna cum Adelberto Wormaciensi Episcopo comprehensus et victoris arbitrio subiectus est. (fff) Quando diem supremum obierit, variis scriptorum testimoniis exagitatum magis quam euolutum est. (ggg) Si probabilia sequi licet, anno 1088. circiter fato concessit. (hhh) Diu certe posthaec non fuit super-

(bbb) *LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS* ad a. 1075. p. 228. et edit. Struv. p. 396. *Tandem deditioni conſenserunt - poſtera die rex ad ſuſcipiendos eos in media late patentiſſimi campi planitie in loco, qui dicitur Spiraha, aſſedit, toto exercitu ad hoc ſpectaculum ſolemniter euocato - Igitur introducuntur per ordinem Saxoniae ac Thuringiae primo principes; Wezil, Archiepiſcopus Magdeburgenſis; Bucco, Epicoſcopus Halberſtatenſis; Otto, Dux quondam Baioariae; Magnus, Dux Saxoniae; Herimannus Comes, patruus eius: Fridericus Palatinus Comes - Eadem repetit MONACHVS HERVELDENSIS ad e. a. p. 424 To. I. Schard, Conf. HELMOLDVS in Chronico Sclauorum L. I. c. 27. p. 561. ſq. SIMON FRIDERICVS HAHNIUS in der Reichs-Hiſtorie P. III. c. 2. ſ. 2. p. 45. ſqq.*

(ccc) *AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 382. Saxones diſſidentes viribus ſuis, utpote in priori bello grauiffime contuſi, quod ſaluti proximū erat, ſe dedidere, ſperantes, Regem ſola deditione contentum gratiam ſuam facile donaturum - Saxonibus longe praeter ſpem euenit. Nam rex eos exſilio addictos in alienas terras miſit, ubi dura cuſtodia conſtricti relaxationis edictum exſpectarent. LAMBERTVS ad a. 1075. p. 787. Rex Saxonicos Principes Principibus ſuis ſingulis ſingulos, donec de eis communi conſilio deliberaretur, ſeruandos commiſit, et paullo poſt rupto foedere, contemptis omnibus, quibus ſe obligauerat, iuriſiurandi vinculis, eos per Galliam, Sueniam, et Baioariam, per Italiam et Burgundiam deportari fecit. HELMOLDVS Chronici L. I. c. 27. p. 561. 562. Interea Saxones reliquos, domi haerentes, duriter tractauit, reaedificauit caſtella vetuſta et priſtina, noua extruxit, tributa exaſperata imponebat. LAMBERTVS d. a. (p. 795. 796. ed. ſep.) p. 406. MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1076. p. 429.*

(ddd) *LAMBERTVS ad a. 1076. p. 410. Sapienti certe uſus conſilio Imperator, quoniam conſtet, omne regnum nulla vi, nulla clade, citius quam domeſtica atque inſeſtina ſimilitate, labefactatum corrucere - MAGNUM DVCEM, Fridericum Comitem, praeterea omnes Saxoniae et Thuringiae principes, qui adhuc in deditione tenebantur, ab exſilio reuocari iubet, et clementer accerſitis, ait, ſe, quum iuxta Palatinas leges extremo in eos ſupplicio animaduertere poſſit et hoc iure faciat - ſe primos in amicis habiturum, et, quum opportunitas praebuerit, beneficiis, prout Regiam munificentiam deceat, honoraturum -*

(eee) *LAMBERTVS ad a. 1076. p. 406. Inter haec rediens Hermannus, patruus Magni Ducis, et alii plerique ex principibus dediticiis, quos - inconſulto rege, indulgentia eorum, a quibus tenebantur, ſeditione abſoluerat, inopinatum cunctis gaudium praefiterunt, atque omnem, ſi quis adhuc mentibus reſederat, ſcrupulum ademerunt - Igitur, armata iuuentute Saxoniam peragrantes, caſtella, quibus rex praefidium impoſuerat, alia deditione, alia militari manu, breui omnia receperunt: eos, qui intus erant, direptis ſpoliis incolumes dimiſerunt, accepto ab eis ſacramento, quod ulterius in Saxoniam hoſtiliter non venirent.*

(fff) *CONRADVS VRSPERGENSIS ad a. 1078. p. 170. Henricus Rex properanti contra ſe cum multo exercitu Rudolpho iuxta Strovvi occurrit, inſitoque praelio non pauci ex his atque illis proſternuntur, ac incerta ſit victoria, utriusque certatim fugientibus ad propria; ubi a vulgaribus hominibus Wezil Magdeburgenſis Archiepiſcopus in fuga occiditur, ſive, ut quidam dicunt, ſuſpenditur: Magnus Dux deſpoliatur: Hermannus Comes, eiusdem Magni patruus, et Adelbertus Wormaciensis Epicoſcopus comprehenſi, ac plerimi de militibus Saxonis turpiter interempti. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1078. p. 262. ALBERTVS STADENSIS p. 138. b.*

(ggg) *GABRIEL BVCELINVS in Hiſtoria Agilolingica p. 399. ponit annum 1066. quem HENNINGE-SIVS pro more ſequitur. Obſtat autem locus adductus et Conradi Vrſpergenſis et Chronographi Saxonis et Alberti Stadenſis, vnde liquet, anno 1078. VII. Idus Auguſti, quo praelium ad Strovvi commiſſum eſt, Hermannum fuiſſe captum. IOANNES HVEBNERVS annum ponit 1072, quo Hermannum fuiſſe trucidatum reſert. Fruſtra. Alii ex loco Conradi Vrſpergenſis contendunt, anno 1078. interuentum eſſe Hermannum. Verum Vrſpergenſis id non adfirmat.*

(hhh) *Rationes adfero tres, Anno 1078. Hermannus fuit comprehenſus. Anno 1088. videtur interfuiſſe conſcribendo priuilegio eccleſiae Hamburgeniſi dato, quod exhibet LINDENBROGIVS p. 146. Anno 1092. belli Saxonici propugnatores paene omnes fuerunt iam exſtincti, quorum in numero Hermannus indubie ponendus eſt. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1092. p. 102. Incentoribus Saxonis belli paene peremptis Saxones periaſi malorum, compoſita inter ſe pace, quieſcunt ab omni motum bellorum.*

^{10.} superstes, siquidem nulla amplius de eo apud scriptores fit mentio. **ORDVLPHVS** seu **OTTO** Dux **SAXONIAE**.
 gemina usus est vxore, vna post alteram. Priorem iam adtigimus, *Gisela*, Olai regis Daniae filiam Magnique sororem, ipsi a. 1042. in concilio Slesuicensi desponsatam. (†) Posterior, vt vulgo perhibent, fuit *Gertrudis*, cuius patrem nonnulli vocant Conradum comitem Landsbergicum. (iii) Ex Olai filia procreauit *Magnum*, in Ducatu Saxoniae successorem. (kkk) Addunt alii *Ottonem* Frisiae comitem, et duos a Gertrudi Landsbergica in lucem editos filios *Bernhardum*, qui admodum puer a ferociori equo prostratus obierit et *Hermannum* ab Henrico IV. in vincula coniectum. (III) Ottoni Frisiae Comiti adiungunt vulgo vxorem *Armgardam*, filiam Conradi Sueui, et filios duos *Henricum* et *Canonem* seu *Conradum*. Conradus Botho heic est fingentium primipilus et antesignanus. **ORDVLPHVS**, viuente adhuc patre, frangere contendit Adalberti, Archiepiscopi Bremensis, animum, maiora quam par est concupiscentem et iniustis inuigilantem acquisitionibus. Indolem Adalberti (§. 7.) in vita Ottonis delineavi. Quamobrem Ordulfus infestauit ipsum et ecclesiae Bremensis bona ludibrique habuit fulmina viri ambitiosissimi et sacri bruta. Archiepiscopus, vt sibi suisque consuleret, Hermanno Comiti, Bernhardi secundi fratri germano, patrocinium ecclesiae suae demandauit et sic per intestinam Billungorum

(†) Vide supra notam (11) proximam. **HELMOLDVS** L. I. c. 25. p. 559. *Defuncto Ordulpho successit in principatum filius eius Magnus, natus de filia regis Danorum.* **WOLTERVS** in Chronico Bremensi p. 34. **CHRONICON LVNEBURGICVM** p. 173. vbi vxor Ordulfi dicitur Magni regis Daniae et Norwegiae, qui ex Olao et Soph. a Hungaria natus erat, filia. Conf. **ADAMVS BREMENSIS** H. E. L. II. c. 58. p. 80. *Gisela* vocat eam **CONRADVS BOTHO** in Chronico Brunsvicensi picturato p. 325. cum **HISTORIA EPISCOPORVM BREMENSIVM** apud Lindenbrogium p. 78. 79.

(iii) **BRVNO** in Historia belli Saxonici p. 132. apud Freherum To. I. *Inter quos (Moguntiae captiuos) erat etiam Gertrud, nobilissimi Ottonis Ducis, fratris Hermann, vidua, quam Lodewig ante biennium fere ceperat, et Domino suo Henrico, vt ab ea pecuniam extorqueret, quod et fecit, adduxerat.* Eadem verba repetuntur in **CHRONICO MAGDEBURGENSI** p. 308. To. II. Meibom. Parentem eius fuisse Conradum Marchionem Landsbergicum, additur a **BYCELINO** et **HENNINGESIO** et vtriusque adfectatore **IOANNE HVBERO**. Si dicendum est, quod verisimilitudo postulat, Gertrudis et Gisela vnum est nomen vnus personae. **REINESIVS** olim collegit exempla plurima nominum, quae sunt eadem, licet sono differant. **GISELBERTA** ex *giselle*, socia, et *bert* seu *wert* effertur quoque contractius et corruptius *gebarta*, *gerberta*, *gerberg*, *gerbirg*, *gerburg*, *geua*, *gesa*, *gesche*, *gisela*, *gebta*, *gerta*, *gertrut* etc. Non sufficit genealogistis recentioribus, Gertrudem venditisse pro filia vel marchionis Brandenburgici, vt docet **BOTHO** p. 325. vel marchionis Landsbergici Conradi. Addunt ipsi, insignem adrogantes sibi audaciam, plura. Ordulpho enim adscribunt filios quatuor: *Magnum* et *Ottonem* ex *Gisela*; *Bernhardum* et *Hermannum* ex *Gertrude*. Nituntur haec fide **BOTHONIS**, qui in Chronico Brunsvicensi picturato p. 325. sic habet: *Do behelt ORTOLFF dat ganse lant, unde nam GISELAM, Konigh Magnus Dochter in Dennemarcke, unde de telde oeme twey Sone, eynen Magnus, unde eynen Otten - do de vorstarff, do nam he wedder GERDRYDIS, des Marggreuen Dochter to Brandeborch, de telde oem eynen Son, de het Bernd, unde de stortede van eynen Perde, unde starff antitike Dodes; Duffe Gerdrudis Vader heyt Margreue Cord, unde se nam eynen Man vor duffer teyt, dat was Burggreue Frederick to Nurenborge - Et ad a. 1099. p. 332. Hertoghe Otto to Luneborch, Hertoghen Ortolfen Sone, unde Hertoghen Magnus Broder, de nam Armgard, Hertoghen Cordes Dochter to Swaen, de telde oeme twey Sone, de eine heyt Hinrick, de ander Conc, effte Cord, de worden beyde dot geslagen - Hertoghe Cord to Swaen, de nam to Wive Berike, Keyser Hinrick des Verden Dochter, de telde oeme acht Kinder, dre Dochter: Armgart, de nam Hertoghen Otten to Sassen, to Luneborch - Et ad a. 1105. p. 332. Darna wart Hertoghe Contze, effte Cord, dot geslagen van Luneborch, Hertoghen Otten Sone, unde syn Broder Hinrick, de was cyn Here der Fresen, de wart dar van den Fresen geslagen.* Conradus marchio, Thiemonis Comitis Wettinensis filius, ecclesiae sereni montis fundator, qui vocatur marchio Misniae in **CHRONICO MONTIS SERENI** p. 5. marchio Lusitensis p. 14. et dominus in Rochelitz p. 17. filiabus caruit. Si autem me ad marchiones Brandenburgicos ex gente Stadeni et Dithmarsica conuerto, in tempora Ordulfi incidunt *Sifridus*, qui Landsbergiae habuit sedem, *Vdo* I. et *Vdo* II. Et quid ille sibi vult Conradus Dux Sueviae, quem Botho, temporibus Magni floruisse, contendit? Duces Sueviae ea aetate fuerunt Hermannus IV. 1030. † 1038. Henricus I. a. 1039. Otto II. a. 1045. † 1047. Otto III. 1047. † 1057. Rudolfus 1057. † 1080. Bertholdus Zaeringensis a. 1078. † 1090. Bertoldus II. 1092. † 1122. Videatur **PFEFFINGERVS** ad Vittriarium To. II. p. 329. 159. Vbinam heic obuius est Dux Sueviae Conradus? Tacco plura.

(kkk) **CHRONICON RHYTHMICVM** c. XIII. p. 23. T. III. Leibn. Helmoldus Chron. Slavorum L. I. c. 25. §. 5. p. 559. aliique.

(111) Nituntur haec **CONRADO BOTHONE**, quem secuti sunt **ALBERTVS CRANTZIVS** Saxon. L. V. c. 26. **HENNINGESIUS** Part. II. secundi et tertii regni in IV. Monarchia p. 12. 100. qui sua transtulit ex **GABRIELE BYCELINO** Histor. Agilolfing. p. 399. et **IOANNES HVBERVS** P. I. Tab. Genealog. Tab. 150. scilicet oscitante vno oscitat et alter. Non possunt aliter scribere, vel melioribus non instructi, vel otio exclusi nudinisque sese constringentes.

uile et Slaui eodem anno 1066. inter turbas, quae Germaniam intra annos pueritiae Henrici IV. concusserant, auctore Pluffone, adfines Godeschalci, defecerunt ab Imperio et Saxonibus, atque Godeschalco interfecto auitam superstitionem instaurarunt. (ppp) Haec secessio fuit lerna et illas omnium malorum in Christianos vicinos effusorum. (qqq) Aestum procellosae rebellionis repressurus Ordulfus operam oleumque perdidit. (rrr) Filios enim Godeschalci, a suis expulsos, restituere in integrum vel noluit vel

(ppp) ADAMVS H. E. L. IV. c. 12. p. 117. Princeps Godescalcus eo tempore, a Paganis interfectus est, quos ipse ad Christianitatem nitebatur conuertere - passus est autem noster Machabaeus in ciuitate Leontia 7. Id. Iunii - Ansverus etiam Monachus et cum eo alii apud Razisburg lapidati sunt. Id. Iulii. IDEM c. 13. p. 117. Victoria potiti totam Hammaburgensem prouinciam ferro et igne demoliti sunt. Sturmarii fere omnes aut occisi aut in captiuitatem ducti. Castrum Hammaburg funditus excisum - Sliaswig, ciuitas Saxonum Transalbianorum - funditus excisa est. - Huius vero auctor cladis Pluffo fuisse dicitur, qui sororem Godescalci habuit, domumque reuersus et ipse obruncatus est. Itaque omnes Slaui facta conspiratione generali ad paganismum denuo sunt relapsi, eis occisis, qui persisterunt in fide.

(qqq) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1066. p. 131. a. Iste (GODESCALCVS) pro confessione Christi in Mikilinburg sustibus caesus, deinde per singulas ciuitates Sclauorum ad ludibrium ductus, quem a Christi nomine flecti non posset, truncatis manibus ac pedibus, in platea corpus eius proiectum est, caput vero defectum. Quod barbari conto praefigentes in titulum victoriae Deo suo Radigost immolauerunt. Haec in metropoli Sclauorum Rethra gesta sunt 4. Idus Nouembris. Filia quoque regis Danorum, uxor uidelicet Godeschalci, apud Mikilinburg cum ceteris mulieribus diu caesa, nuda dimissa est. Ex hac idem Princeps filium susceperat Henricum, ex alia uero Buthue natus fuit. Sclauus igitur potitus victoria, totam Hammaburgensem parochiam ferro et igne demoliti sunt. Sturmarii et Holsati fere omnes aut occisi aut in captiuitatem ducti: castrum Hammaburg funditus excisum est, et in derisionem Saluatoris nostri etiam cruces a paganis truncatae sunt. Ciuitas etiam Sliaswig excisa est funditus. Huius auctor cladis Pluffo dicitur fuisse, qui sororem huius Godescalci habuit, domumque reuersus et ipse obruncatus est. Itaque omnes Slaui facta conspiratione ad paganismum denuo sunt relapsi, eis occisis, qui persisterunt in fide. - Haec est Sclauorum tertia negatio. HELMOLDVS Chron. Slav. L. 1. c. 24. p. 558. HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM p. 78. 79. WOLTERVS p. 42. ALBERTVS CRANTZIPS Metropol. L. IV. c. 30. p. 112. 113. ADAMVS BREMENSIS L. IV. c. 13. p. 117. qui cum Helmoldo annum 1066. definit.

(rrr) HELMOLDVS l. c. Dux Ordulfus in uanum saepe contra Slauos dimicans per XII. annos, quibus patri supervixit, nullam unquam poterat obtinere uictoriam: totiensque uictus a paganis, a suis etiam derisus est. Accidit autem perturbatio haec in Sclauorum prouincia, anno post incarnationem Domini millesimo sexagesimo sexto. ALBERTVS STADENSIS p. 131. b. ad a. 1066. Dux Ordulfus saepe contra Slauos dimicans, per XII. annos, quibus patri supervixit, nullam obtinuit uictoriam. Igitur expulsio Archiepiscopi et mors Godescalci, anno Henrici regis VIII. Archiepiscopi XXII. praesenti anno Domini contigit. Ut autem recte iudicemus de minus felicibus Ordulfi seu Ottonis in Slauos expeditionibus, momenta sollicite pensanda sunt, quibus aetas illa Saxoniam et nominatim Ducem Saxoniae cinxerat. Adelberti ambitio, et furor dominandi, avaritiae iunctus, omnia poterat apud Henricum IV. puerum ad annum usque 1066. quo eiuebatur e comitiis. Quum fauorem regis pueri manibus pressam teneret, adquisiuit sibi tantam auctoritatem et argenti ex bonis immobilibus redeuntis summam, ut damnosus et intolerabilis esset gentibus finitimis. In primis tum premebat et subagitatam Ducem Saxoniae, quibus aemulatio et inuidia Archiepiscoporum subinde fuit exitiosa. Si qui ad doctrinam Christi e Slaui deducerentur, Archiepiscopi Bremenses sibi vindicabant reditus et obedientiam, quae dicebatur *sacra*, sed ad imperium suscipiendum erat ad fabricata. Hac de causa elanguit feruor bellandi contra Slauos, praecipue ubi inuigilandum erat inuasionibus Henrici IV. quem Adelbertus a teneris annis odio in principes Saxoniae imbuerat inter necino. Et cur, obsecro, docendum est euangelium ministerio gladii? Satius videbatur Ordulfo, Slauos in viscera sua laeuire discordiis intestinis viresque labefactare, quam ferocientium impetum omnem in sese deriuare, ubi nouo Imperatori fidendum non erat. Si temporis illius vicissitudines cogitas, et scriptores, qui extra Episcopatum Bremensem monumenta historica condiderunt, euoluis, a me nequaquam dissenties. Adamus autem Bremensis eiusque adfectatores Helmoldus, Albertus Stadensis, Henricus Wolterus, et auctor Archiepiscoporum Bremensium historiae haec non possunt pro norma statui, qui nimis fauent superstitione ecclesiasticae et ordini suo, atque Episcopatu Bremensi. Adamo Bremensi id erat singulare, quod Adelberto fortunam secundam et honores suos deberet. Ut uerbo dicam, Clerici, qua tales, inepti sunt ad historiam principum pragmatice scribendam. Dum enim continuo pascentur emendandis et censendis aliorum moribus, semet obliuiscuntur saepissime. Quo ipso ab adfectum intemperie huc illuc impelluntur. Ratio laudum plerumque ab eis inde defumitur, quod principes caecam praesliterint suo ordini obedientiam, multa templis donauerint, Clero fauerint et colla submiserint dominatui ecclesiasticarum. Si qui interiorum Christi vitam ubique rimantur, id eximii plerumque habent, ut fingant sibi cum Diogene homines nouos a naeuis immunes, et systemati suo aduersos traducant dente huido. Priori labe laborant Monachi et Ecclesiae Pontificii. Posteriori infecti sunt Mystici. Vium exemplum e classe priori suppeditat HENRICVS WOLTERVS in enarratione vitae Adelberti. Laudat is, quod Archiepiscopus reditus amplos ab Henrico Puero sibi adquisierit, et Ordulfum notat, qui in ambitionem auaram et iniustam Adelberti animaduertit. Spectat is duntaxat liberalitatem regis pueri in templum Bremensium cathedrale, ac dissimulat vitia et iniurias herois sui. Subiiciemus ex eo humilitatem Adelberti et angustias, ad quas ipsum principes et Ordulfus in primis rede-

vel haud potuit. (sss) Anno 1071 interfuit dedicationi ecclesiae cathedra-
lis S. Stephani Halberstadii, quam Burchardus, seu Bucco, (item Buc-
cus) peragebat. (ttt) Obiit tandem Ordulfus a. 1072 (uuu) vel certe
a. 1073. (xxx) Successit ei in Ducatu Saxoniae et herediis princeps iu-
uentutis MAGNVS, vltimus stirpis suae masculae. (yyy) Ipse Martis pul-

MAGNVS
DVX SAXO-
NIAE.

redecorunt. Is ita habet p. 42. Anno 1066. dedit se iterato Adelbertus ad regis curiam factusque est
consiliarius regis, et obtinuit solus ibi primatum et solemnia Capitolii: sed hoc non habuit absque in-
uidia principum. Tunc conspirabant insimul electores imperii contra Archiepiscopum, et venerunt, ubi
rex praesens fuit et expulerunt Adelbertum Archiepiscopum de curia regis quasi saculatorem et deco-
ptorem. Quod dum audiret Ardolfus et filius eius Magnus et Hermannus, quod Archiepiscopus Alber-
tus a senatu fuisset pulsus, laetati sunt insipientes in corde suo, et cogitabant, quomodo eundem Ar-
chiepiscopum pellerent e dioecesi sua. Et dum in ipso noster principatus haberet, sed in sede Bremensi
a suis inimicis undique circumseptus. Tunc Ducis Ardolfi filius Magnus impatientior fuit inter omnes
plus mirando litem Ecclesiae et Archiepiscopo, gaudente dicens, quod venisset placidum tempus per-
sequendi Ecclesiam Bremensem et Archiepiscopum. Et laetabatur, quod posset punire et corrigere Eccle-
siam Bremensem. Post hoc fuit Archiepiscopus circumseptus a Duce Magno, et Episcopus venit secreta
in Goslarum ad monasterium regale donatione sibi datum et mansit ibi dimidio anno circa monasteri-
um suum sibi et Ecclesiae incorporatum: tunc castra sua lucrata sunt (i. e. capta) ab inimicis. Tan-
dem fecit Archiepiscopus pacem cum Duce Magno, et dedit ei de bonis Ecclesiae plus quam ducentas cu-
rias: cum istis domus non obtinuit Archiepiscopus plus quam quod non fuit expulsus de Episcopatu suo
et nihil seruitus habuit, quam quod domus vocatus fuit.

(sss) CHRONICON HALBERSTADENSE p. 125. Aderat etiam cum iucunditate quartus Henricus rex -
Otto quoque Dux Saxoniae et plurimi Regni principes - SCHATENIVS L. VI. Annal. Paderborn.
p. 573. AVENTINVS Annal. Boic. L. V. c. 12. §. 26. p. 535. SPANGENBERGIUS c. 183. f. 186.
IOANNES GEORGIUS LEVCKFELDIUS in Antiqq. Halberstad. ad a. 1071. p. 478.

(ttt) Superstes enim fuit patri annos XII. ADAMVS BREMENSIS H. E. L. IV. c. 13. p. 117. HELMOL-
DVVS Chron. Slav. L. I. c. 24. §. 5. p. 558. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1066. p. 131. HISTORIA
ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM p. 85. Quum autem parens obierit a. 1061. ergo filius a.
1073. e vita discessit.

(uuu) LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS ad a. 1073. p. 356. Huius coniurationis auctores ac signi-
fieri quidam erant Bucco, Halberstadenfis Episcopus, Otto dux quondam dux Bawariae, atque Heri-
mannus frater Ottonis Saxonicae Ducis, qui superiore anno decesserat. Eadem recinit MONACHVS
HERVELDENSIS ad e. a. p. 398. To. I. Scharidii. Praeferendi hi sunt computationi priori. Quid
enim computationibus insit dubii, iterum iterumque monui. IOANNES HVBNERVS annum ponit
1074. Tab. 150. Geneal. Sed ad fontes emendandi sunt naevi tabularum eiusmodi succedente tem-
pore. Non enim vnus viri aetas et industria sufficit dandis tabulis accuratis.

(xxx) HELMOLDVS Chr. Slav. L. I. c. 25. §. 5. p. 558. Defuncto Ordulpho successit in principatum
MAGNVS natus de stirpe Regis Danorum. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1067. p. 131. eadem re-
peit. BRUNO in Historia belli Saxonici p. 106. To. I. Freheri. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad
a. 1070. CHRONICON VERDENSE p. 214. To. II. Leibn. CHRONICON RHYTMICVM c. 13. p. 23.
LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS ad a. 1073. p. 36. sqq. Et apud quem hoc non in confesso
est?

(yyy) CHRONICON VERDENSE I. c. Hic (Magnus) non habuit filium, sed duas filias, de quibus pro-
cesserunt Duces Bawariae et Saxoniae Marchiones de Brandenborch, Comites et multi nobiles - CHRO-
NICON RHYTMICVM c. XIII. p. 23.

Bernhart Hertoge ut Sassenlant,
De gewan einen Sone, de wart genant
Ortolff, de ok here war aldar.
Men secht ock vor war,
Dat he to wibe neme sint
Van Norwegen Koning Magnus kint,
Des Vader sancte Olaff was,
Bi der geuuan he, also ek las,
To erbe eyn kindelin.
Dat wart na deme alden Vader sin
Hertoge Magnus genant.
Der nam to Wibe ut Ungerlant
Koning Wenterlauen Dochter Soffiam,
Also eck an der Schrift vernam,
Bi der geuuan he neynen Sone.
Doch wold es GOtt so nicht hon.
Se toch rome dochter, twe iungfrowen -
De eyne heit Elige, de ander Wolfhilt.

CONRADVS BOTHO p. 333. Hertoghe Magnus was de leste van Hertoghen Hermen Slechte -

G g g

uae Germaniam intra
re Pluffone, adfinc Gode
que Godeschalco interfen
re (secessio fuit lerna et il-
forum. (qqq) Aestum pro-
n oleumque perdidit. (rrr)
ere in integrum vel noluit
vel
pr. a Paganis interfectus est, quos
Marchionem in ciuitate Leontia
re lapidati sunt. Id. Idem
re et ipse demissus fuit. Sturmari
re fandi exiit - Siamy, ce-
re datur etiam Puffi fuffi dicitur
re datur est. Itaque vnus Slauis
re fuffi, qui perfrictus in die.
re (ALCVS) pro confessione Christi in
re ad iudicium ductus, quem a
re lera corpus eius primum est, in-
re toriae Des in halysf amulauit
re vobis. Tunc quomodo regis Danu-
re dicitur die castra, nuda dimissa est.
re e natus fuit. Sicut regis potius
re utarmariet Hollati fere omnia
re in est, et in derisionem Salu-
re atem exiit est funditus. Ho-
re uit, dannonaque reuersus et ipse
re in denno sunt relapsi, cui occidit.
re DVS Chron. Slav. L. I. c. 24.
re OLTERVS p. 42. ALBERTVS
re L. IV. c. 13. p. 117. qui in
re mican per XII. annos, qui
re que vinctus a paganis, a suis et
re anno post incarnationem Dom-
re a. 1066. Dux Ordulfus supra
re obtinuit victoriam. Ipse o
re Archiepiscopi XXII. praesens in
re tholi seu Ottonis in Slauis ex-
re miam et nominatim Ducem Saxon-
re us, omnia potera apud Hunc
re Quum fauorem regis pueri mo-
re ti ex bonis inmodicis redem-
re timis cum puerorum et subaginis
re inde fuit exiit. Si qui ad dom-
re dicabant reditus et obedientiam.
re ra. Hic de causa elanguit fer-
re bus Henrici IV. quem Adelber-
re Et cur, obsecro, docendum et
re illera sui sicut discordis in-
re sese deriuare, vbi nouo Imp-
re scripores, qui extra Epilcon-
re quaque distentis. Adamus a-
re leonica Wolterus, et auctor b-
re atui, qui nimis fauent super-
re no Bremensi id erat fingere
re terbo dicam, Clerici, qui in
re nim continuo pascentur en-
re Quo ipso ab adiectum o-
re deficiant, quod principes a-
re Clero fauerint et colla submi-
re timantur, id eximii plerum-
re es, et syllemati suo aduention-
re mifici. Posteriori infertur
re ALTERVS in enarratione vni-
re s Pucro sibi aduoluit, et O-
re aduertit. Spectat in dentatu i-
re ulat vitia et iniuria heredi su-
re principes et Ordulfus in p-
re

ex more patrum, et pro se se praebuit Ottoni Comiti

Originem e delis arx et coenobii et Hermanno Billungo sunt tempore altera est ciuitas, Saxonum est ex siluente Lüne, seu Lüne viciu suum nomen, tu a Lüneburg ad Hmenoa di et perimium. Qui originem huc valent, cui, oppido nomen HERBERTVS Vrbis. p. 113. sicut hanc praeterea potest. Lüne Lüneburgis dupliu compoita? Optime burgum Lüneae letitiam foris hui, aneam Lüneae magis nomen sed rōis hanc nomen aliter tractat. ante hanc copia, quid tū crescat: p. LX. Pro haec Pritimus Mā hanc in fūmā, Saxonia et Lüne accolebant Lüneam vel Lüneam, re, lēme, lēne, patet et origina- nentem ei, qui nōmī, Holfatō, vel illum, qui Alsatiam pelu- non quadat. De arce, et coe- nō christianae doctrinae deducit, quondam publicus in equitū 106. sqq. Ed. II. Incolae tractu Lüne, Lüne, Hilsen, et nōmī lert ad a. 795. p. 144. REGIUM ego Lüne ad Lüneburgum i m consuetudinem, promissam fecerant, irritam fecerunt, a d lacum, qui dicitur Hilsen, erat. Ex Poeta Saxone l. c. dō MEIBOMIO esse adhibendum prope Lüneburgum. Lüneburgi hōis Lüne. Vrbis artem locū c. ed. quod nonnulli putant. Lō de Lūnicis, Lüneburgum fūit et p. Kianzio placet. Verum reuolu- tibi dedisse florem et incrementa alios ramos diuisa est. Quo hō- nōnabibus apud privilegia imp- bus Hanleuicis existit singulari qui iudicū. Salinae Lüneburgen- materia et sale procedo, quod vrbem hanc procul monte cal- rbe florent et certissima, vnde, l- cator vrbis quatuor: Atm, pū- is Augustanis 1530. interfaci- nitar cimēti pretiosissimi Augu- Ciuitas eiusque ministerium e- rat Lüneburgense, Lubeconle- Baner vrbem occupauit. Ann Lüneburgiae monte calcarie ep- i iuris et libi tantum obnoatio b- ORGIUS RAPHELIUS, genui- nei philologicae in N. T. et Xoo- 1715. Hamburgi 8. qua epho- lia Graeca, quum esset modesta- peccamus viri optimi Hrodian- olim promiserat. Raphaelus et u- lesalitarum ac adiplinae dō- dem Lycei S. Michaelis, sed ut- Lollus, admodum iuuenis, sed THAEI MERIANI Topographi- n dēnen Hertzogthumē Stran- S SCHNEIDERVS in Saxonia Vo- ntiqna gentū et Christiana P. II.

ti (1) Northeimēsi, qui olim fuerat dux Baioariae. Lambertus Schafna-
burgensis eum vocat ad annum 1071. adolescentem egregium, boni et aequi in
pace supra annos seruantissimum, et in bello audacia et virtute militari nulli secundum.
(2) Gemina ratione Ordulfo ad senectutem pergenti illulit anceps for-
tuna. Ipse enim conatis suis excidit, dum extorem Godescalci occisi
Sclauorum principis filium *Burhuc* in auitum principatum reducere medita-
batur; filius autem Magnus in bello inter Caesarem Henricum IV. et Sa-
xones orto dediticius factus, per biennium in custodia tenebatur. (3) In-
ter haec exspirauit Ordulfus, absente Magno, et in castello Hartesburg ad-
feruari solito. (4) Deprecabantur Principes multi Imperatorem pro Ma-
gno. At spes veniae nulla adfulgebat, nisi ducatu et aliis, quae ipsi ex de-
functis parentibus hereditario iure obtingere debebant, in perpetuum re-
nuntiaret. Contra haec obfirmabat animum *MAGNVS* satis magnum et
intrepidum, negans, sese id vlla ratione permissurum, vel villos cruciatus
horribiles ita metuere, vt iuri suo tam iniquus censerī debeat. Tentabat
interim varia arte animum Caesaris inexorabilem delinire. Nunc enim
preces supplices, nunc summas pecuniae et praedia lautissima, nunc meri-
ta bene multa in regem et Germaniae imperium repraesentabat oculis in-
humanis furdisque auribus. Ad extremum Otto, Comes Northeimēsis,
Dux olim Bauariae, sese custodiae regis Henrici IV. obtulit tradendum et
gratia omni reconciliationis prioris priuandum, dummodo propinquum fu-
um, Magnum, liberaret carcere, suarum partium studio in eam calamita-
tem prolapsum. Rex fertur ad haec morose et atrociter respondisse, Ot-
tonem cum facultatibus terrisque dudum iure belli ac deditiois in pote-
statem regis venisse, nec dum crimine intentati parricidii obiecto ita pur-
gatum esse, vt suo arbitrio agere corpusque suum pro altero in custodiam
attinendum tradere valeat. Quae responsio Henrico exitiabilem inuidi-
am et atrocissimum belli incendium confluxit. (5) Vno enim animo et ore
frequentissimi episcopi ac Principes Saxoniae coibant, collectisque sexaginta
millibus militum vim vi repulsuri erant. Inhiabat rex ducatu Saxoniae
et herediis opibusque Magni, ac nihil magis votorum conceptorum stu-
dio exoptabat, quam ut Saxonum iura ac immunitates exstirparet. (6)
Suboluerant optata regis iampridem proceribus Saxoniae. Ne tamen
in-

- (1) *LAMBERTVS SCHAFNABVRGENSIS* ad a. 1073. p. 356. ed. Struv. To. I. Pistorii indicat, Magnum a. 1071. ab Henrico IV. in captiuitatem fuisse abstractum. Locus sic habet: *Huius coniurationis auctores ac signiferi quidam erant Bucco Halberstatensis Episcopus, Otto dux quondam Baioariae, atque Herimannus, frater Ottonis Saxonici Ducis, qui superiori anno decesserat. Sed Bucco, licet frequentibus iniuriis a Rege lacestus fuisset; tamen, quia vir eximiae sanctitatis erat et optima in ecclesia Dei existimationis, credi nullo modo potest, aliter in hanc audaciam prorupisse, nisi zelo Dei et sola communis commodi ratione. Ceteri duo, praeter publicam gentis suae causam, etiam priuato odio iam pridem a rege desciuierant, propter Magnum, Ottonis Ducis Saxonici filium, quem rex in deditioem acceptum iam per biennium in custodia tenebat. Huic veniam admissi non alias impetrare poterant, nisi ducatu et aliis, quae sibi ex defunctis parentibus hereditario iure competeabant, in perpetuum se abdicaret. Quod ille nulla ratione se facturum protestabatur, etiamsi sibi, quicquid aetatis reliquum esset, in custodia et vinculis exigendum, etiamsi per omnes cruciatus et per omnia suppliciorum genera anima ponenda esset.*
- (2) p. 181. et ed. Struv. p. 342. Quum Otto, Comes Northeimēsis, olim Dux Bauariae, Henricum IV. pepulisset a. 1070. 4. Non. Sept. cum Magno causam communem statuit, *IDEM* l. c. Ipse (Otto) adhibitis sibi, quantas res poscere videbatur, copiis, in ulteriorem Saxoniam contendit, ibique totam hiemem usque ad natalem Domini exegit, partim rapinis et depraedationibus victitans, partim ex possessionibus Magni Comitis, quem belli periculatorumque omnium socium et innocentiae suae deuotissimum assertorem habebat.
- (3) *LAMBERTVS* ad a. 1073. p. 356. *Dux Saxoniae necdum aliquis constitutus fuerat, quia Dux Otto paullo ante humanis rebus excefferat, et filius eius Magnus, cui Ducatus legitima successione debebatur; et quia Rex in bona eius inhiauerat, id praestolari putabatur, ut, malorum pondere ac longae deditiois taedio fatigatus, vltro iure suo cederet, et Ducatum, cui Rex voluisset, dandum permetteret. MONACHVS HERVELDENSIS* p. 398. *BRVNO* in Historia belli Saxonici p. 106. *ADAMVS BREMENSIS* H. E. L. IV. c. 25. p. 124. 1q. *HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM* apud Lindenbrogium p. 86.
- (4) *LAMBERTVS* ad e. a. p. 356.
- (5) *LAMBERTVS* l. c.
- (6) *LAMBERTVS* ad e. a. p. 357. 1qq.

iniuste agerent Deumque pro meliori stantem causa offenderent eidem principes et episcopi, legatos ad regem miserunt, oratum, vt ipse satisfaceret principibus Saxoniae secundum iurisdictionem consuetudinum legumque Saxoniarum. (7) Imperatore hisce precibus reclamante, Hermannus Magni patruus regium exercitum in castello Luneburgi positum arctissima cinxit obsidione, et eo adduxit, vt fame, dummodo cupiisset, ei fuisset intereundum. Quem vt tandem in deditionem accepit, non prius dimisit, quam rex liberasset Magnum, ac in patrium reposuisset ducatum. (8) Haud ita multo post libertati quoque restituebatur Gertrudis, Magni mater, quae Moguntiae in custodiam data erat a rege, vt numos ab ea extorqueret. Incendio enim forte exorto ipsa cum captiuis reliquis euasit suiue iuris denuo facta est. (9) Saxones ac Thuringi, promptissimo animo seruituros sese regi, sponponderant, ea quidem ratione, quae ingenuos homines atque in libero imperio natos deceat. Imposuisset Imperator Saxoniae eo temporis articulo iugum seruitutis, et Germanicum imperium conuertisset in Monarchiam subiectissime conformatae, ni fuissent Saxones, qui torrenti aggeribus rupis inaequanti vitam sanguinemque obiectassent. Nam rex simulatque vidit, omnes circumquaque metu esse percussos et principes Germaniae ad suscipiendas, quasunque imposuisset, condiciones maxima ex parte paratissimos; machinari coepit magnum quiddam, arduum et a maioribus suis antea nunquam tentatum, videlicet modum facillimum, quo Saxones omnes et Thuringos in seruitutem redigeret et praedia eorum fisco publico addiceret. (10) At Saxones tela venenata praeuidebant, copias copiis opesque opibus, si necessitas ita ferret, opposituri. Henricus autem rex, praetexens debellationem Polonorum, exercitum contra Saxones ab integro ducere tentabat, Sueuos euecturus, quorum obscurissimos quosque, et nullis paene maioribus claris ortos, summos ad honores extulerat primosque palatii creauerat. Quae res inuidiam principum reliquorum, qui negligebantur, accendit. (11) Obsistebant praecipue Saxones et sua fisco addici volebant. Rex minas contra intendebat, dicam eis scripturus laesae maiestatis. Saxones opponebant crebra conuenticula et sacramento firmabant, sese prius vltima passuros, quam acceptam a parentibus libertatem per dedecus amissuros. (12) *Welfo* IV. inter haec ducatum Bavariae

(7) LAMBERTVS ad e. a. p. 361.

(8) BRVNO Hitor, belli Saxonici p. 106. 107. LAMBERTVS l. c.

(9) BRVNO l. c. p. 132.

(10) LAMBERTVS ad a. 1073. p. 355. Videns Rex omnes circumquaque manentes metu attonitos et ad suscipiendas, quasunque imposuisset, condiciones patientissimos, magnum quiddam et a nullo maiorum suorum antehac tentatum machinari coepit, videlicet vt omnes Saxones et Thuringos in seruitutem redigeret et praedia ipsorum fisco publico addiceret - Ceterum et fama vulgati postmodum loquebatur, sub occasione Polonorum volebat in Saxoniam exercitum ducere, et deletis vsque ad internecionem Saxonibus, loco eorum gentem Sueuorum constituere. Haec enim gens illi erat acceptissima et eorum plerosque obscuris et paene nullis maioribus ortos amplissimis honoribus extulerat, et primos in palatio fecerat, et ad eorum nutum cuncta regni negotia disponebantur. Quae res cum valde exosum inuisumque Principibus reddiderat, et eorum plerique, indignitatem rei non ferentes, nisi pro responso necessario euocati, in totum palatio abstinebant.

(11) Pergit IDEM; Igitur exercitum suum in expeditionem adunari constituit (Henricus IV.) septimo die post assumptionem Sanctae Dei genitricis Mariae. Qua expectatione suspensis et intentis omnibus, ipse iam serocius solito atque infestius agebat, posthabitis principibus, solos circa se Sueuos assiduo habebat. Ex his sibi auricularios a secretis, ex his tam familiarium quam publicorum negotiorum procuratores instituebat. Tum, Saxones omnes seruilis conditionis esse, crebro sermone usurpabat, nonnullos etiam ex eis, missis nuntiis, obiurgabat: Cur sibi, iuxta conditionem natalium suorum, vt ipso verbo utar, seruiliter non seruirent, nec de rebus suis fiscalia sibi obsequia impenderent. Contradicentes quasi qui maiestatem regiam violassent, totis Regni viribus persequi et de regno proturbare minabatur. His atque huius modi iudicium Principes Saxoniae malum, quod ceruicibus suis impendebat, animaduerterunt, statimque grauius accipiti periculo permoti, quid facto opus esset, in medium consulere hortabantur. Vna omnium voluntas, eadem erat sententia, eamque dato et accepto vicissim Sacramento confirmabant: malle se mori, atque extrema omnia prius experiri, quam acceptam a parentibus libertatem per dedecus amittere. Hinc patet, Curtium a Lamberto fuisse lectum, quem feliciter satis heic imitatur. Libertas vero Saxonum in eo consistebat, vt 1) propriis et auctis gauderent legibus; 2) fisco regio nihil inferrent, 3) principes haberent hereditarios et herediis instructos.

(12) Vt hanc libertatem frangeret Caesar, suasu Adelberti Archiepiscopi Bremensis, hostis iurati Ducem Saxoniae, varia coepit machinari, 1) Rex muniebat castella montana, et eorum firmissimum Hartesbur-

uariæ obtinuit. (13) Liemarum autem Bremensis Archiepiscopus, Eppo Citi-
censis Episcopus, et Benno Osenbruggensis, quia communem in sententiam
gentis Saxonicae descendere volebant, de finibus Saxoniae exturbati ad re-
gem sese contulerunt eique postea veluti comites indiuidui adhaeserunt. (14)
Confoederatorum enim princeps Bucco episcopus Halberstadiensis Saxo-
nicos, Thuringicos et Marcanos optimates reliquos in commune odium
aduersus regem induxerat. (15) Hi legatos ad regem amandabant Gosla-
riam, non solum implorantes malorum publicorum extirpationem, sed re-
gi etiam numerum concubinarum et cetera probra priuata exprobrantes.
(16) Saxones non satis circumspecte negotia sua administrabant, dum re-
gem in castello Hartesburgi obsessum fuga sibi contulere patiebantur.
Nam quamprimum et hostes Saxonum et rex peruenerunt in oppidum
Ejstrwege, cibo somnoque Imperator sese refecit, milites ac summates sibi
fauentes contraxit, et decreuit, vt exercitus septimo post Michaelis festum
die in expeditionem foret paratus. (17) Rex vehementer studebat sibi con-
ciliare Sueuos, Bauaros, et Rheni accolae. Saxones contra cum Thuringis pro
vindanda libertate auita arctissimum pepigerunt foedus. (18) Rex conuen-
tus celebrabat Moguntiae et in Gerstungen, inuitusque animaduertebat, Rhe-
nanos ceterasque gentes conata Saxonum minus improbare, sed potius de
nouo rege constituendo munitare. (19) Saxones harum rerum haud ignari a.
1074. serio postulabant, vt Frizlariae concilium cogeretur pro rege nouo
eligendo. (20) Hoc duro telo rex adactus Saxonibus ad Werram congre-
gatis denegauit nihil eorum, quae effagitabant, Goslariaeque promissa in-
uitus

burgum, in quo dicitur causa clericos et monasterium nobilissimum constituebat, rei enim sacrae cu-
ram praetexens magis impune poterat rapere et opprimere. Ex illis castris direptiones et latrocinia in
circumvicinos exercebantur, vt ad paupertatem redigerentur principes obstructo fonte, vnde proflue-
re solent redditus publici, 2) Gentem Sueuorum euehebat mirum in modum, vt ita, excitaret genti-
um inuidias, et viribus vnus attereret alteram, et tandem iugo submitteret singulas inuicem enerua-
tas, 3) Ottonem, Comitem Northeimensem, Ducem tunc Bauariae, qui maxime obitare poterat, et
cui Adelbertus Archiepiscopus ex rationibus priuaris minus fauebat, exuere dignitate ac viribus labora-
bat. At animaduertebant principes regni, quorsum illae molitiones spectarent, quodque singuli pe-
terentur, Sueui igitur elanculum cum Saxonibus ineunt pactum, vt neuter populus ad oppressionem
alterius auxilium regi ferret. Saxonum incuriae tribuendum est, quod legem huius pacti parum fideliter
seruarint, Archiepiscopi Colonienfis et Magdeburgenses et alii complures dudum a rege erant abali-
enati, magisque studebant Germanorum libertati quam vnus feuerae dominationi. Haec ex LAM-
BERTO ad a. 1073, et BRVNO in Historia belli Saxonici p. 105. 106 cuius illa potissime huc
spectant: *Ottonem denique virum prudentem et fortem, qui, natus e Saxonia, Dux erat in Bauaria,*
omni calliditate deponere quaerebat, quod, illum cum omnibus Bauaris Saxones adiuturum, non dubi-
tabat. - Igitur (Otto) ad sua recessit et associato sibi Magno Duce Saxoniae per duos fere annos cum
Rege bellum crudele gessit. Verum consiliis amicorum coacti, quum se regiae traderent potestati, Rex
Magnum Ducem in carcere suo per integrum biennium tenuit, ita vt nullus in hoc tempore sciret,
utrum vinceret vel vbi esset. Ceterum de Harteburgo conferendi sunt MERLANVS in Topographia
p. 104. 109. SCHNEIDERVS in Saxonia vetere et noua p. 171. 174. HEINECCIUS de Cradone Hart-
burgico, quae commentatio antiquitatibus Goslariensibus subiecta est c. II, §. 10, p. 23, et in Antiqq.
Goslar. ad a. 1068. 1074. p. 81. 89.

- (13) CHRONICON WEINGARTENSE c. 8. p. 784. To. I. Leibn. de Welfone IV. *Hic est ille Guelf, qui*
primus ex nostris Ducatum Bauariorum adeptus magna multa in eo, sicut et in aliis regni partibus,
peregit. VITVS ARENPECK in Chronico Bavar. p. 660. To. III. Leibn. LAMBERTVS ad a. 1071. p.
343. HERMANNVS CONTRACTVS ad a. e. p. 344. aliique.
(14) LAMBERTVS ad a. 1073. p. 357. HENRICVS IV. in Diplomate apud Lindenbrogium p. 144.
scriptor. septentrionalium.
(15) CHRONICON LOBIENSE ad a. 1073. p. 1419. apud Martenium T. III. thesauri anecdotorum: *Tota*
Saxonia, quasi vnus vir, recessit a Rege et rebellauit. BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1073.
p. 345. Tota Thuringia et Saxonia Regi Henrico rebellant propter - munitiones et alia multa, quae
contra voluntatem eiusdem populi Rex in eorum regione fecit inconsulte. LAMBERTVS SCHAFFNA-
BVRGENSIS l. c.
(16) LAMBERTVS l. c.
(17) AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 382. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 109. LAMBERTVS
l. c. p. 356.
(18) LAMBERTVS l. c.
(19) LAMBERTVS p. 356. sq. AVCTOR CARMINIS de bello Saxonico L. II, p. 207. BRVNO in Histo-
ria belli Saxonici p. 105. 106.
(20) LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS ad a. 1074. p. 367.

uitus dedit effectui. (21) Restabat castelli Hartisburgi euerfio, quam, quoniam toties expetierant Saxones frustra, rustici circumuicini funditus exercuerunt a. 1074, et perfecerunt. (22) Rex metu vehementissimo solutus sollicitabat reliquos principes praemiis atque promissis ad poenam de Saxonibus repetendam et Thuringis. (23) Saxones iram regis placaturi, sese aedem sacram collegiatam Hartisburgi splendidissime instauraturos, pollicebantur; at preces ipsorum repudiabantur, legatique, qui eas Argentoratum

(21) BRVNO p. 110. *Missis Rex - ad Saxones legationibus promisit, se facturum omnia, quae vellent ipsi praescribere, dummodo paternam dignitatem - nolent sibi denegare. Tunc Otto Dux et ceteri, quibus magna fuerant promissa, persuadent aliis, quatenus hac cum conditione reciperent: castella sua destrueret, nec ulterius ea restauraret, depraedationes amplius in sua terra (ipforum) nullas exerceret, in Saxonia Saxonum consilio cuncta disponenda disponeret, nullumque extraneae gentis hominem, suis rebus agendis consiliatorem admitteret, et hanc sui expulsionem numquam in aliquo vindicaret. Quumque Rex haec omnia et his maiora se facturum esse, fidelissime promitteret, exercitu suo dimisso cum paucis ad Saxones transiit. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 368. CHRONICON LOBIENSE ad a. 1074. p. 1419. Dissipata sunt castella, quae ad oppugnandam Saxoniam fecerat (Henricus.) BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1074. p. 345. Henricus Rex - eo pacto pacificatur cum Saxonibus, ut munitiones - destruerentur, propter quas seditio orta est, quae et postea sunt destructae. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 370. Rex iunctus Saxonibus Goslarum perrexit - Quumque a Saxonibus promissa sua recepisset, coepit rursus callidis tergiversationibus tergiversari. - Modo de absentia principum causabatur, - modo obnixè flagitabat, ut ceteris omnibus iuxta conductum manentibus, sola castella, quae summis impensis ad munimentum regni exstruxisset, sibi condonarentur - (sed) quum Saxones iam armata multitudo atrium palatii repleisset, et ad vim faciendam paratos inconditis motibus perstreperere cerneret, tandem ancipiti periculo permotus consensit - ut castella sua omnia sine dilatione destrueret, cetera etiam omnia, quae in Gerstengun pollicitus fuerat, fide integra exsoluerentur. Conf. HEINLECCI Antiqq. Goslariens.*

(22) BRVNO p. 111. *Rex quibusdam de suis antiquis familiaribus occulte praecepit, ut Hartesburgi tantum propugnaculum summatim deponerent, et quum populus hoc viso tum sperans casurum discederet, illi a diruendo cessarent, et sic illud paucis rimis restauratis integrum, sicut volebat, remaneret. Sed illi suo labori parentes vicinos adduxere rusticos, quos, sicut erant inssi, iusserunt summos tantumque muros demoliri. Rustici vero quum eius loci potestatem nunc accepissent, quo multa iam pridem mala passi fuissent, non quid inberentur, sed quid iam diu desiderassent, intendebant, a diruendo non quiescentes, donec lapidem super lapidem remanere videbant. AVCTOR CARMINIS de BELLO SAXONICO L. III. p. 211.*

*Praesidiis vacuam placida iam pace quietam
Arcipolim, armis inuadunt millia gentis,
Moenia despoliant, aevaria regia frangunt*

*Incendunt moenia flammis
Aduersusque Deum vertentes arma furoris
Ecclesiam inuadunt, auellunt aurea mensis
Ornamenta sacris, tabulas capsasque rescindunt,
Atque sacerdotes sua munia iam celebrantes
Vestibus abscissis audent obtundere pugnis*

*Et defunctorum violare sepulchra reiectis
Ossibus*

AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 382. Saxones ossa filii Regis effodere. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 372. CONRADVS VRSBERGENSIS ad a. 1073. p. 221. ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1073. p. 732. CHRONICON STEDERBURGENSE ad a. 1073. p. 853. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1073. p. 260. MARIANVS SCOTVS L. III. act. 6. ad a. 1075. p. 454.

(23) *Metuebat sibi a Saxonibus et eorum focis, Hisce satis esse factum videbatur. Instabat expeditio Hungarica et metuebatur impetus Wilhelmi Conquestoris, Angliae regis. Metus hic quoque breui euauit. LAMBERTVS ad a. 1074. p. 377. Insecuta est (regem) legatio familiarium eius, nuntiantium, quod Wilhelmus - Rex Anglorum - cum magno exercitu aduentaret, regni sedem Aquisgranum occupare paratus. Territus Rex tam atroci nuntio - omissa in Hungariam expeditione ad Rhenum conuersus remeavit. Sed hic quoque metus erat perbreuis et irritus. Saxones irritauerant iram Sueuorum, quorum quippe confederatorum suorum rationem non habuerant in pactionibus pacis cum Henrico IV. initis. Hinc Rudolphus Dux Sueuorum magis ad partes Regis conuertit animum, repensurus Saxonibus vicem neglectorum Sueuorum. BRVNO in historia belli Saxonici p. 105. 112. 125. Foedus Saxones si fideliter (cum Sueuis) seruassent et ab infamia perfidiae et a magna parte calamitatis liberi fuissent. - Nisi Rudolphum Ducem Sueuorum, quando cum Rege foedus inibant, - Saxones offensus, adhiberent Rex copias contra Saxoniam non haberet. Ille enim a Saxonibus, quorum confidebat auxilio, deceptus, Regi, quomodo poterat, reconciliatur, et ei primus se cum omnibus suis Saxonibus hostiliter inuasurum pollicetur - Dux Sueuorum Rudolphus foederis a Saxonibus cum Rege subito compositi non oblitus, Regem, quatenus iniuriam cum Deo, tum sibi suisque principibus uniuersis con-*

tum pertulerant, misere accipiebantur. (24) Exercitus regius in dies au-
gescebat, et Saxones epulantes, suadente Rudolfo Duce Saxoniae, ad Vn-
strutum inuadebat, grauissimoque superabat praelio. (a) Ceciderant tamen
quinque millia militum multique nobiliores ex regis parte. (b) Saxones
pacem, quam ardentem implorabant, non prius a rege nanciscebantur, quam
sub dio nudatis pedibus sese supplices dederent. (†) Rex pro more suo
promissum suum migrabat supplicesque durissima coërcebat custodia, ac
per Galliam, Sueuiam, Bauariam, Italiam et Burgundiam deportandos cu-
rabat,

tumeliose factam, non sine vindicta dimitteret, instigauit, et ei se cum tota virtute, quam posset habe-
re, promisit. BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1075. p. 345. Henricus rex natiuitatem domini
Argentorati fecit, expeditionem in Saxoniam ordinauit. LAMBERTVS ad a. 1075. p. 380. Rex sub testi-
ficatione iuristurandi singulis promittebat, si eorum auxilio Saxoniam Thuringiamque recuperasset,
quod ipsis vitamque prouinciam pro arbitrato suo inter se partiendam, et perpetuo iure possidendam tra-
diturus esset.

- (24) LAMBERTVS ad e. a. 384. Saxonici Principes - dixerunt, nequaquam se sibi conscios esse, quod pacem - - facto aliquo vel dicto violassent. Nam si Rex instinctu eorum vel consilio factum suspicaretur, ut ecclesia in Hartesburg incenderetur - - paratos se esse, ut quauis conditione - - crimen refellerent, et innocentiam suam assererent, insuper ipsam ecclesiam propriis impensis, ambitiosius quam fuerat, instaurarent, amplioribus ornamentis excolerent. - - (Saxones) nuntios suos - - ad Regem desinarunt. - Quos ubi aduenire comperit, praecepit, ut nulla ratione in conspectum suum admitterentur.
- (a) LAMBERTVS ad e. a. p. 387. Rex refrigerandi gratia se in lectum reclinauerat, quum subito Dux Rudolfus ingrediens nuntiat, Saxones breuissimo spatio abesse, et incertum, negligentes an ignaros aduenientium hostium inter epulas et pocula ineptis lasciuire iustibus - - Placere sibi quum adhuc maior pars superstiti dicit, ut acies instruat, praelium committatur - - Auctor Carminis de Saxonico bello L. III. p. 213.

- - - Iam cunctae transportantur vada turmae
Fluminis Vnstrudi, qui cladem nomine genti
Iam praesignasset, si non tardanda fuisset.

CONRADVS VRSBERGENSIS Chronici p. 221. Rex Saxones petit, eisque iuxta Instrut fluium con-
greditur. OTTO FRISINGENSIS Chronici L. VI. c. 34. p. 137. Rex ex omnibus regni visceribus con-
tractis copiis Saxones bello petit, commisso iuxta fluium Vnstrut praelio. Locus praelii nominatum de-
finitur a Lamberto ad Hoiburg, haud procul fluuii Vnstrut p. 387. SPANGENBERG Saxon. c. 187.
Hobenburg in Thüringen bey Langensalza. Addit Celeb. BVCARDVS GOTTHELF STRVVIUS ad
Lambertum p. 362. Monasterium erat ad Vnstrutam inter Langensalzam et Thomasbrück. Egregie sta-
bant Saxones, et iam Sueui terga verterant, quum aduolaret Welfo IV. nouus Dux Bauariae. Otto
Comes Northemensis, quondam Dux Bavariae, ante ipsa signa fortissime dimicabat et ducis bellici
supremi munia cum laude explebat. Quum vero Saxones impetum aduersariorum tandem sustinere
amplius non possent, primores ita sese receperunt, ut nullus ipsorum ceciderit. LAMBERTVS p. 387.
388. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1075. p. 98. Henricus Imperator Saxones grauissimo praelio
vicit. ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1075. p. 732. Bellum iuxta Vnstrut committitur - ubi
Saxones fugam inierunt. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1075. p. 261. CHRONICON LOBIENSE ad
a. 1075. p. 1419.

- (b) LAMBERTVS p. 388. Ibi Ernst, marchio Baioariorum, vir in regno clarissimus - grauitur vulnera-
tus est - postero die exspirauit. Ibi Engilbertus comes; ibi duo filii Eberhardi, comitis de Ellenburg:
ibi quamplurimi nobiles ex Sueuis; quamplurimi ex Baioariis corruerunt; paucique admodum sine vul-
neribus gladio excesserunt. Et p. 389. Quumque ad locum congressionis reuersi, alius dominum suum, alius
patrem, alius fratrem, alius cognatum, aut alia quauis necessitudine sibi deuinctum, in acie corruisse
reperissent; laetitia omnis in moerorem, cantus versus est in vocem flentium: planctu et ululatu ca-
stra vniuersa perserebant. ARNVLPHVS MEDIOLANENSIS L. IV. gestorum Mediolanensium c. III.
p. 745. Erat - inter Regem et Saxones lis acerrima valde. - - Veruntamen gens illa admodum fero-
cissima in rebellionem prorumpit apertam - adeo ut facta congressione partis viriusque plusquam viginti
millia hominum referantur occisa. Arrisit tamen Henrico victoria. CENTIVS CAMERARIVS seu HO-
NORIVS III. in libro censuali c. 1. §. 4. p. 149. Accidit quod Rex in manu valida et multitudine graui
Saxoniam ex improviso intrauit, sed quoniam eos imparatos inuasit, victoriam, quamvis cruentissi-
mam, habuit. Quippe sicut a prudentibus dicebatur, quinque millia virorum ex parte Regis in eodem
praelio ceciderunt.
- (†) BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1075. p. 346. Multi ex Saxonibus Regi ad deditionem vene-
runt. AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 382. Saxones diffidentes viribus suis, vitote in priori bello gra-
uissime confusis, quod saluti proximum erat, se dedidere, sperantes, Regem sola deditione contentum gra-
tiam suam facile donaturum. Auctor carminis de bello Saxonico L. III. p. 216.

Castra petunt humiles Saxonum quisque valentes,
Iam diffidentes armisque delisque fugaeque,
Armis exuti, demissi colla superba,
Nudatique pedes cuncti cum supplice voto
Regi se dedunt.

isburgi euerio, quam, qu-
circumiacini funditus ex-
eta vehementissimo solam
romillis ad poenam de So-
nes iram regis placatur, se-
diffime infuratos, polli-
gaticque, qui eas Argentor-
tum

facturam omnia, quae volent ipsi
Tunc Guts Dux et ceteri, quibus
iure reciperent: castella sua de
terra (spicuum) vultu exierunt,
que extraxerat grati hominum, suis
magnum in alio vinctu. Guts
mittit, exercitu suo dimisso cum
HERONICO LOBIENSE ad a. 1074.
securat (Henricus) BERTHOLDVS
accidit cum Saxoniis, et man-
sunt deperdit. LAMBERTVS ad
vique a Saxoniis promissa sua re-
Mulo de absentia praecipue confu-
tutum manentibus, sola castella,
ventur - - (sic) quum Saxones
paratos inconditis motibus pro-
castella sua omnia sine dilatione
sede integra exsoluerentur. Col-

praecipit, ut Hartesburgi in
tam sperari casurum discedere
sicut volebat, remaneret. I-
infi, inierunt summos tam-
ent, quo multa iam pridem n-
ntendebant, a diuino non p-
CARMINIS DE BELLO SAXONICO

dere. LAMBERTVS ad a. 1075.
LES HILDESHEMENSES ad a.
853. CHRONOGRAPHVS SAXO

p. 454.
in videbatur. Instabat exercitus
regis. Meos hic quoque tra-
tio familiarium eius, nuntio
tari, regni sedem Aquygrum v-
riam expeditione ad Hlomon-
nes irritauerant iram Saxonum.
a pactionibus pacis cum Henrico
verit animum, repensum Saxonum
ici p. 105. 112. 125. Fretus in
magna parte calamitatis huius
dus inibat. - - Saxones offe-
e enim a Saxoniis, quorum
primus se cum omnes sui Saxo-
leris a Saxoniis cum Regis
suisque principibus vincti co-

Hermann regi venit in deditioem, restitutusque est cum eodem anno 1076. (i) Praelium in Stroui a. 1078. ad Vnstrutum Magno etiam fuit funestissimum. (k) Occiso in pugna Merseburgenli a. 1080. 15. Oct. Rudolfo Anticaesare et intruso Hermann, Saxones vindictam quidem moliebantur, sed vario Marte inter ipsos et regem confligebatur. (l) Anno tandem 1088. Hermann Anticaesare a Subsidiariis suis relicto et in Lotharingiam secedente, Saxones sanguinis effusi turbarumque pertaesi, armis depositis Imperatori sese submiserunt. (m) Egbertus, a nonnullis postea in regem electus negotium principi faceffere visus est, sed illico ad Brunvicum trucidatus interiit. Iam Slaui cae expeditiones nos admonent, ne eas omittamus. Magnus non poterat, vt supra demonstratum, filium Godescalci Buthuen restituere, Crucone vbiq; victricia arma circumferente. (n) Ne autem Magnus a Slavib; meritam expeteret vindictam, prohibitus est bello ciuili, Quo composito Slavos rebellantes subegit quatuordecim vrbibus expugnatis et captis. (o) Anno 1088. colloquium habuit in Achem cum Liemaro Archiepiscopo Bremensi. (p) Extremis Magni temporibus ex Dacia reuertit Henricus, filius Godescalci ac Magno praestitit iusiurandum fidelitatis ac subiectionis. (q) Slavos hoc male habuit, (r) qui tamen a Saxonibus penitus tum deuicti sunt, (s) Magni beneficio Godefridus quidam tenuit comitatum Holfatiae, a. 1106. a latronibus iugulatus.

atum non est, sternum rebellant. DODECHINVS in appendice ad *MARLANVM SCOTVM* ad a. 1086. p. 457. Henricus Dux Saxoniam ingreditur et patriam vndique praeda et incendio omnibus iratus vastat. SIGEBERTVS ad a. 1092. p. 102. Incentoribus Saxonibus belli omnibus paene peremptis, Saxones pertaesi malorum, composita inter se pace, quiescunt ab omni motu bellorum.

- (i) LAMBERTVS ad a. 1076. p. 239. seu ed. Struv. *MONACHVS HERVELDENSIS* p. 430. 431. sapienter certe vsus consilio (Henricus IV.) quoniam constat, omne regnum nulla vi, nulla clade citius quam domestica atque intestina simultate labefactum corruiere - *MAGNUM DUCEM*, Fredericum Palatinum Comitem, praeter omnes Saxoniae et Thuringiae Principes, qui adhuc in deditioe erant, ab exilio renocari iubet, et clementer accersitis, ait, se, cum iuxta Palatinas leges extremo in eos supplicio animaduertere possit, et hoc iure faciat - se primos in amicis habiturum, et, quum opportunitas praebuerit, beneficiis, prout regiam maiestatem deceat, honoraturum -
- (k) CONRADVS VRSBERGENSIS ad a. 1078. p. 170. *CHRONOGRAPHVS* Saxo ad c. a. p. 262. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1073. p. 138. aliiq;.
- (l) SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1087. p. 606. *Inter Imperatorem et Saxones vario enentu saepe pugnatum.*
- (m) HELMOLDVS in Chron. Slav. L. I. c. 30. §. 5. BERTHOLDVS CONSTANTENSIS ad a. 1088. p. 360. DODECHINVS in appendice ad *MARLANVM SCOTVM* ad a. 1087. p. 457. SIGEBERTVS ad a. 1090. p. 607. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1087. p. 140.
- (n) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 25. §. 6. 7. 8. MAGNVS statim in ipso principatus sui exordio ad subnuendos Slauium rebelles animum et vires intendit, exacuate cum ad ad Buthue, filio Godescalci. At illi unanimiter refragari coeperunt, secuti Cruconem, filium Grini, qui erat inimicitias exercens aduersus christianum nomen et honorem Principum. Et primum quidem Buthue prouincia pepulerunt, diripientes praesidia, in quibus confugium habebat. Videns autem, se principatu extorem confugit ad Ducem MAGNUM, qui tunc forte Lunenburg degebat, et allocutus est eum - ALBERTVS STADENSIS ad a. 1067. p. 132. *CHRONICON HOLSATICVM* c. XI. p. 20. ALBERTVS CRANTZIVS *Vandaliae* L. III. c. 7.
- (o) ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1093. p. 733. MAGNVS Dux Saxonum Slauios rebellantes, XIV. vrbibus captis, subegit.
- (p) CHARTA LIEMARI apud LINDENBROGIUM inter privilegia Hamburgensia §. 33. p. 146.
- (q) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 34. §. 1. 2. 3. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1106. p. 150. HENRICVS WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 48. *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii c. XV. p. 194. *CHRONICON HOLSATICVM* Leibnitii c. XI. p. 20. ALBERTVS CRANTZIVS *Vandaliae* L. III. c. 18. 19. 20.
- (r) HELMOLDVS l. c. §. 6.
- (s) HELMOLDVS l. c. Videns ergo MAGNVS, quia exercitus Slauium grandis esset, et armis instructus, timuit congressi, protractumque est bellum a mane atque ad vesperam, eo quod internuncii tentarent pugnam conditionibus diuimere; dux quoque expectaret auxilium militum, quos superuenturos sperabat. Factum est autem, circa occasionem solis, et ecce speculator Ducis nuntias militiam, armis instructam, eminus accedentem, quibus visis Dux laetatus est, Saxonibus auferunt animi, sublatoque clamore aggressi sunt praesidium et perrupta est acies Slauium, disiectique per fugas occisi sunt in ore gladii, et facta est victoria illa Saxonum celebris, et recordatione digna, eo quod aduersis Domini

H h h

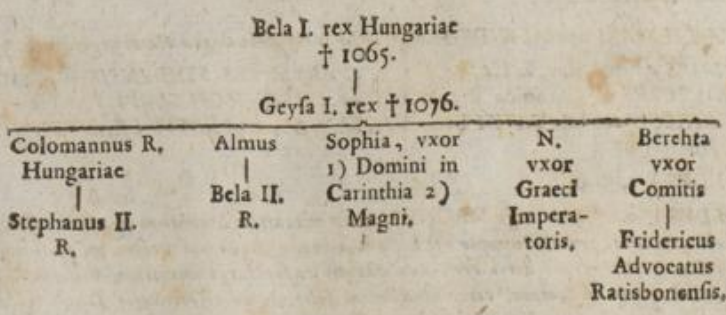
mis

atrocissime, reaedificabatur ac pro arbitratu tributata de exilio elapsi, alii ad ad lres patrios conuatiatio et Dietericus, Geronis Comiti Mediomatricensium libertati ille e custodia elapsus, isouam toto pectore stimulari fauerunt, quin potius in tur infestum. Ab anno tan- bellicosae et turbulen- fidorum. (h) In hisce bel- agnus a. 1075, cum patruo Hen- tem erant. Nam rex res exilio ab ationi dicitur exspectare, L. III. vno suo singulis singulis, donec a se rapti fuerit, contemptis amoniam, et Bavarum, per Italiam L. L. c. 27. p. 91. 92. Vbi Saxo- ti custodiae mancipari, non reo- is, teste LAMBERTO p. 396. qui d amnem Halbe, vti SPANGES anno diruisset, summum in omnibus per Saxoniam motu atis habere videbantur, exhi- tum imponebat, et multiplicis nam supra oceanum retro maro o et moerore laborabat, nec a illes dispersi certatim inuicem ous difficillima exspectant. N- onium ac vallium. Turres si- frequentes sunt ad montis Hen- ali fuga elapsi, alii propter p- dacti, recentis conuatiatioe motu- Comitis filii, salu - edito loca ut- uocum quaerere coeperunt. Non et inuarias man propulsare in- principum, qui reliqui fuerant Comiti, quos Regis filium, ultra- liens Hermannus - et alii ple- orum, a quibus trebantur, de- ad opponendum dicitur sem- uis- lediae suae principes se inuicem vocit Wilhelmu et Thidericu- ut Geronis Comitis filius, quon- ue barbae agnomen habebat, co- prouentendi, deu seruat, et non- ne communitis alii a Saxonibus- nes de Brene filius Theoderici Co- ICIS MONTIS SERENI p. 20. ad e Norheim, genuit ex ea Deleu- James de Bawaria accepit, cum- us filius (Thiderici Comitis filii) et ea filios tres, Thidericum lon- m et filias Willam, abbasque- stitior intelligendus est. em) suscepit, et die quatuor, an- laxit, LAMBERTVS ad a. 1076. in Saxoniam contendit, et Saxon- uis emergentis resistens est. Gero- o IV. p. 214. To. I. Frith. xones aggregatur. His paen v- sua resistitur. Quod qua- an

tus, (t) Anno 1105. Henricus IV. Saxonibus adiuuantibus, publice dignitate sua exuebatur, (u) *MAGNVS* autem obiit a. 1106. (x) quo ipse etiam Henricus defunctus est. (y) Magnus vxore vltus est Sophia, sorore Colomanni, Hungariorum regis, et vidua dynastiae cuiusdam Carinthiae. (z) Liberos eorum memorat Monachus Weingartensis hoc ordine: (aa) *Sophia*, ex Duce *Maginone*, quatuor filias habuit, *Wulfhildem* nostram, *Alicugam* (Eilicam) matrem *Adelberti*, marchionis de *Saxonia*, tertiam, quam duxit dux *Moraviae*, quartam, quam *Egehardus de Schiren* a quodam monasterio sanctimonialium in *Ratisbona* abstulit ac sibi matrimonio copulauit *Ottonemque Palatinum* ex ea pro genuit. *Albertus* eundem ordinem in recensendo sequitur. (bb) Alii *Elicam* prius

12.
Vxor Magni liberique.

- minus credentibus in se et conclusit multitudinem in manu paucorum - - seruiseruntque a die illa omnes illae Orientalium Sclauorum nationes Henrico sub tributo - - *ALBERTVS STADENSIS* l. c. *CHRONICON HOLSATICVM* l. c. Circa id tempus multi Nordalbingi venerunt in montes Hercinicos et ibi manserunt, Sclauos pertaesi. *HELMOLDVS* l. I. c. 26. p. 561. Inde dicta vrbs *Elbigerode* et pagus *Elveshusen*. Memini, hoc a *C. CALWOERIO* etiam obseruatum in *Saxonia Antiqua* P. IV. L. II. c. 18. §. 375. p. 504.
- (t) *HELMOLDVS* l. c. 35. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1106. p. 150. *HERMANNVS de LERBECKE* in *Chronico Schaumburgico* p. 498. To. I. Meibom. *CHRONICON HOLSATICVM* Leibnitii c. XII. p. 21. *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii ad a. 1106. p. 254. *WOLTERVS* p. 48. T. II. Meibom. *ALBERTVS CRANTZIVS* Saxon. L. V. c. 28.
- (u) *SIMON FRIDERICVS HAHNIVS* in der *Reichs-Historie* P. III. c. 2. §. 10. p. 38. sqq.
- (x) *CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1106. p. 853. To. I. Leibn. *MAGNVS Dux Saxonum* obiit. *DODECHINVS* in appendice ad *MARIANVM SCOTVM* ad c. a. p. 466. *MAGNVS, Dux Saxoniae*, obiit, cuius Ducatum obtinuit *Lutgerus Comes*, filius *Geuehardi*, quem non haberet heredem - *ANNALES HILDESHEMENSES* ad e. a. p. 737. *ALBERTVS STADENSIS* ad e. a. p. 150. *CHRONICON HOLSATICVM* c. XII. p. 20. *CHRONICON SLAVICVM* p. 254. *CHRONICON HALBERSTADENSE* p. 130. Fallitur *CHRONOGRAPHVS SAXO*, scriptor iunior, qui verba *Dodechini* ad a. 1107. repetit. Maius est erratum *HENRICI WOLTERI* qui annum 1112. determinat, in *Vita Himberti Archiepiscopi Bremensis* p. 48.
- (y) *ORDERICVS VITALIS* L. X. XI. Hist. Eccl. p. 762. 829. *ALBERICVS* P. II. *Chronici* ad a. 1106. p. 205. *CHRONICON ZWETLENSE VETVSTIVS* To. I. Pezii scriptorum rerum Austriacarum p. 521. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 251.
- (z) *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 211. *Henricus, frater eius (Welfonis) Ducatum, et omnia, quae illius erant, (obtinuit) et potenter ditioni suae subiugauit. Accepit autem Vxorem de Saxonia, filiam Maginonis Ducis, et Sophiae, Sororis Regis Vngariae Colomanni, Wulfhildem nomine - CHRONICON WEINGARTENSE* c. X. p. 785. *Henricus (Niger) frater eius (Welfonis) Ducatum (Bavariae) et omnia, quae illius erant, obtinuit, et potentes (potenter) ditioni suae subiugauit: qui uxorem samadudum, viuentem Patre, de Saxonia accepit, filiam Maginonis Ducis, et Sophiae, Sororis regis Vngariae, Colomanni, Wulfhildem nomine. Erat tandem eadem Sophia antea cuiusdam de Carinthia copulata, ex qua genuit Popponem marchionem, qui duas filias (habuit), unam Bertholdo Comiti de Bogen copulauit. Porro soror huius Sophiae regi Graecorum nupsit. Aliam sororem eius Berchtam quidam Comes ex claustro quodam sanctimonialium abstractam duxit et ex ea Fridericum Ratisbonensem Advocatum genuit. CONRADVS BOTHO* p. 331. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1067. p. 132. alii- que. Colomanno illi erat frater *Almus*, qui, quum diadema concupisceret, e regno eiectus est. *CONRADVS VRSPERGENSIS* ad a. 1108. *OTTO FRISINGENSIS* Chron. L. VII. c. 13. *ANTONIVS BONFINIVS* rerum Hungaricarum Decad. II. Lib. V. p. 171. et L. IV. p. 162. Ad emendandas tabulas pauca haec de genere Sophiae addenda esse iudico, quae testimoniis adlatis subnituntur.

(aa) Loco excitato,
(bb) Ad a. 1152, p. 108, b.

MONASTERII LIBER

quum Weihildam, (et
... Henninge
... Weingartensis
... quae inco
... in matrimonium
... a Weis
... Adelberti Comitis, cognom
... Wilm Iustitii. (11) El
... Duce Magno Leli
... LUDERO Comiti de Sedi
... reuocatus est. (h h) Prop
... Wulhildis et Elica
... (ii) Atequam vero vltius p
... tam accurat
... quae p. 50. in nobi
... in prius accepit. Inno
... in hoc obit
... adhibere et in hoc obit
... necesse est
... (iii) Atequam vero vltius p
... tam accurat
... quae p. 50. in nobi
... in prius accepit. Inno
... in hoc obit
... adhibere et in hoc obit
... necesse est

(1) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (2) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (3) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (4) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (5) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (6) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (7) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (8) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (9) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (10) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (11) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (12) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (13) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (14) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (15) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (16) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (17) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (18) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (19) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (20) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (21) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (22) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (23) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (24) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (25) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (26) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (27) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (28) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (29) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (30) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (31) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (32) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (33) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (34) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (35) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (36) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (37) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (38) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (39) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (40) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (41) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (42) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (43) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (44) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (45) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (46) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (47) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (48) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (49) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (50) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (51) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (52) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (53) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (54) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (55) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (56) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (57) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (58) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (59) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (60) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (61) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (62) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (63) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (64) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (65) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (66) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (67) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (68) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (69) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (70) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (71) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (72) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (73) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (74) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (75) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (76) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (77) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (78) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (79) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (80) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (81) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (82) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (83) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (84) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (85) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (86) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (87) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (88) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (89) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (90) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (91) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (92) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (93) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (94) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (95) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (96) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (97) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (98) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (99) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (100) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (101) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (102) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (103) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (104) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (105) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (106) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (107) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (108) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (109) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (110) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (111) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (112) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (113) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (114) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (115) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (116) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (117) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (118) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (119) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (120) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (121) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (122) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (123) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (124) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (125) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (126) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (127) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (128) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (129) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (130) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (131) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (132) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (133) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (134) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (135) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (136) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (137) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (138) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (139) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (140) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (141) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (142) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (143) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (144) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (145) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (146) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (147) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (148) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (149) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (150) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (151) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (152) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (153) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (154) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (155) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (156) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (157) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (158) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (159) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (160) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (161) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (162) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (163) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLDVS memi
... (164) HELMOLDVS l. c. 35. p. 504. Memini et
... et ead. Henric
... de Sclauis, et
... HELMOLD

liuantibus, publice dignita-
1106. (x) quo ipse etiam
us est Sophia, sorore Colo-
cuiusdam Carinthiae, (z) Li-
nis hoc ordine: (aa) Sophia
nostram, Alicugam (Eilicam)
e, quam dedit dux Moraviae,
magisteri sacrimonialium in Ra-
tisque Palatum ex ea prog-
no sequitur. (bb) Alii Elicam
prios

struuntque a die illa
... ALBERTVS STADENSIS, s.
dingi venerunt in monas-
61. Inde dicta vrbis adygerie et p-
um in Saxonia Antiqua P. IV. L. L.

HERMANNVS & LERBECKI
HOLSATICVM Leibnizii c. XII, p.
VULTERVS p. 48. T. II. Meibom.

2. §. 10. p. 28. sqq.
1. MAGNVS Dux SAXONIAE obiit
466. MAGNVS, Dux Saxoniae
non habet heredem - AL-
IS ad c. a. p. 150. CHRONICON
IRONICON HALBERSTADEN-
da Dodechini ad a. 1107. rep-
nat, in Vita Humberti Archiepi-

VS P. II, Chronici ad a. 1114
zii scriptorum rerum Austriac-

Wellonis) Ducatum, et omnia, quae
pat autem Patrem de Saxonia, quae
4. Wulfhildem nomine - CHRONICON
frater eius (Wellonis) Dux
vocat) datus fuit subrogatus a
Magyarorum Duce, et Sophiae, sor-
adem Sophiae amicae viduae de Co-
as (habuit) tunc Bertholdo Co-
mposit. Aliam sororem eius Bertholdo
vit et ex ea Fredericum Ratisbonen-
STADENSIS ad a. 1067. p. 112. al-
pisceret, e regno cietus est. CO-
ton. L. VII. c. 13. ANTONIUS
p. 162. Ad extendendas tabu-
lari adlati subuicuntur.

Berehta
uxor
Comitis
Fredericus
Advocatus
Ratisbonensis

prius percentent quam Wulfhildam, (cc) et omittunt tertiam quartam-
que filiam, quos Bucelinus, Henningesius, Hubnerus aliique imitati sunt.
Perplacet ordo monachi Weingartenis, siquidem ea nouit memoriaeque
prodidit de Magni progenie, quae incomperta habuerunt scriptores ceteri.
Wulfhildem in matrimonium duxit Henricus, Welfonis V. frater, a
fusca facie dictus Niger, (dd) a Welfica profapia dictus Catulus. (ee)
Otto, filius Adelberti Comitis, cognomento Diues, Eilicam duxit uxorem
et ex ea Albertum Vrsulum. (ff) Elica diem supremum obiit a. 1142.
(gg) Mortuo autem Duce Magno Caesar ducatum Saxoniae dedit LO-
THARIO seu LUDERO Comiti de Supelingeberg, qui posthaec in regem
Germaniae renuntiatus est. (hh) Proprietates tamen quasdam in terris
Saxonice tenuerunt Wulfhildis et Eilica, de quibus ipsae egerunt pro ar-
bitrio. (ii) Antequam vero ulterius prouehimur, stemma Billungicum da-
bimus ad fidem veterum, tam accurate quam id fieri potest. Si quis haec
contenderit cum eis, quae p. 90. in medium adlata sunt, copiosiora et emen-
datiora in praesens accipiet, innixa eis, quae huc vsque testimoniis locu-
pletissimis adferuimus et in luce debita conlocauimus. Quae certis docu-
mentis praecedentibus nequeunt solide connecti, ea stellulis interpositis con-
spicua atque spectabilia reddidi. Vt enim nullus dubito, quin Billungus ex
Amalungo progenitus sit per intermedios quosdam, siquidem hereditatis
Bardengoensis et nominum communitas ita suadet: nolim tamen morose
patrem et progenitorem proximum Billungi, ex quo Hermannus Billungus
natus est, determinare. Wicmannus, anno 811. a Carolo ad Danos missus,
per coniecturam fatis probabilem huc a I. G. ab Eccard translatus est. Est
tamen a Wicmanno ad Billungum interuallum fatis grande, et eiusmodi,
cui explendo vix Wicmannus vnus suffecerit. Accipe stemma ipsum:

Ama-

13.
LOTHARIVS
COMES
QUERFVRTI
ET SVPLIN-
BVRGI, effici-
tur DVX SA-
XONIAE.

14.
Stemma Bil-
lungicum.

- (cc) HELMOLDVS l. c. p. 568. Mortuus est posthaec Dux Saxoniae Magnus, et dedit Caesar Duca-
tum (Saxoniae) Ludero Comiti, eo quod Magnus non haberet filium, sed filias. Quarum una EILIKE
nomine nupsit Ottoni Comiti de Ballenstede, genuitque ei Adelbertum Marchionem, cognomento Vrsulum.
Altera vero filiarum WULFHILDIS nomine, data est Duci Bavariae Catulo, quae peperit ei Henri-
cum Leonem. (seu superbum.) Luder autem obtinuit Ducatum Saxoniae et gubernauit cum modestia
tam Slavos quam Saxones. CHRONICON RHYTMICVM c. 13. p. 23. Leibnizii To. III. CHRONICON
LVNEBURGICVM p. 173. Elicae et Wulfhildi addendae sunt duae. CHRONICON WEINGARTENSE
p. 785. 786. Sophia ex Duce Maginone quatuor filias habuit: Wulfildem nostram; Alicugam matrem
Adelberti, marchionis de Saxonis; tertiam, quam duxit Dux Moraviae; quartam, quam Egehardus,
Comes de Schiren, a quodam monasterio sanctimonialium in Ratisbona abstulit, ac sibi matrimonio
copulauit, Ottonemque Palatinum ex ea progeniuit.
- (dd) HELMOLDVS l. c. p. 568. AVENTINVS Annal. Boicor. L. VI. c. 3. §. 3. p. 590. CHRONICON
WEINGARTENSE l. c. Et quis dubitat? Maritum dictum fuisse Nigrum, patet ex CHRONICO VE-
TERI DVXVM BRVNSVICENSIVM p. 16. To. II. Leibn. p. 15. ed. Maderi.
- (ee) HELMOLDVS l. c. ALBERTVS CRANTZIVS Saxon. L. V. c. 25. Metropol. L. VI. c. 5.
- (ff) Praeter HELMOLDVM et ALBERTVM STADENSEM CONRADVS BOTHO p. 331. 333. DIPLO-
MA CONRADI III. apud Nicolaum Schatenium in Annalibus Paderborn. ad a. 1145. p. 763. vbi Mar-
chionissa vocatur. ANNALES CORBEIENSES ad a. 1133. p. 307. T. II. Leibn. PAVLVS LANGIVS in
Chronico Citicensi ad a. 1106. p. 785, et ed. Stiuv. p. 1148. To. I. Pistor.
- (gg) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1142. p. 296. Obiit - Elica Comitissa. CHRONICA MONTIS SE-
RENI ad a. 1142. p. 17. ed. Maderi. Gertrudis Ducissa obiit, filia Luderi Imperatoris. Eyliska Comi-
tissa obiit. ALBERTVS STADENSIS ad c. a. p. 163.
- (hh) PAVLVS LANGIVS l. c. Hoc tempore mortuus est Magnus Dux Saxoniae sine herede masculo. Ideo
Henricus quintus ducatum eius dedit Ludero, comiti de Suppleburg, qui, post factus Imperator, dictus
est Lotharius secundus. HELMOLDVS l. c. CONRADVS VRSBERGENSIS ad a. 1106. Hoc anno Dux
Saxoniae Magnus obiit, pro quo Lotharius surrexit. ANNALES HILDESHEMENSES c. a. p. 737. Dux
Magnus Saxonum moritur, et Ducatus Liutgero de Supelingeberg commendatur. Si suspitioni locus est,
Lotharium existimo descendere ab Egberto, Wichmanni iunioris fratre. Nam filii Egberti praeter alia
bona comitatum in Ambergau tenuerunt, cuius sedes primaria erat Schusaburg ad villam Sebusam seu
Sesam. At vero Christianus, Brunonis de Querfurt filius, dicitur Comes Seburgensis, nec minus ipsius
filius Wigmannus, ac nepos Gero. Alterum est suspitionis fundamentum in eo positum, quod Wig-
mannus Comes, et nepos eius Wigmannus Archiepiscopus Magdeburgensis retulerint nomen Wig-
mannorum, quod profapiae Billungicae erat peramicum et familiare.
- (ii) ANNALES CORBEIENSES ad a. 1133. p. 307. Henricus, Baioariae Dux, tenuerat hactenus cum
Elika Marchionissa et filio suo Adelberto piscationem in Wisarab, quam Lotharius Augustus Corbeiae
restituit integram. Donationis Diploma confirmauit Conradus III. a. 1145. SCHATENIUS ad d. a.
p. 763. Hh h 2

Animaduertendum existimo, Sigifridum dici auunculum eius, Bernhardi II Ducis Saxoniae et Diethmari fratris ab auctore vitae Meinweri Episcopi Pa-

batissa, et sorore eius Adela, quae Imedo Comiti eoque occiso nupserrat Balderico, certissima nouimus, ea nituntur Diplomate Ottonis M. quod, quia Gandersheimensis coenobii exemplo superbit, de-
 nuo post *SCHATENIVM* ad fidem manuscriptae tabulae in lucem producam. In nomine sanctae et
 indiuiduae Trinitatis amen. OTTO diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si
 loca vel monasteria a religiosis personis et Deo dicatis constructa nostra imperiali auctoritate corrobora-
 rare conamur, hoc procul dubio et ad praesentis nostri regni statum et ad eterne beatitudinis praemiu-
 m profuturum nobis fore credimus. Quapropter omnibus in Christo fidelibus nostris scilicet praesentibus
 et futuris notum esse volumus, quomodo temporibus aui nostri pie memorie Domini Ottonis Im-
 peratoris Augusti *WICHMANNVS COMES* pro anime suae remedio suorumque parentum in quodam lo-
 co *ALTENIS* dicto monasterium et sanctimonialium congregationem in honorem Domini nostri Iesu
 Christi et *S. Viti* Martyris amplissime benignitatis conamine construxit, nec non magnam certe proprie-
 tatis suae partem, cuius nomina infra tenentur, simul et beneficii, quod idem dilectus auus noster pri-
 mum ei concessit in beneficium, postea pro seruitute sedula sibi donauit in proprium, et ad ipsum licen-
 ter contradidit monasterium, suamque ipsius filiam nomine *LVTGARDEM* ceteris monialibus preconsti-
 tuit *ABBATISSAM*. Succedente vero tempore, cum idem *Wichmannus Comes* semel ad vesperam noctis
 inclinasset penitusque naturae concessisset, altera suae procurationis filia nomine *ADELA* quandam heredi-
 tatis iam tradite partem exposcens, dicens, quod pater eius secundum Saxoniam legem absque eius
 consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem, totam patris sui donationem produxit in er-
 rorem. Huius itaque seditionis perturbatio usque ad tempora dilecti patris nostri perdurabat. Ipseque
 noster caritativus pater eandem contentionis cladem extinguere pro viribus insudabat, et hoc quoad
 ipse vitam finiuit, minime ad unguem usque perduxit. exactio autem longo temporis interuallo, cum
 eiusdem monasterii *Abbatissa* pretitulati viri *Wichmanni* filia uniuerse carnis viam tunc intraret alia-
 que in ipsius locum imperialis nostrae potestatis iure accederet, in palatio nostro, quod dicitur *Nouio-
 mago*, nostrum iussimus feri colloquium, ibique saltem huiusmodi seditionis fecimus finem. *BALDERI-
 CVS* enim praedictae *MARITVS ADELE* pro nostra voluntate, exhortatione simul et petitione, id ipsum
 monasterium sua propria suaeque coniugis manu in nostrum contradidit *Mundiburdum* (i. e. protectio-
 nem) et, sicut mos est laicorum, cum festuca semel ab eodem exiuit praedio, ea ratione, uti nos nostro
 regali imperio ac descriptionis precepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter con-
 donaremus, qualiter ceteras monialium congregationes, scilicet *ASSINDIE* (Essen,) *NB. QVIDI-
 LINGENBERG*, et *GANDERSHEIM* habere cognouimus. Insuper *Baldericus* omnia eiusmodi mona-
 sterii praedia, quae prior *Abbatissa* duntaxat in sua habuit potestate et inuestitura, ad reliquias *S. Vi-
 ti* in praesentia nostri nostrorumque plurimorum fidelium concessit radicitusque contradidit, quorum no-
 mina haec sunt inscripta. *Eltenen*, *Furnon*, *Vorithusen* cum omnibus utilitatibus ad ea loca iuste ac-
 rite pertinentibus. *Embrice* media pars, aequae diuisa. In *Hamme* media pars. *Arnhem* media pars. *Re-
 dingem* media pars. *Aspel*, *Tornicka* media pars. *Herueld* dimidia pars. *Lyende* dimidia pars. *Thule*
dimidia pars. *Malime* dimidia pars. *Brummen* dimidia pars. *Oelbergh* media pars. *Rathe* dimidia pars.
Huingen dimidia pars. *Thelden* dimidia pars. *Tryendem* media pars. *Putte* in loco, qui struitur, dimi-
 dia pars. Ad haec quatuor foresta in *Steenwalt*, in *Offet*, *Wichmoet*, et *Subori*. In his quatuor forestis
 ceruum vel ceruam venandi nullus habeat licentiam, nisi verbo et consensu *Abbatisse*. et si ceruus vel
 cerua effugiat de his forestis, eos in alias siluas sequi sit licentia *Abbatisse*, nunc et in perpetuum, et in
 foresto, in quo est *ELTINA* constructa, singulis annis inter ceruus et ceruas XII. fere tribuantur *Ab-
 batisse*. Vt autem huius donationis veritas firma et inconvulsa permaneat, posterior *Abbatissa* nomine
Ludgarda prelibata *ADELE* maritate quatuor curtes nomine *Rynhare*, *Helchambeli*, *Luthusen*, *Rede*
 cum omnibus utensilibus et ad ea pertinentibus in proprium tradendo ad ea recompensauit, quatenus
 posthec, sicut praediximus, pacis amicitiae pignus eo permaneat tenacius. Hanc igitur idem *Baldericus* in
 traditionis gratiae testimonium recepit, nec non de fidelium nostrorum scilicet *Willigisi* Archiepiscopi,
Hildebaldi Episcopi, et *HEGGERBERTI* marchionis ceterorumque multorum fidelium consilio, sicut idem
Baldericus donando postulauit, eidem monasterio potestatem concessimus, ut a modo sicut cetera mona-
 steria supradicta libero perhenniter perfruatur arbitrio. Praeter haec quidquid praedicti diuus Imperator
 semper Augustus *Wichmanno* in proprium donauit, praecipue quae dicuntur in *Nardinklant*, *Vrick*, *Bar-
 buorgt*, *Orvines*, praedia insuper in *Frisonibus*, quidquid *Abbatissa* in quatuor Comitatus videli-
 cet *Huneco*, *Fualge*, *Merime*, *Micheta* tributa a magnificenta aui nostri recepisset, nos nostrae descri-
 ptionis precepto ad utilitatem *Abbatisse* et sororum ibidem Deo et sancto *Vito* famulantium largimur
 et concedimus cum omnibus utilitatibus supradictis, sicut et in ista proprietate, arvis, edificijs, ter-
 risque cultis et incultis, agris, campis, piscuis, siluis, piscationibus, molendinis, ecclesijs, visis et in-
 uis, exitibus, reditibus, questibus et inquirendis, cunctisque appendicijs, quae dici possunt, nec non ficum
 et telonium de piscatione in pago *Salon*, et in flumine *Isla*, qui vulgari nomine *Hachdol* dicitur. Et
 quod dilectus genitor noster eidem monasterio concessit, eodem modo pro paterna remuneratione nos con-
 tradimus, et nos adhuc volumus nostroque imperiali precepto cunctis nostris in Christo fidelibus firmi-
 ter subemus, ut in eodem monasterio vel locis ad id pertinentibus nullus Dux, Comes, vel *Viccomes*,
 nullus Marchio vel quislibet *Scholdaz* so (Schulze i. e. praetor, qui ius dicit) vel alia iudiciaria persona
 ullum habeat placitum nec *parafredos* nec *paratas* faciendas, nec aliquod exigatur seruuile seruitium
 priusquam eiusdem *Abbatissae* seruus, in cuiuscunque comitatu habitet, alterius Comitis non adeat pla-
 citum, sed eius solummodo, quemcunque *Abbatissa* sibi met eligere velit *Aduocatum*. Ceterum pro ani-
 me nostrae expiatio eidem largiri sumus monasterio, ut posthec perpetualiter, cum eiusdem monasterio
Abbatissa morbo consumpta moriatur, sanctimonialia inter se unam, quamcunque velint, simul cum
 consensu *Traiectensi* Episcopi, in cuius posite sunt *Diocesi*, absque mortalium omnium contradictione
 licenter eligant. Et huius ut monasterii status ab aduersariorum omnium incurfu maneant intactus, sicut
Wichmannus Comes instituit, de eodem monasterio ad limina *S. Petri* Principis *Apostolorum* *Romani*

zelungus Episcopus
Verdenis.

o. Suanehildis Mechtel-
 r. Vx. 1) Dieth- dis vxor
 mari March. Balduini
 2) Lusat. 2) Comitiss
 Eckardi Flan-
 March. driae
 Misen. et
 Thuring,
 Ipsa 19.
 Kal. Sept.

es.

N.N. Vxor
Egehardi
Schirensis
Otto Comes
Palatinus.

trudis, quae nupserrat Godefridus
 AUCTOR VITAE MEINWERI
 n. 1018. Beronardus Hildes-
 monit: in qua, praesidentis Inno-
 centii Comitis filium et Gertrudis
 Igmanno condidit, Langens do-
 bula

Paderbornensis §. 91. Quum autem Sifridus seu Sigifridus circa illud tempus et apud eundem scriptorem denotet comitem Northeimensem, comertum inde habemus, Bernardi primi Ducis Saxoniae, vxorem fuisse filiam Sigfridi Comitis Northeimensis ex vxore Ethelinda. Recordor, quod Otto Sigfridi huius ex Sigfrido iuniore nepos Magnum, Saxoniae Ducem, in deprecatione ad regem Henricum IV directa pro Magno e custodia dimittendo, adpellauerit *propinquum suum*. Ab aliis hoc fuisse obseruatum, non memini. Obiter addo, Sigfridi Northeimensis Comitis, quem dixi iuniorem, fratres Bennonem seu Bernhardum, ac Ottonem seu Vdonem comitatus tenuisse haud procul Gandershemio, priorem in tractu, vbi nunc sunt Hoënsted, Alshufen, Rittigerode, pagus olim vocatus Rittiga; posteriore circa Osterodam, vbi pagus *Lisgo* exstabat. Bernardi comitatus praeterea tractus plures vicinos complectebatur, vt pagum *Morungano*, in qua oppidum est Moringen. Haec ostendit auctor vitae S. Meinwerci §. 23. 25. Verum de Northeimensibus supra iam disserui Comitibus, vbi Hinrici Pinguis generum secundum *Sigefridum Comitem Palatinum* non satis distinet ostendi fuisse *Orlamundanum*. (nn) Vt autem porro demonstremus, quomodo Serenissima domus Brunuico-Luneburgensis sit potita defensione et aduocata armata ecclesiae collegiatae Gandersheimensis, in praesens peropus est. *Denthamarcus* a Ludolfo in patrimonium donatus ecclesiae Gandersheimensi est in confinio Brunuici positus, complexus olim *Dente* vtrumque, maius minusque, *Asseburgum*, et locum, vbi nunc fulget sedes serenissimorum Ducum Guelferbiti. Defensionem huius marcae commendatam fuisse viris nobilibus *Asseburgiis*, qui *Wolfenbuttelam* tenuerunt, nullus ambigo. Hi enim ministeriales et clientes fiduciarii fuerunt *Abbatissarum Gandersheimensium*. In proximo erant *Comites Brunuicenses*, quibus a ministerio erant *nobiles Guelferbitani*. (oo) Hosce igitur fuisse aduocatos per *Denthamarcum*, extra dubitationem mihi positum esse videtur. De nobilibus, qui a *Wolfenbutle* cognomentum traxerunt, primo agendum erit. Deinceps de Comitibus Brunuicensibus nonnulla intexemus. Ad vltimum addemus spectatissimam profapiam *Guelficam*. *Widekindus de Wulferbutle* exeunte saeculo vndecimo Gertrudi, heredi Brunuicensi, quae Henrico Pingui Northeimensi nupsit, officia et ministeria exhibuit fidelissima, quippe qui iam antea pro *Ecberto* Comite Brunuicensi ac *Marchione Thuringiae*, Gertrudis fratre, obses fuerat apud Imperatorem Henricum quartum. Erat ipse auus *Ecberti*, huius autem filius *Gunzelinus*, eiusque porro natus *Burchardus de Asseburgh* dictus. Widekindo autem

15.
Nobiles de
Wolfenbutle
priores, qui
deinceps *Asse-*
burgii dicti.

argenti tot annis libra deferetur. Postremo ipsa venerabilis Abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper pareat imperio et sub nostro consistat mundiburdio, quatenus ipsam sororesque eius ingiter pro nobis exorare delectet. Et ut hec nostre concessionis auctoritas maneat firma, stabilis, et inconuulsa perpetualiter in posterum, hoc preceptum conscribi iussimus et sigillo nostro obfirmatum annotari precipimus, quod regali quidem manu nostra subtus firmauimus.

Signum Domni Ottonis Magni et
inuictissimi

Deo disponente
Regis.

Hildebaldus Episcopus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi resignauit. Datum XV. Kl. Iunii. Anno Dominice incarnationis DCCCC LXXXVII. Indictione X. anno autem Ottonis regnantis XIII. imperii vero I. Actum in palatio Nouiomagi feliciter in domino amen.

Ad Ethenam erat vrbs munitissima *Vplage* sita, sedes *Immedi*, et *Adelae*, eiusque mariti posterioris *Balderici*, haud procul *Traiecto* ad *Rhenum*. *AVCTOR VITAE MEINWERCII* C. XXXIV. p. 540.

(11) Vitam *Adelae* exhibet *NICOLAUS SCHATENIVS* in *Annal. Paderborn.* L. V. p. 386. 199. 411. sq. 416. 420. 421.

(mm) *IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERVS* in *des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses Genealogischen Historie von Welfen I. bis auf Ottonis ersten Hertzogs zu Braunschweig Söhne* c. VIII. §. I. p. 187. 199.

(nn) *CHRONICON GOZECENSE* ad a. 1113. p. 252. ed. *Mader. Wicpertus regis (Henrici V.) denuo aduentum praecauens, amicitiam inuit cum Sigfrido Comite, Palatino Comite, Palatino de Orlamunde et cum Ludewico Comite de Turingia. Quorum conuentione apud Warensiede comperta, cum trecentis insperatus aduenit. Ludewicus effugit; Sigfridus occiditur* - -

(oo) *CHRONICON VETVS DVCVM BRVNSVICENSIVM et LVNEBURGENSIVM* p. 16. To. II. *Leibn. ARNOLDVS LVBECCENSIS* L. II. c. 2. *CHRONICON STEDERBURGENSE* p. 859. To. I. *Leibn. HENRICI MEIBOMII* Apologia pro *Ottone IV. Imp.* cui eius Diplomata sunt annexa p. 159. 160. 161. 162. To. III. rer. Germ.

actum propterea erant non
tam ab *Asseburg* filiam *W*
de nouis preteritum fuit
fili primus huius familiae
tam ab *Asseburg* cognomen
Nu *Dei* *grati* *Ecbertus* *de*
Hilkeborn. *Ecbertus* *uocatus*
charitas *memoratur* *ad* *a. 11*
Brunuicensis *fuit* *Conuulsi*
ratum *a. 1162.* *et* *Bartholomaeus*
filii *a. 1130.* *cui* *uxor*
(m) *quae* *mater* *trium* *fratrum*
Hilkeborn *defuncto* *apud* *W*
surum. *Ceteros* *dedit* *tab*
bonis *I. III. rer. Germ.*

Witoldus

Hilkeborn

Eben

Genes

Burchardus

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

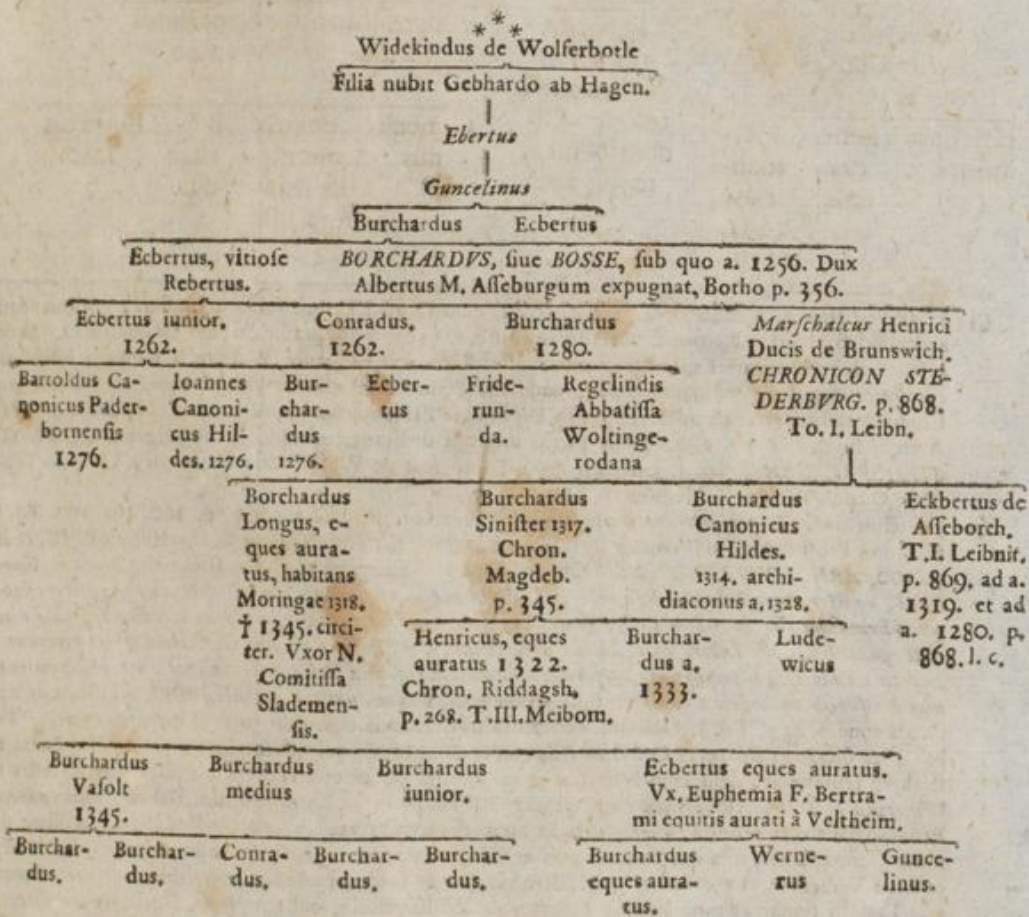
Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

Ethen, dicit
Ethen

autem progenitae erant nonnisi filiae. (pp) Vnde liquido adparet, Ecbertum ab Assenburg filiam Widekindi duxisse in matrimonium, quem aliunde nouimus procreatum fuisse ex *Gebhardo ab Hagen*, qui ob matrimonium filii primus suae familiae sese Assenburgium vocauit. Burchardi filius *Ecbertus ab Assenburg*, cognomento Senior et Magnus, vsus est hac inscriptione: *Nos Dei gratia Ecbertus dictus de Assenburg*. Vxor ei fuit *Sophia* Domina ab Hakeborn. Ecbertus occurrit ad a. 1247. et 1249. (qq) Frater eius *Burchardus* memoratur ad a. 1250; *Ecbertus iunior* ad a. 1260. 1262. Ducis Brunuicensis fuit Consiliarius. Vixit adhuc 1270. Fratres ei erant *Conradus* a. 1262. et *Burchardus* Henrici Ducis Brunuicensis Marefcalcus et consiliarius a. 1280. cui vxor erat *Cunegundis*, filia *Conradi* Baronis Warbergici, (rr) quae mater trium fratrum de Assenburg, sibi et marito Burchardo ab Assenburg defuncto apud Riddagshufanos procurauit memoriam anniuersariam. Ceteros dabit tabula subiecta, maximam partem ex Henrico Meibomio T. III. rer. Germanic. p. 363. deprompta.

Quum

(pp) *CHRONICON VETVS* laudatum p. 16. Cui (Eckerto Marchioni, domino Brunuici) fidelis erat inter alios ministeriales *Widekindus de Wolferbotle*, (auus Eberti, patris *Guncelini*, patris *Burchardi de Assenborch*) adeo ut pro eo obses esset *Henrico IV.* Imperatori. Cuius *Widekindi* fidelitatem et constantiam Imperator ipse comperiens, castrum *Scharwælde*, decimam montis *Goslariae*, officium imperiale in *Polede*, cuius prouentus erant M. D. librae, ei iure contulit pfeodali: quae tamen cito vacabant imperio, quum *Widekindus* tantum filias genuisset. Conf. *CHRONICON RHYTMICVM* c. 20, p. 36. To. III. Leibn.

(qq) Occurrit ad a. 1247. in litteris *Otonis* Ducis Brunuicensis apud *LEVCKFELDIUM* in Antiqq. Gandersh. p. 104. et a. 1249.

(rr) *MEIBOMIVS* in Chronico Riddagshufano p. 362. Sub eius (Reineri II. Abbatis Riddagshufani) gubernatione *Cunegundis Warbergica*, mater trium fratrum Assenburgicorum eiusdem nominis, sibi et marito *Burchardo ab Assenburg defuncto* apud *Riddagshufanos* procurauit annuam memoriam.

eu Sigifridus circa illud tenitem Notheimensem, comSaxoniae, vixorem fuisse filii thelinda. Recordor, quod Magnus, Saxoniae Ducen, ta pro Magno e custodia illis hoc fuisse obseruatum, ensis Comitibus, quem dixi i. Ottonem seu Vidonem copriorem in tractu, vbi nunc ilim vocatus Rittiga; postestabat. Bernhadi comitatus atur, vt pagum *Moringano*, auctor vitae S. Meinweri iam differui Comitibus, vbi Comitem Palatinum non satis Vt autem porro demonstre. Lunenburgensis sit potita de iatae Gandersheimensis, in in patrimonium donatus nluici positus, complexus gum, et locum, vbi nunc. Defensionem huius magis, qui Wolfenbittelam et clientes fiduciarii fuo timo erant Comites Bruelferbitani. (oo) Hore tra dubitationem mihi p butle cognomentum tra tibus Brunuicensibus m tistissimam profapiam Guo lo vndecimo Gertrudi, be mensi nupit, officia et m tea pro Ecberto Comite lra s fratre, obses fuerat apud ius Eberti, huius autem fil de Assenborch dictus. Widekind

essa cum omnibus rebus suis vbi ipam sororeque eius ingitery at forma, stabili, et inuonno. nistro obfirmatum auuatiari pccu

disponente regis.

caat. Datum XV. Kl. Junii. de autem Ottonis regnantis XIII. n

lelac, eiusque mariti postredonli WERCI C. XXXIV. p. 54.

uboru, L. V. p. 386. 199. 411. 4

lueburgischen Hauses Genalp Braunschweig Sohae t. VIII. 4.

portus regis (Henrici V.) denuci Comate, Palatine de Orleans tarenstede compta, con nouu

GENSIUM p. 16. To. II. Leib ENSE p. 859. To. I. Leibn. sta sunt annexa p. 159. 160. 161.

na in Asseburgiam proce-
tricus Meibomius l. c. p. 363
etus Ducum Brunsvicensium
teris Meibomium sequemur,
nter legendum occurrerunt.

lani 2. 1147,
ERHARD.

Guncelinus
1240.

rix Bor- Ecbertus
ia- char- 1260.
r- dus,

ante a consiliis, et demand
stam cum familia aulica. An
Waimodia munium infidit
e Thedel voveretur finis u
troilae apud LEVCKFELDIB
obio Stederburgensi, CHRON
tbutle obitus est a. 1204. in Dp

a. 1209. p. 160. 161. 162. Tol
S in det Reichs-Historie P. IV. c. l
714. To. II. Leibn. Postea Gu
m castrum Lichtenberg reparavit
antur, castrum obedi. Sed quon
o habito, Gualterium se conuertit
ete desolata erat, nec militum na
or. GERHARDVS in historia de Ho
leberto et Guncelino, enarrat, To
rbem illam ad Henrico Leone o
iuitate elapsus perierat castra h
lagshalam, Dalem, quia aduon
um a Gualterio ad militare p
ui post filius Henrici Ducis ap
stus cum filis exercebat. Inno
tempa et Ducis fundos ditro
S l. c. p. 433. Egbertus hic est
a. refert, vti de protectione Ho
lia hunc in modum: Non ma
nem constituit Dux super familia
tae Nrechilidis, religiosissima in
ricas de Looeburg et Ecberto m
Sed res aliter cesserunt. In
graniter multatus est. Partim
operaret, qui tentabat pertinac
ENVS PERSONA in Comiti
ae cum quingentis formidinis d
erim Imperator existens in partib
monstrat, terroribus vel promp
non rediret, vbi tam terra in
nisi ad a. 1191. Ex hoc tempore
nibus. Discorant interu alio
nlas; et Ludolfus dicitur (1204)

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

Henricus Dux Brunsvicensis tandem 1282. aedificauit castellum in
Wol-

suii) cum his, qui ad eum pertinebant, ante praefixum diem primus irrupit: unde omnia, quae Du-
cis erant et ecclesiarum, ab ipso et Ecberto de Wulferebutle diripiuntur: grassati in ira magna, scien-
tes, quia modicum tempus habent. - Dux igitur, vt de suis plenam consequeretur vindictam, et se a
circumcurrentibus exoneraret latrunculis, collecta valida multitudine per filium suum et Bernhardum
de Welepa et plures nobiles WOLFEBVTLE obsedit: quod machinis et instrumentis ad hoc delibera-
tine apparatus viriliter adpetentes ad deditionem GVNCELINVM quarto die compulerunt: maiore fi-
lio suo (Borchardo) alias transcunte. - Ipso tempore castrum Ludolfi de Peina, qui auunculi sui exem-
pla deuis secutus Conradum de Rothen in sui perniciem sibi adsciuerat, altera die capitur, incenditur
et aequatur. Castrum illius Conradi erat Limbere seu Limmer ad Hannoveram, Cognomen de Ro-
then, Rhodin et Lomenrode est deductum ex castro olim firmissimo ad Hannoveram, dicto Rode et
Lauenrode. Conf. CASPARI SCHNEIDERI Saxonia vetus et magna in paruo p. 261. 265. Comites
Lauenrodii in tres olim lineas fuerunt dispertitae, in Limmerensem, Wunstorpiensem et Lauenro-
diam domum, a sede et castro sic dictam. Genealogiam adfert HEINRICVS MEIBOMIVS auus To.
I. rer. Germ. p. 444. Describit CONRADVS BOTO in Chronico Brunsvic. picturato To. III. Leibn.
p. 353. easdem expugnationes: In dussen Iare wan Hertogbe Hinrick de Lawwe unde syne sone Her-
zogbe Hinrik dat Castel Wuiffenbuttel unde Vogedesdalem, unde senghen Voget Ludeless unde synen So-
nen Eggebrecht, unde behelden se gefangen ore levedage. Vnde wunnen Peyne Greven Ludelessen aff-
dem geuen se de borch wedder. Conf. CHRONICON RHYTMICVM c. 42-43. p. 76. To. III. Leibn.

Ok na denselven Stunden
Voget LVDOLFF mit sinen Frunden
Began des orloges unde der friede (feide)
Er der tit unde deme bescheide,
Also de frede stunt unde was gesticht.
Van WOLFEBVTTE Her EKEBRECHT
Vnde der VOGET gar to vorden
Wat deme Forsten horde
Vnde der Goddeshuse an den lande,
Mit rove und mit brande
Wor he dat erkande.
Nu hadde de van Brunswich
De alde Hertoge HENRICH,
Also öme reit sin hoge mot
Vil mangen werden Ridder got
Gesammet unde knopen
De dar drögen Wapen
Na ridderliker wise.
Henrich de alde grise
Mit dersulven Riddereschap.
De öme mannich werder dogen gab,
WOLFENBVITE he belach.
Vil groter wöype men dar plach
Mit bliden, dat dar geschach.
Also dat Henrich de werde mann
WOLFEBVTTE de borch geuwan.
He leit se breken al bedillen
Recht na sinen willen.
Do he se hadde gar verstort
In sinen lande karde he vort
Tegen Dalheim de feste
Wol in des landes beste.

ECBERTVS de WVLFEREBVTLE a. 1174. coenobio Stederburgensi beneficium et largum sese prac-
buit, vt memoriae proditum est in CHRONICO STEDERBURG p. 859. To. I. Leibn. Ipse cum fratre
Guncelino ex hereditate Wincenburgica aliquid poposcit, notante MEIBOMIO in Notis ad Lerbecii
Chronicon Schauenburgicum p. 529. To. I. Quod autem ad Chronicon Stederburgense prouocat,
in eo fallitur. Vtrumque enim, tum ab ipso, tum a Leibnitio editum, hoc momentum omisit.
GVNCELINVS cum aliis, indubie Ganerbiis, crexit castrum Asseburch, in fundo ecclesiae Gandershei-
mensis. Eam ob causam Abbatissa sollicita uixit Papam Honorium III, vt videret, ne res ecclesiae suae publica
detrimentum acciperet. Adde HONORII BVLLAM: "HONORIVS Episcopus seruus seruorum Dei ve-
nerabilibus fratribus Nuemburgensi, Merseburgensi et C. quondam Halberstadenfis Ecclesie episcopis salutem"
et apostolicam benedictionem. Sane dilecte in Christo filie, Abbatissa et conuentus Gandersheimensis ec-
clesie,

Argentoratensibus, ex quo Argentoratum incidit in potestatem Gallorum? Horremus inter haec scurriles nugae critici Iosephi Scaligeri in domum

poten-

In der Statt und auf der Festen gut,
Dannen fuhr der Fürst hohe gemut
Vor Sarstett, Reden und Rosenthal,
Die er alle sonder duahl
Besafs viel ritterlich
Durch den Bischoff Hemrich
Von Hildesheim, der helffer was
Der von Wulferbutle, als ich las.

Innen dieser Zeit der Fürst clar
Mit manchen Ritter vvol gefahr
Hatte auch Assenburg besessen. (obfederat)

CHRONICON HILDESHEMENSE haec omittit p. 752. To. I. Leibn. Reaedificationem CHRONICON STEDERBYRGENSE sabicit anno 1282. p. 868. Anno futuro (1283.) Dux circa messem incepit aedificare castrum WOLFREBUTLE et ad hoc factum exercitum collegerat et quia nobis in vicino fuit, oportebat, ut cum magno dispendio cibarium multis importunis seruitiis eis subueniremus. BREVIS NARRATIO BELLI, quod Magnus iunior Dux eiusque filii cum Lunenburgensibus gesserunt p. 676. To. III. Leibn. indicat, Fridericum, Eimbecensem vulgo dictum, in Imperatorem posthaec electum, ac Magni II. Torquati filium, qui a. 1400. 5. Iunii insidiis adpetitus occubuit, iam tenuisse achabitasse Guelferbitum seu Wolfserbuttelam. De Hertoge, sunt verba, Henrik reit vt der Stadt Brunswik unde dachte in sinen mot, vnd reit to WOLFFELBOTTEL to Hertoge Frederike sinen Broder, unde bat van öme hulpe unde trost. Occupauerat autem illud a. 1381. CHRONICON STADTWEGII ad e.a. p. 275. Wulffenbüttel wart gewonnen van Hertoghen Frederico. Artem, qua Fridericus Duci Ottoni eripuerit Wolfserbuttelam, recenset CONRADVS BOTHO ad a. 1381. p. 388. In duffem suluen iare wunnen de van Brunswick Wulffenbuttel, dat hadde inne de mechtige Hertoghe Otto, unde dede den van Brunswick vele homodes. He hadde vele örer borger gefangen sytten uppe Wulffenbüttel, do sanden de van Brunswick Hertoghen FREDERICKE, Hertoghen Magnus sone upp Wulffenbüttel sulff äridde, unde gyngk mit synem wedderen Hertoghen Otten to der myssen to sunte Longinus, do me dat stillmyse dede, do geberde Hertoghe Frederick, wu dat öme de nese blodde, unde leyp uppe de borch unde toch de brugge upp, und sloch de borger los, de dar gefangen seten, so dat se to der were quemen, unde stack ut ein wapen hantchen. Do dat de wardes man sach, de dar upp geschicket was, de rande in de Stadt to Brunswick, van stunt wart an de clocken slagen, unde to Wulffenbuttel to. do marchede he unde horde wol duffe Hertoghe Otto, dat yd ein maket reyge was, unde leyt sick boven over setten mit eynem schepe, unde danckede Goode, dat he ewech kam. So nam Hertoghe Frederick Wulffenbuttel in, dar hulpen am to de van Brunswick, unde he wart öre huldige Here. A. 1393. idem Fridericus deuicit Conradum de Steinberg et Iohannem de Schwichelde: ille periit; hic Guelferbitum captiuus ductus est. IDEM p. 391. Consentiant CHRONICA S. AEGIDII p. 594. Ex hisce liquet, quomodo illa in eisdem Chronicis ad a. 1381. p. 594. sint intelligenda: Anno domini MCCCLXXXI. feria quarta in quatuor temporum ante festum Michaelis Fridericus Dux de Brunswig praesentauit consulis et ciuibus castrum Wulffenbuttel in bona amicitia et fide. Repetuntur haec in compilatione Chronologica ad a. 1381. p. 1107. T. III. Pistor. ed. Struv. Eadem CHRONICA ad a. 1451. p. 596. inter memorabilia Guelferbitana hoc etiam referunt. Nicolaus de Chusa Cardinalis per Alemanniam legatus in multis locis praedicauit, et ueniens ad castrum Wulffenbuttel, ad instantiam Henrici Ducis, cuius tunc filium sacro chrismate liniuit, indulgentias Iubilaei Brunswig concessit. Posthaec Guelferbitum cessit WILHELMO seniori seu Victioso Calenbergici Principatus Domino, et nepoti, ex Henrico minimo nato, MAGNI II. Torquati CHRONICA S. AEGIDII p. 600. Anno Domini MCCCCLXXIV. ipso die Iohannis Euangelistae post natiuitatem Christi dux Wilhelmus senior reacceptat castrum WULFELESBYTEL cum toto ducatu Brunswicensi. Cuius Wilhelmi prolapia in Friderico Vlrico pie memoriae a. 1634. 11. Aug. extincta, AVGVSTVS Dux, encomio omni longe superior, ditionem Wolfenbuttelae adiit, eique cum Serenissimis filiis RVDOLFO AVGVSTO et ANTONIO Vlrico, huiusque nato AVGVSTO WILHELMO, cui Deus elementissime faueat, domicilium praebuit. Vndenam WOLFERSBUTTELA nomen trahat, variis coniecturis inuolutum magis quam extricatum est. Qui putant, ex prohibendis Welfs (Welf-verbüt) nomen esse desumptum, ignorant, castrum ea adpellatione gauisum fuisse, antequam Welfi terras Brunswicenses a Lotharii filia nacti sunt. Qui a luporum vel lupi domicilio denominationem deriuant, probabiliora adferunt, sed inter sese disident. HENRICVS MEIBOMIUS To. I. rer. Germ. p. 445. Buttel vox Saxonica sine dubio, vel domum vel locum mansionis significat - Inde compositum Wolfenbuttel, quasi domus suae habitatio lupi: quem fortasse conditor pro insigni usurpauit, quemadmodum Bartenslebbii nobiles a suo insigni, quod lupus est, arcem suam nominarunt Wolfsburg. Alii in paludoso et vdo loco illo olim gregem luporum coisse, coniectant. Vtrumque non penitus probatur. Loci enim aedificati antiquitas in incerto est: latet conditor, quem nonnulli audacter Egbertum I. vel II. statuunt: latet conditoris scopus et adpellatio. Si ille vocatus fuit Wolf vel Wolfartus, otiginatio est in expedito, Wolfherrus et Wolfratus aeuo antiquo frequens est nomen. Quis nescit Wolfrathausen eiusque Comites? Comes Wolfrid obiit a. 968. teste NECROLOGIO FPLDENSI p. 764. Quid vsitatus, quam loca habitata et exstrui coepta a flumine vicino, a filua

seculo reformationis, que
Dux Augustus adiunxit
bellotricennali faeuente
Ducem cum suis, vtra-
est, naturale Ducem Au-
tapes ex pace Westphalia
us serenissima vires suas ob
de duobus Canonicatibus
Argen-
no monfrant, que GPNCELLI
L. de BIFENDE (Ludolfus
in fando ipius ecclesie castrum
de Eufelbe subortio emittit man-
pantem, si est ita, hacten GPNCE-
litailla et conuentus quate dimi-
one remitt, conpeltis. Quod non
mai exoptatur. Datum apud brian-
ms IV, iam Assenburg mania,
illud occupant et ex parte dicitur,
Conf. MERIANI Brunswicweig-
noia veteri et magna in parua p.
Taciit deic foralle quarendum,
ghendisse, Ad Guncelinum reuer-
peratona, To. III. Meibom, p.
Ottonis IV, ad a. 1209. vocatu
toque manere perfunctus est u
hem, quam Harbertus Episcopo
SHA. p. 750. T. I. Leibn.
Chronico Manienthalensi p. 26
manno, Barchardi dynastae W
tensis, quam iare beneficiari
est a. 1264.
a Schavrenburgorum p. 511
mes XXX. acquisitione castru
Wulffenbutte expendit mille et l
Hildesheimensis ecclesiae ven
te, qui dedit castrum Peine cum
GOEBELII Dissertatio de Iur. Dom
m. 1260. et quod eorum.
ate Ottonis Ducis de Brunswic, o
ficatam, idem confirmat. Iacobi o
scientium a. 1255. pecuniasque deb

17. Comites de Brunſchwig. potentiffimam Brunſuicenfem effuſas. (bbb) Videndum nunc eſt, quid de Comitibus Brunſuicenfibus dicendum reſtet. Qua ratione probabiliffima deriuandos illos exiſtimem ex Henrico Aucupe et Ottone primo, id ipſum ſupra indicaui. (§. 7.) De cognomento, quo *Marchiones* dicuntur, nihil certi habeo. Illud tamen mihi prorfus videtur incredibile, quod *marchionatus* adhaerit terris Brunſuicenfibus. *ALBERTVS KRANTZIUS* (ccc) verſatur in ea opinione, Comites Brunſuicenfes ex ſuo ingenio finxiſſe titulum *marchionis*, eum in finem, vt ſeſe diſtinguerent a Ducibus Billunganis. Verum enim vero diſcrimen adefſt maniſeſtiſſimum inter Duces Saxoniae Comitesque eiufdem, et principes Brunſuici. Praecipuum incommodum, quod ſententiam Krantzii premit, in eo vititur, quod auctoritas nulla ex ſcriptore ac monumento veteri prolata ſit huc vſque, quae pronuntiato eius faueat. *BRVNO* dicitur *princeps* (ddd) et *Comes de Brunſuic*. (eee) Ambit diadema imperatorum mortuo Ottone tertio princeps Bruno, ac Berwardum Episcopum Hildeſienſem, qui a partibus Henrici ſecundi ſtetit, vehementer infeſtauit. (fff) Eſt vir celeberrimus, qui Brunonem hunc fuiſſe Brunſuici vrbis conditorem primum exiſtimat. (ggg) Sed in eo haud dubie fallitur. Licet enim natales vrbis illius ex *Tuſſurgio* vrbe, cuius meminit Ptolemaeus ſaeculi ſecundi Geographus, non ſint repetendi, (hhh) nec Marcellino, qui Suidberti, primi Verdenſis epiſcopi vitam ſcripſit et Brunſuici iam ante Ludolfum Brunonis patrem meminit, (iii) fides ſit habenda; Brunonem tamen Ludolfi filium, Saxoniae orientalis

filia, a monte, vel conditore denominare? *Witekindum* fuiſſe miniſterialem primum de *Wolfrebutle*, quis ſacramento auſit contendere? Vbi nunc Henricopolis eminet, olim voragineſ et paludeſ emortuae erant conſpicuae. Sub Henrico ſeniori, qui a. 1491. gubernationis cepit primordia, palus illa aggerata et habitari coepta. Henrico iuniori habenas regiminis tractante, quas capſiuit a. 1514. habitationum illarum in aggere congeries moenibus cincta. Multitudo illa dicta cum fuit *noua ciuitas*, cui a. 1567. magiſtratus ſingulares dati, et a. 1568. nouum nomen a Duce Iulio tributum videlicet *Henricopolis* in honorem patris Henrici iunioris. Anno 1570. immunitateſ nonnullae, priuilegia, nundinae, tribus, ius braxandi, coquendi panes, cellas vini ac cereuiſiae tenendi poteſtas, macella, pharmacopoeum et inſignia ſenatus Henricopoli impertita ſunt, quae a. 1578. 15. Iul. Rudolfus II. Viennae confirmauit. Anno 1579. 80. 81. locus, das *Gotteslager*, accreuit pro ſede commerciorum. Anno 1584. et deinceps Henricopoli acceſſit, quidquid inter vtrumque locum praebat interuallum, cui tum nomen *Iulius Fridenſtat* inditum. Paulo poſt *Fridenſtadium Iulii* illud in idem cum Henricopoli nomen coaluit. In bello tricennali vrbs haec tribus preſſa eſt obſidionibus. Extrema in annum 1641. incidit. Dux Auguſtus Wolferbytum intrauit 14. Sept. 1642. Armamentarium a. 1613. Henricus Iulius exſtruendum ſuſcepit et Fridericus Vlricus a. 1618. perfecit. Haud procul erat receptaculum equorum et equitantium, ſupra quod olim *rariorum ſedes* inſtructa erat, curante Duce Auguſto in Bibliothecam conuerſa, cuius catalogum primum ipſe idem incomparabilis Princeps elaborauit. Templum vrbis praecipuum, quod *nouum* vocant, a. 1608. ad coronidem eſt perductum. Praefectura Wolferbuttelana eſt omnium ampliſſima, porrecta alicubi ad quatuor milliaria Germanica. Anno 1687. Academia illuſtris Wolferbuttelana initiata eſt, quae ineunte hoc ſaeculo deſiit. Tandem beatae memoriae *ANTONIUS VLRICVS* nouum bibliothecae celeberrimae aedem condere coepit, quam ad ſplendorem praecipuum deduxit et ad vmbilicem filius Dux tanto patre digniſſimus *AVGVSTVS WILHELMVS*, in quam adparatus librorum ante hoſ ſex annos demigrauit. Elogio haec ſingula longe ſunt ſuperiora. Conf. *Meriani* Braunſchweig - Lunenburgiſche Topographie p. 207. ſqq.

- (bbb) *SCALIGERANA* p. 145. ed. Colon. Agripp. a. 1657. 8.
 (ccc) Saxoniae L. IV. c. 27. Metrop. L. IV. c. 14. cui accedit D. *CASPARVS SAGITTARIVS* in Diſſ. de originibus et incrementis Brunſuici a. 1684. 4. Ienae excuſa et habita.
 (ddd) *TANCMARVS PRESBYTER* in Vita Berwardi, c. 34. p. 457. et *AVCTOR VITAE MEINWERCI* c. XI. p. 521. To. I. Leibn.
 (eee) In *CHRONICO FRANCORVM* MSto. p. 82. Monumentorum ineditorum Felleri.
 (fff) *TANCMARVS* l. c.
 (ggg) *IOANNES GEORGIVS ab ECCARD* in *Historia Genealogica Principum ſuperioris Saxoniae* p. 281. 288. Contrarium ſtatuit ſumme reuerendus *RETHMEIER* in *Antiqq. Eccles. Brunſuic. P. I. c. 1.* quem tamen *ECCARDVS* laudat teſtem p. 281. Noto vnum et alterum, 1) Adlatum non eſſe locum ex ſcriptore ſaeculi IX. et X. vnde conſtet liquido, Brunonem Ludolfi filium eſſe conditorem Brunſuici. 2) Ex *historia Henrici Aucupis* et trium Ottonum nihil ſolidi de Brunſuici antiquitate ad Brunonem, Ludolfi filium, trahenda adferri poſſe: 3) Scriptores adiungere Brunoni conditori primo Tanquardum fratrem, quod ipſum repetit ſagaciſſimus *RETHMEIER*, quem tamen Ludolfi fuiſſe filium, merito negatur.
 (hhh) *WERDENHAGENIO* ſententiam illam tribuit *CASPAR SAGITTARIVS* de originibus et incrementis Brunſuici §. 38. p. 16. quae exſtat P. III. c. 2. Operis de rebus publicis Hanſeaticis.
 (iii) In Vita S. Wiberti c. 18. p. 234. To. II. Leibn. *Poſtquam cum ſuis preſbyteris et clericis in BRUNSWICK ſeceſſiſſet, nil veritus eſt paganorum ſacuitiam, corpus, non animam, occidentium.*

entis ducem, verum Brunuici esse conditorem arbitror. (kkk) Otto sane Brunonis frater (III) iam vocatur *Otto de Brunswig*. (mmm) Quantum ad uxorem Brunonis, Comitis Brunswicensis, adinet, ea fuit *Ghisla de Werle*. (nnn) Eam tradunt scriptores fuisse antea nuptam Lippoldo Ernesti Ducis filio, ex quo procreauerit Hermannum Sueviae ducem, et ad postremum tandem Conradum II, regem Germanorum. (ooo) Quam primum vero vetustissimos scriptores, rebus gestis aetate suppare, consulimus, Gisela Conradi II coniugem a Gisela Werlensi, Brunonis uxore, differre coelo toto, satis superque patet. (ppp) Brunonis filius ex Gisela Werlensi erat *LVDOLPHVS* Comes, (qqq) cui Krantzius egregium vrbis Brunswicensis incrementum tribuit. (rrr) Adsignant ei Fabricius, Spangenbergius, Reusnerus, alique uxorem Hildam Flandricam, Balduini II, filiam, tantibus antiquis et genuinis monumentis. Ludolfus genuit *EKBERTVM* et *BRVNONEM*, quorum hic anno 1060 ad villam Niendorf ad Salicam (*Selcke*) ab Ottone [et Wilhelmo fratribus, Thuringiae principibus,] occisus est. Ekbertus in pugna eadem grauius vulneratus vix ac ne vix quidem seruauit vitam. (sss) Eundem institit tramitem fortuna ex parte altera. Vnus enim aduersariorum, Bernhaldi filius, egregius adolescens, ab Egberto interfectus est; reliqui vero tuga sibi consuluerunt. Dissident heic scriptores antiquae aetatis fideique a recentioribus. Veteres vnum nominant Ottonem Brunonis percussorem; recentiores Ottoni addunt fratrem Wilhelmum: Veteres pugnam accidisse memòrant a. 1057, quo Henricus IV, rex, natalem Petri et Pauli Merseburgi celebraturus, principes Saxoniae ad

19.
LVDOLPHVS.
20.
EGBERTVS et
BRVNO.

(kkk) Vide supra p. 76.

(III) Vide supra p. 78. sq.

(mmm) Prouocat *SAGITTARIVS* I, c. §. 40. p. 17. ad *SIFFRIDVM* Presbyterum et *Anonymum auctorem Compilationis Chronologicae*. Posterior locus non extat apud Leibnitium T. II. p. 63. 64.

(nnn) *Chronicon vetus Ducum Brunswicensium* p. 7. *His temporibus* (Henrici II. Imp.) in Brunswick princeps fuit Bruno, qui Comes dictus est - Brunonis uxor fuit Domina Ghisla de Werle, quae eidem genuit Ludolfum.

(ooo) *IDEM CHRONICON* I, c. *Ghisla autem prius habens Lippoldum, Ernesti Ducis filium, genuit Hermannum, Ducem Sueviae. Post Brunonem autem nupsit Conrado II. regi, qui Henrico de Bauenberch successit in regno.* Consentiant *CONRADVS BOTHO* p. 320. et *CHRONICON RHYTHMICVM* p. 27. 28. To. III. Leibn. alique apud *SAGITTARIVM* I, c. §. 57. p. 27.

(ppp) Ernesto seniori, Duci Sueuorum, nupsit Gisela, filia Hermanni Ducis Sueuorum et Burgundicae Gerbergae, non Lippoldo. *WIPPO* in Vita Conradi Salici p. 428. *OTTO FRISINGENSIS* Chronici L. VI. c. 28. p. 132. *DITMARVS* L. VII. p. 415. *HERMANNVS CONTRACTVS* ad a. 1015. Secundo nupsit Conrado Salico, *WIPPO* l. c. Conf. D. *SIMON FRIDERICVS HAHNIYS* in der Reichs-Historie P. II. c. VII. §. 10. p. 249. sqq.

(qqq) *Chronicon vetus Ducum Brunswicensium* p. 7. *Albertus Krantzzius* Saxon. L. IV. c. 27. *Bruno - ex hac coniuge genuit Ludolfum marchionem Saxoniae* et L. V. c. 13. *GEORGIUS FABRICIUS* Saxon. L. III. Hi ad vnum omnes errant in eo, quod Gisela Werlensis fuerit coniux Conradi II, Imperatoris. Duo posteriores in eo alucinantur, quod Ludolfum vocant marchionem Saxoniae. Error ex eo enatus, quod Egbertus I. et II. nepotes Ludolfi fuerint marchiones Thuringiae. Perpauit hunc errorem euitarunt.

(rrr) Saxoniae L. IV. c. 36. *Sub hoc marchione creuit oppidum Brunswicum. Ibi tum ecclesia S. Magni exaedificata et Diui Vdalrici. Item Ludolphus primus fundauit ecclesiam in Danquerode iuxta Brunswicum, quae nunc est inclusa moenibus: instituit Canonicos, ditauit praediis et sanctis Apostolis Petro et Paulo fecit consecrari: quae nunc S. Blasii praefert patrocinium, intra vrbis moenia, et hodie vocant ecclesiam in burgo.* Transcripserunt haec *FABRICIUS* et *SPANGENBERGIUS* pluresque alii. At vnde iam illa hausit Krantzius? De origine templi S. Blasii haereo, quam puto recentiorem.

(sss) Sed Wilhelmus iam occisus est a. 1056. secundum *ANNALES HILDESHEMENSES* To. I. Leibn. p. 731. *Magna caedes a barbaris, qui Luittici dicuntur, in Christianos facta est, quorum quidam gladio, quidam fugientes in aqua perierunt: inter quos Willeham marchio occiditur.* Rectius igitur *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1060. *Otto frater Wilhelmi Marchionis, sed matrimonio impari, matre scilicet Selauica natus, vir acer ingenio et manu impiger ad Regis curiam Merseburg pergens, a Brunone et Egberto Comitibus circumuentus est iuxta villam, quae dicitur Nienthorff secus fluum Salicam, mox Bruno et Otto ambo pleni irarum tam concitatos in se inuicem impetus dederunt, ut uterque alterum primo incurfu equo excussum lethali vulnere transfoderet. Statimque Egbertus, quanquam grauius sauciatus, dolore interemti fratris effertus, Bernhaldi Comitis filium, egregium adolescentem, vix militiae maturum, interfecit.* *LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS* ad a. 1057. p. 323. To. III. Pistor. ed. Struv. *Rex natalem sanctorum Apostolorum Petri et Pauli in Erfenburg (Merseburg) celebraturus erat, eo, quicquid principum erat in Saxonia, ad comitia euocari iussit. Quo dum pergerent, pro sua singuli copia, magna militum manu stipati, contigit, ut BRVN et EGBERTVS, patruelis regis,*

terialium primum de Wolfreht
olim vortages et paludes em
tonis cepit primordia, palus
caante, quas capessunt a. 1514
o illa dicta tum fuit noua ciu
m a Duce Iulio tributum vide
nitates nonnullae, privilegia
iae tenendi potestas, macella, m
a. 1578. 15. 1al. Rudolphus II
creuit pro fese commerciorum
noque locum praebere intrin
tadum Iulii Iud in vtem sua ho
est obliuiscens. Extremi in au
1612. Annunciantium a. 1615. his
perfecti. Haud procul erat receptu
instruere eam, curante Duce Augu
incomparabilis Princeps elabeta
providem est perductum. Praefere
noce militaria Germanica. Anno m
seculo defuit. Tandem beate o
dem eonderecepit, quam ad sple
re dignissimus AVGVSTVS IPI
grauit. Elogio haec singula h
graphie p. 207. 699

ARVS SAGITTARIVS in D
tabita.
CTOR VITAE MEINWERICI
nediorum Felleri.

ncipum superioris Saxoniae p. 3
qq. Eccles. Brunswic. P. I. c. 109
) Adlatum non esse locum ecc
filium esse conditorem Brun
runswici antiquitate ad Brunon
runoni conditori primo Temp
tamen Ludolfi fuisse filium, m
TARIYS de originibus et interio
publicis Halaensis.
suis presbyteri et clerici in 1803
e animum, occulationem.

ad comitia euocari iussit; Krantzius haec euenisse, regnante Henrico tertio, existimat, quem Ludolphi comitis Brunsvicensis facit filium, adiungens geminos aduersarios Thuringiae Wilhelmum et Ottonem. At vero Wilhelmus marchio iam anno 1056. a Luiticiis Slaus cum innumerabili multitudine exercitus Saxonici occisus erat. Fufius haec edisserit et in ordinem redegit *CASPAR SAGITTARIUS*. (ttt) Egbertus nobilissima pugna edita gloriam reportauit satis magnam. Ipse anno 1062. Henricum, regem peradulescentem, tutelae matris Agnetis, suafu Archiepiscopi Colonienfis et adminiculante Ottone, Comite Northeimensi, eripuit. (uuu) Defuncto igitur a. 1067. Ottone, Thuringiae marchione, *Marchiam* seu Marchionatum Thuringiae suscepit Egbertus, quem Lambertus Schafnaburgensis *patruelem regis* vocat. (xxx) Hinc elucet, Comites Brunsvici non fuisse marchiones Brunsvicenses, vel Saxoniae; sed Egbertum priorem et posteriorem marchionatum Thuringiae praefuisse. Vxorem Egberti scriptores vocant *viduam Ducis Ottonis de Swinensfurt*. (yyy) Otto hic erat filius Henrici Marchionis orientalium Francorum, Comitis Hennebergici et Schweinfurti, qui geminum successu temporis matrimonium iniit, vnum desponsatione inchoatum

2X.
Egberti Vxor.

casu inciderent in multitudinem praedicti Ottonis, conglobato agmine ad curtem regiam proficiscentis. Hi praeter causam publicam, priuatis quoque inimicitiis infestissimi illi erant. Nec mora, dato militibus signo ad pugnam, equis subdunt calcaria, et pari utraque pars audacia, paribus odiis in mutua vulnera ruunt. Ibi in prima fronte *BRVN* et *Otto*, ambo pleni irarum, ambo sui regendi immemores, dum hostem ferirent, tam concitatos in sese vicissim impetus dederunt, ut uterque alterum primo incursum equo excussum lethali vulnere transfoderet. Amisissis ducibus, aliquamdiu utramque aciem anceps pugna tenuit. Sed *ECBERTVS*, quanquam grauius sauciis, dolore tamen interempti fratris efferratus, rabido cursu in confertissimos hostes praecipitem se mittit, *Bernhardi* Comitis filium egregie adulescentem, sed vix dum militiae maturum interficit; ceteros languidius, quoniam ducem perdidissent, pugnantes in fugam conuertit. Sic respublica maximo metu liberata est, et Saxones aduentu rebellionis signifero, nihil vterius, quod secus esset, contra regem moliti sunt. *CHRONICON VETVS* ducum Brunsvicensium p. 7. Porro *Ludolfus* genuit *Ekbertum* et *Brunonem*. Hi in *Mersborch* principibus ab Imperatore vocatis, venerunt prope *Neindorff* ad flumen, quod *Salica* dicitur, ubi ipse *Otto* et *Wilhelmus* fratres, principes Thuringiae, hostes eorum occurrunt, et bello commisso *Brunonem* occiderunt; *Ekbertum* grauius vulnerantes. Econtra altero duorum fratrum Principum Thuringiae interfecto scilicet *Wilhelmo*. *Haus Neindorff* ad *Salicam* vel *Selke* est in Ducatu, olim Episcopatu, *Halberstadtensi*, vti etiam fatetur *SPANGENBERGIUS* in *Chron. Saxon.* c. 176. Adnotandum, quod *Ecbertus* et *Bruno* dicantur a *Lamberto patruelem regis Henrici quarti*. Vnde colligitur, *Ludolphi* uxorem fuisse sororem *Henrici III. Imperatoris*, *Conradi II. filiam*, vel *Lambertum* habuisse *Gisellam Werlesensem* pro matre *Henrici III.*, quod posterius fuisse a *Lamberto* existimatum, mihi prius fit vero ab simile. Succurrit inter haec locus ex *MERLANI* Topographia Westphaliae et inferioris Saxoniae p. 185. *Neindorff an dem Flusse Seleke, zwischen Gröningen und Gattersleben im Stifte Halberstadt, dabey anno 1057. zwischen Marggraff Egberten zu Sachsen und Marggraff Otten zu Thüringen eine Schlacht geschehen, darinn dieser Otto und des Egberts Bruder Marggraff Braun geblieben.* Recte *Wilhelmus* omittitur is enim iam a. 1056. interfectus est. *LAMBERTVS* ad a. 1056. p. 322. 323. *Wilhelmo marchioni successit Vdo comes, vir valde industrius, et regi consanguinitate proximus.* Emendandi igitur sunt *KRANTZIVS* Saxoniae L. IV. c. 44. et *CHRONICON BRVNSVICENSE*, qui minus accurate *Wilhelmum*, *Otonis* fratrem, eadem nece defunctum esse tradiderunt.

(ttt) In Diss. de Originibus et Incrementis Brunsvici §. 64. p. 30. lqq.

(uuu) Generatim enarrant illa *HERMANNVS CONTRACTVS* in *Chronico* ad a. 1062. p. 299. To. III. *Pistor.* ed. *Struv.* *SIGBERTVS GEMBLACENSIS* in *Chronographia* ad e. a. p. 838. alique. *Nominatum* Egbertus additur a *LAMBERTO SCHAFFNABVRGENSI* c. a. p. 326. *Ad vltimum Colonienfis episcopus, communicatis cum ECBERTO COMITE et Ottone, duce Bauariorum, consiliis, nauigio per Rhenum ad locum, qui dicitur S. Suiherthi insula* (*Keylerswerth*, vbi *S. Suiherthus* sepultus) venit *Henricum IV.* puerum a matre et Episcopo *Augustano* abstractus. Additur deinde p. 327. *Henricum IV.* nauigio exceptum expauiisse et praecipiti saltu sese in flumen dedisse praecipitem, cui periclitanti de vita *EGBERTVS*, sese immittens saltu in fluvium, saluti fuerit. Memoratu dignum est, hucusque *Brunonem* vtrumque et *Egbertum* a scriptoribus primariae vetustatis dici *Comitem*, nequaquam *Marchionem*.

(xxx) Ad a. 1065. *IDEM* ad a. 1067. p. 337. *Otto Marchio Thuringorum obiit gaudentibus admodum in morte eius omnibus Thuringis, eo quod ipse primus ex Principibus Thuringorum, ut praedictum est, decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset* (*Electori vel potius Archiepiscopo Moguntino.*) et per hoc calamitatem maximam genti suae inuexisse videretur. *MARCHIAM* eius *EGBERTVS PATRVELIS REGIS* suscepit. Hinc vocandus est marchio noster *Egbertus*.

(yyy) *LAMBERTVS* ad a. 1068. *Rex* (*Henricus IV.*) natalem *Domini Goslariae*, necdum sospitate ad plenum recuperata celebrauit, a quo *ECBERTVS MARCHIO* exactis diebus festis digressus, quem se in sua recepisset, modica febre pulsatus terminum vitae accepit. Sed *MARCHIAM* adhuc vivens ad-

qui-

tum cum Machtilde, quod in herba extinctum est; alterum plene contractum cum Immula, seu Irmengardi, ex quo filias quinque inter eas *Eilicam* *Abbatissam* sustulit. (zzz) Immulam hanc, quae etiam Irmengardis et Aemilia adpellata est, nupuisse posthaec Egberto Marchioni, nulla superest dubitatio.

HENRICVS * * * Comes Hennebergicus Marchio Franciae et Schwinfurti. Vx. *GERBERGAM* Marchionissa. Leibn. Scr. Brunsv. T. I. p. 577.

BRVNO * * * Comes de Bruneswich. Vx. Gisle de Werle. *LVDOLFVS*

OTTO COMES de Schwinfurt, fit dux Sueavorum a. 1047. *Annal. Hildesh.* p. 731. T. I. Leibn. *Marianus Scotus* ad d. 2. *Hermannus Contractus et Conradus Vispergensis* ad a. 1048. † 1058. *Chronicon Stederburgense* To. I. Leibn. p. 852. Sponsa Mathildis, filia Bolislai regis Poloniae. Vxor Immula seu Irmengardis.

BRVNO *EGBERTVS* marchio † 1068. Vx. *IMMULA* vidua Ottonis C. de Swinenfurt 1059.

EILICA *IVDITHA* *BEATRIX* *GISLA BER- TA*
CA maritata nubit Marchioni
Abb. 1) Canoni chioni
tissa. Duci Bavariae, 2) Bodo-
ni, nobili Norico, ex quo
nata
Adelheidis

Conradus Filia nupta
† 1105. Godefrido
praema- de Cap-
ture. penberg.
Gothefri- Otto.
dus,

Wig-
manni
Comi-
tis de
Se-
burch
|
Gero
C.

EGBERTVS II. *GERTRVDIS*
† 1090. maritus Henricus
natus cir- pinguis C. de
ca a. 1060. Northeim.

Henricus dux de Limburg, proscriptus ab Henrico IV. a. 1106.

Walera- Agnes. N. N.
nus, vxor Fri- vxor
derici Co- comi-
mitis Pala- tis de
tini de Pu- Arnes-
thelendorp. berge
dorp.

Egber-

quiserat filio suo, tenerrimae aetatis infantulo, quem ei vidua Ducis Ottonis de Swinenfurt pepererat. Cui tamen ipse paucis diebus, antequam vita excederet, repudium scribere cogitauerat, et contra leges et statuta Canonum viduam Ottonis Marchionis (Thuringiae) matrimonio sibi iungere, quod haec elegantior et efferatis suis moribus opportunior videretur, sed mors opportune interueniens nefarios conatus eius interceptit. Liberos *CHRONICON VETVS* ducem Bruntuicensium adiungit Egberto primo p. 7. Ekbertus, Brunonis defuncti frater, qui Marchio dicebatur, genuit Ekbertum et Gertrudim, quae defuncto patre, et fratre a fautoribus Imperii interfecto, hereditatem in Brunswick obtinuit.

(zzz) Otto Comes de Swinenfurt obiit a. 1058. *LAMBERTVS* ad e. a. p. 324. *Otto de Swinfurde*, dux Sueavorum, obiit. Hinc patet natalis circiter Egberti II. et Gertrudis. Conf. *DITMARVS* Annal. L. VII. p. 223. ed. Mad. Nomen matris, et viduae Ottonis detegitur in *CHRONICO FRANCORVM* MSto Mabilionii ad a. 1035. *Otto de Swinforde*, filius Henrici Marchionis de Gerberga matre genitus, Machtildem filiam Bolislai Polonorum sibi desponsauit. *IDEM* ad a. 1036. *Otto de Swinworde*, cogente synodo Triburiensi, Machtildem sibi desponsatam iuramento a se abalienauit. Post hanc accepit uxorem, quae Emilia vel Immula seu Irmengardis dicta fuit, sororque illius Adela dicta nupserat Ottoni Marchioni de Italia. Peperit autem praedicta Immula seu Irmengardis Ottoni quinque filias, quarum ista sunt nomina, Eilica, Iuditha, Beatrix, Gisle, Berta. *EILICA* fuit Abbatissa. Iuditha nupsit Cononi Duci Bauariorum, illoque defuncto accepit eam Bodo quidam valde nobilis, peperitque illi Adelheidem, ex qua Henricus de Lintburch genuit Walrabonem Ducem, qui et Paginus dicebatur, et filias duas, quarum una Agnes nomine nupsit Friderico Comiti Palatino de Puthelendorp, alteram duxit Fridericus Comes de Arnesberge. Beatrix nupsit Marchioni - - peperitque ei filiam, quam Godefridus Cappenberg

nisse, regnante Henrico ter-
centis facit filium, adiungit
m et Ottonem. At vero W.
Status cum innumerabili mi-
ulus haec coeserit et in ordi-
te) Egbertus nobilissima po-
Ipse anno 1052. Henricum
retis, sualu Archiepiscopi Co-
Northheimi, eripuit. (uuu)
marchione, *Marchum* seu *Mar-*
quem Lambertus Schafnabur-
Comites Brunlici non fuisse
Egbertum priorem et postero-
rem Egberti scriptores vocant
hic erat filius Henrici Marchio-
bergici et Schwinfurti, qui ge-
t, vnum desponsatione inob-
tum
ad curiam regiam profectus
tionem illi erat. Nec mora, de
pari aulata, paribus odiis in vo-
iraram, nullo sui regendi im-
deletant, ut utroque alterum p-
tuit, aliquamdiu utramque su-
dolere tamen interempti fru-
Bernhardi Comitis filium ep-
Lauguidis, quoniam ducem p-
a liberata est, et Saxones ad
moliti sunt. *CHRONICON* p.
Brunonem. Hi in Meraborch p-
quod Salica dicitur, ubi q-
nt, et bello commisso Brunoni
fratrem Principum Thuringia-
th in Ducatu, olim Episcopus
xon. c. 176. Adnotandum, quod
quatu. Nunc colligunt, Ludu-
il am, vel Lambertum habuisse
umbro exultatum, mihi prole
apud Westphaliae et in v-
nd Gatterleben in Siffie Haller-
Margraf Otton an Thuringen
Margraf Braun geluften. In
BERTVS ad a. 1056. p. 322. q-
vi consanguinitate proxima. *EN-*
NICON BRUNSVICKENSE, qui a
n esse tradiderunt.
1099
nico ad a. 1062. p. 299. To. I.
thia ad e. a. p. 838. alioque, No-
a. p. 326. Adultimum Coloni
Bauariorum, consiliis, namque
ibi S. Suidertus sepultus) vna
Addeat deinde p. 327. Henricus
ille praecipuum, cui penitentia
temoratu dignum est, hucque lo-
dici Comitem, nequaquam mar-

22.
EGBERTVS
II.

Egbertus adhuc viuus adquisiuerat filio suo *Marchiam* Thuringiae, ac paullo ante excessum suum diuortium ab vxore sua facere meditatus erat frustra. Successit ei filius *EGBERTVS* II, itidem Marchio Thuringiae et Comes Brunsvicensis, qui perperam dicitur *Erkenbertus*, *Marchio Misnensis*, *Dux Saxoniae*. (1) Tunc temporis Sigfridus, Archiepiscopus Moguntinus, totus in eo erat, vt opera et beneficio Henrici IV regis Thuringos ad decimas sibi pendendas adigeret. Thuringi et Egbertus repugnabant. Rex suspectare coepit vtrosque. Thuringi regem per legatos edocent, sese in ipsum arma non sumtuos, sed potius ipsi fore fideles; id autem vnice orare, ne Moguntino ad decimas soluendas fierent obnoxii. Rex, qui causa Moguntini volebat omnia, praesidium Egberti ex oppidis Bichlinga et Schidingo eiecit, ac veluti inundatione quadam repentina obruit impedimenta, quotquot opponi poterant. Marchio Egbertus se et sua regi dedit: Thuringique iussi sunt soluere Moguntino decimas expetitas. Dedit autem marchio, vehementius regio conatui reluctatus, aliquamdiu in custodia est habitus. (2) Anno tandem 1070. Ottone Northheimensi Bauariae Ducatum exuto, bellum in Thuringia recrudit: quam rex ratus sibi potissime vna cum Saxonia obtinere, quo minus ad nutum et arbitrium suum Germaniae regno imperitaret; castella munitissima passim in inuitorum Thuringorum Saxonumque ceruicibus collocavit. (3) Arma igitur aduersus regem adripiebant Otto, dux quondam Bauariae, Vto marchio, Dedi marchio, Egbertus noster, Fridericus Comes Palatinus Sommerfurgensis, Lotharius Comes Supplinburgensis alique, qui regem fuderunt, fugarunt et robur ipsius militare ad occidionem deleuere, Eggeberto promptissime pugnam exordiente et conferente. (4) Rex ipse in culpa erat, quod Eggebertus ad audaciam tantam progrediretur. Etenim marchionatum Thuringiae, Egbertus

berch accepit, habuitque ex ea duos filios Godefridum et Ottonem. Bertam duxit quidam de Principibus Bauariorum, qui agnominatus fuit de munitione sua Lanckesberg (Landesberg) dicta, genuitque ex ea filiam, quae Iuditha dicebatur, quam quidam ministerialis generositate illius conueniens sibi eventu felici coniunxit, peperitque ei duas filias, Iuditham quae FORTIS est dicta, et eius sororem, quam Folradus de Hantorp accepit. Gista fuit sociata Wigmanno Comiti de Seburch genuitque ex ea Geronomem Comitem patrem Wigmanni Archiepiscopi Magdaburgensis et Hartwigam Abbatissam de Gerontothe. Huius Wigmanni Comitis frater erat WILLEHELMVS Comes de Lutisburch, et horum pater fuit CHRISTIANVS Comes frater Gebhardi de Queruorbe.

- (1) CHRONICON HILDESHEMENSE p. 790. To. II. Leibn. Vdo Comes de Aluensleuen constituitur Hildeshemensis Ecclesiae Episcopus ab Imperatore Henrico quarto anno domini 1079. Praefuit autem triginta annis et quinque. Fuit inuisus omnibus Germaniae Principibus ac Episcopis, quod summo studio semper adhaesisset benefactori suo Imperatori Henrico IV. Idcirco Marchio Misnensis et Saxoniae Dux Erkenbertus, conscripto in Episcopum exercitu, totum Episcopatum occupat: Episcopum Hildeshemi obfidet ac ad deditonem cogit.
- (2) LAMBERTVS ad a. 1069. p. 338. Henricus IV. Wormaciae primum cum episcopo Moguntino rem secreto agit eiusque opem ad perficiendum, quod mente machinetur, obnixè implorat: si impetret, se deinceps ei subditum et dicto obtemperantem fore; ad hoc Thuringos armata manu, si aliter nequeat, coactorum, vt decimas sine ulla in perpetuum contradictione persoluant. Adveniente episcopo et pactione utrimque firmata, rex ad publicum refert, sibi cum vxore sua non conuenire - proinde - patiantur aequo animo, discidium fieri - Interea Dedi, marchio Saxonicus, quem viduam duxisset Ottonis marchionis, tertio plus anno defuncti, praedia etiam, quae ille a diuersis dominis beneficii loco habuerat summa vi nitebatur acquirere. Quum nullus daret postulanti, indignitate non ferens, regi, per quem potissimum stetit, ne darentur, bellum parabat, crebrisque colloquijs Thuringos ad societatem armorum sollicitabat: promptum hoc fore sperabat, eo quod rex, archiepiscopum adiuuando, in exigendis decimationibus multum a se auertisset animos eorum. Incitamentum tamen illi furoris vel maximum erat vxor saeuissima. - Tum vero episcopus Moguntinus, tempus se accepisse, ratus, quo per occasionem publici belli priuatum in Thuringos odium vindicaret; infestissimus aderat, regem quam atrocissime rem agere instigabat. - p. 339. Dehinc, ubi res matura visa est, (Henricus IV.) infesto agmine Thuringiam intrauit. Duo ibi castella, quibus marchio praesidium imposuerat, Bichlingun et Schidingen, alterum per deditonem, alterum manu expugnatum recepit. Ceteris illico admonendus erat exercitus. Sed marchio, aduertens, nullo loco vel munitione sustineri posse impetum regis, incisa spe resistendi, se suaque omnia dedit. - Dedi marchio, aliquamdiu habitus in custodia, adempta possessionum et reddituum non modica parte, dimissus est. MONACHVS HERVELDENSIS ad. c. a. p. 388. Conf. IOANNES MAVRITIVS GVDENVS Histor. Erfurt. L. I. p. 21. lqq.
- (3) LAMBERTVS ad a. 1070. p. 341. 342. et ad a. 1071. 1072. 1073.
- (4) Inter eos, qui arma in Henricum IV. a. 1073. corripuerunt, refertur Egbertus marchio Thuringorum puer adhuc infra militares annos. LAMBERTVS ad a. 1073. p. 356. MONACHVS HERVELDENSIS ad e. a. p. 399. PAVLVS LANGIVS in Chronico Citicensi p. II43.

ERVATORIBVS

lucio Marchiam Thuringiae... ore sua facere meditatus... itidem Marchio Thuringiae... Eribertus, Marchio Misnensis... Archiepiscopus Moguntinus... nici IV regis Thuringos ad de... Egbertus repugnabant, per... m per legatos edocent, sese in... re fideles; id autem vnice orat... tibus obnoxii. Rex, qui cauti... ti ex oppidis Bichlinga et Schi... repetina obruit impedimenta... tus le et sua regi dedit: Thu... mas expetitas. Dedit autem... stus, aliquando in custodia est... iorthemensi Bavariae Ducatum... m rex ratus sibi potissime vna... et arbitrium suum Germaniae... n in inuitorum Thuringorum... n igitur aduersus regem ad... marchio, Dedi marchio, Eg... merleburgensis, Lotharius... aderunt, fugarunt et robor... to promptissime pugnam es... a erat, quod Egbertus a... chionatum Thuringiae, libe...

Bertam dicit quidam de Pro... berg (Landenberg) dicta. g... venerabili illius commentum s... TIS est dicta, et eius sorore... miti de Seurech genitrici... et Harivigam Abbatissam d... James de Lutibarch, et h... p...

Comes de Aluencleuensi confutatio... anno domini 1079. Praefatus anno... ceptibus ac Episcopis, quod summo... Marchio Misnensis et Saxonia... occupat: Episcopum Hildebrandum...

omnes cum episcopo Myrameno ro... r, eorum impiorum: si impetret... si armata manu, si aliter neque... ant. Aluente episcopo et pacem... on conuenire - proinde - patiens... quam videlicet duxisset Ottoni... si domini beneficii loco haberi... eritatem non ferens, regi, per qu... tis Thuringiae ad societatem au... vscopum adiuuando, in exequi... m tamen illi furoris vel maxime... e accepisse, ratus, quo per uic... fsums aderat, regem quem au... est, (Henricus IV.) infesto quom... imponerat, Bachelingus et lo... e. Ceteris illico adiuuando et... eri posse impetum regis, incu... labitur in custodia, adempta p... HERVELDENSI ad c. 2. p. 111... 1. 149.

Egbertus marchio Thuringorum... 6. MONACHVS HERVELDENSI

berto ademptum, Henrico cuidam contulerat, erepturus, quae Egbertus defendebat, castella Thuringica, et in eis egregium Glici seu Gleichae munimentum. Egbertus igitur 1088. in vespera natalitiae Domini diei castrum illud obsidione liberauit, caesis quamplurimis ex exercitu Caesaris, qui, insignibus regalibus in manu Egberti relictis, vix persequentium manus effugit. (5) At non eadem vbique fuit partium fortuna. Egbertus enim, Hen-

(5) CONTINuator LAMBERTI ad a. 1089. p. 426. Sextum bellum committitur iuxta Glichin, castellum in Thuringia, inter Henricum Imperatorem et Eckibertum, marchionem, in quo Burchardus, Losannensis Episcopus, occisus est. Eckibertus marchio iuxta aquam, quae dicitur Selicha, in molendino quodam miserabiliter interfectus occubuit. DODECHINVS Abbas in Appendice ad Chronicon MARIANI SCOTI ad a. 1089. p. 657. 1q. To. I. Pistor. ed. Struv. Anno 1089. Henricus rex, memor iniuriae, quam sibi Egbertus anno praeterito, marchio apud Marsburg, fecerat, marchiam Orientalem ei auferens Henrico cuidam contulerat: congregato exercitu quam plurimo, Glico (Gleichen Thuringiae castrum, cuius supersunt rudera) castrum eius valde munitum, quod est in Thuringia, iuxta Erpbesfort ad Occidentem situm, in vigilia assumptionis Mariae obsidione circumvallatur, et usque ad natiuitatem Domini obsidebat. In cuius exercitu Dux MAGNVS cum multis aliis nobilibus aderat. In vigilia autem natalis Domini, quae in die dominica tunc euenerat, circa vesperam sole ad occasum declinante, et exercitu, quae necessaria erant, praeparante; speculatores venerunt, dicentes, marchionem cum magna multitudine appropinquare. Conturbatis ergo tali nuntio omnibus, armaque, cum festinatione adripientibus, EGGBERTVS MARCHIO, ut erat audacissimus, super inermes, ut turbo vehemens cum suis irruit, et caedis initium ipse signifer et dux exercitus sui fecit. Facta est itaque concertatio dura et usque in profundissimam noctem deducta. - De exercitu regis multi sunt occisi, quamplurimi captiuati, innumerabiles vero vulnerati, praeda magna sublata, oppidum Glico cum gloria obsidione liberatum. Henricus igitur victus fugam arripuit. EGGBERTVS autem victor existens, persecutus regem, quoscunque inuenit de exercitu eius, cepit, vulnerauit et interfecit. CHRONICON HALBERSTADENSE ad a. 1088. p. 129. Huius (Thitmarii Episcopi Halberstadenensis) temporibus quidam MARCHIO ECBERTVS nomine, Imperatoris Henrici consanguineus, in Saxonia eisdem Imperatori rebellis fuit: unde a quibusdam Imperatoris fidelibus in quodam molendino gratia pausandi iuxta aquam, quae dicitur Gelscha, deprehensus, turpiter est occisus. Anno Domini 1089. bellum committitur iuxta Gelschen in Thuringia, in die Dominica, vigilia Natalis Domini, inter Henricum Imperatorem et ECBERTVM MARCHIONEM, in quo Burchardus Episcopus Losannae, Sigerninus Colonienfis, Otto Ratisbonensis Episcopi occisi sunt. PAVLVS LANGIVS in Chronico Citiuenti ad a. 1147. To. I. Pistor. ed. Struv. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1089. p. 140. b. BERTHOLDVS CONSTANTINENSIS ad a. 1088. 89. p. 361. 362. Saxones factione Egberti Marchionis Henrico rebellauerunt, eumque ablatis sibi regalibus insignibus, de obsidione cuiusdam munitiois, in quemdam montem - fugarunt - Henricus perditis regalibus insignibus vix de manibus insequentium eripitur. ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1089. p. 732. Bellum iuxta Glichin (Glichin) castellum - inter Imperatorem Henricum et Egbertum Marchionem in vigilia domini die dominica. Conf. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1089. p. 270. et CHRONICON STEDERBURGENSE ad a. 1090. p. 853. Quantum ad tempus praelii adinet, animaduertendum est, olim, immo adhuc sub Carolo V. Imperatore, annum coepisse a die Iesu Christi festa, qua natalem eiusdem seruatoris celebramus. Annus igitur 1088. ad finem defluxit instante vigilia natalium Iesu et festo natiuitatis Christi inchoato inchoatus est annus 1089. AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 218. To. I. Freher. In Thuringia dimicatum est in ipsa natiuitatis domini vigilia, quae tunc obuenerat die dominica, quando terminum abiecit annus ab incarnatione domini MLXXXVIII, Consentit DODECHINVS. Ceteri paulisper aberrarunt. Origo huius dissidii bellique ciuili ex historia superiorum annorum est deducenda. Egbertus a. 1073. confederationis, quam Saxones et Thuringi Goslariae confauerant, fuerat particeps et socius. Hac de causa Imperator ei marchionatum Misniae, quae tum orientalis vocata, abstulit, et eam ad Ducem Bohemiae Wratislaum transduxit. At vero Egbertus, iniuriae eiusmodi, ut opinabatur, impatiens a. 1076. recuperauit armis victricibus Marchionatum ademptum, inuito Caesare, LAMBERTVS ad a. 1077. p. 419. Quoniam Rex Duci Bohemico Marchiam Misnensem - dederat, Ecbertus Marchio, cuius eadem Marchia erat - puer longe adhuc infra militares annos, - adiuncti sibi Saxonibus Missenen perrexit, omniaque castella, quibus Dux Bohemicus praesidium imposuerat, adnota militari manu recepit, suosque milites, qui desineps contra omnem hostium irruptionem indefessi excubarent, imposuit. Quo facto maiores spiritus sumserat Egbertus, adeo ut Imperator, ipsum sibi suoque diademate Imperatorio ac regali insidiari, publice profiteretur. DIPLOMA HENRICI IV. ad a. 1077. apud WILHELMVM HEDAM p. 139. inter alia: Haec sententia - super Egbertum quondam Marchionem dicta est, ut quod in nos exercere non timuit, in se recipiat, videlicet ut in regno partem non habeat, qui nos integro regno priuare laborat. Interposita tamen hisce simulatibus est qualiscunque reconciliatio. DIPLOMA HENRICI IV. aliud loco excitato: Vniuersis Dei nostrisque fidelibus - notum esse volumus, qualiter nos Egberto Marchioni rebellionem, quam ipse adhuc puer cum ceteris Saxonibus aduersum nos exercuerat quum adrequiendam gratiam nostram humiliatus fuisset, respectu aetatis eius - indulimus. Vulnerum autem leuiter curatum et cicatrice aegre obducta recruduit. Ad annum circiter 1080. Egbertus nec Caesaris nec Saxonum Thuringorumque inter sese discordantium partes amplectebatur. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 146. Eckibertus Marchio cum sua legione neutri parti accedens - lentus sedebat. Ancipiti autem periculo preliis modo has modo illas partes sequi coepit, liberaturus prouincias suas a calamitosis belli euentibus, AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 216. Saepo - iunior Egbertus contra regem coniu-

Henrico alteri marchioni armis inlatis, victus fugatusque est: et in commune Principum Saxoniae odium incidit. (6) Collectis tamen copiis animoque, terras episcopatus Hildesheimensis incendiis rapinisque inuasit, Hildesheimium arctissima pressit obsidione et vbique magnitudinem animi ostendit. (7) Quem vero tot heroës deuincere et in laqueum adlicere nequibant, *dux femina facti ADELHEIDIS* Quedlinburgensis et Gandersheimensis Abbatissa, Henrici IV soror, per insidias adgressa est, et immissis percussoribus in mola prope Brunswicum, *Eisenbüttel* dicta, occidendum a. 1090. curauit. (8) Marchionem hunc commendabant proceritas

corpo-

rauit, saepe etiam sese a consurorum societate ad regem conuertit, et nunc harum, nunc illarum, partium fuit. Quum autem Imperator Saxoniae vires penitus prostraturus esset, et nil eorum praefaret, quod ad angustias proiectus promiserat; vicinorum et Saxoniorum Principum fuit, communi potius libertati quam ambitioni Caesaris fauere. Quare anno 1085. Egbertus, Saxones suos promissis inanibus lactari, indigne ferens, mouit lacertos cum Saxonibus in Henricum ipsum, regem. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1085. p. 100. Saxones pacem petunt et impetrant, pacti, quod omnibus - rebellionem proscriptis sua restituantur. Quod quia factum non est, iterum rebellant, in centore praeceteris Egberto Comite. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1085. p. 269. Recepto a Saxonibus pacifice Henrico, quidam Egbertus Marchio - - armis strenuus et animosus atque distissimus, iterum in Saxonia contra regem tyrannidem suscitauit. HENRICVS IV. in Diplomate apud WILHELMVM HEDAM p. 139. 140. Egbertus denuo, non ratione, non aliqua indictus vel iusta vel probabili causa, sed solo superbiae spiritu elatus, contra pietatem, iustitiam, fidem, et facta nobis sacramenta fidelitatis, non solum honorem, sed et vitam nostram impugnare conatus est. Adeo ut reconciliatos nobis Saxones et Thuringos, quocumque potuit, aduersus nos concitaret, et erecto sigillo Saxoniam et Thuringiam, nobis quam obtinere iurauerat, prohiberet. Eo ipso sectabatur Egbertus Hermannum nouum regem, paulo ante creatum. Accedebat, quod Henricus bona Egberti proscripta haud profusus restituisse, vti quidam dicitabat Egbertus. SIGEBERTVS l. c. Negabat id Caesar. HENRICVS IV. in Diplomate l. c. p. 139. Egberto - rebellionem - - indulgentissimus, sua sibi misericorditer et restituentes, et alia superaddere meditantes. Videtur tamen Egbertus Hermannum secutus, potius ad placendum aliis, quam suomet arbitrio, siquidem fauore singulari eum haud prosequeretur, diadema regium sibi inuidens quam alteri, BERTHOLDVS CONSTANTIENTIS ad a. 1087. 88. p. 360. Hermannus rex (Henricum) cum tanta multitudine Saxonum insecutus est, ut facillime ipsum cum omnibus suis obtineret, si non dolo Egberti Comitis euasisset. Hic nempe Comes gloriae domini sui Heremanni Regis multum inuidens - - concepit animo - (EVM) regno priuare. - - Heremannus Rex natiuitatem domini in Saxonia celebravit, ubi et Egbertus Comes se regnum affectare manifestauit, sed in cassum. Nam Principes regni ei assentiri noluerunt, immo tanto firmiter Regi (HERMANNO) deinceps adhaerere coeperunt. Tantum nihilominus effecisse videtur Egbertus, vt a. 1088. Saxones Hermannum illum e terris suis deturbarent. Hartwigus, Archiepiscopus Magdeburgicus, et Bucco, Halberstadtensis praeful, Ecberti spem inflabant solita vanitate, sed minus serio. AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 216, 218. Hartwigus atque Burchardus auerterunt animum Marchionis (Egberti,) ne seruaret pacis factum ab eis in spem regni adductus, quoniam vt Rex eorum futurus esset, interposita sua fide promiserunt ei - - Postquam Egbertus Marchio decepit Imperatorem - - deinde et ipse pariter deceptus est, quoniam Episcopi eum fecerunt, non ei donantes regnum, quod promiserunt. Haec molimina Egberti non poterant non displicere Imperatori, quare, vt ante demonstratum, hic illi Misnensem Marchionatum abstulit, translatum in Henricum quemdam. Inde inuisiones mutuae, Egberti in Henricum IV. et Caesaris in Egbertum.

- (6) AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 218. Non diu circa Egbertum Marchionem ultio diuina cessauit, quoniam quum ipse Henricus alteri Saxonum marchioni arma intulisset, plurimis suorum amissis victus, de praelio aufugit, ac deinde quum fuissent manus omnium principum Saxoniae contra eum, et manus eius contra omnes - - occisus est.
- (7) CHRONICON HILDESHEIMENSE in Vita Vdonis Episcopi p. 746. Egberto Marchione Episcopatum nostrum incendiis ac rapinis atrociter inuadente, et muros urbis grauissima obsidione coarctante - - Episcopus ob tutelam sui et defensionem ecclesiae decimas, quae omnes fere illi vacabant, aliasque ecclesiae possessiones coactus est militibus impertiri.
- (8) BERTHOLDVS CONSTANTIENTIS ad a. 1090. p. 363. Egbertus Marchio de Saxonia - - dolo cuiusdam Abbatissae a Quintileninburc sororis - Henrici regis - per insidias occisus est. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1090. p. 102. In Saxonia Egbertus Comes, dum fideles Imperatoris bello insequitur, et ipse perimitur. ANNALES HILDESHEIMENSES ad a. 1090. p. 732. Egbertus marchio occisus est. AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 218. Annus tunc erat ab incarnatione Domini M. nonagesimus, quando occisus est - Marchio Egbertus. Fallitur CHRONICI STEDERBURGENSIS auctor, qui annum definit sequentem p. 853. To. I. Leibn. Abbatissa illa fuit Adelheidis soror regis, quae anno 1071. interfuit dedicationi aedis S. Stephani Halberstadtensis. CHRONICON HALBERSTADENSE p. 125. Aderat etiam cum iucunditate quartus Henricus rex, indumentis regalibus insignitus. - Adfuit quoque dedicandae Dei aulae Serenissima Domina Bertha regina cum praecleara matertera sua Irmengarde Ducissa, et sorore regis Adelheide, Quedlinburgensis ecclesiae Abbatissa. Obiter adnoto, Adelheidem primam, Beatricem, et Adelheidam II, Abbatissas Gandersheimensis ac Quedlinburgensis ecclesiae, de gente Imperatorum Franciae orientalis procreatas fuisse. Adelheidis prima fuit soror Contadi II, Imperatoris. CHRONICON QVEDLINBURGENSE ad a. 1025. p. 296.

Rex

ERVATORIBVS)

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

corporis, (9) animus ab ineunte aetate intrepidus (10) et magna concupiscens, (11) minus obstinatus, et vltra modum flexibilis. (12) Collegium S. Cyriaci est institutum ab Egberto et conditum, cui ipse dedit dono molam, in qua interiit. (13) Corpus ipsius vxorisque in aede S. Cyriaci tumulatum, et ante hos circiter triginta annos in templum S. Blasii translatum est. Quum tumulus ipsius effoderetur, cranium vestigia ictus, quo extinctus est, accurate satis praebuit conspicienda. (14) Interfecto Ecberto II, vni-

Rex filiam unicam vnice dilectam, dilectae ac adoptivae sibi et SORORI, Adelheidae videlicet Abbatisae (Quedlinburgensi) nutriendam transmittunt. Mox quoque percepto Dominae Beatricis adventu, praefata Imperialis Abbatisa, - - laeta Quidelingeburgensem metropolim secum duxit. Quo vero honore, ut regiam decuit prolem, - suscipiatur - scire aut facundia in dicendo nulla suppetit. Pater autem Conradi fuit Hezilo Dux Franciae, mater Adalberta (i.e. Adelheida) soror Gerhardi Comitis Alsatici. Quare autem dicitur Adelheidis soror adoptiva Conradi II? Si fuit germana eius, eodem scilicet patre nata, certe vterina non exiitit foror. At Gerhardi frater dictus erat Adelbertus, et soror Adelberta; veritati igitur consentaneum est, Adelheidem seu Adelbertam Abbatisam matre cognomini vsam. Restat igitur, ut Conradus II, et Adelheidis eadem matre, non eodem patre, sint geniti. BEATRIX fuit filia Henrici III, ex Cunihilde seu Cunigunda, quae ex Canuto rege Danorum nata, a. 1036. Nouiomagi ducta in vxorem et a. 1038. vita defuncta fuit. De Beatrice WIPPO p. 442. Regina Chunnelindis coniux Henrici regis - - quasi in limine vitae ingressu mortis occubuit, relinquens tantummodo solam filiolam ex Rege, quam postea pater Christo desponsans in Abbatisam consecrari fecit. LAMENTATIONES Capituli Gandersheimensis ad Paschalem II. ei sororem Adelheidem successisse tradunt. Post obitum eius (Beatricis) soror eius A. successit in eundem locum, quae iterum multum militibus suis erogavit. Sed non soror proprie, sed fratris filia fuit, vti ex Bertholdo Constantiensi et Chronico Quedlinburgensi demonstrat. Facile patet ratio, cur Abbatisae ex gente Francorum regali ortae milites alere debuerint, siquidem in bello Saxonico Francis ac Henrici IV. fautoribus, multoque magis agnatis, illatae sunt noxae calamitosissimae. Episcopus autem Hildesimensis et Abbatisae Gandersheimenses fecuti sunt perpetuo partes Francorum, Quare nullum est dubium, quin praediis fundisque Gandersheimensibus Egbertus II, fuerit infestissimus, eaque de causa odium Adelheidis II, in sese concitauerit.

	Adalberta
	Vx. Hezilonis
	Conradus II. ADELHEIDIS I.
	Imp.
BEATRIX	Henricus III.
	Henricus IV. ADELHEIDIS II.
	Henricus V. ADELHEIDIS III.

is fugatusque est: et in con
6) Collectis tamen copiis an
incendis rapinisque intualit
t vbiq; magnitudinem animi
scere et in laqueum adlicere
IS Quedlinburgensis et Gm
per insidias adgressa est, et in
m, Eysenbittel dicta, occiden
ne commendabant proceritas
corpo
... et nec harum, nec illarum,
procurator esse, et vltimum praefat
... Primum fuit, communi
... Egbertus, Saxonum lona promissa
... Henricum ipsum, regem, SIGEBER
... et impetrant, pater, quod vniu
... est, iterum rebelles, incedere pra
... p. 269. Recepto a Saxonibus pacis
... amfuis atq; ditionis, vltimum in Sa
... diplomate apud WILHELMUM HE
... vel iusta vel probabili causa, sed
... facta nobis sacramenta fidelitatis,
... Altes vo reconciliatos nobis Saxoni
... filio Saxoniam et Touringiam, to
... Hermannum novum regem, pu
... had prolixo relictisset, vti o
... HENRICVS IV, in Diplomate
... riter et resistentes, et alia in
... potius ad placendum alius, qu
... ur, diadema regium sibi misit
... 7. 88. p. 160. Hermannus rex
... se ipsum cum omnibus suis vni
... domini sui Hermannus Regu no
... natus Rex natiuitatem dominu
... nensestavit, sed in cassum. Non
... ERM. ANNO) deinceps aduener
... 088. Saxones Hermannum illu
... us, et Boico, Halberstadeni pu
... TOR APOLOGIAE pro HENRICO IV.
... archiducis (Egberti) ne seruari pati
... futurus esset, interposita sua hu
... - - deinde et ipse patris discip
... ad praesentem. Haec mollissima Eg
... tratum, hic illi Misenensem Mar
... nes montuae, Egberti in Henricum
... ca Egbertum Marchionem alio
... hioni arma intulisset, plerumq;
... natus omnium principum Saxo
... 746. Eberth Marchione Episcopo
... s grandissima obsequio curantissi
... mones sere illi vacabant, aliq;
... certus Maritus de Saxonia - -
... per insidias occisus est. SIGEBER
... ones, iam fideles Imperatoris
... ad a. 1090. p. 712. Egbertus vo
... 8. Annus tunc erat ab incarnatione
... Fallitur CHRONICI STEPHANI
... lebri. Abbatisa illa sui Adelhe
... thani Halberstadiensis. CHRONIC
... ortus Henricus rex, indomito
... na Domina Bertha regina cum pu
... de. Quedlinburgensis occisus do
... dan II, Abbatisa Gandersheimen
... centralis proceritas fuisse. Adelhe
... LINBURGENSE ad a. 1035. p. 10

- Occisus est Egbertus in molendino quodam Eysenbittel ad Brunuicum. Hoc curate demonstraui Ven. RETHMEYER in Braunschweigischer Historie P. I. c. 3. p. 53.
- (9) RETHMEYER l. c. Es soll sonst dieser Egbert ein grosser starcker Herr gewesen seyn, wie dann sein vnd seines ehelichen Gemahls Contrefait, so an der Mauer der grossen Kirchen gesehen worden, sehr gross gewesen. Als im Jahr 1545. dieses Stifft (S. Cyriaci) zerstoret, ist sein Grab eroffnet, da man vnter dem Altar Gebeine einer Langen Persohn in einem steinernen Sarge gefunden, wovon die alten damals lebenden Leute gesagt, dass daselbst der Herr begraben sey, der diese Kirche gebauet.
- (10) Nam arma iam tractauit, quum puer adhuc esset infra militares annos. LAMBERTVS ad a. 1073. p. 356.
- (11) Concupiuit enim regnum.
- (12) AVCTOR APOLOGIAE pro HENRICO IV. p. 216.
- (13) MEMBRANA S. BLASIANA: Anno domini 1090, obiit Ecbertus Marchio, fundator Cyriaci Martyrii. CONRADVS BOTHO in Chronico picturato ad a. 1090. p. 330. In duffem Tare sande de Keyser vt Vorreders, de scholden syn gemach Marggreve Eggebrecht morden. Duffe Vorreders gyngen to Marggreven Eggebrecht vnde morden syn Gefinde, so toch de Marggreve vt vnde benachtete in syner molen, dat nu Aysenbittel heyt, in dem Slape morden duffe Vorreders Marggreven Eggebrechte, vnde wart begraven upp den barch vor Brunschwick. RETHMEYER l. c.
- (14) Ven. RETHMEYER l. c. pergit: Derselbe Sarg mit den Gebeinen ist noch etwa vor 18. Jahren, wie die Fundamenta vnd Grundsteine der ehemaligen Kirchen ausgegraben worden, wieder gefunden und aufgemacht, da denn noch einige noch lebende Personen bezeugen, die gehauene Wunde in der Hirnschale noch damals gesehen zu haben. Die Gebeine sind zusammen in einen neuen Sarg geleyet, vnd bey der Gertrudis des Marckgrafen Schwester, in die Kirche S. Blasii beygesetzt, auch mit einem neuen Leichenstein verwahret worden. Successit ei Gertrudis. CHRONICON VETVS Ducum Brunuicensium p. 12. ed. Mader. Gertrudis defuncto patre, et fratre a fautoribus imperii interfecto, hereditatem in Brunswick obtinuit. - Et p. 13. Gertrudis nupsit Comiti Hinrico, qui Pinguis dicebatur, qui fuit filius Ottonis de Northeym, Ducis quondam Saxoniae. (intellige per modum procuratoris) CONRADVS BOTHO l. c. p. 330. et ALBERTVS KRANTZIUS Saxon. L. V. c. 44. Egberto occiso, Henricum IV. occupasse, tradunt, Brunuicum. Videtur Imperator haud admodum diu tenuisse id oppidum. Hisce subitico, quod Egbertus in Flesia etiam bona et fundos possederit, quibus dum tuendis intentus esset Hen-

K k k 2

23. Gertrudis heres, Lotharii Saxonis vxor. ca comitatus Brunuicensis heres superfuit *GERTRVDIS*, Ecberti I filia, Ecberti II soror, nupta Henrico Pingui seu Crasso, Northeimensi Comiti, et mater *RIKENZAE*, quae comitatum vtrumque ad maritum Lotharium ducem Saxoniae transtulit. Scopus meus me admonet, vt stemma Lotharii in tabula repraesentem. In eo enim deprehendi *Christianum Comitem*, aduocatum ecclesiae Gandersheimensis sub Adelheide I, quem anxie perquisiui et ruspatus sum, ac tandem inueni.

BRUNO de Quersfurt (15)

Vxor Ida

S. Bruno	<i>GERHARDVS</i>	<i>CHRISTIANVS</i> Comes (16)
<i>BVRCHARDVS</i> , Vx, Oda filia Dieterici foror Milonis Comitis	Ida, maritus N. N. <i>GERHARDVS</i> † 1075. Vxor Ita filia Ducis Sueviae Ottonis, nep- tis Mathildis, fororis Ottonis III. <i>LOTHARIVS</i> II. dux Saxo- niae et Imper. Vx, Rikenza,	Wigmannus Co- mes de Seburch Vx, Gisla filia Ot- tonis C. Schwein- furtensis Gero Comes Wigman- nus Archiep. Magdeburg. † 1193.
Conradus Archiep. Magdeburg.	Burchardus Burggravius Magdeburg.	Hartwiga Abbatissa Gernro- denfis.

24. Domus Wel-
fica.

Superfunt Duces Saxoniae ex gente Guelfica, qui aduocatos ecclesiae Gandersheimensis collegiatae egerunt. Augustissima et Serenissima progenies Guelfica originem, quantum ad stirpem masculam adinet, sumfit ex Marchionibus Ateftinis, seu de Este. Horum enim e numero fuit *AZO*, qui paullo ante saeculum vndecimum Cunizae seu Cunigundae fidem dedit coniugalem, et ex ea suscepit *Welfonem* seu *Welfum*, qui a. 1071. a rege Henrico IV ducatum Bauariae adsecutus est, et filium habuit eiusdem nominis *Welfum* alterumque *Henricum nigrum*, patrem *Henrici superbi*, auum *Henrici Leonis*. Ex hisce emendandus est *naeuus*, p. 87. supra a typhotheta admissus, qui minus recte *Henricum nigrum* constituit, abusu vncinuli, filium *Welfi*, Ducis Carinthiae. Praemittemus *Cunizae maiores*, decurrendo ad initia vsque saeculi noni. Deinceps eisdem subtexturi sumus *Cunizae* et *Azonis* genus, donec ad primum Ducem Brunuicensem peruenerimus. Originem Guelforum ex *Agilolfingis*, *Warino* et *Isenbardo*, deriuare non videtur operae pretium, nam legem mihi dixi, quae iubet incerta, dubia et plane falsa, nisi veritati minentur exitium, omittere. Auctor *Chronici Weingartensis* vltra *Caroli Magni* tempora non adfurgit, licet summo labore circa finem saeculi XII. plurimos perperit codices. Ipse enim, *Generaciones*, inquit, *principum nostrorum summa diligentia inuestigantes, ac multum in diuersis Chronicis, Historiis, siue antiquis privilegiis quaerendo laborantes, nullum nominatim ante Guelfonem Comitem, qui tempore Caroli M. fuerat, inuenire poteramus. Necessario igitur generationis huius seriem ab eodem incipere oportebat, WELFO I floruit aetate Caroli Magni, dictus*

25. *WELFO I.*

Henricus Pinguis, anno 1106. in Norden haud procul Auriaca interfectus est. Id patet ex *DIPLOMATE HENRICI IV.* apud *WILHELMVM HEDAM* in *Historia Episcoporum Ultraiectinorum* in *Vita Conradi Episcopi* p. 140. Ex beneficiis (Ecberti II.) B. Martino ad Ecclesiam Traiectensem - - quendam Comitatum Frisiae nomine *Oostrogowe*, et *Westrogauwe*, cum omni iure et utilitate, quam *Egbertus* in hoc Comitatu habuit, in proprium tradidimus. Egberti quoque erat *Stavern*. *DIPLOMA* eiusdem *Henrici* aliud p. 139. De bonis iusto iudicio (Ecberto) ablatis, B. Martino speciali *Traiectensis ecclesiae patrono* - - Comitatum quendam de *Stavero* in proprium tradendo firmauimus -

(15) Brunonis per filium *Gerhardum* genealogiam concinnauit ex *CHRONOGRAPHO SAXONE* ad a. 1009. p. 221. *ANNALISTA SAXONE INEDITO* To. I. Leibn. p. 577. et *MAGDEBURGENSI CHRONICO* p. 328. To. II. Meibom. celeberrimus D. *SIMON FRIDERICVS HAHNIUS* in *der Reichs-Historie* P. III. c. 4. §. 1. p. 170. 171.

(16) Brunonis per *Christianum* comitem genus et profapiam addidi ex *CHRONICO FRANCORVM MS.* Mabillonii ad a. 1036.

etus nunc Comes nunc Dux et quidam *Baioariae*. (17) Possedit praedia hereditaria ad lacum *Botanicum*, et in primis castrum *Botanum* (18) vel *Potirum*, *Boden*, vnde lacui adhaesit nomen. Vxor eius fuit *nobilissimi generis Saxonici Hegehwich*, (19) filia Brunonis, et Egberti, qui Ludolfum genuit, soror, (20) ex qua suscepit *ETHICONE M* et *IVDITHAM*, (21) alteram Ludouici Pii coniugem a priuignis misere tractatam. Ethico seu Eticho progenitorem suum in possessione herediorum excepit. Vxorem eius ignorant veteres. Praecipuum id est, quod a nexu seu beneficio feudali bona tenuerit libera. Filium ipsius vocant scriptores *HENRICVM cum curru aureo*. Hic insciente patre in aulam Imperatoris concessit, et comes itinerum eius fuit, inductus tandem, vt beneficii loco partem *Bauariae superioris*, iureiurando fidelitatis obstrictus, acciperet. Qua clientela pater, *iratus, nobilitatem suam et libertatem nimis esse declinatam*, (22) eo percussus est stupore, vt consilium caperet videndi nunquam amplius a se filii, et permotus indignatione, adsumtis comitibus duodecim, fecederet habitatum *infra montana ad villam, quae dicitur Ambirgo*. Sundheimius, intelligit *Ambirgow* in *Bauaria*, quod *Conradus Vrspergensis Amergow* vocat. Locum illum vulgo quaerunt Geographi nostri ad *Ambram flumen*, *Emmer* accolis dictum, qui *Paderbornensem Episcopatum* perfluit, partem comitatus *Lippiensis* ab ortu stringit, et tandem, iuxta oppidulum *Lude pergens*, comitatum manat per *Pirmontanum*, petiturus depressiora loca, per quae in *Visurgim* sese exoneret. Huc ad exemplum aliorum vir experientissimus *SELPVS* collocat *Ambrones*, quorum penes Geographos antiquos latinos et graecos fit mentio. Qui autem *Strabonem*, *Eutropium*, *Plutarchum*, *Epitomen Liuii* et *pogum Ambronicum* inspexerunt curate, *Ambrones*, *Helueticorum* fuisse gentem, non negabunt. *CHRISTOPHORVS CELLARIVS* (23) mecum sentit, qui opiniones recentiorum a se fuisse heic expensas distincte docet. *Miror, Virum*

26.
ETHICO

- (17) *AVCTOR VITAE LVDOVICI* p. 373. *Ludovicus (Pius) suorum voluntati satisfaciens et vndequaue adductas procerum filias inspiciens, Iudith filiam WELFONIS NOBILISSIMI COMITIS in matrimonium iunxit. THEGANVS §. 23. Ludovicus accepit filiam Welfi Ducis, qui erat de nobilissima stirpe Bauarorum, et nomen virginis Iudith, quae erat ex parte matris nobilissimi generis Saxonici, eamque reginam constituit. MARIANVS SCOTVS ad a. 821. p. 637. To. I. Pittor. ed. Struv. Ludovicus Imperator Iudith filiam WELFI DVICIS BAIOARIAE reginam sibi sociavit.*
- (18) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 7. p. 784. To. I. Leibn. Hic denique *Guelf (III.)* subiuuenili aetate, quum esset in castro *BOTAMO*, morbo correptus est. *LADISLAVS SVNDHELMIVS* in *Historia de Guelfis* p. 802. In arce *Potamo*, proprie *Potino* prope *Constantiam*.
- (19) *THEGANVS §. 23. AVCTOR ANONTMVS* historiae translationis *Bathildis* reginae §. II. p. 747. To. II. mens. Ianuar. Actor, SS. ad d. 26, et *Sacculo IV. Benedictino P. I. p. 450. Anno vigesimo, imperante cum magna felicitate Hludovico, Serenissimo Augusto, - venit Kala monasterium, ubi venerabilis Abbatissa HEGELWICH, GENITRIX IVDITHAE IMPERATRICES, magno gregi Sanctimonialium praeerat.*
- (20) *IOANNES GEORGIVS* ab *ECCARD* *Notis in Vitam Hathumodae Abbatissae* p. 32. 33. Videatur supra *LVDOVICI VITA* §. 46. p. 86. 87.
- (21) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 2. p. 782. *Welfo genuit filium Ethichonem nomine et filiam Iudith, quam - Ludewicus Imperator, cognomento pius - duxit uxorem. De Iuditha ex professo scripsit IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERS* in *des Braunschweig-Lüneburgischen Haufes Genealogischer Historie* c. III. p. 19. 19q.
- (22) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 3. p. 782. *Ethicho Iudithae frater patri defuncto pius heres successit, qui genuit filium Henricum nomine. Hic itaque Henricus quum ad militares annos peruenisset, et suae voluntatis compos fieret, ignorante patre ad Imperatorem se contulit. Quumque illi summa familiaritate sociaretur, et totius Imperii vires, terminos eius circumeundo et pertranscundo cognosceret, tandem consilio Principum et maxime ipsius Imperatoris instinctu homagium ei et subiunctionem fecit, et in beneficio quatuor milia mansuum in superioribus partibus *Bauariae* ab eo suscepit. Quod quum Pater eius percepisset, iratus, nobilitatem suam et libertatem nimis esse declinatam, vltra quam credi possit, consternatus animo dolorem suum omnibus suis caris exposuit, et assumptis XII, ex illis, *infra montana ad villam, quae dicitur AMBIRGO*, regalibus aedificiis et possessionibus ditissimis relictis fecerit, et ibi, non a modo visurus filium suum, consenuit. Coepit et ibidem collectis monachis Cellam construere, in qua postmodum cum XII. suis humatus requiescit. SVNDHELMIVS p. 801. verbis paullulum immutatis haec repetit, addens, eum construxisse locum ad montes prope villam *Ambirgow* in *Bauaria*. Constat autem, *Sundhemii* illud scriptum non adeo esse antiquum, cuius quippe auctor fuit *Canonicus apud Viennam Austriae, ex Rauensburgio patrimoniali Guelforum oppido oriundum.**
- (23) In *Notitia orbis antiqui* L. II. c. 3. p. 276. 280.

Kk k 3

GERTRVDIS, Ecberti I filii
Crafo, Northemensi Comitum
umque ad manum Lotharum
e admonet, vt stemma Lotharum
rehendi *Christum Comitem*, et
delheide I, quem anxie per-

WILHELMVS Comes (10)
Willelmus Comes
de Scharzh
de Lünburg
de Lünburg
Schweizer
reudis

Hartwig
Abbatia
Gerwede
denis

elfica, qui aduocatus est
Augustissima et Serenissima
pem masculam adinet,
Horum enim e numero
Cunizae seu Cunigundae
ionem seu Welfum, qui a
utus est, et filium habuit
am nigrum, patrem Henrici
endandus est natus, p. 782.
te Henricum nigrum comitem
inthiae. Praemittemus Cuius
li noni. Deinceps eisdem
onec ad primum Ducem
rum ex Agilolfingis, Welfum
retium, nam legem mihi de
veritati minentur exitum
vltra Caroli Magni tempo
saeculi XII. plurimos pen
principum nostrorum summi
cis, Historiis, sine antiquis pro
Guelfonem Comitem, qui in
laro igitur generationis huius
uit aetate Caroli Magni, b

interfectus est. Id patet ex
ia Episcoporum Vltraeicorum
tino ad Ecclesiam Tricenten-
e, cum omni iure et utilitate, po
i quoque erat *Stavem*. *DIPLOMA*
ablatis, B. Martino speciali
proprium tradendo *fratrum*
CHRONOGRAPHO SARDONIA ad
p. 577. et *MAG DESFRIGENS*
DERICVS HAHNVS in *des*
ex *CHRONICO FRANCONUM* ad

Virum adamantinae diligentiae et ex asse historicum IOANNEM FRIDERICVM PFEFFINGERVM (24) scribere hunc in modum: *Ambraga pagus ad Ambram fluium, hodie Emmer, qui Paderbornensem agrum rigat. Quod paullo post denuo repetit. Vt hoc ita esse ostendat, prouocat ad Diploma Ottonis II et Henrici sancti, a Leuckfeldio (a) editum. Qui autem haud ignorant, loca diplomatibus illis significata inueniri in tractu conuallis, quae inde a Stauffenburgo et Gesa sub radicibus montis Hercinici australis decurrit ad oppidum Bokenem et Sleueke; ei nullo pacto a situ vero Ambragae pagi definiendo sese dimoueri patientur. In eo enim olim fuisse dicuntur *Patelecke* et *Daleheim*, quae sunt *Bidelage* olim curtis, nunc praefecturae domicilium, et *Dalem* pagus, qui olim *Dalehem* et *Daleheim* vocabatur. Luculentissime hoc patescit ex diplomate Ottonis III a. 1001, dato, quod *NICOLAUS SCATENIUS* exhibet. (b) Inibi enim Otto III Episcopo Hildesheimensi, praeceptori olim suo, Berwardo partem hereditatis suae donat. Verba, quae huc spectant, sic habent: *Partem nostrae hereditatis sibi (ipsi Berwardo) suaeque ecclesiae, cui praefidet, et fratribus ibidem Domino militantibus ob recordationem carissimorum progenitorum nostrorum et pro animae nostrae remedio regia largitione in proprium tradimus, hoc est, castellum Dalehem nominatum, situm autem infra eiusdem episcopatus terminos in pago Hassala siue Ambergau in comitatu filiorum Eberthi Comitum et nepotis nostri, cum villis et areis, ecclesiis et aedificiis, mancipiis utriusque sexus - Fiscum etiam, quem huc usque ad nostras manus de liberis hominibus per eundem pagum recepimus, pari sententia Episcopo et fratribus nostris in Domino carissimis perpetualiter largimur. Quis sustinebit adfirmare, Ottonis III aetate terminos Episcopatus Hildesheimensis ad Emmeram per Comitatum Lippicum et Pirmontanum patuisse? Hassala videtur esse *Asla* et *Aslo*, quod profapia quaedam Comitum Wincenburgenis tenuit saeculo XI et XII. Pagus ille sic dictus est ab *Asla* castello, quod Eckbertus ille Comes, cuius filios Otto III commemorat, tenuit in potestate sua. (c) In Hassala seu Ambergau aduocatum indubie exercuerunt Egbertus ille, Wigmanni iunioris frater, et *Wigmannus*, vnus de Egberti filiis. Qui norunt, Wigmannum seniore, Hermann Billungi fratrem, et Wigmanni iunioris ac Egberti patrem delegisse sibi uxorem Ottonis Illustris filiam, ex quo per Henricum Aucupem et duos Ottones Otto III genitus est, ei intelligent rationem, cur Otto III Egbertum vocet nepotem suum, id est, cognatum. Succurrit memoriae argumentum nouum, quo situs Ambragae extra dubitationem ponitur. *Sehusa* seu *Sesa* in radicibus Hercinici iugi collocata pertinet ad pagum *Ambergauve*, uti dicimus ex charta Ottonis II a. 974. data, quam in vita Gerbergae Abbatis in medium adferemus. (d) Obiter adnoto, *Sehusam* fuisse praedium, ciuitatem vero ad id spectantem *Sehusaburg* dictam esse. Wigmannus Comes, genere Querfurtanus, tenuit hanc urbem *Sehusaburg* ex beneficio Abbatis Gandersheimensis, indeque dictus fuit, ni fallor, *Comes de Seburch*. Si enim Christianus, eiusdem progenitor, aduocatus fuit ecclesiae Gandersheimensis per praedia in Ambragae confiniis sita; ratio e longinquo petenda non est, cur filius comitatum Seburgensem in clientelam fiduciarum accipere**

(24) Ad Vitriarium P. II. p. 576. Fuisse tamen *Ambergau* in superiori Bauaria, videtur innotescere ex Charta Welfi, Ducis Bauariae apud *GEWOLDVM* Addit. To. III. ad Hundii Metrop. Salisburg. p. 159. et ex alia Emichonis, Episcopi Frisingensis ad a. 1298. p. 185. 186. Quia autem Ethicho Henricum filium videre amplius noluit, profecto non fecerit eo, ubi hic quatuor millia mansuum hinc inde in beneficium clientelare susceperat.

(a) In Antiqq. Gandersh. c. XIV. p. 114. 115. et 107.

(b) Annal. Paderborn. L. IV. ad a. 1001. p. 357.

(c) *Aslan* haud procul *Ringelheimio* ad Bokenum in Episcopatu Hildesheimensi fuit situm, *AVCTOR* Vitae Meinwerci c. 32. n. 7. p. 529. *Alius* Ecclesiae eiusdem (Paderbornensis) *Canonicus* nomine *Volcmarus* cum assensu fratrum duorum *Nitbingi* et *Wirinhardi*, duo praedia *Holtheim* et *ASLAN*, in die S. Lamberti, in quodam loco, qui dicitur *RINGHELMI*, dedit *Patherb. Ecclesiae*, *Eilberto*, in praesentia *Liudulfi*, *Erponis*, *Benne*, *Ekkikonis*, *Liudulfi* Comitum et aliorum multorum, omni contradictione remota, id accipiente. In proximo erant *Auga*, *Netega*, *Hessaga*, quorum fit mentio c. 118. p. 562. ab omnibus *Aue* prope *Westerhofen*, *Nete* ad *Bokenem*, et *Hessen* pagum prope *Osteruicum* dicta, Pagus *Nete* superest prope *Bokenem*.

(d) *CHRONICON WEINGARTENSE* loco adlato.

cipere potuerit. Ex hisce, illustratione quadam perfusus, intelligitur procul dubio verus situs tractus vetusti, qui *Ambergau*, *Ambraga*, *Ambergavui*, olim adpellabatur, porrectus per vallem ab austro in septemtriones procurrentem, quae nunc exhibet praefecturam et oppidum *Sehusam* seu *Sesam* ditionis Brunsvicensis, praefecturam Bidelagensem; in qua est *Dalem*, potestatis supremae Hildesheimensis, oppidum Bokenum et partem praefecturae Woldenbergensis. Si quis adhuc dubitat, eum convincet residua Ambergau denominatio ad Bokenem, modicum tractum denotans. Nunc tandem formanda est quaestio, quorsum concesserit senex Ethico, pertaeus filium suum, egregiae et auitae libertatis contemptorem? Oppidum Ambergae, in Palatinatu superiore obuium, obuersatur menti; simul atque villam Ambergam legimus vel audimus. Mihi autem liceat intelligere *Ambergam* seu pagum *Ambergau* in vicinia nostra, ad vnum milliare, et quod alicubi excurrit, Gandershemio distantem. Rationes, cur ita sentiam, enumerabo sequentes. Ethico, filium fugiturus, nec amplius conspecturus, Ambergam abiit; non concessit in Bauariam, quippe in qua, et quidem superiore, filius Henricus ex beneficio Imperatoris consecutus erat possessiones. Nerusus argumenti e scopo et fine Athiconis est depromtus. *Ambergo*, *Ambrigo*, *Amergou*, *Ambergau*, vnum idemque est, nec adiecta vlla distinctione apud veteres occurrit. Qui ex supra adlatis meminerunt, *Hedwigem* Brunonis filiam, *Egberti* autem sororem, fuisse, Ottonesque in Ambergau a parentibus tenuisse hereditarias possessiones; eis a veritate alienum haud videbitur, Ethiconem, *Hedwigis* filium, concessisse in pagum Ambergau ad praedia *Egberti* et *Ludolfi*, ad Saxones libertatis tenacissimos, ad adfines ingenuae et egregiae libertatis viros. Ethico coepit ibidem in *Ambergau* cellam collectis monachis construere, in qua postmodum cum amicis suis duodecim contumulatus requiescit. (e) In coniecturam venio, cellam istam exstructam fuisse in loco, vbi nunc est inferior pars pagi *Mechtshausen*. Locus enim hic situs est in Ambergau, partes murorum et sepulcra nonnulla ostentat, atque in proximo habet adiacentem *monachorum campum* (den Mönneke kamp.) Adpellatio ipsa *domicilium Ethiconis monachorum* indicat, quasi dixeris *Monkethushusen*. Olim saepe simpliciter vocatus est pagus iste *Ethichusen* et *Hattichusen*. **HENRICVS** Ethiconis filius dictus est *cum curru auro*. Fingunt plerique, hoc nomen ei obtigisse, eo quod rex ei praeter alia beneficia tantum de praediis suis in possessionem se daturum promisit, quantum longissima aestatis die curru aureo circuire posset. (f) Amplitudinem et dignitatem summam domus Guelfica

iam

- (c) *CHRONICON VETVS* Ducum Brunsvicensium p. 14. ed. Mader. *Temporibus Karoli erat quidam Ethico, princeps magnus, qui pro generis sui excellentia nulli hominum pro phoco humiliare se volebat, cuius filiam (sororem intellige) Ludovicus rex filius Karoli, duxit in uxorem. Haec persuasit Henrico Ethiconis filio, fratri suo (nepoti ex fratre,) ut Vasallus fieret mariti sui Ludovici, quo renuente, tandem de hoc facto a Rege conuentus est. Cui et a rege promissum est, quod praeter alia beneficia tantum de praediis suis in proprietatem ei daret, quantum in die aestatis longissima cum curru aureo circuiret; quo promisso illectus, de auro curriculum fabricans, et cum in sinu reponens, socios et equos veloces sibi adhibuit et in die aestiva montem, qui Mersborch (Merenbach legit Chronicon vetus Saxon,) dicitur, circuiuit. Deinde ad Regem rediit, et Rex ei montem cum Ducatu Bauariae dereliquit. Ethico de facto filii indignatus, in solitudine vitam agens priuatam moritur, nec vlli esse subditus dignabatur, unde CVM CVRRV AVREO dicebatur. Auctor huius Chronici, qui circa annum 1280. vixit, duas adfert rationes de illa cognominatione, quae a curru aureo tracta fuit, vnam fabulosam; alteram veram: vtramque aduersa fronte pugnantem. Nunc Ethiconem refert de curru aureo vel cum aureo curru dictum, eo quod neminis imperio subditus esse volebat. Nunc Henricum refert sic dictum, propterea quod curriculo aureo iustrauerit et circuiret tractus agrorum bene multos. Fabulosum est posterius, licet commemoretur a CONRADO BOTHONE p. 297. et AVENTINO in Annal. Boic. L. VI. Mea haec est sententia, Welfos tum praedia sua et patrimonia nemini obtulisse in feudum ac nexum beneficiarium; Henricum vero sua, vti beneficia a Carolingis quidem accepisse, sed in feudum solis, quod omni onere et recognitione pecuniaria vacat, ac hereditarium profus est, habita tamen feloniam qualiscunque euitandae ratione. Id praecipue Ethiconem male habuit, quod filius iusiurandum clientelare de praediis Bauaricis in feudum susceptis praestitisset. Ethico dictus est cum curru aureo, quod foli, qui imagine curru aurei notari solet, duntaxat sua debebat bona, quippe hereditaria, et neminis iurisdictioni superiori obnoxia. Idem nomen in filium transiit fortasse, eo quod patrimonia auita in eundem modum possederit.*
- (f) Vid. iamjam in nota (e) adlata.

historicum IOANNEM Fil
re hunc in modum: Ambr
aderbornensem agrum rigat. Quo
ostendat, prouocat ad Diploma
(a) editum. Qui autem haud
ueniri in tractu conuallis, que
montis Hercini australis de
nullo pacto a situ vero Am
atur. In eo enim olim fuisse
olim olim curis, nunc praef
Dalehem et Daleheim vo
diplomate Ottonis III a. 1001.
libet. (b) Imhi enim Otto III
suo, Berwardo partem her
ant, sic habent: Partem infra
tas, cui praefidet, et fratrum di
tiosorum progenitorum nostrorum a
prius tradimus, hoc est, castellum
episcopatus terminis in pago Hef
vicit et nepoti nostro, cum vil
ne sexus. Fisum etiam, quem
eundem pagum recepimus, pa
rissimis perpetuiter largimur.
rminos Episcopatus Hilde
et Pirmontanum patuisse
a quaedam Comitum W
us ille sic dictus est ab al
lios Otto III commemor
bergau aduocatum indi
s frater, et Wigmannus, v
seniorem, Hermanni Billi
patrem delegisse sibi vnu
m Aucupem et duos Otton
, cur Otto III Egbertum no
trit memoriae argumentum
nem ponitur. *Schola* seu *Sch
et pagum Ambergau, vti dicitur
vita Gerbergae Abbatissae
fuisse praedium, cito
n esse. Wigmannus Come
ulaburg ex beneficio Abbe
ni fallor, Comes de Sebura
ocatus fuit ecclesiae Gander
za; ratio e longinquo pete
in clientelam fiduciarium a
ciper*

ori Hunia, videtur innotescere
ad Huni Metrop. Salisburg
15. 186. Quia autem Ethico Ho
hic quatuor milia mansuum ha

ebemensi fuit suum. APTI) i
orientis) Canonici vniuersi Hino
relia Holtheim et ASLAN, in die
rb. Ecclesiae. Eilberti, in praef
om multorum, vni contractum
uorum fit mentio, ubi p. 182.
um prope Ostericum dicit. Page

- iam acquirere coepit, regio more conformata, ita vt quaeque officia in illa, hoc est, ministeria Dapiferi, Pincernae, Marschalli, Camerarii et Signiferi per Comites virosque simili dignitate conspicuos administrarentur, et familiae tam maiori quam minori vnus de curiae summatibus (*Advocatum* nominabant) praeficeretur, qui loco Guelforum, et Guelfis innexorum, staret in iudiciis regum, ducum et iudicum. (g) Mortuo Ethicone Henricus monachos ad villam Altenmünster, vbi S. Alto confessor sepultus est, cum omnibus suis transtulit, eisque Abbatem praefecit. Interiecto aliquo tempore Abbatiam virginibus votiuis iunctam in villa Altorfensi, haud procul lacu Podamico, exstruxit. (h) Vxorem duxit *BEATAM* de *Hohvvarde in Bavaria*, ex qua tres filios progenit, S. Conradum, Constantiensem postea Episcopum, Etichonem, et *RVDOLFVM*. (i) Sundhemius docet, *Hohvvarde*, (speculam altam) olim fuisse claustrum et comitatum prope S. Leonhardum in Inichehofen situm, sua autem aetate aedem votiuam virginum sacrarum ordinis Benedictini, quinque miliaribus ab Augusta Vindellicorum distantem. (k) *CONRADVS* a. 934. Notingo Episcopo Constantiensi successit, et, ecclesia sua insigniter locupletata, a. 974. VI. Kal. Decembris e vita discessit. (l) *ETICHO* ex concubina vnica procreauit filiam, deinde vitam Monacho conuenientem delegit, tandem vero Constantiae in templo S. Mauritii sepultus est. (m) *RVDOLFVS* a scriptoribus succin-

cte

- (g) *CHRONICON WEINGARTENSE* p. 781. *Potiti terra et habitatione cuncta, confortati nostri vires suas ultra protendere, et in diuersis prouinciis praedia et dignitates sibi accumulare coeperunt. Vnde et in tantum ditati sunt diuitiis et honoribus, Regibus praestantiores, ipsi quoque Romano Imperatori homagium facere recusabant, et viribus propriis confisi omnes terminos suos per se magna industria et fortitudine defendebant. Domum quoque suam regio more ordinabant, vt ita quaeque officia in eis, id est, ministeria Dapiferi, Pincernae, Marschalci, Camerarii, Signiferi per Comites vel eis aequipollentes regerentur. Praefecerant etiam familiae suae (nonnulla defunt) iam maiori, minori vnus de maioribus curiae, quem nominabant *Advocatum*, qui vice sua pro omnibus suis staret coram Regibus seu Ducibus, vel aliis iudicibus et in quacunque causa vel querimonia pro eis responderet.*
- (h) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 3. p. 782. *Henricus autem volens omnimodis dolorem patris mitigare, prouinciam eius fugit, nec tamen solatium necessitudinis ei subtraxit, omnia enim sua illi confinia ex integro administrandum ei subiecit. Deinde comperta patris morte Henricus considerans locum, vbi cella incepta fuerat, incommodum et difficilem claustralibus, ad villam, quae dicitur *Altenmünster*, vbi S. Alto confessor requiescit, supradictos Monachos cum omnibus suis transtulit, et Abbatiam ibi satis religiosam et diuitem perfecit. Postea et in Altorfensi villa Abbatiam cum sanctimonialibus (ordinis S. Benedictini, vt habet *SVNDHEIMVS* p. 801.) in loco, vbi nunc parochialis Ecclesia est, construxit.*
- (i) *CHRONICON* idem l. c. *Idem Henricus vxorem duxit de *Hohvvarde in Bauaria*, *BEATAM* nomine, ex qua tres filios genuit, S. *CONRADVM*, Constantiensem Episcopum, *ETICHONEM* et *RVDOLFVM* Ladislaus *SVNDHEIMVS* p. 801. *Beata eius vxor Comitissa de *Hohenwart*, natione in *Bauaria* sita, et *Hohenward* olim fuit castrum et Comitatus prope sanctum Leonhardum in *Inichehofen* situm, nunc est monasterium monialium ordinis sancti Benedicti quinque miliaria ab *Augusta Vindellicorum* distans: ibi quiescit sancta *Pachilla* virgo. *ARBOR GVELFONVM* p. 668. To. III. Leibn. *VITA S. CONRADI* p. I. To. II. Leibn. *Hic ex Comitibus de *Altdorff* natus est, patre videlicet *Henrico* auo *Etichone*, matre autem *Beata*, Comitissa de *Hohenwart* Ducatus *Bauariae*. *WIGVLEIVS* Hundius in *Metrop. Salsburg. T. II. p. 372. Alta specula olim arx Comitum *Andecens.* et *Taurensum*, qua inter *Halam* et *Oenipontem* antiquitus habitantes; inde hoc monasterium in hodiernum diem certos habet redditus.****
- (k) Locum modo dedi in (i) ex p. 801.
- (l) *CONRADVS VRSPERGENSIS* ad a. 934. *Anno Domini 934. Notingus Episcopus Constantiensis obiit, cui *Conradus* successit genere clarissimus. *HERMANNVS CONTRACTVS* in *Chronico* ad a. 934. p. 258. *Constantiae Notingo Episcopo defuncto, *Conradus*, genere et vita clarus, praesul ordinatus, 41. per annos nobiliter rexit Ecclesiam. IDEM* ad a. 974. p. 266. *Constantiae *Conradus*, sanctae memoriae Episcopus, cui *Gamenolfus* successit, 6. Kal. Decemb. hac vita decessit. *VITA S. CONRADI* p. I. Construxit Episcopus ille *Conradus* basilicas tres, scilicet S. *Mauritii*, S. *Ioannis* et S. *Pauli*, quae tunc fuit extra muros *Constantiae*. Sanctus quoque ille *Conradus* tempore, quo ecclesiae praesuit, pro *Dominici* sepulcri visitatione ter mare transfretauit. Praesedit autem annis 42. et vitam finiit anno domini 974. *Ottone* secundo Imperatore regnante, sexto Kalend. Decembris. Vitam *Conradi* huius ediderunt *IOANNES PISTORIUS* To. III. script. rer. Germ. in *Chronico Constantiensi* p. 638. sqq. seu p. 711. sq. ed. *Struv.* ac *GVILIELMVS GOTHOFREDVS LEIBNITIVS* To. II. Script. Brunsvic. p. I. sqq.**
- (m) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 3. p. 783. *Eticho frater eius (Conradi) sine legitimi matrimonii copulatione discessit et *Constantiae* iuxta supra dictam Ecclesiam sepultus est. Genuit tamen ex quadam de ministrualibus suis filiam, quam frater eius *Rudolfus* libertate donatam, pro amore fratris, cuidam nobili de *Retia* *Cursensi* cum largis praediis copulauit. Ex qua illi de *Hecilsella*, de *Vstera*, de *Raprechteswillare* et eorum cognatio descenderunt. *SVNDHEIMVS* p. 802. *Hic ex concubina sua genuit vnica filiam, quam *Rudolfus* eius frater cuidam nobili ex *Retia* *Cursensi* largis praediis copulauit - *Ethico* postea monachus factus post mortem suam *Constantias* in Ecclesia sancti *Mauritii* sepultus fuit.**

cte descriptus est, quippe qui tranquillam videtur transegisse aetatem. Vxor eius vocatur Ita de Oninge, filia Conradi et Richluidae. (n) Richluidam tradunt ex Ottone Magno seu primo fuisse natam. Oninge est in Hegouia ad lacum Potamicum sita, nunc pagus, cui praeesit Episcopus Constantiensis. Ex Ita Rudolphus generavit filios duos HENRICVM et WELFONEM filiamque, cui Richardae fuit nomen. Henricus in flore aetatis ad pubertatem adspirantis interiit in valle iuxta villam Lenau ad Athesin inter Meranum et Botzenam, saxo percussus, quum venatione sese oblectaret. (o) Richgarda vni Comitum Bauariae praecipuorum matrimonio cessit, quod liberis caruit, foundationibus vero coenobiorum secundum fuit et

(u) CHRONICON WEINGARTENSE c. 4. p. 783. Rudolphus frater superiorum accepit uxorem de Oninge, Itam nomine, cuius pater Cuno nobilissimus Comes. Mater vero eius filia Ottonis Magni Imperatoris Richluid nomine. Hic itaque Cuno quatuor filios progeniuit Eggebertum, Leapaldum, Luistoldum, Cunonem; - Rudolphus praefatus ex sua Ita duos filios Henricum et Welfonem et filiam Richardam nomine progeniuit. SYNDHEMIVS p. 802. Oningae situm in Sucuiae parte, quae Hegouia fuit dicta, determinat. Nunc Oninga est pagus habens praeposituram ad lacum Podamicum, subiectus iurisdictioni Constantiensis Episcopi, qui exinde inter alias adpellationes honorarias sese adpellat dominum Augiae diuitis (Reichenau) et Oeningae. Quantum ad Richluidam adinet, iam LEIBNITIVS in notula infra posita, quam FELLERS l. c. c. 4. §. I. p. III. scrupulum mouent. Hi enim monent, Ottonis M. generum Cunonem fuisse Ducem Lotharingensium. Verum quid inde? Cuno seu Conradus erat omnino Dux Lotharingiae Wernerii Franconiae Comitis filius, frater Hermanni et Vdonis seu Ottonis. At quis nescit, Comites et Duces promiscue tum dictos fuisse Principes? Nonne fuit Comes Franconiae Conradus Comitisque filius? Is a. 947. celebravit nuptias cum Luitgarda Ottonis M. filia. Plura dant WITICHINDVS Annal. L. I. p. 640. CONTINVATOR REGINONIS ad a. 943. p. 77. et ed. Struv. p. 104. LUTPRANDVS Histor. sui temporis L. IV. c. 10. p. 134. & c. 16. p. 138. RYOTGERVS in Vita Brunonis Colonienfis p. 278. To. I. Leibn. OTTO FRISINGENSIS Chronic. L. VI. c. 20. p. 128. Vocatur etiam dux Wormaciensis vti a Frisingensi l. c. ac ALBERICO ad a. 944. p. 281. et Dux Bulloni, ab eodem ad a. 1024. p. 56. EKKEHARDVS minimus, Decanus S. Galli, in Vita Notkeri Balbuli c. 31. p. 245. apud Goldastum Alamannicarum rerum To. I. Part. II. vocat eum Ducem Meranum, generum Ottonis Imperatoris, Henricus Rudolphi filius ad Meranum exercuit venationem in praediis hereditariis. Quomodo haec stare possent, ni per Richluidam seu Luitgardam ea ad Cunonem, et ex huius filia Ita ad Rudolphum venisse fateamur? Haec sub conspectum vnicum reuocata, sic sese habent;

WERNERVS

Comes Franconicus
CONRADVS sapiens, Hermannus. Vdo.
rufus, et diues. Comes Franconiae, Dux Lotharingiae a. 944. Burggravius Wormaciae, Dux Meranii. Vxor Luitgarda a. 947. filia Ottonis Magni

OTTO, Ita, Dux Francon. vxor Carentinorum et Veronensium Comes. Rudolphi Welfici. Welfo II.

HENRICVS seu HEZILO CONRADVS seu CVNO. Vxor Adelheid ex Alsatia, foror Gerhardi et Adelbertae Viridunensis. Ipse

Conradus II, Salicus Imperator.

† 1011.
CONRADVS Dux Franc. et Carentinorum, competitor regni. † 1039.

BEATRIX vx. marchionis Bonifacii.

(o) CHRONICON WEINGARTENSE c. 4. p. 783. Rudolphus praefatus ex sua Ita duos filios Henricum et Welfonem et filiam, Richgardam nomine, progeniuit. Hic est Henricus, qui sub annis adolescentiae in venusta valle iuxta villam LOVNON in venatione saxo percussus interiit. SYNDHEMIVS p. 802. Henricus Comes de Altdorff filius Rudolphi Comitis - pulchritudine nimia conspicuus, compositus adolescens, in valle venusta prope im Virstgen iuxta villam Lenau prope Pulsionum oppidum, vulgari potz (Botzen) in Athesi in venatione saxo percussus interiit, et ut anima eius Deo commendabilior esset, monasterio Weingarden praedium in Mingoldefaus donauit. AVENTINVS in Bayerischer Chronica L. VI. p. 363.

ta, ita vt quaeque officia in
farfchali, Camerarij et Signi
conspicuos administrarentur, et
curiae summis (Advocatum
rum, et Gueffinnexorum, su
Mortuo Ethicone Heinricus
Alto confessor sepultus est, cum
necit. Interiecto aliquo tem
in villa Altorienfi, haud procul
BEATAM de Hiberniarte in
stratum, Constantiensem possi
M. (i) Sundhemius docet, Ho
strum et comitatum prope S.
em aetate aedem vobiam vir
de militibus ab Augusti Vinde
4. Notingo Episcopo Constans
pletata, a. 974. VLKAL Decem
Abina vnicum procreavit filiam
git, tandem vero Constantiae
VOLFFS a scriptoribus succin
cte

29.
WELFO II.

et commendabile. (p) Comitem illum Bauariae Sundheimius vocat *Eberhardum Comitem de Sempt et Ebersberg*; Adlzreiterus *Adalberonem ultimum Ebersbergae Comitem*. (q) Rudolfus a fratre Conrado Episcopo Constantiensi praedia nonnulla accepit interuentu permutationis, videlicet *Altorf, Wolpteswende* seu *Wolprechtshwendi, Berge, Fronhouen* cum annexis iuribus atque possessionibus, ac omnia trans fluuium nostrum *Scutzinam* sita. Conradus recepit pro eis a patre olim obtentis bonis remotiora, nempe *Enselingen, Andilungen*, in *Alsatia Colmaria*, et *Lugenitz* infra *Rhetiam Curiensem* ad *Amidis flumen*, (r) quae tradidit episcopatu Constantiensi. Rudolfus, incertum est quo tempore, expirauit, in coenobio *Altorfensi* iuxta patrem et matrem humatus. (s) Successit parenti *WELFO II*, clarissimus iuxta ac origine factionum *Guelficae* et *Gibellinicae* memorabilis. *Guelfica* ab hoc *Welfo* seu *Guelfo* nomen sumit; *Gibellinica* e contrario ab vrbe *Weiblinga*. Tenuissima huius dissensionis, per nonnullas saeculorum decursiones propagatae, semina in anno 1024. quaerenda sunt. Eo enim exeunte designandus erat nouus rex Germanorum. Potissimi competitores tanti fastigii erant *Conradi* duo, alter *Conradi* filius, alter *Salicus*; vterque *Dux Franciae orientalis*, (t) et propinqua cognatione inuicem coniunctus. *Salico* igitur in regem 8. Sept. 1024. renunciato, *Conradus* alter cum fautoribus suis, *Ernesto Sueuorum Duce*, *Friderico Lothariae superioris Duce* et *Welfone II* speciem praebat rebellionis mox excitandae. Hi enim *Germaniae* proceres anno 1025, quum *Conradus Salicus* in *Italia* versaretur, vrbes suas omni arte munierunt. (u) *Machina* in regem fabricata anno tandem 1027. euentu infelici concidit, et euanuit. *Welfus*, ex improviso *Brunonem*, *Augustanum Episcopum*, in episcopali sede aggressus, vrbe diripuit, thesaurum episcopi auexit, eiusque regionem ferro et (x) igni vastauit. *Ernestus Alsatiam* infestauit, *Burgundiam* in-

- (p) *CHRONICON WEINGARTENSE* l. c. *Rihgardam* vnus de maioribus *Baioariae* Comitibus uxorem accepit. Sed quia ex ea heredem non habuit, tres abbatias ex suis praediis magnifice, vt adhuc cernitur, fundauit, quae sunt *Ebersperg, Cubach, Gisinweld* (*Geylßenfeld Sundheimius*.) Et insuper *Gulfoni* fratri *Vxor*is suae *villas Vtingen et Selmbach* (*Vbenbach Sundheim*.) cum omnibus appenditiis suis donauit, ipsaque *Richardis Eberspergae* (in monasterio *Monachorum* ordinis *S. Benedicti, Sundheim*.) sepulta.
- (q) *SYNDHEIMIVS* p. 802. *Rihgardae* maritum vocat *Eberhardum Comitem de Sempt et Ebersberg*. *ADLZREITERVS* in *Annal. Boicae gentis P. I. L. XVI. c. 14. p. 406. sq.* cum adpellat *Adalberonem ultimum Ebersbergae Comitem*. Conf. *WIGVLEIVS HVNDIVS* in *Bayrischen Stamm-Buche* Part. I. p. 141. Idem in *Metropoli Salisburgensi* Tom. II. p. 275. exhibet *Diploma Henrici III.* quo donationem et fundationem *Adalberonis* confirmat.
- (r) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 3. p. 782. sq. *Sanctus Conradus* in *Episcopatum* promotus, patrimonium, quod a *Patre* possederat, *Altorf, et Wolpteswende, Berge, Fronhouen*, cum suis attinentiis, et omnia ultra fluuium nostrum *Stutzina* sita, sicut hodie ad nos pertinent, fratri suo per concambium donauit, et ipse ab eo remotiora recepit, id est, *Enselingen, Andilungen*, cum omnibus appenditiis suis, et in *Alsatia Colmar*, et infra *Retiam Curiensem* *Amidis fluminis* *Lugenitz*. Quae omnia *Ecclesiae* suae *Constantiensi*, partim fratribus maioris *Ecclesiae* ad meliorationem praebendae, partim fratribus illi, quos canonicis in *ecclesia S. Mauriti* ordinauerat, contraxit. In *CHRONICO CONSTANTIENSI* ad *Decanatum Rauenspurgensem* p. 713. ed. *Struv.* p. 794. referuntur *Rauenspurg, Altordorf, Berg - Wolprechtshwendi - Fronhofen, Wangarten*. *SYNDHEIMIVS* p. 802. *Sanctus Conradus* patrimonium *Altordorf*, quod a *patre* possederat, *Rudolfo* fratri suo per concambium dedit videlicet *Wolpertswendi, Berg, et Fronhofen*, omnia videlicet ultra *Schuffnam fluuium*, proprie dicit *Schuffi*; et reciproce a fratre suo recepit *Enselingen, Andolfengin, et Colmar*, ex quibus tres *Ecclesias* fundauit in *Constantiensi ciuitate*.
- (s) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 4. p. 783. *Rudolphus*, postquam debitum naturae persoluit, in *Altorfensi coenobio* iuxta patrem et matrem humatur. *SYNDHEIMIVS* p. 802. *Rudolphus* - cum patre et matre in monasterio *Weingarden* in *ecclesia* ibidem sepulti sunt.
- (t) *WIPPO* in *Vita Conradi* p. 424. 425. ed. *Struv.* p. 463. *To. III. Pistorii*: Quum diu certaretur, quis regnare deberet, quumque aetate vel nimis immatura, vel ultra modum proeucta, alium virtus inexplorata, quosdam insolentiae causa manifesta recusaret, inter multos electi pauci sunt, et de paucis admodum duo sequestrati sunt, in quibus examen extremum summorum virorum summa diligentia diu deliberatum in unitatis puncto tandem quieuit. Erant duo *Chunones*, quorum vnus (*Conradus Salicus*) quod maioris aetatis esset, maior *Chuno* vocabatur; alter autem (*Conradus, Franciae Dux*) iunior *Chuno* dicebatur, ambo in *Francia Teutonica* nobilissimi ex duobus fratribus nati, quorum alter *Hetzel* et alter *Chuno* dictus est. Conf. *HERMANNVS CONTRACTVS* ad a. 1024.
- (u) *WIPPO* p. 431. seu ed. *Struv.* p. 470. *HEPIDANVS* ad a. 1031 (1025.)
- (x) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. VI. p. 783. *Gwelf* - aliquando, auxiliante sibi *Ernesto, Duce* Suc-

gressus est, insulamque vltra castellum Solodurum (Solothurn) aggere valloque (y) firmare coepit. Progressuro copiarum vim opposuit Rudolfus, Rex Burgundionum. Conradus, Salici patruelis et Dux Wormatiensis ex ancipiti temporum mutatione pendens, et Imperatori nec fidus nec noxius, quiescebat. (z) Fridericus autem, Dux Lotharingorum et praedicti Conradi vitricus, a morte occupatus intra destinationes (aa) substitit. Optimates Sueviae, minus fauentes turbis, Ernestum ac Welfonem confirmare ac adiuuare miserunt. Ita Conrado Salico militabat fortuna et pro eo omnia peragebat, qui, quamprimum ex Italia reuerterat, comitia Vlmae a. 1027. coegit ac celebrauit, ex cuius decreto ablata omnia Welfus restituere et ad tempus in custodiam ire debuit. (bb) Ernestus, priuignus Conradi Salici, deductus est ad arcem Saxonicam Giebichenstein, carceri mancipandus, vt rebellionem in posterum intermitteret. (cc) Qui anno 1030. Ingelhemii libertati redditus quidem, sed melior factus non est, obtemperans consiliis Weneri seu Wehelonis Comitis Kiburgenfis. A quo quum sese et consilia sua segregare nollet, terris suis iterum exutus, ducatu priuatus, et pro imperii perduelle reputatus est. (dd) Welfo semel ad meliora reuocatus in posterum circumspectionem adhibuit maiorem. Vxorem eius scriptores vocant *Iuitham*, *Imizam*, et *Irmengarden*. Non dubito, quin ipsa fuerit soror Cunegundis, quae Henrico II Imperatori nupserat, nec non Heinrici Ducis Noricorum et Friderici Lotharingiae Ducis. (ee) Quo ipso innotescit pater ipsius Iuithae Sigfridus, Comes Glizbergensis seu Luxemburgensis, prole diuitissimus, de quo in primis perbene

ne

Sueviae, Imperatori Conrado Salico rebellabat. HERMANNVS CONTRACTVS ad a. 1025. p. 384. Rebellio et discordia multa contra Conradum Regem a patruelis eius Conrado, et Ernusto Duce Alemanniae priuigno eius, Welfo quoque Sueuigena Comite et aliis pluribus facta. LADISLAVS SVNDHEIMVS p. 802. WIPPO in Vita Conradi Salici p. 434. Morante in Italia Imperatore, apud Teutonicos magna inuidia, multa consilia, multae factiones aduersus Imperatorem incassum eruperunt. Vt enim a minoribus incipiam, et ad maiores perueniam, quidam Comes in Sueuia, Welfus nominatus, diues in praediis, potens in armis, et Bruno Episcopus Augustensis, inuicem consurgentes, multa mala in praediis et incendiis fecerunt in regno. Ad extremum praedictus Comes ipsam Augustam irrumpens, aeriurum Episcopi despoliauit, et totam ei ciuitatem vastauit, quod postea cogente Imperatore totum restituit et Episcopi emendauit. HERMANNVS CONTRACTVS ad a. 1026. Brun. Augustensis Episcopus, et Welfus Comes praediis et incendiis inter se mutuo debacchantur. AVENTINVS l. VI. p. 363. Francof. 1580. fol. HEPIDANVS ad a. 1026. Saeuae contentionsis fomes exarsit in sacro sancto die paschali apud Vndelicam Augustam inter Chuonradum Regem et patruelem eius Chuonradum, Cui etiam Ernestus - Dux Alamanniae, et Welfhardus Comes, postea confederati, simul Regi rebellare sunt ausi. IDEM ad a. 1028. Vlmae publicum conuentum indixit (Conradus) ibique Ernestum Ducem, scilicet priuignum suum et Welfhardum Comitem aliorque (reos) Maiestatis sese dedentes suscepit, ipsosque per diuersa loca custodiam mancipandos deputauit. CHRONICON WEINGARTENSE c. 6. p. 783. Brunoni Frisingensis Episcopi auxilium ferens, eadem ab eo (Welfo) perpeffus est. IOANNES ADLREITER in Annalibus Boicae gentis P. I. L. XV. c. 14. p. 406. sq. Omnia haec sunt in Vita Engelberti To. III. HYNDII in Metropol. Salisb. p. 372.

- (y) WIPPO p. 434.
- (z) WIPPO l. c.
- (aa) WIPPO l. c. ALBERICVS P. II. Chronici ad a. 1033. p. 65.
- (bb) HEPIDANVS ad a. 1028. HERMANNVS CONTRACTVS ad a. 1027. p. 384. Conradus in Alamannia apud Vlmae placitum habuit, ibique ad deditonem Ernestum Ducem, priuignum suum - - cum aliis accipiens, per aliquot tempora exilio deputauit.
- (cc) WIPPO p. 435. Ernestus sine omni pactione Imperatori se reddidit, quem Caesar in Saxoniam exsulari fecit super quandam rupem, quae Giebichenstein dicitur, ut ibi castigatus a rebellionem ulterius desineret.
- (dd) HERMANNVS CONTRACTVS l. c. Cinyburg castrum Werinbarii Comitis adhuc venientis, aliaque nonnulla rebellium castra capta sunt. HEPIDANVS l. c. HERMANNVS CONTRACTVS ad a. 1030. p. 384. Ernust Dux cum exilio relaxatus Ducatum suum recepisset, priuatorum consilio usus, et denno Imperatori refragatus, Ducatu priuatur. WIPPO p. 436. 437. OTTO FRISINGENSIS L. VI. Chronici c. XXIX. p. 132. HEPIDANVS ad a. 1036. (verius 1030.)
- (ee) CHRONICON WEINGARTENSE c. 5. p. 783. Guelfo Rudolphi filius uxorem duxit de gente Salica de castro Glizberg (editio Canisii: Glibberg) Iustham (Imizam MS.) nomine, sororem Heinrici Ducis Noricorum et Friderici Ducis Lotharingorum et Adelberonis Episcopi Metensis. CONRADVS VRSBERGENSIS vocat eam Imizam de castro Glizberg. AVENTINO in Bayerischer. Chronica L. VI. p. 363. dicitur Irmengardis, soror diuae Cunigundae. Quis autem ignorat, Imizam et Irmengardam cognomen esse vnum idemque. Tabula adiecta reddet id luculentius, quod dicendum restat.

SIG-

uarie Sundheimus vocat E
 ultreiterus Adalbertum vltim
 e Conrado Episcopo Constantien
 tationis, videlicet Alorf, Wolp
 timus cum aeneis iuribus a
 multrum Saxonum sita. Con
 ta bonis remotior, nempe Eng
 et Legum infra Rhetiam Curio
 t episcopi Constantiensis. Hu
 aut in coenobio Alorfensi iuxta
 fit patri WELFO II, clarissimus
 Guellicae memorabilis. Guel
 mit; Guellica e contrario ab
 sionis, per nonnullas saeculorum
 1024, quaerenda sunt. Eo trim
 manorum. Potissimi competitio
 Conradi filius, alter Salicus; vter
 in qua cognatione inuicem con
 1024, renunciat, Conradus al
 Duce, Friderico Lothariae lu
 bat rebellionis mox excitat
 1027, quum Conradus Salicu
 runt. (u) Machina in regem
 oncidit, et euanuit. Wel
 fscopum, in episcopali sei
 i anexit, eiusque regione
 a infestauit, Burgundiam
 gre

ritibus Bavariae Comitibus in
 ut praedixi magnifice, et ad
 nield Sundheimus.) Et in
 Sundheim.) cum comitibus apud
 tonachorum ordinis S. Benedi, la

ardam Comitem de Seno et Bui
 14. p. 406. sq. cum adpellat Aladen
 S im Bavarischen Stamm - Barhe P
 et Diploma Henrici III. quo dicitur

gradus in Episcopatum promotus, p
 ge, Frondon, cum suis atten
 ritibus, fratri suo per concambium
 ren, cum inuicem appendicis suis, et
 genit. Quae omnia Ecclesiae su
 in praebendis, partem fratris in
 CHRONICO CONSTANTIENSI
 ut Ramesbury, Aitdorff, Bery
 p. 801. Sanctus Conradus patri
 ambium deus videlicet Wolperry
 a, proprii aie Schafz, et recipi
 et tres Ecclesias fundauit in Cati

quam delictum naturae profusa
 LIMPVS p. 802. Rudolphus - cum
 ut.

III. Pistorii: Quum dia certum
 a, vel vltra modum praerita, ut
 ret, inter multos electi pauci su
 remum summorum votorum sumo
 ut duo Chanoes, quorum vni
 er; alter autem (Conradus, Fran
 fons ex duobus fratribus nati, p
 CONTRACTVS ad a. 1024
 (1025.)
 ando, auxiliatus sui Ernsti, de

ne meruit *ANDREAS Du CHESNE*. (ff) Auaritia sacerdotum et infernalis ambitio, multorum maximorumque ecclesiae doctorum indiuidua comes, Welfonis II aevo tantas egerat radices tamque speciosos pietatis praeferebat titulos, vt summates, cetera acuti, eis illaquearentur et occaecarentur. Ignorantia, deuotus frontis gestus et pietatis coelique et Dei venerabile nomen austere ingeminatum et fraudibus odiisque subtilissimis praetextum prudentissimos quosque obnubilat, vt nequissimos bipedum pro angelis sanctissimis habeant eorumque mandatis ceruices, alioqui rigidissimas, submittant. Exemplum suppeditat luculentissimum Welfo II. Eum enim, ingrauescente aetate, sacerdotes continuo admonebant de cladibus, olim episcopo Augustano et adiutori eius Frisingensi, illatis. Quem in finem? vt coenobia ditescerent, et sacerdotum stipis annua augetur. Poenitentiam male actorum editurus Welfo elegit examinationem per iudicium aquae frigidae, (gg) quod vberime adleuabat benefactis in Episcopum vtrumque conlatis. Virgines sacras Altorffo transtulit in aedem votivam, cui adhaerebat nomen *Altenmünster*, et eorumdem loco collocavit Monachos ex collegio Altenmünsterano in coenobium Altorffense. (hh) Ad vltimum ipse in collegio sacro Altorffensi obiit tumulumque inuenit; (ii) vxor, marito superstes diu, tandem defuncta et in Altenmünster sepulta est. (†) Ex vtroque geniti fuere *WELFO III* et *CUNIZA*, mater Ducum Serenissimorum Brunsvicensium. De Welfone, qui subole nulla relicta extinctus est, pauca delibabimus, antequam ad Cunizam procedimus, Welfus seu Welfo tertius a. 1047. in comitiis, Spirae intra Pentecosten habitis, ab Henrico III Imperatore Dux Carinthiae renuntiatus est, qua cum inde

30.
WELFO III.

SIGFRIDVS, Comes Luceburgicus,
Vxor Hedewigis

Cunegunda, Cuniza, Cunza vxor Henrici II. † 1033. V. Non. Mart. <i>Annal. Hildesh. et Lamb. Schafnaburg.</i>	Theodoricus Ep. Metensis rebellis Hen- rico II. <i>Albericus</i> P. II. Chron. ad a. 1003. 1004. p. 42. 43. <i>Siggebertus</i> ad a. 1004. <i>Chronographus Saxo</i> ad a. 1010. 1011. Defunctus circiter a. 1047. <i>Herm. Contr.</i> ad c. a. p. 289.	Henricus Dux Bavariae, <i>Adelboldus</i> <i>in Vita Henrici II</i> 1019. <i>Chron.</i> 437. <i>Adlzreiterus</i> <i>in Annal. Boicae</i> gentis P. I. L. XV. c. 19. p. 370. sq.	Fridericus, post Dux Lotharingiae † 1019. <i>Chron. Quedlinb.</i>	Adalbero Archiep. Trevir. <i>Albericus</i> P. II. <i>Chron.</i> p. 42. Metensis ecclesiae Episcopus fit a. 1047. <i>Herm. Contract.</i> ad c. a. p. 289. <i>Adlzreiter</i> P. I. L. XV. c. 32. p. 379. sq.	Gislebertus, <i>Adelboldus</i> I. c. §. 39. p. 439. <i>Ditmarus</i> <i>Annal.</i> VI. p. 127. <i>Adlzreiter</i> I. c. c. 21. p. 372.	Luidgarda Ditmarus L. VI. p. 380. Iutta Abbatissa prima Caufungensis. Nonnosius in Vita S. Cunigundis §. 9. p. 459. saeculo VI. Benedictin. P. I.	IMIZ Z A Welfonis II. vxor Sigfridus	Petronilla, vxor Gerhardi Comitis Alsatiae Iutta Abbatissa. Sic sentit <i>Hieronymus Vignierius.</i>
--	--	---	---	---	---	---	---	--

Quia Iutta, neptis Cunigundae ex sorore, ad communem stirpem erat referenda, nec minus celebritatem maximam fuerat nacta; facile fieri potuit, vt *Iuitha* a librario quodam in nonnulla Monachi Weingartensis exemplaria fuerit scripta.

- (ff) In libro Gallico: *Histoire genealogique de la mayson royale de Dreux et de quelques autres Familles illustres, qui en sont descendues par femmes.* Vide ibi *Histoire de la maison de Luxembourg* P. I. c. 1. p. 12. et *Preuves* p. 10 - 14.
- (gg) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 6. p. 783. sq. *Hic quum ad senectutem peruenisset, et malorum, quae Ecclesiis Augustensi et Frisingensi intulerat, saepius saepiusque reuoluens animo recordaretur, ad emendationem cum magna cordis contritione anhelans, examinationem sibi per iudicium aquae frigidae elegit, in qua non aliud pretium sibi sufficere aestimans villas super villas cum omni iure suo in ipso examine accumulans composuit, et sic recompensando illatum damnium ad perfectam purgationem peruenit. Quas villas iuxta modum et qualitatem damni utrique Ecclesiae sine dilatione in perpetuum possessionem donauit. Iucunda Clericis purgatio!*
- (hh) *CHRONICON* idem I. c. *Hic etiam Abbatiam Altorffensem transferendo huc monachos de Altenmünster, et sanctimoniales nostras illuc ponendo permutauit.*
- (ii) *IDEM*: In qua Abbatia et ipse postmodum defunctus requiescit. *SVNDHEIMIVS* p. 802. *Welfo* II. in Altorff moritur atque ibidem tumulo occluditur.
- (†) *HERMANNVS CONTRACTVS* ad a. 1036. p. 137. seu ed. Struv. p. 279. *Sanctae Moniales et Domina*

Auaritia sacerdotum et infelicitate doctorum individua...
... tamque speciosos pietatis...
... eis illaqueantur et occa...
... et pietatis coelique et Dei ve...
... odisque libellissimis pe...
... ut nequissimos bipedum pro...
... ceruices, alioqui rigidissi...
... mentillimum Welfo II. Eum...
... admonere de cladibus...
... fingeat, illis Quem in finem...
... p. amia augetur. Poenitenti...
... examinationem per iudicium...
... abat beneficia in Episcopum...
... transtulit in adem votivam...
... umbem loco collocavit Mona...
... nobium Altorfense. (hh) Ad...
... ut tumultumque inuenit; (ii)...
... a et in Altemunster sepulta...
... III et CUNIZA, mater Du...
... elfore, qui subole nulla reli...
... m ad Cunizam procedimus...
... is, Spirae intra Pentecosten...
... ae renuntiatus est, qua cum...
... ind

inde ab anno 952 *marcha Veronensis et Aquileiensis* copulata fuit. (kk) Cui muneris tanta praefuit dexteritate, ut Veronenses ab exactionibus ipsius Imperatoris, modum excedentibus, tueretur. (ll) Quum anno 1055. rediret Dux Welfus ex Italia, quo Caesarem ad expeditionem bellicam secutus fuerat, paucis interiectis hebdomadibus vitam cum morte commutauit. (mm) Exstant documenta benignitatis ab ipso in coenobium S. Martini, quod Altorf erat, exercitae. Illud enim in montem transtulit, imposito nomine *Winigarten*, cum monachis, et ossibus patris sui Gwelfi, patris Henrici auique Rudolphi. (nn) Coenobium autem prius Altorfense in templum parochiale conuertit. Vicinus morti hereditatem paternam testamento domui votivae Altorfensi, quae S. Martino erat dicata, addicere studuit. Intercessit autem mater testamento, rationem habens heredis sui ex filia Cuniza procreati, quem protinus ex Italia aduolare et hereditatem Welforum adire iussit. (oo) Is erat Welfus IV. Hunc genuerat AZO, marchio Estensis, cuius posteritas in tres suboles excreuit. Tres enim ei fuerunt filii, *WELFVS* seu *WELFO* IV, progenitor et conditor gloriosissimae domus late dominantis, Brunsvico - Luneburgicae: *HUGO* e *Manso*, qui ex matre *Garsende*, Comitissae Cenomanensis seu *de Mane* Hugonis filia, heres cum suis factus est Comitatus Cenomanensis: et *FILCO* marchio, a quo marchiones Estenses, Duces postea Mutinenses, propullularunt. Ludouicus Antonius Muratorius, historicus Mutinen-

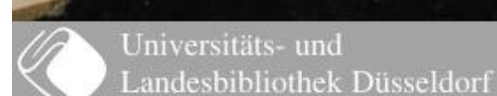
31.
Azonis genealogia.

mina Irmengarda, Welfi Comitissae uida, apud Altorf pro clericis collectae sunt. CHRONICON WEINGARTENSE c. 6. p. 783. Vxor vero eius adhuc diu superstes in Altemunster sepulta est. SVNDHEIMVS p. 802. AVENTINVS l. VI. p. 363.

- (kk) *HERMANNVS CONTRACTVS* ad a. 1047. p. 140. seu 289. *Pentecostes solennia Spirae celebrauit: ibique colloquium cum regni principibus habuit - Quo tempore Welfum, Comitem Sueuigenam, Welfi dudum Comitissae filium, Carentani Ducem promouit. CHRONICON WEINGARTENSE c. 6. p. 784. Genuit et filium (Welfo II) sui nominis Gwelfum, virum per omnia probatum, qui Ducatum Carinthiorum et Marchiam Veronensem acquisiuit et strenuissime rexit. Veronae et Forouulii Marchiae ab Ottone I. iam Bauariae fuerant adtributae. CONTINuator REGINONIS ad a. 952. p. 106. Idem de acuo Henrici II. indicat ADELboldVS in Vita Henrici Sancti §. 16. p. 434. To. I. Leibn.*
- (ll) *CHRONICON WEINGARTENSE c. 7. p. 784. Quodam etiam tempore, quum Imperator Veronensibus ciuibus exactionem inferens, mille marcas ab eis extorsisset, ipse ex improviso superueniens, tantam eum suoque seueritatem et contumelia afflixit, ut vix Imperator, pecunia ex integro reddita, securitatem exeundi obtineret.*
- (mm) *Appendix HERMANNI CONTRACTI apud VRSTISIVM ad a. 1053. p. 336. et ad a. 1054 apud PISTORIVM To. I. p. 147. seu 298. Gebehardus Ratisponensis Episcopus et Welfus Dux licentiam repatriandi ab Italia impetrauerunt, militesque eorum, illis, ut aiunt, ignorantibus, contra Imperatorem iurauerunt. Quo tempore Welfus Dux suis et omni populo admodum flebili morte praeventus, apud Altorfense coenobium sepultus est. CHRONICON WEINGARTENSE c. 6. p. 784. Dicitur de eo, quod quum in provincia esset, et Imperatorem Henricum tertium per triduum ultra statutum tempus, in loco, qui dicitur Rungalle, ubi totus exercitus conuenire solet, quo et se venturum iuramento constrinxerat, praestolaretur, et nec nuntium quidem, cui causam morae illius exponeret, haberet, erecto signo convocatis suis reuersionis iter arripuit. Cui tandem Imperator occurrens nec muneribus nec promissionibus vel saltem minis ab incepta repatriatione remouere potuit. Mortem eius in a. 1054. reiciunt ANNALES HILDESHEMENSES p. 731. vbi ad dictum annum: Welf Dux Carinthiorum obiit. BERTOLDVS autem CONSTANTIENSIS ad a. 1055. p. 342. To. I. Vitisii: Welf Dux Carinthiorum obiit.*
- (nn) *CHRONICON WEINGARTENSE c. 7. p. 784. Idem etiam Gwelfo monasterium in monte antiquum in honore S. Martini fundauit, nomen Winigartin imposuit, in quod de villa translatis monachis et ossibus patris sui Gwelfi, et patris Henrici et Rudolphi aui, ecclesiam priorem parochialem esse constituit.*
- (oo) *CHRONICON WEINGARTENSE l. c. Hic denique Gwelf sub iuuenili aetate, quum esset in castro Botamo (in arce Potamo, prope Constantiam, Sundheim.) morbo correptus est, videntique sibi imminere mortem, omne patrimonium suum cum ministerialibus, quia heredem ex se non habuit, ad Coenobium Altorfense S. Martino in perpetuam possessionem donauit, et hoc perficiendum duobus de maioribus suis, qui secum aderant, fidelissime commisit. Ipse vero diem claudens extremum illo deportatus est, et cum maximo planctu suorum et totius vicinitatis sepultus. Mox expleta sepultura, quibus iniunctum fuerat, donationem perficere valentes prohibiti sunt. Mater enim ipsius (Irmengarda,) sciens se heredem habere ex filia, missis in Italiam legatis, iussit eum adduci, et veniens penitus donationem interdixit, et se certum et verum esse heredem proclamauit.*

er- Luodgarda IMI- Per-
del- Dumarus Z A la,
l. L. VI. p. Wel- Gar-
p. 380. fonia Cas-
Dit- | II. li
ru- Iutta Ab- vxor in
nal. basilla pre- Signa- lant
p. 127. ma Casf- dus hui
dlerrei- fangenia. Sic
p. 1. e. c. Nonofar Eno
p. 272. in Vita S. mu
Canigun- gunt
dis §. 9. p.
419. lacu-
lo VI. Be-
nedictin.
P. I.

erat referenda, nec minus celeberrimo quodam in nonnulla Monasterio
Dreux et de quelques autres font de la maison de Luxembourg P. I.
d seueritatem peruenisset, et matrem
que resoluens animo recordationem
tionem sibi per iudicium aquae
az super villas cum omni suo
dantium ad perfectam purgationem
e Ecclesiae sine dilatione in perpetuum
referendo huc monachis de Altemun-
SPNDHEIMVS p. 802. Welfi
p. 279. Sanctae Monialis e b

nenfis percelebris, in epistola, quae Tomo III Scriptorum rebus Brunsvicenis inferuentium praefixa est, illustrem *Guilielmum Gothefredum Leibnitium* condocuit de posteritate Azonis secundi, a quo Serenissimi Duces Mutinenses aeque ac Brunsvicenses per tot saecula laetissimo flore effulgent, Utinam idem Azonis II maiores curate eruisset, qui, quoniam multiplici repetitione vnus nominis AZO inuoluti sunt, in hunc diem latent. Non inuidemus aliis Actios suos, quorum stirpem e saeculo quarto deducunt, daturi nonnisi certa et propabilia, dubiis et falsis sepositis. Inferemus heic Azonis illius genus, ex quo WELFVS IV. natus est. Muratorium praecipue secuti sumus, virum historiae Mutinensis ac Estensis peritissimum, et singula pronuntiata luculentis testimoniis probantem.

WELFO II.		Azo I.	
WELFO III. CUNIGUNDA, Azonis II. vx.		AZO II. Marchio Liguria, qui circa Ette plurima tenuit feuda ab Imper. † 1097. Vxores 1) Cunigunda, filia Welfi II. 2) Garsendis filia Hugonis, Comitis Cenomanensis et sotor Heriberti, sine prole extincti.	
1. WELFO IV. HENRICVS niger, magnanimus		2. HVGO de Manso marchio, Vx. filia Roberti Guiscardi Ducis Apuliae et Siciliae, quam repudiavit.	2. FVLCO marchio, obitus 1100. 1115. 1123. Filii eius dicuntur Marchiones de Este.
WELFO V. HENRICVS LEO, a quo descendunt Electores et Duces Brunsvicenses.	WELFO VI. HENRICVS magnanimus	Azo III. I. Ancredus marchio a. 1145. Vx. Gota. Manfredus 1164. Vxor Willa Agnes filia.	Bonifacius II. 1140. 1161. † 1163. 28. Sept.
	WELFO VII. HENRICVS LEO, a quo descendunt Electores et Duces Brunsvicenses.	Heredes posthumo spectati	Fulco II. 1139. 1161. † 1171. 1173. Sept.
			Albertus Este. 1146. 1161. † 1184. 1173. Sept.
			OBIZO 1170. 1171. 1173. 1177. creatus Potestas Paduae. 1184. inuestitus a marchia Genuae et Mediolani, 1188. aduocatiam tenuit monasterii S. Romani, 1191. superstes fratris. † 1193. Vx. 1. NN. 2. Sophia Comitissa.
			Azo Gerda. 1139. Vx. Alberti D. et Com.
			1. Azo V. praemortuus patri
			2. Bonifacius III.
			2. Geisfeda.
			2. Adeleta.
			2. Froa.
			2. Tomatina.
		Azo VI. rexit 1207. Veronam, 1208. accepit Ferrasam, 1199. fuit Potestas Paduae. 1204. Marchio Estensis dicitur, a. 1204. Otto IV. ei Marchiam Anconitanam contulit, † 1212. Nov. Vxores 1) Elconora filia Thomae Com. Sabaud. 2) Alifia 1204. Rainaldi principis Antiochia filia.	
	1. Beatrix.	1. Aldrovandinus, Marchio Estens. et Anconitan.	2. AZO VII. Marchio Estensis et Anconitanus, a quo Duces Mutinenses,
			2. Constantia

De Azone seu Alberto Azone, Welfonis II. genero, et Welfonis quarti patre Muratorius haec potiora in medium adtulit: *Azoni praeter Cunizam suae Cunigundem Welficam altera vxor fuit Garsendis Comitissa, Hugonis Caenomanensis Comitis et Principis filia. Vnicum filium Azzoni e Cunigunde natam huc usque nouimus, Welfonem videlicet quartum, quem ad Bauariae Ducatum Henricus IV. a. 1072. euexit. Garsendis vero ei peperit filios duos, Hugonem scilicet atque Fulconem, et fortasse feminam quoque Athalassium suae Adelaidem nomine,*

nomine. In Herberto Garsendis fratre extincta masculina solole Caenomannensium Comitum, Prouinciam Caenomannicam Willelmus Normanniae Dux, cognomento Conquestor, occupauit; at dum ille anno 1066. regnum quoque Angliae sibi subderet eaque expeditione detineretur, Caenomannensium proceres ab ipso defece- runt, et mittentes in Italiam Athonem quendam Marchisium cum vxore (Garsendam infra appellant Acta Caenomannensium Episcop. a Mabillonio edita, e quibus haec describo) et filio, qui vocabatur Hugo, inde venire fecerunt, et ciuitatem et totam simul regionem eidem Marchisio tradiderunt. Haec circiter A. Chr. 1067. facta. Postea Atho Marchisius reuerfus est in Italiam, vxorem ibi cum filio derelinquens. Ingentes inde subseditae turbae et incon- stans Caenomannensium fides, Hugonem ad Patrem in Italiam dimiserunt; Ger- sendis autem in ciuitate remansit. Quid plura? Caenomannicus Principatus Estensi ereptus, Arnaldus vero Episcopus illius ciuitatis, suspicione aspersus commo- tae seditionis et Romam subinde profectus, dum per terram Athonis Marchisii reuerteretur, ab eodem Athone captus et cum suis omnibus in custodia positus est. Sed postmodum, deferuescente ira, Marchio digna satisfactione eum placare studuit atque post septem menses multis muneribus honoratum ad sedem propriam cum magna ueneratione misit. Quibus ex uerbis intelli- gimus, Azzoni nostro fuisse Terram, hoc est, plurimum terrarum atque castrorum con- geries in Aemilia aut Liguria, per quam Episcopus ille reuertebatur. Sublato e vi- uis Guillelmo Angliae Rege, Caenomanni, ut ad annum 1090. narrat Oraericus Vitalis, eorum temporum fere aequalis, contra Normannos rebellauerunt, le- gationemque filii Azzonis Marchisii Liguria (nomen hoc attente notandum) direxerunt, ipsos ad hereditatem Principatus suscipiendam inuitantes. Ligures Germani audita legatione gauisi sunt, initoque consilio tandem definierunt, ut Fulco, qui natu maior erat, Patris honorem in Italia possideret: Hugo autem frater eius Principatum ex matris hereditate (Garsendam iam diem suum obisse, haec indicare uidentur) sibi reposceret. Aliquamdiu potitus est prouin- cia Hugo; sed ab ipsius possessione iterum excidit, tum Caenomannensium fraude, tum sua culpa. Neque enim paternis uirtutibus satis ille respondit, quum Orderico ipso teste filiam Roberti Wiscardi potentissimi Principis, coniugem suam, repu- diauit, eius magnanimitatem ferre non ualens; atque in Italiam reuersus, an- no 1092. Matildae Magnae Comitissae consilia contra fidem Henrico IV. Impera- tori aperuit, si tamen Donnizoni, ipsum tanquam ab auita nobilitate degenerem hac de re insimulanti, eumque Hugonem e Manso, a Caenomannicae urbis nomine, appellanti, omnino haec habenda fides. Anno 1097. post Idus Aprilis nostrum Alber- tum Azzonem mors sustulit, eodemque anno XIII. Kal. Sept. astitit Fulco Mar- chio coram Rege Conrado atque ab eo prouilegium impetrauit. Succedebant Az- zoni superfites filii, nempe Welfo Dux Bauariae, Fulco Marchio et Hugo e Manso, pariter Marchio. Verum siue quod Welfo sibi maiora debere conten- deret, siue quod reliqui fratres debitam illi portionem terrae negarent; (uidetur quip- pe Azo Fulconi praesertim Honorem suum, id est, Marchionatum reliquisse, at- que eidem plura assignasse castra ac beneficia, ut ex chartula concordiae, a. 1095. inter ipsum Fulconem eiusque fratrem Hugonem inita, colligi potest) magna inter fratres lis excitata, eaque armis et bello, ut fert Principum consuetudo, sub- inde agitata. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1097. Azzo Mar- chio de Longobardia, Pater Welfonis Ducis de Baioaria, iam maior cen- tenario, ut aiunt, uiam uniuersae terrae arripuit, magnamque guerram suis filiis de rebus suis dereliquit. Quae sequuntur, euincunt, Bertoldum huius litis momenta non satis recte assecutum. Sed hoc parum refert. Hactenus MYRATO- RIVS. Dotem, quam in Azonem transtulit Cuniza, quae Chunza et Cu- nigundis etiam appellatur, adsignat Chronicon Weingartense, nem- pe curiam nobilissimam Italiae Elisinam nomine, quam Welfo II. et ipse ab vxore sua in dotem acceperat, et huobarum mille ac centum fuisse traditur. Azzo dicitur marchio ditissimus Italiae, (99) et de Longobar- dia

(99) CHRONICON WEINGARTENSE c. 6. p. 784. Hic (Welfo II.) genuit filiam Cunizam nomine, quam Azzo ditissimus Marchio Italiae cum curte Elisina dotatam in uxorem duxit, et ex ea Gueisum totius terrae nostrae heredem et dominum progeniuit. Elisina uallis nunc dicitur Val d'Elsa. Idem CHRONI- CON c. 5. vocat in Longobardia Elisinam, cuius sint XI. millia mansuum uno uallo comprehensa. CON- RADVS

Illi Scriptorum rebus Brunfridum
Guilhelmum Gotsfredum Lein-
si, a quo Serenissimi Duces Mo-
secula laetissimo flore effulgent
isset, qui, quoniam multiplici-
t, in hunc diem latent. Non in-
e saeculo quarto deducunt, de-
talis sepelita. Inferemus hinc
natus est. Marstonum praecipue
ae Estensis penitissimum, et in-
roborem.

ae, quae sine uero uero tracta ab
1) Campana, sive Welfo II. 2) Ger-
Comiti Caenomannensi et tota Ho-
sive prole extitit.

2
marchio, Adelais sive
eo, sive Adelais
sive eius
relio-
te.

Alberus OBIZO 1170. Azo. Ger-
renit 1171. 1173. 1199. sen-
Ede, 1177. creatus du-
18. 1961. Poetas Pa- Vi-
1184. dicit, 1184. Al-
inuenitur a ber-
Adelaisa Frid. Barb. De
2. An- machia Ge- Ca
empla- mae et Me-
lia 1184. diolani, usq.
ludigant aduocatum
de here- tensit mona-
citate sterii S. Ro-
cum Obi- mani, 1191.
2002. a. superfites tra-
1193. tribus. 1193.
Vx. 1. NN.
2. Sophu Co-
mittis.

2. 2. 2. 2.
Adelaisa. Adelais. Froa. Toma-
sina.

accipit Ferratum. 1199.
ensis dicitur. a. 1204. Ot-
tilit, 1212. Nov. Vcores
baud. 2) Alisi 1204.
chie filia.

2.
VII. Constantia
Esten-
onita-
o Du-
erles.

is II. genero, et Welfo
lium adtulit: Azoni praeter
uit Garsendis Comitissae, Hugo-
filium Azzoni e Campana re-
artum, quem ad Bauariae Duc-
ei peperit filios duos, Hugonem
ae Athaliam sive Adelaisam

marginis ex monte Calym. (uu) Hunnius itidem errore sese polluit, qui Welfonis IV patrem vocat Welfonem III, auunculum cum patre permiscens. (xx) Welfo IV erat vir armis animoque strenuus, consilio sagax et circumspicuum acer, iuris peritissimus ac sapientia excellens. Bella finitimorum moderata severitate compefcuit. Nemini magis fuit fidus quam Imperatori, quocum contra Saxones tribus funestissimis praeliis egregiam edidit pugnam. Quum vero crimina grauissima ab ecclesiasticis viris, vindictae interuacinae percupidis, Henrico regi intentarentur, et Gregorius VII sede Pontificali ab Imperatore deturbatus Acheronta moueret aduersus inimicum suum, Welfo Pontificis partes tuendas sumfit. (yy) Aggreditur proinde cum Rudolfo Sueviae Duce, et Bertolfo, Duce Carinthiae, regem armis infestis a. 1073, et nominatim Sigefridum, Episcopum Augustanum, fauentem regi, grauissime adflixit, comprehensum in vincula coniecit et in eis Rauenspurgi adseruauit. (aaa) Anno proximo in gratiam cum Imperatore rediit, haud secus ac Rudolphus, Bertolfus et ceteri. (bbb) Quo exeunte adstitit testis dona-

filiam eius a complexibus suis et thori consortio segregauit patrique remisit. Postremo ad ipsum eius ducatum occupandum omnem operam intendit. - Nouerat Rex, haud satis placitum principibus Baioariae, quod hoc, tum contra morem et ius, tum ipsis inconsultis, factum fuisset, et quantocius ire in Baioariam cogitabat. MONACHVS HERVELDENSIS ad a. 1071, p. 181. haec repetit. ANDREAS BRVN- NERVS in Annalibus Boicis P. III. L. I. p. 11. 199. ex professo Welfonem hunc describit.

(uu) In Chronico Picturato p. 316. Greve Konntz van Beyerem nam des Marggreuen Dochter van dem Berghe Calym, unde synd des Geslechtes der Marggreuen to Montaw (Mantua) de het Atzem, de telde eem drey Sone; de erste heyt Wolpy, de krecht wedder van dem Keyser dat Hertochdon to Beyerem. De ander Son de het Borkart, de wart eyn Bischoep to Halverstad. De dridde Son het Symon, de wart eyn Bischoep to Bremen, Conf. G. G. LEIBNITIVS in Introduct. ad To. III. p. 12.

(xx) To. III. Metropolis Salisburg, p. 143. Fundatum est hoc monasterium (Raitenburch) anno 1185. a Guelfone IV. huius nominis, et primo Duce Bauariae, cuius Pater eiusdem nominis Guelfo III. monasterium in Altorf, quod nunc Weingarten dicitur, in Sueuia ac S. Martino omne suum patrimonium in perpetuum donauit.

(yy) CHRONICON WEINGARTENSE c. 8. p. 784. Hic est ille Guelf, qui primus ex nostris Ducatum Ba- uariarum adeptus magna multa in eo, sicut et in aliis regni partibus, peregit. Erat enim vir armis strenuus, consilio prouidus, sapientia tam forensi quam ciuili praeditus. Vnde et omnes tempestates bellorum contra se et contra alios inuicem in sinibus suis exortas, magna vel moderatione vel seueritate compefcuit. Imperatori, antequam machinationes in mortem suam patrasset, et antequam Ec- clesiam Dei manifeste impugnasset, fidelissime adhaerebat; eique, quum contra Saxones dimicaret, in- tribus funestissimis congressionibus strenue militabat. At ubi multa inhonesta de eo in medium profe- rebantur, et, quod maius est, Dominum Apostolicum Gregorium VII, Gwiperto, Rauennensi Archiepi- scopo, intruso, de sede sua expulit, ipse cum aliis Catholicis Principibus ab eo declinauit, et a modo Eum multis modis inquietauit. BRVNO in Historia Belli Saxonici p. 120 Vt (Henricus IV.) solus omnium Dominus esset, nullum in regno suo Dominum viuere uolebat. Additur deinde, quomodo necem in- ferre clanculum eis parauerit, qui praelio cum Saxonibus commisso superstites erant, e quorum nu- mero Welfus fuisse legitur. ARNVLPHI Historia Mediolanensis L. VI. c. 8. Eodem tempore gens Ten- tonum illa barbarica, praecipue Duces Bertaldus, Rodolphus, et Welfo cum Comitibus et Episcopis, co- gnita excommunicatione Romana, a regio prorsus se subtraxere consortio, in nullo communicantes. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1073. p. 345. Rudolphus Dux Alemanniae et Bertolfus Dux Carinthiorum et Welfo Dux Baioariae, a rege Henrico discesserunt, qui aliis subintroentibus consi- liariis, suum consilium apud Regem non ualere prospexerunt. LAMBERTVS SCHAFFNABURGENSIS ad a. 1076. p. 405. Ipso tempore Rudolphus Dux Sueuorum, Welf Dux Baioariorum, Bertholdus Dux Carinthiorum, Adalbero Episcopus Wirceburgensis, Herimannus Episcopus Metensis et alii plerique Prin- cipes conuenientes in unum, consilia conferebant in tantis calamitatibus, quibus respublica vexabatur, quid facto opus esset. BRVNO in Historia belli Saxonici ad a. 1076. p. 133. Non modico Saxones exercitu collecto perrexerunt ad Rhenum contra vicum, qui dicitur Oppenheim, quo et Patriarcha cum Episcopo Patauiensi Pontificis Romani legato conuenerat et una Sueuorum non parua multitudo, qui omnes exercitum Saxonicum, dum ueniret, expectabant. - Hinc igitur Dux Otto uolenter honore suo priuatus, illinc Welfo Dux eodem honore non iuste sublimatus, hac conditione sibi inuicem pacis oscula dederunt, ut electo - nouo Rege, quicumque ipsorum ipsum honorem iure retineret, alteri ei non inui- dens libenter concederet.

(aaa) CHRONICON WEINGARTENSE l. c. pergit: Vnde et cum Sigefrido, Augustensi Episcopo, qui parti, immo inhumanitati eius, sauebat, diu et acerrime dimicauit; quem tandem cum multis in Ciuitate comprehensum in vincula iecit et in castro Rauenspurz catenatum multo tempore conseruauit. Ciui- tatem quoque eandem praeda et incendio deuastauit. Rauenspurz dici quasi Grauenspurz putat IOA- CHIMVS VADIANVS To. III. Alem. rerum Goldasti p. 47.

(bbb) BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1047. p. 345. Rudolphus Dux et ceteri reconciliantur Regi.

M m m

de Calano, Este et Val d'Elja. Roman, haud erubuerint dip- m XII. haud esse obuiam, nem- em, priusquam Innocentius II. Anconitanum; id ad febricitans est. (ss) Vocat nos WELFVS, quum patre adhuc superstitite, anno meum aduentum, largiente Hen- ricularem admittit errorem, vo- luntate et matrem Arzem filiam

et sui fratris reman filium, cui ueniret, saue- ditum dicitur Marchioni Italicae de die- bus, quam habebat in Italia. Eiusdem uo- cariae uide et tentum manus sunt uis

VERANCOBVM MScum Mahillon; Ge-

posteriori in loco haec habentur: Al- miter, signifiat eum nouo Gotico in Latina sine, unde Marchio era in ara la Marca Subiaca. P. Hispania, rebefati sequenti, alcuni de qualibet fratri, il Trivigiano, e il Petrucci di Ancona, di Spoleti, di Tolosa, peradore II. Leonde il Castello di era egli Marchese da se medesim- latum, marchiae et marcae sunt eorum iurisdicito propria et munici- patorum fide et inuolentis ratio tractata est Tomo III. Script. Bru- papae, seu in Offertationi sopra a- quia in vltimos sese condit anno 157. ad 916. imperatoria dignum

Malei, r ondi, teni stirpe fuisse. Fauent nomen ti- erum. Arzonem Italicum Episcopo S. MEINWERICI c. 35. p. 541. Sigefridi atque ex progenitoribus II. p. 633. 1099. Verum ante auum Wi- taliae, Henrici II. tempore, Vgonem de Gellis Mediolan. L. I. c. 161

TANTIENSIS ad a. 1097. p. 11- ia, iam maior centenario, et an- e rebus suis dereliquit. Nam W- ere coluit. Item ad a. 1070. et 10- rime filium Ottonis Ducis Saxoniae- tus uellet uenire. Ducata primum- L. c. 27. p. 561. Denique Ottoni lo- RONICON MONASTERII MEL- VM To. I. scriptorum rerum Alti- CHRONICON SALISBURGENSIS ad a. 1071. p. 439. CHRONICON- tem Penium. LAMBERTVS SCHA- qut. In filioque Ottonis Ducis Saxo- rimonio fidem dixerat. Quamlibet- sine grandi permutatione rerum p- consilium tuebatur. Et tui amatio- e magis indies aduersus eum cratio- ni potentis auxilium darent, in- fia

donationi cuidam, quam Henricus rex ad XI Kal. Decembr. ecclesiae Frisingensi impertitus est. (ccc) Circa idem tempus, rogatu Ducis Welfonis, rex Henricus Abbati Beurenensi restituit loca quaedam, olim ecclesiae ipsius donata. (ddd) Anno 1077. Welfus noster conuentui Vlmensi interfuit, denuo a Caesare, qui fulmine diro erat percussus, moliens defectio- nem. (eee) Memoria dignum est, aetate ea immorigeros Imperatori dictos esse *Catholicos*, vt discas notionem deprauatam vocis purissimae. (fff) Eo temporis spatio Rudolfus, Dux Alemanniae, nouus rex a nonnullis Germaniae, praecipue Saxonum, principibus electus ac Henrico IV oppositus, Welfum quartum et Bertolfum seu Bertoldum, de quo diximus paulo ante, in partes suas traxit. Haec in gratiam Papae conflata defectio non admodum conducibilis fuit Welfo. Etenim a. 1078, Rudolfo rege in Saxoni- am reuerso, Henricus Imperator, opibus viribusque repente recollectis Alamanniam sub autumnu deuastauit praeda, ferro et igni, terras Bertoldi et Welfonis, Bauarorum Ducis, penitus exurere et depopulari aggressus. (ggg) Rudolfo fauebat oriens fortuna, oppressura eum, qui legitimo domi- no obedientiam denegare fuerat ausus. Ex quo enim a Papa diadema im- peratorium a. 1080. susceperat, fusus et interfectus est ad flumen Elifre in praelio cruentissimo, in quo Gothefredus Bullionensis dextram ei trans- fixit vel abscidit, qua olim regi suo Henrico IV fidelitatem pollicitus erat. (hhh) Welfo a. 1084. ciuitatem Augustam Sigefrido eripuit, tradiditque Wigoldo, (iii) qui Welficas sequebatur partes. Eo ipso tamen anno Henricus, ex Italia redux, Augustam obsedit ac cepit, et Sigefridum, vt coniiicio, restituit. (kkk) Ne quis autem eam de Welfone aleret sententi- am, quam sese ratus est indignam, ingressus confinia senectutis, coenobium, quod praeposteri emendatores vocant *domum votiuam*, in Raytenburch con- stru-

(ccc) Eam exhibet *GEWOLDVS* in Additam. ad To. I. *Metropolis HVNDII* p. 153.

(ddd) *GEWOLDVS* in Additam. ad To. II. *Metrop. Hundii* p. 145.

(eee) *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1077. p. 347. *LAMBERTVS* ad a. 1077. p. 417. *Rex Henricus in Italiam proficiscens intra Burgundiam in loco, qui dicitur Bisenzun, natalem Domini celebrauit. Ea porro causa erat, vt relicto recto itinere in Burgundiam diuerteret, quod certo compererat, Duce Rudolphum, Welf et Bertoldum omnes vias omnesque aditus, qui ad Italiam mittunt, quos vulgato nomine Clusas vocant, appostitis custodibus anticipasse, vt nulla illis ei transeundi copia fieret. - Rupertus quoque Babenbergensis Episcopus, dum in Italiam pergens per Baioariam iter ageret, captus est ab Welf Duce Baioariorum.*

(fff) *BERTOLDVS* ad a. 1078. p. 349. *Rudolfo in Saxoniā reuerso, Henricus de repente collectis viribus, Alemanniam praeda, ferro et igne, circa festum omnium sanctorum, deuastauit, terram videlicet CATHOLICORVM Ducum Bertoldi atque Welfonis et aliorum sancti Petri fidelium penitus dissipare aggressus est. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS a. e. p. 603. ALBERICVS ad e. a. p. 122. CONRADVS VRSPERGENSIS ad e. a. p. 170.*

(ggg) Ex eisdem testimoniis hoc patet.

(hhh) *SIGEBERTVS GEMBLACENSIS* ad a. 1080. p. 99. *Rex Henricus Saxonibus graui praelio congruitur, et in congressu - Rex Rudolphus cum multis Saxoniae principibus exstinguitur. BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1080. p. 350. ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1080. p. 732. Bellum iuxta Elstret committitur Id. Octobris, in quo Rodolphus Rex - occiditur. MARIANVS SCOTVS L. III. Chron. aetate VI. ad a. 1080. p. 456. Bellum iuxta Elstra committitur a Rege Henrico Idus Octobris. BRVNO in Historia belli Saxonici p. 150. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1080. p. 247. Bellum inter Henricum et Rodolphum iuxta fluuium Ellestram geritur, in quo Rodolphus vulneratus in manu dextra fugit Mersburg. AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 383. Abstissa Rudolphi dextera dignissimam periculi vindictam demonstrauit, qui fidem domino suo Regi iurata violare non tinnit, et tanquam alia vulnera non sufficerent, ad mortem accessit etiam huius membri poena, vt per poenam agnosceretur et culpa. ALBERICVS P. II. Chronici ad a. 1099. p. 182.*

(iii) *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1084. p. 353. *Welfo, Dux Baioariae, Ciuitatem Augustam a quodam Sigefrido, nec nominando Episcopo, cum Baioariis inuasam viriliter eripuit eamque legitimo Pastori Wigoldo subingavit. CHRONICON WEINGARTENSE l. c. OTTO FRISINGENSIS L. VII. Chronic. c. 7. p. 143. Guelfo Noricorum Dux, qui in guerra cum Imperatore Frisingensem et Augustensem destruxit vrbes. CONRADVS VRSPERGENSIS p. 210. AVENTINVS L. V. Annalium Boicorum c. 16. §. 8. SPINDHEMIVS p. 803. ADLZREITERVS in Annalibus Boicae gentis Part. I. lib. XVI. p. 407. Lib. XVIII. c. 78. p. 487. 488.*

(kkk) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1084. p. 264. *Henricus Imperator, de Italia reuersus, Augustam ab Alemannis inuasam obsedit et cepit. Conf. ANNALES HILDESHEMENSES ad e. a. p. 732. CONRADVS VRSPERGENSIS p. 172. ALBERTVS STADENSIS ad e. a. p. 140. DODECHINVS in Appendice ad Marianum Scotum e. a. p. 457. Tunc Marchio Bertoldus de Zaringen et Welf ex odio in Impera-*

structum, largiter locupletauit. (III) Incidit hoc pietatis tum consuetae documentum in annum 1085. Proximo anno Welfus, cum principibus Bauariae gratia pacis reconciliata, sociatis armis in Henricum Imperatorem insurrexit eumque Ratisbonae versantem arctissime circumfedit, ac, ne inde discedere vel elabi posset, diu detinuit. (mmm) Anno 1088. de nouo recuperauit Augustam, capto Episcopatus eiusdem inuafore Sigefrido et alio in eius locum reposito. (nnn) Fessus tandem discordiis, turbasque bellicas pertaesus, Welfo a. 1091. ingreditur Italiam, vt rediret in gratiam regis Henrici, dummodo rex Gregorium VII. seu Hildebrandum pro legitimo reputaret Pontifice, et Guibertum, sedi Apostolicae ab Imperatore impositum, dignitate sua priuaret. Qua conditione regi minus probata, Dux in Alemanniam rediit acuitque ferrum ad propulsandam vim, si qua ab integro inferretur. An tempori satis seruerit, anceps est quaestio. Plurimi enim Alemannicorum principum cum rege consensionis copulam renouarunt. (ooo) Et Imperator inter haec in Longobardia terras ac praedia Welfonis igne ferroque vastare non destitit, rem eo deducturus, vt Dux causam Gregorii VII. in posterum defereret. (ppp) Verum haec Welfi animum profus impaudum frangere non poterant. Is enim regis conatibus vbique impedimenta iniiciebat, et operam dabat assiduam, quo minus Henricus cum rege Hungariae in colloquium ex condicto veniret. (qqq) Annus 1093. intestinis aduersitatibus funestatus est. Dux enim Welfo et Comes Vdalricus de Brigantio aliique complures variis inuicem incendiis ac ruinis sese cumulare et deuastare aggressi sunt. (rrr) Inter haec Con-

peratorem ademerunt nonnulla coenobio S. Galli. *BVRKHARDVS de Casibus monasterii S. Galli c. 7. p. 68. - To. I. Goldasti rer. Alemann. Sic etiam Dux Welf adiutor illius (Bertoldi) res eiusdem monasterii sibi e vicino stas nobis subtraxit.*

(III) *VITVS ARENPECK* Presbyter Frisingensis in *Chronica Baiuorum* p. 661. To. III. Leibn. *Quam ad senilem aetatem peruenisset, monasterium Raytenpurch construere coepit anno Christi 1085. et satis copiose dotauit, quod confirmatum fuit per Papam Urbanum II. anno 1092. WIGVLEIVS HVNDIVS* in Metropoli Salisbur. To. III. p. 143.

(mmm) *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1086. p. 358. *Principes Baiuorum Duci suo Welfoni in Pascha reconciliati ab Henrico (QVARTO) discesserunt eumque cum eodem Duce et reliquis Alemannorum principibus armata manu Ratisbonae inuaserunt, et, ne discedere posset, multo tempore Eum ibi detinuerunt.*

(nnn) *BERTOLDVS* idem ad a. 1088. p. 360. *Dux Welf ciuitatem Augustam recuperauit, capto eiusdem Episcopatus inuafore Sigefrido. ALBERTVS STADENSIS* ad c. a. p. 140. b. *Augusta ciuitas a Sueuis in coena Domini capta II. feria Paschae destruitur, Sigefridus eiusdem urbis Episcopus custodiae mancipatur, Wigoldus inuafor eiusdem Ecclesiae intra paucos dies moritur. CHRONOGRAPHVS SAXO* ad c. a. p. 270. *CONRADVS VRSBERGENSIS* p. 173. *AVENTINVS L. V. c. 16. §. 8.*

(ooo) *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1091. p. 365. *Welf Dux Baiariae in Augusto mense Longobardiam ingreditur, ut Henrico regi reconciliaretur, si ipse vellet permittere, ut Apostolica sedes a Guiberto haeresiarcha inuasa canonice disponderetur; nec non, si eidem Duci filioque eius Welfoni caeterisque eorum fautoribus bona eorum reddere vellet, quae eis iniuste ablata forent. Quam conditionem ille noluit adimplere. Vnde et Dux in Alamanniam non tardaui redire. Multi tamen ex Alemanniis Henrico Regi reconciliati sunt, et excommunicationem sedis Apostolicae communem sibi cum Henrico fecere. Dux autem iterum multos contra Henricum eiusque fautores incitauit, ut etiam nonum Regem eligere decernerent, si quorundam pigritia sive maleuolentia eos non impediret. ADLZREITER* Part. I. Lib. XVIII. cap. 79. p. 488. cap. 80. p. 488. sq.

(ppp) *BERTOLDVS* idem ad a. 1092. p. 366. To. I. *Vistifii: Henricus impius Imperator in Longobardia iam biennio morabatur, ibique circumquaque terram Welfonis, Italici Ducis, praeda, ferro et incendio deuastare non cessauit, ut eundem Ducem et prudentissimam eius uxorem a fidelitate S. Petri discedere sibi adhaerere compelleret, sed frustra. Nam Dux in sententia sua persistit, ipsique satis viriliter resistit. Sed et pater eiusdem Ducis, Welfo Dux Baiariae, eundem Henricum ante proximam natiuitatem Domini mirabiliter confudit, quem ad colloquium peruenire prohibuit, quod idem Henricus et rex Vngariae condixerant, ad quod etiam pacem iam conuenerant. Conf. ANTONIVS BONFINIVS* rerum Hungaricarum Decad. II. Lib. IV.

(qqq) Id simul ex *BERTOLDI* loco adlato satis superque patet.

(rrr) *BERTOLDVS* ad a. 1093. p. 368. *In Alemannia per diuersa loca multi ignes per aërem simul ferri videbantur, in octaua Epiphaniae, in summo mane. Qui utique ignes multa incendia, non multo post per illam terram late grassantia, significare non dubitatur. Nam Dux Welfo et Comes Vdalricus de Brigantio et alii quam plures omnimodis se inuicem incendiis deuastare aggressi sunt. Non dubito, quin ignes illi aëri fuerint aurora borealis, quam veteres ante IOANNEM HEVELIVM confuse, et adtonita mente, descriperunt. Excerpta ex epistola Ioannis Hevelii, Gedano Lipsiam missa, adferuntur in Actis Eruditorum 1682. p. 391. Aurorae borealis confusam repraesentationem dederunt*

XI Kal. Decembr. ecclesiae
tempus, rogatu Ducis Welfo
loca quaedam, olim ecclesiae
inter conuentum Vlmensis inter
percutus, molens defectio
ta immorigeris Imperatori di
nuatam vocis purissima. (ffii)
nia, nouus rex a nonnullis Ger
electus ac Henrico IV oppositus,
fium, de quo diximus paulo an
Pape constata defectio non ad
a. 1078, Rudolfo rege in Saxo
s vobusque repente recollecis
ta, ferro et igni, terras Bertoldi
erurare et depopulari vegetius.
preffura eum, qui legitimo domi
Ex quo enim a Papa diadema im
interfectus est ad flumen Elstre
s Bullionensis dextram ei trans
IV fidelitatem pollicitus erat.
Sigefrido eripuit, tradiditque
artes. Eo ipso tamen anno
ac cepit, et Sigefridum, vt
de Welfone aleret sententi
nfinia senectutis, coenobium
votum, in Raytenburch co

HVNDII p. 153.

RTVS ad a. 1077. p. 417. Rex Hen
Wifenzon, natalem Domini cele
mereret, quod certo conpererat.
qui ad Italiam mittunt, qui in
ha illic ei transiens copia hinc
geni per Bauariam iter ageret, cap

o reueris, Henricus dormiente cili
on sanctorum, deuastauit, terrarum
on sancti Petri felicium penitus ip
ALBERICVS ad c. a. p. 122. CONL

uicus Saxoniis graui praelio con
trinitibus expugnatur. BERTOLD
HEMENSES ad a. 1080. p. 732.
lex - occidit. MARIANVS SCOT
stra committitur a Rege Henrico
VS STADENSIS ad a. 1080. p. 2
geritur, in qua Rodolfus cunctis
p. 182. Abissa Rudolphi dextr
no Rege iuriam violare non timu
o boni membri poema, et per post
p. 182.

pho, Dux Bauariae, Ciuitatem ap
arum inuafam viriliter eripuit
KRTENSE l. c. OTTO FRISINGI
terra cum Imperatore frisingensi
p. 210. AVENTINVS L. V. Annal
VS in Annalibus Boicae gentis Te

Imperator, de Italia reuertens, apud
LDESHEMENSES ad c. a. p. 732.
c. a. p. 140. DO DECHINVS in
as de Zaringen et Welf et odia h

Conradus, Imperatoris filius, in ipsum patrem Henricum IV. infesta conuertit signa regiosque honores vsurpat, (sss) pro cuius causa stat Welforum vterque, pater et filius. Gebhardus, frater Bertoldi ducis Alemanniae, et Episcopus Constantiensis, concilio Vlmæ conuocando auctor fuit. Hac ratione patefacta est ianua concordiae, quam Welfo a. 1094. fecit firmissimam cum Duce Bertoldo reliquisque Alemanniae principibus, (ttt) redditus ex eo tempore mitior et gratiosior Henrico regi, a quo multa damna acceperat et Bauariae Ducatu orbatus erat. Nouam inquietis causam peperit matrimonium iunioris Welfonis, qui diuortium facere adlaborabat a Mathilde, famosissima illa muliere, cuius libidine, numis et potentia vsus Papa Gregorius VII. Deo, imperatori, et toti terrarum orbi illulit. Haec enim femina ditissimo ex patre Bonifacio, marchione Thusciae beneficiario, progenita, succedebat a. 1053. in possessionem plurimarum Italiae terrarum, nupta primum Godofredo Gibboso Antwerpiae a. 1076. occiso et deinceps Welfo V, Duci Bauariae a. 1088. Feruido erat ingenio, et corpore, vnde ambitioni ac voluptati aequae studebat. Callidissimus mortalium Gregorius VII. opera feminae huius domum Welficam incitauit in Caesarem, continuo conquerens de simonia, quam admitteret Imperator in concedendis muneribus ecclesiasticis, vt hunc eneruaret, eneruatum concessione munerum ecclesiasticorum spoliaret, et spoliatum sedi Romanae subiiceret. Ne autem in posterum Clerici animum desponderent, familiae causa, prouidit astutissime interdictis ordini ecclesiastico nuptiis. Consultabatur etiam de regibus principibusque omni neruo et potentia exuendis, praetextendo occupationem terrae sanctae et emendationem ecclesiae Graecae. Quum tandem ad senium inclinaret Mathildis, Pontifex vaferrimus metuebat, ne hereditas eius opulentissima Welficae domui adiiiceretur. Inspirat igitur feminae, qua dudum erat fruitus, consilium subtrahendi commercium conjugale marito eique beneuolentiam debitam denegandi. Relaturus par pari coniux sese penitus ab ea abstinuit. Perplacuit haec discordia Pontifici. Welfo autem pater, vt senes solent esse ad rem attentiores, perusus tristitia et ira exaestuans, descendit in Longobardiam, vt concordiam inter vtrumque coniugem repararet. Euentus,

qui

ANNALES HILDESHEMENSES ad a. 1116. p. 739. PAVLVS DIACONVS de Gestis Longobardorum L. II. §. 5. p. 222. IOANNES PONTANVS in Vita Christiani III. regis Daniae ad a. 1553. p. 86. MARTINVS CROMERVS in Hist. Polon. L. VII. ad a. 1518. Plura ex vetustis scriptoribus exempla adducit Illustris GOTHOFREDVS GYLIELMVS LEIBNITIVS in Miscellaneis Berolinensibus p. 137. 138. nec non Celeberrimus CHRISTIANVS WOLFIVS in Gedancken über das ungewöhnliche Phänomenon 1716. Halle 1716. 4. p. 6. 199.

(sss) CONRADVS VRSBERGENSIS p. 227. Chronici: Chunradus Imperatoris filius et Bertae Imperatricis patri rebellasse infamatur. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad a. 1093. p. 102. Conradus filius Imperatoris Henrici in Italia se ad patris sui aduersarios contulit. AVCTOR VITAE HENRICI IV. p. 386. Filius Imperatoris, quem in Italia relictum a patre, et quam ob causam relictum diximus? a Mathilde persuasus - - iunctus inimicis patris, coronam sibi imposuit, regnum inuast. DONNIZO in Vita Mathildis L. II. c. XI. p. 674.

- - - genitorem prorsus abhorrens (Conradus)
Se dominae largis Mathildis subdidit alis.

BERTOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1093. p. 369. In Longobardia Conradus filius Henrici Regis a Patre dolo circumuenitur et captiuatur, sed Dei misericordia inde ereptus, a Mediolanensi Archiepiscopo et reliquis fidelibus S. Petri, in Regem coronatur, annuente Welfone Duce Italiae et Mathilda eius charissima coniuge. Sedet pater eiusdem Ducis, Welfo Dux Baioariae, non multo post ad eundem nouiter coronatum Regem, in Longobardiam venit, eique cum filio suo fideliter adhaerere saetegit. Henricus vero (IV.) pater Regis in quamdam munitionem se contulit, ibique diu absque regia dignitate moratus nimioque dolore affectus, se ipsum (vt aiunt) morti tradere voluit: sed a suis praeventus ad effectum venire non potuit. ADLZREITER Part. I. L. XVIII. c. 84. p. 491.

(ttt) BERTOLDVS I. c. Gebhardus Constantiensis Episcopus et Apostolicae sedis legatus, Welfonem Duce Baioariae per manus in militem accepit, sicut et proprium fratrem Bertoldum Duce Alemanniae iam dudum fecit. Cum quibus et reliquis Alemanniae Principibus magnum conuentum apud Vlmam habuit - Deinde firmissimam pacem tam Duces quam Comites tam maiores quam minores se obseruatos a VII. Cal. Dec. vsque in Pascha, et a Pascha in duos annos iurauerunt, - Hanc pacem singuli Principes, qui conuenerunt, unusquisque per potestatem suam vsquequaque viritim iurare fecerunt. IDEM p. 370. ad a. 1093. Welfo Dux Baioariae firmissimam pacem cum Alemannico Duce Bertoldo et reliquis

de-

qui conatui non respondit, in caussa luit, vt Welfo IV. Henrici Imperatoris fauorem sibi renouatum toto pectore adpeteret, rogans precibusque contendens, vt Mathildin compelleret ad possessiones cum Welfone filio communicandas. (uuu) Inuidit Welfoni pinguisimum bolum Imperator; et Pontifex vtrique. Quantum fuerat olim Welfi in Henricum IV. odium, tantum nunc idem ille studium et laborem in Imperatore extollendo collocat. Etenim egit cum primoribus Germaniae de restituendo in regnum Henrico, et negligendo Pontificis bruto fulmine, quod in Imperatorem erat euibratum. Stupuerunt omnes, expensis Welfi consultationibus, quippe quae interiecto tempore exiguo penitus a sese dissidebant, adeo vt fautores Henrici fidem dictis ipsius vix ac ne vix quidem haberent. (xxx) Imperatori tamen Welfo satis probauit animum suum. Testis est gratia Henrici, qua a. 1096. recepit Ducatum amissum. (yyy) Azone a. 1097. mortuo, Dux Welfo, bona patris, quae dotis nomine ei adtulerat Welfonis mater, vindicaturus sibi, iter suscepit in Italiam. Obstitit e contrario fratres ex nouerca ipsius, vxore Azonis altera; prohibentes eum ab aditu, Longobardiam aperiente. Welfo igitur in auxilium adsciscit Henricum Ducem Carinthiae et fratrem eius, Patriarcham Aquilegiensem, signa fratribus infesta infert, et magnam hereditatis paternae partem sibi adferit. (zzz) Ad extremum Welfoni metus peccatorum incessit, quam

Alemanniae Principibus initiauit, usque Baioariam, immo usque ad Vngariam propagauit. Francia quoque Teutonica et Alsatia eandem pacem, suis partibus se obseruaturas, iuramento decreuerunt. Eodem anno interfuit Welfo magna synodo Constantiensi in hebdomade, quae diem Paschalem festum praecurrit. IDEM p. 371. Quod autem Ducatu Bauariae Henricus Imperator Welfum patrem ad tempus exuerit et tandem cum eo reconciliatae pacis fedus renouauerit, vno et altero testimonio fide digno comprobandum est. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1096. p. 272. Welf Dux antea Noricus, qui ab Henrico iam dudum abiurauerat, et ob id Ducatum perdidit, in gratiam eius redit, Ducatumque recipit. BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1095. p. 372. 373. 374. ADLZREITER P. I. L. XVIII. c. 85. p. 492.

(uuu) Anno 1093. incunte Welfo iunior cum Mathilda contubernio amico adhuc fruebatur. BERTHOLDVS ad a. 1093. p. 370. Vxor huius Imperatoris Henrici IV. iam diu multis iniuriis laceffita, multisque annis, ne aufugeret, custodita, tandem ad Welfonem Ducem Italiae aufugit. Quae apud suos tot et tanta tamque inaudita mala se passam conqueffa est, vt etiam apud inimicos misericordiam se inuenturam non dubitaret, nec in hac vtrique spe decepta est. Nam Dux et vxor eius Machtildis grante eam susceperunt et tractauerunt. IDEM ad a. 1095. p. 372. sq. WELPHO filius Welfonis Ducis Baioariae, a coniugio Dominae Mathildis se penitus sequestrauit, asserens, illam a se omnino immunes permansisse: quod ipsa in perpetuum reticisset, si non ipse prior illud satis inconsiderate publicasset. Vnde pater ipse in Longobardiam nimis irato animo peruenit et frustra diu multumque pro huiusmodi reconciliatione laborauit. Ipsum etiam Henricum sibi in adiutorium adsciuuit contra Dominam Machtildam, vt ipsam bona sua filio eius dare compelleret, quamuis nondum illum in maritali opere cognosceret. Vnde diu frustra laboratum est. IDEM p. 374. Welfo Dux Baioariae cum filio suo Welfone tandem de Longobardia in Alemanniam rediit multumque de restitutione Henrici in regnum, quamuis de anathemate non absolutum, cum Principibus regni frustra laborauit; nam et fautores Henrici non facile eius persuasioni crediderunt: catholici autem excommunicationem et periurium incurere timuerunt, si reciperent Henricum, quem sub excommunicatione communiter abiurauerunt. VITVS ARENPECK in Chronico Baioariorum p. 661. To. III. Leibn. Anno Christi MXXVI. Guelfo, Dux ante Noricus, qui ab Imperatore iam dudum abiurauerat, et ob id Ducatum perdidit, in gratiam eius rediit Ducatumque recepit; atque, vt Senior filius suus Guelfo sibi in Ducatu succederet, ab Imperatore obtinuit. ANDREAS RATISBONENSIS in Chronico Bauarico p. 22. edit. Ioannis Schilteri: Hic iam dictus Welfo, postea perdens Ducatum Bauariae, iterum ad Imperatoris gratiam rediit et de nouo factus Dux Bauarorum, vni e duobus filiis suis, vt post se sibi committeretur Ducatus Bauariae, obtinuit. AVENTINVS L. V. c. 16. §. 10. p. 562. sqq. ADLZREITERVS loco adlegato, c. 86. p. 492. sq.

(xxx) BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1095. p. 374. Fautores Henrici non facile eius persuasioni crediderunt.

(yyy) AVENTINVS in Annal. Boic. L. VI. c. 1. §. 10. p. 579. Viginti annos exsulauit. Tandem, deserta Vrbanis et Hildebrandi secta ab Imperatore restituitur, Ducatum Baioariae non solum sibi, sed et filiis suis, Welfoni et Hainrico, quos ex Iuditha, filia Baldouini Flandri, tulit, impetrauit. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1096. p. 272. Welf, Dux antea Noricus, - in gratiam eius (Henrici IV. Imp.) redit Ducatumque recipit.

(zzz) BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS p. 376. ad a. 1097. Azzo Marchio de Longobardia, pater Welfonis Ducis de Baioaria, iam maior centenario, vt aiunt, viam vniuersae terrae arripuit, magnamque guerram suis filiis, de rebus suis dereliquit. Nam Welfo Dux omnia patris sui bona, utpote matri suae donata, obtinere voluit: sed fratres eius de alia matre procreati, noluerunt se penitus ex-

LVSI DIACONVS de Gestis Loquax
miltiani III. regis Daniae ad. 1553. p. 18. Plura ex veris scriptoribus
5 in Miscellaneis Berolinensibus p. 11
redandien über das ungewöhnliche
das Imperatoris filius et Berthae in
NIS ad a. 1093. p. 102. Contra
constitit. AVCTOR VII. DE HENR
et quam ob causam relictum dicitur
impetit, regnum inuasi. DONNE
onradus)

obardis Comradus filius Henrici
dia inde cretus, a Mediolanensi
ueniente Welfone Duce Italiae
pbo Dux Baioariae, non multo post
ne cum filio suo fideliter adhaerere
em se contulit, ibique deo ab ipso
morti tradere voluit: sed a suo po
XVIII. c. 84. p. 491.
solite sedis legatus, Welfonem
fratrem Bertoldum Ducem Almani
u magnam conuentum apud Emani
u maiores quam minores se videri
cauerunt. - Hanc patrem suam
magis viritum in ore seruauit. III
u Alemannico Duce Bertoldo cretus

quamobrem cum nobilissimis quamplurimis viris ac mulieribus a. 1101, in terram, olim sanctam, per Hungariam Graeciamque proficiscitur, (1) Euitatis Alexii Imperatoris Graeci fraudibus et obsidione vrbis Tortosae, Hierosolymis supplex Iesum veneratur. Qua deuotione perfunctus domum repetere studuit. Consilio autem ipsius diuinitus, aliter ac statuit ipse, mutato, in insula Cypri tentatus infirmitate corporis et senectute, quae ipsa morbus esse solet, obiit. Ossa eius inde in Altorfense monasterium translata perhibentur. (2) Iter ipsum, morbus et fortassis ipse excessus incidunt

heredari: unde et aditum ei in Longobardiam prohibuerunt, quum iret ad possidendum. - Interim Dux Welfo Batioariae Longobardiam profectus est, ad possidendam hereditatem patris sui Azonis Marchionis, qui nuper defunctus est. Sed filii eiusdem Marchionis de alia coniuge praedicto Duci totis viribus resistere. Vnde idem Dux adiutorium Henrici Ducis Carentini et fratris eius Aquileiensis Patriarchae, coactus adsciscere, fratres suos hostiliter inuasi sicque hereditatem patris de manibus eorum, ex magna parte, sibi vendicauit. ADLZREITERVS P. I. Lib. 18. c. 91. p. 495. sq.

- (1) OTTO FRISINGENSIS ad a. 1101. p. 143. To. I. Vrlis. Eodem anno Gualhelmus Comes Pictauiensis, et Dux Aquitaniae, Themo Inuaniensis Archiepiscopus, Guelfo Noricorum Dux, qui in guerra cum Imperatore Frisingensem et Augustensem destruxit vrbes, Itha Marchionissa Leopoldi Marchionis Orientalis mater, - - HIEROSOLYMAM per Vngariam et Graeciam pergunt, quos Alexius Imperator in arctis locis fraudulentè expositos, paene omnes crudeliter exstinxit, elegantioribus ex eis captis et Mempheorum Regi seu Admiraldo praesentatis. Obiter adnoto ad hoc testimonium, Admirali seu Admiralis vocem esse multo antiquiorem navigatione Christophori Columbi: esse vocem Arabicae originis: et denotare principem ac ductorem fidelium ex Emir ol-mumenin, Ita olim Chalifae vocabantur, vti patet ex ABVLPHARAGIO p. 246. et Elmascino L. II. Hist. Saracen. c. 6. p. 120. Ex Amiro l'mumenin est Amiral, Amiral, Admiraldus. Haec veluti in transitu. CHRONICA AVGVSTENSIS ad a. 1101. To. I. Fieheri p. 357. Welfo Dux, cum multis Ierosolymam proficiscitur. CHRONICON MONASTERII MELLICENSIS ad a. 1101. p. 227. To. I. PEZII. Welf Dux Batioariae et Tiemo Salzbουργensis et Ita Marchionissa Hierosolymam pergunt, et cetera quam plurims. Eadem habet CHRONICON CLAVSTRO-NEOBVRGENSE ad 1101. p. 440. CHRONICON WEINGARTENSE c. 8. p. 785. Quum ad senilem aetatem venisset, et Rastenburgensem Ecclesiam construere coepisset, et satis copiose dotasset, Altorfense quoque monasterium praedixit, decimis et mancipiis, nec non Ecclesiasticis ornamentis abundantissime distauisset, alias etiam Ecclesias ad se pertinentes aliquo modo meliorasset; volens de excessibus suis discutiorem satisfactionem exhibere, Ierosolymitanum iter arripuit: quod et in maximis persecutionibus et periculis, Vngariam et Graeciam transiens, persoluit. Sepulchrum enim Domini et alia loca sancta omnibus suis paene amissis visitaui. Eadem fere repetit VITVS ARENPECK p. 661. To. III. Leibnit. qui nominatim addit, constructionem monasterii Raytenpuech ab eo coeptam esse a. 1085. et confirmatam 1092. Idem attribuit ei fundationem coenobii Steingadensis. Diploma illius confirmationis, a. 1092. factae, exhibet WIGVLEIVS HVNDIVS Metrop. Salisburg. To. III. p. 143. sq. ed. Gewoldi. Attamen aut Arenpeck in anno definiendo lapsus est aut Hundius diploma ipsum minus fideliter descripsit. Nam in fine diplomatis haec sunt obuia: Datum Anagninae Kal. Febr. anno dominicae incarnationis 1090. Indictione XV. Pontificatus Domini Vrbanus secundi Papae.

- (2) Vtinam descriptio itineris Hierosolymitani, quod Welfus obiit, superesset! AVENTINVS Annal. Boic. L. VI. c. I. p. 580. cd. Gundling. Itinerarium huiusce expeditionis atque historiam extare, sunt qui prodant; sed ego nouum legi neque inueni. PASSIO S. THYEMONIS IUVAVENSIS ARCHIEPISCOPI To. I. Metrop. Salisburg. p. 64. Horum (expeditionis Hierosolymitanae ducum, Gotheffidi Bullionensis et aliorum) opus adinuare pro nomine Christi conflagrauerunt ex Almannia Rauari, Sueui, tam proceres nonnulli, quam populares, tradentes in hoc mundo animas suas, vt in resurrectione vixtae sumerent eas. Caput horum et fidus, vt ita dicam, quo cuncti reuerentur per mare, sacer Thyemo factus (Archiepiscopus Salzbουργensis,) simul cum duce Welfone Hierosolymitanae peregrinationis iter inuadit. - Dux Welfo apud Paphum excesserat - Expeditionem ipsam breuiter delineat ANTONIVS BONFINIVS rerum Hungar. Decad. II. Lib. V. p. 164. sq. ALBERTVS AQVENSIS expeditionis Hierosolymitanae L. VIII. c. 34. To. I. Gestorum Dei per Francos p. 324. Willehelmus Comes et Princeps Pictauiensium, de sanguine Henrici III. Imperatoris Romani, pacifice transito regno Vngariorum, cum Duce Batioariorum, Welfone, et cum Comitissa nobili, nomine Ida, de Marchia Oesterrich, in ingenti manu Equitum et Peditum, et feminei sexus, supra centum et sexaginta millia, in apparatu copioso, terram Bulgarorum est ingressus. Interfuit obsidioni Tortosae in Syria, vti patet ex FYLCHERIO CARNOTENSIS de Gestis peregrinantium Francorum in terram sanctam To. I. Gestorum Dei per Francos p. 413. et AVCTORE HISTORIAE HIEROSOLYMITANAE P. II. ibidem p. 603. 604. nec non ALBERICO, Monacho trium fontium p. 191. Obsidio haec incidit in annum 1102. De gestis eius in Palaestina videre est ALBERTVM AQVENSEM l. c. c. 37. 38. 39. 41. 42. p. 325. CHRONICON WEINGARTENSE de eo pergit c. 8. p. 785. Deinde ad reuersionem se parans Cyprum adit, vbi de hac vita decedens sepultus est. Ossa tamen eius postea inde sublata ad Altorfense monasterium translata et reposita sunt. VITVS ARENPECK p. 661. To. III. Leibn. Volens itaque Deo pro suis excessibus satisfacere, Hierosolymam versus iter arripuit, sepulchrumque Domini et alia sancta loca deuote visitaui anno Christi MCI. deinde ad reuersionem se praeparans Cyprum adit, vbi vitam clausit extremam. Ossa tamen eius inde sublata ad Altorfense monasterium translata et reposita sunt. ALBERTVS AQVENSIS l. c. c. 43. ad a. 1101. p. 326. Welfo autem Dux obsidionem hanc (vrbis Tortosae) deuotans, Ierusalem ad adorandum descendit vna cum Reinoldo Duce Burgundiae - - Ierusalem perueniens,

dunt in annum 1101. Vxorem Welfo in matrimonium expetiit **ETHELINDAM**, Ottonis Northheimensis filiam, quam bis sibi desponsatam coniugio vix contracto repudiavit. (3) Ex coniuge altera et certa procreavit **WELFONEM V** et **HENRICVM**, cognomento *Nigrum* et *Catulum*. (4) Fuit haec *Iuditha*, a. 1094. defuncta, filia Balduini, Flandrorum Comitis, vidua *Tostici* seu *Tostini* Comitis Nordanubriorum, cui debebatur hereditas regni Angliae, a qua adeunda sinistris hominum molitionibus exclusus est. (5) Welfoni et Henrico Nigro fratrem tertium adiungunt Conradus Bo-

23.
Welfonis IV.
sponsa, uxor et
liberi.

uensis, adorato Iesu Domino et Esus sepulcro, post aliquot dies nauigio usque ad insulam Cyprum reuersus est. ubi et ipse infirmitate detentus, mortuus et sepultus est. **AVENTINVS** L. VI. Annal. c. 1. §. 11. p. 580. Welfus Hierosolyma penetrauit, viam ferro sibi aperuit. Tandem omnibus amissis, dum reuertitur parat, in Cypro, Paphi, decedit, ibique humatur anno aerae nostrae millesimo centesimo supra primum. Eundem annum calculo adiecto roborat **CONRADVS VRSPERGENSIS** in Chronico ad a. 1101. p. 181. Virique parti error sit tribuendus, ob testium auctoritatem et aequalitatem difficile est iudicatu. Exemplum heic est praesto, quod illustrat *veritatem*, quam nuper celeberrimus **CHRISTOPHORVS AVGVSTVS HEVMANNVS** vocauit *disiunctinam*.

- (3) **LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS** ad a. 1071. p. 343. Rex (Henricus IV.) natalem Domini Goslariae celebravit. Ibi per interuentum Rudolphi Ducis Sueuorum, **WELF**, filius *Azzonis* Marchionis Italorum, Ducatum Bawariae suscepit. Is filiam Ottonis Ducis Bawariorum uxorem duxerat, et per inuicendam altera iam vice matrimonio fidem dixerat. Quamdiu itaque res tranquillae erant - maritali uxori affectum et honorem deferabat, et causam soceri, quantum poterat, armis et consiliis tuebatur. At ubi animaduertit, datam in eum esse sententiam - leges omnes vinculaque omnia, quibus vicissim propinquitatem firmauerant, abruptis - deinde filiam eius a complexibus suis et thori consortio segregauit patrique remisit. **CHRONOGRAPHVS SAXO** ad a. 1111. p. 282. Ex quibus (Ottonis filiabus) unam, nomine **ETHILINDAM**, accepit Welfus, Dux Bawariae; et postquam illam repudiavit, duxit eam Hermannus de Carverla; genuitque illa Hermannum Comitem.
- (4) **BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS** ad a. 1094. p. 370. *Iuditha* uxor Ducis Welfonis Bawariae iamdiu infirmata et ea castigatione non parum meliorata, diem clausit extremum, quarto Non. Martii et apud Monasterium, quod maritus eius in honorem S. Martini in proprio alodio construxit, a Gebhardo Constantiensi Episcopo honorifice sepelitur. Ad quod Monasterium maritus eius Dux capellam ipsius tradidit, quae in auro et argento et pretiosissimis paramentis mille libras paene valuit idemque monasterium in possessionibus centum paene mansis melioravit sicque melioratum S. Petro sub iure tributario contradidit, ut apostolicae sedi desinceps principaliter subiaceret, et sub eius defensione, ut alia libera monasteria, iure perpetuo polleret. **CHRONICON WEINGARTENSE** c. 8. p. 784. Accepit Regnam Angliae tunc viduam, filiam scilicet Balduini nobilissimi Comitis Flandriae *Iuditham* in uxorem, ex qua duos filios, *Gwelfonem* scilicet et *Henricum*. quorum uterque Ducatum Bawariae, alter post alterum possederat, progeniuit. Conf. **LADISLAVS SVNDHEMIVS** p. 803. **VITVS ARENPECK** in Historia de Guelfis p. 661. To. III. Leibn. **CONRADVS VRSPERGENSIS** p. 210. Verbanus Papa in Bulla quadam a. 1090. data, quae est obuia apud **GEWOLDVM** in additionibus ad To. III. **HFNDII** Metrop. Salisburg. p. 143. mentionem facit *Welfonis*, Ducis Bawariorum et coniugis eius *Iudithae*. Quare fallitur **CONRADVS BOTO**, qui ad a. 1063. p. 327. vxorem Welfonis vocat *Wichandam*, regis Herodis Anglorum viduam, Mortem *Iudithae* describit **IOANNES ADLZREITERVS** in Annal. Boicae gentis Part. I. Lib. XVIII. cap. 85. p. 492.
- (5) *Tosticus* Comes Northumbriae et *Guilielmus* Dux Normandiae in vxores duxerant forores duas, *Iuditham* et *Mathildam*, filias Balduini Comitis Flandriae. Eduardo rege Angliae demortuo *Haraldus* *Tostici* frater natu minor diadema Anglie regni affectabat fratremque *Tosticum*, ne qua sibi obmoliretur, eiiciebat de regno: *Tosticus* ea propter iratus in fratrem incitauit adfinem *Guilielmum* aduersus *Haraldum*. Dum autem hoc pacto *Tosticus* voti sui compos fieri studeret, regno ipse exiit sperato, *Guilielmo* summae rerum feliciter sese admoente. *Tostico* igitur aegritudinis nauis a fuit mortifera. **ORDERICVS VITALIS** L. III. p. 492. inter scriptores Historiae Normannorum ab **ANDREA du CHESNE** Parisiis a. 1619. editos: *Tosticus*, *Godwini* Comitis filius, aduertens *Heraldi* fratris sui praualere facinus et regnum Angliae variis grauari oppressionibus, aegre tulit, contradixit, et aperte repugnare decreuit. Vnde *Heraldu* patris consulum (comitatum intellige.) quem *Tosticus*, quia maior natu erat, longo tempore sub *Eduardo* Rege iam tenuerat, ei uolenter abstulit, ipsaque exulare compulsi. Exsul igitur *Tosticus* Flandriam petiit ibique socero suo *Baldurno* Flandrensi satrapae *Iudithae* uxorem suam commendauit, deinde festinus Normanniam adiit et *Willelmum* Ducem, cur periturum suum regnare sineret, fortiter redarguit, seque fideliter, si ipse cum Normannicis viribus in Angliam transfretaret, regni decus obtenturum illi spondit. Ipsi nempe iamdiu se inuicem mutuum amauerant, duasque forores, per quas amicitia saepe recalescebat, in coniugio habebant. *Willelmus* autem Dux aduenientem amicum cum gaudio suscepit, amicitiae eius redargutioni gratias egit, eiusque perhortationibus animatus, Normanniae proceres conuocauit, et de tanto talique negotio, quid agendum esset, palam consuluit. **GVILIELMVS MALMESBURIENSIS** p. 82. ed. Francof. 1601. *Tostinus* a Rege *Eduardo* post mortem *Sewardi* Northambriae Comitis praefatus, paene decennio pronuntiae praefuit - *Tostinus* omnibus insensus cum uxore et liberis, Flandriam abiit, ibique interim usque ad *Eduardi* obitum fuit. **ROGERIVS HOVEDENVS** p. 446. Et post festiuam omnium sanctorum cum adiutorio Comitis *Edwini* de Anglia *TOSTIVM* expulerunt; qui mox cum uxore sua *Baldurnum* Flandrensi Comitem adiit, et apud S. Audomarum hiemem egit. Conf. **ALBERICVS**, monachus trinum fontium in Chronico ad a. 1160. de liberis Balduini.

... uis ac mulieribus a. 1101. Graeciamque proficiscitur, ubi et oblatione urbis Tortosae. Qua deuotione perfunctus deus diuinitus, alter ac statuit ipse corporis et senectute, quae ipse in Altorfense monasterium transiit et fortassis ipse excessus incidunt

... Interim hanc hereditatem patri sui Azzonis dedit de alia coniuge praedicti Ducis tota Comitatus et frater eius dominus Paphi hereditatem patri de manu eius Lib. 18. c. 91. p. 495. lib.

... Inter anno Gualtherus Comes Postanensis, frater Sicorum Dux, qui in guerra cum Marobronsa Leopoldo Marchioni Orientem peruenit, quae Siciliae Imperatoris in finibus, eligentibus ex eis capiti et ad hoc testimonium, alimari seu in Columbi: esse necesse Arabicae ornamentis, Isidori Chalfiae vocabatur, Straten, c. 6. p. 120. Ex Amerliu. **CHRONICA AVGVSTENSI** ad *Welfonem* proficiscitur. **CHRONICON Welfi** Dux Bawariae et Tiemi Saxoniam plurima. Eadem habet **CHRONICON WEINGARTENSE** c. 8. p. 784. 9. construere coepisset, et satis copiosus, nec non Ecclesiasticis ornamentis aliquo modo meliorasset, uolens iter arripit: quod et in n. et, persequitur. Sepulchrum enim Ducepiti **VITVS ARENPECK** p. 110. tri Raytenquech ab eo coepiam d. coenobii Seingadenis. D. plom. d. IV. Metrop. Salisburg. To. III. 14. 5. lapsus est aut *Henricus* diploma p. t. obuia: Datum Augustae Kal. Feb. 11. Duxis Urbani secundi Papae.

... superest. **AVENTINVS** Annal. h. tenent atque hibernam ex parte, sum MONIS **AVGVSTENSIS** ARCHIEPISCOPI *Almuntanae* ducum, Gothefridi Baluermos et *Almuntana* Bawari. Sicut, in uas suat, ut in resurrectione uotae) erentur per mare, sacer Thyemo factu *Almuntanae* peregrinationis iter cum in decurere delinea: **ANTONIVS BIVITVS AVGVSTENSIS** expeditionis Heo 324. *Willelmi* Comes et Primitiue transire regno *Vngariorum*, a da, de *Marchia* *Oesterrich*, in imp. exaginta milia, in apparatu uisum Syria, vii paret ex **FFLCHERII** *Sanctam* To. I. *Geistorum* Dei p. 10. P. II. *ididem* p. 603. 604. nec in dit in annum 1101. De gelis eius 8. 39. 41. 42. p. 325. **CHRONICON** *Welfonis* se parans *Cyprum* adit, ubi ad Altorfense monasterium uenit. *Polesi* itaque *Duce* sui coepit *Domani* et alia *sancta* lica *Duce* *Cyprum* adit, ubi vitam diuina translata et reposita sunt. *Alth* oblationem hanc (vixit *Tortosae*) *Duce* *Burgundiae* - *Welfonem* *pro*

34.
WELFO V.

tho, Ladislaus Sundhemius, et recentiores. (6) Vocant eum et Zegebardum et *SEGEBARDVM*, qui fuerit maritus *ADAE*, filiae Gebhardi, Comitum Suppleburgici et fororis Lotharii Caesaris. Eidem scriptores mentionem quoque iniiciunt *ADELHEIDIS*, quae Iudithae filia et Conradi, Burggrauii Magdeburgensis, vxor fuerit. Alii maritum eius vocant Fridericum de Rotenberg ad Nicrum. (7) *WELFO V* nos nunc admonet, vt distinctius fusiusque de ipso disseramus. Fuit is, Monacho Weingartenensi teste, (8) vir moderationis, facilitatis et mansuetudinis laude celebratissimus. Matrimonium, quod cum Mechtilde a. 1089. seu 1090. in Heluetia celebravit, rationem continet multarum rerum gestarum, in luce Europaeorum terrarum eo aevo occurrentium. Welfo autem, tam parens quam filius, spe erat ditior quam euentu. Mathildis enim, vidua Godefredi Ducis Lotharingiae inferioris, et praediis regionibusque et numis affluentissima, neruum et pondus animosis Welforum in Caesares conatibus addere poterat. Pactis nuptialibus erat cautum ita et statutum, vt regiones a Mathilde possessae deuoluendae essent ad haerem futurum, vel, eo deficiente, ad maritum superstitem. Eo autem Mathildis erat animo, vt heredem ex Welfone V non admodum expeteret, indubie a Pontifice, hereditati opimae inhiante, sic instructa, qui, licet auctor fuerit coelibatus Clericorum, Canusii tamen alibique intimam cum Mathilde coluerat familiaritatem. An suspicandum sit, id defuisse Welfoni, quod Mathildis in Gregorio VII deprehenderat, definiant alii. Welfonis IV pater equidem remisque velisque pactum sponsalium vrgebat, et itinere in Longobardiam instituto nil inexpertum omittebat eorum, quae ad conciliandum filio fauorem feminae ditissimae spectare videbantur. Tanta autem erat Mathildis animi obstinatione et pertinacia, vt surdae narraretur fabula. Quo facto Welfus vterque gratiam Caesaris recuperare adnifus est, et Mathildis a. 1115. obiit, herede designato Pontifice Romano, (9) et reclaman-

- (6) *CONRADVS BOTHO* p. 327. De (Wichganda vxor posterior Welfonis) *telde oeme drey Sone unde eyne Tochter. De erste Sone de bet Hinrik de Swarte: de ander bet Wolpy: de dritide Zegebart.* Conuenit *LADISLAVS SVNDHEMIVS* p. 803. At scriptores vetustiores hunc ignorant.
- (7) *CONRADVS BOTHO* l. c. De *dochter heyt ALHEIT, unde nam Borggreuen Cord to Meydeborch.* Eadem habet *SVNDHEMIVS* l. c. *ARBOR GENEALOGICA GVELFONVM*, quae nonnunquam fallit, quia recentiora sunt admitta, *LEIBNITII* Tomo III, p. 669. Adhuc, vxor *Friderici de Rotenberg, super Neccare. HENNINGESIUS* et *HVBNERVS* sectator ei adtribuunt maritos duos, Sighardum Burggrauium Ratisbonensem et Marchionem Landsbergensem Conradum. Tacent Monachus Weingartenensis, Vitus Arenpeck aliique genuinae antiquitatis scriptores.
- (8) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 9. p. 785. *Vir moderatissimus, qui magis liberalitate et facilitate, quam crudelitate omnia sibi resistentia subiecit. Domum suam ordinatissime disposuit. Vnde et nobilissimi quique, et vtriusque prouinciae, filios suos eius magisterio educandos certatim commendauerunt. In Italia tamen cum his, qui patrimonium suum iniuste usurpauerant et suos pessimis circumuentionibus molestauerant, saepissime durissimos conflictus habuit. SVNDHEMIVS* p. 803. eadem sero repetit *CONRADVS VRSBERGENSIS* p. 210. *Mortuo patre accepit Ducatum Bawariorum, et tam curiae suae largitate et honestate quam finitimarum gentium, maximeque Italiae, bellis et honestatibus, multa magnifice peregit.* Repetit haec *VITVS ARENPEC* p. 662.
- (9) De Mathilde ex professo egerunt *IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERS* Monumentorum variorum P. II. *BRACCLANO* aliique. Pater erat Bonifacius Marchio Ferrariensis, Thusciae, Veronae, Luccae, Placentiae et Parmae ex beneficio Regis Italiae. Mortuus est a. 1052. *ALBERICVS* ad e. a. p. 88. Vxor Beatrix, filia Friderici Ducis Lotharingiae et Mathildis, marito erat superstes et nubebat a. 1053. vel certe 1054. Godefredo Barbato. *BRACCLANO* §. 3. p. 5. Ex Bonifacio et Beatrice Mathildis, ditissima illa princeps, procreata fuit, mortua demum anno 1115. Nupsit primum Godefredo gibbo, Duci Lotharingiae inferioris, qui a. 1076. Antwerpiae intestinis fraudibus adpetitus occubuit. Recentiores ei pro secundo tribuunt marito Azonem Welfoni IV. parentem. Sed *MVRATORIUS* aliique hoc coniugium referunt rectius ad fabulas. Welfoni V. certe nupsit a. 1088. eumque in gratiam Pontificis, hereditatem ipsius opimam cernentis, deseruit. *PETRVS DIACONVS* L. III. *Chronici Casinensis* c. 49. p. 390. *Anno dominicae incarnationis millesimo septuagesimo septimo Matilda, Comitissa Liguriae et Tusciae - Liguriam et Tusciam prouincias Gregorio Papae et sanctae Romanae ecclesiae deuotissime obtulit. CHRONICON HALBERSTADENSE* p. 128. *Potentissima per Italiam femina, domina Magatillis - - Hildebrando obsequiosa nimium ac familiaris coepit, ita etiam, quod patrimonium suum, quod ipsa latissimum habuit, in praediuicium Imperatoris, qui legitimus eius erat heres, ad instantiam Hildebrandi S. Petro donaret. CHARTVLA COMITISSAE MATHILDIS super concessione bonorum suorum Romanae Ecclesiae facta occurrit To. I. Leibnitiano p. 687. sq. Dona-*

mante tum Imperatore, (10) tum posteritate Welfi. (11) Si Welfonis iunioris facta reliqua haud negligenda sunt, addendum est vnum et alterum. Ipse Ducatui, quo ex beneficio Caesaris ornatus erat, optime praesuit. In Italia aulam suam instituit decentissime, ac tanta cum prudentia terras rexit, vt summates permulti Germanorum filios suos magisterio eius commendarent. (12) Durissimos saepe sustinuit conflictus cum posteritate Azonis, ex Gersende progenita. (13) Quum Imperator et Pontifex Romanus a. 1111. colluctarentur de Episcopatibus conferendis, Welfus intercessit aestuanti vtriusque partis irae pacemque conciliauit imperio Germanico utilissimam. (14) Ex anno autem 1122. postea Pontifex Romanus munia episcopalia tradidit petitoribus, maioremque inuexit simoniam, quam ea vnquam

Donationem autem illam esse partim falsam partim iniustam et iniquam, docuerunt egregie FRIDERICVS LVDOVICVS nobilis Dominus de BERGER in *Vindicatione Iuris Imperialis in Magnum Thusciae Ducatum* a. 1723. 4. IVSTVS HENNINGVS ROEHMERVS in *Vindiciis Imperialibus pro Parmae et Placentiae Ducatibus Halae* 1722. 4. IACOBVS PAVLVVS de *GVNDLING in Historischer Nachricht von Parma und Piacenza und deren Dependenz vom Römisch Teutschen Reiche* Francof. 1723. 4. IOANNES IACOBVS MASCOVIVS in *Diff. de Iure Imperii in Magnum Ducatum Etruriae Lips.* 1721. 4. et in *Examine du Memoire sur la liberte de l'Etat de Florence*, quod 1722. Germanice translatum et nonnullis accessionibus locupletatum prodit cum inscriptione: *Geschichtmaessige Vorstellung von den Gerechtigkeiten der Teutschen Keyser und des H. Reichs auf das Gros-Hertzogthum Florentz, nebst der Nachricht von den Florentinischen Historien*, von BRACCIANO. Hisce adnumerandus est SIMON FRIDERICVS HAHNIUS in *Iure Imperii in Florentiam Halae* 1722. 4. et NICOLAVS HIERONYMVS *GVNDLINGIVS de Iure Imperatoris et Imperii in Magnum Etruriae Ducatum Halae* 1722. 4. Speciatim donationis effectae vel iniustae Mathildinae fucum detecturus erat SIMON FRIDERICVS HAHNIUS in *Opere de Finibus Imperii*, quod denuo promisit in Parte III. der *Deutschen Reichs-Historie* C. II. §. 12. p. 103. At vero dignissimum institutum mors auctoris praematuro nuperrime intercepit.

(10) De Friderico Barbarossa *LIGVRINVM GVNTHERI* L. IX. p. 419.

Praeterea reditus, cunctis de finibus illis, Quos famosa prius possederat illa Mathildis Pluribus inuasor Rex in sua iura retraxit.

Conf. RADEVICVS de gestis Friderici I. Imp. L. II. c. 10. p. 512. Miror, Ottonem IV. Imperatorem terram Comitissae Mathildis recessuisse inter ea, quae sunt Pontificis Romani, in Diplomate a. 1211. Innocentio III. dato, apud HEINECCIUM in *Antiqq. Goslar.* L. II. p. 210. Sed suberat metus, vt HEINECCIUS p. 211. ostendit.

(11) BERTHOLDVS CONSTANTIENSIS ad a. 1095. p. 373. de Welfone IV. patre: *Ipsum etiam Henricum (IV.) sibi in adiutorium adsciuit contra Dominam Mathildam, vt ipsam, bona sua filio (WELFONI V.) eius dare, compelleret.* De Welfone VI. RADEVICVS L. II. c. 10. memoriae tradidit, quod distraherit et disperferit reditus Imperiales, qui dicebantur domus Mathildis, eosque tandem in ordinem redactos susceperit tradente Caesare Friderico. Lotharius idem patrimonium Mathildis dedit in beneficium Henrico Superbo, genero suo. *BARONIVS* To. XII. *Annal. Ecclesiast.* ad a. 1133. num. 2. 3.

(12) CHRONICON WEINGARTENSE c. 9. p. 785. *Vir moderatissimus, qui magis liberalitate et facilitate quam crudelitate omnia suis resistentia subiecit. Domum suam ordinatissime disposuit, unde et nobilissimi quique, et vtriusque prouinciae, filios suos eius magisterio educandos certatim commendauerunt.* VITVS ARENPECK p. 662. *Guelfo filius eius, defuncto patre, Ducatum Bauariorum accepit, et tam curiae suae largitate ac honestate, quam finitimarum gentium maximeque Italiae bellis et honestatibus multa magnifice pergit.*

(13) CHRONICON WEINGARTENSE l. c. *In Italia tamen cum his, qui patrimonium suum iniuste usurpauerant et suos pessimi circumventionibus molestauerant, saepissime durissimos conflictus habuit.*

(14) CHRONICON idem pergit: *Romae cum Imperatore Henrico quinto fuit, quum Papam Paschalem captiuauit, immunit tamen scelere ab hoc. Nam quum omnimodis ab eo declinare non posset, mediatorum se ad compositionem faciendam interposuit. Sicque factum est, vt Imperator tandem eius consilio ad condignam satisfactionem humiliaretur, et Papa cum pro bono pacis clementer ac paterne susciperet et conseruaret.* Conf. VITVS ARENPECK l. c. LADISLAVS SVNDHEMIVS p. 803. *Captiuitas haec cadit in annum 1111. Fallitur ARENPECK, qui annum 1116. definit.* OTTO FRISINGENSIS *Chronici* L. VII. c. 14. p. 146. To. I. *Vitii Francofurti ad Moenum* a. 1670. fol. *Multis tam in ulteriore quam in ceteriore Italia, quae modo Longobardia et Tuscia vocatur, fortiter gestis, ad Urbem (Henricus V.) progreditur. Ibi a Paschali Papa, cum clero et populo Romano in urbe Leonina ante fores beati Petri, cum crucibus et thuribulis aliisque Ecclesiasticis seu forensibus ornamentis stante, et aduentum eius praesolante, cum maximo tripudio suscipitur. Ipse autem praesatum Pontificem consilio quorundam sceleratorum, cum magna tamen reuerentia, captiuauit.* ANNALES HILDESHEIMENSES ad a. 1111. p. 738. DONNILO in *Vita Mathildis* L. II. c. 17. p. 681. PETRVS DIACONVS L. IV. *Chronici Casinensis* c. 49. p. 467. SVGERIVS, San-Dionysianus Abbas in *Vita Ludouici Groffi* p. 104. ANONYMVS AVCTOR *HISTORIAE PONTIFICVM et COMITVM ENGOLISMENSIVM* c. XXXV. in *Vita Gerardi*

(6) Vocant eum et Zeg...
ADAE, filiae Gebhardi, C...
Caesaris. Eidem scriptores me...
que Judithae filia et Contra...
Alii maritum eius vocant Frido...
WELFO V. nos nunc admonet, v...
fuit is, Monacho Weingarten...
et multitudine laude celebratiss...
a. 1089. seu 1090. in Helve...
rum gestarum, in luce Eo...
tum. Welfo autem, tam parem...
Mathildis enim, vidua Godofre...
ffis regionibusque et numis adflu...
Welforum in Caesares conatibus...
et cautum ita et statutum, vt re...
essent ad haeredom futurum, vel...
Eo autem Mathildis erat animo...
m expeteret, indubie a Pontifice...
ui, licet auctor fuerit coelibatus...
cum Mathilde cohaerit fa...
isse Welfoni, quod Mathildis...
lii, Welfonis IV pater equi...
urget, et itinere in Longo...
rorum, quae ad conciliandam...
lebantur. Tanta autem em...
vt furdas narraretur fabi...
recuperare admissus est, et l...
tifice Romano, (9) et re...

Welfonis) telde come drey Son...
rhet Welfy: de drilde Zeghart...
illuocis huic ignoant.

am Borgereus Carl in Meydeh...
WELFONVM, quae nonnunquam il...
3. Adelhart, raxo Friderici de Bann...
adhibuit maritus dnoo, Sigwardus de...
Conradum, Taceat Monachus Weing...

mus, qui magis liberalitate et faci...
non ordinatissime disposuit, unde et...
libris educandis certatim commenda...
susceperant et suos pessimi circu...
v. SVNDHEMIVS p. 803. eadem li...
git Ducatum Bauariorum, et tam...
vineque Italiae, bellis et honestatib...
662.

WELLES Monumentorum variorum...
tenis, Thuroie, Veronae, Luca...
a. 1052. ALBERICVS ad c. 1. p. 1...
marito erat superites et nobilit...
p. 5. Ex Bonifacio et Beatrice...
anno 1115. Nupserat primum Gode...
siae interitus fraudibus adpessu...
Welfonis IV. parentem. Sed AN...
Welfoni V. certe ompta. 1088. m...
is, deseruit. PETRVS DIACONVS...
tionis millefimo septuagesimo sept...
provinciae Gregorio Papa et iace...
TADENSE p. 123. Primitiua p...
monium ac familiaris coepit, v...
varidicium Imperatoris, qui longum...
RTVLA COMITISSAE MATHILDIS...
curit To. I. Leibnicio p. 66...

quam fuit, qua Imperatores sese polluisse Romani criminabantur. (15) Welfus ad postremum communi mortalitatis fato circumuentus est, occupatus morbo a. 1119, seu 1120 in villa *Kaufringen* ad *Lechraimum* et illatus tumulis maiorum *Altorfensibus* aut *Weingartensibus*. (16) Cum excessu Welfi excessit et exspiravit ipsa auctoritatis Imperatoriae excellentia. Is enim

ardi Episcopi p. 259. T. II. Bibliothecae MStorum novae Philippi Labbei, *ALBERICVS P. II.* Chronici ad a. III, p. 217. *CHRONICON LEODIENSE* ad a. III, p. 338. T. II. Labbeano. *GODEFRIDVS VITERBIENSIS P. XVII.* Chronici p. 505. *HEINRICVS MEIBOMIVS* in Diss. de Iure Inuestiturae p. 174. To. III. rer. German. *LEHMANNVS* in Chronico Spirensi L. V. c. 42. p. 482. *HEINECCIUS* Antiqq. Goslar. L. I. ad a. III, p. 112. Non possum, quin haec cetera gesta Welfonis nostri inferam, quae *FELLERS* aliique neglexerunt, *PFEFFINGERVS* autem hinc inde sedulo excerptit. Anno 1090. Welfus Henricum Caesarem impediuit, ne in Italia inuolueret cuncta belli incendia *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1090. p. 363. 364. To. I. Vstifii: *Welpbo, Dux Italiae, multa incendia et damnationes, a Henrico Rege hoc in anno Longobardiam ingresso patitur; sed adhortatu Dominae Machtildis, suae carissimae coniugis, eidem Henrico resistere et in fidelitate S. Petri persistere viriliter contendit.* Conf. *SIGONIVS* Ital. L. IX. p. 363. ad a. 1090. qui idem ad a. 1091. p. 380. memoriae prodidit priuilegia a Welfone Mantuanis concessa a. 1090. Pergit *BERTOLDVS* ad a. 1091. p. 364. *Mantuani diuturna obsidione a Henrico Rege, iam per annum constricti a domino suo Welfone Duce discesserunt, et se ac ciuitatem suam suo deuastatori tradiderunt.* Conf. *SIGONIVS* l. c. Anno a. 1092. ab eodem Henrico IV. Imperatore multa acerba perpetuitur, vt in vita Welfonis patris animaduertimus. Anno sequenti conflauit consilia funesta cum *Conrado*, filio *Caesaris*, aduersus huius patrem. *BERTOLDVS* ad a. 1093. p. 368. *In Longobardia prudentissimi milites S. Petri, Welpbo Dux et uxor eius Machtilda, iam triennio contra schismaticos viriliter dimicantes, tandem multum contra ipsos, Deo opitulante, consortati sunt. Nam Cuonradus filius Henrici regis a Patre discessit et Welfoni Duci reliquisque fidelibus S. Petri contra Patrem cum suis adiunxit. Vident hinc Politici, quantum noceat Cleti. us nimia potentia vel superstitione eminens, et quomodo magistratus summi in lubrico positi sint, vbi reges et Pontifices aequalem adripiunt in eisdem terris potestatem.* Pergit *BERTOLDVS* p. 369. *In Longobardia Cuonradus filius Henrici regis a Patre dolo circumuenitur et captiuatur, sed Dei misericordia inde ereptus, a Mediolanensi Archiepiscopo et reliquis fidelibus S. Petri in Regem coronatur, annuente Welfone Duce Italiae et Mathilda eius charissima coniuge.* Anno 1094. vxor *Henrici IV.* in Italiam transtugit, crimina grauissima coniciens in maritum derelictum, quam quum Pontifex debuisset ad iurisdictionem et fidem coniugis remittere, a marito magis abalienauit. Tanti constat Romae obedientia Imperatori debita! Ordo Dei hominumque pro ambitione exercenda non est conculcandus. *BERTOLDVS* idem, Pontificiarum actionum caecus adprobator, ad a. 1094. p. 370. *Vxor huius Imperatoris iam diu multis iniuriis lacescit, multisque annis, ne aufugeret, custodita, tandem ad Welfonem Ducem Italiae aufugit. Quae apud suos tot et tanta tamque inaudita mala se passam conquesta est, vt etiam apud inimicos misericordiam se inuenturam non dubitaret, nec in hac utique spe decepta est. Nam Dux et uxor eius Machtildis grater eam susceperunt et tractauerunt, Scilicet qui diuortia aliorum adiuuabat eisque non medebatur, iure talionis mox adficiendus poenam exceptae Imperatricis luebat. Nam, vt habet *BERTOLDVS* ad a. 1095. p. 372. *Welpbo - a coniugio Dominae Mathildis se penitus sequestrauit. Quo ipso partes ad Imperatorias accessit, subleuaturus eum, quem toties in gratiam Papae et libidinosae Mathildis infestauerat.* *BERTOLDVS* ad e. a. p. 374. *Welpbo Dux Baioariae cum filio suo Welfone tandem de Longobardia in Alemanniam rediit multumque de restitutione Henrici in regnum - cum Principibus regni frustra laborauit.* Anno 1096. declaratur heres patris eique a. 1101. seu 1102. defuneto in Ducatu Bauariae succedit. *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 9. p. 785. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 210. *VITVS ARENPECK* et *LADISLAVS SVNDHEIMIVS* l. c. *AVCTOR ARBORIS GENEALOGICAE GVLFONYM* p. 800. To. I. *Leibn.* vehementer errat, dum haec tradit: *Welfo V. Dux Noricorum, primus in familia hunc Ducatum (Bauariae) obtinuit.**

(15) *BERTOLDVS CONSTANTIENSIS* ad a. 1095. p. 373. *In hac quoque synodo (Placentina) haeresis Simoniacorum penitus damnata est, vt quicquid et in sacris ordinibus et in Ecclesiasticis rebus, data et promissa pecunia acquisitum Simoniacae videretur, pro irrito haberetur, nullasque vires habuisset habere iudicaretur. Succurrit haec memoriae illud *TACITI* de mathematicis iudicium Hist. l. c. 22. *Genus hominum, quod in ciuitate nostra et vetabitur semper et retinebitur. Quum Caesar Henricus IV. tautores sui ad munia summa ecclesiastica admouisset, Pontifex Simoniacae crimine eos suspectabat et deiciebat malens ea aerario suo inferri, quae aliis et inuidebat et per suspicionem vitio vertebat.* *CONRADVS VRSPERGENSIS* Chronici p. 221. *Hermannus Babenbergensis Episcopus ob haeresin Simoniacam auctoritate Hildebrandi Papae deponitur.* *LAMBERTVS* ad a. 1075. *HENRICVS IV.* in epistola ad Annonem Coloniensem p. 394. ed. Vstifii. *Nullum Hildebrandi iudicio licet esse sacerdotem, nisi qui hoc a fastu suo emendicauerit.* De Simonia curiae Romanae videantur *SALOMON ERNESTVS CYPRIANVS* in der Schutz-Schrift vor die Reformation Lutheri c. II. §. 3. p. 554. 199. et *CHRISTOPHORVS MATTHIAS PFAFFIVS* in Diss. de Simonia Curiae Romanae p. 337. 199. Institutionum Iuris Ecclesiastici Francof. 8. Lips. 1727. 8. Conferenda haec est Diss. *AMTHORII de Larva Simoniae politica.**

(16) *CHRONICON WEINGARTENSE* l. c. *Denique omnibus bene compositis morbo correptus in villa Chufingen diem clausit extremum et in Altorf deportatus iuxta patrem et matrem sepultus est. Haec repetit *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 210. *AVENTINVS* Annal. Boic. L. VI. c. 2. §. 32. p. 588. *Welpbo**

enim et prole et mole familiarum expers Pontifici, imposturam titulo sanctitatis palliaturo, mascule repugnauit, Caesarique et Imperio iura de constituendis per annulum et baculum episcopis fortissime adseruit. Anno 1122. Calixto Caesar impertitus est id, quod Paschali II Welfo nuper in curia ad fanum S. Dionysii haud procul Parisiis denegauerat, nempe constitutionem Episcoporum per annulum et baculum. Morem antiquum Episcoporum, a Caesare creditorum, *VITA S. OTTONIS* a Canisio edita c. 2. ita exponit: *Illis diebus inuestituras Ecclesiarum Imperatores conferre solebant, et, quotiens Episcopi decedebant, id moris erat, ut ecclesia baculum et annulum Imperatori transmittens, de curia exposcularet Episcopum.* Multi ergo nobiles et magni Viri, cognati ac filii principum in curia degebant spe promotionis, vice Capellanorum Imperatori obsequentes - *Eo, qui Cancellarius fuit, ad Episcopatum sublimato, Otto sigillum Imperatoris et officium Cancellariae suscepit.* (17) Tentauit varias vias Pontifex, vt tantum splendorem iuris summi sibi raperet. (18) Quia ratione Welfo Paschali secundo restiterit, quum idem per cuniculos moliretur fastus

pho II, Dux Baiornum, absque liberis Caupheringii, vicus est Lycationum, obiit, anno potestatis duodevicesimo, aerae christianae 1119. Corpus ad Altorf deporatum est. Tum quoque vxor eius, Machtylda, in Italia vita defuncta est. Translatio Germanica p. 364. ed. Francof. ad Moen. 1580. fol. zu eben dieser Zeit - 119. verschied von dieser Welt Hertzog Weiff der ander in Beyern, zu Camphering am Lechbrain in 18. Jahr seiner Regierung. ANDREAS BRVNNERS in Annal. Boicis P. III. L. II. cap. 3. p. 72. annum ponit 1120. De Mathilda errauit Auentius, siquidem ipsa a. 1115. obiit. CHRONICON BIGAVGIENSE apud MADERVM in Chronico Montis Sereni p. 255. Anno Domini 1120 - Welfo, Dux Bauariae, obiit. ADLZREITERS in Annalibus Boicae gentis Part. I. Lib. XIX. c. 40. p. 527. sq. edit. GODEFRIDI GVTLIELMI LEIBNITII Francof. ad Moen. 1710. fol. qua perpetuo heic vius sum.

(17) Conferri de hoc argumento possunt HENRICVS MEIBOMIUS in Diff. de Iure Inuestiturae Episcopalis, Imperatoribus Romanis a Pontificibus per vim adempto To. III. rer. Germ. p. 169. 199. SIMON FRIDERICVS HAHNIUS in vollständiger Einleitung zu der Deutschen Staats-Reichs- und Keiser-Historie Part. III. c. 3. §. 8. et 10. IOANNES BVRCHARDVS MAII de Romani Pontificis electione Caesaramque circa eam iure Kiliae 1729. 4. qui nonnulla huc facientia habet: PHILIPPVS ANDREAS BVRGOLDENSIS in Notitia rerum illustrium Imperii Romano-Germanici tripartita Part. II. Discurs. XI. p. 90. 199. edit. 2. Freitadii 1669. 4. IOANNES ANDREAS SCHMIDIVS in Dissertationibus de Annulo pastorali, et baculo pastorali. Episcopi et Archiepiscopi munus suum resignaturi virgam cum annulo per legatos ad Caesarem mittebant; antistitibus illis sacris demortuis ecclesia, id ipsum vt fieret, procurabat. Exempla luculentissima exhibet ARNVLPHVS de Gestis Mediolan. L. I. c. 16. p. 731. L. III. c. 18. 19. p. 740. Virga illa seu baculus dicebatur camboca quasi *καμψοτης*, *krumstab*. GOLDASTVS ad To. I. rer. Alemann. p. 113. CAROLVS du FRESNE sub voce camboca. KRESSII Diff. de dicto: *Vnter dem Krumstabe ist gut wohnen.* MEIBOMIUS l. c. p. 172. Quomodo Gregorius VII. inuestituram Episcoporum sibi vindicare per Italiam et Germaniam aduis fuerit, egregie recenset idem ARNVLPHVS l. c. L. V. c. 29. p. 743. Referendum est huc scriptum Gallicum illustre: *Traité de l'Autorité du Pape, dans lequel ses Droits sont établis et réduits à leur iustes bornes et les Principes des Libertez de l'Eglise Gallicane iustificiez* To. I. II. III. IV. Hag. 1720. 12. Compendium eius exhibetur in *Historie der Gelehrsamkeit unserer Zeiten* P. II. p. 116. 199. Obiter noto, vocem cambocam esse Germanicam aliàs *krumboge*, esse tubarum vel lituorum, nominatim pars extrema incurua, Quis enim nescit, baculos episcopales esse baculos Romanorum augurum, qui *litui* vocabantur a similitudine figurae tubarum seu lituorum.

(18) Sub Henrico II. Papa iam Italicos Archiepiscopos a Caesare auertere studebat eiusque obedientia. Primo in partes suas traxit Archiepiscopum Mediolanensem, qui Caesari succensuerat, eo quod hic ipse Episcopum Astensem denominasset et pro more constituisset. Archiepiscopus etiam erat tam ferox, vt Episcopum Astensem ab Henrico II. positum deiceret, quam quidem stoliditatem iusta luit poena. ARNVLPHVS de gestis Mediolanensium L. I. c. 16. p. 731. To. III. Leibn. Idem l. c. addit: *Vetus erat Italici regni conditio - vt defunctis ecclesiarum praesulibus rex Italicus pronideat successores a clero et populo inuitatus. Hoc Romani Canonicum esse negant.* Incidunt haec in initia regis Henrici II. Reges Italiae nihilosecius possessione continuata ius suum tuebantur. At impius ille Hildebrandus seu Gregorius VII. intrepide insurgebat in iura Henrici IV. et habita Romae synodo palam interdixit regi ius deinde habere aliquod in dandis Episcopatibus omnesque Laicas ab inuestitibus Ecclesiarum summouebat personas: *insuper facto anathemate cunctos Regis damnabat consiliarios, id ipsum regi comminatus, nisi in proximo huic obediat constituto.* MVTIUS in German. Chronic. L. XV. p. 118. seu p. 743. To. II. Pistorii Vaticanum Pauli heic impleta sunt 2. Theff. II. 4. Maestas enim et potestas Caesaris est *σεβασια*, Imperator ipse *σεβαστος*, vti ex scriptoribus Graecis patet. Anno III. Imperator captiuum Paschalem II. non dimittebat, priusquam renunciaret inuestiturae Episcoporum ALBERICVS P. II. Chronici ada. 1111. p. 217. *Iuramentum ex parte Papae hoc fuit: Dominus Paschalis Papa non inquietabit dominum Regem ac regnum eius de INVESTITURA Episcoporum vel Abbatiarum, neque de iniuria sibi vel suis illata, in personis, in bonis, nec aliquod malum reddet sibi -*

Philippus Labbei, ALBERICVS P. II. Chron. p. 318. T. II. Labbeus, GODEFRIDVS MEIBOMIUS in Diff. de Iure Inuestiturae p. 318. V. c. 42. p. 131. HEINECCIUS de consuetudine Welfonum in Italia, quae hinc in Italia excepit. Anno 1090. ante ortu belli interuenit BERTOLDVS in: Welfo, Dux Italiae, multa inuoluit et impetru patur; sed aduersus Dominum re et in salute S. Petri persistere voluit. 2. qui idem a. 1091. p. 350. memorat. Peregit BERTOLDVS ad a. 1091. p. 364. in consuetudine a domino suo Welfone Duce. Conf. SIOZANVS l. c. anno a. 1092. et in vita Welfonis patris animaduersio filio Caesari, aduersus hunc patrem, milites & Petri, Welfo Dux et vno ante, tandem militem contra ipse, regis a Patre discessit et Welfoni Duce hinc Politi, quantum vocis magistratus summi in Lubrico pui potestatem. Peregit BERTOLDVS de circumuenit et captiuatur, ligatus fidelibus S. Petri in Regem sua conage. Anno 1094. vxor Hilarium deuenit, quam quum marito magis abalienauit. Tanti noque pro ambitione exercenda nec eius approbator, ad a. 1094. p. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

quaque sponda (Placentina) haereticus et in Ecclesiasticis rebus, ad haberetur, nullaque vires habuisset. dematius iulium Hist. I. c. 22. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

compositis morbo correptis, vultu et matrem separauit. Haec al. Boic. L. VI. c. 2. p. 32. p. 33. p. 34. p. 35. p. 36. p. 37. p. 38. p. 39. p. 40. p. 41. p. 42. p. 43. p. 44. p. 45. p. 46. p. 47. p. 48. p. 49. p. 50. p. 51. p. 52. p. 53. p. 54. p. 55. p. 56. p. 57. p. 58. p. 59. p. 60. p. 61. p. 62. p. 63. p. 64. p. 65. p. 66. p. 67. p. 68. p. 69. p. 70. p. 71. p. 72. p. 73. p. 74. p. 75. p. 76. p. 77. p. 78. p. 79. p. 80. p. 81. p. 82. p. 83. p. 84. p. 85. p. 86. p. 87. p. 88. p. 89. p. 90. p. 91. p. 92. p. 93. p. 94. p. 95. p. 96. p. 97. p. 98. p. 99. p. 100.

fastus curiae Romanae, fufe recenset testis oculatus Sugerius, Abbas fani S. Dionysii, et administer Ludouici VII, regis Galliarum, summus.

(19)

Hoc iusiurandum perfide fregit Paschalis a. 1112, quum decreta Gregorii VII. et Urbani II. nominatim quoque de investitura Episcoporum et Abbatum immediatorum Pontifici tribuenda et propria, confirmavit. *ACTA CONCILII LATERANENSIS* apud *BARONIUM* T. XII. Annal. ad a. 1112. n. VII. p. 96. 97. et apud *BALVZIVM* in Notis ad L. VIII. operis *PFTRI de MARCA de concordia sacerdotii et imperii* c. XX. p. 1199. sq. Et ipse *PASCHALIS* in epistola ad Guidonem Viennensem apud *BARONIUM* l. c. n. III. p. 96. *Quae sacri Apostolorum canones - et praedecessores nostri, et praecipue felicitis memoriae Dominus Gregorius (VII.) et Urbanus - prohibuerunt, damnauerunt, statuerunt, et firmauerunt, ego prohibeo, damno, constituo, et confirmo, et me illorum sanctiones profiteor seruaturum.* At Gregorius ille et Urbanus inuestituram Episcoporum adiudicauerant curiae Romanae. Abhorrebant Episcopi omnes in Lateranensi concilio congregati a periurio admittendo, fideles Deo quam ipse Pontifex. Gerhardus autem Episcopus Engolismensis causatus est, iusiurandum illud fuisse vi et metu expressum ideoque nullius esse obligationis. En egregios Moralistas! Testimonium praebet *Auctoris incertus Historiae Pontificum et Comitum Engolismensium* c. XXXV. p. 259. *ACTA CONCILII LATERANENSIS* l. c. n. VII. p. 97. Valuit sententia illius Gerardi et approbata est. Hac ratione nulla pax erit firma, quum semper coacti aliquid subdit vtrique vel alteri paciscentium parti. Si quid impii et legibus diuinis contrarii firmuimus, violenter compulsi, iureiurando, id quidem nulla ratione obstringit. Aliter autem iudicandum est de eo, quod de iure diuino et maiestatico, consuetudine, et pactis Pontificum ipsis, praecipue Adriani Decret. Distinct. 63. cap. Adrianus Regibus Italiae competeat et vindicandum erat. At cogitationes praeposteras sacerdotes dudum tenebant de forma ecclesiae externa. Patres primi et imprimis Cyprianus semper prouocat ad schema ecclesiae iudaicae eique simillimam iudicat esse christianam. Ex eo capite iustitiam exigit obedientiam et reuerentiam erga Episcopos, eosque extra omnem copulam superioris iurisdictionis collocat. Quum autem *unitatem ecclesiae* vbique ingeminet et crepet, licet obscurissimas de ea formauerit ideas, non potuit non vnum ex Episcopis agnoscere pro primo et summo, ad minimum ratione ordinis. Nec dissentientem in eo habemus Cyprianum. Ex eo profluxit sensim comparatio Episcopi Romani cum sacerdote Iudaeorum summo. Vocabula *altaris, sacrificii, templi*, et alia bene multa, e sacris Iudaicis in ecclesiam christianam translata sunt, inuita Christi et Apostolorum mente. Iuuabat auctoritatem Cleri ignorantia Imperatorum, regum et Principum, qui simulac religionem christianam amplectebantur, eandem sacerdotibus et praerogatiuas easdem sacerdotibus tribuebant, quibus Pontifices maximi, Galli, Augures, Druides et sacerdotes ethnicorum effulserant. Accessit peruersa sanctitatis opinio, ad externa, quae saepius intrinsecus erant impurissima, propagata et delata. *Clerus et Clerici, spirituales* dici coeperunt soli ecclesiae doctores, quum tamen denotent *partem ex hominibus selectam, regentam et credentem*. Haec menti scopoque Christi minus respondent. Sacerdotibus populi, vera religione non imbuti, nimium tribuerant honorem, nimiam tradiderant auctoritatem, partim quod sacerdotia cum regio fastigio cohaerebant, partim vt munimento quodam obiecto efferatae et atrox hominum mentes continerentur. Accedebat apud Christianos primos pigritia et incuria scrutandi ea solide ex verbo diuino, per quae animus ab auis segregatus ad reconciliationem cum Deo et mentis integritatem deducitur. Ne tamen homines eiusmodi careant omni solatio, et praeconio hominum, doctoribus a publicis ecclesiae, felicitatem suam aeternam, et vacuam contumelias conditionem externam suspenderunt. Ipsi etiam ecclesiasticae per officii sacri inchoationem longe supra vulgus positi, singulari vestitu instructi, eminenti hominum opinione adorati adeo sibi placuerunt, vt summum bonum in statu suo situm et sepultum esse haud obsecure prae se ferrent. Adrisit plausus vulgi, magnam esse Dianam, clamantis, et sermo supremi numinis vice pronuntiat, ratione excellentissimae populorum opinionis, quae ecclesiasten ab errore immunem et coelesti consortio praemunitum dicitabat. Inualuit tandem barbaries, tum ob Platonismum iuniorum Mysticismi patrem, tum ob superstitionem Gregorii M. qui profanos scriptores oderat, tum ob inuisiones barbarorum continuas. Pontifici Romano auctoritatem externam conciliabant sedes in vrbe amplissima, gentium olim domina, commerciis vndequaue instituendis patens: Phocae testimonium: caeca Anglorum et Germanorum admiratio: Francorum cupiditas, regnum miuus iuste aduersum stabiliendi, et per Europam emindi: Carolingorum discordia et diuisio: libertas Germanorum, quae continuis dissensionibus intestinis suppeditabat fomitem. Hisee momenti opportune vtendum, ratus Romanus Pontifex, maiora concupiscere: doctores ecclesiae publicos et Monachos sibi soli subicere: a nutu suo sensim omnes suspendere. Ex eo emanauit tandem cupiditas Episcopos constituendi, vt diuisum Imperium Papa cum Caesare haberet sibi que figuram solis vindicaret, vnde Imperator tanquam luna lumen et auctoritatem mutuari deberet. Praeterebantur ausui tanto causae speciosissimae. Insimulabat Pontifex Caesarem Simoniae: muniorem sacrorum, nulla meritorum et pietatis ratione habita, conlatorum: et imperitiae iudicandi de personis habilibus et ineptis. Quum Caesar obsisteret conatui Papae, dissensiones domesticae et bella grauissima in eum excitabantur, summa proscritionis saerae evibrabantur, auxilia regis Galliarum implorabantur et Episcopi a Caesare auertebantur: nullique rei parcebatur, quae extorquendae de manibus Imperatorum *inuestiturae* videri poterat idonea. Tandem Caesar, difficultates obiectas et turbas aduersas pertaesus, anno 1122. Calixto II. resignauit illustre illud inuestiturae monumentum. *OTTO FRISINGENSIS* Chronici L. VII. c. 16. p. 148. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 267. *SCHILTERVS* de Libert. Eccles. German. L. IV. c. 5. §. 6.

Calixto II. resignauit illustre illud inuestiturae monumentum. Otto Frisingensis Chronici L. VII. c. 16. p. 148. Conradus Vrspergensis p. 267. Schilterus de Libert. Eccles. German. L. IV. c. 5. §. 6.

oculatus Superius, Abbas f...
II, regis Galliarum, summo

Gregorii VII. et Vitalii II. nominatum
Pontifici tribenda et propria, con-
FM T. XII. Anst. ad a. 1112. n. VII. p.
VIII de MARECA de concordia sacerdotii
M. Gidonem Vicarium apud BABO-
-a quare fides vestri, et praeceptis fo-
-ribus, Lamentariis, fatuerant, et
-e illorum sanctiores proferre seruatim
-inducantur tunc Romanae, Ab-
-a a paruo aduocato, fideles Deo
-sio castitas est, iustitiam illud fuisse
-egregio Moralium? Testimonia pro-
-u Engelshemum c. XXXV. p. 149.
-e fentia illius Gebardi et appropin-
-iquid subit vique vel aduerti pacien-
-as, violenter compelli, inuencione, in
-de eo, quod de iure diuino et auctori-
-i Dece. Dilig. 61. cap. Adrianus
-a praepoliteras facientes eudum ve-
-ponius semper pronocat ad schemata
-o capite ministrum exigit obedientiam
-m superioris iurisdictionis collocat
-ter obsequissimas de ea formam
-e summo, ad minimum ratione
-uit sensim comparatio Episcopii hi-
-ici, templi, et alia bene multa
-illi et Apollolorum mente. Iam
-a, qui simulac religionem christiani-
-em facendobus tribuebat,
-edotes ethnicorum effulserant.
-epius intimescus erat impu-
-erunt soli ecclesiae doctores, quam
-dentem. Haec menti scopocur
-obui, nimum tribuebat honorem
-regio saluigio cohaerebant, parum
-tes conuincuntur. Accedebat apud
-o diuino, per quae animus aduanti
-deducitur. Ne tamen homines eum
-publicis ecclesiae, felicitatem suam
-erunt. Ipsi enim ecclesiae per
-i iudicium, canonicum hominum opum
-suo sum et sepulchrum esse haud
-e, clamantes, et sermo supremi num-
-tionis, quae ecclesiam ab errore in-
-tandem barbaries, tum ob Platonem
-iii M. qui profanos scriptores odem
-ciortatem extenuam conciliabant
-leaqueque insistentis patens: Phos-
-orum cupiditas, regnum minus
-a discordia et diuisio: libertas Ge-
-onitem. Hinc momentis oppor-
-tes ecclesiae publicos et Monachos
-nanauit tandem cupiditas Episcopum
-ibique figurum solis vindicaret, ut
-t. Praesentebantur ausu tanto
-orum factorum, nulla mentem
-perions habilibus et ineptis. Quae
-granissima in eum excitabatur, in-
-implorabantur et Episcopi a Cae-
-nibus Imperatorum inuestituram
-mbras adiduas peractis, anno 1112.
-OTTO FRISINGENSIS Chron. L.
-TENS de Libert. Eccl. Germ.

(19) Haud e re nostra erit, neglexisse scriptoris celeberrimi testimonium, quippe ex quo innotescit habitus et animi et corporis, quo Welso adfectus fuit. Accipe idcirco locum ipsum: *Sequenti praefati Boamundi repatriationis anno, venerandae memoriae vniuersalis et summus Pontifex Paschalis ad partes occidentales cum multis et sapientissimis Viris, Episcopis et Cardinalibus, et Romanorum nobilium comitatu, ut Regem Francorum et filium, Regem designatum, Ludouicum, et Ecclesiam Gallicanam consuleret super quibusdam molestis, et nouis Inuestiturae Ecclesiasticae querelis, quibus eum infestabat, et magis infestare min batur Henricus Imperator, Vir affectus paterni et totius humanitatis expertus, qui et genitorem Henricum crudelissime persecutus exheredauit, et, ut ferebatur, nequissima captione tenens, mimorum verberibus et iniuriis ut insignia regalia, videlicet coronam, sceptrum et lanceam S. Mauritii redderet, nec aliquid in toto regno proprium retineat, impissime coegit - Quumque Turonis apud sanctum Martinum, ut mos est Romanus, Frigum ferens Laetare Hierusalem celebrasset (Papa Romanus) ad venerabilem B. Dionysii locum, tanquam ad propriam beati Petri sedem beneuolus et deuotus deuenit. - Occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus et Dominus Ludouicus filius eius gratanter et votiuue, amore Dei maiestatem regiam pedibus eius incuruantes, quemadmodum consueverunt ad sepulchrum piscatoris Petri Reges submisso diademate inclinari. Quos Dominus Papa manu erigens, tanquam deuotissimos Apostolorum filios ante se redire fecit. Cum quibus de statu ecclesiae, ut sapiens sapienter agens, familiariter contulit, eosque blande demulcens beato Petro sibi que eius Vicario supplicat opem ferre. Ecclesiam manu tenere, et, sicut antecessorum Regum Francorum Caroli Magni et aliorum mos inoleuit, tyrannis et ecclesiae hostibus et potissimum Henrico Imperatori audacter resistere. (En tyrannidem Papae!) Qui amicitiae, auxilii et consilii dextras dederunt, regnum exposuerunt, et qui cum eo Catalaunum Imperatoris legatis occurrere festinent, Archiepiscopos et Episcopos et Abbatem S. Dionysii Adam, cum quo et nos fuimus, coniunxerunt: Vbi quum Dominus Papa aliquantisper demoraretur, ex conducto ipsi Imperatoris legati, non humiles, sed rigidi et contumaces, quum apud sanctum Memmiam hospitia suscepissent, relicto inibi Cancellario Alberto, cuius oris et cordis vnanimitate Imperator agebat, ceteri ad curiam multo agmine, multo fastu, summe phalerati deuenerunt. Hi siquidem erant Archiepiscopus Treuerensis, Episcopus Aluerstatis, (Halberstadenis) Episcopus Monasteriensis, Comites quamplures, et, cui gladius VBIQUE PRAEFEREBATUR, DVX WELFO, VIR CORPULENTVS ET TOTA SUPERFICIE LONGI ET LATI ADMIRABILIS ET CLAMOSVS: qui tumultuantes magis ad terrendum quam ad ratiocinandum missi viderentur. Singulariter et solus Treuerensis Archiepiscopus, vir elegans et iocundus, eloquentiae et sapientiae copiosus, Gallicano exercitatus, facete perorauit, Domino Papae et curiae salutem et seruitium ex parte Domini Imperatoris deferens, saluo iure Regni. Et prosequens de mandatis, Talis est, inquit, Domini nostri Imperatoris, pro qua mittimur, causa. Temporibus antecessorum nostrorum Sanctorum et Apostolicorum virorum, magni Gregorii et aliorum, hoc ad ius imperii pertinere dinoscitur, ut in omni electione hic ordo seruetur, antequam electio palam proferatur, ad aures domini Imperatoris perferre, etsi personam deceat, assensum ab eo ante factam electionem assumere, deinde in conuentu secundum canones PETITIONE POPVLI, ELECTIONE CLERI, ASSENSV HONORATORIS proferre, consecratum libere nec simoniace ad Dominum Imperatorem pro regalibus, ut annulo et virga inuestiatur, redire, fidelitatem et hominum (homagium) facere. Nec mirum. etenim ciuitates et castella, MARCHIAS (ad tendat Caluorii adfectator) telonea, et quaeque Imperatoriae dignitatis nullo modo aliter debere occupare. Si haec Dominus Papa sustineat, prospere et bona pace regnum et ecclesiam ad honorem Dei cohaerere. Super his igitur Dominus Papa, consulta oratoris Episcopi Placentini voce, respondit: Ecclesiam pretioso Iesu Christi sanguine redemptam et liberam constitutam, nullo modo iterum ancillari oportere. (En stratagema! Sanguis Christi ac libertas christiana et vox ecclesiae pro pallio imposturae, in regnum iniuriae, adhibentur.) Si Ecclesia eo inconsulto Praelatum eligere non possit, cassata Christi morte, ei seruiliter subiaccere, si virga et*

annu-

(19) To. IV. Scriptorum Historiae Francorum du CHESNE p. 288. sq.
N n n 3

nastica (23) et in ea Rauenspurgi obiit diem supremum a. 1127. (24) Maximus natus filius *CONRADVS* eadem religione et mente imbutus, vitam degit primo Coloniae, deinceps in coenobio *Claraualle*, quod Abbas Bernhardus statuerat, et tandem, perfunctus peregrinatione Hierosolymam suscepta, penes Anachoretam quendam, mortuus in Apulia (a) Secundus filius fuit *HENRICVS Magnanimus*, quem alii *superbum* immerito vocant, copiosius is paulo post erit illustrandus. Tertium locum occupat *WELFO VI*. Hisce addo quatuor filias *Iuditham*, *Friderico Sueuorum Ducis* nuptam, matrem *Friderici Imperatoris* et *Iudithae*, vxoris *Matthaei Ducis Lotharingiae*: *Sophiam*, quam *Bertholdus Dux de Zeringen*, eoque defuncto *Leopol-*

36.
Henrici nigri
proles.

nationem suam Italicam Henricus certe sigillo nullo roborauit. Etenim initium eius ita habet: *Ego quidem Henricus Dux, filius quondam Guelphonis Ducis, qui professus sum ex natione mea, lege viuere Lombardorum.* Finitis est: dono ecclesiae *Braydum* dominicatum et de *Clusurella* omne illud, quod sibi competeat. Actum apud sanctam *Theclam de Este*. Altum silentium heic est de sigillo. Quum autem Henricus paulo post Diploma ab *Auentino* memoratum ingressus sit vitam monasticam, et a. 1127. vitam finierit, de raritate sigilli eius non est admirandum. De cetero in aliis regionibus iam ante Henrici Nigri tempora Duces sigillis fuisse vsos in subsignandis Diplomatum, exemplis docuit *HEINECCIUS de Sigillis Veterum* P. I. c. X. p. 122. Doleo, sigillum vetustate delapsum esse a Diplomate *Ludolffino* altero! Hoc enim esset et instar omnium, et vetustate vltima perquam commendabile.

(23) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 10. p. 786. *Pater (Conradi) monachum professus in extremis suis in castro Ravenspurgi: mater in Altorsf XVI. die post mortem mariti, obierunt, et in monasterio S. Martini sepulti sunt.* Sulpicor tamen, professionem illam monasticam irrepisse in vitam Henrici Nigri, ex vita filii Conradi. Vt ita coniecturas ducam, in promptu sunt argumenta vnum et alterum. En *VITI ARENPECKI* verba p. 662. *Hainricus, defuncto Hainrico duce Noricorum, (Nigro) genitore suo, Ducatum eius adeptus est.* At quomodo factum est, vt non prius, quam post obitum patris, Ducatum Bavariae obtinuerit, si parens per aliquod temporis interuallum ante excessum suum inter Monachos habitum fuisse, quocum Ducalis dignitas coniungi non potuit? Vt igitur hunc nodum solueret *LADISLAVS SVNDHEIMVS* p. 804. calculos subduxit hunc in modum: *Tandem quum mori sibi adpropinquaret, monachum se profitebatur, et obiit in castro Ravenspurgi.* Vnde colligendum est, Hainricum constituisse, vt in habitu Monachorum sepeliretur, et quidem, si quid iudico, vestitum delegit ordinis *Clareuallensis* seu *Cisterciensis*, quippe cui filium suum *Conradum* tradiderat, veluti sanctissimo. *IOANNES ADLZREITERVS* obiectionem meam eiusque solutionem ipse videtur probe perspexisse, licet laudibus vitae monasticae minus alienus. Part. I. Lib. XX. cap. VI. p. 531. Conf. *BRVNNERVS* l. c. p. 74. Nouitas enim consuetudinis etiam in religione valet.

(24) *APPENDIX CHRONICI WEINGARTENSIS* p. 792. *Anno MCXXVII Henricus Dux senior cum coniuge sua Wulfildi, quae XVI. tantum dies superuixit, obiit. VITVS ARENPECK* p. 662. *Circa idem tempus anno Domini MCXXVII, pater quoque eius (Conradi Monachi) Hainricus Dux, septimo Ducatus sui anno; et mater; pater in castro Ravenspurchi; et mater in Altorsf, XVI. die post mortem mariti; obierunt, et in monasterio sancti Martini sepulti sunt.* *BRVNNERVS* l. c. Part. III. Lib. 2. c. 3. p. 76.

(a) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 10. p. 785. sq. *Henricus Dux ex Wulfilde praeter illos, quos infra annos sinus coelestis patriae suscepit, tres filios habuit, Conradum, Henricum, Gwelfonem, et quatuor filias, Iuditham, Sophiam, Mathildem, Wulfhildem. Iuditha nupsit Friderico Sueuorum Ducis, quae Fridericum Imperatorem NOSTRVM et vxorem Matthaei Ducis Lotharingiae pro genuit. Sophiam Bertholdus Dux de Haringen (lege Zaringen) et e mortuo Leopoldus marchio de Stira (i. e. Steiermarck) in vxorem accepit, ex qua Odocarum primum Marchionem genuit. Mathildis primo Theopoldo filio Theopoldi Marchionis Cambiensis de Voheburck, postea eo mortuo Gebehardo de Sulzbach copulata est. Wulfildem Rudolphus Bregantinus Comes duxit. Conradus in Clericum ordinatus, quum sub puerilibus annis domi litterarum studiis informaretur, tempore maturo Coloniensi Archiepiscopo altiori studio et disciplina claustrali educandus committitur. Ibi in utroque tantum profecit. Sed et aliis virtutibus, vitia declinans, tantum se exornauit, vt ab omni clero et populo amaretur, ab omnibus summo honore dignus iudicaretur; Ipse vero honores, diuitias, laudem humanam fugiens quibusdam se monachis sociavit, cum quibus omnibus suis ignorantibus, Clareuallense monasterium adiit ibique monachum se fecit. Deinde, procedente tempore Ierosolymam petiit: ubi cuidam seruo Dei in eremo manenti adhaesit. Tandem sentiens se quadam infirmitate tactum de reuersione cogitauit, et ingressus nauem Barium, ciuitatem S. Nicolai, peruenit. Ibi beato sine diem vltimum clausit, honorificeque sepultus ibidem requiescit. Monachus haec de Monacho ex notionibus animi monasticis, in quibus plus imaginationis et histrionicae sacrae, quam sinceri et verbo diuino illuminati iudicii dominari solet, Conf. de liberis Henrici, et praecipue de Conrado, *VITVS ARENPECK* p. 662. *LADISLAVS SVNDHEIMVS* p. 804. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 211. *AVENTINVS* l. VI. p. 364. *Beyerich. Chronica, ADLZREITERVS* Part. I. L. XX. cap. VI. p. 531. sq. *ANDREAS BRVNNERVS* Iesuita in *Annalibus Boicis* P. III. L. II. c. 3. p. 72. sq. De Comitibus Cambiensibus seu de Cham, seu potius Marchionibus, videndi sunt *WIGVLEIVS HVND* P. I. p. 148. in dem *Bayrischen Stamm-Buche*, et *NICOLAVS HIERONYMVS GYNDLINGIUS* in *Otiis* P. II. p. 159. sq. Genealogiam *RYDOLFI* Palatini Comitum Retiae et Brigantiae edidit *IOANNES PISTORIUS* in calce ad *CHRONICON CONSTANTIANENSE* p. 647. seu ed. Struv. p. 721. licet in fine errata nonnulla. *ZARINGENSEM* idem adiunxit p. 677. seu ed. Struv. p. 743. To. III. rer. German.*

... contra Deum ipsum v...
... manu gladio san...
... deo. (desidero na...
... sacro vim fuisse nullam...
... Theotimus impetu frendente...
... inuicem inferrent. No...
... querela. Verum papa quamplur...
... qui cum super his composita e...
... et ad pacem regni eam operam dare...
... papa Trevis venit, sua submonita...
... cum more Francorum, quis multam...
... ad S. Petri sedem profere remanuit...
... Welfis, sanguine et Imperio...
... HENRICVS, cognominatus niger...
... Wulfildam, quae probatissime...
... Saxoniae, qui stirpem Billung...
... certe 1120. excepit fratrem in...
... acriter et alacriter ditioni suae...
... ali prorsus more diplomatibus...
... sigillum. (2) Exemplum ve...
... rare possit. Incesserat ea at...
... nitatem inesse vestimento cul...
... gium mutauit conditione mo...
... na

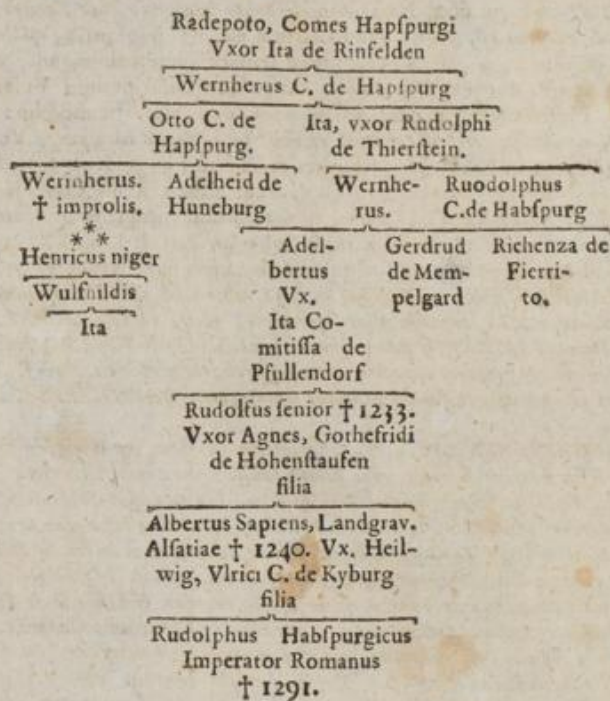
... fratri successerit: Secundum, qu...
... Saxoniae Ducis, filiam in vxor...
... eius pronuntium rationes admi...
... TENSE c. 10. p. 785. Henricus...
... nit et potenter ditioni suae sub...
... Magnus Ducis, et Sophiam: si...
... ENPECK p. 662. Hainricus, mortu...
... - Repetit etiam cetera ex *Chro...*
... PETVS DVCFM BRVNSVICENS...
... una interposita Duce Henricus...
... primi mater Friderici. *BOTHOLD...*
... am Wulfilt Hortoghen Magnus duc...
... CHRONICON RHYTHMICVM VIND...
... ELMOLDVS in *Chron. Slavor.* L. I. c. 1...
... Catalo, quae peperit ei Henricus leu...

... de eo: Omnia potenter ditioni...

... Henricum, regulum Boiorum, primo...
... hoc sua imagine signasse, id quod an...
... Initium, haem, et exemplum eius...
... latericus diuina fauente clementia...
... monachum de nomine Wulfhart...
... ribesef Anno Christi M. C. XX. V. p...
... re. *Aluato, Hesperio de Geren.* in...
... III. Kal. Aug. per manus Berni...
... quod ad Henrico Nigro Diplomat...
... LEIBNITIVM data, et praecit...
... profectae, instrumentum eius...
... vntinget. Locus ipse sic habet: *Hen...*
... ti *Henrici, avi sui.* Quo anno, ad...
... id eam cum aliis bene uoluitis de...
... e oppidum, in manus meas uenit...
... et. Facta illa donatio anno M. C. V...
... iam falsis, videntur alii. In cert...
... tino fidem haud esse detrahendam...
... ani nondum hac usque in lae...
... curici, certe ad Ducatum non...
... morte eiusdem fore conuenerit...
... ratione variarum provinciarum. D...

poldus Stiriae Marchio in vxorem duxit, ex qua Odocarum Marchionem primum genuit: *Mathildin* primo nuptam Theopoldo, filio Theopoldi marchionis de *Voheburg*, et postea Gebehardo de *Sulzbach*: et *Wulfildem*, vxorem Rudolphi, Palatini Comitis Rhetiae et Brigantiae, quae genuit ex eo per *Itam* filiam Rudolphi, Comitem Habsburgicum, vocatum *Seniorem*, qui obiit a. 1233. et progenitor est Archiducum Austriae. (b) *Bucelinus*, Prior quondam coenobii *Weingartensis*, addit (c) *Helenam* quamdam, Wra-

- (b) *ORIGINES MURENSES seu ANTIQVA FVNDATORVM MURENSIS MONASTERII GENEALOGIA* p. 401. *Theodericus Dux Lotharingorum et Chuono Comes de Rinsfelden fratres fuerunt. Horum soror fuit Ita Comitissa de Habsburg, reparatrix huius Murensis coenobii. Genuit autem Theodericus Gerbardum Ducem, ille vero genuit Gerbardum de Egisheim, patrem Vdalrici et Stephani. Chuono Comes de Rinsfelden genuit Rudolphum Regem, et ille genuit Agnetem matrem Conradi Ducis, Ita de Habsburg genuit Werinherum Comitem et Richenzam sororem eius de Lentzburg. Wernherus genuit Ottonem et Itam de Thierstein. Otto genuit Werinherum et Adelheidem de Huneburg. Richenza de Lentzburg genuit Arnoldum, Chuono Comitem Wernherum de Baden. Ruodolfus genuit Humbertum, Vdalricum, Arnoldum, Ruodolfum et sorores eorum. Arnoldus etiam de Baden filius Richenzae de Lentzburg genuit Richenzam de Chiburg. Ita de Thierstein siue Homberg genuit Wernherum et Ruodolphum de Habsburg. Idem Wernherus genuit Adelbertum, Gerdrudem de Mumpelgard, Richenzam de Fierrito. Albertus per Itam Comitissam de Pfullendorf, filiam sororis Ducis Welph genuit Ruodolfum et Comitissam de Liningen. Ruodolfus per Agnesam filiam Gottfridi de Stouffen, quod est inter Wormatiam et Spiream, genuit Albertum, Ruodolfum, Wernherum, Helwigam, Gerdrudem, uxores Hermanni et Ludwici fratrum Comitum de Froburg. Albertus per Heilwigam, filiam Vlrici Comitis de Chiburg genuit Albertum. Ita Ruodolfus frater dicti Alberti per filiam Lutholdi de Regensperg genuit Gottfridum Wernherum et alios quam plures. Schema hinc tale enascitur!*

Progeniem Austriacam et Rudolphi Habsburgici, Imperatoris, deriuandam ex mascula Comitum de Thierstein stirpe, iam agnouerunt *DOMINICVS TSCHVDI* in *Origine et Genealogia gloriosissimorum Comitum de Habsburg, generatione VI.* p. 479. 480. *IOANNES MABILLONIVS* in *descriptione itineris Germanici* p. 24. ed. Ioannis Alb. Fabricii Hamburgi 1717. 8. *NICOLAVS CLAVDIVS FABRICIVS* de *PEIRESC*, secundum *PETRYM GASSENDVM* in *Vita Peirescii* L. III. p. 174. sq. Reclamant Genealogistae vulgares et *CHIFFLETIVS* in *Luminibus praerogatio. ad vindicias Hispanicas lumine II.* p. 322. sq. quem copiose ac solide refellit *BLONDELLVS* To. II. plenioris assertionis *Genealogiae Franciae* p. 363. sq. cui merito adplaudunt e nostris *IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERS* in *der Genealogischen Historie des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses* c. VIII. p. 202. sq. qui tamen in eo fallitur, quod Wulfildem constituat vxorem et Rudolphi Comitis Bregantini et Alberti Comitis Habsburgici, et *SIMON FRIDERICVS HAHNIUS* in *der vollständigen Einleitung zur Staats-Reichs- und Käyser-Historie* P. II. c. VII. §. 11. p. 264. sq.

- (c) *Bucelinus* sequitur *IOANNES HVEBNERVS* *Geneal. Tabb. P. I. tab. 151.* qui addit Bertham, Ottoni postremo Buchhorni Comiti nuptam. *BOTHO* in *Chronico Picturato* p. 334. liberos Henrici Nigri sic recenset: *De eyne het Soffia, de nam Hertoghen Bartholt to Döringh (lege Zäringen) de wart or* asse-

NSERVATORIBVS
 ex qua Odocarum Marchionem
 m Theopoldo, filio Theopoldi
 ardo de Sulzbach: et Walsfilii
 et Brigantiae, quae genuit ex
 abspurgicum, vocatum Seniorum,
 ducum Austriae. (b) Bucelinus,
 addit (c) Helenam quamdam
 Wra-

Wratilae, Pomeraniae Ducis, coniugem, veteribus plane ignotam et nulli, nisi Bucelini auctoritati, superstructam. De *WELFONE* VI. eiusque profapia prius dicendum est, quam ad Henricum Magnanimum sese convertit oratio. Miram eius in templa lapidea et societates monasticas beneficentiam celebrat Monachus Weingartensis pro more suo. (d) Moderato eum et placido fuisse animo, docent scriptores vetusti. (e) Sin vero irretaretur, animum non abiecit, tantum abest, ut hostibus suis herbam dederit. Exempla luculentissima id ipsum faciunt testatissimum. Dux noster nuptias celebrauit cum *Outa*, Godefridi, Palatini de Calbe, filia, simulque omnia, quae *Outae* erant, et beneficia et patrimonia obtinuit, Nuptiis et hereditati opimae, inde dependenti, reclamauit Albertus Comes, qui in castro Wartinberg habitabat, fratruelis Palatini eiusdem. Res ad arma venit et aggressiones hostiles, quas *Welfo* et sustinuit et repulit. (f) Anno 1130. auxilia tulit Henrico fratri, Ottonem, Comitem de Wolfratenhausen, impugnanti, (g) et cellam de *Buchhorn* subiecit coenobio Weingartensi. (h) Anno 1139. mortuo Henrico Magnanimo et filiolo eiusdem Henrico Leone ad Ducatum Bauariae, quo Leopoldus Austriae ornatus erat, nondum eucto, *Welfo* contendit, Ducatum Bauariae sibi esse imperitendum. (i) Anno 1140. damnum fecit amissu castri Winsbergensis.

37.
 WELFO VI.
 et VII.

(k) Quum

affgeslaghen. Do nam se wedder Marggreve Lippolt van Styrede. De ander dochter het Wulfilz, de nam Greven Roleff van Bregentze. De dritte het Metilda, de nam Tebaldum des olden Marggreven Tebaldus Sone, de starff ore. do nam se wedder den Greven van Sulzbach. De veerde dochter het Iutta, de nam Hertoghen Frederick to Swaven, da de erste Keyser Frederick aff kam - Vnde dar to hadde se tweye Sone, de eyne het Wolpi, de andere Hinrick. Omittit Conradum Monachum.

- (d) C. XIV. p. 792. To. I. Leibn. et ex MSto Steingadensi To. III. p. 658.
- (e) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 13. p. 791. *Gwelfo iunior terra potitus constantia animi, distinctione iudicii, largitate et affabilitate inaeestimabili omnibus se acceptabilem praebuit.*
- (f) *CHRONICON* idem c. 12. p. 787. *Gwelfo sub annis adolescentiae suae, mediante fratre suo Henrico Duce filiam Godefridi, ditissimi Palatini de Calwe Outam nomine accepit uxorem. Vnde et omnia, quae illius erant, tam beneficia quam patrimonia obtinuit. Albertus igitur Comes, fratruelis eiusdem Palatini, videns omnem suam spem, quam in morte patris posuerat, frustrari, de iniusta eum diuisione calumnians hereditatis, ac medietatem omnium ad se hereditario iure spectare proclamans, castrum Calwe dolo subripuit, et milites in eo locauit. Deinde in breui post milites Gwelfonis in villa Gindelingen quadam nocte ex improviso superveniens, aliis ex eis captis, aliis in fugam conuersis, omnibus paene tam in armis, quam in equitaturis penitus destitutis villam succendit, ac praedam ad castrum suum Wartinberg adduxit. Dux ergo collecto milite sine mora idem castrum obsedit, et machinas nihilominus adduci et praeparari praecipit. Albertus vero Fridericum et Conradum Duces auxilii gratia adiit, eisque de allodio suo villam cum ministerialibus ac aliis appenditiis eius, ut Gwelfonem de obsidione propellerent, contradidit. Illi autem ad redimendum castrum collecta manu militum properarent, Gwelf impetum eorum praeveniens, castrum armata manu, machinis quoque adhibitis circumquaque impugnat, ac sic laboriose captum, praeda sua recepta, et militibus, ibidem repertis, captivis abductis, igne castrum succendit. *LADISLAVS SVNDHEMIVS* p. 804. *VITVS ARENPECK* p. 663. *AVENTINVS* L. VI. Annal. c. 3. §. 15. 16. 17. p. 592.*
- (g) *CONRADVS VRSBERGENSIS* p. 211. *Castrum quoque Falchensteyn a Duce Henrico in Bavariam regresso capitur. Non multo post Fridericus Dux, memor pristinae iniuriae, Altorf et Ravensburg armata manu inuasit, ubi quosdam captivauit, et villas circumquaque et Memingiu incendio vastavit. Sequenti vero aestate, (1129.) Henricus (superbus) Dux cum exercitu copioso fines Friderici Ducis ingressus, a villa Tuogendorf, quae est in ripa Danubii, incipiens et ultra Stouphen perveniens, omnia circumquaque in transitu et in reditu incendio et praeda devastat. Posthaec rediens in Bavariam bella plurima peregit, videlicet contra Episcopum Ratisponensem, Henricum nomine, unum de Nobilissimis Bavariae, patrum Ottonis, Comitis de Wolfrathehusen; et contra supradictum Fridericum, Advocatum Ratisponensem; et dictum Ottonem de Wolfrathehusen. Hi quoque in auxilium suum habuerunt Luipoldum, Marchionem Orientalem; Qui omnes, congregato copioso exercitu, castra iuxta Isaram fluvium posuerunt, ut attentarent Ducem de sinibus illis expellere: Ceterum Dux acies suas ordinavit e contra quumque pugnam inire debuissent, Otto Palatinus de Witislabach considerans periculum utriusque partis, mediatorem se interposuit, et sine minus sine promissionibus saepe dictum Fridericum Advocatum, consobrinum suum, et Ottonem Comitem, generum suum, ad hoc induxit, ut in potestatem Ducis se traderent, et castrum Wolfrathehusen, quod milites Ducis dudum obsederant. *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 12. p. 788. *LADISLAVS SVNDHEMIVS* p. 804. *VITVS ARENPECK* l. c.*
- (h) Diploma ipsum exhibetur a *BRYSCHIO* de Monasteriis Germaniae p. 577. et summe Reverendo *LVCA* in Fürsten-Saal p. 364.
- (i) *MONACHVS WEINGARTENSIS* c. XIII. p. 789. *Leopaldus Ducatum Noricum ex hinc se potenter habere confidens, dum in obsidione castri Valesa duorum fratrum, qui in parte Ducis Henrici steterant, incaute moraretur, Gwelfo, Ducis eiusdem frater, collecto milite superveniens, fortissime dimicando*

ooo

cando

SPICIUS MONASTERII GENEALOGIA
 de huiusmodi fratres fuerunt. Hermannus
 clemis. Genuit autem Theodericus Gerhar-
 mo Tadio et Stephanus, Comes Comes de
 maton Casarati Dux. Ita de Habsperg
 Leutoburg. Wernerus genit Ottonem et
 de Hincburg. Richenza de Leutoburg
 nobilissimae generis Habsperg, Vindricum. In-
 dolen filius Richenzae de Leutoburg
 genuit Ferrerum et Rudolphum de Habs-
 tempore, Richenzam de Ferris. Ita
 de Welfo genuit Rudolphum et Comitem
 Gouffen, quae est inter Wormatiam et
 am, Gertrudem, uxores Hermannus et
 n. filiam Virici Comitis de Chouing p.
 Ludoldi de Regenbergen genuit Göttr
 ur!

solophus
 e Habsperg
 Richenza de
 Ferris
 10.

deriendam ex mascula Comitum
 Origine et Genealogia gloriosissimorum
 S. MABILLONIS in descriptione
 7. 8. NICOLAVS CLAVDIVS FABR
 a Pictorici L. III. p. 174. sq. Notandum
 ratio ad vindicias Hispanicas
 do. II. plenioris assertio Genealogi-
 MVS FRIDERICVS FELLERS in
 tes c. VIII. p. 202. sq. qui rantes in
 itis Bregantini et Alberti Comitis Habs-
 ligen Einleitung zur Saas-Reichs-
 L. tab. 151. qui addit Berhan.
 Picturato p. 334. liberos Henrici
 ro Doringo (lege Zaunger) duxerunt

per Mysiam et Macedoniam iter faciens, in Thraciam Constantinopolim contendit, ut Emanuelis secundi Graecorum Imperatoris adiumento per fretum Euxinum commode traiceret. Ibi ab Emanuele infido male persuasus, traiecto in Asiam exercitu, Iconium obsedit, qua, ut ille promiserat, commeatus omnes a Constantinopoli se habiturum esse sperabat, quippe qui aliunde haberi non poterant. Quum minutissimam urbem (ILLAM) obsedisset, sceleratissimus Graecorum Imperator, ut Romani Principis prae livore perderet exercitum, farinae semper gypsum immiscuit. Quare milites adulterata re frumentaria, passim morbo correpti, magna ex parte interiere. Itaque Conradus re infecta paullo post in Germaniam redire coactus est. Atque id tantum emolumentum sua expeditio praebuit, quod Balduinus Hierosolymitanorum Rex quartus tantum animi ex Imperatoris adventu concepit, ut Ascoloniam diu obsessam ceperit: quoniam paullo prius Gazam, vetustissimam urbem, sed ab incolis destitutam, instaurasset, fratribusque Templariis (ut aiunt) inhabitandam concessisset. Quin et eodem fere tempore Turcarum satrapas aggredi ausus est, qui Hierichontinos admodum opprimebant: quos quum praelio superasset, quinque millia Turcarum caesa referuntur; Insuper Noradinum Damascenorum Praefectum et adsiduo Hierosolymitanum agrum infestantem, insigni clade fugavit, ad Damasci usque moenia persequutus. De Conrado haecenus. Welfo lares suos reuisit die festo, quem purificationis Mariae vocant, et continuo exercitum collegit, quo fines Conradi III. regni inuadit. Quod bellum uti aduerso partim, partim ancipiti Marte, gestum est, sic Friderici, qui erat fratruelis regis ac eiusdem Welfonis sororius, interuentu sopitum et extinctum est. (†) In posterum, Conradus, Welfonem beneficiis sibi arctissime deuincturus, eundem a 1151. nonnullis ex aerario regni redditibus ac villa Mardingem donauit, paulloque post exspirauit. (r) Fridericus Barbarossa, fratruelis Conradi, et Welfonis ex sorore Iuditta nepos fasces regni Germanici capessens, nihil eorum praetermisit, quo gentem Welficam praepotentem sibi obstringeret. Ipse enim Welfonem ornauit collato Spoletano Ducatu, Marchia Thusciae, principatu Sardiniae, ac domo Comitissae Mathildis. Quas terras senior Welfo iuniori Welfoni filio suo tradidit ac demandauit. Incidunt haec in annum 1158. (s) Quarto ante anno Fridericus primus marchionatum Austriae

- (†) CHRONICON WEINGARTENSE l. c. *Ac sic gwerra, diu anxie inter ipsum et Regem agitata, finita est. Nam Fridericus, fratruelis Regis, sororius eiusdem Gwelfonis, medium se, ad compositionem faciendam interposuit, captiuosque Duci reddi ac Regem de cetero securum penes illum esse, prouida deliberatione confirmauit. Eadem ARENPECK, cuius locum dedimus, et CONRADVS VRSBERGENSIS, fideles compilatores ex Chronico Weingartenfi.*
- (r) CHRONICON WEINGARTENSE l. c. *Rex, accepto consilio, Gwelfoni aliquos redditus de fisco regni, cum villa Mardingem, concessit, ac sic firmata pace, ipse, in breui post vita decedens, Friderico, fratrueli suo, sedem regni reliquit.*
- (s) CHRONICON WEINGARTENSE c. 13. *Fridericus auunculo suo Gwelfons Marchiam Thusciae, Ducatum Spoleti, Principatum Sardiniae, domum (patrimonium et terram) Mathildis in beneficio tradidit - Igitur dignitatibus praenominatis susceptis Italiam intrat, ac ciuitates castella seu villas per totam domum Mathildis pertransiens negotia terrae ciuiler pertractat. Ibi legati de omnibus ciuitatibus Thusciae, nec non et ex omnibus ciuitatibus Spoleti uenientes, ac munera condigna offerentes subsectionem voluntariam promittunt. Cum quibus nuncios suos ad omnes ciuitates dirigens ac se in breui illo uenturum promittens, suis rite dispositis reuertitur. VITVS ARENPECK l. c. p. 671. Fridericus Imperator Welfoni, auunculo suo, ut eius fauorem plene obtineret, contulit in beneficium Marchiam Thusciae, Ducatum Spoleti et totam Mathildis Comitissae terram; quibus terris potestate plena potitus, suos ibi collocant, filio suo iuniori commisit. Anno Christi 1160. ipse per uallem Tridentinam ad propria rediit. GYNTERYS in Ligurino L. IX. p. 419.*

*Inde per Etruscas legatos destinat urbes
Campanasque domos, et quas in litore curuo
Aequorei lauat unda salis, qui debita fisco
Iura uetusta petant, per quos statuatur in omni
Urbe magistratus, et ciuica quaeque potestas,
Praeterea redditus cunctis de fimbis illis,
Quos famosa prius possederat illa Mathildis
Pluribus inuasos, Rex in sua iura retraxit.
Inde reollectos et tanquam corpus in unum*

Par-

Austriam euexit ad dignitatem Ducatus, quod ipsum diplomate est roboratum, in quo inter testes occurrit Welfo senior. (t) In primis anno 1159, Caesari suam adprobauit virtutem, quum exercitui Imperatorio Mediolanum obsidenti triumphum, aduersariis, contra necessitatem deditiois et in posterum subiectius agendi, adtulit. (u) Anno sequenti Imperator lacertos porro mouit ad Italos perdomandos exercitumque, Cremonae suasu, infesto Cremae oppido, admouit. Suppetias Caesari Welfo tulit promptissimas, eo quidem euentu, ut vrbs caperetur, capta diriperetur, et direpta funditus dirueretur. Miseris ciuibus, quum victoris arbitrio sese permitterent, concessum est, ut castro et regione adposita egrederentur cum vxoribus liberisque ac tanto facultatum suarum adparatu, quantum quisque vna vice humeris sustinere et exportasse potuisset. Fuerunt, qui aegrotos maritos liberosque et feminas potius extulerunt quam vitae subsidia. (x) Recen-

tior

*Partibus ex multis quadam grauitate reductos,
Nescio quid prisca se iuris habere volenti
Ac velut heredi, cumulato munere princeps
Concessit CATVLO, qui Regis auunculus, illo
Tempore Dux validus felicia castra nepotis
Milite non pauco, mentisque vigore iuuabat.
Hunc ex Romano Catulorum sanguine clarum
Et genus et nomen, nisi fallit fama, trahentem,
Teutonicus verso Welfonem nomine sermo
Dixerat, ambiguae deceptus imagine vocis.*

Fama illa de Gwelfonum origine ex Catulis, gente olim Romana, abit tandem in translationem vocis *Welf, Welp*, quae *catulum* notabat penes Alemannos, *RADEVICVS* Gunterum praefit L. II. c. 10. de gestis Friderici I. Imp. To. I. Vitis, p. 512. *His gestis Fridericus pro recreando milite in opimis et nondum bello tactis Italiae hiemare statuit, proximumque natalem Domini apud Albam ciuitatem celebrans, nuntios pro colligendo fodro per totam Tusciam et maritima atque Campaniam direxit. De Principibus quoque ad ordinandos in Ciuitatibus Consules seu potestates, alium alio dimittit: adiunctis eis Cartulariis, qui de regalibus, quae fisco acceperant, certam summam et plenam notitiam reportarent. Reditus quoque Imperiales, quae dicuntur domus Mathildis, a Duce Gwelfone seu ab aliis distractos et dispersos congregauit: quos postmodum eidem nobilissimo Principi adunatos et melioratos, liberali restitutione noscitur reddidisse. Quorum praediorum magnitudinem eiusque terrae copiosam opulentiam, qui ripas Eridani peruagati sunt, non ignorant. Quacritur, quo anno facta sit illa traditio domus Mathildis in manus Welfonis? SIGONIUS L. XI. de regno Italiae, *MVRATORIUS* in epistola ad Leibnitium, praefixa To. III. script. Brunsvic. p. 3. *PFEFFINGERVS* ad Viriatum To. II. ad L. I. Tit. XVI. (46) p. 445. a. definiunt annum 1152. At ex Radeuico aliisque patet, Imperatorem prius mouisse in Italiam eamque inferiorem, quam redderet Gwelfoni patrimonium Mathildis. Expeditio illa in Italiam prima a. 1152. in conuentu Wirzburgi determinata; at anno demum 1154. data est effectui. Anno 1155. posthaec Spolentani sunt in ordinem redacti et Campani. Secunda expeditio a Friderico primo in Italiam suscepta a. 1158. eoque exeunte hiematum est in Italia, uti fusc docet *SIMON FRIDERICVS HAHN* in der *Reichs-Historie* P. III. c. 6. §. 4. 5. Merito igitur errorem illum chronologicum euitandum duxi, haud secus ac mouerat *IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERS* in der *Genealogischen Historie des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses* c. X. §. 4. p. 323.*

- (t) Diploma Friderici I. Imperatoris exhibet integrum ex Codice MS. priuilegiorum Austriacorum a Domino Reichardo de Stueyn, dynasta in Schwartzenu a. 1599. collectorum, secum ab Illustri Eybenio communicatum, *PFEFFINGERVS* in Vitriario illustrato To. II. ad Lib. I. Tit. XVI. §. 9. p. 17. sqq. ubi p. 18. testis inter alios subsignatus est Dominus *Welfo Dux*. Idem Diploma exhibet *VITVS ARENPECK* in *Chronico Austriaco* p. 1195. To. I. scriptorum rerum Austriacarum R. D. P. Hieronymi Pezii, editorum Lips. 1721. fol. *CHRONICON MONASTERII MELLICENSIS* p. 233. ad a. 1156. *Henricus Dux Austriae praeficitur*. IV. Id. Sept.
- (u) *RADEVICVS* de gestis Friderici I. Imp. L. II. c. 38. p. 529. ad a. 1159. *Non multo post auunculus Imperatoris Gwelfo princeps Sardiniae, dux Spoleti, Marchio Thusciae, et ipse nouum adducens exercitum, cum multo adparatu venit; suoque aduentu nostris spem triumphi, aduersariis fiduciam paciscendi, donauit. Ita duo viri sanguine coniunctissimi, utpote unus eorum alterius fratris filius (Henricus Leo,) diuersis inter se virtutibus certabant. Gwelfo dando, subleuando, ignoscendo; Dux Henricus serueritate et malorum pernicie gloriam adeptus est. Illius facilitas; huius constantia laudabatur. Gwelfo negotiis amicorum intentus, sua negligere, nihil denegare, quod dono dignum esset, magnas potentias affectabat, exercitum, nouum bellum exoptabat, ubi virtus enitescere posset. At Dux Henricus studium modestiae decoris praetendens, non diuitiis cum diuite, neque factione cum factioso, sed pro pacis negotiis absens simul praesensque pugnabat.*
- (x) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 13. p. 790. sq. *Post cum Imperatore collecta multitudine terram ingreditur ac in obsidione Cremensi usque ad destructionem eiusdem castri immoratur. Deinde totam*

tior aetas ex eo exitionis dediticiae pacto confinxit fabulam, quae dictat, a. 1140. in obsidione Winsbergensi eadem euenisse, et id inter prima memorabile, quod vxor princeps Ducem maritum tanquam onus necessarium e porta exportauerit. Quanta fuerit per Italiam auctoritas Welfonis, illud Conradi Vrspergensis (†) potius quam meis verbis in apricum conlocabo. Is enim Cremae 1160. expugnatae haec illico subiicit: *Expugnato Crema, Welfus totam militiam suam in Tusciam mouens, maximum conuentum apud S. Genesum habuit: ubi Baronibus terrae septem Comitatus cum tot vexillis concessit. Ceteris quoque de Ciuitatibus seu Castellis, ad se confluentibus, unicuique, quod suum erat, tribuit; sed et ipse sua, quae singulae ciuitates ad se iniuste contraxerant, recepit. Denique Conuentu soluto, a Pisanis et Lucensibus et aliis ciuitatibus, ad quasunque declinauerat, honestissime suscipitur. Sicque terra illa, et Spoletana, plena potestate potitus, et suos ibidem conlocans, filio suo Welfoni Iuniori, commisit eandem, strenuissimos de suis militibus et optimos apud Ipsum relinquens, ipse per vallem Iridentinam rediit ad propria. Hac Imperatoris benignitate motus Welfo pro beneficiis totque traditis in clientelam fiduciarium ciuitatibus gratiam auxilium amplissimam, Nam denuo a. 1162. eidem Caesari Friderico fuit auxilio et vsui singulari in iterata Mediolani obsidione. Vrbs enim, rebellibus Papae vocibus continuo excita, poenas tandem temeritatis suae dedit seuerissimas, siquidem fuit et expugnata et praedatoribus tradita et solo aequata, (y) Hac seditione compressa nouus in Germania dissensio-*

nis

militiam suam in Tusciam mouens maximum conuentum apud S. Genesum habuit. Ibi Baronibus terrae illius septem comitatus cum tot vexillis (in signum infeudationis) dedit, ceteris quoque de ciuitatibus seu castellis ad se confluentibus, unicuique, quod suum erat, tribuit, simul et ipse sua, quae singulae ciuitates ad se iniuste contraxerant, recepit. Denique conuentu dissoluto Pisam in S. Sabbata cum maximo totius ciuitatis apparatu ingreditur, ac ibidem pascha iocundissime celebrans, egressus inde a Lucensibus non minori tripudio suscipitur. Sicque ab omnibus ciuitatibus, ad quas declinauerat, honorifice susceptus atque habitus, negotia terrae potenter pertractans suosque ubique in castelli seu willis ad fiscum pertinentibus, relinquens, usque Ducatum Spoleti procinctum mouet. Ibi similiter omnibus bene dispositis filio suo Guelfoni terram illam ac totam Italiam ad se spectantem commisit ac de suis strenuissimos quosque secum relinquens per vallem Tridentinam reseruitur. Addit SIGONIVS in libro de Regno Italiae ad a. 1165. liberalitatem Welfonis in vrbem Lucensem: *Welfo Dux Spoletanus, Marchio Tusciae, Princeps Sardiniae et Dominus, sic enim se adpellabat, Domus Comitissae Mathildis, concessit Lucensibus omnem iurisdictionem, quam habebant intra sex millia passuum ab Vrbe Lucae, quae pertineret ad ius Marchiae et Domum Comitissae Mathildis, pro mille solidis Lucensibus soluendis quotannis usque ad annos nonaginta. MVRATORIUS p. 3. l. c. ostendit, multos a Welfone per Italiam creatos fuisse Notarios pro expediendis Diplomatum: Hinc Notarii ab ipso Welfone Duce per Italiam creati et constituti praesertim per Mathildis terras. In Archivo Estensi non paucae adseruantur membranae, quas scripserunt ab a. 1160. usque ad annum 1190. Vbaldus Notarius Guelfi Ducis (qui Domini Ducis Notarius atque etiam Guelfonis Ducis ac Frederici Imperatoris notarius alibi dicitur) et Albertus Notarius sacri palatii, Guelfi Ducis, Frederici Imperatoris, et Gerardus Notarius domini Guelfonis Ducis et Frederici Imperatoris. Exemplum quoque chartulae ad Mathildam spectantis occurrit, a Stephano notario factum per consilium Guidonis iudicis et Advocati Ducis Guelfi. Demum in Archivo Mutinensi ciuitatis habentur sacramenta fidelitatis et subiectionis, salua fidelitate Ducis Guelfonis, aut nisi venerit Dux Guelfus. De obsidione Cremensi plura sunt dicenda. RADEVICVS L. II. c. 40. p. 530. Collecta valida manu Augustus - partem vnam cum Cremonensibus contra Cremam dirigit, ipse cum reliquis iterum ad depopulandos Ligures agrum Mediolanensium ingreditur et cum militia Alemannorum terram totam peruagatur hostilem. - At Cremonenses cum auxiliariis et magnis copiis ad oppugnandam Cremam venientes, acriter ciuitatem obsidione vallant, summis viribus impugnant. Coepit haec obsidio a. 1159. mense Augusto. Cremensium partes tuebantur Brixienfes Placentini et Mediolanenses. RADEVICVS l. c. c. 35. p. 528. c. 40. p. 530. GVNTHERVS Ligurini L. X. v. 282. p. 195. Poposcit Caesar anno sequenti inuente, vt Cremenses pacta deditioe muros suos diruerunt, quod ipsum facere dedignati sunt. MORENA in historia rerum Laudensium p. 819. Chores agebant mulieres in foro virique fortiter repugnabant Cremae, CHRONICON LAVRI-HAMENSE in Vita Henrici Abbatis n. XL. p. 93. CONRADVS VRSBERGENSIS p. 288. 289. RADEVICVS L. II. c. 57. p. 542. Tandem ad 27. Ianuarii facta est deditio, ea lege, vt muri destruerentur, et relicta omni supellectili exirent dedititii, efferentes duntaxat tantum, quantum humeris portare poterant. RADEVICVS L. II. c. 62. p. 544. GVNTHERVS Ligurini L. X. v. 467. sqq. p. 201. IO-ANNES de CECCANO in chronico fossae nouae ad a. 1160. p. 466. ROBERTVS a MONTE p. 636. CHRONICON SALISBURGENSE To. I. Pezii p. 344. ad a. 1160. Cremam Imperator destruit. De auxilio a Welfone VI. Caesari in hac obsidione praestitit videndi sunt CONRADVS VRSBERGENSIS p. 221. VITVS ARENPECK p. 672. et AVENTINVS Annal. Boic. L. VI. c. 5. §. 17. p. 609.*

(†) Ad a. 1160. l. c.

(y) OTTO de S. BLASIO c. 16. p. 203. sq. To. I. Vrsilii: Anno - 1162, Imperatrix comitante eam

Con-

nis globus est conflatus. Hugo, Comes Palatinus de *Tubingen*, seu, vt veteres scripsere, *Tomgen* in eo ipso comitatu, quem a Duce Welfone in beneficium clientelare seu feudale obtinuerat, milites nonnullos immoderatus sese gerentes, qui erant de familia Welfonis militari, duxit captiuos et in patibulum egit. Vltro citroque hinc ortae sunt obiurgationes, expostulationes et tandem armatae dissensiones. Welfo senex reuocabat filium cognominem de Italia eique tradebat exercitum tam numerosum quam mirabili cupiditate pugnandi flagrantem. Ipse interea concedebat in Italiam, negotia publica ibi per sese tractaturus. Lis anno 1163. exorsa in Welfonis noxam fuit conuersa. Anno enim proximo Welfo iunior accessit cum expedita manu ad obsidendum castrum *Toingen* et arte et natura permunitum, atque ob petulantiam militum nonnullorum, incaute oppugnationem ex improviso molientium, fusus ita et fugatus est, vt aegre beneficio fugae sibi consulere. (z) Nongenti de exercitu Welfonis perhibentur fuisse capti, multi vulnerati, pauci occisi. Welfo parens inspera-

to

Conrado Augustensi Episcopo, nec non et Welfo Dux multique nostrarum partium nobiles cum militia transalpinantes, Imperatori coniunguntur coactoque in unum corpus exercitu, et, ad centum milia pugnatorum computato, Mediolanum denuo obsidione cingitur ac diuersis magnis tota industria impugnatur. Tandem diuersis attriti cladibus, miseri ciues dextras petunt, ac multis modis iram Caesaris sedare tentantes, nullo modo nisi hac sola conditione proficiunt, scilicet vt traditis armis urbem relinquentes egrediantur, vita tantum rebusque necessariis, licet exiguis, sibi indultis. Igitur Caesare - Mediolanum ingresso, nunc diruto, turribus deiectis, totam ciuitatem a fundamentis ac omnibus modis inhabitabilem reddens, igne postremo reliquias omnino consumpsit. Fridericus Caesar Barbarossa ipse hoc excidium describit apud GEWOLDVM To. III. Additionum Metrop. Hundii p. 242. IOANNES IPERIVS in Chronico S. Bertini c. 43. part. VII. p. 650. To. III. thesauri anecdotorum noui. BVRCHARDVS NOTARIVS p. 238. CONRADVS VRSPERGENSIS p. 291. ACERBVS MORENA in Historia rerum Laudensium p. 838. MARTINVS POLONVS in Chronologia Romanorum Imperatorum in Vita Friderici I. p. 374. AVCTARIVM AFFLIGEMENSE ad a. 1162. p. 217. PTOLOMAEVS LICENSIS in Annalibus ad a. 1162. p. 217. Inter haec Welfo VII. Welfonis VI. filius commoratus est Lodi apud Caesarem Fridericum I. annis 1161. et 1163. OTTO MORENA in Historia rerum Laudensium p. 90. 103. Imperator seuerissime vbique tributa exigebat per Italiam, vix terris Guelphoni concessis parcens. Vnde communes excitauit in sese querelas et implacabile Alexandri III. Papae odium incurrit. MORENA p. 105. BARONIUS in Annal. Ecclesiast. ad a. 1164. num. 65.

(z) *CHRONICON WEINGARTENSE c. 14. p. 791. Interea Hugo Palatinus Comes de Touingen in Comitatu, quem a patre istius (Guelphoni VII.) possederat, quosdam de ministerialibus eius iniusto, vt aiunt, iudicio damnatos patibulo suspendit, ac castrum eorundem Moringen destruxit. Pro quo Dux Guelpho querimonia eum impetens, et pro satisfactione humile ab eo responsum accipiens, vt erat mansuetissimus, ab impetitione, licet querimonia non deponeret, cessauit. Deinde procedente tempore pater filium de Italia reuocauit, ipseque illo iturus et negotia terrae per se tractaturus, filio omne patrimonium et possessiones, quas ex parte matris habiturus erat, ex integro tradidit. Sicque factum est (a. 1164.) vt recedente patre Guelpho praefatam querimonia renouaret et Palatinum illum pro satisfactione saepius ac saepius impeteret. Ille autem non tam in suis suorumque viribus, quam in Friderici Ducis filii Conradi regis confidens, qui et eum ad hoc impellebat, quasi bonae famae Guelphoni inuidens, et honestis actibus eius detrahens, responsonem contumacem et minacem pro satisfactione obtulit: per quam et animum iuuenis ad rebelandum incitauit, et toti Alemanniae execrabile infortunium et insausam depopulationem machinabatur. Guelpho enim sibi illatam iniuriam amicis, cognatis et fidelibus suis exponens, omnium animos in adiutorium sibi cum optima voluntate adiecit. Conueniunt ergo collecto milite Episcopi tres Augustensis, Spirensis et Wormatiensis, Bertholdus Dux de Zaringen, Bertholdus Marchio de Voheburgh, Herimannus Marchio de Baden, Rudolphus Comes de Pfullendorf, Albertus Comes de Habespurch, duo fratres de Calwe, duo de Berge, Gotesfridus cum Rudolpho fratre de Romeperch, Hartmannus de Kilichberg, (Kirchberg Sundheimius et Auentinus) Henricus de Veringen (vexilliter Welfonis) Comes; Conradus aduocatus Constantiensis, cum ceteris terrae nostrae maioribus, quinque millibus et ducentis armatorum et eo amplius; et nostra non longe a Touingen. Circa vesperam Sabbati VIII. Idus Septembris ponentes dominicum diem in quiete et otio deducere statuerunt. In aduersa autem parte Fridericus Dux cum omnibus, quos amore vel terrore excitare poterat, ZOLRENSIS omnes cum magno apparatu, ac alii quam plures erant, et militem suum coadunatum secum in castrum locauerant, totaque illa nocte alii orationi incumbebant, alii de satisfactione et compositione anxie tractabant. - Quidam de nostris minus prouidi ac parum praemeditantes euentum rei, caeteris ignorantibus, ac diem ocio deducere volentibus, castris circa horam sextam prorumpunt et cum quibusdam de hostibus, qui simili temeritate a suis prodierant, prope castrum sub oculis inimicorum congreduunt. Fit igitur clamor in castris, nostri profiliunt, arma arripiunt, quinque alios, in quo poterant, praeuenire satagunt. Sicque fit, vt aliis praecurrentibus, aliis subsequenteribus, plurimi confusim et sine acie ad locum congressionis suis auxilium perueniunt. Interim et hostes de castello non minus properantes locum sibi tutiorem eligunt, et nostris aditum difficillimum super ripam fluminis in modum vallis praesignant. Mox et multitudo nostrorum acie coadunata, Henrico de Veringen signum ferente, aduolat, sed prae difficultate aditus perpauca ad locum congressionis transierunt. Fortissime ta-*

men

Genesum habuit. Ibi Baronibus...
 1162. Imperatrix comitatus...

to huiuscemodi euentu exterritus a. 1165. aduolauit ex Italia et cum Imperatore egit, vt captiui remitterentur et Hugo damnum refarciret. Caesare igitur auctoritatem suam interponente, captiui fuerunt redditi; Hugo autem, Comes Palatinus Tubingensis, ad Vlmam Welfoni seniori factus est supplex et porro in Rhetiam castrumque eius *Nuinburch* deportatus. (aa) Anno 1167. idem Welfo iterum iter Hierosolymam circa Epiphaniae diem solemnem suscepit, et, sese, filio terrisque suis Caesari in Italia de meliori commendatis, perrexit, atque sancta festaque Paschali die sacris ad sepulcrum, quod *Iesu* esse vulgus existimat, interfuit. Inter haec Imperator in Italiam deuocat Welfonem iuniorem, opera eius vsurus in plectendis hostibus a Roma obsidenda. Quae quidem expeditio haud admodum faustum nacta est exitum, et Welfoni seniori per Italiam lares suos repetenti vehementer displicuit. (bb) Eodem anno cessit Welfus, ille rapinarum et vastationum contemtor ac osor, Imperatori Ducatu Spoleti,

Mar-

men ab his, qui congressi sunt, per spatium duarum horarum pugnatum est, licet nullus vtriusque partis, excepto uno, corruisset: adeo enim armis omnes muniti erant, vt multo facilius capi quam occidi potuissent. Itaque illis, vt dictum est, confictum habentibus, caeteri fugam arripiunt, hostibusque immeritam victoriam dantes, sibi ac posteris perpetuum opprobrium accumulanti. Hostes igitur, cognita fuga, primo illos, qui congressi erant, paucis emerfis, captiuantes ad castrum remittunt, deinde alios insequentes, velut oves de pascuis ad caulas propellentes, vt totam summam comprehendam, DCCCC, captiuos cum maxima praeda abducunt. Reliqui praesidio situarum ac montium seu vicinorum castellum effugiunt. Gwelfo ad castrum *Achalmen* (Vrspergius vocat *Achalin*) tribus tantum comitatus peruenit. Discordia coepit anno 1163. praelium autem a. 1164. contigit, vt constat ex *CONRADO VRSPERGENSI* p. 224. qui *Chronicon Weingartense* fideliter sequitur. Ex utroque suo hausit *VITVS ARENPECK* p. 672. To. III. *Leibn.* itidemque *AVENTINVS* L. VI. c. 5. §. 25. p. 610. sq. et versio. *German.* p. 369. *OTTO* de S. *BLASIO* c. XVIII. ad a. 1164. p. 204. sq. Eodem anno Hugo Palatinus de Tuingin tres latrones, quorum duo sui homines erant, tertius Ducis Welfonis, apud *Moringen* capiens, suos abire permisit, suspensio illo, qui Welfonis erat. Pro quo Welf junior pernotus, maximam indignitate in Palatinum exarsit, et igne ferroque acceptam iniuriam vlciscitur. Palatinus itaque a Duce arctatus, ad *Fridericum* Ducem de *Rotinburch*, filium *Cunradi* Regis se contulit, auxiliumque eius contra Welfonem nanciscitur. Igitur Welf Bertoldo Duce de *Zeringin* in adiutorium adscit, ac ab utroque summo studio exercitu congregato, contra Palatinum et Ducem *Fridericum* procinctum mouent, ipsosque apud *Tuingin* inuadunt, a quibus non segniter excipiuntur cum expeditis militibus: confertaque pugna Duces a Palatino fugantur, captis de eorum exercitu nonnegentis militibus. Quo infortunio filii Welf senior inflammatus, militem instaurat, venienteque Bertoldo Duce cum militia sibi in adiutorium, cunctis rebus Palatini igne ferroque profugatis, castrum *Chebnuntz* obsedit, ac post aliquot dies expugnatum funditus destruxit. Exinde ad castrum *Hildratsbusin* diuertenti, simili modo expugnatum destruxit, ac inde per *Gilstin* transiens, turres Ecclesiae pro castello munitas a fundamentis euerit. Deinde castrum *WILARE* obsidione circumdedit, ubi aliquantisper moratus, castrum forti aggressione captum destruxit omnibusque Palatini prorsus igne consumptis, dimisso Duce Bertoldo, cum victoria in *Sueniam* rediit. Interim Dux *Fridericus* de *Rotinburch*, educto Bohemico exercitu, Welfonem insequitur, ac apud *Gaizibron* morantem, primae noctis vigilia de repente facto incurfu, Welfonem expergefactum cum suis in castrum *Ravensburch* fugauit. Sed non impune cessit eis haec temeritas. Nam quidam de nobilissimis Bohemicis Baronibus *Henricus* de *Landsberch* in ipso impetu occiditur, inbique cum maximo planctu a suis sepelitur: succensisque quibusdam Welfonis territoriis, ad propria reuertuntur.

(aa) *CONRADVS VRSPERGENSIS* ad a. 1165. p. 224. Welfo Senior, audito tali infortunio filii sui, de Italia rediit, et cum Imperatore hoc egit, vt captiui remitterentur. Facta est pax, quae tamen vno tantum anno durauit. *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 14. p. 792. eadem fere habet, *OTTO* de S. *BLASIO* c. 19. p. 205. Anno - MCLXV. auditis per Principes in cisalpinis partibus regni deaestationibus, *Fridericus* Imperator ex Italia regreditur, eiusque iussu dimissis a Palatino captiuis militibus Welfonis, generalis curia in quadagesima apud *Vlmam* Principibus indicitur. Quo Welfo cum fratre suo *Henrico* Duce *Saxoniae* et *Bauariae* et *Bertoldo* Duce de *Zeringin* ac multis aliis terrae maioribus, perueniens, ab Imperatore honorifice cum filio suscipitur: ac Palatinus, vt sine omni conditione in manus ipsorum se tradat, pro iniuria ipsis illata, aut regno cedat, ab Imperatore subetur. Qui tribus vicibus coram Duce Welfo corruens, ipso suscipere dedignantem, tandem receptus capitur, captusque in exilium *Rhetiam* *Curensem* ad castrum *Nuinburch* transportatur. Sicque Welfone placato, Imperator inde digreditur. Comitatus ipsa incidunt, vt patet ex *CHRONICO WEINGARTENSE* p. 792. et *VITO ARENPECK* p. 673. licet in posteriori scriptore secundum editionem *Leibnitianam* irrepleat mendum typographicum, vt M. C. LXXI. legatur pro MCLXVI. vt quiuis facile ex annorum serie enumerata colligere potest.

(bb) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 14. p. 792. In subsequenti vero hieme circa Epiphaniam Gwelfo senior Hierosolymitanum iter aggreditur et in Italia Imperatorem reperiens ac filium suum cum omnibus ad se spectantibus gratiae eius commendans, Pascha sanctum apud sepulcrum domini celebravit. Interea Imperator Gwelfum iuniorem multis illectum promissionibus ad se in Italiam reuocat, qui collecto milite sub paschali tempore pirenium per iugum, septem montes dictum, quibus *Rhenus* et *O-*

nns

Marchia Thusciae, principatu Sardiniae aliisque beneficiis minoribus. (cc) Ne quid vero desiderari posset in sanctitate Welfonis noua, et peregrinationibus periculosis potius quam salubribus aduulsa, animum is ad benefaciendum monachis Weingartensibus aduulit, (dd) non satis perpendens, canem mordentis et insidiosae indolis haud esse saginandum. Anno 1183, eiusdem benignitatis piae specimen edidit, dum foundationem Praepositurae Steingadensis confirmauit, (ee) denuo a Romanorum rege Henrico VI. confirmatam. (ff) Ad extremum caecitate aduulctus est, vitamque paullo post cum morte commutauit Memmingae a. 1191. anno aetatis septuagesimo sexto. Corpus ipsius inde cerimoniis solemnioribus adhibitis in templum coenobii Steingadensis translatum est (gg) laterique nati Welfonis VII. adplicitum, qui anno 1157. peste correptus in expeditione Frederici Barbarossae Romana (hh) obierat. Proxima Welfonem seniore

pro-

nus fluuio orientur, transcensens Papiam usque peruenit. Vbi legatos Imperatoris inueniens et stipendium ab eis promissum recipiens, in Tusciam negotia terrae ubique tractans, transiit; et sic ad Imperatorem circa medium Iulium non longe a Roma peruenit. Eodem quoque tempore pater eius Hierosolymis uentens, reuersus Romae ei occurrit, ac uisis Imperatoris detestabilibus piaculis, ipsum et omnem exercitum detestans, ad propria per uallem Tridentinam reuertitur. Imperator enim tanta eo tempore in destructione Ecclesiarum, in strage populorum, siue aliis abominationsibus Romae exercuit, ut uindictam Deo iusto iudicio sequi oporteret. Maxima enim pars exercitus interit. Episcopi, Coloniensis ille, qui totius mali huiusce nec non et scismatis diutius inceptor fuit, Spirensis, Ratisponensis, Pragensis, Werdonensis (i. e. Virdunensis) Leodiensis, ac ceteri Principes, Fridericus scilicet Dux filius Conradi Regis, Gwelfo Dux filius Guelfonis Ducis, Berengarius Comes de Sulzbach, Henricus Comes de Tuingen cum pluribus regni huius maioribus occubuerunt. Quorum omnia pacae ossa, carnesque per excoriationem consumptis, ad propria reducta sunt. Translata sunt autem et ossa Gwelfonis nostri et in monasterio Steingaden a patre suo fundato reposita sunt. Conf. CONRADVS VRSBERGENSIS ad a. 1167. p. 224. OTTO de S. BLASIO c. 20. p. 205. 206. OTTO FRISINGENSIS L. VII. cap. vlt. p. 166. VITVS ARENPECK p. 673.

(cc) OTTO de S. BLASIO c. 21. p. 207. Welf uero Dux, orbatus herede in amisso filio, tactusque dolore cordis intrinsecus, Henricum Ducem Saxoniae et Banariae fratrualem suum in heredem adsciuit, ab eoque pro hoc quantitate pecuniae exigens, dum consequi putat, frustratur promissis: Dux enim Henricus, quorundam prauorum consilio, Welfonem iam grandaeuum cito moriturum praesagens, argentum pro constituto dare distulit. Welf iratus, Imperatori Friderico sororis suo, recepta ab eo prius pro libito suo pecunia, primo beneficiis, scilicet Ducatu Spoleti, Marchia Tusciae, principatu Sardiniae ipsi resignatis, omnia praedia sua ipsi contradidit, eaque usque ad terminum uisae, pluribus aliis aditis recepit. ADDITAMENTVM STEINGADENSE l. c. To. III. Leibn.

(dd) ADDITAMENTVM STEINGADENSE l. c. Exceperat tamen idem Gwelfus quaedam praedia, quae iam dudum pro remediae suae daturum se Deo uouerat, scilicet Vidanishauen cum suis appenditiis, quod S. Petro in Augusta donauit, Berge et Wilare cum suis appenditiis, quae S. Martino in Weingarten delegauit, Wildergeltingen et Curiam in honorem Sardi (lege ex Mto Weingartensi: curiam in Horem, id est, Stadel et bona Schars) singula cum suo iure, quae S. Iohannis Baptistae in Steingaden pro dote obtulit.

(ee) GEWOLDVS in Notis ad Tomum III. Metropolis HVNDII p. 355. 356. diploma ipsum publicae luci exposuit. De liberalitate eius in coenobium Weingartense luculenter testatur CHRONICON WEING. ad a. 1191.

(ff) Videatur idem GEWOLDVS l. c. p. 358. 359.

(gg) CHRONICON WEINGARTENSE ad a. 1191. p. 798. Anno 1191. 18. Kal. Ianuarii Gwelfo, nobilis Altorfensis, Principum nostrorum Illustrissimus, Henrici Ducis uidelicet et Woulsbildis filius, carne solutus, migravit a saeculo, cum quo nobilitas Altorfensium non mediocriter completa desit. OTTO de S. BLASIO c. 41. p. 220. errat in anno determinando, dum ad a. 1195. notat: Welf Dux obiit. Fallitur etiam VITVS ARENPECK, dum p. 669. putat, Welfum iam a. 1177. obiisse. AVENTINVS L. VI. c. 6. §. 5. p. 614. et HVNDIUS To. III. Metropolis p. 351. rectius sunt secuti auctoritatem Chronici Weingartensis, cum PFEFFINGERO et FELLERO. ADDITAMENTVM STEINGADENSE p. 659. Tandem pater misericordiarum, qui flagellat omnem filium, quem recipit, et hunc, dum iam metas senectutis transisset, tentatione caecitatis corripuit. - Vxori quoque suae Otac nobilissimae et castissimae feminae, a transalpinis partibus ad se uocatae, reconciliatus est, et sic demum Mamingen, ubi frequentius morabatur, infirmitate graui correptus, anno aetatis suae 76. plenaria poenitentia diem clausit extremum. Inde sublatus a ministerialibus suis, quos ipse uiuens ad hoc data fide constrinxerat, uersus Steingaden deportatur. Sed in ipso transitu talem honorem, ut putamus, honorabili principi diuinitate deferente, Henricus Imperator ex Italia regressus, occurrit in Bourron, et illuc exanimi corpore delato, exsequias eius satis honesto celebravit obsequio. Imperatore uero iter suum aggrediente, corpus uenerabile cum multo comitatu Abbatum, Praepositorum, Clericorum, hominum nobilium et militum, tam suorum quam comprouincialium ad praescriptum locum deducitur, ubi ab Augustano Episcopo Vdalschalco honore condigno iuxta filium sepultus quiescit. Deo gratias!

(hh) OTTO de S. BLASIO c. 20. p. 205. Caesar hac, utinam non consecuta, uictoria potitus, coronata

P p p

Impe-

aduluit ex Italia et cum
Hugo damnum resarciret. Ca
te, captiui fuerunt redditi; H
ad Vimam Welfoni seniori
tumque eius Namborch deporta
m iter Hierosolymam circa Epi
let, filio terris suis Caesari in
atque sanctaethaque Paschali de
exilium, interitum. Inter haec Im
minere, opera eius vsurus in ple
uae quidem expeditio haud admo
lioni seniori per Italiam lares suos
Eodem anno cessit Welfus, ille
oliz, Imperatori Ducatu Spoleti,
Ma-

pagatum est, licet ualio uenique
erant, et multo facilio captiuam uic
ceteri fugam arripuerunt, huiusque
uion aruam. Sicut igitur, cognita
ter ad castrum reuertant, deinde alio
tam suorum comprehendant, DCCCC
non ac monitione su uiciorum casti
Achalin) triduo tantam comitatus po
coningit, uti constat ex CONRAD
quirit. Ex utroque suo haufit VIT
VI. c. 5. §. 25. p. 610. sq. et uerit
104. sq. Eodem anno Hugo Palatin
Ducis Welfonis, apud Moringen
uo Welf iunior promotus, maxima
riam uolucit. Palatinus itaq
gradis Regis se contulit, auxilium
de Zerigen in adiutorium adsci
et Ducem Fridericum praenotum
reponatur cum expeditis militibus
eruita nouentis militibus. Quo
neque Bertoldo Duce cum militib
castrum Choeuonta obfedit, ac post
la aduersum diuertent, simul modo cap
pro castris mouit; a fundamentis
equantibus moratus, castrum iuxta
aptis, dimisso Duce Bertoldo, cum
edictis Bohemis exercit. Welfonem
de repente facto incuria, Welfonem
in impetu cessit eis haec temeritas. Na
beret in ipso impetu occidit, in
Welfoni territorii, ad propria reu

tor, audito tali infirmitate filii sui
ecur. Facta est pax, quae tamen
p. 792. eadem scire habet. OTTO
ter in ciuitatis partibus regni du
nigro dimisso a Palatino captiuo nu
francipibus rediit. Quo Welfo
duce de Zerigen ad multas aliter
tenet: ac Palatinus, ut sine omni
regni cedat, ab Imperatore uice
designante, tandem recepto cap
to transportatur. Saepae Welfonem
et ex CHRONICO WEINGARTEN
re secundum editionem Leibnizianam
MCLXVI. uti quis facile est

tis uero hieme circa Epiphaniam
atorem reperit: ac suum suum
stem apud sequitum dimisit
fluuio ad se in Italiam riuca, q
uocante dictum, quini: libens a lo

propinquitate contigit Henricus Leo, ex fratre quippe genitus, ad quem merito hereditas fuisset deuoluenda. Verum enim vero Fridericus Barbarossa eiusque posterum mirifice inuigilabant opibus acquirendis, tum ad regnum Germaniae arctiori obedientia sibi obstringendum, tum ad vires Pontificis Romani labefactandas, cuius fauiciae et infidiis tandem misere succubuerunt. Quomodo patrimonia Welfonum pleraque Imperatores Sueuici fecerint sua et Henricum Leonem haud sine iniuria exuerint hereditate debita, OTTO de S. BLASIO optime enarrat. En eius verba: (ii) *Welf Dux orbatus herede in amisso filio tactusque dolore cordis intrinsecus, Henricum Ducem Saxoniae et Bauariae fratruem suum in heredem adsciuit, ab eoque pro hoc quantitate pecuniae exigens, dum consequi putat, frustratur promissis: Dux enim Henricus, quorundam prauorum consilio, Welfonem iam grandaeuum cito moriturum praesens, argentum pro constituto dare distulit. Welf iratus, Imperatori Friderico Sororio suo (filio sororis suae) recepta ab eo prius pro libito suo pecunia, primo beneficiis, scilicet Ducatu Spoleti, Marchia Tusciae, principatu Sardiniae ipsi resignatis, omnia praedia sua ipsi contradidit, eaque usque ad terminum vitae, pluribus aliis additis, recepit. Quis autem dixerit, Welfonem, intercedente Henrico Leone, legitime potuisse uenundare patrimonia sua? Quis contendet, cognatae filium fuisse praeponendum heredibus masculis? Repugnant certe leges et consuetudines imperii Germanici, Welfonis senioris uxorem scriptores vocant *Outam*, filiam Gothefridi Comitis Palatini Sueviae, vulgo *de Calbe* cognominati. (kk) Ex ea fustulit *Welfum VII*, cuius vitam et gesta inseruimus vitae patris, et *Adelheidin* uxorem Friderici Comitis de Rotenburg ad Tubero, si *SVNDHEMIO* credimus. (ll) *Outa* alienos tandem circumspexit amatores eamque ob causam minus a marito dilecta est. Charta coenobii Steingadensis hoc ipsum indicat, (mm) quae ita habet: *Guelfo senior post obitum filii sui nullatenus heredem suscepturum se de coniuge ratus, quum et illa minus diligeretur et alienorum magis amplexibus delictaretur, studuit per omnia solemniter uiuere, venationibus insistere, conuiuuiis et voluptatibus deseruire, in festiuitatibus et variis donationibus largus apparere. Itaque ne talibus rebus minor sumtus contingeret, principatum Sardiniae, Ducatum Spoleti, Marchiam Tusciae et egregiam curtem Elifinam, quae domus dicitur dominae Mathildis, cum suis appendiciis, Imperatori Friderico sororio suo tradidit, auri et argenti quantitate, quam postulabat, accepta. Cuius pecuniae non modicam partem diuersis**

Imperatrice, ab Vrbe (Roma, 1166.) recedit, statimque pestilentia tactum exercitum paene omnino extinxit. - Reginoldus Archiepiscopus Colonienfis, et Eberhardus Ratisponenfis, et Godefridus Spirensis Episcopi obierunt. Praeterea in partibus Tusciae, Dux Fridericus de Rotinburch, filius Cunradi Regis, Berengerus Princeps de Sulzbach, et antea APVD SIENEM WELF IVNIOR, Welfonis Ducis filius - hac pestilentia tacti, occubuerunt. Ossa itaque Welfonis in Alemanniam translata, a patre Welfone cunctisque ipsius terrae maioribus apud Staingadin cum maximo planctu reconduntur. CHRONICON WEINGARTENSE ad a. 1167. p. 793.

(ii) c. 21. p. 207. *ADDITAMENTVM CHRONICI WEINGARTENSIS STEINGADENSE To. III. Leibn. p. 658. Omne demum patrimonium suum Henrico fratrueli suo, Duci Saxoniae et Bauariae, conuersione facta tradere spondit, sed orto inter eos dissensionis scandalo, ipsam transactionem ad Imperatorem et eius filios conuertit. Imperator ergo Fridericus vir in omnibus sagax et prouidus, in auro et argento toto nisu satisfaciens auunculo, traditam sibi hereditatem lege gentium possedit, et quaedam in signum possessionis sibi retinuit, reliquis vero ipsum Guelfum inbeneficiauit, quaedam et de suis superaddidit.*

(kk) *CHRONICON WEINGARTENSE c. 12. p. 787. Guelfo, sub annis adolescentiae suae mediante fratre suo, Henrico Duce, filiam Gothefridi, ditissimi Palatini de Caluwe (Calwe.) OVTAM nomine, accepit uxorem. Vnde et omnia, quae illius erant, tam beneficia, quam patrimonia obtinuit. Conf. LADISLAUS SVNDHEMIVS in Historia de Guelfis p. 804. ARBOR GENEALOGICA To. I. Leibn. p. 800. AVENTINVS Annal. Boic. L. VI. c. 3. §. 15. p. 592.*

(ll) *SVNDHEMIVS l. c. p. 804. Welfo iunior et septimus eius nominis filius Welfonis senioris sexti eius nominis et Dominae Outae Palatinae de Caluwe a. 1177. adhuc adolescens forma conspicuus atque Martialis, quum Fridericus primus Caesar Romam obsideret, obiit in eadem obsidione, et ossa eius ad monasterium Steingaden Praemonstratensis ordinis, Patris sui foundationem, delata fuerunt. - p. 805. Adalhaedis filia Welfonis sexti senioris et pii et soror Welfonis iunioris, septimi eius nominis, uxor Friderici Comitis de Roteburg super Tubero in Franconia, mulier prudentialis et optima domestica, quae in Patris sui absentia patriam sapientissime gubernauit.*

(mm) *Apud Leibnium To. III. scriptorum Brunswic. p. 658. Contradicit tamen sibi eadem charta, nam p. 659. Outa dicitur castissima femina.*

uersis monasteriis pro remedio animae suae distribuit, maxime tamen Steingadiensi Ecclesiae, quam fundauerat, obtulit: cuius et artifices tam murorum quam aliarum aedium, quoad usque vixit, singulis annis per se remunerare voluit. Obiter adnoto originem fabulae de duodecim catulis, qui Sueuice dicebantur welpen, vna de coniuge progenitis. Ex numero duodecim principum, qui patrimonium Welfica possederunt, et communi stirpe fuere editi, enata est illa commentatio aenigmatica. Principes illi duodecim sunt 1. Welfo I. 2. Eticho. 3. Henricus. 4. Rudolfus. 5. Welfo II. 6. Welfo III. 7. Welfo IV. 8. Welfo V. 9. Henricus niger seu catulus. 10. Henricus Magnanimus. 11. Welfo VI. 12. Welfo VII. Henricus deinceps Leo, exutus Welfica hereditate, cum posteritate sua Welforum cognomentum non amplius adhibuit. Vellicat nunc aurem HENRICVS MAGNANIMVS natu maior Henrici Nigri filius, in quo recensendo et veritatem et diligentiam coniungemus. Vocatur a scriptoribus aetate haud multum inaequalibus nunc homo praepotens et animosus, (nn) nunc superbus, (oo) nunc catulus, (pp) nunc leo, (qq) Annus natalitius ignoratur. Successit patri anno circiter 1127, (rr) quo ipso uxorem duxit Lotharii Gertrudim (ss) filiam et heredem: No-

38.
HENRICVS
MAGNANI-
MVS seu SV-
PERBVS.

(nn) Apud OTTONEM FRISINGENSEM Chron. L. VII. c. 23. p. 152. To. I. Vrslifi.
(oo) GVNTERVS in Ligutino L. I. p. 295.

- - - Noricorum ductor atrocem,
Pulsus ob inuidiam dudum MORESQUE SVPERBOS,
Saxoniae tantum nudo sibi iure relicto
Senserat vltices Chunradi Principis iras.

Quare autem Superbus ab inimicis dictus? Ob summam potentiam et auctoritatem in Imperio Germanico, quam infidi et inuidi ac minutuli Principes limis adspiciebant oculis. Tali Imperatore fuisset opus ad resistendum Papae et hostibus Germaniae. OTTO FRISINGENSIS Chron. L. VII. c. 22. p. 151. ad a. 1138. Quidam ex Principibus timentes, ne forte in generali curia HENRICVS DVX NORICORVM, qui tunc praecipui et nominis et dignitatis in regno fuit, per potentiam praenaleret - IDEM de Gestis Frederici L. I. c. 22. p. 418. Accessit etiam ad huius negotii (electionis Conradi III.) promotionem, quod Henricus Noricorum Dux PRO NOTA SVPERBIAE paene omnium, qui in expeditione Italica cum Lothario fuerant, odium contraxerat. VITVS ARENPECK de Guelfis p. 663. To. III. Leibn. Hainricus, qui cognomento vocabatur SVPERBVS. OTTO FRISINGENSIS Chron. L. VII. c. 24. p. 153. Quum Dux Henricus auctoritate foci sui Imperatoris propriisque viribus in tantum excreuisset, ut omnes despiciens nulli pro regno supplicare dignaretur, dominus, qui humilia respicit, et alta a longe cognoscit, - illum Conradum humiliatum et paene desperatum ad fastigium regni prorexit. Exemplum insultatis sacrae Clericorum in scribendis rebus gestis! Quis enim nescit fraudes et artes sabbolas, quibus Conradus ad dignitatem regiam peruenit? GOTTFRIDVS VITERBIENSIS Chron. Part. XVII. p. 511. In gratiam omnes recepti a Cunrado, excepto solo Duce Bauarorum. Vitam eius Henrici exacte scripsit ANDREAS BRVNNERS in Annal. Boic. Part. III. Lib. II. c. 3. p. 72. 199.

(PP) CHRONICON VETVS DVCEM BRVNSVICENSIVM p. 16. To. II. Leibn. Henricus niger ex Wilphilde genuit Hinricum Catuluum, generum Regis Luderii. Henricus Catulus de Gertrude filia regis vnica genuit Hinricum Leonem. CHRONICON PEGAVIENSE ad a. 1139. p. 259. ed. Mader. Anno Domini 1139. obiit Hinricus Dux Bauarorum et Saxonum, qui Catulus dicitur, reliquitque Hinricum scilicet Leonem.

(qq) HELMOLDVS Chron. Slavic. L. I. c. 56. p. 585. Posthaec Henricus Leo corperat armari aduersus Conradum regem - et post non multos dies mortuus est. Obtinuitque filius eius Henricus Leo Ducatum Saxoniae, puer adhuc infantulus.

(rr) CHRONICON WEINGARTENSE c. XI. p. 786. Igitur Heinricus defuncto patre ducatum eius adeptus, generalem conuentum Ratisbonae omnibus indixit; quo collecto milite adueniens, quidquid insolentiae in ciuitate suae extra circumquaque ad aures eius perlatus est, prouida dispensatione diiudicauit. Discrimina bellorum inter principes seu maiores terrae diu exagitata compescuit, pacem firmissimam omnibus annunciauit, et iuramento confirmari praecipit, et sic demum accepta a Burgenibus pecunia terrorem cunctis incutiens ciuitatem egreditur et munitiones ac villas praedonum et proscriptorum per totam prouinciam deuastat. VITVS ARENPECK de Guelfis p. 662. ANDREAS BRVNNERS Iesuita loco laudato, aliique quamplurimi.

(ss) CHRONICON WEINGARTENSE l. c. Interea missis legatis in Saxoniam ad deducendam sponsam suam, Gertrudem scilicet, filiam Lotharii Imperatoris, optimates quosque Bauariae ac Sueviae ad nuptias inuitauit. Quibus laute in plano iuxta Licum fluuium, ultra Augustam, in loco, qui dicitur Concio legum, in octaua pentecostes celebratis, eandem in partes istas adduxit, et in castro Rauensburg usque ad autumnum stare constituit. CONRADVS VRSPERGENSIS p. 209. Lotharius filiam Gertrudim vnica, quam habebat, dederat uxorem Henrico Duci Bauariorum, fratri Welfonis nouissimi, quem nos vidimus. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1127. p. 6. ed. Mader. Henricus Dux Ba.

fratre quippe genitus, ad quem enim vero Fredericus Barlo-ropibus adquirendis, tum ad re-fultrandum, tum ad vires Poo-est insidius tandem misere succo-implerique Imperatores Suenid-ine iniuria exuerint hereditate-ant. En eius verba: (ii) Welf-... Henricum... Dux enim... moritu-... imperatori Fri-... suu pecunia... u... off-... iux-... intercedente-... Quis con-... heredibus masculis? Reput-... senioris... Palatini Sue-... cuius... uxorem Frederici Co-... credimus. (ii) On-... ob causam minus a mari-... ipsum indicat, (mm) qu-... heredem suscepturum... magis amplexibus d-... insistere, conuictis et-... largus apparere. Ita-... Ducatum Spi-... domus dicitur dominus... tradidit, auri et... non modicum paten-

... tactum exitum parce omni-... Ratisbonensi, et Golefrido... filio Conradi... Welfonis Ducis filia-... a patre Welfo-... reuocantur. CHRONICO-

... STEINGADENSE To. III. Leib-... Ducis Saxoniae et Bauariae, circum-... ipsam transactionem ad bo-... et prouidus, in us-... gentium possedit, et quatuor-... quaedam et de sui-

... adolescentiae suae mediator... (Caue.) OPTAM... omnia patrimonium obtinuit. Conf. LIB-... GENEALOGICA To. I. Leibn. p. 30

... filius Welfonis senioris... adolescentis forma confusum... eadem obfidiem, et officio-... delata fuerat. p. 30... septimi eius nominis... et optima duxit, ut-... tamen sibi eadem dicit, ut

Norimbergae a focero Imperatore cinctus est corona militari, (tt) et obtinuit ab eodem Ducatum Saxoniae. (uu) Comitatus Seburgi seu Sefae, qui indubie adiectum Stauffenburgum complexus est, dudum erat ab Abbatisa Gandersheimensi stirpi Querfurtanae datus, ideoque ad Lotharium heredem sui stemmatis peruenerant. Vnde patet, Lotharium fuisse aduocatum ecclesiae Gandersheimensis, tum ob pagum *Bölschusen*, praemium aduocatae, a Comitibus Northeimensibus acceptum, tum ob *Seburgum* possessioni adiectum. Recte proin *IMHOFIUS* (xx) scripsit, Duces Saxoniae ab ecclesia Gandersheimensi tenuisse feuda. Ducatum enim Saxoniae administrarunt Lotharius, Henricus Magnanimus, et Henricus Leo. Idem confirmatur ex eo, quod Lotharius ab Henrico Pingui, Comite Northeimensi, comitatum Brunswicensem nactus est, quocum coniuncta procul dubio fuit aduocata in *Denctiamarcum* Brunswico adpositum. Per feuda deinceps, quae *DOMVS BRVNSVICENSIS AVGVSTISSIMA* et *SERENISSIMA* ab ecclesia collegiata Gandersheimensi tenet, aduocata illa, quatenus patrocinium, conseruationem, defensionem, fauorem et clementiam ac banni criminalis exercitium inuoluit, fuit in hunc diem continuata, et adiuncta a Caesaribus dignitati *conseruatoris* in linea Guelferbita splendidissime amplificata. Conuenit post varias lites a. 1634, vt feuda Gandersheimensia domus Brunswicensis trecentis loachimicis, quos *thaleros vnciales* vocant, ni fallor, singulis in infeudationibus compensanda sint. Hisce praemonitis persequemur coeptum nostrum et reliquam Henrici Magnanimi vitam addemus. Ante omnia quidem Henricus Magnanimus, simulac Ducatum patre defuncto adeptus est Bauaricum, composuit lites ac simultates in concilio generali, quod Ratisbonae, tunc sede Ducum Bauariae, indixerat, seruandam pacem singulis edixit, depraedatoribus capitale statuit supplicium, iudicium confirmauit alicum et reformauit, atque munimenta villasque praedonum eorumque; qui erant proscripti, per omnem ditioni suae obnoxiam regionem deuastauit. (yy) Quo facto vnicam Lotharii Ducis Saxoniae et Imperatoris filiam ac heredem Gertrudim, sibi desponsationis sacramento deuinctam, e Saxonia arcessiuit, et a. 1127. in loco, qui vocabatur *concio legionum*, nuptias ritu solemnissimo celebrauit. (zz) Situm eius loci ita definire liceat. Locus ille est positus supra Augustam Vindellicorum eiusque pagum *Lechbrücken*, in planitie ad Licum, vbi disternantur praefecturae et dicasteria Fridbergenfium et Meringensium. (aaa) Superest nomen in voce *Cantzelau*, nunc villa prope pagum Otmaringen, Origo

uarorum Gertrudem filiam Luderi regis duxit uxorem. HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 56. p. 585. Henricus gener Lotharii regis auxilio focrus Rikenzae Imperatricis ducatum obtinuit. FRAGMENTVM GENEALOGIAE DVCVM BRVNSVICENSIVM p. 18. To. II. Leibn, Henricus, Dux Bauariae, duxit Gertrudem, filiam Luderi, Ducis Saxoniae, et genuit ex ea Henricum Leonem et fratrem eius Welf inniorem, et filiam, Iustam nomine. IOANNES ADLZREITERVS Part. I. Lib. XX. c. 12. p. 534. edit. Leibn.

- (tt) CONRADVS VRSPERGENSIS ad a. 1127. l. c. DODECHINVS ad a. 1127. p. 470. OTTO FRISINGENSIS L. I. de gestis Friderici I. c. XVI. XVII.
- (uu) CONRADVS VRSPERGENSIS ad a. 1127. p. 211. Quo facto (nuptiis celebratis) venit ad Lotharium, focerum suum, apud ciuitatem Nuremberg, et ibi Ducatum Saxoniae et omnia beneficia - suscepit. VITVS ARENPECK l. c. CONRADVS BOTO annu deterrinat a. 1126. p. 337. CHRONICON HOLLATICVM definit annum 1125. c. XIII. p. 23. To. I. Access. Histor. Leibn.
- (xx) In Notitia procerum Imperii Ed. III. Tubing. 1693. Lib. III. c. 29. n. 20. p. 123.
- (yy) ANDREAS BRVNNERVS in Annalibus Boicis P. III. Lib. II. c. 3. p. 72.
- (zz) VITVS ARENPECK de Guelfis p. 662. Hainricus, defuncto Hainrico Duce Noricorum, genitore suo, Ducatum eius adeptus est; qui Gertrudim, vnicam filiam Lotharii Regis, accepit uxorem, et nuptias cum ea apud Augustam ciuitatem, conuocatis fere omnibus Regni principibus, magnifice celebrauit, in loco, qui CONCIO LEGVM vocatur, vbi quondam Hungari succubuerunt. Sponsalia a. 1127. celebrata erant Mersburgi. DODECHINVS ad e. a. p. 672. Rex, in festo Pentecostes, apud urbem Mersburg duci Bauarorum filiam suam iuxta regalem magnificentiam coniugio sociavit.
- (aaa) HVNDIUS II. Theil des Bayrischen Stamm-Buchs p. 400. Concio legum, alias Concio Legionum, findt man bey dem Abbate Vrspergenf und andern Chronicken. Ist ein grosser Zweifel, wo dis Ort am Lech sey. Etliche sagen, sey auf dem Lechfelde oberhalb Augspurg, zwischen Friedberg und Möringen, allda der mächtig Fürst Hainricus Leo superbus Hertzog in Bayern mit Kayser Lotharii von Sachsen Tochter gar prächtige Hochzeit gehalten. a. 1125. AVENTIN. L. VI. fol. 610. VITVS ARENPECK in seiner geschrie-

Origo vocis indubie proflixit ex *legionum Ottonis I. concione, ac congregatione*, quae a. 955. Hungaros ibi iuxta Licum flumen ad internecionem deleuit. (bbb) Nuptiis, Pentecoste praeterita, exactis vxorem curauit deducendam in oppidum Rauensburgi; ipse se contulit ad focerum, adfidentem Noribergae eiusque obsidioni irritae, et ab eo ducatum Saxoniae in beneficium fiduciarium sumsit, (ccc) quo tamen, anno demum 1136. potitus est. Sunt qui addunt, Henricum magnanimum eodem tempore in feudum a Lothario suscepisse *Noribergam*, et urbem episcopatus Aichstetensis *Gredingam*. Ut examen recte instituamus, loca scriptorum sunt praemittenda, et expendenda. *CHRONICON WEINGARTENSE* (ddd) id ipsum adfirmat, de Henrico ita differens: *Ipse ad Imperatorem reuersus DV-CATVM SAXONIAE, NOVRENBURG, GREDINGEN, et omnia beneficia, quae Imperator ab Episcopis et Abbatibus habuit, suscepit, ac rebelliosem, id est, Fridericum (mendum) ducem, sororis suae maritum pollicetur.* Mendum ex Auentino emendandum est, qui sic habet: (eee) *Dux ad Socerum in Sa-*

xoni-

schriebenen Bayrischen Chronick setzt, es sey das Ort, daran vor Jahren die Vngarn geschlagen worden, damit sich vergleiche die Ebersbergensis Chronica mit fernerm vermelden, daß der Ort zur Gedächtnis ein Königlicher Gerichts-Stuhl ewig soll gehalten werden; aber Auentinus ist der Meinung, daß das Ort über Lech sey, Schwaben Hall. fol. mibi 499. Arnpeck nennt in seiner Cronick Enüntzeln. Ich wirdt berichtet, das Ort heist man teutsch Contzelau, ist ein altes Burckstal, samt einem Hofnabend bey dem Dorff Otmaring. Man findet noch in alten Briefen deren Datum, in unsere weste Cantzelau, wie mir glaubhafte anzeigt, habs selbst nit gesehen, aber oberhalb Augspurger Lechpruckhen, und der Aw hinauf, Bayrn halb, wie sich Fridberger und Meringer Gericht schaiden, bey der Steinem-Saul, ist ein Ort oder Fleck nahend am Lech, heist man noch heutiges Tages Buntzen-Lech oder Buntzen-Fübel. CRVSIVS Annal. Suevic. L. IX. Part. II. p. 340. Concio Legionum appellari solet vulgo zum Contzenlech.

(bbb) Otto I. a. 955. IV. Idus Augusti Hunnos ad Augustam et Licum penitus prostrauit. Diem docet *CHRISTOPHORVS BROWERVS* To. I. Annal. Trevir. L. IX. n. 117. p. 461. Rem ipsam docent *GERARDVS PRESBYTER* in Vita S. Vdalrici c. XII. §. 43. p. 440. saeculo V. Benedictino *RFOTGERO* in Vita Brunonis §. XXX. p. 284. *DITMARVS* Annal. L. II. p. 332. 333. *WITIKINDVS* Annal. L. III. p. 656. 657. *HERMANNVS CONTRACTVS* ad a. 955. p. 79. Locum addit *CONTINATOR REGINONIS* ad a. 955. p. 79. vbi ita: *Ab exercitu Regis apud Licum flunium tanta caede, Deo praestante, Hunni prostrati sunt, ut nunquam ante apud nostrates victoria talis audiretur aut fieret.* Hunc locum *VITVS ARENPECK* indicauit. Hinc simul addiscitur penitior notitia de loco, vbi Otto Magnus deleuit Hunnos.

(ccc) *CHRONICON HOLSATICVM* c. 13. p. 23. To. I. accessionum historicarum Leibnitii: *Acta haec sunt circa annum Domini M. C. XXV. regnante Imperatore Ludero, qui Dux fuit Saxonum, et, mutato nomine, dictus fuit Lotharius, pius et iustus, et Ducatum Saxoniae obtinuit Henricus Leo, Dux Bavariae, VITVS ARENPECK p. 662. Quo facto (nuptiis celebratis, Henricus Magnanimus) venit ad Imperatorem Socerum suum apud ciuitatem Nuremberg, et ibi Ducatum Saxoniae et Brunsvicae et omnia beneficia, quae Imperator ab Episcopis et Abbatibus habuit, in beneficio suscepit. Eadem VRSPERGENSIS. Ergo inuestitura incidit in annum 1127. Eo enim nuptiae sunt celebratae Henricum inter et Gerdrudim. Eo Henrico ad Norimbergam a focero ornatus fuit corona militari, C. OTTO FRISINGENSIS de Gestis Friderici I. L. I. c. 16. 17. *CHRONICON VETVSTVM BRVNSVICENSE* Ed. Mader. p. 13. Lotharius Gerardum, filiam suam ex Rikiz, a Henrico Duci Bavariae dedit, cui et Ducatum Saxoniae contulit tunc vacantem. *CONRADVS BOTHO* ad a. 1126. p. 337. To. III. Leibn. *HELMOLDVS* Chron. Slav. L. I. c. 54. §. 1. *CHRONICON COMITVM SCHAWENBURG*, p. 500. To. I. Meibom, *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii c. XIX. p. 196. Ducatum destinavit et promisit Lotharius genero a. 1127. peractis nuptiis aduenienti in castra ad Noribergam. Tradidit autem Henrico eundem, anno demum 1136. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1136. p. 160. Lotharius Imperator, Hertenvelde veniens, pecuniam, quam Fridericus Comes Stadenfis eidem monasterio contulerat, scilicet DC. marcas argenti de altari S. Mariae abstulit, ordinatisque rebus dedit Ducatum Saxoniae Henrico, genero suo, Duci Bavariae, qui erat filius filiae Ducis Magni, Wulfildis, et Ducis Bavariae Catuli. Quem etiam secum assumens profectus est secundo in Italiam. *AVCTOR HISTORIAE ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM* in Vita Adalbetonis, apud Lindenbrogium p. 90. Anno domini M. C. XXXVI. Lotharius Imperator Hertenvelde veniens, pecuniam, quam Fridericus Comes Stadenfis eidem Monasterio contulerat, scilicet sexcentas marcas argenti, de altari S. Mariae abstulit, ordinatisque rebus dedit Ducatum Saxoniae Henrico genero suo, Duci Bavariae. Conf. *HENRICVS WOLTERVS* Chron. Bremens. p. 50. To. II. Meibom, *ALBERTVS CRANTZIVS* Saxoniae L. VI. c. 7. et Metropol. L. VI. c. 15. p. 151. *CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. To. III. Leibn. Obsidio Noribergae a. 1127. a Lothario suscepta, quem adiuturus Henricus gener aduolabat, erat insaufli euentus. *DODECHINVS* ad a. 1127. p. 470. *Castrum Nurembergense obsessum per duos menses a Rege - sed absque effectu soluta est obsidio.* Conf. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1127. p. 740. *OTTO FRISINGENSIS* de gestis Friderici I. L. I. c. XVI. XVII. p. 415. 416. *CHRONICON PEGAVIENSE* p. 257.*

(ddd) c. XI. p. 786. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 211.

(eee) L. VI. c. 3.

P p p 3

us est corona militari, (tt) et in Comitatus Seburgi seu Sebiae, quod dicitur, datum erat ab Abbate, ideoque ad Lotharium hunc, Lotharium scilicet aduocatum, qui Bilshagen, praemium aduocatum, tum ob Seburgum possessorem, (x) scripsit, Duce Saxoniae ab eo. Ducatum enim Saxoniae administravit, et Henricus Leo. Idem confitico Fragu, Comite Northeimensis, quocum coniuncta procul dubio fuit ipsorum. Per secula deinceps, quae ISSIMA et SERENISSIMA ab ecclesia, aduocata illa, quatenus pateruorem et clementiam ac boni cunctis diem continuata, et adiuncta a Guellerbita splendissime amplius, ut secula Gandersheimensia doctissimi omnia vocant, ni fallor, it. Hisce praemonitis persequenci Magnanimi vitam addemur, simulac Ducatum patre in lites ac similitates in concilio Bauariae, indixerat, serua capitale statuit supplicium, atque munimenta villae, per omnem ditioni suae octo vnicam Lotharii Duci Gertrudim, sibi desponsatit, et a. 1127. in loco, qui vniuerso celebravit. (zz) et positus supra Augustam vniplanitie ad Licum, vbi dicitur ergensium et Meringensium, in villa prope pagum Otmaring.

HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 54. p. 500. *OTTO FRISINGENSIS* de Gestis Friderici I. L. I. c. 16. 17. *CHRONICON VETVSTVM BRVNSVICENSE* Ed. Mader. p. 13. Lotharius Gerardum, filiam suam ex Rikiz, a Henrico Duci Bavariae dedit, cui et Ducatum Saxoniae contulit tunc vacantem. *CONRADVS BOTHO* ad a. 1126. p. 337. To. III. Leibn. *HELMOLDVS* Chron. Slav. L. I. c. 54. §. 1. *CHRONICON COMITVM SCHAWENBURG*, p. 500. To. I. Meibom, *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii c. XIX. p. 196. Ducatum destinavit et promisit Lotharius genero a. 1127. peractis nuptiis aduenienti in castra ad Noribergam. Tradidit autem Henrico eundem, anno demum 1136. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1136. p. 160. Lotharius Imperator, Hertenvelde veniens, pecuniam, quam Fridericus Comes Stadenfis eidem monasterio contulerat, scilicet DC. marcas argenti de altari S. Mariae abstulit, ordinatisque rebus dedit Ducatum Saxoniae Henrico, genero suo, Duci Bavariae, qui erat filius filiae Ducis Magni, Wulfildis, et Ducis Bavariae Catuli. Quem etiam secum assumens profectus est secundo in Italiam. *AVCTOR HISTORIAE ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM* in Vita Adalbetonis, apud Lindenbrogium p. 90. Anno domini M. C. XXXVI. Lotharius Imperator Hertenvelde veniens, pecuniam, quam Fridericus Comes Stadenfis eidem Monasterio contulerat, scilicet sexcentas marcas argenti, de altari S. Mariae abstulit, ordinatisque rebus dedit Ducatum Saxoniae Henrico genero suo, Duci Bavariae. Conf. *HENRICVS WOLTERVS* Chron. Bremens. p. 50. To. II. Meibom, *ALBERTVS CRANTZIVS* Saxoniae L. VI. c. 7. et Metropol. L. VI. c. 15. p. 151. *CHRONICON LVNEBURGICVM* p. 173. To. III. Leibn. Obsidio Noribergae a. 1127. a Lothario suscepta, quem adiuturus Henricus gener aduolabat, erat insaufli euentus. *DODECHINVS* ad a. 1127. p. 470. *Castrum Nurembergense obsessum per duos menses a Rege - sed absque effectu soluta est obsidio.* Conf. *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1127. p. 740. *OTTO FRISINGENSIS* de gestis Friderici I. L. I. c. XVI. XVII. p. 415. 416. *CHRONICON PEGAVIENSE* p. 257.

(ddd) c. XI. p. 786. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 211.

(eee) L. VI. c. 3.

Conrado et Friderico, (lll) a. 1130. tandem captam. (mmm) Conradus fluctuante et dubia Lotharii fortuna intumescens, regium adsumsit nomen a. 1127. 18. Dec. suadente fratre Friderico aliisque summatibus, (nnn) et paulo post in Italiam iter ingressus ab Archiepiscopo Milanensi Anselmo de Butserla a. 1128. Modooeci seu Monzae (ooo) et Milani (ppp) diadema fulcepit regium, qua de causa vterque fratrum eodem anno a primoribus Archiepiscopis Germanicis anathemate sacro ictus, et a. 1128. a Papa Honorio II. (qqq) et a. 1131. ab Innocentio II. in Leodiensi concilio, (rrr) immo ab Antipapa Anacleto (sss) fulmine diro percussus est. A. 1128. Henricus Magnanimus et Archiepiscopus Moguntinus Adelbertus Lotharium sequebantur et adiuuabant obsidentem oppidum Spirae. (ttt) Imperator autem, obsidione ferme trimestri defunctus, inde discedere coactus est, contentus nonnullis ex vrbe emissis obsidibus. (uuu) Anno sequenti viribus integratis et insigniter auctis bellum reparauit, et Spirenses ita

(lll) OTTO FRISINGENSIS de gestis Friderici I. L. I. c. XVI. XVII. p. 415. sq. Lotharius castrum Noricum, ubi (Conradus et Fridericus) praesidia posuerant, et tamquam iure hereditario possidebant, - - obsidione clausit. - - Itaque Fridericus Dux fraterque suus Conradus militem colligunt, ac data oppidanis die ac signo ipsi quadam die cum militia sua castrum appropinquant. Quod videntes oppidani laetitiam cordis dissimulare non valentes in voces magnas et cantus prorumpunt. Princeps tutius iudicans alio in tempore praefatum castrum obsidione cingere, quam insidiae fortunae fidei se incaute committere, obsidionem soluit.

(mmm) DODECHINVS ad a. 1130. p. 471. Castrum Nurnbergense Regi traditur. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1127. p. 286. Rex non potuit debellare munitionem Nuremberch, quae tamen postea ei tradita est.

(nnn) CHRONICON BIGAVGIENSE ad a. 1127. p. 257. Rex castrum obsidet Nurnberch. - - Inde per Conradum fratrem Friderici fugatur; inflatus ex hoc nomen sibi regium adsumit. OTTO FRISINGENSIS Chronici L. VII. c. XVII. p. 148. Conradus a fratre ac quibusdam aliis Rex creatur. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1127. p. 287. Eodem anno XV. Cal. Ianuarii Conradus, frater Friderici, Ducis Sueuorum, regium nomen machinantibus quibusdam principibus tyrannice sibi imposuit.

(ooo) CONRADVS VRSBERGENSIS p. 277. Chunradus, qui Lothario aduersabatur in Imperio, a facie eius ierat in Italiam, ut aduersitates sibi suscicaret. OTTO FRISINGENSIS l. c. Conradus a Mediolanensibus - - honorifice suscipitur, ac ab eorum Archiepiscopo Anselmo Modoyci, sede Italici regni, in Regem cingitur. GODEFRIDVS VITERBIENSIS Part. XVII. Chronici p. 500. LANDVLPVS iunior in libro Historiarum Mediolanensis vrbs c. XXXIX. apud PETRVM PVRICELLVM in monumentis basilicae Ambrosianae n. CCCXLII. Corona regia, quae Monzae est, comparet in aes incisa apud LVDVICVM ANTONIVM MYRATORIVM de Corona ferrea, qua Romanorum Imperatores in Insulibris coronari solent Lips. 1719. 3. et inde in ACTIS ERVD. LAT. Supplem. To. VII. Sect. IV. p. 156.

(ppp) GODEFRIDVS VITERBIENSIS l. c. p. 510.

Transit in Italiam Conradus, ibique receptus,
Est Mediolani diadema potenter adeptus.

LANDVLPVS IUNIOR l. c. Eandem solemnitatem coronationis idem Pontifex (Anselmus) in ecclesia S. Ambrosii - - celebravit.

(qqq) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1127. p. 287. Conradus a tribus Archiepiscopis, Mogontino, Salzburgensi et Magadaburgensi, et eorum suffraganeis excommunicatus est et ab omni ecclesia anathematizatus. Eadem repetit CHRONICON MONTIS SERENI ad e. a. p. 7. CAROLVS SIGONIVS de regno Italiae L. XI. p. 261. GODEFRIDVS VITERBIENSIS Chronici P. XVII. p. 509. Papa Honorius - - Fridericum et Conradum excommunicavit. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1128. p. 287. a. 1134. p. 291.

(rrr) CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1131. p. 12. Ab Apostolico Innocentio II. et ab omni ecclesia (Leodii) collecta excommunicati sunt - Conradus tyrannus et Fridericus frater suus, cum omnibus illis fauentibus. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1131. p. 288. et a. 1134. p. 291.

(sss) ANACLETVS in Epistola ad Lotharium II. apud BARONIVM To. XII. Annal. Eccles. ad a. 1130. n. XII. p. 201. 202.

(ttt) CHRONICON WEINGARTENSE c. XI. p. 786. Imperator Spiram ciuitatem Rheni in iniuriam Friderici Ducis obsedit, missoque nuntio Ducem Henricum, ut sibi quantocius in auxilium veniat, inuitat, qui omni cunctatione postposita - ad Imperatorem - festinat. OTTO FRISINGENSIS de gestis Friderici I. L. I. c. XVII. p. 416. Princeps Lotharius iuncto sibi Alberto Moguntino, Spira obsidione circumdata, multos ibi dies consumit. ANNALES HILDESHEIMENSES ad a. 1128. p. 740. Rex - - obsedit urbem Spirae.

(uuu) DODECHINVS in Appendice ad Marianum ad a. 1128. p. 470. 471. Spira obsessa ab Idibus Augusti usque ad Calendas Nouembrii. ANNALES HILDESHEIMENSES ad a. 1128. p. 740. Rex acceptis obsidibus circa festum Martini discessit. CHRISTOPHORVS LEHMANNVS in Speyerischer Chronic. L. V. c. 47. p. 490. a veteribus scriptoribus dissentit, dum tradit, Henricum Magnanimum non huic, sed sequentis anni, obsidioni Spirensi interfuisse, atque in ea opinione versatur, quod Lotharius ad festum natiuitatis Domini obsidionem priorem soluerit.

in celeberrima, Gredingam, Norbergam, al eodem in fidem accepit maritum, iurando pollicens huc ita reddidit, vt vna pla: Empfngalds von Kayser sein NBERG de Stadt und Greding, H ZACHSEN. Conradus Vrsper no iura dicitur, frater Welfonis noo, captus cum ea apud Augustam ciuitate, pfectuorant in loco, qui dicitur CON- vatem Lotharium suum apud ae et omni beneficia, quae Imperator ab habuit, in beneficia suscepit, et tandem regnum Fridericum et Chunradum (fr- 28) Dux Noroberch vrbem munitiss- ratum est ibi, et sine effecta cum danna remotatis quaeritur, an Lotharius dingam in feudum concesserit: LLERS, (bbb) frater Contra Noribergam ducatus Saxoniae m. expectatione aperiendum, ullatur mendum, quod inest lo Merseburgensem ab Auentim longe alia mihi sedet sententis clariora sunt quam vt in id quaquam negat, alia praerisse, licet ea nominatim in nullarum vocum in loco Ch scriptoribus eiusdem fac ex annalibus aliorum sequelationem, id est Fridericum- uendum est inter geminam 7, alteram a. 1136. factam, et et etiam vel maxime Auentimiorum collatio euenit, inde tuis Saxoniae sane non erat benefici e contrario exultimatur e non iusse. De Noriberga Henrici it, quamprimum meminerm, sed omni studio a Principi nomen expetitum. Quum ig et opibus instructissimus esse do et Friderico subtrahenda tico Magnanimo ab Imperatore em in beneficii locum fuisse uiorum adimeretur, Disses- ratorem et Conradum ac fr- luerunt flammis. Iam a. 113 r aduersus Fridericum, (lll) onem in exilium abire iubet, oblatione, succurrentibus vi

en Haules c. IX. §. II. p. 219 sq. expeditionem mouet super Frideric 1129. p. 471. Erano de reuocandis p- lus gratiam Regi conuenit.

ita coërcuit, vt ineunte anno 1130. sese dederent. (xxx) Henricus inter haec Vlmam expugnauit, (yyy) Ducatum Sueviae longe lateque deuastauit (zzz) et adlectatores Friderici mirum in modum fregit. (a) Quo factum est, vt Fridericus a. 1134. Fuldae gratiam et reconciliationem Caesaris imploraret, quam, deprecante Imperatrice, obtinuit, postquam a. 1135. 17. Martii Bambergae in comitiis totius Germaniae sese ad Imperatoris pedes aduoluerat, (b) Conradum in gratiam Caesaris reduxit Bernhardus Clare-

- (xxx) OTTO FRISINGENSIS l. c. c. XVII. p. 416. Lotharius praualere tunc non potuit a. 1128. aduersus Spiram. DODECHINVS ad a. 1130. p. 471. Spira deditione subacta. ANNALES HILDESHEIMENSIS ad a. 1129. p. 740. Post Pentecosten Rex urbem Spirae iterum obsidione vastat. IDEM ad a. 1130. Tandem Spirenses videntes constantiam Regis - - sese cum ipsa urbe Regi tradiderunt in festo sanctorum innocentium. ALBERICVS ad a. 1130. p. 263. Lotharius Rex urbem Spiram alternis annis obsessam tandem capit tertio nonas Ianuarii, feria sexta. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1129. p. 10. Spiram rex secundo obsessam recepit. Eundem annum adsignat CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1129. p. 287. Credo, urbem fidei Lotharianae se submisisse exeunte anno 1129. Notandum vero est, annum tuac fuisse inchoatum a die XXV. Decembris, qui in honorem natalium Christi fieri esse solet. Legendum puto apud ALBERICVM, urbem esse captam tertio Kalendas Ianuarii, is enim consentit cum festo puerorum innocentium, si diem, a quo instituitur computatio, excludimus nec connumeramus. Quando autem Rex urbem ad officium regressam intrauerit, ex hisce testimoniis nondum patet. LEHMANNVS l. c. p. 491. 492. introitum Regis reicit in Kalendas Ianuarii, quod quidem haud adeo est improbabile.
- (yyy) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1134. p. 291. Henricus Dux Bavariorum praeueniens Imperatorem, oppidum (Vlmam) expugnauit, depraedauit atque incendit, absque ecclesiis. CHRONICON MONTIS SERENI ad e. a. p. 13. Imperator cum exercitu Sueuiam intrauit, propter Fridericum Ducem, et fratrem eius Conradum; qui quoddam oppidum, Vima dictum, contra eum munierunt, et ciues ad resistendum ei incitauerunt. Sed Henricus, Dux Bavariorum, Imperatorem praeueniens, oppidum expugnauit, cepit, et incendit, Duce Conrado et fratre suo, Friderico, inde fugientibus. Idem Henricus in coenobio Zwifalten cum Friderico colloquium mire tum voluit. Detrectauit autem illud Fridericus famamque disseminauit, Henrico cordi fuisse, ipsum obtentu amici et pacifici colloquii fallere. OTTO FRISINGENSIS L. I. de gestis Friderici I. Imperatoris L. I. c. 18. 19. p. 416. 417. Henricus Noricorum Dux - Henrici Ducis filius, ob gratiam Principis, cuius filiam Gertrudim nouiter in uxorem duxerat, Friderico Duci, haud memor affinitatis, quae ex copula sororis suae Iudithae inter ipsos erat, bellum indidit. Coadunatoque ex Baioaria non paruo milite, Alemanniam ingressus, non longe a Danubio super fluiuium Werenza dictum, tabernacula locauit. Quo comperio, saepe dicti Duces et ipsi militem colligunt, nec longe ab eo castra metantur. At Dux Noricorum, missis exploratoribus, quod hostium robur sit, requirit. Illi, incautum fore, si hostes expectentur, iudicantes, fugam consulunt. Tanta ergo cum festinatione Norici, hostes, tanquam sibi iam imminentes declinauerunt, vt, pontis angustias suspectas habendo, in insidiis praedicti amnis procellis, qui ex multitudine imbrium plus solito excreuerat, incaute se committerent, ipsoque non tam transvadando, quam transnando, periculose transmissio, ad propria cum rubore remearent. Alio inde tempore praedictus Dux Henricus Alemanniam ingressus, ad propria ibi domicilia se contulit. - Missis legatis ad Fridericum Ducem Sueuorum cum amice tanquam sororis suae maritum monet, vt ad gratiam Principis redeat: durum esse dicens, quempiam quantumcunque magnum, vel probum Principem, totius Imperii pondus solum sustinere. Addit etiam, huius negocii se, si monitis eius acquiescere vellet, fidum fore mediatorem. Vbi ergo, et qua die simul conueniant, oreque ad os de hoc familiariter conferant, monasterium quoddam Zuifalten dictum, constituitur. Dux Fridericus nil perperam expectans, ad praedictum locum cum paucis venit. Ille vero non simpliciter ambulans, quo loco nocte cubare vellet, latenter explorauit. Hinc depingit graphice dolum intentatum. At non ignoramus, Ottonem Frisingensem fuisse e gente Stauffiorum, et nepotem Friderici Imperatoris primi, vt habent cum IOHANNE TRITHEMIO, Abbate Spanheimensi, de script. Eccles. p. 200. Colon. 1546. 4. alii permulti. Ex Ottone transferi illas Henrici in Fridericum insidias AVENTINVS.
- (zzz) CHRONICON WEINGARTENSE c. XI. p. 787. Henricus - copiosum exercitum congregat, sin eque Friderici ingressus, a villa Congirdori, quae est in ripa Danubii, incipiens, et ultra Stouphen perueniens, omnia circumquaque in transitu et in reditu incendio et praeda deuastat. CHRONICON BIGALGIENSE ad a. 1134. p. 258. Tanta clade Sueuia opprimitur, vt nunquam post taliter.
- (a) ANDREAS BRUNNERVS in Annalibus Boicis Part. III. Lib. II. c. IV. p. 76. 77. 78. IOANNES ADLZREITERS Part. I. Lib. XX. c. 15. 16. fqq. p. 536. fqq.
- (b) CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1134. p. 13. Fridericus, a pluribus sibi fauentibus derelictus, necessitate coactus, nudis pedibus Imperatorem adit, et per Imperatricem gratiam ipsius obtinuit. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1134. p. 291. Deuastata, ex plurima parte, (Sueuica) regione Imperator ad Fuldensem Abbatem diuertit. Fridericus vero Dux, cernens, se a pluribus derelictum et destitutum, et sibi adhaerentes valde adfectos, necessitate compulsus adit Imperatricem in praedicto loco cum Imperatore degentem, nudis pedibus satis humiliter flagitans gratiam ipsius, simulque sperans, se per illam in gratiam Caesaris deuenturum. Quod et sic factum est. ANNALES HILDESHEIMENSIS ad a. 1135. p. 741. XVI. Kal. April. frequens principum fere totius regni conuentus fit apud Bawenberg, Imperatore praesente, ibi - Fridericus Dux Sueuorum, comitantibus principibus, in concordiam cum Imperatore sociatur. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1135. p. 292. Fridericus Dux cum suis, licet aliquamdiu retinisset gratiam Imperatoris Bambergae, publice pronoluit pedibus illius humiliter exquisiuit et - impetrauit.

se dederent. (xxx) Henricus in
atum Sueviae longe lateque
mum in modum iregit. (a) Qu
re gratiam et reconciliationem Ca
pertrice, obtinuit, postquam a, 113
s Germaniae sese ad Imperatoris
gratiam Caesaris reduxit Bernhar
Clro

primum tunc non parat 1. 1128. ad
dictum locum. ANNALES HILDESHEIMENSIS ad
obsequium regis. IDEM ad a. 1130. Tandem
re deo viderent in suis sanctiorum in
viam ipse sicut ante obsequium a
ON ANTIQ. SEHEN ad a. 1129. p. 12.
sique CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1129.
cunctis 1129. Notandum vero est, unum
toem tantum Chelii fuisse esse solent, ka
to Kalendas Ianuarii, in eum consensu
computatio, excludens nec commu
traverit, ex hinc reliquos notanda p
in Kalendas Ianuarii, quod quidem haec

Dux Bavariorum praevenerit Impera
dit, abque ecclesis. CHRONICON M
intravit, propter Fridericum Ducem,
contra eum ministerant, et cunctis a
operatorem praevenerit, oppidum et
no, inde fugientibus, item Henric
uit. Detreccavit autem illud Frider
mici et pacifici colloqui fallere. 11
18. 19. p. 416. 417. Henricus Not
Gertrudis noster in uxorem d
suae Indiditae inter ipsos erat, lo
niam ingressus, non longe a Dan
perie, saepe dicti Ducis et ipsi m
a, missi exploratoribus, quod h
cantes, fugam consulerent. Tanta
lectio exarant, ut, penitus angustia
tamine inderiam plus solito exortu
am transmittendi, periculis transi
tas Dux Henricus Alamaniam in
viam Ducem Suevorum cum am
leat: dorum esse dicens, quocumque
pandis suam sustinere, dedit etiam,
oren. Vixit, et quae diu simul con
didam. Zosialten dicitur, constituit
a partu venit. De vero non simpli
Hinc desingit graphice dolum in e
te Straufforum, et negotium Frider
Abbate Spandheimensi, de scripto, l
illas Henrici in Fridericum infidias ab

capitulum exercitum congregat, f
diti, incertis, et ultra a Stouphen p
s praeda decessat. CHRONICON B
re nunquam post taliter.
L.c. IV. p. 76. 77. 78. IOANNES
ur, a pluribus suis fauentibus de
Imperatricem gratiam ipsam d
e plurima parte, (Suevica) regem
cernent, se a pluribus devotissim
us adit Imperatricem in praed
itans gratiam ipsam, simulque
sum est. ANNALES HILDESHEIM
fere totus regni conventus se qu
am, constantibus principibus, in
ad a. 1135. p. 297. Fridericus Dux
ergat, publice proculatus p
tino

Clareuallensis, (c) sanctus ille πολυπραγμων, Mulhusae ad festam Mi
chaëlis diem (d) delicti gratiam adsecuturum. Imperator haud igno
rans, quanta cum difficultate rebellantes hosce ad officium redire
iusserit, Conradum beneficiis demulcendum sibi que obstringendum
ratus est. Quocirca vexilliferum eum renuntiauit suum, (e) et Ducum
primas tenentem, deduxitque eundem secum in Italiam contra Papienses
acriter manu socia dimicaturum. (f) Quid post turbas Spirenses in Bava
ria aduersus pacis turbatores actum sit ab Henrico, copiose enarrat Ab
bas Vrspergensis (†) hunc in modum : *Castrum quoque Falchensteyn a Duce
Henrico, in Bawariam regresso, capitur. Non multo post Fridericus Dux, memor
pristiniae iniuriae, Altoorf et Ravenspurg armata manu inuasit, ubi quosdam capti
uauit, et villas circumquaque, et Memingin incendio vastauit. Sequenti vero aesta
te, Henricus Dux, cum exercitu copioso fines Friderici Ducis ingressus, a villa Tu
gendorf, quae est in ripa Danubii, incipiens, et ultra Stouphen perueniens, omnia cir
cunquaque in transitu et in reditu incendio et praeda deuastat. Posthaec, rediens
in Bawariam, bella plurima peregit, videlicet contra Episcopum Ratisponensem, Hen
ricum nomine, vnion de nobilissimis Bawariae, patrum Ottonis, Comitis de Wolfra
thehusen: et contra supra dictum Fridericum, Aduocatum Ratisponensem, et dictum
Ottonem de Wolfrathehusen: Hi quoque in auxilium suum habuerunt Luipoldum,
Marchionem Orientalem. Qui omnes, congregato copioso exercitu, castra iuxta Isaram flu
uium posuerunt, ut attentarent Ducem de finibus illis expellere. Ceterum Dux acies suas
ordinauit e contra, quumque pugnam inire debuissent, Otto, Palatinus de Witalisbach,
considerans periculum vtriusque partis, mediatorem se interposuit, et, siue minis siue pro
missionibus saepe dictum Fridericum Aduocatum, Consobrimum suum, et Ottonem,
Comitem, generum suam, ad hoc induxit, ut in potestatem Ducis se traderent, et ca
strum Wolfrathehusen, quod milites Ducis dudum obsederant. Dux itaque ipsum
Ottonem Comitem, custodiae militum deputatum, abduxit, et castrum cum aedificiis
incendit. Postmodum quoque Episcopatus Ratisponensis in gratiam Ducis rediit, et
Comitatum, quem habet Episcopatus Ratisponensis circa Enum fluiuium, ei in bene
ficium concessit, sibi que factum est, ut bella quiescerent in Bawaria. (g) Frideri
cum illum aduocatum scriptores multi vocant de Bogen. (h) Henricus Ma
gnani*

- (c) CHRONICON WEINGARTENSE c. XI. p. 788. *Imperator - Conradum - interuentu Bernhardi Cla
renallensis Abbatis in gratiam recepit.*
- (d) ANNALES HILDESHEIMENSIS ad a. 1135. p. 741. *In festo S. Michaelis in loco, qui dicitur Mu
lenhusen, Conradus - - Imperatoris reconciliatur. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1135. p. 293.
Imperator post festum S. Michaelis Mulhusen venit, ubi Conradus - - Caesaris pedibus pronolatus, gra
tiam illius promeretur. Confunditur vtraque reconciliatio et Friderici et Conradi, cum Imperatore
inita, et in vnam coniicitur ab OTTONE FRISINGENSI Chronici L. VII. c. XIX, p. 149. MONACHO
WEINGARTENSI loco laudato et CONRADO VRSPERGENSI p. 277.*
- (e) GODEFRIDVS VITERBIENSIS Chronici Part. XVII. p. 510.
*Regnat Lotharius; Conradus amicus habetur
Summus et imperii signifer ipse fuit.
- - Fit prior in Ducibus, semper primusque sedebat.*
- (f) LANDVLPVVS IVNIOR in libro Historiarum Mediolanensis urbis c. 41. p. 360. *Conradus Princeps -
- Lotharii Imperatoris vexillifer est factus.*
- (f) LANDVLPVVS IVNIOR l. c. c. 45. p. 381. *Militia Imperatoris cucurrit ad Papienses, qui armati
exierant. In praelio illo fortissima manus principis Conradi quam plures de Papiensibus eiecit et appreh
endit, neque a praelio se subtraxit, donec Papienses fere ad muros ciuitatis conculcauit.*
- (†) p. 211.
- (g) CHRONICON WEINGARTENSE eadem habet c. XI. XII. p. 786. sqq. Conf. HVNDIVS Metrop. Salis
burg. To. I. p. 196. IOANNES ADLZREITERVS Part. I. Lib. XX. c. 21. p. 539. sqq.
- (h) Fridericum, Conradi fratrem, aemulatorem Lotharii et generi Henrici, adlectabantur aduocatus Ra
tisbonensis Fridericus de Bogen sociique plures, qui, inticente et inuito Henrico Magnanimo, creabant
Episcopum Ratisbonensem Henricum, Ottonis Comitis Wolfrateshusensis fratrem. Verum instabat
Henricus hostibus et conatus ipsorum opprimebat. Otto Palatinus de Witelspach, cuius posterii Sere
nissimi nunc Ducatum Bawariae tenent, Ottonem Comitem, generum suum et Fridericum cognatum,
aduocatum illum, ad deditionem adhortatus est. Euentum ita percenset CHRONICON WEINGAR
TENSE c. XII. p. 788. *Dux - prout rigor iustitiae exigit, illum (Ottonem Wolfrateshusanum Co
mitem) patriam et omnes terminos Bawariae quoadusque per eum aduocaretur, abiuuare coegit, et sic
eum captiuum suis commisit, et ad Ravenspurg secum adduci praecepit, castrum quoque cum omni
bus, quae auferri poterant, praeter aedificia, subtractis, igne succendit. Abducitur ergo uxor illius,
quae et ipsa in castro obsessa fuerat, quam Dux benigne suscipiens et bene consolans Patri suo Pala
tino*

gnanimus inter bella rebus quoque sacris studuit. Anno 1129, celebratur testis in diplomate Lotharii Imperatoris, coenobio Malharstorf dato (i) et a. 1130. in alio diplomate inter testes comparet, quod Lotharius coenobio Vndenstorf concessit. (k) Idem Imperator a. 1135. contractum permutationis, quem Henricus cum Eppone Abbate coenobii S. Iohannis in Madelhardestorf fecerat, confirmavit. (l) Anno 1132. Lotharius sese itineri in Italiam instituendo accinxit, et a. 1133. a Pontifice Innocentio II, quem tanto muneri admouerat, diadema Imperatore dignum suscepit. (m) Papa sese tunc gerebat pro domino supremo patrimonii, excessu Mathildis vacuefacti eiusque longe amplissimi. Lotharius, haud satis exercitu valens, id, quod et genero et sibi ferro vindicare non poterat, interpositis pactis expetiit. Patrimonium enim Mathildis in feudum a Papa Romano impertitum est et Lothario et genero Henrico ad vitae terminos, si *BARONIO* credimus. Charta Pontificis sic habet (n) inter alia: *Hoc nimirum intuitu (beneficiorum scilicet a Lothario in Romanam ecclesiam collatorum) allodium bonae memoriae Comitissae Mathildae, quod vtiq; ab ea B. Petro constat esse collatum, vobis committimus, et ex Apostolica sedis dispensatione concedimus, atque in praesentia fratrum nostrorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, nec non Principum et Baronum per annulum inuestimus, ita videlicet, ut centum libras argenti singulis annis nobis et successoribus nostris exsoluas, et post tuum obitum, proprietatem ad ius et dominium S. R. E. cum integritate absque diminutione et molestia reuertatur. Quod si nos vel successores nostros in eandem terram venire, manere, transire oportuerit, tam in susceptione quam in procuratione, atque securo conductu, prout Apostolica sedes decreuerit, honoremur. Qui vero arces tenuerit vel rector terrae fuerit, B. Petro et nobis nostrisque successoribus fidelitatem faciant.*

tino commisit: sicque omnis contumacia Bauariorum, diuina ordinatione suppressa est. Non multo post composito quoque inter illum et Episcopum sit, et comitatus ille, quem ecclesia Ratisponensis circa finium habet, ab Episcopo ei in beneficio conceditur. - Ad Papiam Otto Comes de Wolferatenhusen vita priuatus occubuit. Conf. BUCCELINVS in Historia Agilolfingica, in Vita Henrici Superbi p. 400.

(i) Apud *GEWOLDVM* To. II, additionum ad *HYNDII* Metropolin Salisburg. p. 460. *Henricus, Dux Babariorum.*

(k) *HYNDIUS* l. c. To. III, p. 438. *Hainricus, Dux Bauarie.*

(l) Apud *GEWOLDVM* l. c. p. 461.

(m) *ANNALES HILDESHEIMENSES* ad a. 1132. p. 740. *Circa assumptionem sanctae Mariae profectus Regis in Italiam pro consecratione sua ab Apostolico apud Romam in Caesarem. CHRONOGRAPHVS SAXO* ad e. a. p. 289. *Rex celebrauit assumptionem sanctae Mariae in Werzeburch, et inde cum exercitu Longobardorum fines intravit. IDEM* ad a. 1133. p. 289. *Rex - sanctum Pascha celebrauit apud sanctum Flavianum ac postea in Cal. Mass. Romam veniens ad sanctum Ioannem in Lateranis a Papa et clero ac Romanis honorifice suscipitur ibique pentecosten celebrat. Diadema Imperatorium et Lothario et uxori Rixae ab Innocentio II. ad IV. Iunii impostum est, non in Petri templo, quippe quod Anacletus Papa schismaticus tenebat, sed in aede palatii Lateranensis. CHRONICON MONTIS GERENI* ad a. 1133. p. 12. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad e. a. p. 290. *IOANNES de CECCANO* in *Chronico* fossae nouae ad e. a. p. 463. apud *VGHELLVN* To. I. Italiae sacrae. Fulsus haec persequitur D. *SIMON FRIDERICVS HAHNIPS* in der vollständigen Einleitung zur Deutschen Staats-Kayservnd Reichs-Historie P. III. §. 5. p. 184. sqq. Primae Lotharii in Italiam expeditioni Henricus gener non interfuit, bellis domesticis implicatus, vti patet ex *CHRONICO WEINGARTENSI* e. 12. p. 788. et *VITO ARENPECKIO* p. 663.

(n) Eam exhibet *BARONIVS* Tom. XII. Annal. Eccles. ad a. 1133. num. 2. 3. Ceterum non abnuo, chartam illam mihi videri suspectam. Commentitiam enim dominationem Papae in Italiam et Imperium Romanum Itali tunc excogitarunt, pictura quadam arroganti adumbratam. Conradus III, in Italiam non ingressus est. Fridericus Barbarossa tandem fictis iuribus Papae, sibi obiectis, et plane nouellis, ferro medelam adtulit et interitum. Hic cum proceribus Imperii publice prohibuit, Papam sibi adrogare iuris in regnum et Imperium. Episcopi Germanici etiam tum scripserunt ad Papam Adrianum IV. *Nunc demolitur imperium. A pictura coepit. Ad scripturam pictura processit. - - Non patiemur, non sustinebimus. - - Picturae deleantur, scripturae retractentur*, vti habet *RADEVICVS* de gestis Friderici I. c. XVI. p. 487. Occasionem indignationi subministrauerat epistola Papae ad Imperatorem, in qua scripserat inter alia: *insigne videlicet coronae beneficium tibi contulimus. IDEM* haec habet *RADEVICVS* c. 15. p. 486. In eiusmodi autem structura vocum solet beneficium idem esse ac feudum. Vt igitur Romanus Pontifex praemunire sese posset quadam possessionis umbra, excogitata fuit fabula, Lotharium ab Innocentio II. sumsisse habenas imperii per modum beneficii et feudi Papalis. *SIGONIVS* fabulam recenset, cui tamen ipse fidem habet tanquam rei vere sic gestae, L. XI. de regno Italiae p. 264. 265. *Innocentius Lotharium in Lateranum vocauit atque ibi pridie Nonas Iunias ipsi coronam imposuit, ac protinus ad prodendam rei nouo exemplo actae memoriam huius facti seriem regiae in pariete pingi atque hos versus subscribi mandauit:*

Rex

oiant. Ceterum pro charitate vestra **NOBILI VIRO HENRICO, BAVARIAE DVCI, genero vestro, et FILIAE VESTRAE, uxori eius, eandem terram cum praefato censu et supradictis conditionibus Apostolica benignitate concedimus: ita tamen, ut idem Dux hominum faciat, et fidelitatem B. Petro ac nobis nostrisque successoribus iuret. POST QVORVM OBITVM praedictum Comitissae Mathildae allodium et ius et dominium S. R. E. sicut supra dictum est, integrum et absque diminutione atque difficultate aliqua reducatur. Saluo tamen semper in omnibus S. R. E. iure ac proprietate. Dat. Laterani Sexto Idus Iunii. Hac et alia submissione Lotharius Pontifici videtur gratificatus, ut hic Henrico Magnanimo esset praesidio, si forte imperium, obitu suo, administratore primario ac capite priuaretur. Laudem nullam meretur illa Lotharii erga Pontificem humilitas, (o) cui Roma ipsa inludit; maiorem vero reprehensionem conferre oportet in sanctitatem Bernhardsi, rebus totius Europae sese immiscentem. (p) Hic nouus sanctitatis praeco, qui de vita christiana eliminata vbique conquerebatur, et solitudinem externam internamque commendabat, crudelitatis et tyrannidis maximae fuit administer, intentus negotiis regum intorquendis et dirigendis causis principum minutissimis. (q) Ea est indoles quoque Mysticorum, qui vultu et suspiriis pietatem tumentur, formulisque loquendi nil significantibus sanctitatem sibi conciliant, facto**

Rex venit ante fores, iurans prius urbis honores.
Post homo fit Papae, sumit quo dante coronam.

Fabulam exquisite et solide conuellit et confutat inclutus post funera **SIMON FRIDERICKS HAINNIPS** l. c. p. 185. sq. qui tamen minime negat, picturam eiusmodi, imperante Conrado III, Romae fuisse effectam. Si igitur Papa fuit tam arrogans, ut imperium Romanum regnumque Italiae pro suo feudo et beneficio venditare aggrediretur; credibile est profus, eandem de patrimonio Mathildis tum lusam fuisse fabulam, **VITVS** certe **ARENPECK**, fidelissimus sane historicus, p. 663. To. III. Leibn. omittit mentionem feudi a Pontifice Innocentio in Lotharium translati, et ab hoc in generum per subinfudationem deriuati, licet apuissima id notandi fuerit occasio. En verba: Porro hic **Hainricus Dux Noricorum, qui cognomento vocabatur Superbus, gener Regis, exercitum ducens per Tusciam, quam ab Imperatore in beneficium obtinuit, Romanamque veniens, summo Pontifici Innocentio usque ad Imperatorem conductum praebuit.** Eadem leguntur in **CHRONICO WEINGARTENSI** c. 12. p. 788. Praecipuum in eo argumentum videtur positum, cur porro chartam illam Baronii pro genuina reputare haud suslineamus, quod Friderico Barbarossae eo nomine nihil fuerit oppositum, quum, uti Regem Italiae decet, de patrimonio Mathildis pro arbitrio suo dispensaret et constitueret.

(o) Iurijurandi formula, quo Lotharius sese obsequio Papae Innocentii obstrinxit, occurrit apud **BARONIVM** To. XIII. Annal. Ecclesiast. ad a. 1133. n. 2. p. 233. et est huiusmodi: *Ego Lotharius Rex promitto et iuro tibi Domino Papae Innocentio tuisque successoribus, securitatem vitae, et immemoriam et malae captiouis, et defendere papatum et honorem tuum et regalia S. Petri, quae habes, manutene, et, quae non habes, iuxta meum posse recuperare. Maior humilitas elucet ex illo ritu Lotharii, quo a. 1131. Leodii defunctus est erga Innocentium II. **SVGERIVS** in Vita Ludouici Grossi: Innocentio Papae Imperator Lotharius ciuitate Leodii cum magno Archiepiscoporum et Episcoporum et Teutonici regni optimatium collegio celeberrime occurrit, in platea ante Episcopalem Ecclesiam humillime se ipsam fratorem, pedes per medium sanctae processions ad eum festinat, alia manu virgam ad defendendum, alia frenum albi equi accipienti, tanquam dominum deducebat.*

(p) **CHRONICON WEINGARTENSE** p. 788. *Imperator - Conradum, - interuentu Bernhardsi Clareaualensis Abbatis in gratiam recepit. **BERNARDVS CLARAEVALLENSIS** in epistola ad Imperatricem Richenzam n. 137. Volum. I. Tom. I. Opp. p. 144. In reconciliatione Mediolanensium non oblit sumus, unde a vestra excellentia praemoniti fueramus. - Non ante sano Mediolanenses in gratiam domini Papae et ecclesiae unitatem recepti sunt, quousque palam Conrado refutato et alnegato, dominum nostrum Lotharium suum Regem et dominum receperunt, et Romanorum Imperatorem angustum una cum toto orbe confessi sunt, et de iniuria transacta, iuxta consilium et mandatum domini Papae digne vobis sese satisfacturos esse, tacto sacrosancto euangelio sponderunt.*

(q) **CONRADVS VRSBERGENSIS** p. 277. *Eo tempore (1122) ipse Papa adit Imperatorem Lotharium apud Leodium, Belgicae urbem, petens ab ipso fauorem et auxilium contra - Petrum (Anacletum) et suos fautores. Sane Imperator usus consilio super huiusmodi responso, coepit a papa repetere inuestituras Episcoporum, quas multo tempore Imperatores ante se habuerant; ideoque Apostolicus non mollis cum est turbatus, et de aduentu suo est contristatus, de reditu quoque anxius effectus. Nam petitionem Principis exaudire non poterat super tali articulo, pro quo ecclesia tot mala sustinuerat, interueniente tamen consilio et orationibus beati Bernhardsi, securus recessit ab Imperatore. Conf. **ARNALDVS BONAVALLENSIS ABBAS** L. II. vitae Bernhardsi Clareaualensis c. I. §. 5. p. 1094. Volumine II. To. VI. Operum Bernhardsi. **ALANVS ANTISSIODORENSIS EPISCOPVS** in Vita Bernhardsi Clareaualensis c. XVIII. §. 50. p. 1256. **OTTO FRISINGENSIS** L. VII. Chronici c. XVIII. p. 149. Idem Bernhardsus Abbas fuit auctor et fautor a. 1146. ut expeditio cruciata susciperetur a Conrado III. **OTTO** de S. **BLASIO** in appendice ad Chronicon Ottonis Frisingensis c. I. p. 197. Anno dominicae incarnationis **MCXLVI**, summus pontifex **Eugenius** ecclesiae transmarinae paterne condolens, multos ad Hierosoly-*

crii studuit. Anno 1129, celebrata, conuocatio Maltheisiorum (1) comparat, quod Lotharius coenobio a. 1131. contractum permuta abbatem coenobii S. Johannis in M. anno 1132. Lotharius sese itine Pontifici Innocentio II, quem veritate dignum suscipit. (m) Perno patrimonio, excessu Mathildis Leobius, haud satis exercitu vindicare non poterat, interposita Mathildis in feudum a Papa Romano Henrico ad vitae terminos, si B. A. ic habet (n) inter alia: Hoc memoratario in Romanam ecclesiam collata Mathildae, quod vniuersi ab ea h. r. e. et ex Apostolica sedis dispositione vrorum Archiepiscoporum, Episcoporum, annuuntio nescimus, ita videlicet, ut successoribus nostris exstaret, et post R. E. cum integritate absque donatione nostris in eandem terra episcopi quam in procuratore, atque honorum. Qui vero arces tuisque successoribus fidelitatem

ordinatio suppressa est. Non male, quem ecclesia Responsu in nam Otto Comes de Wolferatenburca, in Vita Henrici Superbi p. 40. solin Salisburg. p. 460. Henric

arta assumptionem sanctae Mariae in Romam in Carlem. **CHRONICON** vitae Mariae in Wurzburh, et n. 10. p. 249. Rex - sanctum Pascha celebrat ad sanctum Iuuenem in Laterani in celebrat. Diadema Imperatorum et suum est, non in Petri templo, quippe Lateranensis. **CHRONICON MONTI** c. a. p. 290. **IOANNES** de **CECCAS** To. I. Italiae sacrae. Fulus haec petis in Einleitung zur Deutschen Staats-Geschichte in Italien expeditioni Henricus **ONICO WEINGARTENSI** c. 12. p. 71

is. num. 2. Ceterum non abnuo, in nationem Papae in Italiam et Imperi aduocatum. Conradus III. in h. Papae, sibi obiectis, et plane non perii publice prohibuit, Papam sibi in m tum scripsit ad Papam Anacletum p. 1094. - Non tam tcentur, vii habet **RADEVICVS** de p. illustrare epistola Papae ad Imperatorem tibi centulimus. **IDEM** huc in decum solet beneficium idem esse in eadem possessionis umbra, excepto h. tti per modum beneficium et feudum Papam quam rei vere sic getat. L. XII. de p. vocant atque ibi praide dicitur in templo actae memoriam hanc facti

facto autem ipso et doctrinis verbum Dei et virtutem omnem christianam * tollunt. Sed e diuerticulo in viam. Henricus anno 1136, expeditioni interfuit, quam, Papa sollicitante, Lotharius, Rogerio Siciliae regi bellum illaturus, suscepit. Laudibus Henrico ducitur, quod mille et quingentos milites in Italiam duxerit; Gardam ac Haristallum castra in citeriori Italia cepit, quae etiam in feudum suscepit: exercitum duxerit per Tusciam, quam itidem ab Imperatore in beneficio obtinuit: Romam ingressus, Innocentium Papam ad Imperatorem suo praesidio stipatum deduxerit: suburbia ciuitatis Albae, introitum aditumque ipsi negantis, expugnauerit ac destruxerit: Beneuentum occupauerit, occupatumque Papae restituerit. Palmarium vero facinus et prorsus egregium edidit Henricus, quum Imperatori non longe a Barra, summoque Pontifici Caesarem comitanti, obuiam venit, ac ibi castellum Rogerii quoddam mira arte expugnauit, praesidiariosque et in eis praecipue Saracenos in patibula adfixit. (r) Inter haec Slau in Saxoniam irruerunt, et, absente vtroque Duce, rebus suis consulturi, ab Adelberto Marchione repressi et in terris suis hostilem in modum adflicti poenas

mitanum iter accendit, - venerabili Bernharo, Clarenallensi Abbati onere praedicationis vice sui imposita. WILLERMVS TRENSIS L. XVI. Hist. rerum in partibus transmarinis gestarum c. XVIII. p. 901. OTTO FRISINGENSIS L. I. de gestis Friderici I. c. XL. p. 429. Miracula innumera sibi Bernhardus tribuit, maiora ipsi tribuerunt posteris. Stupore ea sunt digna, sed fidem vix inueniunt apud lectorem mente illustrata competentem. Videantur illa apud GAFFRIDVM et PHILIPPVM CLARAEVALLENSES L. IV. *Vitae Bernhardi* c. V. p. 1141. sq. et L. VI. *Vitae seu miraculorum Bernhardi* c. IV. V. p. 1172. sq. Volum. II. Oper. Bernhardi T. VI. Ipse Bernhardus Conrado III. Imperatori Franconofurti crucem tradidit, expeditionis sacrae signum. MARINVS SANVTVS in libro secretorum fidelium crucis L. III. parte VI. c. XIX. p. 166. *Conradus Imperator - et paene cuncti principes eius a beato Bernharo crucem assumunt apud Franquenefort.* OTTO FRISINGENSIS L. I. de gestis Friderici I. c. XXXIX. p. 429.

* Ad theoriam Mythicorum notentur illa IOANNIS LOCKII L. IV. de intellectu humano c. 19. §. 13. p. 919. ed. Lips. 1709. 8. *Lumen in mente, verum velim et non fallax, nihil esse potest quam propositiōis cuiusvis liquida veritas; quae si per se clara non sit, nullum lumen habet, quam quod is, quibus nititur, argumentis inest. De alio lumine in mente qui loquuntur, is caligant animi, et tamquam tenebrarum Principis imperio subesse adfectantes, haud inuisi semet erroribus ludificari patiuntur. Si vix etenim atque OBSTINATIO SENTENTIAE lux sit, quam sequi debemus, rogo, undenam nos Satauae praestigias a sancti Spiritus adlatu discernemus? Potis est se in Angelum lucis transformare; et qui ductum eius sequuntur, haud minus persuasum habent, se numen intus sentire, quam alii quibus diuino spiritu reuera adlati.* Ad praxin Mythicorum spectant illa PHAEDRI L. III. fab. X. v. 52. 499.

*Nil spernat aëris, nec tamen credat statim,
Quandoquidem et illi peccant, quos minime putes,
Et, qui non peccant, impugnantur fraudibus.
Hoc admonere simplices etiam potest.
Opinione alterius ne quid ponderent.
AMBITIO namque DISSIDENS mortalium
Aut gratiae subscribit, aut odio suo.
Erit ille notus, quem per te cognoueris.*

(r) CONRADVS VRSPERGENSIS p. 212. *Imperator mouit (a. 1136.) expeditionem in Italiam, iam secunda vice, in qua expeditione, praefatus Henricus, Dux, mille quingentos milites duxit in Italiam, et cum Imperatore, in citeriore Italia, Gardam et Haristallum castra cepit, quae etiam in beneficio suscepit - - porro, Henricus per Tusciam exercitum duxit, quam et ab Imperatore in beneficio obtinuit: Romanque veniens summo Pontifici Innocentio usque ad Imperatorem conductum praebuit, Suburbia Albae ciuitatis, sibi resistere nitentis, expugnauit ac destruxit. Beneuentum cepit ac Papae restituit. Imperatori, non longe a Barra, cum summo Pontifice obuiam venit, ibique castrum quoddam, ubi praesidia Rogerii fuerant, artificiose valde expugnauit, militesque in ea repertos, et praecipue Saracenos patibulo suspendit.* OTTO FRISINGENSIS Chron. L. VII. c. 19. p. 150. *Lotharius debinc contra Rogerium aciem dirigens, Campaniam et Apuliam peragravit. Porro Henricus Noricorum Dux, gener Regis, per Tusciam exercitum ducens, summo Pontifici usque ad Imperatorem conductum praebuit. - Denique Imperator non solum ciuitates, utpote Capuam, Troiam, Salernum, Barletum, Barram cepit, verum etiam munitissima castra et arces inaccessibiles expugnauit. At Henricus Dux cum militia Barioariorum Beneuentum cepit ac Papae restituit. Nam apud Albam suburbia ciuitatis sibi resistere nitentis, ante expugnauerat ac destruxerat.* PETRVS DIACONVS L. IV. Chronici Casinenfis. c. 105. p. 532. 533. *FALCO BENEVENTANVS* in Chronico ad a. 1137. p. 303. *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 12. p. 788. 789. *ALBERICVS* ad a. 1136. p. 278. *SIGONIVS* L. XI. regn. Italici ad a. 1136. 1137. p. 437. *AVENTINVS* L. VI. §. 28. 29. *BARONIVS* T. XII. Annal. ad a. 1137. §. 1. p. 252. §. 8. p. 254.

poenas temeritatis dederunt. (s) Anno 1137. Lotharius in optimo aetatis flore a communi mortalitatis fato occupatus est, quum ex Italia in Germaniam reuertit, (t) relictis imperii insignibus genero Henrico, in cuius con-

(s) *ANNALES HILDESHEMENSES* ad a. 1136. 1137. p. 741. *Irruptio Sclavorum in partes Saxoniae. Contra quos Adelbertus Marchio, exercitum mouens, terram eorum non semel hostiliter inuasit et depopulatus est. - Marchio Adelbertus (a. 1137.) collecta valida manu hiemali tempore terram Sclavorum praedabundus perambulat. Omitit haec in der Historie des Fürstenthums Anhalt P. V. c. V. §. 4. 5. p. 27. 28. HOFFMANNVS, diligentissimus alias historicus.*

(t) *ANNALES EIDEM* ad a. 1137. p. 741. *Imperator rebus in Italia compositis in ipso reditu II. Non. Decembris obiit. OTTO FRISINGENSIS Chron. L. VII. c. 20. p. 150 Lotharius ex Italia rediens, apud Tridentum morbo correptus, in ipsis montibus in vilissima casa, Imperator potentissimus, miseram humanae conditionis relinquens memoriam, XIII. regni sui, Imperii vero VII. anno, plenus dierum obiit. Veronae coepit laborare febri. IOANNES CINNAMVS L. III. de rebus gestis Ioannis et Manuelis Comnenorum p. 97. Lotharius febribus (corripitur) vehementibus. GODEFRIDVS VITERBIENSIS Part. XVII. Chronici p. 510. Lotharius reuersus, Veronae morbo correptus, vitam finiuit. Tridenti iterum eum adflixit morbus recurrens. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1137. p. 294. Imperator apud Tridentinum veniens festum S. Martini celebrauit gaudens et ibidem infirmari coepit. Eadem repetit AVCTOR CHRONICI MAGDEBURGENSIS p. 329. secundum diem ante Nonas Decembris ponunt pro die Lotharii emortuali ANNALES HILDESHEMENSES l. c. CHRONOGRAPHVS SAXO l. c. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1137. p. 16. ed. Mader. Imperator apud Bredinam villam in faucibus Alpium constitutam II. Non. Decembris obiit. Corpus eius in Saxoniam relatum, Luttere sepultum est. Consentit MONUMENTVM LOTHARII, Regio Luterae positum, apud IOANNEM HENRICVM MEIBOMIVM in notis ad HENRICI ROSLAE Herlingsbergam To. I. script. rer. German. p. 798. Sed apud FRIDERICVM VLRICVM CALIXTVM in Diss. de cultu religioso a. 1688. p. 10. 11. idem exhibetur monumentum, in quo verba sunt obuia: *Obiit autem III. Nonas Decembris. Consentit cum Calixto ZEILERS in Topographia Brunsvicensi p. 134. Monumentum ipsum tum ex Meibomii tum ex Calixti descriptione adfert IOANNES FRIDERICVS PFEFFINGERVS ad To. I. Institutionum Iuris Publici Vitriarii p. 129. At inspectio monumenti ipsius efficit, vt standum sit a partibus Meibomii. Sunt tamen, qui alium diem definiunt. ALBERTVS STADENSIS ponit III. Nonarum Decembris, in Chronico ad a. 1137. p. 268. quo cum facit CHRONICON MAGDEBURGENSE l. c. DODECHINVS determinat diem XXIX. Decembris, ad a. 1137. p. 472. Locus, vbi Lotharius obiit, dicitur Clusa Liguriae apud PETRVM DIACONVM L. IV. Chronici Casinensis c. 136. p. 573. Videtur esse rescribendum apud casam viliozem. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1137. p. 294. Lotharius apud Bredinam villam - a saeculo migravit. CHRONICON MONTIS SERENI l. c. Lotharius apud Bredinam villam - obiit. Eadem repetit CHRONICON MAGDEBURGENSE T. II. Meibom. p. 329. CHRONICON WEINGARTENSE c. XIII. p. 789. De Italia per Tridentinam vallem redientes, Imperator morbo correptus in Sylva, quae est inter Oenum et Licum, sub vilissima casa, XIII. regni sui anno, diem obiit; ac inde per Augustam et Orientalem Franciam in Saxoniam portatus in monasterio Luther honorifice sepelitur. AVENTINVS: *Im Hertzogthum Bayern im Gebürg, zwischen dem In und dem Lech, in der Graffschafft Tyrol vñ Lermes vñ den Verres.* Haec singula accuratius possemus in lucem proferre, si supersessent GESTA LOTHARII CAESARIS, ad quae prouocant CHRONICON BIGAVGIENSE ad a. 1136. p. 259. ed. Mader. et CHRONICON DVCVM BRVNSVICENSIVM p. 13. PETRVS DIACONVS memorat L. IV. Chronici Casinensis c. LXVI. p. 494. in serie scriptorum suorum epistolas duas ad Lotharium Imperatorem, ex iussione Abbatis Gwybaldi, et ad Richizam Imperatricem de obitu Lotharii Imperatoris. Verum haec epistola intercidit. Tabula plumbea, quae anno 1618. in sepulcro Lotharii fuit inuenta, nunc conspicitur in cimeliotheca Wolfenbütteleni Serenissima. De ea copiose egit MEIBOMIVS ad Chronicon Bergense To. III. p. 299. et PFEFFINGERVS etiam ad Vitriarium To. II. p. 566. ed. III. In pectore Lotharii inuentus est globus cruciger imperialis, ex metallo minus pretioso conflatum; in sinistra manu aurata hostiarum sacrarum, quas dicimus vulgo *oblatae* patina fuit reperta, in quam digiti manus dextrae fuerant protensi et collocati. Adferuntur haec in eadem Serenissimorum Ducum cimeliotheca. Fusius haec descripsit PHILIPPVS IULIVS RETHMEIER P. I. der Braunschweigischen Kirchen-Historie c. V. p. 64. De cetero notamus, Lotharium anno 1131. natalem Domini celebrasse Gandersheimi. ANNALES HILDESHEMENSES ad e. a. p. 740. Rex natalem Domini Gandersheim celebrat. Iudicium heic districtum est tunc temporis in Hermannum Comitem Winciburgensem et Landgrauum Thuringiae, qui proscriptus et Blankenburgum in carcerem deportatus est. CHRONICON BIGAVGIENSE ad a. 1130. p. 257. ed. Mader. Hermannus de Wincenburg per regem custodiatur in Blankenburg mancipatur; Winciburg destruitur. Conf. HEINECCIUS Antiqq. Goslar. L. II. p. 129. sqq. ad a. 1130. 1131. Renouauit Lotharius fundationem coenobii Benedictini Regiolothariensis a. 1135. cuius Abbas nunc est, IOANNE FABRICIO defuncto, SEIDELIVS quidam, patre olim pio et erudito clarus, Professor Theologiae et Superintendens generalis adiunctus Helmstadiensis. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1135. p. 292. Congregatio sanctimonialium canonicarum in Lutere ab Imperatore commutatur in regularem vitam S. Benedicti et Eberhardus de monasterio S. Iohannis (Bergensi ad Magdeburgum) Baptistae illuc cum monachis missus. Primus ibi ordinatur Abbas, et eodem anno a Caesare et Imperatrice positus in fundamento ab ipsis primis lapidibus nouum monasterium incipitur. Diploma Lotharii II. exstat apud IOANNEM FABRICIVM in den Anmerkungen über IO. LETZNERI Beschreibung des Stiffts Königslutter p. 17. sq. CHRONICON VETVS DVCVM BRVNSVICENSIVM p. 16. To. II. Leibnit. Ad Luderum deuoluta est hereditas de Haldeleue, morientibus Bernharo Comite et filio eius Bernharo, qui primo conuentum**

Dei et virtutem omnem christiam
 Henricus anno 1136 expeditionem
 in, Rogerio Siciliae regi bellum
 erit, quod mille et quingentos
 militum castra in ceteriori Italia co-
 exercitum duxerit per Tusciam
 io ostendit: Roman ingressus, lo-
 pucio stipatum deduxerit: sub-
 que ipi negantis, expugnauerit ac
 occupatumque Papae restituerit.
 regum edit Henricus, quum Im-
 Pontici Caesarem comitanti, ob-
 oddam mira arte expugnauit, prae-
 nis in partibus adixit. (f) Interhaec
 vtriusque Doce, rebus suis consolui,
 terris suis hostilem in modum adfici-
 poena

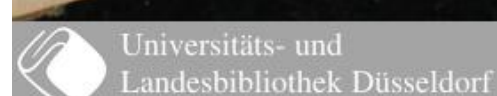
Abbas vtriusque praedicationis: vixit
 tribus transmarinis getarum c. XVIII. p.
 p. 429. Miracula innumera sibi Bernhar-
 gna, sed solum vix inueniunt apud lo-
 RIDVM et PHILIPPVM CLARAVM
 tate seu miraculorum Bernharo call-
 thus Conrado III. Imperatori Franco-
 SAANTVS in libro secretorum fidelis
 et paene cunctis principes eius a
 NGENSIS L. I. de gestis Friderici

V. de intellectu humano c. 19. p.
 lar, nihil esse potest quam propositum
 men habet, quam quod sit, quum
 ur, ut cogitant animi, et tanquam
 met erroribus ludificari patiuntur.
 qui debemus, vogo, vademus tu lo-
 est se in Angelum lucis transformari
 monem vtriusque sentire, quam alii qui
 spectant. V. PHAEDRI L. III. lib. 1.

statim,
 vtriusque patet,
 videtur.

calam

1136) expeditionem in Italiam, tan-
 de quingentos milites duxit in Italia
 castra cepit, quae etiam in hunc
 nam et ab Imperatore in beneficium
 ad Imperatorem conductum praebuit.
 traxit. Beneuolentiam cepit ac Papae
 obsequium tenuit, itaque castrum quum
 vltimusque in ea reperit, et praecipue
 VII. c. 19. p. 190. Lotharius delatus
 . Porro Henricus Noricorum Dux, qui
 ad Imperatorem conductum praebuit
 am, Salernum, Barletum, Euronem
 auit. Et Henricus Dux cum milite
 vltimam suburbia civitatis sibi restituit
 VS L. IV. Chronici Casinensis c. 136.
 37. p. 303. CHRONICON WEINGARTENSE
 SIGONIVS L. XI. regni Italici ad a.
 XII. Annae, ad a. 1137. §. 4. p. 27. 11

cedensque Wirzburgum, (cc) consentientibus nonnullis principibus, Duce[m] proscrispfit, ac, proximo Iesu natali, Goslariae Ducatum ei abiudicat (dd) et Alberto Vrfo tribuit: (†) adimitque paulo post eidem Bauariam eandemque a. 1139. in fratrem Leopoldum, fratrem vterinum, transfert. (ee) Hinc res ad arma spectauit, et eo ipso commota est vniuersa Saxonia. Albertus, praerepto castro Luneburgi, Bardeuico atque Brema, occidentali Saxonia potitus est, Nordalbingorum quoque fines sibi adiunxit, et Comitem Adolphum prouincia pepulit, qui fidem Imperatrici Richenzae et Henrico datam violare noluit. Substituit eius loco Albertus Henricum de Badwide, ac castrum Segeberg in fidem accepit, mortuo Hermann[o] ceterisque exturbatis, quos Caesar imposuerat. (ff) Castrum contra Berneburg exustum est, et Henricus, fultus subsidiis Conradi Archiepiscopi Magdeburgen-

- (cc) *CHRONICON WEINGARTENSE* c. 13, p. 789. Saxones et Dux Henricus aliique, qui electioni non interfuerant, Regem non legitime, sed per surreptionem electum calumniabantur. Quibus omnibus in proximo Pentecostes generalis Curia Babinberch indicitur. Quo Saxones omnes simul cum viduata Imperatrice Richinza venientes, vltro se Conrado Regi subdidere. Henricus Dux seruans Regalia aberrat, ad quae reddenda in festo Apostolorum Petri et Pauli dies ei Ratisponae, in breui post Augustae describitur: Quo ex conducto, assumptis fidelibus suis et milite non modico venit; ac super Licum ex opposito ciuitatis, Rege ciuitatem tenente, castra posuit. Internuncii autem ac mediatores ad hanc causam praepominati, per triduum huc ac illuc saepius transmeantes nihil profecerunt. Rex enim non aliter compositionem fieri voluit, nisi Dux quaedam de his, quae a Lothario Imperatore susceperat ac possederat, resignaret. Quod cum Dux renuisset, ac se potius dubiae sorti supponi elegisset, colloquium infecto pacis negotio dissolutum est. Rex ergo metuens, aliquid in se machinari, dum peracta coenacubitum se ire simularet, abductis clam equitaturis cum paucis, nulli de Principibus valedicens, exiit, ac militem suum reliquum in magno discrimine relinquens, Heribopolim peruenit. Ibi iudicio quorundam Principum Dux proscrispfitur, Ducatusque ei abiudicatur. Dux ergo in subsequenti die post egressum Regis de Augusta, suis prout poterat probe dispositis, non multis comitatus in Saxoniam properat. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 279. verba fere totidem repetit.
- (dd) *DODECHINVS* ad a. 1138. p. 472. ed. Struv. p. 674. *OTTO FRISINGENSIS* Chron. L. VII. c. 23, p. 152. Cumque multis modis homo praepotens et animosus, sed nutu Dei humiliatus, misericordiam peteret nec impetraret, tandem iudicio quorundam principum apud Heribopolim proscrispfitur, ac proxima natiuitate Domini in palatio Goslariensi Ducatus ei abiudicatur. *CHRONICON MONTIS SERENI* ad a. 1139. p. 16. ed. Mader. Anno MCXXXIX. Conradus rex natalem Domini Goslariae celebrat, ubi et publicum conuentum habuit, sed nihil ibi de reipublicae utilitate tractatum est. *VITVS ARENPECK* p. 663. To. II. Leibn. Cumque multis modis homo prius animosus et elatus, sed nutu Dei humiliatus, misericordiam peteret nec impetraret: tandem iudicio Principum apud Heribopolim proscrispfitur, ac in proxima natiuitate Domini 1140. in palatio Goslariensi Ducatus ei abiudicatur: et, mirum dictu, princeps ante potentissimus, et cuius auctoritas, vt ipse gloriabatur, a mare vsque ad mare, id est, a Dania vel Danubio vsque in Siciliam extendebatur, in tantam breui humilitatem venit, vt, paene omnibus fidelibus deficientibus Baioaria, clam inde egressus, quatuor tantum comitatus sociis, in Saxoniam veniret. Conf. *IOANNIS MICHAELIS HEINECCI* Antiq. Goslar. L. II. ad a. 1138. p. 142. *SCHLATENIVS* in Annal. Paderborn. L. VIII. ad a. 1138. p. 749. sq. *IOANNES ADLZREITERS* in Annalibus Boicis, et eloquentissimus Iesuita *ANDREAS BRVNNERS*, quem Leibniti in nouissima editione ei addidit, et *AVENTINVS* conferri heic possunt ad vtriusque Leonis historiam.
- (†) *CHRONICON WEINGARTENSE* l. c. Rex Ducatum Saxoniae Alberto Marchioni consobriuo Ducis Henrici tradidit. *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 280. Quo facto Albertus sese vocauit Duce[m] Saxoniae. Exemplum ad a. 1140. occurrit in Diplomate apud *TOLNERVM* in Codice Diplomatico Palatino n. XLIX. p. 43. Conf. *I. C. BECMANNVS* in der Historie des Fürstenthums Anhalt P. V. L. L. c. 5. §. 5. p. 28.
- (ee) *OTTO FRISINGENSIS* Chron. L. VII. c. 25. p. 153. Leopoldus Marchio suscepto a Rege Ducatu Norrico, omnibus paene Baronibus ad eum pertinentibus amore seu terrore vltro ad eum confluentibus, primo metropolim ac sedem ducatus Ratisponam ditioni suae subdidit, post collecto milite copioso, totam Baioariam pertransiens, in ipso eius termino iuxta Licum fluuium, contra Urbem Augustensem negocia terrae per triduum tractans strenui iudicis officium exercuit. *CHRONICON ZWETLENSE VETVSSVM* To. I. Script. Austr. PEZII ad a. 1138. p. 522. Lupoldus Marchio ducatum suscepit Bawariae. *CHRONICON MONASTERII MELLICENSIS* ad a. 1139. p. 230. Liupaldus Marchio Ducatum Baioariae suscepit et Henricum Duce[m] expulit. Welfo autem VI. multa vi et fortitudine in Leopoldum inuectus est ideo, vt in vita ipsius commemorauimus, *CHRONICON VETVS COLONIENSE* Trimestri I. Monumentorum *FELLERI* p. 10. Henricus Dux fratri Welfoni Ducatum Baioariae cum prouincia committens, valida manu Saxoniam tendit et ipsum Adelbertum exulare fecit. Fallitur igitur Otto Frisingensis vel nimium tribuit adfectui fraterno, quam scribit l. c. c. XXIII. p. 152. Henricum quatuor tantum, comitatum sociis in Saxoniam venisse. Nec verum est, quod idem contendit, Henricum clam e Baioaria esse egressum. Res enim hic suas antea probe disposuerat, vt habent *CHRONICON WEINGARTENSE* c. XIII. et *CONRADVS VRSPERGENSIS* p. 279.
- (ff) *HELMOLDVS* Chron. Slauorum L. I. c. 54. p. 583. To. II. Leibn. Bellabant ergo hi duo Principes, duarum sororum filii, infestinis praeliis, et commota est vniuersa Saxonia. Et quidem Adelbertus praeripiens castrum Luneburg cum ciuitatibus Bardewich atque Brema, occidentali Saxonia potitus est.

Sed

gensis aliisque, castellum Bernhardi Comitis, *Plozeke* dictum, obsedit, expugnauit et destruxit. (gg) Albertus euentum felicem animo praecipiens sese iam Ducem Saxoniae vocat. (hh) Occasioni eiusmodi dudum imminabant Slaui. Quare in Holsatiam excurrerunt et saeva inuasionis vestigia vbique impresserunt. Intestinis tamen discordiis adtriti et a Saxonibus fortiter pulsi, fugati, perdomiti et fracti sunt. (ii) Henricus interea, armis arreptis, hostes suos, hospites nouos et Alberti rebus studentes, Saxonia fortiter eiicit et Comitem Holsatiae Adolphum reponit. (kk) Henricus de Badewid in angustias coniectus castrum Sigeberg subiecto igni exurit, arcemque Hamburgi demolitur. (ll) Quo facto Henricus Dux exercitum ducit in Thuringiam, debellaturus Conradum Imperatorem, Saxoniae fines ingressurum. (mm) Videtur Conradus iam penetrasse in confinia Hamburgi, et induciis factis recessisse. (nn) Intercedebant enim pluri-

rimi

Sed et Nordalbingorum fines partibus eius applicati sunt. Quamobrem Adolphus Comes prouincia pulsus est, eo quod fidem iuratam Imperatrici Rikenze et genero eius temerare noluisse. Cometiam eius, vrbes et seruitia Henricus de Badewide beneficio Alberti affectus est. Sed et castrum Sigeberg in custodiam accepit, mortuo scilicet Hermanno (fortitan seniore, Comite de Wincenburg) et ceteris exturbatis, quos Caesar imposuerat. ALBERTVS STADENSIS eadem repetit ad a. 1138, p. 160. Conf. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XIX. p. 196. HERMANNVS de LERBECKE in Chronico Schawenburgenfi p. 502. CONRADVS BTHO ad a. 1139. p. 341. Düsse Keyser Cord de belech dat dat Hertoghedom to Sassen dem Marggreue Alberde to Soltweddel, dat dede he dem Hertogben Hinrick to wedderen, de Keyfers Luders dochter hadde, hyr van vorhoff siek eyn swar krich, so dat de lande iamerliken vordarfft worden.

(gg) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1138. p. 295. *Castrum, quod Berneburgh dicitur, igne crematum est, propter tyrannidem, quam exercebat inde Eilica Comitissa cum suis. IDEM ad a. 1139. Post Pascha Conradus Magadaburgensis Archiepiscopus cum Duce Henrico et aliis Principibus sibi auxiliantibus, castrum Bernhardi Comitis PLOZEKE obsedit, cepit, destruxit. CVNRADVS BTHO ad a. 1139. p. 341. De Keyser de wold teyn vpp de Sassen, vnde kam to Crützeborch, dariegen kam Bischoff Cord to Meydeborch vnde Hertoghe Hinrick, dar wart eyn dach beropen to Quelinboreh. In düssen Kriege worden gewonnen de borge, alse Gronick, Anhalt, Witeke vnde Ghebelize, vnde PLOTZKE, alle Marggreuen Alberde aff. Omittuntur haec in Chronico Magdeburgico p. 328. sq. To. II. Meibom.*

(hh) Vide Diploma Archiepiscopi Moguntini 1139. 10. Kal. Iulii concessum ecclesiae S. Iohannis in Katenburgh, apud IOANNEM GEORGIVM LEVCKFELDIYM in Antiqq. Walckenred. c. XIII. p. 253. et TOLNERI locum adlatum supra in (dd).

(ii) HELMOLDVS in Chron. Slav. L. I. c. 55. p. 584. *His turbulentis usque quaque per Saxoniam concitatis, Pribizlaus, Wagirensium et Polaborum Princeps, de Lubeke occasionem nactus, assumta latronum manu, suburbium Sigeberg, et omnia circumiacentia, in quibus Saxonum erant contubernia, penitus demolitus est. Ibi oratorium nouum et Monasterii recens structura igne consumta sunt - Non multo post venit quidam Race de semine Cruconis cum classica manu, arbitratus, se hostem suum Pribizlaum reperturum Lubeke. Duae enim cognationes Cruconis atque Henrici, propter principatum Slauiacae contendebant; quum ergo Pribizlaus adhuc fortunatus esset, Race cum suis castrum et circumiacentia demoliti sunt, sacerdotes inter arundineta saluati, Falderense praesidium apprehenderunt - Et c. 56. p. 585. Super omnia Slavica furor propter occupationes Saxonum, veluti ruptis loris effervescens, Holzatorum fines inquietabat, adeo ut Falderensis pagus iam paene in solitudinem redigendus esset, propter quotidianas interfectiones hominum, villarumque depraedationes - Henricus - qui Cometiam administrabat, vir octi impatiens, et strenuus in armis, congregato latenter de Holzatis et Sturmariis exercitu, hyemali tempore Slaviam, aggressusque eos, qui prae manibus erant, et quasi fudes defixae in oculis Saxonum, percussit eos plaga magna, omnem scilicet terram Plunensem, Luthiburgensem, Aldenburgensem, omnemque regionem, quae inchoat a riuo Sualen, et clauditur mari Baltico, et flumine Trabena. Omnem hanc terram vna incursione, praeda, et incendio vastauerunt, praeter vrbes, quae vallibus et seris munitae, obsidionis propensius studium perquirebant.*

(kk) HELMOLDVS l. c. *Postquam ergo Henricus, gener Lotharii Regis, auxilio socrus Rikenzae Imperatricis Ducatum obtinuit, et nepotem suum Adalbertum Saxonia deturbavit, Adolphus Comes rediit in Cometiam suam. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1139. p. 161. b. Henricus Dux gener Lotharii Regis, auxilio socrus suae Rikenzae Imperatricis castrum Lüneburg obsedit cum Rudolfo Comite, et cepit, et Ducatum obtinuit, et nepotem suum Albertum Saxonia deturbavit.*

(ll) HELMOLDVS l. c. *Videns autem Henricus de Badewid, quem Albertus Vrfus constituerat Comitem Holsatiae, quod subsistere non posset, succendit castrum Sigeberg, arcemque firmissimam Hammenburg, quam Comitis Adolphi mater murato opere construxerat, ut esset firmamentum urbi contra impetus Barbarorum. Hanc ergo domum, et quicquid nobile senior Adolphus construxerat, Henricus, fugam meditans, demolitus est.*

(mm) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1139. p. 295. *Appropinquante festiuitate assumptionis S. Mariae idem Archiepiscopus Conradus cum Duce Henrico et praedictis Principibus, apud Cruceburgh, contra Regem conuenit, qui, ut praedictum est, Saxoniam hostiliter intrare ac deuastare summis viribus conabatur. CONRADVS BTHO loco laudato et iamiam adlato.*

(nn) ALBERTVS STADENSIS in Chronico ad a. 1139. p. 162. a. *Conradus Rex Saxoniam petiit, habens in comitatu suo regem Boemiae, contra quem Saxones strenue venientes, circa Hamburg castra posuerunt,*

...tibus nonnullis principibus, in
Goslariae Ducatum ei abiudicat (ii)
paulo post eidem Bauariam eamdem
interem viciniam, transfert. (iii)
comota est vniuersa Saxonia. Ab
Bardico atque Brema, occidentali
quaque fines sibi adiunxit, et Comitem
Imperatrici Rikenzae et Henrici
Albertus Henricum de Badewid
accepit, mortuo Hermanno ceteris.
(ii) Castrum contra Berneburg
is Comiti Archiepiscopi Magdeburgensis

et Dux Henricus atque, qui electionem non
electio calamitatis. Quibus omnino re
Saxoniae omnes fines concessit
Henricus Dux foras Regia
des et Latiponae, in vniuerso
dite non minus venit; et ipse
interuenit autem ad mediocritatem ad
interuenit nihil profecerunt. Rex enim non
nae a Lothario Imperatore susceperat a
indiar forti supponi elegerat, colloquium
ad in formationem, dum per acta coenae
nali de Principibus ualedicens, eum
episcopum peruenit. Ibi iudicio quum
Dux ergo in subsequenti die post episcopi
altis comitatus in Saxoniam propo
nit.

FRISINGENSIS Chron. L. VII.
sed nota Dei humiliatus, miserum
apud Herispolim proficiscitur, a
licator. CHRONICON MONTIS H.
x natalem Domini Goslariae celestis
tilitate tractatum est. VIIPVS AHE
nominis et elatus, sed nota Deum
Principum apud Herispolim proficiscitur
si Ducatus ei abiudicatur: et, non
oratorum, a mare usque ad mare, ut
tantam breui humiliatus praesentia
sue, quatuor tantum comitatus fecit.
CEII Amiqq. Goslar. L. II. ad a. 1134.
749. sq. IOANNES ADLZREITER
FRANCOVS, quem Leibnizius in quod
ad variasque Leonis hiberniam.

near Albertus Marchioni confessoris b
to facto Albertus sese vocat Ducem
TOLNERI in Codice Diplomatico
oris des Fürstenthum Adalbi P. V. L. I

oldas Marchio suscepto a Rege Ducatu
ten terrae vltro ad eam consuetudinam
adit, post collecto milite copioso, in
uam, contra Vrhem Augustensem
CHRONICON ZWETLENSE PETRVS
archiducatum suscepit Bauariae. Cui
Liopaldus Marchio Ducatum Bavarie
vi et fortitudine in Leopoldum
ETVS COLONIENSE Trimboli l. III.
locatum Bauariae cum prouincia
xulare fecit. Fallitur igitur Otto l. II.
c. XXIII. p. 152. Henricum quum
quod idem contendit, Henricum in
cau, vthabent CHRONICON WETLENSE

Leibn. Bellabant ergo hi duo Princi
uerfa Saxonia. Et quidem Albertus
Brema, occidentali Saxonia p

ferunt ad vicesimum Octobris diem seu XIII. Kalend. Nouembr. (rr) Sepultus est Henricus Lutterae seu Regiolothariae ad latus foci Lotharii. (ss) Vxorem Gertrudem saepius commemorauimus. Ipsa, marito superstes, secundas celebrauit nuptias cum Henrico Austriaco, vulgo Isamer-gott, intruso Bauariae duce, a. 1142. (tt) peractas. Henricus Magnanimus paternae virtutis et inconstantis fortunae heredem reliquit tenellum Henricum, cui cognomentum Leonis adhaesit. Is quoque matre orbatus est a. 1143. quae ex difficultate partus exspirauit, et apud patrem et matrem et Henricum, priorem suum coniugem, moerente omni Saxonia, Lutterae sepulta est. (uu) Fata et facta Henrici Leonis sunt tam copiosa, vt, integro libro ea se recensurum esse, pollicitus sit *IOACHIMVS FRIDERICVS FELLERS*. (xx) Gerhardi Praepositi Stederburgensis de Henrici Leonis, Baioariae et Saxoniae Ducis, postremis rebus gestis beatoque ex hac vita excessu historicam narrationem cum notis *HENRICVS MEIBOMIVS* edidit Helmestadii 1614. 4. Eiusdem *MEIBOMII* oratio exstat *metrica de Henrico Leone*, habita in Academia Iulia a. 1593. 2. Oct. et edita Helmestadii 1597. 4. In publicam lucem emisit *CONRADVS SAMVEL SCHVRZFLEISCHIVS* dissertationem de Henrico Leone, ad Ligurini VII. librum Wittenbergae 1682. 4. Eodem referendus est *IOACHIMI MEIERI* liber, qui inscriptus est *Leben, Thaten und Todt Henrici Leonis* Lips. 1694. 4. Huc refer summe reuerendi *PHILIPPI IVLII RETHMEIERI* Braunschweig - Lüneburgische Chronica L. III. p. 309, sqq. Braunschweig 1722. fol. Praeterea *IOANNES FRIDERICVS SCHMIDIVS* de itinere Hierosolymitano Henrici Leonis habuit dissertationem Helmstadii 1711. vitiis nonnullis stili commaculatam. Ad eosdem corymbos spectat libellus *ADOLPHI WILHELMI HENICHII* de itineribus religiosis quorundam principum Guelphicorum in Palaestinam Helm-

39.
Henrici magnanimi vxor et filius successor.

40.
HENRICI LEONIS VITA, FACTA et FATA

Germania incendio intestino. In regni tentandam nouam reconcilia-
id tempus defunctus erat, heredi-
bungenis. Hic obitus, si recentio-
periculosissime remedium incon-
in Albertum Vrsum, Comitem de
tum Brandenburgensem intactam.
Hae ALBERTVS CRANZIUS ita
scriptores ceteri in corrupti. Comi-
ronogrius Saxo, abdens, Henri-
Kal. Nov. (pp) Otto Frisingensis,
gnorat pactum illud et decretum
m ob Henrico ad incitas fuisse reda-
compositis, quam ter in Bauari-
sse, (qq) Obitus diem plurimi re-
ferunt.

tracto, Rex priusque principibus Saxonia
or. Sed et Dux rediit in Saxonia. Inter-
Bremen profecti, intem dissipati sunt
DVS L. I. c. LVI. 58. Posthac Henri-
ra cum exercitu in Thuringiam, ad lo-
dax rediit in Saxonia et post non

x Henricus in belli societatem Comiti
omnia in detentis prolapsura, ad eum
in treugas. Constitutus a Rege dux
per quae tempora moriens sine herede
is, quam feudum vacaret Imperator
de Ansbold marchionatum. Ita ut
in eosdem consentu principum.
Errat Albertus, 1) Fredericum e-
tate, ac primo Henricum marchionem
obtinuerat maritum. Conf. Chron.
ii a latere Henrici Ducis non dicitur
Stadenus Rudolfi primi filius. In
helman. vrbium. 2) Induciae
a constitutione quadam imperatoris
marchioni demerito sublinere. Idem
a. 1134. p. 12. ostendi. CHRONICA
a. 1139. p. 295. Hic (in Saxonia)
dictum tempus. Deinde, facta colu-
nar Bauariorum atque Saxorum vno

stereum, porro docendum est. Cuius
Bauariorum et Saxorum veneno cum
sepalta est. CHRONICON CONRA-
re qui de dabo in Guelphorum, opp de
vnde wart in Luttera legaten by Er-
Kd in Comodromio Act. VI. p. 20
tus ac astuta violentia Henrico exitum
tedus, Conradus IV. et Conradinus
Deus comprobauit, sese malorum iustis
illime exellum, et iudices maiora ut
ix vltra centum annos pessitit.

peffate Henrici Dux dum in Saxonia
castris eius dirutis, terris circumpan-
suis istidem dispositis iam in Bauaria
monasterio Later iuxta focium hanc
dux Saxoniae ingressus, quam castra
em eius Imperatori et Alberti castra
aron, qui de Bauaria et Suecia vno
dro humiliant, vt, castris eius dicitur
mpelleret. - Non multo post Henricum
am redire disposuisset, morbo corre-
um lamatur. Eadem sepe legatum qu
1139. p. 472. Henrici, Dux Saxoniae

- moritur. HELMOLDVS L. I. c. 56. p. 585. CHRONICON STEDERBURGENSE ad a. 1139. To. I. Meibomii p. 453. GENEALOGIA DVCVVM BRVNSVICENSIVM To. II. Leibn. p. 18. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1139. p. 162. a. Henricus Dux Saxoniae obiit XIII. Kalend. Octobris. Eundem diem determinat Chronographus Saxo.
- (rr) ALBERTI STADENSIS et CHRONOGRAPHI SAXONIS testimonia sunt instar omnium, Errat VITVS ARENPECK p. 664. qui sic dixerit: Non multo post Henricus Dux, dum, in Saxonia omnibus suis dispositis, in Bauariam redire disposuisset, morbo correptus, diem clausit extremum ac in monasterio Luther iuxta focium humatur anno Domini 1140. Errat itidem in anno emortuali definiendo ad a. 1140. p. 341. Verum annum ponunt CHRONICON BIGAVGIENSE ad a. 1139. p. 259. CHRONICON MONTIS SERENI ad d. a. p. 16. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii ad d. a. p. 255. GOBELINVS PERSONA Cosmodromii aetate VI. c. 59. p. 269. To. I. Meibomii CHRONICON LVNEBURGICVM p. 173. To. III. Leibn. Mirum igitur est, annum 1141. designari in CHRONICO RHYTHMICO c. XXIX. p. 49. To. III. Leibn. Vnus ALBERICVS ad a. 1139. tradit, cum irremediabili morbo tristitiae peruenisse ad extrema vitae. At, veneno accepto, tristitiam et melancholiam sese animo Henrici infudisse, non improbabile est.
- (ss) Loca dedimus iamiam in notis (rr) (qq).
- (tt) OTTO FRISINGENSIS Chron. L. VII. c. 26. p. 154. To. I. VRSTISII: Imperator in Saxonia ingressus, data in uxorem vidua Ducis Henrici, Lotharii Imperatoris filia, fratri suo Henrico Marchioni, pacem cum Saxonibus fecit, eidemque Marchioni Noricum ducatum, quem consilio matris ducis Henrici filius iam abdicauerat, concessit. Quae res in terra nostra maximae discordiae seminarium fuit. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1139. p. 162. a. Postquam eadem Gertrudis nupsit Principi Henrico fratri Conradi Regis et alienata est a negotiis Ducatus, accessit Adolfsus Comes ad Ducem puerum - CHRONICON COLONIENSE VETVS ad a. 1142. in Felleri I. Trimestri Monumentorum p. 10. Rex Pentecosten Franconesfurt celebrat, coadunata Principum tam Bauariae quam Saxoniae dignitate. Ibi quorundam familiarium suorum principum fretus auxilio Domnam Gertrudem, famosissimam Saxoniae matronam, filiam videlicet Lotharii Imperatoris, et praedicti Henrici Ducis viduam, vni e fratribus suis coniunxit, sciens, hac coniunctione multos confoederari, quod et factum est. Nam principes hactenus discordantes hac occasione Regi reconciliantur. Celebrantur ergo nuptiae regali apparatu per XIII dies, quas ipse Rex per se administravit.
- (uu) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1143. p. 163. a. Gertrudis, mater Henrici Leonis, filiaque Lotharii et Rikencae, obiit. CHRONICON COLONIENSE ad a. 1143. p. 10. Domna Gertrud praedicta Ductrix, coniux Henrici fratris Regis, ob difficultatem partus diem clausit extremum, et apud patrem et matrem et priorem coniugem suum Henricum, cum moerore totius Saxoniae sepelitur in LVTHERON. Viennae eam esse sepultam, tradit RETHMEIERS P. III. c. 1. p. 311. der Braunschweig - Lüneburgischen Chronica.
- (xx) In der Genealogischen Historie des Braunschweig - Lüneburgischen Hauses c. XI. §. 1. p. 350.

rum terram. (eee) Quo facto Adolfus coepit reaedificare castrum Sigeberg, et illud muro cinxit, (fff) conuocatisque e vario terrarum tractu colonis, terras suas in solitudinem conuersas ad statum optimum deduxit. (ggg) Idem exstruxit Lubecam haud procul a veteri portu et ciuitate, Aldenburg dicta, quam Henricus princeps olim considerat. (hhh) Conradus III. a. 1140. festum purificationis S. Mariae diem Wormatiae celebrauit, ad quem Henricus Leo proceresque Saxoniae venire recusat. Transtulit deinde rex comitia Francofurtum Moeno adpositum prima post octauam Paschae die Domini, quae eidem inuisere noluerunt, absentesque potius Ducum feudum Ducatumue Saxoniae poposcerunt. Adnuere precibus Imperator obfirmata mente detrectabat. Saxones igitur Albertum Vrfum, de nouo Ducatu impertitum, patria expellunt, eiusque marchiam Rudolfo comiti adtribuunt, (iii) praeterea obsident ac diruunt vrbes munitas Groningam, Anhaltum, Gebelinzi, Witekke et oppida alia. (kkk) An-

43.
a. 1140.

no

Vibelinus to Oldenborch to horden. Adolfus igitur denuo eiectus est, Henrico Magnanimo defuncto. HELMOLDVS L. I. c. 56. p. 585. Gertrudis mater pueri dedit Henrico de Badewid Wagirensium Prouinciam, accepta ab eo pecunia, volens suscitare pressuras Adolfo Comiti, eo quod non diligeret eum. Postquam autem eadem Domina nupsit Principi Henrico, fratri Conradi Regis, et alienata est a negotiis Ducatus accessit Adolfus Comes ad Ducem puerum et consiliarios eius, acturus causam suam super Wagirensi Terra, praenatalisque et iustiori causa et auctiori pecunia. Dissensiones ergo, quae fuerunt inter Adolfum et Henricum, taliter compacatae sunt, ut Adolfus Sigeberg, et omni Wagirenum Terra, potiretur, Henricus in recompensationem acciperet Radesburg et terram Polaborum. Haec verba repetit HERMANNVS de LERBECKE in Chronico Comitum Schawenburgicorum p. 500. To. I. Meibom.

(eee) Ex loco HELMOLDI et LERBECCII adlato haec constant.

(fff) HELMOLDVS L. I. c. 57. p. 586. *His vero in hunc modum ordinatis, Adolfus coepit reaedificare castrum Sigeberg, cinxitque illud muro: quia autem terra deserta erat, misit nuncios in omnes Regiones Flandriam et Hollandiam, Traiectum, Westphalsam, Frieslandam, ut, quicumque agrorum penuria arcarentur, venirent, cum famillis suis, accepturi Terram optimam, terram spaciosam, uberem fructibus, redundantem pisce et carne et commoda pascuorum gratia. Eadem LERBECCIVS transcripsit loco excitato.*

(ggg) Pergit HELMOLDVS: *Dixitque Holsatis et Sturmariis: Nonne vos terram Slavorum subegistis, et mercati eam estis, in moribus fratrum et Parentum vestrorum, cur ergo nouissimi venitis ad possidendam eam? estote primi et transmigrate in terram desiderabilem - Ad hanc vocem surrexit innumera multitudo de variis nationibus, assumptisque famillis, cum facultatibus venerunt in terram Wagirensium, ad Comitem Adolfum, possessuri Terram, quam eis pollicitus fuerat. Et primi quidem Holzatenfes acceperunt sedes, in locis tutissimis, ad occidentalem plagam Sigeberg circa flumen Trabnam, campestris quoque Zwentineveld, et quicquid a riuo Sualen, usque Agrimefou et lacum Plunensem extenditur. Dargunensem Pagum Westfals; Viinensem Hollandi; Susle Fresincoluerunt. Transcripsit haec rursus LERBECCIVS.*

(hhh) HELMOLDVS paucis interiectis: *Posthaec venit Comes Adolfus ad locum, qui dicitur Fucu, inuenitque ibi vallum urbis desolatae, quam aedificauerat Cruco, olim tyrannus, et Insulam amplissimam, gemino flumine cinctam, nam ex una parte Trabena, ex altera Wochniza praeterfluit - coepit illic aedificare ciuitatem vocauitque eam Lubeke, eo quod non longe abesset a veteri Portu et Ciuitate, quam Henricus Princeps olim constituerat - Eadem habent LERBECCIVS l. c. qui addit, anno 1156. Lubecam fuisse conditam: ALBERTVS ABBAS STADENSIS ad a. 1139. p. 162. a. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XX. p. 196. CHRONICON HOLSATICVM c. XIV. p. 25. To. I. accessionum historiarum Leibnitii. ALBERTVS CRANTZIVS Metropol. c. XVII. p. 152. Vandaliae c. 40. Saxoniae L. IV. c. I. L. VI. c. 10.*

(iii) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1140. p. 162. b. *Conradus Rex purificationem sanctae Mariae celebrauit Wormatiae, quo praedicti Principes minime venerunt, Rege eis ducatum praebere nolente, quibus aliud placitum proposuit Franckeneuorde. Sed nec hinc interfuerunt, prima Dominica post octauam Paschae praedictum beneficium petentes, nec impetrantes. Principes Albertum Marchionem, qui Ducatum a Rege suscepit, patria expellunt. Cuius Marcam Rodulfus Comes, adeptus urbibus, occupauit. ALBERTVS CRANTZIVS Saxoniae L. VI. c. 11. Merito Saxones reluctabantur Caesari, ea statuenti, quae iuri et consuetudini repugnabant. Quae Caesar non dederat, ea non poterat adimere, nisi bello iusto. Terras Saxonicas Henricus Leo ab Imperatore et Imperio non tenebat, sed ex hereditate. Titulum Ducis Caesar auferre poterat, et iura imperialia, immo excludere Leonem a corpore principum Imperii. At eo pacto Henricus Leo, nullis pactis ex nexu imperiali amplius innexus, legitime Regis nomine poterat vti. An prudentia sic fuisset, alia equidem est quaestio. Quid? Si Henricus Magnanimus aperto Marte in Conradum tumultuarie electum impressionem fecisset? Caesarem enim oportet esse secundum leges et consuetudinem in Imperio Germanico esse electum, ut sit legitimus Imperator.*

(kkk) CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1140. p. 296. *Eodem anno obsessae sunt, et destructae munitiones istae: Groninge, Anehalt, Gebelanz, Witekke. Consentit CHRONICON BIGAVGIENSE ad a. 1140. p. 259. 260. CONRADVS BOTHO ad a. 1139. p. 341. hisce addit Plozecam. HOFFMANNVS in der Historie des Fürstenthums Anhalt Part. V. L. I. c. 5. §. 5. p. 28.*

R r r 3

im dissertationis prodit. Mihi pro
ducatus ecclesiae collegiatae Gu
namentorum veterum describere, in
notiis scriptorumque recentiorum
(77) Alii malunt annum 1135. (78)
ft die festi Pentecostes. Erat medio
i et alido, nigricantibus ampisque
m igne ex bile flaua traxit. Anno
ruduit controuersia de Saxoniae Du
bus Alberto Vrfo firmare laborabit.
Leoni peni propugnabit. (ccc)
trist Henric de Badewid prouinciu
ura Adolphi comiti Holsatiae. (ddd)
fratri Conradi Imperatoris, et ab
est alienior, accessit Adolfus ad Du
catoris aetis summa expensa Wag
paciscente Radesburgum et Polabo
rum

to Leone p. 367. To. I. Lehn. Ex hac
anno aetatis suae sexagesimo (sex
et sex denis, remanet annus natalis
e Apologiae pro Ottone IV. To. III. p.
145. 146. Opandum foret, vtrius
m conuenerunt, generatim volentiu
adam, puerum, Conf. RETHMEIER

kinete Hierosolymitano Henrici Le

i in Monarchia quarta p. 116. Mitt
136. Prius statuit CHRONICON I
l. p. 792. Anno MCXXXV. Henric
pse baptizatus est.

a. p. 848. Henricus: Dux Saxoniam
magnum facie, oculis magnis et n
et filiae quondam Lotharii Imperat
Erat idem Princeps filius Henrici Du
indolis patre et matre orbatu, ut po
te regno validus, non se laxo, neque
e, taculari, causa cum aequa uita con
Erat studium, et de quodam ditione, u
p, uirtute: cum medijs, pudore: cum a
bat. Ita, quo mixto appetebat gloriam
facere et minimum ipse de se loqui,
ores hominum cognouit, multa cura, n
a per totam Bastoniam firmata, boni
ntem, uelut praesentem, immedie, le
gere. Qui quous suos milites Regis i
ne amorem facta est aequalis. Digo

ortus (Henric Magnanimo) Saxoniam
Rege denuo rebelant. Eadem habent
ad a. 1139. p. 286. CONRADVS FR
L. DODECHINTS in appendice ad b
Dux Saxoniam, moritur, pro quo d
Principes Saxoniam conuenerunt. Edo
c. 56. p. 585. Mortuus est (Henricus
Saxoniae, inter aduoc infantibus. Be
ONTINIVS LAMBERTI SCHL
id. Struv. p. 428. CHRONICON H
anarum et Saxoniam, qui Caesari
inde oritur pro Ducatu Saxoniam
Ducatum.

a. 1140. To. III. Lehn. De non de
Lant by der Elbe, Nelder Sagen
Here der Wende, by Meppert
unde pingschedu de Preps, de B
10

44. a. 1141. 1142. no 1141. concertationes paullulum conquieuerunt. (III) Anno subsequenti Henricus Leo in Ducatu Saxoniae confirmatur et Albertus Marchio in recuperandis et reficiendis amissis desudat. (mmm) In annum 1143. incidit diuisio, qua filius Henricus, vna cum matre, partitus est in aequas partes cum Alberto Marchione paludem australem, conterminam villis Santou, Strabelingehufen, Ochtmunde et Hasbergen, testante et confirmante Adalberone Episcopo Hamburgensi (nnn) Anno 1144. inhoruerunt lites de principatu Stadenſi Henricum inter et Archiepiscopum Bremensis ecclesiae Alberonem, quorum hic a Caesare vexillum, signum infeudationis, accepit; at a Leone carceris custodiam luit in oppido Luneburgi. (ooo) A. 1145. Conradus confirmauit pacta inter Fridericum Archiepiscopum Magdeburgensem et Hartwicum Bremenſem Praepositum, quibus testis interfuit *Henricus Dux Saxoniae*. (ppp) A. 1146. in comitiis Francofurtensibus ad nutum Eugenii Pontificis, interprete Bernhardo Mystico crudeli et

(111) *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1141. p. 162. b. 163. a. *Rikenzia Imperatrix obiit, et post paululum sedatae sunt concertationes Principum Saxoniae, quae fuerant contra Regem et Albertum Marchionem.*

(mmm) Inter haec in dies augebatur numerus eorum, qui causae Henrici Leonis tanquam iustae fauebant. *DODECHINVS* in appendice ad *MARIANVM* ad a. 1141. p. 675. *Rex curiam apud Ratisbonam in Pentecoste habuit, ubi nonnulli Principes Saxonum adfuerunt, Adelbertus, Moguntinus archiepiscopus, cum Saxonibus aduersus regem consurget et non post longum moritur XVI. Kal. Augusti. Num mori iussus? IDEM* ad a. 1142. *Rex Pascha Verzeberg celebrauit, et inde post festum transiens, Francenfort venit in Dominica Misericordia: et ibi curiam habuit, ubi conuenerunt omnes paene principes Teutonici regni, ubi et Saxones in gratiam regis venerunt. Et filius Henrici Ducis ducatum Saxoniae suscepit, cuius matrem rex fratri suo Henrico marchioni ibidem copulauit, ac ducatum Boariae tradidit. ALBERTVS STADENSIS* ad e. a. p. 163. a. *Albertus Marchio reuocatus est in gratiam Principum, et recepit omnia sua, Comitatum et Marcam. HOFFMANNVS* l. c.

(nnn) *DOCUMENTVM ADALBERONIS* inter priuilegia Ecclesiae Hamburgensis apud *LINDENBROGIVM* p. 153. *Notum sit - qualiter et Nos et Domina Ducissa, Gertrudis, et filius suus Henricus Puer, Dux Saxonum, vna cum fidei nostro, Alberto Marchione, illustri Principe, paludem australem scilicet villis istis, Santou, Strabelingehufen, Ochtmunde, Hasbergen, conterminam, aequa inter nos partione diuisimus - - Anno Incarnationis Domini MCXLIII. Indict. V. Quaei posset, an dies et annus recte sint adscripti. Scriptores enim ad vnum omnes dicitant, Gertrudem a. 1142. obiisse; excepto *CONRADO BOTHONE*, qui annum 1146. determinat, p. 344. To. III. Leibnit.*

(ooo) *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1144. p. 163. a. b. *Rodulfus iunior, Comes, in Thietmarsia occisus est in Cometa sua, et frater suus Hartuicus, maior Praepositus Bremensis, dedit omnem hereditatem suam Bremensi Ecclesiae, ut concederetur sibi Comitatus Bremensis. Et sic Bremensis Ecclesia, quam Principes Staderſes in quieta possessione longo tempore tenuerant, in suum dominium recepit, hereditatem videlicet Principum, et Idae et Friderici, et facta est legitima heres parentum praepositi Hartuici per solennem et legalem donationem. Inuestitus est ergo Hartuicus Praepositus et Fridericus Palatinus, sororius suus, suscepitque pannum a rege Conrado: et statutum est, ut esset coadiutor suus, et iudicaret pro eo in placitis Principalibus. Dux autem Henricus adhuc puer per tutores suos conquestus est regi et omnibus Principibus, quod Archiepiscopus Albero matri suae promississet, quod si moreretur Rodolfus, filio suo Duci conferret Comitatum. Vnde post multas querelas secundum mandatum regis conuenerunt Rameslo ad causae definitionem. Archiepiscopus praesuit in iudicio vna ex parte; puer Dux ex alia Praepositus et Palatinus consisterunt ad negotii ventilationem. Auditores aderant Thietmarus, Verdenſis Episcopus: Albertus Marchio: Comes Hermannus de Winceburgh, et frater suus Henricus de Dasle (lege: Asle) et magna multitudo militum. Ibi in litis contestatione homines Ducis arma rapuerunt, et, seditione facta, Archiepiscopum captiuauerunt, et aliquandiu Lutzenburg in captiuitate detinuerunt, ut aliquid extorquerent ab eo. Tandem videntes, quod moueri poenis vel mini non posset, liberum abire permiserunt. Praepositus Hartuicus ab Hermanno de Luchore (puto: Luchove) captus, quum sperarent homines Ducis, quod ipsis esset praesentandus, et quum iam intenterent ei mortem, adductus est ad Marchionem Albertum et sic liberatus. *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1144. p. 296. *Rodulfus, Comes de Staden, intersectus est a Transalbanis Saxonibus, qui Fedmarsgoi (Detmarsgoi seu Ditmars), ex DAT MORS GOP, i. e. tractu paludoso et stagnis abundanti, sic dicti) dicuntur, propterea quia oppressiones eius diutius ferre noluerunt. CHRONICA MONTIS SERENI* ad e. a. p. 18. *Rodolphus, Comes de Staden, iunior, intersectus est a Transalbanis Saxonibus, qui Ditmarschen dicuntur. Leonis controuersiam cum Archiepiscopo Bremensi de terris hoc obitu vacuefactis pertexuerunt cum Alberto Stadenſi ac ex eodem *HENRICVS WOLTERVS* in Chronico Bremensi p. 50. To. II. Meibom. *HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIUM* apud Lindenbrogium in Vita Adalberonis p. 90. et *ALBERTVS CRANTZIUS* Saxoniae L. VI. c. 6. et Metropolis L. VI. c. 17. p. 409.**

(ppp) Diploma Imperatoris exhibet *LINDENBROGIVS* inter Priuilegia Archiepiscopatus Hamburgensis §. XLV. p. 155. vnde illud translatum est in *LYNIGII* Reichs-Archiv Contin. II. vierte Abtheilung, XV. Absatz §. XXXIV. p. 355.

omnibus extra se positis intento, decreta fuit triplex expeditio sacra, vna in Orientem, altera in Hispaniam, et tertia aduersus Slauos. (qqq) Tertiam

(qqq) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 59. p. 587. Praesidente sanctissimo Papa Eugenio, Conrado quoque tertio gubernacula regni moderante, claruit Bernhardus Clareuallensis Abbas, cuius fama tanta signorum fuit opinione celebris, ut de toto orbe constueret ad eum populorum frequentia, cupientium videre, quae per eum fiebant mirabilia. Hic itaque egressus in Teutonicam terram, venit ad celebrem curiam Franckenworlt, quo tunc forte Rex Cunradus cum omni principum frequentia festinus occurrerat. - Coepit sanctus ille, nescio quibus oraculis edoctus, adhortari Principes, ceterasque fidelium plebes, ut proficiscerentur Hierusalem, ad comprimendas et Christianis legibus subigendas barbaras orientis nationes, dicens, NB. appropinquare tempora, quo plenitudo gentium intresse debeat, et sic omnis Israel saluus fiat. - Visum autem fuit autoribus expeditionis, partem exercitus unam destinari in partes orientis, alteram in Hispaniam, tertiam vero ad Slauos. Quam corrupta tunc fuerit notio miraculi et quam negligens miraculorum probatio, in vulgus notum. Scriptores Monachi et Clerici scribendo plura ediderunt miracula, quam Bernhardus re ipsa. Quantis nostri homunciones miraculis vitas regentorum suorum exornant? regentorum, inquam, qui cum IACOBO BOEHMIO Deum pro aeterno nihilo reputant, et nullum agnoscunt Iesum nisi internum i. e. vim actiuam imaginationis suae. Cur, quaelo, Deus miracula ederet per aliquem ad confirmandos errores et ad concuscandum amorem mutuum, quo gentes coniuncti esse debent, atque ad securitatem externam periculis et iracundiis obuiandam? Nonne Deus verax est, et aequus, errorisque et tenebrarum impatiens? Methodus illa conuertendi gentes nec exemplo doctrinae Christi nec praeceptis Apostolorum est conformis. Quare ex plena spiritus sancti conuictione, quae non fallitur, suasio illa Bernhardi non emanauit. Quod quum nemo infitiabitur, reliquum erit, ut ex imaginario et fanatico impulsu Bernhardus expeditiones armatas et sanguinolentas conuersiones principibus imperii suggesserit. Habent pleraeque religiones aliquod suae vindictae et iracundiae Palladium religiosum, quod inter praecipuos confessionis suae articulos numerant. MUHAMMEDANI laudant eos, qui pro doctrina Muhammedis gladios stringunt, et inuitos ad professionem fidei suae adigunt, IVDAEI minantur multa de faeuo sui Messiae aduentu, quocum coniungendum sit omnium Christianorum, Turcorum, et Ethnicorum exitium. CHILIASTAE et MYSTICI inhiant saeculo maioris reuelationis et prophetico, quo dissentientes sint enecandi, ut terra expurgetur et solis piis praebeat domicilia. Qui nuper diem nouissimum de longo quodam interuallo, quo homines per terras iudicaudi sint, exposuit, indubie id egit, ut Chiliasimo incautos praepararet animos. PONTIFICII plerique non abhorrent a conuersionibus cruentis, regnumque Christi ponunt magis in monarchia quadam idem ore profitentium, quam in flectendis et adliciendis vi verbi diuini animis ad Christum eiusque vitam. Sunt qui approbant Gennabensium fanatica arma in regem suum Ludouicum XIV. incunte hoc saeculo adrepta. Praeco primarius est MAXIMILIANS MISSON im heiligen Schau-Platz der Landschaft Ceuennes 1712. 8. Frankfurt. SAMVEL EASNAGIUS egregie ostendit, Seuennenses in Deum et magistratum peccasse, peccatoribusque eiusmodi spiritum sanctum nequaquam esse promissum. Praestat, carere omni religione, quam religione ea vi, quae in saeuitiam et atrocitatem resoluuit tamque magistratum quam alterum quemque in manifestum et perpetuum vitae discrimen conuicit, ut recte iudicat IENCKINVS THOMASIVS. Adtendant igitur ad pallium sanctitatis, quo pessima crudelitas tegitur et ornatur. Si ad expeditiones cruciatis animum reuocamus, eae regna exhauserunt et debilitarunt, tantum abest, ut vllam vitilitatem adulerint. Exitus in Palaestina fuit funestus: Itinera fuerunt exitiosa; atque Europa et eo ipso eneruata, et sub iugum Episcopi Romani missa est. Quid praeterea referendum sit inter acta Henrici Leonis ad annum 1144, ignoro. PHILIPPVS IVLIVS RETHMEIERVS in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 1. p. 311, tradit, Göttinganos iussu Welfonis Norici occupasse eo tempore arcem Herzberge, ad austrum Hercinicae siluae positam, defuncto Comite Lutterbergensi Hermanno improli, qui Herzbergam et Osterrodam tractumque adiacentem ex feudo Ducum Saxoniae tenuerit. Vereor tamen, ne res ipsa sit incerta, ni falsa. Incolis enim Göttingae concessam fuisse possessionem tam amplam, vero simile non est. Intelligenti igitur sunt per Göttinganos, die von Göttingen, Comites Göttingae. Sed illi tunc non superferunt amplius. CONRADVS BETHO p. 332. ad a. 1108. Ich vnde in der Schrift, dat Göttinge schal syn gewesen eyn Greveschop, vnde is los gestorven by dyffer tyt, vnde Hertoghe Luder hefft dat ingenomen to synem lande, yd horde andat Hertochdom by der Weser. Indubie intelligendus est Comitatus Northemensis, cui innexa fuit Göttinga, fortassis sedem aliquando vni ex Comitibus Bomeneburgicis olim concedens, Comites Scarpfeldenses diu posthaec floruerunt. Anno 1180. Comes de Scarpfeld sese Caesari submitit, et partes Henrici Leonis reliquit. CHRONICON BIGAVGIENSE ad c. a. p. 265. Si quid ego iudico, excessu Vdonis Hercinia et adiecta oppida ad Henricum Leonem peruenerit. Ne quid tamen officiat lectori, genuinos lectori dabimus Comites Scarpfeldicos seu de Scharzfelde, et Lutterbergicos, cum nobilibus equitibus et famulis, de Osterode dictis, quos ex monumentis et diplomatibus concinnauit LEVCKFELDVS in Antiq. Poeldens. c. XIII. p. 59. sqq. et ipsemet passim emendauit. Vfus eius instituti non contemnendus infra elucebit, vbi Canonicae ex Comitibus Scarpfeldensibus obuiaerunt. Osterodios equites, et famulos nobiles, olim feudis vsos Gandersheimensibus, in hoc opere sisti, nemo succensebit.

uiserunt. (III) Anno subleque confirmatur et Albertus Marchio in fuit. (mm) In annum 1143, in comatre, partitus est in aequalem australem, conterminam vltima de Hasbergen, restante et confingenti (nn) Anno 1144. inhorruerunt inter et Archiepiscopum Brebrae a Casare vexillum, signum in cuiusmodi luit in oppido Luneburg patuitur Fridericum Archiepiscopum Brebraem Praepositum, quibus pp) A. 1145. in comitis Francofurti intercepta Bernharo Mytico crocili et

Henricus Imperator dicit, et post paululum frant contra Regem et Albertum Marchionem

Henrici Leonis tanquam iulias fauere. p. 675. Rex curiam apud Ratisbonam. Adelbertus, Myntanus archiepiscopus in moribus VII. Kal. Augusti. Num mo et inde post festum transiens, Francos ubi conuenerunt omnes paene principes Henrici Ducis ducatum Saxoniae in cepulauit, ac ducatum Borussiae reuocatus est in gratiam Principum l. c.

de Hamburgensis apud LINDANI a. Gertrudis, et filius suus Henricus iussu Principis, paludem australem, conterminam, aequa inter nos p. 10. V. Quaei pollet, an dies etiam tam, Gertrodem a. 1142. obisse. et A. To. III. Lebonit.

alfas iunior, Comes, in Thiermasa populus Bremenfis, dedit omnem hereditatem Bremenfis. Et sic Bremenfis Episcopi, uerant, in suam dominium recepit, hunc legationem heres parentum praepositi Henrici Praepositi et Fridericus in statuatum est, ut esse coadiutor iuridici ad hoc per totos suos conuenerit suae promississet, quod si moreretur, et quocumque secundum mandatum regis in esset in iudicio una ex parte; per Diolationem. Aditorem aditorem Thiermas de Wincelburg, et frater suus Henricus in liti contestatione homines in uerant, et aliquando Lauenburg in uidenter, quod moueri poenis uel ab Hermanno de Lubeore (puro: Lubeore) adestandus, et quum iam interestatus. CHRONOGRAPHVS SARTI de Transalbanis Saxonibus, qui Fedibus paludoso et stagnis abundanti, sic uent. CHRONICA MONTIS SEREDENSIS a Transalbanis Saxonibus, qui de Bremenfis de terris hinc obitu uacant. WOLTERVS in Chronico Bremenfis REMENSIVM apud Lindenborgum l. VI. c. 6. et Metropolis l. VI. c. 6.

in legia Archiepiscopatus Hamburgensis Archiv Contin. II. vinct. Abzahlung, 11

GENEA.

tiam suscepit cum aliis Henricus adolescens, Conradus dux Ze-
rin-

GENEALOGIA COMITVM de SCARPFELTE
et LUTTERBERGE.

SIGEBODO

C. de Scarfelt.

a. 1134. 1150. 1151.

<i>Sigebodo</i> a. 1151. 1180. 1181.	<i>Bertoldus</i> a. 1166. 1181. *	<i>BVRCHARDVS</i> C. de Scarfelt a. 1180.				
<i>Bertha</i> 1166. sancti- monialis in Stederburg	<i>Machtildis</i> 1166. sancti- monialis in Stederburg	<i>BVRCHARDVS</i> C. de Scart- felte a. 1204.	<i>HEIDENREICH</i> C. de Lutterberg a. 1204. 1230.			
<i>BVRCHARDVS.</i> 1241. <i>senior</i> C. Scarfeld. sepultus cum Adelana vxore in coenobio Poelda.		<i>Burchardus</i> albus C. Lutter- berg. 1237. 1241. 1268.	<i>Burchardus</i> asper feu <i>Struwe</i> a. 1237. 1241. 1242.			
<i>Burchardus</i> a. 1264. C. in Scartfelde	<i>Sigebodo</i> 1274. C. de Scarpfelde	<i>Otto C. de</i> <i>Lutter-</i> <i>berg</i> 1257. 1282.	<i>Heidenreich.</i> C. Lutter- berg 1257. - - 1286.	<i>Henri-</i> <i>cus</i> 1257. 1267.	<i>Wer-</i> <i>nerus</i> 1257. 1289.	<i>Hilde-</i> <i>gardis.</i> Mari- ritus <i>Herman-</i> <i>nus de</i> <i>Cogen-</i> <i>berge</i> 1263.
<i>Hei-</i> <i>den-</i> <i>reich.</i> do.	<i>Si-</i> <i>bo-</i> <i>chard,</i> do.	<i>Bur-</i> <i>chard,</i> do.	<i>Ernst,</i> <i>Her-</i> <i>man,</i> <i>rich.</i> do.	<i>Hen-</i> <i>rich.</i> do.	<i>Otto e-</i> <i>gues C.</i> <i>Lutter-</i> <i>berg.</i> 1307. 1327. Vx. Iutta.	<i>Sophia virgo</i> sacrata in coe- nobio S. Ma- riae ad Helm- stadium 1289. 1327. Vx. Iutta.
	<i>Otto C. de</i> <i>Lutterberg</i> <i>Commen-</i> <i>dator in</i> <i>Borussia</i> 1331.	<i>Otto C. de</i> <i>L.</i> 1372.	<i>Heise</i> C. de <i>Lutterb.</i> 1372.			

* CHRONICON STEDERBURGENSE ada. 1166. p. 858. To. I. Leibnit. Eo-
dem fere tempore, agente Domino Hermanno Episcopo, Bertholdus de Scartvelde fili-
am suam, Bertam nomine, in clastro nostro collocavit, et duos mansos in Badesleue
et unum molendinum in eadem villa nobis contulit - item praefatus Bertoldus de
Scartvelde aliam filiam suam Machtildem in collegio dominarum esse statuit, et item
duos alios mansos in Badeslene ecclesiae contulit, et ita quatuor mansos - et unum
molendinum.

GENEA-

MONASTERII LIVII CAPELLAE
...
GENEALOGIA NOBILIVM de OST
...
WERNERII
1170
Wernerus
...
Balthasar
...
Bertramus
...
VILLA WINDHVSANA
...
Althaus
...
Conradus
...
Conradus
...
Procacior et
...
S. 1

CONSERVATORIBVS
us adolescens, Conradus dux

M de SCARPFELTE
ERGE.

DO
elt.
1171.
BRICHARDVS
C. de Scarfelt
a. 1190.
BRICHARDVS HEIDENREICH
C. de Scarfelt a. 1204.
C. de Luttenberg a. 1230.
Burchardus
Lutter- a. 1237.
1268.
Burchardus
alper seu
Servo a. 1237.
1241. 1242.
enreich. Henri- Wer-
Lutter- cus nerus
1257. 1257. 1257.
1286. 1267. 1289.
virgo
in coc-
S. Ma-
ad Helm-
um 1289.

Heile
L. de
tterb,
372.

1166. p. 818. To. I. Leibniz
Episcopo, Bertoldus de Scarfelt
collocavit, et duo mansos in Bau-
contulit - non praefatus Bertol-
u collegio dominarum esse statuit,
lit, et in quatuor mansos - a. 11

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

ringensis, Marchio Soltquellenensis, et Conradus Comes Wettinensis,
(rrr) Slavi, quos Botho cum Borussis heic confundit, (sss) fulmen imminens
depulsuri, Nicloto duce condiderunt castrum *Dubin*, auxilia ab Adolfo Co-
mite Holsatiae ex foederis pacto petierunt, et Wagriam populati sunt cru-
delissime. (ttt) Irrumpunt contra Christiani cruce signati in Slaviam, et
obfi-

GENEALOGIA NOBILIVM de OSTERODE,
ex quibus prosapia de Windhusen dicta descendit.

* * *
WERNERVS
1130.

Wernerus		Basilus 1198. 1203. 1209. 1216.	
Basilus senior 1226. 1241. 1247.	Guncelinus dapifer Ganderse- mensis a. 1247.	Basilus iunior, de Windhusen dictus, vnde linea Wind- husana *	
Conra- dus 1264.	Bertramus Canonicus Goslariensis 1264. 1267.	Lubert 1264.	Albrecht. Bur- 1269. 1281. chard 1269. 1281.
		Gunce- linus 1269. 1281.	Echer- tus 1269. 1274.
		Herman- nus 1269. 1245.	Ernestus Canoni- cus Gos- lariensis 1269.
			Sigfri- dus Cle- cus 1339.
			Gefa 1341.

*
LINEA WINDHVSANA
Basilus iunior 1241.
1256. 1260.

* * *
Bertoldus de Osterode
a. 1352.

Aschwinus. 1260.	Guncelinus. 1260.	Arnoldus 1261.
Conradus 1333.		
Conradus 1395. Procurator et Praepositus Ca- telenburgensis		

Infra in Vitis Abbatissarum ad a. 1226. adferam Diploma, vnde innotescet, nobiles de *Osteroht* seu *Osteroide* in feodum ab Abbatissa Gandersheimensi tenuisse decimas in *Ymmersbusen* et *Walmodebusen*, queis *Walkenredens* coenobio tunc certo pacto traditis *Basilus senior* resignationem et nuncium misit.

(rrr) HELMOLDVS Chron. Slav. L. I. c. 62. p. 588. sq. Tertius signatorum exercitus deuotauerunt se ad gentem Slauorum, Obotritos scilicet et Luticios, nobis confines, vlturi mortes et exterminia, quae intulerunt Christianis, praecipue vero Danis. Huius vero expeditionis capitanei erant *Albero Hammenburgensis* et *vniversi Saxoniae Episcopi*: praeterea *Henricus Dux adolescens*, *Conradus de Zaringe*, *Adalbertus Marchio de Saltwede*, *Conradus de Within*. Audiens ergo *Niclotos*, quia congregandus esset in breui exercitus ad destruendum eum, conuocauit vniversam gentem et coepit aedificare castrum *Dubin*, vt esset populo refugium in tempore necessitatis. Direxitque nuncios ad *Comitem Adolsum*, commonens eum foederis, quod pepigerant. Eadem fere habet ALBERTVS STADENSIS ad a. 1147. p. 165. b. Conf. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1148. p. 299. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1147. p. 344. CHRONICON SLAVICVM Lindenbergii c. XX. p. 196.

(sss) CONRADVS BOTHO in Chronico picturato ad a. 1147. p. 344. Hertoghe *Hinrik de Lauwe to Sassen*, de *Bischoff van Bremen*, vnde Hertoghe *Cord van Borgonie*, de toghen to dem Konigh to *Dennemarcke*, mit twintich dusent Mynschen, vnde toghen ieghen de *Pruzen* -

(ttt) ALBERTVS STADENSIS ad a. 1147. p. 165. b. *Niclotos* hoc sentiens congregauit exercitum, et primus aggressus est bellum. HELMOLDVS c. 63. p. 589. Sentiens *Niclotos*, irreuocabilem esse iuratae expeditionis projectionem, clam parat naualem exercitum, transmissoque freta applicat classem ad ostium

48.
a. 1147.

obsidiis premunt Dobbinum ac Demminum. Slauī, de fortunato belli euentu desperantes, promiserunt, sese Christo nomen rursus esse daturōs, laxaturosque custodias Danis captiuīs refertas. Ita finis bello est impo-
 situs et oblidiones solutae sunt. Slauī vero promissorum deinceps prorsus immemores fidem sancte datam fefellerunt. (uuu) Anno 1147. Henricus adstitit testis Diplomātibus Caesaris nomine confectis: vno Conradus Imperator confirmat donationem Hermanni de Ziurizke, hereditatem suam in

Trauenae, percussurus omnem Wagirensium prouinciam, priusquam Saxonum exercitus infunderetur suis terminis. Transmisitque vespere nuncium Sigeberg, eo quod promississet Comiti, praemunire eum, sed superuacua legatione. Comes quippe desuit, et non erat tempus congregandi exercitum. Illucescente ergo die, qua sanctorum Ioannis et Pauli passio veneranda celebratur, descendit naualis Slauorum exercitus per ostium Trauenae, et ciues Lubicanae urbis, audito murmure exercitus, inelamauerunt viros urbis - - interfectique sunt illic eo die ad trecentos, et eo amplius viros. - Duae quoque equitum turmae omnem Wagirensium terram peruagantes, quicquid in suburbio Sigeberg reppererunt, demoliti sunt. - Feceruntque caedes virorum fortium, qui forte armis obsistere tentassent, et duxerunt uxores eorum et filios in captiuitatem. Peperceruntque viris Holzatensibus, qui habitant ultra Trauenam ad occidentalem plagam Sigeberg, subsisteruntque in agris oppidi Cuzalinae, et non adiecerunt ultra progredi. Villas praeterea, quae erant in campestribus Zuentineelde, et extenduntur a riuo Sualenusque ad riuum Agrimeson, et lacum Plunensem, non deuastauerunt Slauī, nec quicquam attigerunt de substantiis hominum illic degentium. - Sed et Vtinenfis ciuitas adiuta locorum firmitate saluata est. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XX, p. 196, ALBERTVS CRANTZIVS Saxoniae L. VI. c. 12. Vandaliae L. IV. c. 3.

(uuu) HELMOLDVS L. I. c. 65, p. 590. *Interim volat haec fama per vniuersam Saxoniam et Westphaliam, quia Slauī facta eruptione bellum priores adorsī fuerint, et festinauit omnis illa expeditio, signo crucis insignita, descendere in terram Slauorum et zelare iniquitatem ipsorum. Partitoque exercitu, duas munitiones obsederunt, Dubin et Dimin, et fecerunt contra eas machinas multas. Venit quoque Danorum exercitus, et additus est his, qui obsederant Dubin - Ad vltimum nostris iam pertactis, conuentio talis facta est, vt Slauī fidem Christianam reciperent, et laxarent Danos, quos in captiuitate habebant. Multi ergo eorum falso baptizati sunt - statim postmodum in deterius coaluerunt: nam neque baptisma seruauerunt, nec cohibuerunt manus a depraedatione Danorum. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1147. p. 165. b. *Fama rei volauit per Westphaliam et Saxoniam, et omnes signati processerunt contra ipsos obsidere Dobin et Dimin. Ad vltimum promiserunt Sclauī fidem Christianam recipere et Danos captiuos laxare, sed fallaciter seruauerunt. Anno 1146. Henricus Leo confirmauit coenobium Riddageshusanum, quod Riddagus de Wenden transtulerat ad Brunsvicum, antea a Ludolfo de Wenden in campo, qui dicitur Kaulenfelde, ad argerem Schöppensstadenem exstructum in vsu monachorum Cisterciensium. Venedi hi erant fratres, ex aduocatis Brunsvici ortum fortiti. Wendenorum seu Venedorum genealogiam pertexuit MEIBOMIVS in Chronico Riddageshusano T. III. rer. Germ. p. 366. sqq. Ab eis cognomen trahit platea Wendica Brunsvicensis, die Wendenstrasse: et porta Venedica Hildesienfis, das Venedische, Venedische, thor, quae dudum obstructa est. Diploma, quo Henricus Leo coenobium nouum confirmat et donat, adtulit maxime teuerendus PHILIPPVS IVLIIVS RETHMEIERS in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica Part. III. c. 2. p. 312. sq. Accipe illud, quia e primis, ni primum, est:**

„H. Dei gratia Dux Saxonie omnibus catholice fidei cultoribus salutem. Quoniam diuini beneplaciti imperuestigabilis ratio voluit nos. quamuis indignos. forte potestatis precellere. eo amplius conuenit nos aliis curam et diligentiam impendere. et non solum malis presentibus contraire. verum etiam futuris oculo discretionis maxime in Ecclesiasticis negotiis instituta maiorum negligi et labi conspicimus. ideo oportet auctoritate et testimonio confirmari. vt non solum apud presentes. verum etiam apud posteros. inconuulsa perseuerent. nouerint itaque contemporanei. nouerint etiam nobis in potestatem successuri. qualiter communicato fidelium nostrorum consilio. tradidimus villam. que dicitur Riddageshusen. cum omnibus appendiciis. agris. piscuis. pratis. siluis. molendinis. piscationibus. cultis et incultis. ad honorem Dei et sancte Marie in vsu fratrum ibidem Deo seruientium. Preterea Ludolfus. cuius machinatione et petitione illud inchoatum est. eisdem fratribus contulit sex mansos in eadem villa. quorum quatuor cambiuit cum fratribus sancti Egidii. dans eis aliud predium in villa. que dicitur Valebeke. quod ab Eppone ministeriali nostro comparauit. reliquos duos a filio fororis sue nomine Reinoldo. dato pretio. conquisiuit. considerantes vero quod hec necessitati eorum nequaquam sufficerent. quondam deserte habitationis locum. qui dicitur Choehnhe. predictae ville conterminum a fratribus sancti Blasii cambiuius. cum tribus mansis. qui soluunt viginti quatuor solidos. quorum vnus situs est in villa Krelinge. secundus situs est in villa Hamersleue. tertius in villa Chempeleue. Hec igitur tam rationabiliter transacta utpote multis tam clericis quam laicis coram astantibus. audientibus. approbantibus. in perpetuum stabilienda confirmamus. omnemque negotii huius retractationem nostra auctoritate interdiciamus. Vt autem amputemus omnimodam dubietatis occasionem. pagine presenti fecimus signum auctoritatis nostre imprimi et nomina eorum. quorum presentia et consensu acta sunt. subscribi. De clericis Ekehardus Prepositus. Bruno. Geroldus. Marquardus. Reingerus. et alii quamplures. De ministerialibus Lutolfus. item Berchtoldus. Anno. Burchardus. et alii quamplures. Sunt autem acta hec anno incarnationis Dominice M^o. C^o. LXVI°. Indictione VIII°.

Sigillum exhibet HEINECCIUS in Synt. de Sigillis p. 125.

MONASTERII LIBERI CASERSEIN...
 Montengale transerenti: (111) (112) (113) (114) (115) (116) (117) (118) (119) (120) (121) (122) (123) (124) (125) (126) (127) (128) (129) (130) (131) (132) (133) (134) (135) (136) (137) (138) (139) (140) (141) (142) (143) (144) (145) (146) (147) (148) (149) (150) (151) (152) (153) (154) (155) (156) (157) (158) (159) (160) (161) (162) (163) (164) (165) (166) (167) (168) (169) (170) (171) (172) (173) (174) (175) (176) (177) (178) (179) (180) (181) (182) (183) (184) (185) (186) (187) (188) (189) (190) (191) (192) (193) (194) (195) (196) (197) (198) (199) (200) (201) (202) (203) (204) (205) (206) (207) (208) (209) (210) (211) (212) (213) (214) (215) (216) (217) (218) (219) (220) (221) (222) (223) (224) (225) (226) (227) (228) (229) (230) (231) (232) (233) (234) (235) (236) (237) (238) (239) (240) (241) (242) (243) (244) (245) (246) (247) (248) (249) (250) (251) (252) (253) (254) (255) (256) (257) (258) (259) (260) (261) (262) (263) (264) (265) (266) (267) (268) (269) (270) (271) (272) (273) (274) (275) (276) (277) (278) (279) (280) (281) (282) (283) (284) (285) (286) (287) (288) (289) (290) (291) (292) (293) (294) (295) (296) (297) (298) (299) (300) (301) (302) (303) (304) (305) (306) (307) (308) (309) (310) (311) (312) (313) (314) (315) (316) (317) (318) (319) (320) (321) (322) (323) (324) (325) (326) (327) (328) (329) (330) (331) (332) (333) (334) (335) (336) (337) (338) (339) (340) (341) (342) (343) (344) (345) (346) (347) (348) (349) (350) (351) (352) (353) (354) (355) (356) (357) (358) (359) (360) (361) (362) (363) (364) (365) (366) (367) (368) (369) (370) (371) (372) (373) (374) (375) (376) (377) (378) (379) (380) (381) (382) (383) (384) (385) (386) (387) (388) (389) (390) (391) (392) (393) (394) (395) (396) (397) (398) (399) (400) (401) (402) (403) (404) (405) (406) (407) (408) (409) (410) (411) (412) (413) (414) (415) (416) (417) (418) (419) (420) (421) (422) (423) (424) (425) (426) (427) (428) (429) (430) (431) (432) (433) (434) (435) (436) (437) (438) (439) (440) (441) (442) (443) (444) (445) (446) (447) (448) (449) (450) (451) (452) (453) (454) (455) (456) (457) (458) (459) (460) (461) (462) (463) (464) (465) (466) (467) (468) (469) (470) (471) (472) (473) (474) (475) (476) (477) (478) (479) (480) (481) (482) (483) (484) (485) (486) (487) (488) (489) (490) (491) (492) (493) (494) (495) (496) (497) (498) (499) (500) (501) (502) (503) (504) (505) (506) (507) (508) (509) (510) (511) (512) (513) (514) (515) (516) (517) (518) (519) (520) (521) (522) (523) (524) (525) (526) (527) (528) (529) (530) (531) (532) (533) (534) (535) (536) (537) (538) (539) (540) (541) (542) (543) (544) (545) (546) (547) (548) (549) (550) (551) (552) (553) (554) (555) (556) (557) (558) (559) (560) (561) (562) (563) (564) (565) (566) (567) (568) (569) (570) (571) (572) (573) (574) (575) (576) (577) (578) (579) (580) (581) (582) (583) (584) (585) (586) (587) (588) (589) (590) (591) (592) (593) (594) (595) (596) (597) (598) (599) (600) (601) (602) (603) (604) (605) (606) (607) (608) (609) (610) (611) (612) (613) (614) (615) (616) (617) (618) (619) (620) (621) (622) (623) (624) (625) (626) (627) (628) (629) (630) (631) (632) (633) (634) (635) (636) (637) (638) (639) (640) (641) (642) (643) (644) (645) (646) (647) (648) (649) (650) (651) (652) (653) (654) (655) (656) (657) (658) (659) (660) (661) (662) (663) (664) (665) (666) (667) (668) (669) (670) (671) (672) (673) (674) (675) (676) (677) (678) (679) (680) (681) (682) (683) (684) (685) (686) (687) (688) (689) (690) (691) (692) (693) (694) (695) (696) (697) (698) (699) (700) (701) (702) (703) (704) (705) (706) (707) (708) (709) (710) (711) (712) (713) (714) (715) (716) (717) (718) (719) (720) (721) (722) (723) (724) (725) (726) (727) (728) (729) (730) (731) (732) (733) (734) (735) (736) (737) (738) (739) (740) (741) (742) (743) (744) (745) (746) (747) (748) (749) (750) (751) (752) (753) (754) (755) (756) (757) (758) (759) (760) (761) (762) (763) (764) (765) (766) (767) (768) (769) (770) (771) (772) (773) (774) (775) (776) (777) (778) (779) (780) (781) (782) (783) (784) (785) (786) (787) (788) (789) (790) (791) (792) (793) (794) (795) (796) (797) (798) (799) (800) (801) (802) (803) (804) (805) (806) (807) (808) (809) (810) (811) (812) (813) (814) (815) (816) (817) (818) (819) (820) (821) (822) (823) (824) (825) (826) (827) (828) (829) (830) (831) (832) (833) (834) (835) (836) (837) (838) (839) (840) (841) (842) (843) (844) (845) (846) (847) (848) (849) (850) (851) (852) (853) (854) (855) (856) (857) (858) (859) (860) (861) (862) (863) (864) (865) (866) (867) (868) (869) (870) (871) (872) (873) (874) (875) (876) (877) (878) (879) (880) (881) (882) (883) (884) (885) (886) (887) (888) (889) (890) (891) (892) (893) (894) (895) (896) (897) (898) (899) (900) (901) (902) (903) (904) (905) (906) (907) (908) (909) (910) (911) (912) (913) (914) (915) (916) (917) (918) (919) (920) (921) (922) (923) (924) (925) (926) (927) (928) (929) (930) (931) (932) (933) (934) (935) (936) (937) (938) (939) (940) (941) (942) (943) (944) (945) (946) (947) (948) (949) (950) (951) (952) (953) (954) (955) (956) (957) (958) (959) (960) (961) (962) (963) (964) (965) (966) (967) (968) (969) (970) (971) (972) (973) (974) (975) (976) (977) (978) (979) (980) (981) (982) (983) (984) (985) (986) (987) (988) (989) (990) (991) (992) (993) (994) (995) (996) (997) (998) (999) (1000)

in coenobium Nienburgenſe transferentis : (xxx) altero, quod Conradus Abbati *Altahenſi* dedit. (yyy) Ipſe eodem circiter tempore Conrado III. ſponte reſignat aduocatiſſimam coenobii *Kammnat* ſeu *Kemnade*, ad Viſurgim circa oppidulum *Bodenwerder* quondam ſitum. (zzz) Anno ſequenti ruruſ adpellit animum ad Slauos refrenandos. Etenim *Ditmarſiam* iugo ſubmittit eique praeficit *Reinholdum* Comitem, qui poſt haec anno 1164. ad *Demminum* a Slauis caeſus eſt. (a) Ne autem animus continuis bellis occuparetur, ſacra etiam ſubinde reſpexit. Exemplo eſt adprobata a. 1149. donatio, qua *Henricus Magnanimus* ac *Lotharius* nouum coenobium in *Wipenthorp*, intra *Holfatiam*, ornauerunt. (b) Memorabile eſt, quod *Hartwicus*, Archiepiſcopus *Hamburgenſis* inconſulto *Henrico* Epicoſoſ conſecrauerit eccleſiarum *Aldenburgenſis* et *Meklenburgici*, ideoque ueniam ab irritato *Henrico* petierit, ac, mora nonnulla interpoſita, a. 1150. Epicoſpatum ipſe ſuſceperit per baculum ſumtum de manu Ducis. (c) Eodem anno *Henricus* recuperare Ducatum *Bauariae* tentabat, quem *Henricus Iaſamergott*, *Conradi Imperatoris* frater, anno iam 1139. occupauerat. Euentus fuit primum anceps, tandem periculoſiſſimus. *Obnitebatur* enim *Conradus III. Imperator*, iniuſtum eſſe dictitans, Principem vnum duobus gaudere Ducatibus. *Albertus* Verſus *Conradum* vehementiſſime accendebat, eo quidem conſilio, vt copiis et *Henrici Iaſamergott* et Imperatoriſ *Henricus Leo* a *Bauaria* excluderetur, redituque in *Saxoniam* excideret. Ipſe *Albertus* imminere *Saxoniae* recipiendae, quam dudum ſpe deuorauerat. *Conradus III* inſidioſum ingenium et exitiabilem in *Henricum* mentem aperte prodebat, dum, *Alberti* conatibus vim additurus, cuſtodiam, ne elabi *Henricus* poſſet, circumquaque per *Sueuiam* diſtribuit, et ipſe *Goslariam* properauit, vt *Brunſuicum* obſideret. At uero haec e veſtigio ſuboluerunt *Henrico Leoni*. Quare primo quoque tempore caſtrum ex improuiſo reliquit, adſumtiſque tribus fidiffimis uiris et veſte mutata medias hoſtium inſidias tranſiit, atque, quod mirandum proſuſ eſt, quinto die *Brunſuicum* aduentauit. Eo ipſo cognito *Conradus III*, qui exercitum iam in locum, qui *Heninge* dicitur et nunc coenobium uirginum *Pontificiarum* habet, deduxerat, *Goslariam* retroceſſit. (d) Ita eripuit numen ſupremum e circumuentionibus eum, de quo actum eſſe exiſtimabant inimici. *Saxonia* ex eo tempore *Henrico Leoni* fuit fidiffima; *Bauaria* autem, quoad *Conradus* uixit, ad dominum legitimum ſuum haud rediit. (e) Coniux Ducis *Clementia* inter haec *Luneburgi* commorata conſilii *Adelſi* Comitſ *Holfatici* et *Vicelini* Epicoſopi crebro uſa eſt, et *Niclotum*, *Slauorum* principem, a ſuis preſſum, fortiter defendit. (f) *Demortuo* a. 1152. 3. Kal. Febr.

49.
A. 1148.

50.
Lis de Comitatu Winceburgico 1152. ſqq.

- (xxx) Apud *IOANNEM CHRISTOPHORVM BECMANNVM* in *der Hiſtorie des Fürſtenthums Anhalt* P. III. L. IV. c. 2. §. 15. p. 435. et apud
- (yyy) *GEWOLDVM* To. II. *Addit. ad Hundis Metropolim* p. 41.
- (zzz) *ANNALES CORBEIENSES* ad a. 1147. p. 308. To. II. *Leibn.* *Henricus Dux Saxoniae Aduocatiſſimam de monaſterio Kammnat in manus Chounrati Regis reſignat ſponte, ut eandem aduocatiſſimam monaſterio in perpetuam poſſeſſionem contraderet.*
- (a) *HELMOLDVS* in *Chron. Slav.* L. II. c. 4. §. 8. p. 620. ſq.
- (b) Diploma obuium eſt inter *PRIVILEGIA ECCLESIAE HAMBVRGENSIS* apud *LINDENBROGIUM* §. XLVII. p. 156. et apud *PHILIPPVM IVLIVM RETHMEIERVM* l. c. p. 314. ſq.
- (c) *HELMOLDVS* L. I. c. 69. p. 593. ſqq. *ALBERTVS STADENSIS* ad a. 1148. p. 165. b. *HISTORIA ARCHIEPIſCOPORVM BREMENSIVM* p. 91. apud *Lindenbrogium*. *CHRONICON SLAVICVM* apud eundem p. 255. *ALBERTVS CRANTZIVS* *Metrop.* L. VI. c. 25. ſqq. *Vandaliae* L. IV. c. 8. ſqq.
- (d) *HELMOLDVS* in *Chron. Slav.* L. I. c. 70. p. 595. ſq. *HERMANNVS de LERBECKE* in *Chronico Comitum Schawenburgenſium* p. 503. To. I. *Meibom.* *CHRONICON SLAVICVM* c. XXIII. p. 297. apud *LINDENBROGIUM*. *ALBERTVS KRANTZIVS* *Vandal.* L. IV. c. 13. 14. *Saxoniae* L. VI. c. 13. P. I. *RETHMEIER* l. c. p. 314. ſq. *IOHANNES MICHAEL HEINECCIUS* in *Antiqq. Goslar.* L. II. ad a. 1151. p. 147. ſq.
- (e) *HELMOLDVS* in *Chron. Slav.* L. I. c. 72. p. 597. *Ducatum Bauariae requirere non poterat omni tempore, quo Conradus Rex ſuperuixit.*
- (f) *HELMOLDVS* L. I. c. 71. p. 596. *In diebus, quibus Dux aberat, uenit Niclotus, princeps terrae Obotritorum, ad Dominam Clementiam Ducricem Lunenburg, et conqueſtus eſt in facie eius et amicum Ducis, quia Kycini et Circipani paulatim rebellare coeperint, et obniti tributis iuxta morem perſoluendis. Et deſtinatus eſt Comes Adolſus et populus Holtzatorum et Sturmariorum, ut adiuuarent Niclotum et cohercerent rebellionem contumacium.*

Sigillis p. 125.

Febr. Hermanno Comite de Wincenburg, quem quidam domesticorum per insidias domi suae cum coniuge Luchardi necauerat, lis noua exarsit inter Henricum nostrum et Albertum Vrsum marchionem, quam sedaturus Fridericus, Imperator recens, Merseburgi concilium coegit. Verum noui regis auctoritas neglecta, et, re infecta, discessum fuit. (g) Eodem anno comitia

(g) HELMOLDVS L. I. c. 73. p. 597. ad a. 1152. Circa tempus dierum illorum occisus est Hermannus Comes in Castro Wintzeburg, vir potens et magnarum pecuniarum, et ortae sunt contentiones inter Ducem nostrum et Marchionem Adalbertum propter castra et facultates eius. Propter hos compacandos denunciavit Rex curiam apud Martipolim ciuitatem Saxoniae, mandauitque Principibus solenniter adesse. Missaque legatione Reges Danorum tumultuantes euocauit, ut decerneret inter eos, mediante iustitia. Tunc Kanutus, quem tertio Dania pulsus supra dictum est, venit ad Ducem nostrum, rogans, ut eius conductu et auxilio in curia potiri mereretur. Porro Archiepiscopus conduxit Suein Regem - Dissensio autem, quae erat inter Ducem et Marchionem, sedari non poterat, eo quod principes elati, regis adhaec recentis monita parui penderent. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1152. p. 188. b. ALBERTVS CRANTZIVS Vandal. L. IV. c. 14. HENRICVS LEO in Diplomate a. 1153. apud SCHATENIUM Annal. Paderborn, p. 795. Ad nos, occiso Hermanno Comite, eadem hereditas, Deo disponente, peruenit. De nece Hermannii NECROLOGIUM HILDESHEMENSE To. I. Leibn. p. 763. IV. Kal. Febr. Hermannus Comes occisus. IOANNES CHRISTOPHORVS BECMANNVS l. c. p. 28. RETHMEIER l. c. p. 315. HEINECCIUS l. c. p. 129. ad a. 1130. Notandum est, Comites Wincenburgicos feuda tenuisse ab Abbatissa Gandersheimensi, videlicet Grenigawi, et Wenzigawi, quae aliquando fuerunt partes Comitum Homburgensium, ex infeudatione Gandersheimensi. Occiso Hermanno Leo Dux geminum illum tractum ab Abbatissa accepit in feudum. Henrico proscripto Comitatum Wincenburgicum occupauit Episcopus Hildesienfis, ius quaesitum praetendens in Grenigawi et Wenzigawi, licet frustra. Friethenigawi, ministerialibus de Freden dictis concessum est ab Abbatissa, et successu temporis maximam partem cecidit in manus Episcopi Hildesienfis. Fuit tum adhuc in uisus Henricus Comes de Aslo, ex Hermanno secundo Comite Wincenburgico progenitus. Quare igitur hic iuri suo, si quod ex hereditate habuit, derogauerit, dicere non habeo. Si quid ego adsequi iudicando possum, consuetudo in imperio nostro tunc viguit, ut Duces adirent hereditates demortuorum Comitum et Equitum ac Famulorum, qui improles obierunt. De situ Comitatus Aslo omnes vel fluctuantur vel ignorantiam suam testatam faciunt, M. IOANNES CHRISTOPHORVS LOSIUS in der singenden Geographie 1708. 8. c. X. §. 9. p. 216. cum quaerit in Praepositura Hildesheimensi, quam vulgo vocant die Duhmprohsey, et Aslo credit idem esse ac Ahfel.

Ahfel da vor vielen Jahren Sonderbahre Grafen waren.

Locum illum quaerunt alii ad praefecturam Lichtenberge, in cuius confinibus obuii sunt pagi Assel et Nord-Assel. Mihi autem semper verosimile apparuit, pagum illum Aslo in Ambergau esse quaerendum. Nam in Diplomate Ottonis III, ad a. 1001, dato mentio fit castelli Dalehem nominati, siti autem infra eiusdem episcopatus Hildesheimensis terminos in pago HASSALA sive Ambergau in comitatu filiorum Ekberthi Comitum, qui dicitur nepos Ottonis eiusdem. Diploma exhibet et tabulario Ecclesiae Hildesheimensis SCHATENIUS in Annal. Paderborn, L. IV, ad a. 1001, p. 357. AVCTOR VITAE S. MEINWERCII etiam iterum iterumque ostendit, pagum Aslam haud procul Ringhelmo seu Ringelheimio esse situm. Conferri haec possunt cum eis, quae supra p. 144. in nota (y) adtuli. Ambergau superest hodieque, et denotat tractum circa Woldenbergam et Bokenum, in quo sunt Nette, Bonni, Hari, Störi, Vpstede, et grossen Ille. Denominatione illa utuntur omnes incolae et accolae. Olim vero Ammergau, Ambragau, Ommergawi latius patebat, siquidem in eo recensentur Sefen, Biederla, Dalem, quod ab Ottonis III. et Henrico II. regibus Königsdalem denominatum, Bokenum, Bornem et loca alia, quae inter oppositorum montium iuga, Hefer et Heinberg dicta, posita sunt. De Comite Wincenburgico Hermanno, qui anno 1130. ab Imperatore Lothario proscriptus est, supra retuli, eum in exilium fuisse deductum ad arcem Blanckenburgi, eo quod Burchardum de Luca occidentum curauerit. In huius comitatu, Burchardi videlicet Luccensis, fuit pagus Danckelsem seu Danekelsen. Arx eius dicta fuit Heideminda in Wedemerheyde haud procul ab amne Ganda inter Danekelsen et Gerenrode. Exstant fuisse illam arcem ab hoste quodam, loquitur locus, qui in hunc diem vocatur auf dem Brande. Communis fama perhibet Hermannum Wincenburgicum illam arcem exussisse. Vir consilio promptus et officii sui diligentissimus administrator ANTONIVS VLRIQVS BURCHTORP myrtetum illud, die Wedemer Heide, dimetiendum curauit domuique Brunsvicensi id vindicauit. Adponam ex tabula eius, quae huc facere videntur. In primis memorabile est, iugera XXVI, quae Lotharius Imperator coenobio Clusinenfi donauit, coli a rustico quodam Danckelsemensi, nunc IOERRIES dicto, et censum annum ex eis dari quotannis Capitulo Gandersheimensi. Illa ipsa sunt sita in eodem myrteto. Hoc mihi ignotum erat, quum pag. 40. in nota (g) scriberem, ea esse imminuta, Myrtetum illud complectitur 310. iugera nostratum. Iugera illa XXVI. posita sunt ad Gandam in duabus arcis, quarum septentrionalior continet 11½ iugera, et australior, priori ad eorum adnexa, 14½ iugera. Tabula adiecta repraesentat haec singula distinctius, quae est Geographiarum prima. Ostendi in ea situm arcis vetustissimae, quam recentior actas reaedificatam dixit Heidemindam. Duces Brunsvicenses nobili familia vsi sunt, quae nomen ab hac Heideminda traxit. Antiquissima aetate ibidem pagus Wedem exstitisse, suspicor. Ducentis tamen abhinc annis villa in myrteto, de quo saepius dictum, fuit residua. Campus e f. satis ac sementi aptus, est is ipse, quem Lotharius Saxo a. 1129. donauit coenobio Clusinenfi. Diploma in hunc finem conscriptum adtuli supra §. 4. Magnas autem iniurias a Comitibus Wincenburg-

MASTRII LIBRI GANDERSHEIMENSIUM celebrata sunt, via tamen ad Brunsvicum

et de hisse et hunc fuisse iudicium, non solum in hisse, sed et de hisse rerum factum esse in hisse

et de hisse et hunc fuisse iudicium, non solum in hisse, sed et de hisse rerum factum esse in hisse

Episcopus Stephanus HOLLINGUS... Magnas autem iniurias a Comitibus Wincenburg-

mitia noua Herbpoli celebrata sunt, vbi tandem inter Henricum et Albertum

burgicis rei et diuinæ et humanæ fuisse inlatas, non solum intelligitur ex procurata Burchardi Comitis nece, sed ex abusu etiam rerum sacrarum coenobii Ringelheimensis patescit. Hoc enim a Machthilde altera Henrici Aucupis vxore institutum coenobium Comites Wincenburgici, eiusdem aduocati, in solitudinem conuerterant, vt reditus inde ad sese traherent. Caesar itaque eos adegit ad coenobium illud tradendum Episcopo Hildesemensi, vt monachis Benedictinis instrueretur. En Diploma ipsam:

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis. Conradus diuina fauente clementia Romanorum Rex semper Augustus, Si antecessorum nostrorum regni seu Imperatorum pie deuotionis limitem persequentes ad cultum diuine religionis regalibus Abbatis in posterum prouidere et de statu illarum pro debito regie maiestatis ordinare studebimus, id nobis tam ad presentis vite tranquillitatem quam ad futuram beatitudinem perficiendam profuturum fore non ambigimus et propterea omnibus tam futuris quam presentibus Episcopis regniue fidelibus notum esse volumus, qualiter nos diuini amoris intuitu et consilio et petitioni Principum Saxonie Dethalrici scilicet Halberstadensis Episcopi, Bernhardi Pathburnensis Epi, Henrici Mynden Episcopi, Wibaldi Corbcientis Abbatis, Henrici Ducis, Friderici Palatini Comitis, Marchionis Alberti, Hermannii Comitis, acquiescentes pio quoque patroni Bernhardi Hildeshemensis Episcopi assensum prebentes regalem Abbatiam nostram Ringelheim, que tam in temporalibus quam spiritualibus longo iam tempore distracta et turbata fuit, ad reformandum in eam cultum diuine religionis predicto Bernhardo, Hildeshemensis Episcopo, omnibus successoribus eius Canonice sibi substituendis nec non et ecclesie Hildeshemensis cum omnibus suis appendiciis scilicet cum ministerialibus et familia ceterisque possessionibus nec non et Aduocatia prenominate ecclesie, assensu et rogatu eiusdem ecclesie Aduocati, cum omni iure nostro legitima donatione in proprietatem contradidimus, eodemque pacto vt predictus Hildeshemensis Episcopus Bernardus ceterique successores sui in prenominatam Abbatiam ecclesie et Episcopo Hildeshemensis pertinentem omni in posterum tempore manu teneant et ordinent. et cultum diuine religionis ad honorem Dei et matris sue Hildeshemensis ecclesie in ea reforment. Et quia hanc donationem iudicio et consilio principum nec non assensu et collaudatione familie ad predictam ecclesiam pertinentis legitime consulimus, ne quis successorum nostrorum regni seu Imperatorum huius donationis nostre statutum ab Ecclesia Hildeshemensis dissoluere vel cassare valeat, edicto regali sancimus. Et vt hec nostra regia traditio in perpetuum rata et inconuulsa ab omnibus tam futuris quam presentibus habeatur presentis privilegii nostri auctoritate subscripto signi nostri caractere et Arnolde cancellario nostro recognoscente testium quoque approbatione omni munitionis iure corroborantes confirmamus. Quia enim huius donationis a Comite Hermannno requisita et data traditio principum ceterorumque nobilium confirmata est, huius actionis testes hi sunt. Sigefridus Wirceburgensis Episcopus, Albertus Misnensis Episcopus, Gebhardus Wirceburgensis ecclesie prepositus, Regenoldus Hildesemensis Prepositus, Gebhardus prepositus de Hoehenberg. Canonici Hildeshemensis ecclesie Hermannus, Bruno, Iohannes, Bernardus, Fridericus Dux Sueuie, Hermannus Marchio de Baden, Comes Hermannus de Wincenburgk, Comes Poppo et frater eius Bartolfus, Comes Wulfing de Wertheim, Comes Poppo de Richenbach, Comes Bartholdus de Nitha, Comes de Rapoto, Bernhardus - - Comes, Henricus de Witenbure, Sigeboto de Stuben, Dieterichus de Richlingen, Diethericus de Helthufen, Comes Sizo, Marquardus de Hardenberg, Albertus de Truhingingen, Diobertus de Sigelberch.

Signum Imperatoris Conradi Regis semper Augusti

Romanorum

Ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Maguntini Archiepiscopi et Archicancellarii recognoui. Datum Wirceburg tertio Kal. Augusti. Indictione XIIIa, anno dominiue incarnationis millesimo. centesimo. quinquagesimo. regnante Romanorum rege Conrado semper Augusto. anni vero regni eius tertio decimo.

IOHANNES CONRADVS STEPHANVS HOELLING Superintendens generalis Alfeldensis edidit 1730. 4. Einleitung zur weltlichen Kirchen- und Reformations-Historie des Hochstiftes Hildesheim durch besondere Begebenheiten in der Graffschafft Winzenburg. Auctor doctissimus ex IOHANNIS LEZNERI Chronico MSto Hildesemensi capita decem de Comitibus Wincenburgicis introductioni suae inseruit. Sed qui nostra ex fontibus ipsis hausta contulerit cum Leznerianis, fabulas bene multas in hisce notabit. Sunt in manibus meis epistolae Lezneri, ex quibus perspicitur, eum ex relationibus Hildesemium quibuscumque sua confaricasse. Notae Höllingianae magnam partem ex Leuckfeldii Antiqq. Gandersh. sunt desumptae. Nescit Leznerus c. VI. p. 24. quo iure Comites Wincenburgenses dimidium Comitatum Homburgicum tenuerint. Qui vero non ignorant, dimidiam illam Comitatus

in cuius conspectu obuii sunt populi... quoniam illam dolo in Ambrogia esse que... genio in capelli Dalehem nominati... HASSALA sua Antiquaria in conspectu... Diploma exhibet tabulario Ecclesie... ad a. 1001. p. 27. AUCTOR PVLAE... etiam procul Ringelheim seu Ringeln... 144. in nota (7) aduelli. Antiquaria hinc... tenent, in quo sunt Nete, Bona, in... tes incolae et accolae. Olen vero Antiquaria... feotat Selen, Biederla, Dolem, quod ab... Bokenum, Borenem et loca alia, q... posita sunt. De Comite Wincenburg... ptus est, supra retuli, cum in exhibitum fu... de Luca occidendum carauerit. In lu... istem seu Danekesen. Arx eius dicitur... inter Danckelonen Gererode. Exi... hunc diem vocatur auf dem Bracke. Ca... necem exussisse. Vir consilio promp... NUS BURCHTOPP Myrretum dicitur... nisi id vindicant. Adponam ex tabula... XXVI, que Lotiarius Imperator tunc... sti, nunc IOERRIES dicitur, et cetera... (sunt sita in eodem Myrreto. Hinc... e immunita. Myrretum illud complet... endam in duabus aetis, quarum una... tum adueta, 141. iugera. Tabula... au prima. Ostendi in ea situm uera... lam. Duxes Brunswicensis robore hinc... ma aetate ibidem pagus Wroten ceteris... quo Lepus dicitur, fuit restitua. Ca... saro a. 1129. donauit coenobio Chines... us autem iniurias a Comitibus Winc...

cus comitatus Henrico adiudicatus
diffuserat Vicelino Episcopo Alde-
burgensi, quam Henricus iuri suo debentem
in pericula coniceret Vicelinus, Hen-
ricum tum interuentu Diplomatare
Henrico nostro. (l) Adolfus Comes
eodem anno salinis Lüneburgensibus
illit, quorum vindictam seueram repetit
in filios, et quo Adolus illi dimittit
aque Ottonis censum onegauerat. (m)
de Ducatu Bauariae inter Henricum
us 1154, posthaec fuit longe felicior,
quip-

ne et Henricus, tota ditione Ganshe-
facile intelligunt causam, cum tractus in
I tradi nequirit. Annaducta tunc he-
ad a. 1190, p. 288. quibus reor Waneburg
anographo, actore, siquidem relictum
unimentum legem pro tutela fuit, quae
WNTIS SERENI ad a. 1052, p. 25. Hermannus
in 1174 FRBE a sui occisus est. De cetero
tum comitit ex sigillo coenobii Ringel-
opem esse referendum, in Syn. historio-
o vocata regali abbata id ipsum con-
tum eique soli subiectum fuisse. Quan-
eos castrum Alfeldam interuentu in
begisse. Comites enim ex Alfelda
mediam Schilbera, pars Ambrage
datum est Ducibus Brunsvicensibus
Henricus Palatinus, et Wilhelmus,
IV. inter alia recepit Lichtenberga
Lutterberge et Hamburg. Sum-
regni noua progenies de Schilbera
Schilbera ad a. 1171, apud RETHE-
us de Scriberg ad a. 1159, in Diploma-

burg conuentum habuit, ibique Henricus
et Princeps expeditionem in Langobardiam
GENSIUM p. 91. apud Lindenbrogium
CHRISTOPHORS BECMANNVS. ITA
p. 449. Erat maia serenissima Principis
et sanguinem, id est, Henricum patrem
Ducatu aggrauato, sine sanguine
et confilio deciferno utroque antoniano in
u dom alter, id est, Henricus Ducis filius
ARENPECK de Guelph p. 674.
treiburgi stabiles, et cetero, quod a. 1122
tatis ad sese, Deo disponente, peruen-
L. VIII. p. 798.

vicelino Vicelino Episcopo grauius in-
no diffuserat. Fecit tamen, ne Episcopus
GENSIUM p. 91.
Paderborn. L. VIII. p. 798. ad a. 1154.
Dux Comitem Adalfrum, dicens: Te
nam ditionem tuam pariter
e. Idem conuenit ut, qui sunt Lang-
uiffi habere Thodesio: 804 annis ego
possionaque tolerabimus ferre depul-
es de cetero in Lubbe. Sed quoniam
em, mandauit Dux, ne de cetero
iffi ea tantum, quae ad cibum pertinet
uistatem suam. Sed ex fonte suo, qui
in illud Comiti nostro et terrae Wern-
LERBECCVS in Chronico Schonen-
rogii c. XXIV. p. 198.
(156.) Rex Pentecostes Wormatiae p. 101.

quippe quo in curia Goslariensi Ducatus Bauariae Henrico Leoni adiudi-
cabatur ex consensu Principum, quae sententia biennio post fuit confirma-
ta et promulgata. (o) Obiit interim Vicelinus, Episcopus Aldenburgensis
secundo Idus Decembris, in cuius locum Dux surrogauit Geroldum. (p)
Introductionis monumentum BANGERTVS in lucem protraxit, scripturam
videlicet, quae lapidi superliminari cathedralis templi Lubecae incisa est
hunc in modum: Anno Domini M. C. L. IV. Henricus Leo, Bavariae et
Saxoniae Dux, tunc temporis huius Ciuitatis Dominus, et huius Ecclesie fundator,
Geroldum, primum Episcopum Lubicensem hic introduxit. (q) Distinguendum
autem est inter introductionem hanc in templum et translati Episcopatus
Aldenburgensis Lubecam anno 1163. Henricus a. 1154. etiam instauran-
dum curauit Episcopatum Razeburgicum, consecrato ibidem antistite sacro
Euermodo. (r) Antequam hosce Episcopos confirmaret, cum Friderico
Barbarossa Romam petebat. (s) Maxima Dux erat auctoritatis per Slaui-
am, uti patet ex conuentu Erthenburgico, ad quem euocauit Principes Sla-
uorum, Prisbislauum et Niclotum, agens serio cum eis de suscipiendis Chri-
stianorum sacris. (t) Anno 1156. recuperat tandem a vitrico in Comitibus
Ratisbonensibus Ducatum Bauariae, attamen imminutum. (u) Eodem an-
no accipit comitatum Lawenrodensem, cui innexa erat vrbs Hannouera,
tum exigua et vilis. (x) Die XVIII. Iulii transegit cum Ottone, Episcopo
Frisin-

ubi ad curiam praenominati Duces Henrici, pro Ducatu Norico contententes, uenerunt; sed debi-
tum finem negotium habere non potuit! HEINECCIUS in Antiqq. Goslar. L. II. p. 149. Huc spectant illa
Chronici Montis Sereni ad a. 1153. p. 26. Dux Henricus et Marchio Albertus discordantes, incendiis Sax-
oniam turbauerunt.

- (o) OTTO de S. BLASIO c. VI. p. 198. sq. Anno - MCLIV. Henricus Dux Saxoniae, filius auunculi Friderici regis, filius Henrici ex filia Imperatoris Lotharii, Ducatum Noricum sui iuris hereditate pater-
na adfectans, cum Henrico filio Leopaldi, patre Friderici Regis, qui eundem Ducatum beneficis loco
a Rege Canrado acceperat, toto nisu contendit: Henrico non minore sibi ambitione resistente. Quorum
litem Fridericus Rex sedare cupiens (utrumque enim linea consanguinitatis tangebatur) consilio Princi-
pum taliter definitum est, ut Marchia Orientalis, quae prius Ducatus Norico iure beneficis subiactis,
a Ducatu seuinctum per se subsistens, nulloque respectu iuris Ducis Bauariae subiactis, Ducatus iure
et nomine constaret, hocque Henricus filius Leopaldi Principis iure et Ducis nomine et honore sublima-
tus, contentus esset: Ducatu Norico Henrico Ducis Saxoniae cedente. Ad haec utroque consentiente,
lite decisa, qui prius Marchio, Dux Orientalis deinceps dictus est. Sicque Henricus fratruelis Wel-
foni Ducatus Bauariae et Saxoniae potitus, hereditatem paternam consequitur. CHRONICA AVGV-
STENSIS ad a. 1156, p. 359. To. I. Freheri, ubi ipsum Diploma Friderici Caesaris deciforium occur-
rit. Eadem ad a. 1152. consentit cum narratione Otonis de S. Blasio. CHRONICON WEINGARTENSE
c. 13. p. 789. 790. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1156, p. 30. ed. Mader. ALBERTVS STADENSIS
ad a. 1156. p. 190. a. GOBELINVS Cosmodromii aetat. VI. c. LX. p. 270. To. I. Meibom. VITVS AREN-
PECK in Chronico Austriaco p. 1194. sq. To. I. Pezii. HEINECCIUS l. c. Diploma Friderici Imperato-
ris exhibent post Henricum Steronem in Chronica Augustensi et Andream Ratisbonensem Ioannes
Cuspinianus, Wiguleius Hundius, et accuratissime omnium CASPAR SAGITTARIUS in Diss. hist. de
Cellislimis Originibus Serenissimorum Ducum Brunswico-Lüneburgensium len. 1694. 4. §. XXII. p.
15. sqq. Diploma Henrici Leonis, quo a. 1154. ecclesiae Riehenbergensi bona nonnulla tradidit titu-
lumque praetulit ducis Saxoniae et Bauariae, profert HEINECCIUS in Antiqq. Goslar. L. II. ad a.
1154. p. 149. sqq.
- (p) HELMOLDVS L. I. c. 78, p. 600. Posthaec abiit Dux noster in Italiam cum Rege pro corona Imperialis,
Quo absente Vicelinus Episcopus ingravescente morbo, diem clausit extremum. Obiit autem II. Idus
Decembris, anno - 1154. ALBERTVS STADENSIS addit p. 189. a. ad a. 1154. Vicelino successit Geroldus,
natus de Suecia, Capellanus Ducis. HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM ad a. 1155. p.
91. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XXIV. p. 198. et aliud ad a. 1154. p. 255. CONRADVS
BOTHO ad a. 1154. p. 345. sq.
- (q) In Notis ad Helmodi L. I. c. 78. p. 178.
- (r) HELMOLDVS L. I. c. 77. p. 600. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii ad a. 1154. p. 255. CRAN-
TZIUS L. VI. Metrop. c. 28.
- (s) HELMOLDVS L. I. c. 78. p. 600.
- (t) HELMOLDVS L. I. c. 83. p. 606. sq. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XXV. p. 198.
CRANTZIUS Vandal. L. IV. c. 24. 25.
- (u) Confer notam (o) paullo ante adlatam, Goslariae a. 1154. Ducatus adiudicatus et a. 1156. Ratisponae tra-
ditus est.
- (x) CONRADVS BOTHO ad a. 1156. p. 346. De Stadt Honouer was ganz Slym, wente yd was eyne Greue-
schopp, unde hed de Greue van Lauwenrode, de vorstorven alle, do nam de Greueschop in Hertoghe
Hinrick de Lauwe to Sassen, unde leyt de Stadt beteren, unde de Borch de heyt Lauwenrode, unde
lach, dar nu de Nygenstadt ligt vor Honouer over der Leyne. Comites illi in tres abierant lineas, Lim-
merensem, Wunstorfiensem et Lauwenrodensem seu Kodiam. Genealogiam eorum tentauit MEIBO-
MIUS, sed naeuis laborantem et mancam.

fidione premi coepta 12. Kal. Augusti. Sequenti die Imperatrix, relicto
ibi

„cessimus, perpetuali iure sancientes, vt ipsi et liberi eorum post eos indifferenter filii et filiae eun-
dem Ducatum Austriae hereditario iure a regno teneant et possideant. Si autem praedictus Dux
„Austriae, patruus noster, et vxor eius, absque liberis decesserint, libertatem habeant eundem Duca-
„tum affectandi, quicumque voluerint. Statuimus quoque, vt nulla magna vel parua persona in eius-
„dem Ducatus regimine sine Ducis possessione vel permissione aliquam iustitiam praesumat exercere.
„Dux vero Austriae de Ducatu suo aliud seruitium non det Imperio, nisi quod ad curias, quas Im-
„perator praefixerit in Bauaria, euocatus veniat: nullam quoque expeditionem debeat, nisi forte
„quam Imperator in regna vel provincias Austriae vicinas ordinauerit. Ceterum vt haec nostra Im-
„perialis constitutio omni aevo rata et inconuulsa permaneat, praesentem inde paginam conscribi, et
„sigilli nostri impressione insigniri iussimus, adhibitis testibus idoneis, quorum nomina sunt haec:
„Pilgrinus Aquileiensis Patriarcha, Eberhardus Archiepiscopus Salzburgenis, Otto Episcopus Frisingen-
„genis, Chunradus Episcopus Bambergensis, Hartmannus Brixienis Episcopus, Hartmannus Ratispo-
„nensis et Tridentinus Episcopus, Dominus Welfo Dux, Chunradus frater Imperatoris Friderici fi-
„lius regis Chunradi, Hermannus Dux Carinthiae, Marchio Engelbertus de Istria, Marchio Albertus
„de Padem, Diepoldus, Heinricus Palatinus Comes de Rheno, Otto Palatinus Comes, et frater eius
„Fridericus, et alii quam plures.,

„ Signum Domini Frederici
„ Imperatoris

Romanorum
inuictissimi

„Ego Rheinaldus Cancellarius vice Arnoldi Moguntinensis Episcopi et Archi - Cancellarii re-
„cognoui.
„Regnante Domino Friderico Romanor. Imperatore in Christo. Datum Radisponae XV. Kal. Octobris
„Indictione IV. Anno Domini M. C. LVI. anno regni eius quinto, Imperii secundo, feliciter.
„Amen.
Aliud Diploma eiusdem Friderici confert Henrico priuilegia inuestiturae trium Episcopatum Aldenburc,
„Michilenburc, Racezburc, et eorum, qui in Slauiam in posterum auspiciis Henrici institui poterant. Ea
„Diploma ipsum:
„In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Rex, Quia
„ad regiae dignitatis apicem Dei gratia conscendimus, idcirco dignum est ipsius, a quo omnis est po-
„testas, notitiam, honorem, cultum ampliare, dilatare, vt sicut ab eius gratia sunt omnia, ita eius glo-
„riae seruiant vniuersa. Nouerit ergo tam futurorum quam praesentium industria, qualiter nos dile-
„cto nostro Henrico Duci Saxoniae iniunximus, vt in prouincia ultra Albim, quam a nostra munifi-
„centia tenet, Episcopatus et Ecclesias, ad dilatandum Christiani nominis imperium instituat, plantet
„et aedificet; liberamque ei concessimus potestatem, vt Ecclesiis illis de bonis regni conferat, prout
„voluntas sua persuaserit et terrarum spatiositas permiserit. Cui negotio, vt studiosius et deuotius in-
„sistat, ipsi et omnibus sibi in hac prouincia successuris concedimus inuestituram trium Episcopatum
„Aldenburc, Michilenburc, Racezburc: vt quicumque in locum Episcoporum ibidem subrogandi sunt,
„a manu ipsius, quod regis iuris est, tanquam a nostra recipiant. Id etiam adiungimus, quod si in
„prouinciis circumquaque, in quibus necdum Christiana religio tenetur, Episcopatus sua strenuitate
„fundare potuerit, in his eadem potestate fungatur. Et vt haec nostrae concessionis auctoritas stabi-
„lis et inconuulsa per successura temporum momenta permaneat, hanc chartam inde conscriptam
„manu propria, vt infra videtur, corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Acta au-
„tem sunt haec annuentibus regni Principibus his: Archiepiscopo Magdeburgense Wichmanno, Epi-
„scopo Hildenesheimense Brunone, Episcopo Fardense Herimanno, Episcopo Brandenburgense Wi-
„chero, Electo Cicensi Bertoldo, Abbate Corbiense Wickboldo, Marchione Conrado, Marchione
„Adelberto, Palatino Friderico, prouinciali Comite Ludewico.,

Anno 1154. Henricus Leo Caesarem, diadema Romae recepturum, in Italiam comitatus est, teste HEL-
„MOLDO L. I. c. 78. p. 600. Romae exoriebantur variae discordiae inter Caesarem et Papam, sed cito
„compositae et cum inauguratione finitae. Quum Caesar Roma excederet et exercitus trans Tiberim
„sub moenibus Romae curaret, Lateranenses inter prandendum facta eruptione transgressi sunt
„Tyberim, et primum quidem castra Ducis (Saxoniae,) quae muris erant contigua, turbauerunt, vociferansque exercitus de castris prouit ad obfistendum. Et factum est bellum potens in illa die. Illic
„Dux noster fortiter dimicauit in capite. Romani victi passi sunt ruinae magnam. - Volens ergo Domi-
„nus Papa honorare eum, transmisit ei munera, vti habet HELMOLDVS L. I. c. 80. p. 604. Ita Leo Cae-
„saris gratiam ex integro meruit. Anno 1155. castra mouit contra Frifones, qui Rustringi vocabantur,
„plurimosque eorum, quotquot Bremam venerant ad nundinas, comprehendi bonisque suis exui iussit.
„IDEM c. 82. p. 605. Anno 1158. posita prius vrbe Lewenstat ad amnem Wockenize seu Wakenissam,
„Henricus Leo suscipit expeditionem cum Friderico Caesare Italicam. HELMOLDVS c. 86. p. 610. His
„ferme

104.
ES SERENT ad a. 1196. p. 29. 19. ALBERTI
ad a. 1197. p. 309. SAXO GRAMMATICI
Leshrogii c. XXVI. p. 199.
1. 1198. p. 346. WOLTERYS in. Cui
XXVI. p. 199.

renigensis longe doctissimus, in his
a Antiq. Goslar. L. II. ad a. 1196. p.
sic Henricus fundant monasterium
mini M. C. LVII.

in ratus, cum Ducatu Bauariae rellu-
„Imperator Ratisbonae curiam etele-
„iae obtinuit. Henricus Bauariae mar-
„ali Episcopo ascorata, robes et breuili-
„to Rothmaro p. 194. In. To. I. Part. 1.
„a marchio Austriae Ducatum Bauariae,
„vero heredi non longe a Ratisbona refo-
„in terra super ascum dimisit et Frideri-
„umque multorum - - pacem australis
„ad Ducatum praesentem euenit. Et
„em Austriae a iurisdictione Ducis Bau-
„conuertit in Ducatum, iudicariam
„Patauam, quae dicitur Bisontal, pro-
„trias, Chamensis, qui dicitur de Polb-
„et, sunt hodie Episcopi et Comes episcopi
„omas Dux Austriae. Diploma Friderici

„iuis fauente clementia Romanorum
„corporali institutione possit firma con-
„tione contineri. Ne qua tamen possit
„emere. Nouerit ergo omnium Christi-
„tas, qualiter nos eius cooperante gra-
„generali Ratisponensi, in notitiam
„am et catholicorum principum, inter
„in Hainricum Ducem Austriae, et notit-
„gitata fuit, de Ducatu Bauariae, hinc
„um Bauariae, quem statim in beneficia
„it nobis Marchiam Austriae cum con-
„tio Luipoldus habebat a Ducatu Baua-
„rectissimi patris nostri, de consilio et
„tam promulgante, et omnibus Princi-
„utauimus, et eundem Ducatum cum
„uxori suae Theodorae in beneficium

tur, conquestus de malis, quae sibi a Slauis absente Leone illata erant. Slauum ad conuentum venire recusantes proscripti et direptioni publicae sunt destinati. (hh) Niclotus occupare violentam oppressionem e re sua ratus, succendit sua castra Iloue, Meclinburgum, Zuerinum et Dobinum, munito solo castro Wurle ad Warnam situm. Occiso Nicloto, et filiis eius nauigiis salutem sibi quaerentibus, direpta est terra Slauorum et Dux Henricus muniuit castrum *Suerini* eique praefecit nobilem et bellicosum virum *Guncelimon* cum valida et expedita manu. (ii) Eodem circiter tempore Leo ab Imperatore Friderico impetrat ius constituendi Episcopos Slauiae, videlicet Aldenburgicum, Meclinburgicum et Razeburgicum, qui tunc erant Geroldus, Beruo et Euermodus. (kk) Tum quoque Henricus solemniter

donauerit, et qualiter Imperator e contra praeter multa praedia, quae praefato Comiti Vtoni et vxori eius Beatrici iure concambii contulerat, quod plenius ibi est insertum, duo eiusdem Comitis Vtonis beneficia, comitatum suum videlicet, et forestum in montanis, quae dicuntur *Hartz*, sibi suaeque vxori Beatrici eorumque post se vtriusque sexus heredibus in beneficium perpetualiter tradiderit et stabilierit, eo videlicet tenore, vt quicumque suorum vtriusque sexus heredum praedium illorum in loco, qui *Einbike* vocatur, obtineret, is quoque praedicta duo beneficia, forestum videlicet et Comitatum praedicti Comitis Vtonis in *Lissa* tam a sua quam ab omnium successorum suorum Regum et Imperatorum donatione, sine omni contradictione, iure beneficii possidere deberet. Verum, quia supra nominatus nepos noster Henricus, Dux Bauariae et Saxoniae, praetaxatum praedium in Einbike situm hereditario iure nunc possidet, et a praefato Comite Vtone et vxore eius Beatrice consanguinitatis iure originem ducere perhibetur, ex Diui Patris et Antecessoris nostri Conradi Imperatoris institutione, quae tanquam diuinum oraculum inuariabilis et perennis stabilitatis meretur priuilegium. Nos eius vestigiis inhaerentes, saepe dicto Nepoti nostro Henrico Duci, heredi videlicet Comitis Vtonis, Comitatum suum et Forestum in montanis Hartz, lege in perpetuum valitura, in beneficio concessimus, et omni corroborationis nostrae munimine confirmamus, vt tam ipse quam omnes vtriusque sexus sui heredes eadem saepe dicta beneficia, Comitatum videlicet et Forestum in montanis Hartz perenni immutabilitate teneant et possideant. Quod vt verius credatur, et omni aeuo inuiolabiliter obseruetur praesentem inde paginam conscribi et aurea bulla nostra signari iussimus, adhibitis idoneis testibus, quorum nomina haec sunt: Wickmannus Magdeburgensis Archiepiscopus, Hartwicus Bremenensis Archiepiscopus, Bruno Hildesheimensis Episcopus, Albertus Marchio, Fridericus Dux Sueuorum, Diedericus Marchio, Fridericus Palatinus Comes de Wittelshbach, et frater eius Otto iunior, Fridericus Palatinus Comes de Summerscheborg, Comes Henricus de Witin, Comes Otto de Rabensberg, Florentinus Comes Hollandiae, Comes Bertoldus de Andechse, Comes Boppo de Blanckenborg, et filii sui Conradus et Siegfrius, Ludolfus de Dassele, frater Cancellarii, Marquardus de Grumbach, Lucardus de Meinersheim, Henricus de Wida, Lupoldus de Hirtzberg.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi, Ego Reinaldus Cancellarius vice Arnoldi Moguntini Archiepiscopi et Archicancellarii recognoui.

Datum Goslariae Kal. Ianuarii, Indictione VI Anno dominicae incarnationis M. C. LVII. regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo. Anno regni eius sexto, Imperii vero tertio. Conf. HEINECCIUS in Antiqq. Goslar. L. II. ad a. 1157. p. 157. sq.

(hh) HELMOLDVS L. I. c. 86. p. 611. Redeunte Duce et Comite, praefixum est colloquium provinciale omnibus Marcomannis tam Teutonicis quam Slauis, in loco qui dicitur Berenurde. Rex quoque Danorum Waldemarum venit usque ad Erthenburg, et conquestus est Duci omnia mala, quae intulerant sibi Slauis praearicatoris mandati publici. Et timuerunt Slaui venire in praesentiam Ducis, eo quod culpae suae essent conscii. Et dedit eos Dux in proscriptionem, et fecit omnes suos paratos esse ad expeditionem tempore messis. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1160. p. 32. Henricus Dux cum Marchione Thiderico terram Sclauorum deuastauit, et principem eorum Nicoloth, qui et Nicolaus, trucidauit, et ipsos sibi subiugauit. Eadem fere perorat ALBERTVS STADENSIS ad e. a. p. 191. a. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. 1159. 1160. p. 306. CHRONICON BIGAVGIENSE p. 261. ad e. a. WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 52. CHRONICON HOLSATICVM a Leibnitio editum c. XV. p. 28. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XXVIII. p. 200. CONRADVS BOTO in Chronico picturato Brunsvicensi ad a. 1157. 1160. p. 347. HENRICVS BOTO, Monachus Clusiniensis noster, de constructione coenobii Gandersheim. p. 505. To. II. Meibom. ALBERTVS CRANTZIVS Vandal. L. IV. c. 34. 35. 36. Saxoniae L. VI. c. 19. PHILIPPVS IVLIUS RETHMEIER in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 3. p. 323. sq. In primis ad haec facta et totam Henrici Leonis vitam facit REINERI REINECCI Historiam Henrici Leonis, excerpta de Annalibus Helmoldi, Arnoldi, et Saxoniae Krantzii, Francof. ad Moen. 1577.

(ii) Fufe haec pertexit HELMOLDVS L. I. c. 87. p. 611. sq. vnde reliqui sua transcripserunt, quos paullo ante laudauimus. Mentio tum fit Ludolfi de Paina, quem Henricus praefecit praefecturae et oppido Mellicou seu Mylikon in terra, quae nunc dicitur Meclenburgica, LEO ea ipsa tempestate constituit Bernonem Episcopum Meclenburgi, Emmehardo defuncto.

(kk) Diploma dedi paullo ante in nota (ee.) Exhibent illud MADERVS Antiqq. Brunsvic. §. 12. p. 121. RETHMEIER l. c. P. III. c. 2. p. 317. sq. Diploma ipsum ad a. 1159. referendum est, vti ex Chronico montis sereni constat.

minico, Laudam profecta. (ff) Eius praedictio, Caesar exercitum conuenit que in patriam redeunt dedit Henricum modum Archiepiscopi, Episcopi (gg) Absente Duce tumultus non Comes Adolus inducit diem colloque sibi suberant. Waldemarum, quod nunc Adenburgum dicitur, omnes Dracis Saxoniae in possessionem Medici publicari solentur alijs. Quapropter tenentur paratos, vt tamquam aliqui conseruantur autem vniu, vocant regem Danoniam. Erigant Rex Duce, vt facit sibi in riu, et patet est ei amplius quam male uenturam non uenit. Nilulom saluati et uenit pacem iam Ducei quam Saxoniae uenit paratos: nam Saxoniae pernici Latini uti aulam et uicinatatem illius expediturunt, ut, quae bello apert erant, tabulae reuerant. SCHWENBERG p. 105. AUCTOR CHRONICAE CRANTZII Vandal. L. IV. c. 34. Dux et ceteri Principes in bello exercitu suo Mediolanensem. Albertus in anno hunc ceterisque regni Principibus uenit a. I. L. c. 1. CONRADVS FRISPERGERI 1093. p. 474. Conf. SIMONIS FRIDEM 11. Dux Imperatrix, quae Beatrix uxoris in maximam exercitum secum duxerat. Calend. Augusti, uenerat: deinde supratruxit, relicto sibi ad obsequium praeparatis. Praedictus vero Dux Henricus Serii secundus tentoribus polare uoluerat, cum milite, et auiis, locis Bauariae atque Saxoniae. Et primum Crumme, pertinens ad Mediolanensem actionem praesentem, feceratque machinam in Caesarem conuenit exercitum ad Mediolanem OTTO MORENA l. c. p. 127. Hic si praedictus Duci Beroldo ac etiam uicibus iam de seron erant in exercitu cum suis milibus. GENESIS p. 219. sq. ad a. 1160. RETHMEIER. Quibus omnia tandem VI. Kal. Iovis hominum diversis generis, famulis tractantibus SAXO ad a. 1160. p. 106. CHRONICON inest Diploma Friderici alterum, quod ad GENI ad a. 1159. p. 31. sic habet: Henricus Dux constituit in Slauiam et inuestituram sibi tribuente potestatem inuestituram. V. ac Palatialis subinde constituit. Curta opposita proferente, consecrare seu consensum ad Henrico Leone inuestituram, ut de his Leo ingressus est possessionem Comitatus promulgata. Vt ibi dicitur consensum postum, Vt ex posteritate Egberti et filii spectebatur pagum seu Comitatum Lippin.

Et diuina suente dementia Romanorum antecessorum suorum Regum et Imperatorum centuriae saepe uocoritate alacriter ostendunt vel incerta. Noverit igitur omnium Christianorum salutem polentia, qualiter dilectissimi nostri obituit nobis promulgata in statu Imperatoris, in quo conuenit, quod sine Beatricis Hirsingiae nominata, sine in nominatum in pere Hoffa, in conuenit, praefato Imperatori Comiti la praesentem

lignis constructam honori S. Mariae et S. Nicolai dedicandam curauisse (ss) opera Hartwici Archiepiscopi Bremensis. Haec est illa memorabilis translatio Aldenburgensis Episcopatus propagati Lubecam. Quem exornaturi, largiti sunt Henricus Dux, Geroldus Episcopus et Adolphus Comes praedia, redditus plurimos et decimas. (tt) His peractis Dux profectus est in Bauariam, tumultuantes repressurus et iudicium in gratiam oppressorum exerciturus. (uu) Tum quoque inter testes, subscriptos chartae, qua Fridericus Imperator Goslariensibus Canonicis liberam dispensationem Praebendarum suarum concessit, est obuius. (xx) Compositis in Bauaria rebus, Henricus rediit in Saxoniam, et accessit in vnum locum Clericis Lubecensibus praeposuit Conradum, Abbatem antea Riddageshusanum, fratrem Geroldi Episcopi, in Episcopum. (yy) Prebizlaus inter haec dea-stat Meclinburgum et ad vindictam repetendam occasionem et inuitamentum Leoni subministravit. Vnde factum est, vt contracta manu validissima promptissimisque auxiliis terra marique accitis prouinciam Slavorum, quae

strum Slavorum euerit: congregationem Clericorum in Lubeke constituit - Post Henricus Demin euerit: filium Meloc christianum suspendit. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1163. p. 32. sq. Henricus Dux castrum Sclavorum Werle obsidens ad deditionem coegit. Diuortium inter Ducem et ipsius coniugem propter consanguinitatem factum est, hoc ipsum Imperatore iuramento firmante. CONRADVS BOTHO ad a. 1160. p. 347.

- (86) CHRONICON STEDERBURGENSE l. c. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1163. p. 191. b. 192. a. Henricus Dux castrum Werle cepit. Deinde vocatis Episcopis, Geroldo Aldenburgense, Enermodo Racisburgense, Bernone Magnopolitano, locutus est eis, vt ab ipso reciperent suas dignitates et fecerunt. Postulante autem Geroldo Episcopo, Dux sedem transtulit ad Aldenburg in Lubeke, statuens ibi XII. praebendas, et Praepositum Athelonem; cuius est tertia decima. Ibi Rugiani venerunt ad gratiam Ducis. CHRONOGRAPHVS SAXO ad a. e. p. 307. Henricus Dux congregationem in Lubeke Clericorum instituit, ecclesiam ex lignis constructam in honore S. Mariae et S. Nicolai dedicari fecit. Vbi pacis gratia principes Rugianae insulae ad dedicationem venerunt. HELMOLDVS L. I. c. 89. p. 613. Circa id temporis rogauit Dominus Geroldus Episcopus Ducem, vt sedes cathedralis, quae antiquitus erat Aldenburg, transferretur Lubeke, eo quod ciuitas haec esset populosior et locus munitior et omni prorsus aptitudine commodior. Quod quum placuisset Duci, condixerunt diem, quo venirent Lubeke, ordinaturi de statu Ecclesiae et Episcopatus. Et designauit Dux locum, in quo fundari deberet Oratorium in titulum matricularis Ecclesiae, et areas claustrales et statuerunt illic praebendas duodecim Clericorum canonice vinentium. Porro tertia decima Praepositi est etc. CHRONICON RHYTHMICVM c. XXXI. p. 52. To. III. Leibn.
- (tt) HELMOLDVS l. c. pergit: Et dedit Episcopus in stipendiis fratrum decimas quasdam, et tantum de redditibus, quos soluit Slania, quantum praebendis sufficeret perficiendis. Et designauit Comes Adolfus villas opportunas prope Lubeke, quas statim Dux obtulit in usum fratrum, et de teloneo cuiuslibet fratrum duas marcas Lubicensi monetae. Historia Archiepiscoporum Bremensium ad a. 1163. p. 93. Translationem illam CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii minus recte collocat in annum 1164. c. XXIX. p. 200. HELMOLDVS de dedicatione Episcopatus noui et redditibus additis c. 93. p. 616. sq.
- (uu) HELMOLDVS l. c. p. 617. Dux, ordinatis rebus in Saxonia, profectus est in Bauariam, vt sedaret tumultuantes et faceret iudicium iniuriarum patientibus. Eadem WOLTERVS habet ad 1164. in Chronico Bremensi p. 52.
- (xx) Diploma produxit IOANNES GEORGIVS LEVCKFELDIVS Append. IV. ad Antiqq. Poelcenses c. XI. p. 284.
- (yy) HELMOLDVS L. II. c. 1. p. 618. Compositis rebus in Bauaria, Henricus Leo gemino ducatu clarus, reuersus est in Saxoniam, et accessit Cleuo Lubicensi dedit eis Pontificem Dominum Conradum Abbatem de Reddegeshusen, fratrem germanum Domini Geroldi Episcopi. - Recepit sacrum ordinem per manus Hartwici Archiepiscopi, in ciuitate Stadeni. Ad annum 1163. hoc referunt ALBERTVS STADENSIS p. 192. a. et HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM p. 93. Ad annum 1164. referenda est Henrici Leonis liberalitas et munificentia in coenobium Wessenaui seu Minderau Constantiensis Dioeceseos, in quod contulerunt Welfo, Henrici patruus, et ipse Henricus praedia Herwigesvuse, quod nunc vocatur Kahlendorf, Rsumesberg, Mühlberg, et locum, in quo coenobium ipsum est situm. Donatio incidit in annum 1145; confirmatio Caesaris vero in annum 1164. Vtrumque diploma exhibet P. J. RETHMEIER in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 2. p. 318. sq. Confirmauit idem Henricus Leo coenobium Katelnburgense, quod a. 1104. Comes Dietericus iunior Cateleneburgensis instituerat, quo autem anno, exploratum non habeo. Diploma confirmationis communicant LEVCKFELDIVS in Antiqu. Katelnburg. p. 15. 18. et RETHMEIER, vir pius et doctus, l. c. p. 319. In annum 1164. ponendum est Diploma Henrici, quo Canonicis Lubecensibus recens institutis decimas, libertates redditusque spondet. Exhibet illud laudatissimus RETHMEIER P. III. c. 5. p. 327. sq. in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica. Eodem circiter tempore, nimirum a. 1163. Wernerus, nobilis eques de Veltheim, Episcopus tum Mindensis, dedicauit coenobium nouum in Lockum seu Lucca structum. ordinis Cisterciensis, a Comite Hallermundensi Wulbrando fundatum, sacratumque Mariae Virgini et S. Georgii. GERHARDVS MOLANVS, Abbas Loccumentis, in Chronico T. III. Leibn. p. 690. sq.

et fratrum Pollingensis ecclesiae in h
ordini S. Augustini, aduocatum eius
xiensi Episcopo, iure feudali recepti
potestate transtulit ad Subaduocatum
em. (ll) Magna a. 1161. discordia in
Episcopum Ratipocensem exorta est.
us, Archiepiscopus Salzburgensis, com
Richerpergeni praepositum, vt gra
dignum et tegendum. (nn) Medio
euerio Caesar euocauit reges Galliae,
namque aliorum principum multitudi
o etiam Leo accessit, qui inde in Ba
llic rebus, in Saxoniam reuersus est,
reus est, item inter coenobium Ba
riuum excitam sedauit, ac moderauit.
oto progeniti, extorres Slavorum pin
Dux sui faciat, orant ac contendunt,
cepto castro Werle et adiecta regio
quam nunc dicimus Ducatum Meo
is tenendam distribuit, Ludolfo ad
lito, Ludolfo Comite Peinensi tra
et Ilenburgo commendatis Gunc
dam, nobili de Scaten, qui ex Fla
cliburgi et in eius confinibus co
uorum cupiditas nouis rebus le
slaus vix erant suis redditu, qu
belli Henrico obuenerant, in
maximo stetit impendio. C
ratrum in custodiam deductu
um deportatus et in manibus
oranda conditione exegit. In
zum Lubecae instituisse com
ae insulae principibus, ecclesiam

ll. p. 116.
454. To. I. Meibom. Magna discordia in
RONOGRAPHVS SAXO ad a. 2. p. 307.
top. T. III. p. 245. 244.
ad Regem Franciae Ludouicum, et con
spandiam iuxta Ararim fluvium, ad
Praeterea misit nuncios ad regem Daniae
ad constitutam diem. in oper omnibus de
ligiosis quibusque solemniter adesse ma
lebrem curiam, quo tempore Papa et in
al Waldemarum, cum Episcopo Daniarum, et
Aldenburgis) et Comes Adolphus, cum
e vero positus in Bauaria, alia viam
e rebus, reuersus est in Saxoniam. Alia
uenit ad munita, quae Antipapam pro
gii c. XXVII. p. 200.

SLAVICVM Lindenbrogii c. XXVIII. p. 116.
nit. alique complures.
ad a. 1160. p. 191. a. CHRONICON
aorum. Deposuit Obriam Episcopum in
WOLTERVS in Chronico Bremensi p. 52.
sibi Laeto fore periculosum castrum. In
nimis contra Lubeke, ad caput pro
curauit. Et cum impetu uolens oram
e horas suas - respicit potestatem
sunt in adiutorium et sic ciuitas vni
XVIII. p. 200. et aliud p. 215. HELMOLDVS
ad a. 1163. p. 454. Henricus Dux Werle

quae Meclenburgum et partem ceterioris Pomeraniae constituebat, ingrederetur, Wertizlaum suspendio necaret, et adamantinā diligentia Slauos debellaret: (zz) foederatosque porro Prebislai, Casimirum et Bogislaum, Principes Pomeraniae in fugam coniceret. Inter hunc armorum strepitum, quo Septentrionalis Germania concutiebatur, a Slauiis trucidati sunt Adolfus, Holfatiae, et Reinoldus, Dithmariae Comites. (aaa) Ita euerfi sunt piratae, regnumque ac mare Daniae adiacens redditum est tutum. Ut igitur in posterum eadem maneret securitas, Waldemarum, Danorum rex, cum duce ad Egdoram prope Lubecam in colloquium venit. (bbb) Anno 1165. existit diffensio inter Henricum Ducem et Marchionem ac Palatinum,

(zz) Tum XIV. Kal. Martii caecias mare et Albim retro egit in littora maris Germanici, pecudesque et millia multa hominum perierunt, teste HELMOLDO L. II. c. 1. p. 618. Recolimus memoriam casus eiusdem a. 1717. et 1720. recurrentis. De Slauiica tempestate bellorum idem HELMOLDVS videndus est c. 2. p. 619. sq. c. 3. p. 620. CHRONICON STEDERBURGENSE ad a. 1164. p. 454. sq. To. I. Meibom. Noua confusio maris et fluctuum orta est, quae terram et opida cum innumera hominum et animalium multitudine circa Occidentem et Aquilonem ruit. Ipsa die XIV. Kal. Martii in Magnopoli multitudo Christianorum a Slauiis capta et occisa est. ALBERTVS STADENSIS ad e. a. p. 192. a. Hartwico Archiepiscopo Conradum Episcopum in Stadio consecratum adhuc secum in Horburg detinente, XIII. Kalend. Martii orta est tempestas maxima et maris abundantia, et inuoluit aqua omnes fines maritimos Frieslandiae, Hadelersiae, et omnem terram palustrem Albiae et Wirrae, et submersa sunt multa milia hominum et iumentorum. Submersus est etiam Richbertus Aduocatus Stadenfis. Eodem die strages magna facta est Mikilburg- Dux, Slauiam ingressus, Wertizlaum, filium Nicloti captiuum suspendit - Et Dux Adolsum et Reinoldum Comites misit, ubi a Slauiis per insidias cum pluribus sunt perempti. CHRONICON MONTIS SERENI ad e. a. p. 33. ed. Mader. CHRONOGRAPHVS SAXO ad e. a. p. 307. HERMANNVS de LERBECKE p. 506. HISTORIA ARCHIEP. BREM. p. 93. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XXX. XXXI. p. 201. et aliud apud eundem ad a. 1164. p. 255. ALBERTVS CRANTZIUS Vandal. L. V. c. 3. 4. P. I. RETHMEIER l. c. c. 4. p. 325. 326.

(aaa) HELMOLDVS L. II. c. 4. p. 621.

(bbb) IDEM l. c. p. 620. sq. Audiens Henricus Leo Dux, labefactari res in Slauiis, contristatus est animo, et misit interim robur militum Zuerin, ad custodiendam eam. Et praecepit Adolfo Comiti et maioribus de Holzatia, ut transfrent Ilowe, et essent tutamen castrum. Posthaec congregauit exercitum grandem et vocauit cognatum suum Adelbertum, Marchionem orientalis Slauias, et omnes fortissimos totius Saxoniae in auxilium, ut redderet Slauiis malum, quod fecerant. Sed et Waldemarum regem Danorum adduxit cum nauali exercitu, ut vexaret eos terra marique. - Dux, ubi transit Albiam, et attingit terminos Slauiorum, fecit Wertizlaum Principem Slauiorum interfecti prope urbem Malacowe, eo quod perfundauerit eum frater eius Pribizlauius, et praenunciatus fuerit promissiones pacis, quas pactus fuerat, etc. HELMOLDVS idem L. II. c. 6. §. 3. p. 623. Et cohibitus est Pribizlaus ab insania sua. Humiliatae sunt ergo vires Slauiorum, nec ausi sunt mutire prae fortitudine Ducis. Et habuit Dux pacem cum Waldemaro, Rege Danorum, et celebrauerunt colloquia ad Egdoram siue Lubike pro commodis utriusque terrae: et dedit Rex Duci pecuniam magnam, eo quod pacarentur terminis eius per ipsum a vastatione Slauiorum: et coeperunt inhabitari omnes Insulae maris, quae ad regnum pertinent Danorum, eo quod pirata defecisset, et confractae sunt naues praedonum: et inierunt pactum Rex et Dux, ut, quaecunque gentes terra marique subiugassent, tributa socialiter partirentur. Et increuit Ducis potestas super omnes, qui fuerunt ante eum: et factus est Princeps Principum terrae: et conculcauit colla rebellium: et effregit munitiones eorum: et perdidit viros desertores: et fecit pacem in terra: et aedificauit munitiones firmissimas: et possedit hereditatem multam nimis. CONRADVS BOTO ad a. 1160. p. 347. SAXO GRAMMATICVS Hist. Danor. L. XV. p. 323. ALBERTVS CRANTZIUS Metrop. L. VI. c. 47. Daniae L. VI. c. 21. Vandal. L. V. c. 5. sqq. Saxoniae L. VI. c. 19. Notanda est ad a. 1164. seditio Bremensis. Comes Oldenburgicus Christianus adscitis Frisiis permultis expugnauit et diruit domum Weige, quae erat Henrici Leonis, suaeque ditioni adiciebat, quicquid ad Visurgim circa Bremam Dux possederat. HERMANNVS HAMELMANNVS in Oldenburgischer Chronica P. II. c. 2. p. 107. Inter haec Reinoldus Archiepiscopus Colonienfis, ortu Comes Dasselenfis, Wichmannus Archiepiscopus Magdeburgensis, Hartwicus Archiepiscopus Bremensis, Hermannus Episcopus Hildeshemensis, Albertus Dux et Marchio Brandenburgicus, cum filio vtroque Ottone et Bernhardo Comitibus Ascaniensibus, Ludouicus Landgrauus Thuringiae, Otto Marchio Lambegensis cum fratribus, Albertus Comes Palatinus in Sommerfeburg, Otto Comes Dasselenfis, vel potius de Asle Christianus Archi-Comes Oldenburgicus, Witikindus de Dafenburg communi veluti incendio in Leonem exarserunt, et obfisione facta tentarunt castrum Ducis Haldensleue. At, fortuna Leonis adhuc adspirante, irritis conatibus discessum est. Hi ad vnum omnes felicitatem et virtutem Leonis excellentem veluti frenum mordebant. HELMOLDVS L. II. c. 7. p. 623. Videns ergo Dux, quia consurgunt undique bella, coepit communitate ciuitates et castra, et ponere custodias militum in locis opportunis. In tempore illo Cometiam Holfatiae, Stormariae atque Wagirae administrabat vidua Adolphi comitis cum filio adhuc tenello. Propter consurgentes autem bellorum motus posuit Dux puero tutorem, qui praecesset armis, Henricum Comitem Thuringia natum - totum armis deditum. - Prebizauium, Principem Slauiorum, quem multis praeliis expulerat prouincia, admisit in gratiam - Hinc Brema capta et Christianus paucis post diebus obiit, teste eodem c. 8. p. 624. Tum in Hartwicum Archiepiscopus Bremensem itum, et, Friburgo erepto,

... in Pannonia castrum (sum Lovens) ...
... Leo festinat interesse ...
... a. 1166. comitia Heriboli ...
... III. et Alexandrum III. Romanus Pontifex ...
... eodem anno religioni ...
... (iii) Exaruit eodem tempore ...
... et Wigornium Archiepiscopus Mag ...
... principes, nonnulli ex iura et iure in ...
... et gressu. Obiit rex a Casire ...
... Imperator ...
... in Italiam, comitio occulta ...
... Wichmannus Episcopus Mag ...
... Hildeshemensis Episcopus, Baudouin ...
... Albertus curcio Soltweldensis cum ...
... Adolbertus Pratinus Comes Sommerse ...
... de Dutenburg, Christianus de Alent ...
... Locum enim agreste conquis ...
... quadropedum re ...
... et vallo circum ...
... et omnibus cir ...
... Thuringiae Comes prouincialis, obse ...
... Comis Armentariae, collecta

... in ...
... Leo sine ...
... in ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(zz) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(aaa) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(bbb) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(ccc) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(ddd) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(eee) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(fff) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(ggg) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(hhh) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(iii) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(iiii) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

(v) ...
... a. 1164. p. 107. Ta. I. Libe ...

num, eo euentu, vt Palatinus castrum suum Lowenberg Duci resignaret, (ccc) Eadem tempestate Leo festinat interesse comitiis Ratisbonensibus, (ddd) Adiit idem a. 1166. comitia Herbipoli coacta, inuitante discidio inter Paschalem III. et Alexandrum III, Romanos Pontifices, celebrata. (eee) Luticiani, Slauorum nonnulli, eodem anno religioni christianae, (uasu Henrici, dederunt nomina. (fff) Exarsit eodem tempore dissensio inter Henricum Ducem et Wigmannum Archiepiscopum Magdeburgicum et ceteros Saxoniae principes, nonnisi ex inuidia et liuore in intolerabilem Henrici potentiam et gloriam. Obstetit tamen a Caesare metus, ne consilia animo concepta re ipsa erumperent. (ggg) Imperatore autem quartam protectionem aggresso in Italiam, conspiratio occulta in lucem prodiit, cuius antesignani fuerunt Wichmannus Episcopus Magdeburgensis, Hermannus Hildesienensis Episcopus, Reinoldus Archiepiscopus Colonienensis, licet Caesarem in Italiam comitatus, Ludewicus prouincialis Comes Thuringiae, Albertus marchio Soltwedelensis cum filiis, Otto Marchio Camburgensis, Adelbertus Palatinus Comes Sommersburgensis, Otto de Asle, Wedekindus de Dafenburg, Christianus de Aldenburg in Amerlandia alique. (hhh) Leoninum animum ingruente conspirationis procella Leo ostensus, Brunsvici effigiem leonis, quadrupedum regis, in edito lapidum strato erexit eandemque urbem fossa et vallo circumdedit. (iii) Anno 1167. prorupit vis belli ciuiliis Saxonici ex omnibus circumquaque partibus. Ludewicus, Thuringiae Comes prouincialis, obsedit munimentum Aldesleue. Christianus, Comes Amerlandiae, collecta Frisiorum manu, occu-

52.
Bellum principum cum Henrico interum.

repto, antistes fuga sibi consuluit. Inde effusa est belli procella per omnem Saxoniam et viciniam Gandersheimensem quoque corripuit, quum Leo fame coerceret Goslarenses p. 625. Interea Oldenburgum obsessum a Duce, et, impellentibus discordiis intestinis, expugnatum. *HAMELMANNVS* l. c. p. 108. *RETHMEIER* in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 5. p. 330.

(ccc) *CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1165. p. 857. To. I. Leibn. *Dissensio inter Henricum Ducem et Marchionem et Palatinum. Sors super Palatinum cecidit, qui Lowenburg castrum suum Duci resignat.*

(ddd) *OTTO* Frisingensis de Gestis Friderici I. Lib. II. c. 28. p. 469. *Mediante Octobre Imperator Ratisponam, Norici Ducatus metropolim, curiam celebraturus ingreditur, habens secum Henricum, Henrici Ducis filium, in possessionem eiusdem Ducatus mittendum - - Henricus Dux possessionem suam patrumque suorum recipit sedem.*

(eee) *GOLDASTVS* To. III. Constitut. Imper. p. 342. *TOLNERVS* Cod. Diplom. Palat. §. LXI. p. 55. Eodem anno Henricus in Diplomatum Imperatoris aliquoties inter testes occurrit. *GEWOLDVS* ad Hundii Metropolim To. II. p. 115. *BECMANNVS* Hist. Anhalt. Part. III. L. IV. c. 2. §. 17. et 18. p. 436. *APPENDIX* ad Radeuicum p. 558. ad a. 1156. *Apud Wirzeburg in Pentecoste curia celebratur, ubi coniuratio fit ab Imperatore et Principibus, qui aderant, tam secularis quam ecclesiastici ordinis, quod Paschalis semper Papa habeatur.*

(fff) *ALBERICVS* ad a. 1166. p. 345. edit. Leibn. *Per Ducem Saxoniae, Henricum, filium illius Ducis Bauariorum, qui fuit gener Imperatoris Lotharii, Sclauum ante Daciam (i. e. Daniam) consistentes, qui alio nomine dicebantur Luciani (i. e. Luticiani) ad Christianitatem coeperunt conuerti, quum idem Rex terram illam suae subiugasset ditioni.*

(ggg) *CHRONICON* montis Sereni ad a. 1166. p. 34. *Wichmannus Archiepiscopus et caeteri Principes Saxoniae, contra Ducem Henricum prouinciam turbant. CHRONOGRAPHVS SAXO* ad e. a. p. 108. *Werra inter Henricum Ducem et Wigmannum Archiepiscopum et caeteros Saxoniae Principes. Causa redditur huius motus bellici vel vera vel ficta. Veram adfert HELMOLDVS L. II. c. 7. p. 623. quae erat inuidia in inuictum robur et geminum Ducatum Henrici Leonis. Fictam producit ALBERTVS Stadenfis ad a. 1166. p. 192. b. Quia potens et diues erat, contra imperium se erexit, unde Imperator cum humiliare proposuit, et ex hoc surrexerunt multae contentiones Principum contra Ducem. Notauit dudum Reinerus Reineccius, auctorem heic adfectibus fuisse praereptum. Nam Imperator ipse in gratiam Henrici tum coercebat principes in bella prouocantes. HELMOLDVS l. c. Manus Principum formido Caesaris continuit, ne concepta molimina transferrent in effectum. Quare, Caesare demum absente et in Italia bellis districto, arma mouerunt liuidi et inuidia laborantes.*

(hhh) *HELMOLDVS* l. c. *Otto de Asle* ab aliis scribitur *Otto Daffelenfis*. Sed optima editione lectionem priorem praeferunt.

(iii) *ALBERTVS* Stadenfis ad a. 1166. p. 192. b. *Henricus Dux super basin erexit Leonis effigiem in Brunsvic et urbem fossa et vallo circumdedit. CHRONICON* Lüneburgicum a. e. p. 173. To. III. Leibn. *STADTWEGIVS* in Chronico p. 271. *Hermannus de LERBECKE* in Chronico Schaumburgico p. 506. To. I. Meibom. annum ponit 1164. *CHRONICON MINDENSE* p. 178. To. II. Leibn. mauult annum 1168. Membrana quaedam San Blasiana definit annum 1172. apud *RETHMEIERVM* Antiq. Brunsvic. P. I. c. VI. §. 15. p. 89. Malim annum determinare 1166. ob tria Chronica et aliam vetustioremem membranam S. Blasii. Dux Serenissimus, pater patriae beate defunctus, *AVGVSTVS WILHELMVS*, paucis annis basin ante renouandam iussit ipsumque cana de maiorum gente leonem.

in munit Germanici, peroleque et p. 61. Recollimus memoriam casus eorum idem HELMOLDVS videretur ad a. 1164. p. 413. To. I. Helmsfelda cum reuocaret a hominum et anno XIV. Kal. Martii in Magdeburgensi. *TADENSIS* ad e. a. p. 102. a. *Henricus* ut secum in Herbipoli decessit. XIII. et inuictus aqua omnes fides maritima, et soluerit sunt multa militaria Stadenfis. Eodem die stragulum Niciini captiuum subleu et infidias cum pluribus sunt per *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. p. BREM. p. 92. *CHRONICON* ad a. 1164. p. 255. *ALBERTVS* 325. 326.

in Slavia, contristatus est a praecipuo Adolfo Comiti et ma et congregatis exercitum p. uiae, et omnes fortissimos uic et Waldemaram regem laudat, ubi transit Albiam et tempore prope urbem Malacome, in quibus commissiones pacis, quas patet in Pribitziani ad insania sua. Henrici Ducis. Et habuit Dux pacem in sua Laube pro communi uentur terminatio per legum aduocato ad regnum pertinent Danorum. uerunt pactum Rex et Dux, ut p. tarentur. Et inuenit Dux post in terrae: et conciliant uicari et fecit pacem in terra: et ad *CONRADVS BOTO* ad a. 1160. *CRANTZIVS* Metrop. L. I. p. 19. Notanda est ad a. 1164. sed uis expugnatio et diruit domum ad Vitorum circa Bremaniam. *Chronica* P. II. c. 2. p. 107. Inter Henricum Archiepiscopum Magdeburgensem, Albertum Comitem Marchionem, et Albertum Comitem fratris, Albertus Comes Asle Christianus Archiepiscopus in Leonem exarserunt, et ubi adhuc adspirante, inuisitum excellentem uel frenum inuenerunt uicique beba, cognoscunt. In tempore illa Comiti comitis cum filio aduocato uicari qui praefectus armis, Henricus Principem Slauorum, quem uicari et Christianus paucis post annum Bremanensem dux, et, fribus

occupavit Bremam finesque eius, vagatus per Saxoniam occidentalem. Ceteri confoederati mouerunt alibi lacertos. Leo autem communiuit ciuitates et castra, ac locis opportunis praefecit militum custodias. Tum administravit Adolphi comitis vidua, loco filii teneri, comitatum Holfatiae, Stormariae atque Wagriae. Tutorem igitur Leo Comiti admodum puero dedit Henricum, Orlemundanum Comitem, cognatum pueri, virum armis deditissimum. Communicato suo cum consiliariis consilio, reuocauit Pribizlaum et in reconciliatam gratiam admisit, reddita paterna haereditate, excepto Suerino et adposito confinio. Pribizlaus, insperata forte optima permotus, sese iureiurando deuinxit, quo minus in posterum Leoni inferret detrimenta. Hac circumspectione vsus Dux terrorem iniecit panicum hostibus suis, qui ne quidem audebant aequo Marte decernere. Victricia igitur circumtulit arma, terramque hostium incendiis et depraedationibus afflixit cursumque victoriarum persecutus est vsque ad moenia Magdaburgi. Quum ita ad Orientem terror omnibus incessisset, conuertit exercitum victorem versus occidentem, et Brema capta, attriuit conatus subdolos Comitis Christiani. Consectatus praeterea est fugientem Comitem Christianum, repulit eum in abditas Frisiae paludes, et in tantas coniecit angustias, vt paulo post prae moerore spiritum exhalaret. (kkk) Poranis quoque nutantibus Dux foedera cum Danis renouat. (lll) Fortuna exoptata, nondum in decorando et locupletando Henrico defessa, compluribus instruxit eum muneribus. Welfus enim, herede cognomine orbatu a. 1166. ad Sienam peste extincto, Henricum fratrualem suum instituit heredem. (mmm) Quare autem, obeunte Welfo, hereditas tam opima ad Henricum deuoluta non sit, supra me exposuisse recordor. Anno 1168. Fridericus Barbarossa reuersus ex Italia, indixit Bauenbergi comitia, vocatosque vniuersos Saxoniae principes coarguit de pace intestina violata, recte monens, tumultum Saxonicum in causa fuisse, vt Longobardi, cristis erectis, deficere et rebellare sustinuerint. Controuersiae Saxonicae de cetero sunt ibi compositae, et Henrico Leoni sua iura ab integro vindicata. (nnn) Widekindus, Comes de Dafenburg, pacem recusans, a Leone obsessus et ad deditionem compulsus est. (ooo) Albertus Stadenensis tradit, pacem Bomeneburgi fuisse factam. (ppp) *Bomeneburgum* situm erat haud procul Northeimio, qua itur Hammenstedum, Cateleneburgum et Osterodam. Abfuit ab vrbe indicata Northemii, tum vico, horae itinere, positum in colle edito ad finem iugi montium septemtrionale, quod *Witer* vocant accolae. Silua adiecta olim dicta *Bomeneburgensis*, *Böhmenböcker wald*, nunc *Börgerholt*. Sex circiter effluerunt anni, quum rudera Bomeneburgi destructa sunt, et praebuerunt materiem aedibus venatoriis recens exstructis. Franciscus Lubecus in MSta historia Northeimensi tradit, Bomeneburgensia insignia repraesentasse olim leonem erectum, flauo capite, pectore et vtroque anteriori pede: niuea parte posteriori: et fascia rubra inter pedes posteriores, conspicuum. Vndenam auctor haec hauserit, scio cum ignarissimis. Godefridus Colonienensis aliique referunt, pacem illam inter Ducem et Saxoniae Principes Francofurti fancitam esse. (qqq) Circa idem tempus a. 1168. Hartwicus, Archiepiscopus Bremensis, octauo

(kkk) Haec ex HELMOLDO Chron. Slav. L. II. c. 7. p. 623. c. 8. p. 624. Conf. ALBERTVS Stadenensis ad a. 1167. p. 193. HISTORIA Archiepiscoporum Bremensium ad e. a. p. 93. apud Lindenbr. ALB. CRANTZIVS Saxon. L. VI. c. 20. 21. Vandal. L. V. c. 8.

(lll) HELMOLDVS L. II. c. 12. PEEFFINGERVS ad Vitriarium To. II. p. 492.

(mmm) OTTO de S. Blasio ad a. 1167. p. 207. To. I. Vrsifilii: *Welf Dux orbatu herede in amisso filio tactusque dolore cordis intrinsecus Henricum Ducem Saxoniae et Bauariae, fratrualem suum, in heredem adsciuuit.*

(nnn) HELMOLDVS L. II. c. 11.

(ooo) HELMOLDVS ibidem. Rudera *Dafenburgi* exstant inter Elbingerodam et Hefeldam prope Hafelfeld. Accolae vocant *Dufenborg*. SPANGENBERG in Mansfeldischer Chronic c. 228. fol. 266.

(ppp) ALBERTVS Stadenensis ad a. 1168. p. 193. a. *Principes Mersenburg conuenerunt aduersus Ducem iurantes. Sed Imperator de Italia rediens audiuit querelas Principum contra Ducem in Bomeneburg et aliquam diu pacem fecit.*

(qqq) To. I. apud Freherum rez. Germanic. p. 243. II. Kal. Iunii, curiam Francofurti habuit, ubi Ducem

MONASTERII LIBRI GANDER
 ...obit, cuius loco, variis temp
 ...Viti illius, et Othertus Decanus. In
 ...Metropolitani Halberstadensis, quem
 ...Principis Paichals ornauit pallio. Haec oco
 ...Stade eiusque Comiti, vt voca
 ...vultu auctoritate Dux Henricus
 ...liberos, inde etiam patet, quod anno
 ...Principis seculi transfalerit Sionum, (m) hoc
 ...Principis, Duxis rege, qui tunc a Augusti
 ...Principis sedes accipere coepit. Le autem m
 ...Principum a 1164. inito, quo erat curam, vt
 ...in posterum gentes refractas subigeret, et t
 ...ca esset, sequuta portione dispersam. (lll) I
 ...regei Dux incitatus ad debellanda Wob
 ...vt in colloquium ad Egobrum accederet et p
 ...sinceret a 1164. (m) Designatum iam Leo
 ...reclusus est, dum curam et dona in Luchis vel
 ...Mindenem, atque archiepiscopi S. Corconii m
 ...ecclesiae Mindenensi obtulit. (m) Ex edicto
 ...comuni publicato et rite ecclesiae S. Sime
 ...a. 1167. p. 193. HISTORIA Archiepiscoporum Bremensium ad e. a. p. 93. apud Lindenbr. ALB. CRANTZIVS Saxon. L. VI. c. 20. 21. Vandal. L. V. c. 8.
 ...OTTO de S. Blasio ad a. 1167. p. 207. To. I. Vrsifilii: *Welf Dux orbatu herede in amisso filio tactusque dolore cordis intrinsecus Henricum Ducem Saxoniae et Bauariae, fratrualem suum, in heredem adsciuuit.*
 ...HELMOLDVS L. II. c. 11.
 ...HELMOLDVS ibidem. Rudera *Dafenburgi* exstant inter Elbingerodam et Hefeldam prope Hafelfeld. Accolae vocant *Dufenborg*. SPANGENBERG in Mansfeldischer Chronic c. 228. fol. 266.
 ...ALBERTVS Stadenensis ad a. 1168. p. 193. a. *Principes Mersenburg conuenerunt aduersus Ducem iurantes. Sed Imperator de Italia rediens audiuit querelas Principum contra Ducem in Bomeneburg et aliquam diu pacem fecit.*
 ...To. I. apud Freherum rez. Germanic. p. 243. II. Kal. Iunii, curiam Francofurti habuit, ubi Ducem

octavo Nonas Octobris obiit, cuius loco, variatis suffragiis duo sunt electi, Sifridus Alberti Vrsi filius, et Otbertus Decanus. Leo autem constituit Baldewinum, Praepositum Halberstadensem, quem Caesar confirmavit et Pontifex Romanus Paschalis ornauit pallio. Hac occasione Henricus sibi vindicauit castrum Stade eiusque *Cometiam*, vti vocant, hoc est, Comitatum. (rrr) Quanta valuerit auctoritate Dux Henricus in constituendis rebus ecclesiasticis, inde etiam patescit, quod anno eodem Episcopatus Megalopolitani sedem transtulerit Suerinum. (sss) Inciderunt simul lites cum Woldemaro, Daniae rege, qui tributa a Rugianis seu Ranis in ordinem redactis solus accipere coepit. Leo autem nitebatur pacto inter ipsum et Woldemarum a. 1164. inito, quo erat cautum, vt Rex et Dux sociata manu in posterum gentes refractarias subigerent, et tributa, quae inde reditura essent, aequata portione dispertirentur. (ttt) Repugnantem Daniae regem Dux incitatis ad debellandas Woldemari terras Slauis eo adigit, vt in colloquium ad Egdoram accederet et postulatis Henrici ex asse satisfaceret a 1169. (uuu) Benignitatem suam Leo in rei sacrae augmentum testatus est, dum curiam et bona in *Lothen* vel *Lode*, sita intra dioecesein Mindensem, atque brachium S. Gorgonii martyris, pretiose adornatum, ecclesiae Mindensi obtulit. (xxx) Ex edicto quodam Friderici id temporis publicato et vsui ecclesiae Goslariensis S. Simonis et Iudae aptato

per Saxoniam occidentalem. Leo autem communiter militum custodias. Tunc tenebat, comitatum Holfatiarum. Leo Comiti admodum procerum, cognatum pueri, vicariis consiliis consilio, reuocauit, reddita paterna haereditate. Prebuius, imperata sorte quo minus in posterum Leo eius Dux terrorem iniecit, aut aequo Marte decernere, hostium incendis et depraeuolatus est, usque ad moenia omnibus incensis, conuer- et, Brema capta, attrivit. Praeterea est fugientem Comitis paludes, et in tanta re spiritum exhalaret. (kkk) nis renouat. (lll) Fortuna do Henrico desessa, com- n, herede cognomini orto n fratrualem (uum insti- o, hereditas tam opimam se recordor. Anno 1164 Bauenbergi comitia, vti e pace intestina violata fuisse, vt Longobardi, n- ontrouersiae Saxonie sua iura ab integro n- g, pacem recufans, (L- 10) Albertus Stadenis b- lomeneburgum situm est in n. Cateleneburgum et n- n, tum vico, horae itin- um septemtrionale, quod in Bomeneburgensis. Bohemien- terunt anni, quum rudem- aterium aedibus venatorum- historia Northheimensiu- y leonem erectum, flauo- a parte posteriori: et fa- vndenam auctor haec b- niensis alique referunt, y Francofurti sancitam e- Archiepiscopus Bremen- octo

Conf. ALBERTVS Stadenis- 91. apud Lindenbr. ALB. Cl- II. p. 492. oritatus herede in amfio- variat, fratrualem suam, n- erodam et Uesfeldam prope- ber Chronic c. 227. fol. 206. uenerunt aduersu Ducem ier- Ducem in Bomeneburg et d- iam Francifort palati, vi-

cem et Principes Saxoniae ad pacem reuocauit. ALBERTVS KRANTZIUS Vandal. L. V. c. 11, SAXON. L. VI. c. 25. CHRONICON Luneburgicum ad a. 1168. p. 173. To. III. Leibn.

(rrr) ALBERTVS Stadenis ad a. 1168. p. 194. qui transcriptus est in Historia Archiepiscoporum Bremensium p. 91. HELMOLDVS L. II. c. XI. ALBERTVS KRANTZIUS Saxon. L. VI. c. 25. Metrop. L. VI. c. 39. p. 168. CHRONICON Slauicum Lindenbrogii p. 255.

(sss) Diplomata Hamburgensis Ecclesiae §. 59. p. 165. apud Lindenbrogium. MADERI Antiquitat. Brunsvic. p. 234. LVNIG in Reichs-Archiv Part. Spec. Contin. II. vierte Abtheilung sechster Absatz §. 1. p. 498.

(ttt) HELMOLDVS in Chron. Slav. L. II. c. 12. p. 627. In tempore illo congregauit Waldemar, Rex Danorum, exercitum grandem, et naues multas, vt iret in terram Rugianorum, ad subiugandum eam sibi. Et adiuerunt eum Kazemarus et Buggezlavus, Principes Pomeranorum, et Pribizlavus, Princeps Obotritorum, eo quod mandasset Dux Slauis, ferre auxilium Regi Danorum, ubicunque forte manum admoisset subiugandis exteris nationibus. Prosperatum est ergo opus in manibus Regis Danorum et obtinuit terram Rugianorum, in manu potenti, et dederunt ei pro sui redemptione, quidquid Rex imposuisset. Et fecit produci simulacrum illud antiquissimum Zuanterith, quod colebatur ab omni ratione Slauorum et iussit mitti funem in collum eius et trahi per medium exercitum in oculis Slauorum, et frustatim concisum in ignem mitti. Et destruxit fanum cum omni religione sua et aerarium locuples diruit. - Et erectae sunt XII. ecclesiae in terra Rugianorum. Quod Swantewith enatus fuerit ex S. Vito, quem Corbeienles monachi olim plus quam Christum in Pomerania praedicauerant, Helmoldus aperte subdit. Frustra est HIERONYMVS EMSERVS, qui aliam voci denominationem quaerit in Vita Bennonis Ep. Misnens. c. XIX. apud Surium XVI. Iunii p. 236. Nam Helmoldo consentiunt CHRONICON Slauicum Lindenbrogii c. V. p. 190. et SAXO Grammaticus L. XIV. p. 288. sq. Plura de Swantewito suppeditat ELIAS SCHEDIVS de Diis Germanorum Synt. Syngr. IV. c. 12. p. 753. sqq. ed. Hal. 1728. 8. et LVDOVICI de Idolis Slauorum Diff. I. §. 8. sq. HELMOLDVS pergit c. 13. p. 628. Anno - 1168. fundatum est opus nouae plantationis in terra Rugianorum, et aedificatae sunt Ecclesiae et praesentia sacerdotum illustratae. Seruieruntque Regi Danorum, sub tributo, et accepit filios nobilium obsides et abduxit eos secum in terram suam. Haec autem acta sunt tempore, quo Saxones ciuilia bella gerebant. Postquam vero Dominus pacem reddidit, confestim Dux misit legatos ad regem Danorum, requirens obsides, et medietatem tributorum, quae soluant Ranis, eo quod laudatum et iuramento firmatum esset, vt quascunque gentes Rex Danorum expugnare voluisset, Dux ferret auxilium, et cum participatione laboris fieret etiam particeps emolumentis. Quumque renueret Rex et nunciis redissent inacti, Dux ira permotus vocauit Principes Slauorum, et mandauit, vt ultionem facerent de Danis. - Diu ergo siluit Rex Danorum, dissimulans gentis suae ruinas. -

(uuu) HELMOLDVS c. 14. p. 629. Rex Danorum perspecta calamitate gentis suae - - misit Legatos ad fortissimum Ducem, rogans, sibi praebere locum familiaris colloqui ad Egdoram. Et venit Dux ad expetitum placiti locum in natiuitate sancti Ioannis Baptistae. Et occurrit ei rex Danorum et exhibuit se pronum ad omnem voluntatem Ducis. Et recognouit ei medietatem tributorum et obsidum, quae dederant Ranis, et de aerario fani aequam portionem, et ad singula, quae Dux iudicauit exigenda, deuote paruit Rex. CHRONICON SLAVICVM Lindenbrogii c. XXXII. p. 202. KRANTZIUS in Dania L. VI. c. 27. Vandal. L. V. c. 12. sqq.

(xxx) HERMANNVS de LERBECKE in Chronico Schaumburg. To. I. Meib. p. 506. Henricus Leo curiam et bona in Lothen vel Lode, Mindensis Dioecesis, et brachium S. Gorgonii Martyris pretiose adornatum, ecclesiae praedictae obtulit. Idem benignitatem suam, nescio quo nominatim anno, peraeque templo Constantiensi et Episcopali Hildeshemensis testificatus est. Prius constat ex CHRONICO veteri Ducum Brunsvicensium p. 15. ed. Mad. De eadem - stirpe (Ethiconis) fuit in Constantia quidam Epi-

to perspicimus, Henricum fuisse advocatum praediorum ad Northusam, quibus Caesar, interposita permutatione, ecclesiam, de qua dictum, ornauit. (yyy) Eodem anno Henricus Dux, socerum suum, Henricum regem Angliae inuisendi gratia, in Angliam traiecit magnisque adfectus muneribus, exeunte anno, lares suos repetiit. (zzz) Operae pretium est meminisse beneficentiam Leonis, quam a. 1170. in Episcopatu Suerinensi amplificando et redivitibus praemuniendo testatam fecit, donatis eidem mansis trecentis, duabus villis ac curiis duabus ex suo patrimonio. (a) Tandem inuasit Ducis animus cupido adeundi sepulcrum Domini Hierosolymitanum. (b) Idcirco, ne quid sese absente turbarum existeret, Wichmanno Archiepiscopo Magdeburgensi terras suas commisit. Socii itineris fuere Conradus Episcopus Lubecensis, Henricus Abbas Brunsvicensis, Bertoldus Abbas Luneburgensis, Prebizlaus Obotritorum regulus, Guncelinus Comes Suerinensis, Sifridus Comes Blanckenburgensis aliique quamplurimi et liberi et ministeriales. Domi remansit *ECBERTVS* de *Wolfelebotele*, quem Dux discessurus ministerio Dominae et vxoris suae Mechtildis et dirigendae familiae suae praefecit. Eundem vero redux infidum deprehensum grauissime puniuit. (†) De anno, quo iter in Palestinam fuit directum, dissident scriptores. (c) Auctor Chronici Stederburgensis, testis et doctus et eo tempore florens annum 1171. definit, qui confirmatur Diplomate a. 1172. dato, quo Henricus, domum reuersurus, in ecclesia dominicae resurrectionis Hierosolymorum tres lampadas in honorem Dei perpetuo arsuras

Episcopus, nomine Conradus, qui pro Sanctitatis suae merito est canonicatus. Quo quum venisset Dux Henricus Leo, pro affectu naturali et deuotione, ecclesiam Constantiensem ob S. Conradi reuerentiam donis et praediis magnifice honorauit. Posterius docemur ex libro Donationum ecd. Hildesh. factarum, vnde excerpta sunt nonnulla apud Leibnitium To. I. p. 770. Methildis Ducissa Ecclesiae nostrae deuotissima una cum marito suo Henrico Duce contulit Ecclesiae optima ornamenta auro et aurifrigis decentissime ornata, casulam candidam, casulam rubeam, dalmaticam candidam, dalmaticam rubeam, subtile album, subtile rubeum, stolam de aurifrigio cum mapulis, - -

- (yyy) Diploma habes apud I. G. *LEVCKFELDIUM* Append. IV. Antiqq. Poeldens §. 12. p. 285.
 (zzz) *ROBERTVS* de *MONTE* ad a. 1169. p. 648. *Venit ad curiam regis Henrici Anglorum, Saxonum et Basorum Dux Henricus, gener eius, et magis ab eo honoratus muneribus in sua rediit.*
 (a) Diploma exhibet *ERPOLDVS LINDENBROGIVS* inter priuilegia Ecclesiae Hamburgensis §. 59. p. 165. *IOACHIMVS MADERVS* Antiquit. Brunsvic. p. 234. et *CHRISTIANVS LVNIG* im Reichs-Archiv Part. Spec. Contin. II. IV. Abtheilung VI. Absatz §. 1. p. 498.
 (b) *ARNOLDVS Lubecensis* Contin. Chron. Slav. L. I. c. 2. p. 630. Succincte iter illud indicant *GODEFREDVS Colonienfis* ad a. 1173. To. I. Freheri p. 244. *CHRONICON Stederburgense* p. 455. To. I. Meib. *Theodoricus ENGELHVSIVS* in Chronico p. 234. ed. Mader. Instar omnium est Dissertatio *SCHMIDII* de hoc itinere, quam supra laudauit. Diligentiam quoque suam heic ostendit egregiam *PHILIPPVS IVLIUS RETHMEIER* in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica Part. III. c. 7. p. 335. sqq. Causam professionis fictam recensent ei, qui, peregrinatione hac expiare voluisse Ducem caedem in Archiepiscopum Cantelbergensem per nuptias cum Mathilde Anglica contractas olim admittam, contendunt. *GOBELINVS PERSONA* in Cosmodromio Aet. VI. c. 60. p. 271. *Eodem anno (1171) S. Thomas, Cantuariensis Archiepiscopus a ministris regis in Anglia occisus est. Et eodem anno seu tempore Henricus Dux Saxoniae filiam Regis Angliae duxit in uxorem. Et dicitur, quod idem Dux in propria persona S. Thomam inuasit, et, quamuis multa pro emenda postea fecerit, ipse tamen et posteri sui grauius attriti sunt. Anno Domini 1173. Henricus Dux Saxoniae cum D. fere milibus ad terram sanctam proficiscendo sepulcro Domini profectus est. Repetierunt hanc calumniam Kranzius et alii. Sed facile fuit Henrico *MEIBOMIO*, eam diluere et confutare in *Notis* ad h. I. p. 363. sq. To. I. rer. Germ. Reclamat enim chronologia. Thomas percussus est a. 1171. 29. Dec. vti Albertus Stadenfis, Robertus de Monte, Matthaeus Parisiensis, Hermannus de Lerbecke, *ARNOLDVS Lubecensis* L. I. c. 14. p. 639. aliique memoriae prodiderunt. Sponsam Henrico a. 1168. adduxit ex Anglia, iussu Caesaris, Reinholdus Archiepiscopus Colonienfis. Nuptiae Brunsvici sunt celebratae. Profectus est Leo a. 1170. in Angliam; sed anno exeunte reuertit. Ruit igitur illa in Leonem coniecta contumelia. Conf. *RETHMEIER* l. c. Superstitio ei aetati consueta, quae suadebat Iesum gratianque Dei ad tumbam originis incertae, fuit professionis illius prora et puppis. Iter ipsum copiose describit *ARNOLDVS Lubecensis* l. c. c. 3. 4. 5 - 12. p. 631. sqq. in quem Schmidiana Dissertatio iustum praebet commentarium.
 (†) *ARNOLDVS* idem L. I. c. 2. p. 630. *Et non remansit quisquam maiorum, excepto Ecberto de Wolfelebotele, quem constituit Dux super familiam suam, maxime tamen deputatus est in ministerium Dominae Ducissae - - Ipse dedit maculam in gloriam suam et notam perfidiae incurrit. Vnde grauius multatus est.*
 (c) *CHRONICON Slanicum Lindenbrogii* c. XXXIII. p. 202. ad a. 1168. *CHRONICON Eisangiuense* ed. Mader. ad a. 1170. p. 262. *CHRONICON Lubicense MSum* apud Bangertum ad L. III. Arnoldi Lubic. c. III. p. 243. ad annum 1171. *ALBERTVS Stadenfis* ad a. 1172. p. 194. quem multi sequuntur. *GODEFREDVS Colonienfis* p. 244. To. I. Freheri et *GOBELINVS PERSONA* in Cosmodromio Aet. VI. c. 60. p. 271. aliique ad annum 1173. decurrunt.*

(†) Traces professionis per hunc
 in Alam mixorem Syriaeque et Phoeni
 conuenerunt ac expositur a *RIANNE* p
 inuere Hierosolymitano Henrici Leon
 in defertis latus locis cum inuon serp
 am ascendit, et, cauti serpeni ampu
 tibus habuerit comitem, erro Brunsvici l
 implodunt boie omnes, quoscunque de me
 Leo enim Brunsvici in a. 1171. futur
 inuasa et ex cognomine et inigulis Henric
 in Brunsvicem transfegit, inuoluo persignat
 (†) *Fabianus de Theodel seu Theodis* inuener
 in ponticam et symbolis generis sine quate
 Leonis, coeternaque potiorum. (†) An pre
 relictum perbetur, tenenturque cathedra S. Iulii
 in pretiois, quae ex Oriente abulit, rebus dona
 dis, quae a Sultan Turcorum acceptat, dicitur
 cum comitant, auro argenteoq. (†) que
 relictur in seculo ante Hanoerana a temp
 rebus Frederici, qui ex et liberi concessione Di
 inue huius Augusti est natus. (†) Quod Rogeri
 inu plus Henrici Leonis commentatus, reuult. Docem a
 tenet in imperium locuti Compositum in Hippo
 inuoluo huius XL. respectum est. Ingo comenti e
 breuen, inuenerunt in Normannum inditio deuen
 tu et ostio uel S. Iulii, et vnaque uelidit. S
 tatis in unum idem 1172. a quatuor relictur. (†)
 Adhuc, inuoluo Brunsvici et Cantuariensis

(†) *Philippus ENGELHVSIVS* inuenerit hunc
 in uoluo huius et latus locis cum inuon serp
 am ascendit, et, cauti serpeni ampu
 tibus habuerit comitem, erro Brunsvici l
 implodunt boie omnes, quoscunque de me
 Leo enim Brunsvici in a. 1171. futur
 inuasa et ex cognomine et inigulis Henric
 in Brunsvicem transfegit, inuoluo persignat
 (†) *Fabianus de Theodel seu Theodis* inuener
 in ponticam et symbolis generis sine quate
 Leonis, coeternaque potiorum. (†) An pre
 relictum perbetur, tenenturque cathedra S. Iulii
 in pretiois, quae ex Oriente abulit, rebus dona
 dis, quae a Sultan Turcorum acceptat, dicitur
 cum comitant, auro argenteoq. (†) que
 relictur in seculo ante Hanoerana a temp
 rebus Frederici, qui ex et liberi concessione Di
 inue huius Augusti est natus. (†) Quod Rogeri
 inu plus Henrici Leonis commentatus, reuult. Docem a
 tenet in imperium locuti Compositum in Hippo
 inuoluo huius XL. respectum est. Ingo comenti e
 breuen, inuenerunt in Normannum inditio deuen
 tu et ostio uel S. Iulii, et vnaque uelidit. S
 tatis in unum idem 1172. a quatuor relictur. (†)
 Adhuc, inuoluo Brunsvici et Cantuariensis

(†) *Philippus ENGELHVSIVS* inuenerit hunc
 in uoluo huius et latus locis cum inuon serp
 am ascendit, et, cauti serpeni ampu
 tibus habuerit comitem, erro Brunsvici l
 implodunt boie omnes, quoscunque de me
 Leo enim Brunsvici in a. 1171. futur
 inuasa et ex cognomine et inigulis Henric
 in Brunsvicem transfegit, inuoluo persignat
 (†) *Fabianus de Theodel seu Theodis* inuener
 in ponticam et symbolis generis sine quate
 Leonis, coeternaque potiorum. (†) An pre
 relictum perbetur, tenenturque cathedra S. Iulii
 in pretiois, quae ex Oriente abulit, rebus dona
 dis, quae a Sultan Turcorum acceptat, dicitur
 cum comitant, auro argenteoq. (†) que
 relictur in seculo ante Hanoerana a temp
 rebus Frederici, qui ex et liberi concessione Di
 inue huius Augusti est natus. (†) Quod Rogeri
 inu plus Henrici Leonis commentatus, reuult. Docem a
 tenet in imperium locuti Compositum in Hippo
 inuoluo huius XL. respectum est. Ingo comenti e
 breuen, inuenerunt in Normannum inditio deuen
 tu et ostio uel S. Iulii, et vnaque uelidit. S
 tatis in unum idem 1172. a quatuor relictur. (†)
 Adhuc, inuoluo Brunsvici et Cantuariensis

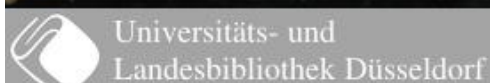
praediorum ad Northuliam...
sciam, de qua dictum, ce-
cerum suum, Henricum re-
fecit magnisque adfectus mu-
zz) Operae pretium est me-
in Episcopatu Suerinensi an-
fecit, donatis eidem man-
in patrimonio. (a) Tandem
lorum Domini Hierosolymita-
rum existeret, Wichmanno
mittit. Socii itineris fuere
lbus Brunsvicensis, Bertoldus
in regibus, Guncelinus Comes
tis aliique quatuordecim et li-
RTVS de Walsleben, quum
ris suae Mechthildis et virgini-
redox infidum deprehensum
in Palaestinam fuit directum,
derburgensis, testis et doctus
i confirmatur Diplomate a
in ecclesia dominicae re-
honorem Dei perpetuo

anotatus. Quo quum res
stantensem ob S. Conradum
ex libro Donationum ead.
I. p. 770. Methodius Dux
Ecclesiae optima ornamentis
e, dalmaticam candidam, in
cum mapulis, - -
99. Poelensis §. 12. p. 29.
101. Henrici Anglorum, la-
a numeribus in sua redit.
a Ecclesiae Hamburgensis §. 101.
STIANVS LVNIG in Reiche-

Succincte iter illud indicant GOTT-
Stederburgens. p. 435. To. I. M. b.
omnium est Dissertatio SCHMID-
thois ostendit egregium PHILIP-
a Part. III. c. 7. p. 35. fqq. Cui
roluiffe Ducem caedem in An-
tractis olim admittam, contenti
idem anno (1171) & Thomas, G.
is eodem anno seu tempore Henrici
quod idem Dux in propria per-
pse tamen et posteris sui graviter
e multibus ad terram sanctam
niam Krantz et alii. Sed in
h. l. p. 363. fqq. To. I. rer. Ger-
a. vii Albertus Stadenus, Rol-
LDVS Lubecensis L. I. c. 14. p. 1.
ex Anglia, iussu Caesaris, Re-
tae. Profectus est Leo a. 1172.
coniecta contumelia, Coel. 115.
ritiamque Dei ad tumbam sep-
tice describit ARNOLDVS in
thum praebet commentum
natorum, excepto Esheri de W-
e deputatus est in ministerium
e perfidiae incurrit. Pate p. 100.
CHRONICON Bergens. fcl. b.
certum ad L. III. Arnoldi Lub-
quem multi sequuntur. GOTT-
in Cosmodromo Act. VI. c. 1.

furam constituit. (d) Trames profectionis per Austriam, Hungariam, Con-
stantinopolin, Asiam minorem Syriaeque et Phoenices oram maritimam
institutus fuisse enarratur ac exponitur a IOANNE FRIDERICO SCHMIDIO
in Diss. de Itinere Hierosolymitano Henrici Leonis. Fabulam de leone,
quem dux in desertis Iudaeae locis cum immani serpente alato seu draco-
ne dimicantem offenderit, et, cauda serpenti amputata, liberaverit, ac
semper posthac habuerit comitem, erecto Brunsvici leone illustratum, ri-
dent et explodunt hodie omnes, quibuscunque de meliore luto finxit prae-
cordia Titan. Leo enim Brunsvici iam a. 1166. statutus est. Origo fabu-
lae deprompta est ex cognomine et insignibus Henrici, atque ex imagine S.
Georgii draconem transfigentis, symbolo peregrinationis Hierosolymita-
nae. (e) Fabulam de Thedel seu Theodulo *Vnverfeert* Magister Thymo
edidit, contextam ex symbolis generosissimae gentis de Walmoden et Hen-
rici Leonis, euentumque potiorum. (f) Anno praeterlapso Dux rediit
Brunsvicum perlaetus, templumque cathedrale S. Blasii, proxime a sese con-
ditum pretiosis, quas ex Oriente adtulit, rebus donavit, Dalmaticisque et
casulis, quas a Sultano Turcarum acceperat, ditavit. Huc reliquias san-
ctorum cumulavit, auro argentoque indutas, (†) quarum plurimae in prae-
sens adferuntur in aede aulica Hannoverana a tempore Ducis Hannou-
erani Ioannis Friderici, qui eas ex liberali concessione Ducis beatissimae me-
moriae Rudolphi Augusti erat nactus. (g) Quod Rogerius Hovedenus, *de*
rebus gestis Henrici Leonis commentatus, retulit, Ducem a. 1182. peregrina-
tionem ad sepulchrum Iacobi Compostellanum in Hispanias suscepisse, ad
fabulas saeculi XII. relegandum est. Origo commenti ex itinere ducis ad
socerum, Angliae regem, in Normanniam instituto deriuanda est. Funda-
tio et dedicatio aedis S. Blasii, et vtriusque aediculae S. Georgii ac Ger-
trudis in annum itidem 1172. a plerisque reicitur. (h) Anno sequenti
Adelheidis, Abbatissa Quedlinburgensis et Gandersheimensis, cum mona-
chis

- (d) Diploma exhibet *MADERVS* Antiquit. Brunsvic. p. 125. Quum autem eodem anno ierit redieritque Leo, anno 1172. profectio Hierosolymitana est assignanda. *ARNOLDVS* l. c. c. 12. p. 637. *Renoluto anno reuersus est Brunsvicig et laetati sunt omnes amici eius de aduentu ipsius.* *CHRONICON Stederburgense* ad a. 1172. p. 858. To. I. Leibn. *Henricus Dux cum Episcopis, Abbatibus, Praepositis et aliis multis Baronibus sepulchrum Domini visitat.* *CHRONICON Augustanum S. Valtrici* ad c. a. To. I. Freher. p. 361. *Henricus, Dux Bauariae, Ierusalem profectus, reuersus est.*
- (e) Quis ille fuerit Georgius, nemo accurate definiuit. Sententiarum farraginem adtulit *Ioannes Georgius LEVCKFELDVS* von dem Cistercienkloster S. Georgii zu Kelbra c. 9. §. 3. Dicam, quid sentiam, Georgius et Gregorius solent permisceri a plerisque vulgari sermone. Gregorius vero Thaumaturgus, ad Pontum Episcopus a nato Iesu saeculo tertio, pauculos Christianos in Episcopo sua nactus adeo satanae opera et emergmata dissoluit, vt obiens vix septem relinqueret idololatrias. Draco autem Satanae est symbolum. Hunc igitur instar herois pedibus suis subiecit et mascule transfixit. Eundem scopum alebant ex superstitione acui, quotquot sepulchrum sanctum lustrabant. Georgii symbolum commune est peregrinatoribus sacris, Turcis ipsis venerabile, vti *BVSBEQUIVS* docet Ep. I. de legatione Turcica p. 93. fqq. edit. Amstelodam, 1660. 12.
- (f) Thedel seu Theodolus intrepidus, insigni capricornorum trium ornatus, inuectus equo celerrimo, Henricum Leonem videtur monuisse de maturando reditu ob perfidiam Ecberti. Inde fabula M. Thymonis in libro de *Thedel vnverfeert* scripto videtur arcessenda. Dolendum est, Veteres hoc tacere.
- (†) *ARNOLDVS* l. c. c. 12. p. 637. *Ditavit domum Dei reliquiis sanctorum, quas secum adtulit, vestiens eas auro et argento et lapidibus pretiosis, inter quas etiam erant brachia Apostolorum plurima. De optimis etiam palliis ad ornatum diuini seruitii fecit casulas plurimas, Dalmaticas, subtilia, et ornavit Ecclesiam.* Donavit tum etiam collegiatam aedem Gandershae altari deaurato.
- (g) *LEIBNITIVS* in Notis ad locum Arnoldi l. c. *SCHMIDIVS* in Diss. laudata §. 55. p. 83. *Plurimae ex his reliquiis hodie seruantur Hanoverae a temporibus Ducis Iohannis Friderici, qui eas accepit a b. m. principe Rudolpho Augusto.*
- (h) *HOVEDENVS* de rebus gestis Henrici Leonis, et inde *SCHMIDIVS* in Diss. laudata §. 55. p. 83. *MEMBRANA* S. Blasiana apud I. P. *RETHMEIERVM* Antiq. Brunsvic. Part. I. c. 6. §. 1. p. 86. A. 1172. *heffz Heriboghe Hinrik de Lauwe de olden kerken up Dankvorderode in de Ere S. Peters vnde Pauls gewiget, laten afbreken, vnde einen nigen Dohm in de ere S. Blasius vnde S. Iohannis Baptisten laten oprichten: vnde ok de twe Cappellen sanct Iurgen vnd Gerdruden sampt anderen drepliken Gebuwethen duffer Stat angerichtet.* *CONRADVS BOTHERO* ad a. 1172. p. 348. Membrana alia S. Blasii p. 170. *Maderi* Antiq. Brunsvic. ad a. 1173: *Fundata est ecclesia S. Blasii Episcopi, quae nunc est.* *ARNOLDVS* c. 12. p. 136. §. 4. *Ecclesiam beati Blasii, quae est in Brunsvicig ciuitate, ad sibi tum non consummauit.*

chis Michaëlsteinensibus bona nonnulla permutauit. *Concambium*, hoc est, permutationem firmavit Imperator Fridericus Francofurti diplomate ad sextum Idus Iulii dato, ubi inter testes occurrit *Henricus Dux Bauariae et Saxoniae*, (i) qui a. 1174. ipse confirmat dona antecessorum, in ecclesiam Cremifanensem (*Cremsmünster*) collata. (k) Instat tandem annus ille fatalis 1175, qui Henricum Leonem e fastigio dignitatis praecipitavit et posteritati ipsius damnum adtulit irreparabile. Quanta invidia Imperatores Sueuici laborarint in domum Guelficam, nemini obscurum est. Gobelinus Persona (l) memorat, Imperatorem variis artibus Saxonicos optimates impulisse, absente et itineri Hierosolymitano intento Duce, vt, si hic forte non rediret, vrbes terramque sibi traderent. Anno 1156. Henricus Iachfamer-gott reddidit Bauariam Ratisbonae, retinuit tamen marchiam Austriacam a dominatu Bauarico immunem, secus ac ante fieri consueuerat. (m) Ne autem Leo haec aegre ferret, nullum Caesar blanditiarum genus omittebat, quo eum delinire posset, adeo vt in spem regni imperiique potiundi ipsum adduceret. (n) Nec negari potest, Ducem Imperatori praestantissima praestitisse munia et officia. Exercitus, quos Caesarem demeriturus in Italiam ductabat, saepius erant aequi numerosi et validi ac Imperatorii. (o) Pro tantis officiis arduisque et sumtuosis itineribus Caesar vilem plerumque persoluebat gratiam, non solum operae et laboris praestiti immemor, sed etiam damnosus et noxius. Welfone enim sexto defuncto, hereditas patrimonii Mathildini ab Henrico Leone secundum ius fasque diuinum et humanum adeunda fuisset, a qua vaferrimis artibus Caesaris tamen excluderetur. (p) Pontifex etiam Romanus videtur Leonem clanculum in suas deduxisse partes, qui Imperatoris potestate in Italia nimiae, quomodocumque posset, vi et insidiis obstitit et offecit. Ex eo factus est Leo Imperatori infestus, recusans auxilia mittere aduersus Alexandrum III. licet ea humillime imploraret Caesar. (q) Addunt alii, Leonem

a

Inaugurationem ab Episcopo Hildesienfi Hermanno tunc factam, tradit *KRANZIVS* Metrop. L. VI. c. 47. p. 167. et ex eo *Henricus MEIBOMIVS* in Chronico Riddagshufano p. 347. To. rer. Germ.

(i) I. G. *LEVCKFELDIUS* Antiq. Michaëlstein. p. 91. *KETTNERVS* Antiq. Quedlinburg. p. 189. Lehnbuch A. MSt. p. 8.

(k) *SIMON RETTENPACHERVS* Annal. Cremifanensium L. II. c. 12. p. 163.

(l) Aet. VI. cap. 60. p. 271. To. I. Meibom. *Interim Imperator existens in partibus Saxoniae potentiores quosdam prouincias, quibus Dux vrbes suas commiserat, terroribus vel promissionibus secreto circumuenit, et iuramento constrinxit, vt, si forte Dux non rediret, vrbes cum terra sibi contraderent. Et post hoc Duce reuerso propter haec facta est dissensio inter Imperatorem et Ducem.*

(m) *VITVS ARENPECK* in Chronico Austriaco p. 1194. sq. To. I. Pezii. *AVCTARIVM Affligemense ex MSS. Aquicinatio ad a. 1156. p. 213. Henricus marchio Austriae creatur primus Dux Austriae a Frederico Imp. Ratisbonae.*

(n) *AVCTARIVM* idem ad a. 1160. p. 216. *Fredericus designauit, si forte vita decederet, duos Imperatores, filium Conradi praedecessoris sui, et post eum Henricum Ducem Saxoniae. ALBERICVS P. II. Chronici ad a. 1160. p. 355. eadem verba habet.*

(o) *OTTO MORENA* in Historia rerum Laudensium p. 811. *Dux Henricus de Saxonia in Lombardiam cum ipso Rege fere non cum minori copia equitum, quam ipse Rex venerat. Et p. 821. Imperatrix (Beatrix) cum suo exercitu et una cum Duce Henrico de Saxonia, qui maximum exercitum secum duxerat, ad obsidionem Cremae venerat.*

(p) *CHRONICON WEINGARTENSE* p. 789. *OTTO de S. Blasio c. XXI. appendicis ad Ottonem Frisingensem p. 207. Loca exscripti in Vita Welfonis VI.*

(q) *ARNOLDVS LYBECENSIS* L. III. Chron. Slav. c. XV. p. 639. 640. To. II. Leibn. *Caesar bellorum frustratus euentibus, grauiterque anxius, exiens de finibus (Italicis) transmissis Alpibus venit in partes Teutonicas, et conuocatis principibus perturbationem imperii exposuit et ad comprimendos rebelles in Italicam expeditionem eos secum euocauit. Ducem etiam Henricum ad hunc laborem omni instantia adducere conatus est. Et quia eum formidabilem Longobardis expertus erat, dicebat, se omnimodis sine ipsius praesentia contra eos praevallere non posse. E contra ille praetendebat, se multis laboribus et expeditionibus tam Italicis quam aliis etiam innumeris, utpote iam senem, defecisse. Erant omnino Henrico Leoni rationes, cur domi maneret et ipse suis hostibus inuigilaret. Caesare absente, Henrico praesente, eruperat paulo ante dissensionis ac hostium iniquorum procella, qui adhuc omnes calamitatibus Henrici erant intentissimi. Quid igitur de terris Henrici futurum erat, Imperatore et Henrico absentibus? Reinholdus certe Archiepiscopus Colonienfis, praecipuus et propemodum vnicus Imperatoris secretorum arbiter, ex castris Imperatoriis antea direxerat impetum hostilem Episcoporum et Principum in Leonem. Vix credibile, Imperatorem ignorasse et horruisse consilia pessima. Praeterea Leo munia Imperatori praestiterat, modum Principis excedentia. Potuissent nunc alii no-*

struat

quod plane videtur velle
a Pontifice esse extra com
et hinc etiam cum aduere. (i) Hinc
omnibus, quae exasperant et accen
Leonis dudum inuidentis. Causa ad
Caesarem et Leonem. Alii memora
ad pedes Ducis supplicem prostrasse, n
Alia referunt, Leonem quidem Caesari et
tunc esse contentum ad obsequium Alexan
tunc corruptum recessisse, vnde exortio frust
Leonem a Caesare expulsum de Colonia p

Henrici. Et ex copia huiusmodi Leonis Caesarem
cum? Pontifex vero dicit vix videri Henricum et
leat, hinc non Henricum ad obsequium hinc se libenter
humillime impetrantis vobis et hinc. OTTO de S. Bl
dicit. - ad Henricum - Dux Henricus et Bauaria
orientem ducem praesentem, et praesentem imperio
SPERENTIVM p. 201. Imperator ad Henricum Leonem
humillime supplicat, et se non videt. AVCTARIVM
causam dicit ad ipse Imperator et conuocatis vniuersis
no actione dicit. Post Imperator, extra eam dicit p
et non hinc etiam. Quod non oportet videri Henricum
videt, et exortio non potest videri.

AVCTARIVM p. 201. Dux Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

et Henricus de Saxonia et Henricus de Saxonia,

a Papa accepisse nummos, quod plane videtur a vero alienum. (r) Praeterebat Leo, Caesarem a Pontifice esse extra communionem ecclesiae positum ideoque sibi nefas esse eum adiuuare. (s) Hinc iras concepit in Leonem Caesar immodicas, quas exasperarunt et accenderunt proceres Imperii, potentiae Leonis dudum invidentes. Causas alii alias adiungunt diffensionis inter Caesarem et Leonem. Alii memorant, Caesarem apud Clauennam ad pedes Ducis supplicem procubuisse, nec a Duce esse adleuatum. (t) Alii referunt, Leonem quidem Caesari esse, in itinere obsecutum, et eum esse comitatum ad obsidendam Alexandriam, a Mediolanensibus autem corruptum recessisse, vnde expeditio frustra fuerit. (u) Alii addunt, Leonem a Caesare expetiisse sibi Goslariam precibusque a Caesare

re

strum imitari. At cur copias hostium Leonis Caesar non expetiit ad reprimendas rebelliones Italarum? Forfitan ut eis essent vires coercendi Henricum et in officio continendi? Caesar omnino intellexit, sese iure Henricum ad aduendum sibi ac subueniendum adigere non posse. Id enim patet ex humillimae implorationis indole et forma. OTTO de S. BLASIO c. XXIII, p. 209. *Imperator legatos direxit - ad Henricum - Ducem Saxoniae et Bauariae, ut Clauennae colloquium sibi occurreret, venientique obviam procedens, ut periclitanti imperio subueniret, - efflagitavit.* CONRADVS VRSPERGENSIS p. 296. *Imperator ad (Henricum Leonem) veniens super lacum Cumanum cum magna humilitate postulavit, ut se non desereret.* AVCTARIVM Aquicinctinum ad a. 1180. p. 232. *Henricus in expeditione Italica ab ipso Imperatore ter communitus venire voluit, sed nec nuntium nec milites in eius auxilium direxit. Vnde Imperator, ultra quam dici potest, est commotus. Quod de nuntio dicit, ei haud subest ratio veri. Quid enim opus erat nuntio? Henricus ipse venit et Imperatori rationem reddidit coram, cur expeditioni non posset interesse.*

- (r) CONRADVS VRSPERGENSIS l. c. *Dux Henricus de Saxonia, nepos Imperatoris, perfide ab eo recessit, sumpta occasione de excommunicatione et FORTE accepta pecunia. Dubitat ipse Conradus, Repugnat in dolos et fortuna Henrici. Abhorret status Pontificis, qualis tunc erat, ab ea consuetudine. De Mediolanensibus CONRADVS BOTHO p. 349. To lesen leden de van Melan not, vnde dachten, wan de Lauwe enweghe were, so konde de Keyser nicht enden, vnde wolden dem sturen, vnde schreven den Hertoghen to hemeliken, wolde he affrumen, se wolden om grot gelt vnde tribut geven. Wat geschach? de Hertoghe de entsengk dat gelt hemeliken van der Stadt Meylan, vnde toch van dar an des Keyfers willen, so dat groten frunde beyde de Keyser vnde de Hertoghe nummermer frunde worden - Sed fabulas vomit Botho. Henricus enim Leo nec expeditioni Italicae nec obsidioni Mediolanensi interfuit. Quomodo igitur inde cum exercitu, pacta mercede, discessit? ARNOLDVS Lubecensis l. c. pergit: Quum Dux adhuc reueret, et, ad omne obsequium se paratum offerret, se tamen in propria persona venire negaret; Imperator assurgens de folio suo, utpote quem angustiae tenebant, ad pedes eius corruit. Dux autem vehementer conturbatus, de re tam inaudita, quod humiliatus in Terra iaceret, sub quo curuatur Orbis, quantocumque eum a terra leuat, nec tamen Eius consensui animum inclinavit. Obtulit igitur Leo partem sui exercitus Caesari? Ipse in Italiam tum non profectus est. Praestabat, abesse Leonem, si donis erat corruptus, militesque eius ab arbitrio Imperatoris vni pendere. Dum igitur Imperator tam anxie, Henricum expeditioni praesentem esse, cupit, ne quidem suspicatus est quidquam de scelere vel mente corrupta. Formula sententiae, in Henricum ab Imperatore postea latae, nihil eiusmodi continet. Eam exhibet GELENIVS L. I. de Magnitudine Coloniae Syntagm. VII. p. 73. 74.*
- (s) CONRADVS Vrspergensis Abbas l. c.
- (t) OTTO de S. Blasio c. XXIII, p. 209. *Imperator angustatus legatos in Germaniam, pro supplemento exercitus, direxit simulque ad Henricum, auunculi sui filium, ducem Saxoniae et Bauariae, ut Clauennae ad colloquium sibi occurreret: venientique obviam procedens, ut periclitanti Imperio subueniret, plusquam Imperialem decet Maiestatem, humiliter efflagitavit. Dux igitur Henricus, utpote solus ad subueniendum Imperio, hoc tempore, potentia et opulentia idoneus, GOSLARIAM, ditissimam Saxoniae Ciuitatem, iure beneficii, pro donatiuo, ab hoc expetiit. Caesar autem tale beneficium sibi inuito extorqueri ignominiosum existimans, minime consentit. Pro quo Henricus iratus Ipsum in periculo constitutum recedens reliquit. ALBERTVS STADENSIS ad a. 1177. p. 195. ed. Reinecc. Imperator, Mediolanensibus offensus, Principes in auxilium vocauit, et praecipue Henricum Ducem. Qui quum ei difficilis esset, ad pedes Eius procidit, quem Dux leuare contempsit. Sed Imperatrix eum leuauit, dicens: Surge mi Domine, memor esto casus huius, et memor sit Deus - ARNOLDO Lubecensi heic potius credendum, cuius locum huic plane aduersum paullo ante dedi n. (r) De cetero postulationem Imperatoris cum magna humilitate fuisse coniunctam, CONRADVS quoque Vrspergensis commemorat p. 296.*
- (u) Ita sentiunt AVCTOR Chronici Rastedenfis To. II. Meibom. p. 99. Ioannes SCHIPHOWER in Chronico Archicomitum Oldenburgensium c. VII. p. 145. To. II. Meib. MYTIVS Chron. German. L. XVIII. p. 155. HISTORIA Landgrauiorum Thuringiae c. XIX. p. 917. To. I. Pistor. Nicolaus SVNDHEIMIVS de Guelfis Principibus p. 805. To. I. Leibn. AVENTINVS L. VI. Annal. Boic. §. 10. p. 615. CHRONICON Lüneburg. p. 174. To. III. Leibn. KORNERVS apud Fellerum in Monum. ined. p. 163. SPANBERGIVS in der Mansfeld. Chron. c. 129. et, quod miror, P. I. RETHMEIER in Braunschweig Lüneburgischer Chronica P. III. c. 10. p. 345. At falluntur hi scriptores. Auctores enim et aetate et fide praestantiores negant profus, Henricum Leonem expeditioni Italicae interfuisse. Adpello Arnoldum Lube-

mutavit. Concubium, hoc est
us Francofurti diplomate a
rit Henricus Dux Bauariae
a antecessorum, in ecclesiam
Infat tandem annus ille fatalis
tatis praecipitavit et posteri
ata iniuria Imperatores Sue
obitum eius. Gobelinus Per
lus Saxonicos optimates im
tento Duce, vt, si hic forte
Anno 1116. Henricus Jach
tinit tamen marchiam Au
xus ac ante fieri conuenerat.
m Caesar blanditiarum genus
in spem regni imperioquo
telli, Ducem Imperator pro
ercitus, quos Caesarem bene
ue numero et validi ac im
sumtuosis itineribus Caesat
lum operae et laboris pra
Welfone enim sexto de
rico Leone secundum
qua vaferimis artibus Ca
Romanus videtur Leonem
toris potestati in Italia
titit et offecit. Ex
lia mittere aduersus Al
c. (q) Addunt alii, Le

tradit KRANZIVS Metz
ghusano p. 347. To. rer. Ger
Antiq. Quedlinburg. p. 16.

12. p. 165.
fissens in partibus Saxoniae per
vrius vel promissus: secum
orbei cum terra sibi contract
ratorem et Ducem.
Pecit. AVCTARIVM Affigenti
reator primus Dux Austriae i

re vita desideret, duas Imp
e Saxoniae. ALBERTVS P

icus de Saxonia in Lombardian
rat. Et p. 121. Imperatrix (Be
num exercitum secum duxera.

L. appendicis ad Ottonem Frisig

To. II. Leibn. Caesar bellum
transiit Alpidus venit in
uit et ad compromissum redi
ad hunc laborem omni in
terius erat, dicebat, se unum
praestendebat, se multis leon
iam senem, desecit. Erat un
simuigilaret. Caesare defen
norum procella, qui adu
erici futurum erat, Imperat
praecipuus et propendens
direxerat impetum hostium
orasse et horribile concilio
cedentia. Potuissent mae ad

los ferocientis Bernhardi exstinxit. (dd) Denuo a. 1176. primores Germaniae haud pauci in Ducis exitium conflauerant conpirationem, contra quos hic ipse querelas ad Imperatorem, alioqui sibi infensum, detulit, materiem aestuanti Caesaris irae subtrahendam ratus. Accusationes querelis hisce opposuere proceres inuidi, non aduersante Caesare, (ee) qui multus erat in conquerendo de ingrato Leonis in sese animo. Proceres eidem, ab Imperatore et subornati et accensi, multorum delictorum culpam in Henricum coniecerunt, fatis sibi fieri postularunt, et Ducem esse proscrubendum praemonuerunt. (ff) Anno 1177. ignominiosam sibi reconciliationem Caesar cum Alexandro Papa Venetiis pactus, circumspexit adminicula, quae Leonem opprimeret. Immisit primo Vdalricum Episcopum Halberstadensem in cautissimum fortissimumque heroem, (gg) expeditione Slauica districtum et placide defungentem. Principes enim Pome-

rianum ad a. 1175. p. 476. *Caesareni milites de Longobardia sine effectu magnificentiae - repatriantur.* Hinc illae lacrymae! Hinc illa malorum lerna! Scriptores, qui Henricum Leonem cum ceteris discessisse in patriam fingunt, optime intellexerunt, calamitatem Imperatori adtulisse copias illas dimissas.

(dd) *CHRONOGRAPHVS SAXO* ad a. 1175. p. 310. *Heinricus Dux cum valido exercitu Bodam fluuium transiens, et Groningae initium depopulationis faciens, ad iniuriam Bernhardi Comitis omnia igne domat, inter quae et famosum oppidum Ascersleue conflagrat. Lapideas vero structuras impulsionebus quassat, quassatas diruit et subuertit. CHRONICON MONTIS SERENI* a. e. p. 40. *Henricus Dux Aschersleue incendit.*

(ee) *ARNOLDVS Lubecensis* L. III. *Chron. Slav.* c. 16. p. 640. *Imperator prosperatus, victoriam adeptus est, et ad voluntatem abusus est terra illa incendiis et depraedationibus, deuastans omnem ciuitatem munitam. - Videns itaque, quod data esset requies, opportunitatem nactus, conuocatis Principibus, multa contra Henricum Ducem allegare coepit, quod propter nimium fastum superbiae suae tantum Imperio contemptum exhibuerit, ut eius ante pedes eius humiliato, nullo eum miserationis intuitu in tanta necessitate constitutum attendere dignatus fuerit, et despecta republica et auctoritate Imperatoriae maiestatis neglecta, omne auxilium obstinato animo ei negauerit. His auditis Principes, qui cum prius oderant, accepta occasione, contra eum multa conqueri coeperunt, et cooperantes verbis Imperatoris, omni honore eum priuandum iudicabant et reum imperatoriae maiestatis proclamabant, non solum quia praecipua vel merita ipsius despectisset, sed quod ad ignominiam omnium Principum in propria eum persona humiliatum confudisset. En crimen! Nihil heic de discessu Leonis ex obsidione Mediolanensi, quam dicere Alexandrinam scriptores debuissent, ne in historiam cum ipso heic Rethmeiero impingeretur. OTTO de S. BLASIO* c. XXIV. p. 209. *Fridericus in Alemanniam venit. Itaque memor contemptus a Duce Henrico apud Clauennam sibi exhibiti, in ipsum vehementissime exarsit, et quod Italicis hostibus reipublicae contra Imperium faueret, vniuersis Principibus conqueritur. CONRADVS Vrspergensis* l. c. Duplex igitur accusatio in Leonem ab Imperatore effusa. Euanescebat igitur scriptorum recentiorum calumnia de discessu Leonis, inuito Caesare, ex obsidione Mediolanensi. Excusauit sese Henricus Caesari eiusque iustitiam contra hostes suos implorauit. *ARNOLDVS Lubecensis* L. III. *Chron. Slav.* c. XXIV. p. 644. *Circa dies illos reuersus est Imperator de Italia, cui occurrit Dux apud Spiram et illatas sibi iniurias a Coloniensi conquestus est in praesentia ipsius. Quod Imperator quidem tunc dissimulans, eis curiam indixit apud Wormatiam, Ducem tamen praecipue ad audientiam illuc citauit, responsurum querimoniis Principum. Quod intelligens Dux eo venire dissimulauit. Imperator autem aliam curiam indixit in Magdeburg - - Dux autem - - venire noluit. In Hallesleben tamen constitutus, per internuntios colloquium - - Imperatoris expetiit. Imperator itaque exiit ad eum locum palatii, quem Dux verbis compositis lenire studuit. Imperator autem quinque milia marcarum ab eo expetiit, hoc ei dans consilium, ut hunc honorem imperatoriae maiestati deserret, et, ipso mediante, gratiam principum, quos offenderat, inueniret. Illi autem durum visum est, tantam persolvere pecuniam, et, non adquirens verbis Imperatoris, discessit. Exinde Imperator tertiam ei curiam Goslariae indixit, nec minus illam supersedendo neglexit. - - Imperator quaerit, quid super hoc iustitia decernat, quod Henricus tertio legitime vocatus iudicium declinauerit, et per contemptum ad audientiam suam venire noluerit. - - Dux iniuste de se iudicatum adfirmabat, dicens, se de Sueuia oriundum et NB. nullum proscritione damnari posse non conuictum in terra natiuitatis suae. C. *CONRADVS Vrspergensis* p. 296, 297. Thidericus marchio Lusatiae prouocabat Henricum ad certamen singulare pro examinanda et probanda innocentia et Caesaris iusta sententia. *ARNOLDVS* l. c. At inuitis Germaniae legibus res tanti momenti certamini eiusmodi subiciebatur. *Dux autem, hoc animaduertens, venire noluit.* Indignum enim ipso erat in comitiis publicis iura sua experiri lubrica et absurda euentus ratione, siquidem legibus ea erant dirimenda.*

(ff) *ARNOLDVS* l. c. c. XVI. p. 640.

(gg) *IDEM* c. XVII. p. 641. *Vdalricus Halberstadenfis, auctoritate Apostolica, reuersus in sedem suam - - fauentibus Principibus Orientalibus, contra Ducem Henricum multa moliri coepit. CHRONICON BIGAVGIENSE* ad a. 1177. p. 262, ed. Mader. *Olricus Halberstadenfis auxilio Ottonis Marchionis de Misna iuxta Bischofesheim contra Ducem aciem instruxit; sed Wichmannus eos sedauit. Vrbs tamen combusta fuit; iterum reaedificari coepit. Comes interim Palatinus de Sommerskenborg cum militibus Ducis superuenit. Contra illos Comes de Anhalt Bernardus irrupit. - - Signifer Ducis Palatinus fugiens aliis*

m iudicium. (x) De Co
tina digna assertio. Sane si v
rit, vt S. Blasio videtur, Cae
oppidum saltem totius Imp
Stadensem et adfectores, qui
nt, refellit Arnoldus. (z) Re
Clauennae, cum iis, quae po
z obidione Mediolanensem et
colloquio illo susceperat, plane
m perire desistere potuit? Qua
sunt proscriptum. Formula sen
i continet. Vt omniam victo
hostibus reportauit. (bb) Fal
is ablatam inferiorem, praes
Nec trahendum est tunc, quod
reniter habens, aduersus hunc
orem Henrici causa haud bene
perii, ex bonis Henrici sese la
plant, ac quemadmodum to

me factu,
perflau,
e procellis
u.
illatas propulsat. Nam
ironinga direpta, Ascer
vastitatem redactis, i

et Albertum Stadensem, inde
nico Bauarico, p. 675. To illu
ne Imperator non proficit, nisi
a religiose ab eo recessit, imp
i. Non confundit haereticum
m recessisse scribit, qui comp

n sequitur SIMON FRIDERICI
geri equidem non potest, Gola
teste HELMOLDO L. II. *Chron.*
1183. sicut tamen Arnoldus Lute
et sententiae Ottonis de S. Elib
cuius deprecanda tum haeretic

73. 64.

8. Si Caesar oppidanos Alern
set, siquidem hostes sese delat
ad a. 1175. p. 310. Exacta iam p
tribus validam exercitum comp
lar, haec audient, obsidione duc
e terribilis castrorum acie, ma
e conditione vestigia Imperator
Coloniensis ad a. 1175. p. 244. *Im
voluntatis, nisi Alexandrinus n
iterum more suo Leopoldu
toriae et Obstinate et imp
arius Leo expers est omni
veniam concedebat? Long
trant. Norat hoc Caesar. Nihil
tentasset, partem copiarum
certitu Papam recepit; Dal
DODECHINVS in Appellare d*

Bodae adposita, et in exurenda Calbe, vrbe Episcopi, explens animum. (oo) Aduolarunt etiam Slauī, quos Lutitios et Pomeranos vocabant, euocante Henrico, et inuaserunt prouinciam Iuterbocensem, Wichmanno episcopo subiectam, vimque vi repellendo regionem episcopi in vastitatem conuerterunt, viris feminisque in Slauiam deportatis et in captiuitatem abreptis. (pp) Solicitarunt igitur Episcopi Caesarem violentum eumque in leonem intrepidum irritarunt, vt tandem ipsum frangerent, qui stetit et obnixus est ad modum cautis Marpesiae. Imminebat Archiepiscopus Colonienſis comitatu Arensbergensi, qui postea Ducatus Westphaliae dictus est. Episcopus Hildesheimensis inhiabat comitatu Winzenburgico, Magdeburgicus sitientibus oculis expetebat Comitatum Sommerseburgensem et adiecta alia. Aſcanienſes timore et metu sese exfoluere festinabant. Bauaria inuenerat complures competitores, qua Witelſbacenſes, Carolo Magno exorti, (qq) potiebantur. Imperator ipse videbatur animum induxiſſe ad credendum, Henricum concupiuiſſe, adiuuante Papa, Imperium. Vtinam Leo ſcenae inferuiſſet et Caesarem a Pontificis impietate defendiſſet! Ita enim de regno tandem obtinendo desperandum non erat. Verum vrgebant fata, Caesar Leonem habebat pro rebbelli eumque eo nomine citabat Wormatiam, Magdeburgum, Goslariam. Recufabat comparere Leo, iuſtiſſimis de cauſis, et indictas quinquies mille argenti marcas Hallerslebi perſoluere detrectabat. (rr) Anno igitur 1179. Wirceburgi proſcribatur, (ss) quae ſententia anno ſequenti Gelnhuſi confirmabatur. Diploma proſcriptionis aureo ſigillo conſignatum eſt, quo Ducatus Westphaliae et Angariae Colonienſi datus, iuris-

43. ed. Mader. *Castrum Horneburg reaedificatum est. Halverſtad ab hominibus Henrici Ducis cum omnibus Eccleſiis ſuis et monaſteriis exuſta eſt.* CHRONICON Bigaugienſe ad e. a. p. 263. CONTINVATOR Lamberti Schaſnaburgeniſis p. 256. ARNOLDVS c. 28. p. 646. ALBERTVS Stadenſis p. 195. CHRONICON Slauicum apud Lindenbrogium ad a. 1178. p. 256. I. G. LEVCKELEDIVS in Antiqq. Halberſtad. ad a. 1179.

(oo) CHRONICON Bigaugienſe l. c. *Wichmannus Episcopus caſtrum Ducis Haldenſleue obſedit: ad cuius auxilium non tantum noſtri Principes, ſed Episcopus Colonienſis cum duobus Ducibus et octo Comitibus, quatuor millia armati, ad destructionem illius Caſtri conuenerunt. Sed heu! ad vltimam deſolationem totius Saxoniae coenobium Haldenſleue vaſtatur. Orta inde diſcordia in exercitu, diſceſſerunt, vaſtantes in via obuenientia, Dux illis diſgreſſis ſuperuenit, circa Bodam fluium omnia comburens et vaſtans, Calbe curſam Episcopi exuſit.* ARNOLDVS c. 25. p. 645. CONRADVS BOTHO p. 350. ad a. 1181.

(pp) CHRONICON montis Sereni l. c. *Sclani, Lithewizen, et Pomerani, uocatione Ducis Henrici, prouinciam Iuteroch inuaserunt, ipſaque vaſtata et multis interfectis plures captiuos, viros et foeminas, abduxerunt; Abbas etiam Monasterii, quod Cenna dicitur, qui et primus, tunc fuit interfectus. Henricus Dux CALVE et inde prouinciam totam vſque VROSE incendio vaſtauit.*

(qq) Ortum hunc nuperrime oſtendere laborauit Sereniſſimisque Electoribus Bauariae vindicauit I. F. X. de WILHELM in Vindiciis arboris Genealogicae Auguſtae gentis Carolino-Boicae Monachii 1730. fol. ACTA Erud. Latin. Lips. M. Sept. 1730. p. 429. ſq.

(rr) ARNOLDVS l. III. Chron. Slav. c. XXIV. p. 644. Locum ipſum dedi paullo ante num. (ee.)

(ss) CHRONICON montis Sereni ad a. 1180. p. 44. *Imperator in octaua Epiphaniae Herbiſpoli curiam celebrauit, ad quam Henricus tertio uocatus venire renuit. Quamobrem ex ſententia omnium Principum reus maiestatis damnatus eſt: omniſque ei hereditaria proprietate et beneficiaria poſſeſſio abiudicata eſt. De hereditaria proprietate minus recte iudicatur. CHRONICON Bigaugienſe a. e. p. 264. Iterum Fridericus curiam in Wrtzenburch tenet. Henricus non uenit. Reus ergo maiestatis adiudicatur, omniſque hereditas, quam ab Imperatore vel Episcopis tenuit Dux, eidem abiudicatur. CHRONICON monasterii Mellicenſis ad a. 1180. p. 234. To. I. Pezii: Henricus Dux Saxoniae et Bowariae ab Imperatore Friderico proſcribitur et Otto Palatinus in Ducatu Bowariae ſubſtituitur et Bernhardus quidam Comes Saxoniae praeficitur. CHRONICON Salisburgenſe e. a. p. 346. Henricus Dux Bowariae ab Imperatore eiſcitur: Otto Palatinus ei ſubſtituitur. PALTRAMI ſeu Vatzonis Chronicon Auſtriacum ad e. a. p. 709. Haynricus Dux Babariae miro faſtu contra Imperatorem Fridericum et totum Romanum Imperium ſentens inſperata uelocitate, et facilitate de ſummo culmine honoris et temporarium bonorum cecidit. ALBERTVS Stadenſis p. 294. A. 1180. Imperator Wirceburg curiam habens in natali domini Henrico Duce abiudicauit omne feudum, quod ab Imperio tenuit vel Archiepiscopi vel Episcopi. GODEFRIDVS Colonienſis p. 247. Ann. ad a. 1180. Imperator natalem domini apud Herbiſpolim celebrat. Nemo autem ignorat, annum tunc fuiſſe inchoatum a natalitio Chriſti. Vnde manifeſtum eſt, a. 1179. exeunte anno, vti nunc quidem computamus, Henricum fuiſſe proſcriptum. Conf. ARNOLDVS Lubecenſis c. XXIV. p. 644. AVCTOR Vitae Vicelini Albenburgenſis Episcopi p. 779.*

iurisdictio ampla Paderbornensis sacra ablata, aduocatae ademtae sunt, En formulam proscritionis iniustissimae ipsum: (tt)

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quoniam humana labilis est memoria et turbae rerum non sufficit, praedecessorum aetatis nostrae Diuorum Imperatorum et Regum decreuit auctoritas litteris annotare, quae fluentium temporum antiquitas a notitia hominum consuevit alienare. Proinde tam praesentium quam et futurorum imperii fidelium nouerit uniuersitas, qualiter Henricus quondam Dux Bauariae et Westphaliae, eo quod Ecclesiarum Dei et nobilium imperii libertatem possessiones eorum occupando et iura eorum comminuendo grauiter oppresserit, ex instanti principum querimonia et nobilium plurimorum, quia citatione vocatus maiestati nostrae praesentari contempserit, et pro hac contumacia Principum et suae conditionis Sueuorum proscritionis nostrae inciderit sententiam, deinde quoniam in ecclesias Dei et principum et nobilium iure et libertate grassari non destiterit, tam pro illorum iniuria, quam pro multiplici contemptu nobis exhibito, ac praecipue pro euidenti reatu maiestatis feudali iure legitimo trino edicto ad nostram citatus audientiam, quod se absentasset, nec aliquem pro se misisset Responsalem, contumax iudicatus est ac proinde tam Ducatus Bauariae, quam Westphaliae et Angariae, quam etiam uniuersa, quae ab imperio tenuerit beneficia, per unanimum Principum sententiam in solenni curia Wirziburg celebrata, et abiudicata sunt, nostroque iuri addicta et potestati. Nos itaque habita cum Principibus deliberatione, communi ipsorum consilio ducatum, qui dicitur Westphaliae et Angariae, in duo diuisimus, et consideratione meritorum, quibus dilectus Princeps noster Philippus Coloniensis Archiepiscopus ob honorem Imperialis coronae promouendae et manutenendae, nec rerum dispendia nec personae formidans pericula, gratiae imperialis promeruit priuilegium, unam partem eam uidelicet, quae in Episcopatum Coloniensem et per totum Episcopatum Paderbornensem praetendebatur, cum omni iure et iurisdictione, uidelicet cum comitatibus, cum Aduocatiis, cum conductibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis, et cum omnibus ad eundem Ducatum pertinentibus, Ecclesiae Coloniensi legitimo donationis titulo imperatoria liberalitate contulimus, et requisita a Principibus sententia, an id fieri liceret, adiudicata et communi Principum et totius curiae assensu approbata, accedente quoque publico consensu dilecti consanguinei nostri Ducis Bernhardi, cui reliquam partem Ducatus concessimus, praememoratum Archiepiscopum Philippum portione illa Ducatus suae collata Ecclesiae vexillo imperiali solemniter inuestimus. Hanc igitur legitimam nostrae maiestatis donationem et inuestituram Coloniensi Ecclesiae et saepedicto Principi nostro Philippo Archiepiscopo, omnibusque suis successoribus confirmamus, et in omne posteritatis aeuum eis ratam permanere volentes, ne quis eam ausu temerario infringere vel quolibet modo violare attemptauerit, imperiali edicto inhibemus et hanc nostram constitutionem praesenti priuilegio aurea excellentiae nostrae bulla insignito corroboramus, authentice testibus annotatis, qui huic facto interfuerunt. Sunt eorum hi: Arnoldus Treuirensis Archiepiscopus, Wigmannus Magdenburgensis Archiepiscopus, Sifridus Bremensis electus, Conradus Wormatiensis Episcopus, Rudolphus Leodiensis Episcopus, Bertramus Metensis Episcopus, Arnoldus Osnabrugensis Episcopus, Conradus Abbas Fuldensis, Adolphus Abbas Hersfeldensis, Lotharius praepositus Bumenfis, Ludouicus Palatinus Saxoniae et Landgrauus Thuringiae, Bernardus Dux Westphaliae et Angariae, Godefridus Dux Lotharingiae, Fridericus Dux Sueviae, Otto Marchio de Brandenburg, Theodoricus Marchio de Lusitz, Dedo Comes de Greix, Sifridus Comes de Orlemunde, Robertus Comes de Nassou, Emicho Comes de Linningen, Engelbertus Comes de Monte, Theodoricus Comes de Hostaden, Gerardus Comes de Nurbec, Henricus Comes de Arinsken, Hermannus Comes de Rauensberg, Henricus Comes de Kuex, Wernerus Comes de Wittinistein, Widekindus de Waldeck, Fridericus de Anfurde, Hermannus de Buttingen, Wernerus

(tt) ALBERTVS Stadenfis ad a. 1180. p. 294. Media quadragesima Imperator in Geilehusen fuit. GODEFRIDVS Coloniensis ad e. a. p. 247. Imperator in media quadragesima curiam apud Geylehusen habuit. Ibi sententia ipsius Caesaris et iudicio cunctorum principum Dux Saxoniae ducatu suo priuatur. Formulam proscritionis edidit GELENINVS L. I. de Magnitudine Coloniae Syntagm. VII. p. 73. 74. cum N. SCHATENIO Annal. Paderbosu. L. IX. ad a. 1180. p. 850.

nerus de Bulande, Conradus Pincerna, Henricus Marefcalcus de Pappenheim, Simodo de Greix, et alii quam plures.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Godefridus Imperialis aulae Cancellarius recognoui. Acta sunt haec Anno dominicae Incarnationis 1180. Indictione 13. regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore inuictissimo, anno eius regni XXIX, imperii vero XVI, feliciter AMEN. Intercessit Dux proscriptioni, iniuste de sese iudicatum esse pronuntians, et addens, se de Sueuia oriundum, qui non nisi in terra sua natali possit damnari. Ad hoc ius Sueuorum singulare Fridericus respicere videtur, ubi Leonem per suae conditionis Sueuos damnatum esse iudicat, Henricus, Bauaria omissa, terras Saxonicas ab incubante procella tuiturus, egregio collecto exercitu, Westphalam ingreditur, ductu Adolphi Comitis Schawenburgensis, comitante Bernardo Comite Racenburgensi, Bernardo Comite de Welpo omnium ad extremum fidissimo, Guncelino Comite Suerinensi, Ludolfo Comite et fratre Wibrando de Halremund dictis aliisque. Ad Ofenbrugam manus haec expedita et firmissima hostem fudit et fugauit. Dolendum est, litem incidisse de captiuis, quos Dux sibi soli adtribuebat, Adolfo praecipue obstante et exinde odia concipiente. In hisce omnibus (uu) animaduersum est, Ducem animo obstinato nimis obscundasse. Imperator igitur ipse in Leonem insurrexit et plurimis e munimentis Saxoniae eiecit. Intelligitur ex fatiis, queis Henricus Leo post peregrinationem sacram subiectus est, nucleum fabulae esse veritati consentaneum. Fabulati enim sunt homines, Leonem, Henrici comitem e Palaestina, reducem, crus alterum posterius fregisse et ad excessum ex vita claudicasse. Ex eo enim tempore Leonis animosa prosperitas in transuersum agi et claudicare coepit, Fridericus Caesar a. 1180. mense Iulio in Saxoniam copias innumerabiles veluti inundatione facta infudit, stipatus insigni comitatu multorum Episcoporum, Principum, Marchionum et procerum. Quo cognito, Saxonia paene omnis adtonita et percussa; quo se verteret, nesciebat. Multi clientes Henrici castrorumque praefecti, Henricus de Witho, Lupoldus de Hertesburg, Ludolphus de Peina aliique a puero cum Leone enutriti armisque innutriti descuerunt ad Fridericum. Mox in Caesaris potestatem venere castra Hertesburgum, Levenburgum, Blanckenburgum, Regensteiniem et alia primi impetus praemia. Vnicum quum obsisteret Lientenbergium, intra paucos dies expugnatum est. (xx) Versabat Caesar callidissimos animos omnium et aureis promissis montibus

(uu) *ARNOLDVS* Lubecensis c. XXVII, p. 645. Dux, egregio exercitu congregato, direxit eum in Westfaliam, per manus Adolphi, Comitis de Schawenburg: Bernardi Comitis de Raceburg: Bernardi Comitis de Welpo, qui etiam, aliis a Duce deficientibus, ipse fidelis solus permansit: Guncelini Comitis de Suerin: Ludolfi Comitis et Wilbrandi, fratris eius, de Halremund, ut pugnarent contra inimicos suos in medio terrae eorum, qui fines suos in partibus illis occupauerant - et confecerunt contra Ofenbrugge. Quumque appropinquasset Exercitus hostilis, attriti sunt Westfals (in Hallerfeld) plaga magna, eo quod Saxones, qui Holfalsi dicuntur, viri sint absque misericordia et sanguinis humani audissimi fusores, et non pepercit oculus eorum maiori vel minori, sed omnes, quos oppositos habebant, insatiabiliter neci tradiderunt - facta autem est disceptatio inter Ducem et Comitem Adolphum et caeteros Nobiles de captiuis. Dicebat enim Dux: sui iuris esse, ut omnes captiuis sibi redderentur, Cui consentiebat Guncelinus comes, Conradus de Rothe, redditis captiuis suis, et aliis de domo Ducis familiariores. E contra illi dicebant: Se de propriis stipendiis militare, et ideo iustum esse, ut de captis sua reciperent. - His contentioneibus Comes Adolphus animum Ducis grauerit irritauit. Et ex illo tempore seminarium discordiae inter eos pullulat. Ipse autem cum aliis reuersus est in terram suam cum numerosa multitudine captiuorum et praeda multa. *CRANZIVS* Saxon. L. VI. c. 39. et Vandal. L. VI. c. 12.

(xx) *ARNOLDVS* Lubecensis c. XXXI, p. 648. Imperator conuertit faciem suam venire in Saxoniam, et inueniunt valde omnes viri bellatores, qui erant in castris Ducis, a facie eius, et, eo approximante, sine ex necessitate sine ex voluntate omnia castra eius firmissima, et se ipsos in potestatem Imperatoris tradiderunt. *GERHARDVS* Stederburgensis in Chronico ad a. 1182. (1181.) p. 860. *Werra* maxima in terra oriri coepit. Imperator enim Fridericus cum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, principibus regni, et toto imperio nobilissimum Ducem Henricum inuasi. *ARNOLDVS* Lubecensis c. XXXIV. p. 650. Proxima aestate a. 1181. Imperator totus infusus finibus Ducis in manu valida intransit terram illius, et eieciturus eum de terra, in propria persona Albiam transire disposuit. *OTTO* de S. *BLASIO* c. XXIV. p. 209. 210. Imperator prociunctum mouit contra Henricum Ducem, omnesque ciuitates et

ni mora suos confirmandi daretur, Caesar Philippum Archiepiscopum in Saxonia reliquit, qui Brunsvicum, urbem et situ et opere munitissimam, expugnaret. In obsidione accessit Corbeiensis Abbas, questus de damnis superiori sibi anno illatis, quae Philippus compensauit concessione liberae per telonium suum transuectione. Chartam ipsam, quae facit, vt haec, aliis intacta, nouerimus, primus in lucem protraxit SCHATENIVS (ccc) heic non vna de ratione repetendam.

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. PHILIPPVS sanctae Coloniensis Ecclesiae Archiepiscopus. Vniuersis Christi fidelibus tam futuris quam praesentibus in perpetuum. Quoniam ex Werra Saxonica, quam nos pro multa necessitate Coloniensi Ecclesiae contra saeuitiam DOMINI HENRICI de BRUNSWICH aggressi sumus, Ecclesia Corbeiensis ab exercitu nostro multa in stipendiis fratrum incommoda, et non modicam verum suarum pertulit deuastationem, placuit nobis et salutare visum est, aliquam eidem Ecclesiae damnorum suorum conferre restorationem. Nouerit itaque vniuersitas Christi fidelium tam futurorum quam praesentium, quod praefatae Ecclesiae fratribus theloniam Nassiense in perpetuum condonauimus, ita vt ipsi annuatim in vino suo deducendo immunes sint ab hoc theloneo. Cum ergo vita hominum breuis, memoria labilis sit, ne quis tam pium et rationabile factum demoliri possit in posterum, praesentem inde paginam conscribi et sigilli nostri impressione comminiri iussimus, sub horrendi anathematis interminatione districte praecipientes, ne aliquis hoc apud nos pie deuotionis intuitu actum in irritum reducat, vel huius rei violator existat. Teses huius rei sunt Arnoldus Treuirensis Archiepiscopus, Achelogeus Hildesensis Episcopus, Sifridus Paderburnensis Episcopus, Herimannus Monasteriensis Episcopus, Arnoldus Osnabrugensis Episcopus, Anno Mindensis Episcopus, Lotharius Bimensis Praepositus, Vobricus Ressen Praepositus, Bernardus Sucaciensis Praepositus, Theodoricus Comes de Hostadin, Otto frater eius, Hermannus Comes de Rauensberg, Albertus Comes de Everstein, Widekindus de Waldekke, fratres de Hallermunt Ludolfus et Wilbrandus, fratres de Dasle Ludolfus et Adolfus, Henricus de Lippia, Conradus de Sconinberg, Reinerus de Froitzprecht, Henricus de Vore, Rodolfus de Steinvorde, fratres de VOLDESTEINE Henricus et Gerardus, Godescalcus de Padberg, Hermannus Scultetus Sufaciensis, Gozvvimus de Altina et alii quamplures. Acta sunt haec dominicae Incarnationis anno M. C. LXXX. Indict. - regnante Fritherico gloriosissimo Romanorum Imperatore Augusto. Data in expeditione Saxonica prope Brunsvich IV. Idus Augusti. Expeditionis Brunsvicensis annum verum hinc discimus, consentiente auctore Chronici de Monte Sereno et Monacho Pegauiensis. (ddd) Ceterum quum Archiepiscopus omnibus viribus oppugnationi infisteret, Brunsvicum, obsidione duorum mensium fortiter defunctum, tandem, vt nonnullis videtur, circa Kalendas Septembris in potestatem ac fidem Caesaris incidit. (eee) Henricus vero Lubecam, Stadam et castra cetera praemuniit, eis terras trans Albim sitas defensurus. Natali Iesu die solemnem conuentum habuit Luneburgi ibique cum Vdalrico Episcopo Halber-

A. 1181.

(ccc) Part. I, Annal. Paderborn. L. IX, p. 850.

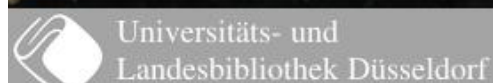
(ddd) CHRONICON montis Sereni ad a. 1180, p. 45. Imperator post festum S. Iacobi cum Orientalibus et Saxoniae principibus Henricum Ducem aggreditur, et castrum Lichtenberg obsessum ad deditionem coegit. CHRONICON Bigaugiense ad e. a. p. 264. Imperator apud Werle omnes fautores Ducis ab eo discedere mandat, et, nisi ad gratiam Imperatoris ante Martini redeant, ipsi et filii eorum iure hereditario adiudicarentur. Harzburg et Bischofen construxit Imperator ad oppressionem Ducis: veniensque Aldenburg adiudicauit Ducatum Bavariae Ottoni ante Palatino de Wittingenbach. Vrbes Ducis traduntur Caesari, Heimenburg, Lawenburg, Regenstein - Dux obsedit Sigheberch urbem Adolphi Comitis, doloque cepit contra iuramentum.

(eee) Queritur merito, an Brunsvicum a Reinoldo Coloniensi sit expugnatum nec ne. NIC. SCHATENIVS P. I. Annal. Paderborn. L. IX, ad a. 1180, p. 853, sq. adfirmat. Negat CASPAR SAGITTARIUS in Diss. de Originibus et incrementis Brunsvici §. 98, p. 49. Schatenium ad sententiam illam deduxit locus ARNOLDI Lubecensis L. III, c. XXXIV, p. 650. vnde BANGERTVS quoque deceptus fuit. Locus sic habet: Caesar timens, ne post eum insurgerent insidiae, Philippum Coloniensem cum aliis principibus praecepit seruare Brunsvich. Ambiguitatem peperit vox seruare, quae ibi non potest reddi per teneri, possideri, sed per obseruare. Patet id ex OTTONE de S. BLASIO c. XXIV, p. 210, qui hunc in modum: Deinde (Fridericus Imperator) contra ciuitatem munitissimam Brunsvich aciem dirigens eam obsedit, civibusque acriter resistentibus quum minime proficeret, caeteris omnibus cis Albim

ergo omnia relinqueret tuta
cellum instauravit ac pro
proximo suo habentes, Hen
datam sibi minus seruarent vel
suis, minus comiter erant
vastauerat incendio, ac Lud
annum vna cum nobilibus mul
episcopus Vualricus, Halber
quem Henricus Erdeneburgi
conditionibus pacis libertati red
Caesaris Philippus Coloni
si fluenem et per Westphalam
enti aliisque. Caesar autem,
nato potius quam proreuo im
m Wittelsbachum habidone
refecit. (bbb) Ne autem Lu
ni

na detinet sine subrogat. Dicit
fedit conuictus acriter resistentibus
vtra soluta obsidione discedat. CO
rem in Saxonia - de castris ip
fibus expulerunt, de qua creatu
62. Multi monasterialium Duc
a contradictione ipsi seruauerat
plures alii recesserunt ab eo et
set castra firmissima, Henric
expugnandam Lubenberg. D
Caesarius, Franciscus P
Burgundus Imperatoris conu
12, 1180, p. 45.
ita montem excelsum prope G
9. 1180. CHRONICON
Henricus Dux Thuringiarum
optimum dicit. CHRONICON
nam aggreditur, folles Coloni
multisque aliis modis, adfuit
sunt, Bernardus Dux conuictu
ualdus in et seruo igne consum
Palatino Dux Galliarum folles mult
bus amoniam inferri prohibuit. Ser
quum est. Cui occurrat Lucius
si fugaret, Dux fugientes Thom
aduoluit Caesari Galliarum et re
castra tradidit Galliarum populi
biles prius Duci fauente, et ad
de Besford et in gratiam suscip
atru reverso in Saxonia, Hen
sfolz, de Dannenberg, de Wip
nulle feudi ab ecclesia Gandersheim
et praefectura Selen, fuerunt
mici Thuringia conferente
1181, p. 247. To. I. Freber, C
PERSONA in Cosmodromio de
STORIA Landgrauorum Thuring

(Dux) egit diem solemnem in
paci. Et relaxata captiuitate,
8, infirmitate e actus, illam pro
temporalibus incommodis conu
1180, p. 265, sq. Otrius et
CON montis Sereni ad a. 1180, p. 45.
si pro abolitione sua et seruo
reuerfus est. Verum omnia, pau
violenter extorta, circa a. 1180
1180, sq. To. II. Leon.
Pezii, IOANNES ADLZERTEN

urbem aggressus breui ciues ad eas redegit angustias, vt misso Henrico Episcopo suo Imperatorem facerent certiore, urbem hanc a sese recens aduersus Sclauos conditam, excultam, praemunitamque esse Ducis beneficio, in cuius fide ideo persisteret: qui si ciues suos seruare non posset urbemque Imperatori tradi vellet, sese ad deditorem fore paratissimos. Qua de causa Guncelino Comiti, vt voluntatem Ducis ea propter exquireret, permissum. qua aduente, ciues non prius se dedidere quam ipsis Imperator prima vrbis priuilegia et libertatem secundum iura Sufatae permitteret. Quenam illa fuerint iura, vtrum Holfatorum, an Sufatensium in Westphalia, incertum est. Dedita in hunc modum vrbe, Imperator de alieno liberalis ciues priuilegiis auxit, liberamque Imperii urbem renunciauit, quo constantius in fide Imperatoris et christianae religionis persisteret. *ERICVS* rex, in Historia gentis Danorum (iii) falsa hisce subiungit, hunc in modum: *Anno domini 1181. rex Waldemar* occurrit Frithero Imperatori apud Traven, ubi duas filias suas maritauit: vniam filio Imperatoris, aliam Comiti Sifrido: ubi etiam obtinuit ab Imperatore Dominium totius Nordalbingiae, hoc est, omnium terrarum ad aquilonarem partem Albiae, super quo habuit litteras Imperiales cum bulla aurea et litteras Papales, videlicet domini Innocentii III. Papae de confirmatione dictae collationis pro iure perpetuo habendae. Sed has litteras post mortem regis Abe quaedam, mulier Teutonica, filia diaboli, destruxit in odium Danorum. Narratiunculam hanc a veritate prorsus dissidere, argumentis multis euincit Celeberrimus *PFEFFINGERVS*. (kkk) Quocum tamen mihi in eo non conuenit, quod expeditionem Imperatoris iamiam recensitam in annum 1182. coniciat, inductus auctoritate Gerhardi Abbatis Stederburgensis, (III) qui Henrici Leonis aetate vixit. *SCHATENIO* autem aequae ac mihi placet auctoritas *ARNOLDI LVBECENSIS*, qui, postquam Brunsvicum erat obsessum, proxima aestate Imperatorem in Saxoniam et Holfatiam cum manu armata aduolasse, tradidit. (mmm) Eo circiter tempore Pomerani ab Henrico Leone deficiunt, audita Caesaris victricis potentia. (nnn) Expugnata Lubeca, Caesar totam Transalbinam regionem Holfatiamque in fidem accepit: Adolphum Holfatae Comitem multis priuilegiis bonisque cumulauit: Clericos, in turbido piscantes, patientiae doctores et vindictae antesignanos, iuribus opibusque auxit. Dux interim Stadæ sese continuit, oppido firmissimo, apud animum habens deliberatum, se conscensa naui, si casus ita ferret obsidionis, traiecturum in Angliam, ornamentum et perfugium posteritatis, a Leone descendens. (ooo) At Caesar reducto per Albim exercitu, castris suis ad Luneburgum positus confedit. Quo cognito, Henricus per amicos aditum ad Imperatorem petiit liberum, eoque impetrato Luneburgum

(iii) Apud Lindenbrogium p. 271.

(kkk) In Vitriario illustrato To. II. ad L. I. tit. XVI. p. 178. ed. tert.

(III) Is enim in *HISTORIA* de Henrico Leone p. 430. To. I. Meibom. Anno 1182. *werra maxima in terra oriri coepit. Imperator enim Fridericus cum archiepiscopis, episcopis - et toto Imperio, nobilissimum Ducem Henricum inuasit.* etc. Eadem recurrunt in *CHRONICO* Stederburgensi ad a. 1182. p. 860. To. I. Leibn.

(mmm) L. III. Chron. Slav. c. 34. p. 650.

(nnn) *ARNOLDVS* L. III. c. 31. p. 648. *Circa dies illos mortuus est Cazamrus, Princeps Pomeranorum, Duci amicissimus, et defecerunt ab eo Slavi: quia frater eius Bugislaus Imperatori coniunctus, hominum et tributa ei persoluit.*(ooo) *ARNOLDVS* c. XXXV. p. 651. sq. *CHRONICON* Bigaugiense ad a. 1181. p. 266. *CHRONICON* Slavicum apud Lindenbrogium c. 38. p. 205. *PETRVS LAMBECIVS* L. I. Origg. Hamburg. §. 82. ad a. 1182. p. 24. 25. Annum 1181. expeditioni Imperatoris secundae tribuunt *ALBERTVS* Stadenis p. 197. *ERICVS* in Historia gentis Danorum apud Lindenbrogium p. 271. *CHRONICON* Slavicum ibidem p. 256. Hisce accedo, eo quod Diplomate a. 1180. dato nitor, quod ex Schatenio supra adtuli. De expeditione altera videantur *HENRICVS* Aquilonipolensis Poeta de Primordiis Lubecanae Urbis Caesareae L. II. c. 7. 8. p. 607. To. I. Meibom. *KRANZIUS* Metrop. L. VII. c. 2. p. 170. Saxon. L. VI. c. 43. Lubecae tunc immunitas et immedietas Imperialis concessa est a Friderico. *CHRONICON* Slavicum Lindenbrogii c. 38. p. 205. *HENRICVS* Aquilonipolensis L. c. 8. p. 607. *CRANZIUS* Vandal. L. VI. c. 15. *Hermannus KORNERS* apud Bangertum ad *Arnoldi* Librum II. c. 35. §. 8. p. 296. *LEHMANNVS* in *Speyrischer Chronic* L. IV. c. 4. §. 4. p. 287. *LAMBECIVS* l. c. *CASPAR SAGITTARIUS* Diff. III. de Lubeca. *RETHMEIER* in *Braunschweig-Lüneburgischer Chronica* P. III. c. 16. p. 360. sq.

Præpositus Stederburgensi ad a. 1182. p. 860. To. I. Leibn. p. 860. To. I. Leibn.

de Dado et cum aliis sociis capi debisset cum aliis nobilibus, alius Dux autem et agnovit, quia deperit castrum Pano et circiter homines autem Syberge, quia in expugnatione de Racerburg, quod mater Cuius, stierant hi, qui in castello erant, sub conditione pacis castrum, virum prudentem et firmum Saxon. L. VI. c. 41. Vandal. L. I.

fusus frater Ducis, in mansuetudine illam transire disposuit. Tunc enim alius Principibus praecipit, ut Margrabiū de Braunschweig, Henrich, hunc autem in comitibus, Abbatem Fuldensem, Comitem multorum Saxonum et Saxonum, et Comes provincialis, qui pro iudicium est tradit. Dux autem archinas multas. Quibus *ARNOLDVS* hoc et 31. capite. *CHRONICON* Brunsvic. p. 112. *SCHEFFERS* rerum Danicarum L. VI.

SSERVATORIBVS

ngiae Landgrauio et Herman
diuatos nunc libertati reddi
in gratiam recuperetur. Quo
Duci ignoscere, quem ad comit
it eo Henricus, sed frustra. In
nihil in medium consuli posse de
a discordiamque, quae Henricus
Caesar noua conuacat. Erro
n ibet docere. Morem Caesari
totum sese submittit gratiae Impe
ir lacrimans osculatus est, vtrum
dum rerum humanarum, nemo
Archiepiscopus, a Sistrudo Bre
t Stadium; hanc inuictis Impera
fecto tandem, acceptis urgenti
nisi. Qua expeditione aduolupta
ardo cetera castra sunt restituta.
Imperator, obstitit simulatas ali
tiam impetiri posset, impedit
in nemini subesse perpetuo ten
ocerum suffragio, patrimoniu
erit exentum. Quo ipso
quas Imperator patrimoniu
arias, ideoque feuda colu
entes per pacta singularia
, Ducem triennio exi
, vbiunque terrarum
antur, Hadeslebia op
tiam Bernardi Comit

Transalbania) transfuit Alia
e autem - - apud Stadium p
h hostibus locus esse capere, v
se in arca positam, rogauit
se apud istum alio pacto nec
ceretur, occurrit ei multitudine
na Lanenburg, unquam moles per
Ludovicum Landgrauum et Heman
his beneficiis gratiam aliquam ve
na, curiam apud Hadeslebingen
nte decreuerunt. - - Vbi quam
psum et armatum eius, Ducem
ait. - - Dux autem veniens ali
nit ad pedes eius. Qui de terra de
uersa diu daruerit, et quod ip
ambrosius: nam videtur eam
non est conatus. Hic inuicem
tione recepit Stadium cum
t. Ipse Sistrudus autem Philippo
a Stadie infumtis. Comes Bern
erunt. CRANZIUS Saxoni. I. Na
erhibet luculentissimum Philippi
huc noua in disceptationem
hardum translato, haud simul
tione, gentili et christiana P. II. d
eris Brunsvicensibus ac Landgr
alia, et ea, quae in Ducibus
tanta. Testor numos, puerum
tra amplectitur. Adum capiti
e possit terras Henrico Leone
YERS in Theatro illustri prop
L. VI. c. 3. §. 12. Augustini 123

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

piensis, quem dux ei imposuerat praefectum, virum ea aetate expeditissi
mum et bellicosissimum. Coeperat anno superiori eam oppugnare Wich
mannus Magdenburgenfis Archiepiscopus, euentu irrito. Datum igitur,
vergente Ducis fortuna, opus Ottoni Misnensium Marchioni, cuius ma
chinamenta illudebat Lippiensis. Imploratum tandem auxilium Philip
pi Coloniensis, qui Marti quam arti, et gladio quam infulae erat aptior,
exemplar Christophori de Galen. Accessit is cum quatuor loricorum
millibus, veluti momento rem perfecturus. Sed et huius conatibus ars Lip
piensis fuit superior. Succurrit tandem animo situs fluminum, queis munimen
tum tegebatur. Iam enim de soluenda vrbs obsidione consilia agitaban
tur, eo quod locus paludibus et aquis vndique circumfusis latebat inclu
sus. Duo autem fluiui, Ora et Biuera, oppidum vtrisque complexi, su
perfusis late voraginibus paludosis, circumquaque oppugnatores ab omni
accessu areebant. Quare naues frustra milite machinisque refertae ad
mouebantur. Sed id, quod praesidio huc vsque fuerat, pestem adtulit.
Animaduersum enim fuit, vtrumque fluuiorum intra circumiecta collium
iuga confluere, quibus si agger obiciatur, aquam restagnantem oppidum
esse immerfuram. Id operis intra tres menses et hebdomades duas coro
nide ornatum, obiectaque aggeris repagula aquam supra valla et muros
eduxerunt. Quo nuntiato, redire Archiepiscopi ad euentum rei spectan
dum. Iam aquae omne oppidum impleuerant, et vnda repulsa adscende
rat contabulationes aedium, quum Lippiensis miseria ciuium permotus
pacisci de vrbs deditioe coepit, quibus libertate abeundi concessa oppi
dum Archiepiscopo traditur et solo aequatur. Comes ideo Lippiensis ead
dem, qua Dux, calamitate inuolutus, omnibus beneficiis et bonis, quae
aut parens eius a Lothario, aut ipse Leonis et Episcoporum dono acce
perat, sententia Friderici imperatoria exutus est. Quidquid in vicino Anga
riae Ducatu dederat Leo, cessit Annoni Mindensi et Arnolde Osnabru
genfi Episcopis. Ipsa Angariae arx, Witkindi olim patrimonium, ob
tigit Comiti Rauensbergico. Hermannus Episcopus Monasteriensis Sassen
bergam castrum et satrapiam repetiit. Quidquid vltra Lippiam flumen
possederat, aut intra Ambram (hodie Emmen) continebatur, inter Coloni
ensem et Paderbrunnensem est diuisum. Quanta Clerus laboret bile et
simultate, vel ex hoc intelligi potest, quod Archiepiscopus obliuisci non
potuerit, sibi ab Henrico Leone olim esse scriptum, tantam ab Oceano ad
Rhenum vsque suarum prouinciarum amplitudinem esse, vt sagittam per
Rhenum in ipsius dioecesein proiicere liceat. (r r r) Proficiscitur interea
Dux ad focerum Angliae regem, Henricum cum vxore et liberis ibique
Wilhelmum genuit, ex quo GEORGIUS I. et II. augustissimi Angliae re
ges procreati sunt. Secessit primo in Normanniam, et biennio exacto in
Angliam. Vtraque enim regio vni tunc regi parebat. (s s s) Iter ipsum in
dubie

id fieret in beneplacito omnium. Hoc tamen circa ipsum dispensatum est, vt patrimonium suum, vbi
cunque terrarum fuisset, sine omni contradictione liberrime possideret. Dux vero per triennium terram
abiurauit, vt infra tempus id terram suam non intraret, nisi per Imperatorem reuocatus. Profectus
que est ad generum suum Regem Angliae, cum vxore et Liberis, et apud eum moratus est omni tempo
re illo. ROGERIVS HOVEDENVS Annal. Angl. P. II. ad a. 1182. p. 617.
(r r r) Nic. SCHATENIVS P. I. Annal. Paderborn. L. IX. ad a. 1181. p. 856. fqq. CHRONICON Stederburgen
se ad a. 1182. p. 860. To. I. Leibn. Magdeburgensis priori anno auxilio Orientalium ciuitatem Haldens
lene miro artificio et multo labore aquae redundatione ad deditioem coegerat.
(s s s) SCHATENIVS l. c. p. 857. Quis Ducatum Saxoniae, Henrico ademptum, recepit? Statuunt vulgo,
omnem illum Ducatum datum fuisse Bernhardo Comiti Anhaltino. Verum adfirmant veteres, Duca
tum illum in partes duas fuisse diuisum, alteramque obtinuisse Philippum Archiepiscopum Coloni
ensem. Ducatus enim Saxoniae, qua per Westfaliam extenditur, postea Westfaliae ac Angariae dictus
fuit. Westfaliam olim vocauerant Saxoniam occidentalem. De facto ipso MONACHVS NVSSIENSIS
in Magno Chronico Belgico apud Pistorium T. III. p. 210. ed. Struv. Imperator Fridericus memoratus
contulit Ducatum Westfaliae et Angariae et in solemnibus Principum atque optimatum Imperii curia,
apud Gelnhusen celebrata, de dictis ducatus vexillo Imperiali et banno solemniter inuestiuit. (Phi
lippum Coloniensem.) Quum enim tum Henricus Dux Saxoniae, vir multis diuitiis et potentia pol
lens, contra Fridericum Imp. et contra rempublicam ceruicosa tyrannide multa ageret insolenter, Im
perator de consensu Principum et Optimatum Imperii per sententiam eorundem Henricum illum depo
suis

Y Y Y

cepit. (f) Holfati eum amantissime in terram suam reuocarunt, (g) hostesque repulerunt Lubecam. Bardeuicum dirutum est et funditus euersum, eo quod ab oppidanis de muro probris Dux erat adfectus. (h) Qua vrbe incensa et destructa Lubecam petiit Henricus, quae, exemplo Bardeuicenfium perterrita, deditionem ea lege fecit, vt Adolfus Comes Dasselensis et mater Comitis Schauenburgici impune egrederentur. (i) Hinc Lauenburgum obsidione cinctum et mense finito deditum. (k) Operae pretium est enarrare Henrici VI. conatus in comitiis Merseburgensibus exercitos. Successerat iste patri, in confiniis Asiae Syriaeque extincto. In praesens autem ad nutum conquerentis Ducis Bernhardi expeditionem infestam indixit aduersus Henricam Leonem, et in primis urbem Brunsvicenfem: quae felicius constituta quam expedita est. Goslariae delibatum de Brunsvico destruendo, quod ne quidem occupari potuit. Exercitus proinde castro *Limberg* admotus nequicquam, Hannoueram succendit.

A. 1190. Caesar autem, infectis rebus, ad suos rediit. (l) Anno 1190. Henricus Leo aduersarios suos acerrime persecutus, in Holfatia hostes, Lubeca egressos, in fugam vertit, Helmoldum Comitem Suerinensem duxit captiuum cum Iordane dapifero aliisque bene multis, plurimos in fluuio Traba submersit, comitem Raceburgensem fuga elabi coegit. Helmoldus libertatem redemit trecentis marcis denariorum, Iordanes vero quingentis argenti

ricus pollicitam ab Imperatore sibi non sensit pacem: sed bona ipsius omnium exposita erant direptioni. Vnde idem Dux Henricum filium suum maiorem inopinate misit, et ipse contra constitutum sibi in breui eum subsecutus est. CRANTZIVS Saxon. L. VII. c. 2, Vandal. L. VI. c. 29. CHRONICON idem rhythmicum, l. c. LAMBECIVS Orig. Hamburg. L. I. p. 25. sq. apud Lindenbrogium.

- (f) *ARNOLDVS* L. IV. c. 2, *HENRICVS* Aquilonipolensis c. 10. *CRANTZIVS* Saxon. L. VII. c. 2.
- (g) *ARNOLDVS* l. c.
- (h) *CHRONICON* *Bardenicense* p. 217. To. III. *Leibn. STADTWEGIVS* in *Chronico* p. 271. *CONRADVS BOTHO* p. 352. *ARNOLDVS* l. c. *MEIBOMIVS* in *Historia Bardeui.* *ALBERTVS Stadenfis* p. 189. *HENRICVS WOLTERVS* *Chron. Brem.* p. 55. To. II. *Meibom. CHRONICON* *Luneburgicum* p. 174. To. III. *Leibn.*
- (i) *CHRONICON* *Slavicum* *Lindenbrogii* p. 256. *KRANTZIVS* *Vandal. L. VI. c. 29. sq. Saxon. L. VII. c. 2.*
- (k) *ARNOLDVS* *Lubecensis* L. IV. c. 2. *CHRONICON* *Stederburgense* p. 361. To. I. *Leibn. ERICVS* in *Historia gentis Danorum* p. 271. *HENRICVS* *Aquilonipolensis* L. II. c. 12. 13. p. 609.
- (l) *CHRONICON* *Bigaugiense* ad a. 1189. p. 267. *Henricus filius Caesaris curiam in Mersburg habuit. Ibi expeditio indicitur contra Hinricum Ducem Leonem, et contra Brunswik, pro querimonia Bernardi Ducis. Conuenerunt in Saxonia prope Horneborg, omnia circa Brunswik deuasabant iterum conuenturi - ARNOLDVS* *Lubecensis* L. IV. c. 3. *Rex autem iuuenis, audito reditu Ducis Henrici et filii eius, indignatus est, tum quia quasi despiciens adolescentiam suam contra iusiurandum ante tempus redisset, tum quia terram Adolphi Comitis sibi usurpauerat. - impetu igitur quodam venit Brunswik, volens vastare eam. quam quum propter instantem hiemem obtinere non potuisset, abiit Limberg ad castrum Conradi de Rothe, volens obtinere illud. Sed quum nec ibi profecisset, amaro animo reuersus est in locum suum. GERHARDVS* *Stederburgensis* p. 431. To. I. *Meibom. ex quo discimus, Moguntinum Archiepiscopus interfuisse expeditioni Caesaris Henrici VI. Additur: Hannovere succendit: castrum Conradi de Rothe Limbere appetens, primo insultu inhoneste repulsus est. Inde regrediens, collectione militum dimissa, Goslariam intrauit. Posteritatem huius Conradi ita delineat MEIBOMIVS* To. I. p. 442.

N.

Conradus. Vxor Hedwigis. fundator coenobii Werder. † 1216.	Hildebol- dus	Cunegun- dis	Gerbir- gis
Conradus 1207, 1223.	Hildeboldus 1207	Henricus	*** Arnoldus de Rothen. Vxor Adelheidis.

Lauenrodii hi Comites in tres lineas abierunt, in Rodiam, Limmerensem et Wunstorpiensem. De Comitibus Wunstorpiensibus ex professo libellum singularem conscripsit *POLYCARPVVS LYSEVS*. Vltimus gentis anno 1553. obiit. *RETHMEIER* in *Braunschweig-Lüneburgischer Chronica* P. III. c. 54. p. 737. sq. Comitatum ipsum emit a. 1443. Episcopus Hildesimensis Magnus, eumque 1446. reuendit Ducibus Brunsvicenfibus. *CHRONICON* montis Francorum p. 94. et *LEIBNITIVS* To. III. p. 202. Genealogiam Meibomius exhibet eiusmodi:

Ludol-

MASTERII LIBERI GABRI
in comitis Feldenibus adom
Erim pollicitus est Dux, d
Abbascentis maris in quatuor par
burgi dirutorum, dimissam Lubec
et reliqu, cum comitatu Hollaue
aditum tradidit obitus Henricum et Ludger
Aclarem in Aspalam est comitatus, ab
quam autem Caesar promissis non fuit, Leo
suo prope suas, reuocauitque Hartuicm
et ex Anglia, in Caesaris ob non per unum
aditum iuramento patrocinium suscepit. (k) H
in Schauenburgi et Holfatiae, et magna cum d
a Bernhards, uero Saxoniae Dec., et de Ott

Ludol. C. de Wuntp	1214. 1215.
Henricus	1215. 1216.
Henricus senior C. de Wuntp et Roden	1216. 1217.
A. 1217. 1218.	
Henricus	1218. 1219.
Ca. 1219.	1220. 1221.
V. 1221.	1222. 1223.
1223. 1224.	
Henricus	1224. 1225.
Ca. 1225.	1226. 1227.
1227. 1228.	
Henricus	1228. 1229.
Ca. 1229.	1230. 1231.
1231. 1232.	
Henricus	1232. 1233.
Ca. 1233.	1234. 1235.
1235. 1236.	
Henricus	1236. 1237.
Ca. 1237.	1238. 1239.
1239. 1240.	
Henricus	1240. 1241.
Ca. 1241.	1242. 1243.
1243. 1244.	
Henricus	1244. 1245.
Ca. 1245.	1246. 1247.
1247. 1248.	
Henricus	1248. 1249.
Ca. 1249.	1250. 1251.
1251. 1252.	
Henricus	1252. 1253.
Ca. 1253.	1254. 1255.
1255. 1256.	
Henricus	1256. 1257.
Ca. 1257.	1258. 1259.
1259. 1260.	
Henricus	1260. 1261.
Ca. 1261.	1262. 1263.
1263. 1264.	
Henricus	1264. 1265.
Ca. 1265.	1266. 1267.
1267. 1268.	
Henricus	1268. 1269.
Ca. 1269.	1270. 1271.
1271. 1272.	
Henricus	1272. 1273.
Ca. 1273.	1274. 1275.
1275. 1276.	
Henricus	1276. 1277.
Ca. 1277.	1278. 1279.
1279. 1280.	
Henricus	1280. 1281.
Ca. 1281.	1282. 1283.
1283. 1284.	
Henricus	1284. 1285.
Ca. 1285.	1286. 1287.
1287. 1288.	
Henricus	1288. 1289.
Ca. 1289.	1290. 1291.
1291. 1292.	
Henricus	1292. 1293.
Ca. 1293.	1294. 1295.
1295. 1296.	
Henricus	1296. 1297.
Ca. 1297.	1298. 1299.
1299. 1300.	
Henricus	1300. 1301.
Ca. 1301.	1302. 1303.
1303. 1304.	
Henricus	1304. 1305.
Ca. 1305.	1306. 1307.
1307. 1308.	
Henricus	1308. 1309.
Ca. 1309.	1310. 1311.
1311. 1312.	
Henricus	1312. 1313.
Ca. 1313.	1314. 1315.
1315. 1316.	
Henricus	1316. 1317.
Ca. 1317.	1318. 1319.
1319. 1320.	
Henricus	1320. 1321.
Ca. 1321.	1322. 1323.
1323. 1324.	
Henricus	1324. 1325.
Ca. 1325.	1326. 1327.
1327. 1328.	
Henricus	1328. 1329.
Ca. 1329.	1330. 1331.
1331. 1332.	
Henricus	1332. 1333.
Ca. 1333.	1334. 1335.
1335. 1336.	
Henricus	1336. 1337.
Ca. 1337.	1338. 1339.
1339. 1340.	
Henricus	1340. 1341.
Ca. 1341.	1342. 1343.
1343. 1344.	
Henricus	1344. 1345.
Ca. 1345.	1346. 1347.
1347. 1348.	
Henricus	1348. 1349.
Ca. 1349.	1350. 1351.
1351. 1352.	
Henricus	1352. 1353.
Ca. 1353.	1354. 1355.
1355. 1356.	
Henricus	1356. 1357.
Ca. 1357.	1358. 1359.
1359. 1360.	
Henricus	1360. 1361.
Ca. 1361.	1362. 1363.
1363. 1364.	
Henricus	1364. 1365.
Ca. 1365.	1366. 1367.
1367. 1368.	
Henricus	1368. 1369.
Ca. 1369.	1370. 1371.
1371. 1372.	
Henricus	1372. 1373.
Ca. 1373.	1374. 1375.
1375. 1376.	
Henricus	1376. 1377.
Ca. 1377.	1378. 1379.
1379. 1380.	
Henricus	1380. 1381.
Ca. 1381.	1382. 1383.
1383. 1384.	
Henricus	1384. 1385.
Ca. 1385.	1386. 1387.
1387. 1388.	
Henricus	1388. 1389.
Ca. 1389.	1390. 1391.
1391. 1392.	
Henricus	1392. 1393.
Ca. 1393.	1394. 1395.
1395. 1396.	
Henricus	1396. 1397.
Ca. 1397.	1398. 1399.
1399. 1400.	
Henricus	1400. 1401.
Ca. 1401.	1402. 1403.
1403. 1404.	
Henricus	1404. 1405.
Ca. 1405.	1406. 1407.
1407. 1408.	
Henricus	1408. 1409.
Ca. 1409.	1410. 1411.
1411. 1412.	
Henricus	1412. 1413.
Ca. 1413.	1414. 1415.
1415. 1416.	
Henricus	1416. 1417.
Ca. 1417.	1418. 1419.
1419. 1420.	
Henricus	1420. 1421.
Ca. 1421.	1422. 1423.
1423. 1424.	
Henricus	1424. 1425.
Ca. 1425.	1426. 1427.
1427. 1428.	
Henricus	1428. 1429.
Ca. 1429.	1430. 1431.
1431. 1432.	
Henricus	1432. 1433.
Ca. 1433.	1434. 1435.
1435. 1436.	
Henricus	1436. 1437.
Ca. 1437.	1438. 1439.
1439. 1440.	
Henricus	1440. 1441.
Ca. 1441.	1442. 1443.
1443. 1444.	
Henricus	1444. 1445.
Ca. 1445.	1446. 1447.
1447. 1448.	
Henricus	1448. 1449.
Ca. 1449.	1450. 1451.
1451. 1452.	
Henricus	1452. 1453.
Ca. 1453.	1454. 1455.
1455. 1456.	
Henricus	1456. 1457.
Ca. 1457.	1458. 1459.
1459. 1460.	
Henricus	1460. 1461.
Ca. 1461.	1462. 1463.
1463. 1464.	
Henricus	1464. 1465.
Ca. 1465.	1466. 1467.
1467. 1468.	
Henricus	1468. 1469.
Ca. 1469.	1470. 1471.
1471. 1472.	
Henricus	1472. 1473.
Ca. 1473.	1474. 1475.
1475. 1476.	
Henricus	1476. 1477.
Ca. 1477.	1478. 1479.
1479. 1480.	
Henricus	1480. 1481.
Ca. 1481.	1482. 1483.
1483. 1484.	
Henricus	1484. 1485.
Ca. 1485.	1486. 1487.
1487. 1488.	
Henricus	1488. 1489.
Ca. 1489.	1490. 1491.
1491. 1492.	
Henricus	1492. 1493.
Ca. 1493.	1494. 1495.
1495. 1496.	
Henricus	1496. 1497.
Ca. 1497.	1498. 1499.
1499. 1500.	
Henricus	1500. 1501.
Ca. 1501.	1502. 1503.
1503. 1504.	
Henricus	1504. 1505.
Ca. 1505.	1506. 1507.
1507. 1508.	
Henricus	1508. 1509.
Ca. 1509.	1510. 1511.
1511. 1512.	
Henricus	1512. 1513.
Ca. 1513.	1514. 1515.
1515. 1516.	
Henricus	1516. 1517.
Ca. 1517.	1518. 1519.
1519. 1520.	
Henricus	1520. 1521.
Ca. 1521.	1522. 1523.
1523. 1524.	
Henricus	1524. 1525.
Ca. 1525.	1526. 1527.
1527. 1528.	
Henricus	1528. 1529.
Ca. 1529.	1530. 1531.
1531. 1532.	
Henricus	1532. 1533.
Ca. 1533.	1534. 1535.
1535. 1536.	
Henricus	1536. 1537.
Ca. 1537.	1538. 1539.
1539. 1540.	
Henricus	1540. 1541.
Ca. 1541.	1542. 1543.
1543. 1544.	
Henricus	1544. 1545.
Ca. 1545.	1546. 1547.
1547. 1548.	
Henricus	1548. 1549.
Ca. 1549.	1550. 1551.
1551. 1552.	
Henricus	1552. 1553.
Ca. 1553.	1554. 1555.
1555. 1556.	
Henricus	1556. 1557.
Ca. 1557.	1558. 1559.
1559. 1560.	
Henricus	1560. 1561.
Ca. 1561.	1562. 1563.
1563. 1564.	
Henricus	1564. 1565.
Ca. 1565.	1566. 1567.
1567. 1568.	
Henricus	1568. 1569.
Ca. 1569.	1570. 1571.
1571. 1572.	
Henricus	1572. 1573.
Ca. 1573.	1574. 1575.
1575. 1576.	
Henricus	1576. 1577.
Ca. 1577.	1578. 1579.
1579. 1580.	
Henricus	1580. 1581.
Ca. 1581.	1582. 1583.
1583. 1584.	
Henricus	1584. 1585.
Ca. 1585.	1586. 1587.
1587. 1588.	
Henricus	1588. 1589.
Ca. 1589.	1590. 1591.
1591. 1592.	
Henricus	1592. 1593.
Ca. 1593.	1594. 1595.
1595. 1596.	
Henricus	1596. 1597.
Ca. 1597.	1598. 1599.
1599. 1600.	
Henricus	1600. 1601.
Ca. 1601.	1602. 1603.
1603. 1604.	
Henricus	1604. 1605.
Ca. 1605.	1606. 1607.
1607. 1608.	
Henricus	1608. 1609.
Ca. 1609.	1610. 1611.
1611. 1612.	
Henricus	1612. 1613.
Ca. 1613.	1614. 1615.
1615. 1616.	
Henricus	1616. 1617.
Ca. 1617.	1618. 1619.
1619. 1620.	
Henricus	1620. 1

genti marci. (m) In comitiis Fuldensibus odium Gibellinum luce meridiana clarius eluxit. Etenim pollicitus est Dux, dummodo sibi promissa seruariantur, sese Brunsvicenses muros in quatuor partibus esse deiecturum, castrum Lauenburgi diruturum, dimidiam Lubecae partem regio beneficio possessurum, et reliqua, cum comitatu Holfatiae, Adolfo restitutum. In horum fidem tradidit obsides Henricum et Ludgerum filios obfides, quorum vnus Caesarem in Apuliam est comitatus, alter Augustae mortuus. (n) Quum autem Caesar promissis non staret, Leo intermisit exsequi promissiones quoque suas, reuocauitque Hartwicum Bremensem Archiepiscopum ex Anglia, vbi Caesaris ob iram per annum exsul vixerat, ac eum in tutelam suam atque patrocinium suscepit. (o) Rediit interea Adolfus Comes Schauenburgi et Holfatiae, ac magna cum difficultate Ertheneburgum a Bernhardo, nouo Saxoniae Duce, et ab Ottone marchione Branden-

A. 1191.

tram suam reuocarunt, (g) h
 dirutum est et funditus eue
 ris Dux erat adfectus, (h) Qu
 Henricus, quae, exemplo Bu
 reuocit, vt Adolfus Comes Dal
 impune egredierentur. (i) Hinc
 le tanto deditum. (k) Operae
 in comitiis Merseburgensibus
 Aliae Sviaeque extincto.
 Ducis Bernhadi expeditionem
 em, et in primis vrbem Brunsvi
 cpeita est. Goslariae delibera
 tioni occupari potuit. Exerci
 tyum, Hannoveram succedit.
 dit. (l) Anno 1190. Henricus
 s, in Holfatia hostes, Lubeca
 mitem Suerinensem duxit capti
 ultis, plurimos in fluuio Trabi
 abi coegit. Helmoldus liber
 Jordanes vero quingentis ar
 genti

omnium exposta erant dirupta
 et ipse contra constitutum su
 L. VI. c. 29. CHRONICON
 quod Lindenbrogium,
 ANTZIUS Saxon, L. VII. c. 2

IPS in Chronico p. 271. GAZ
 rdeci. ALBERTVS Saxon
 CHRONICON Lauenburgum

IPS N. anal. L. VI. c. 29. q. 10

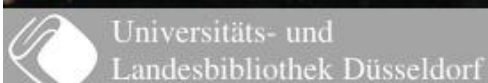
genese p. 261. To. I. Leibn. EITZ
 II. c. 12. 14. p. 609
 Caesaris curiam in Merseburg hinc
 Brunsvici, pro quoniam Henricus
 Brunsvici denegabat iterum su
 , audito rediit Ducis Henrici e
 am contra inuentionem ante ten
 specta igitur quidam venit Brunsvi
 vere non potuisse, alit Limberg
 hi profectus, anas animo reu
 Meibom. ex quo dicitur, Mogu
 Additur: Hanuere succedens
 iste repulsi est. Inde regressus
 Couraui ita delineat MEIBOM

Cunegundis Gerbir-
 dis
 ***
 Arnoldus de Rothen.
 Vxor Adelheidis.

merensem et Wunstorpiensis.
 conscripsit POLYCARPVS LIEB
 Lauenburgischer Chronica P. II. c.
 Magnus, eumque 1144. rursus
 et LEIBNITZVS To. III. p. 202.

Ludolfus C. de Wunstorp 1254. 1273.		Hildeboldus Canonicus Bremensis & Praepo- situs Rustringiae	
Ioannes 1291. Salome			
Ioannes iunior C. in Wunstorp et Roden a. 1329. 1334.			
Ioannes Can. Hild.,	Ludolfus 1335. 1358. Vx. Ridfa, vidua 1397.	Hildeboldus 1329. 1335.	Ludonicus 1335. 1367.
Ioannes	Julius a. 1395. 1447. Vendit Comitatum 1443. Vx. Iulia C. de Diepholz.	Henricus Can. Hild.	
Henricus Can. Hild.	Henricus † imma- ture.	Ludolfus 1441. 1513. consentit venditioni. Anna C. de Hohenstein.	
Henricus 1471. C. de Wunstorp, Dominus de Sladem et Heinburg	Georgius. Produx in aula Brunsvicensi † Warbergae apud sororem 1533. se- pultus in coenobio Lutterensii. Vlti- mus.	Margareta. Vxor Henrici Baronis de Warberg Antonius Baro Warbergius	

- (m) *ARNOLDVS* L. IV. c. 3. *HENRICVS* Aquilonipolensis L. II. c. 14. p. 609. *CRANTZIUS* Saxon, L. VII. c. 2. Vandal, L. VI. c. 30.
- (n) *GERHARDVS* in Historia de Henrico Leone p. 431. To. I. Meib. Postea Henricus Dux consilio Principum, Moguntini videlicet et Coloniensis, Archiepiscoporum, se subdidit, et proposita sibi spe recuperandi pristini honoris, Regi suam satisfactionem exhibuit, duos filios suos, Henricum videlicet et Ludgerum, obfides constituit: quorum alter Luderus apud Augustam urbem defunctus est, alter cum rege in Apuliam cum militibus suis a patre deputatus abiit, nihilque Henrico Duci de his, quae sibi promissa erant, concessum est.
- (o) *CHRONICON* Stederburgense ad a. 1191. p. 866. To. I. Leibn. Postquam intellexit Dominus Imperator, non fictam Ducis infirmitatem, vnicuique loco, et tempore productiorem diem ei constituit in Dullede, certificatus a Praeposito Stederburgensi Gerharo, qui legatione Ducis fungebatur. Dux itaque aliquantum receptis viribus suis ad diem et locum sibi constitutum venit et in plenam gratiam Imperatoris sibi receptus est, et filius suus beneficiis Palatini, quae ab Imperatore tenuit, solenniter est vestitus, expetente Imperatore, vt secum iter arripere in Apuliam. Dux ad suauedit, et filium suum ad obsequendum Domino Imperatori modis omnibus adiuuit, spe ductus inani: quia aliqua ex his, quae sibi promissa erant, expectabat. Dullede, nunc Dulle, est nunc pagus inter Kelbra et Kiffhausen. Henricus *BYNTINGIUS* in der Braunschweigischen Chronick p. 173. I. G. *LEVCKFELD* in der Beschreibung des S. Georgen-Closters zu Kelbra p. 8. 68. Pactionem ita licet animo delineare: 1) Imperator Henrico Leoni dignitatem Ducalem reddere recusauit. 2) Filio, Henrico Longo, Palatinatum Rheni promisit, qui dignitatem Ducalem exaequabat, interuentu Principis Agnesae: 3) Eique concessit masculaque posteritati ipsius titulum et dignitatem Ducis Saxoniae, 4) eius quidem, quae Vifurgi et Albi circiter interiacet: 5) Palatinatu collato solari concepit amissum Bauariae, ac Westfaliae

denburgensi, deductus est. (p) Tentavit idem, cum Bernhardo Raceburgico, expugnare Lubecam. Quod efficere frustra studuit, (q) Accepit autem Leonis exercitus insignem cladem ad Boyceneburgum, vbi per insidias multi militum prostrati, pluresque ab hostibus in captiuitatem abducti sunt, quorum opera Stadam breui post Bernhardus iunior occupauit. (r) Obsidio Lubecensis inter haec continuata est, et ciues, arctiora sibi in dies omnia fieri videntes, pacti, vt Ducis homines illaesi abirent, Adolfo sese dediderunt, cui in laboris praemium Caesar omnes redditus ciuitatis liberalissime permisit (s) Hac Adolphi fortuna tam prospera tamque exoptata inuitatus, Lauenburgum, succurrentibus Adolfo et Bernhardo, oppugnare Dux Bernhardus studuit. At oppido venerunt auxilio confoederati et amici Leonis, Bernhardus de Welpe et Helmoldus de Suerin, qui illud obsidione liberarunt. Quod cum armis rem aggressurus prohibere tentaret Bernhardus, Martem sensit prorsus iniquum, omnibusque suis caesis, captis, fugatisque, ipse vix sibi fuga consulere potuit. (t) Quare nunc a Slauis, nunc a Danis, subsidia implorationibus elicere, irritum licet labore, contendit. Rex autem Danorum Canutus, Henrici Leonis gener, terras Comitum Adolphi incendiis direptionibusque vastauit. (u) Adolfus igitur, vim vi repulsurus, poenitentiam de incurfione, in Daniam attentata, mille quadringentis denariorum marcis, Canuto persolutis, emit. (x) Leo inter hasce turbas exornare et decorare instituit monasterium S. Iohannis Baptistae et S. Blasii, variasque cum Caesare molitus transactiones, (y) anno 1195, mense Augusto (z) naturae debitum, Deoque animam, reddidit.

A. 1195.
moritur.

faliae Angariaeque Ducatum. Vt ita suspicer, impellit me denominatio, qua Henricus Longus post haec perpetuo vsus est. Nec tamen Colonienfis, et Bernhardus Ascianensis rursus Ducatu suo sunt exuti. Quare *Ducatus Saxoniae*, in Henricum collatus, vtrique haud fuit impedimento. Fratres vero Henrici sese haud adpellarunt *Duces Saxoniae*. Qua de causa dignitas illa soli Henrico eiusque posteritati maculae adnexa fuit. Dolendum est, pauca nimis exstare de historia Henrici Leonis circa haec tempora, originemque dignitatis illius, quam Henricus Longus adhibuit in sigillis et diplomatis, clare perscriptam non esse. Fatendum omnino est, posteritatem Henrici Longi ad fastigium autum fuisse redituram, si ea fuisset macula. Palatinatus enim ad Rhenum et patrimonium Henrici Leonis optimam efficiunt Germaniae partem, tum connexam per montanam *stradam*, Cassellis inde ad Rhenum vsque procurrentem.

- (p) *ARNOLDVS* L. IV. c. 7. p. 687. *Comes Adolfus, in peregrinatione constitutus, veniens Tyrum, cognouit, terram suam a Duce Henrico occupatam, et consilio multorum Religiosorum, dimissa peregrinatione, reuersus est Schawenburg. Quum tamen in reditu esset, venit ad Imperatorem, qui tunc in Sueuia erat, qui spem bonam de restitutione terrae suae ei quidem in praesenti fecit, in omnibus promittens adiutorium, insuper ditans omni eum ope suorum munerum. Quum igitur venisset Schawenburg, vidit, ex omni parte praecclusum sibi introitum Holsatiae, quia Dux omnia circa Albiam loca tenebat, videlicet Stadium, Lawenburg, Boyceneburg, Suerin. Nec per Slauiam intrare poterat, quia Boruinnus, gener Ducis, ei ibi insidias tetenderat. Abiit ergo ad Bernhardum Ducem, et ad Othonem, Marchionem de Brandenburg, qui in manu valida eum Ertheneburgum deduxerunt. Vbi ei occursans Adolfus, nepos ipsius, de Dasle, cum multitudine Holsatorum, Sturmariorum, similiter etiam cum matre et uxore ipsius, excipit illum gaudens. Bernhardus quoque iunior, filius Comitum Bernardi de Raceburg - - timens perdere terram suam, veniens ad Ducem Bernhardum et ad Marchionem, sub nomine Imperatoris, ad eos transfugit, et alienatus est a Duce Henrico, coepit Adolfo Comiti in omnibus assistere. Pater vero ad Ducem Henricum diuertens, apud eum mansit diebus multis.* *CRANTZIUS* Saxon. L. VII. c. 4. *Vandal. L. VI. c. 31. LAMBECIVS* l. c. §. 87. p. 36.
- (q) *ARNOLDVS* L. IV. c. 8. p. 688.
- (r) *IDEM* l. c. *CRANTZIUS* Saxon. L. VII. c. 4. et *Vandaliae* L. VI. c. 35.
- (s) *ARNOLDVS* L. IV. c. 16. *CRANTZIUS* Saxon. L. VII. c. 5.
- (t) *ARNOLDVS* l. c. *CRANTZIUS* l. c.
- (u) *ARNOLDVS* L. IV. c. 17.
- (x) *ARNOLDVS* l. c. *LAMBECIVS* l. c. p. 26.
- (y) *GERHARDVS* Stederburgensis in *Historia de Henrico Leone* p. 435, To. I. Meibom. et *Chronico Stederburgensi* p. 367. To. I. Leibn.
- (z) *GERHARDVS* l. c. p. 436. et 867. *ARNOLDVS* L. IV. c. 24. *OTTO* de S. Blasio c. 41. p. 220. *ALBERTVS* Stadenfis ad a. 1195. p. 200. *CHRONICON* Augustense p. 364. To. I. Freheri: *Hainricus, Dux aliquando Bavariae et Saxoniae, in Brunswich obiit. CHRONICON* montis Sereni ad c. a. p. 65. *CHRONICON* Slavi-um Lindenbrogii p. 256. *MEMBRANA* San Blasiana apud Maderum in *Antiqq. Brunswic.* p. 170. *Anno domini 1195. obiit Dux Henricus Leo, fundator noster secundus. CHRONICON* Rhythmicum c. XVI. p. 85. To. III. Leibn. *CHRONICON* Holsaticum Leibnitii p. 30. erat cum aliis in anno genuino, quos excitat *PFEFFINGER* ad *Vitriarium* To. II. p. 186. sq.

didit. Epithaphium ei, Brunsvicensi in aede, S. Blasii sacrata, positum est huiusmodi: (aa)

*Hic iacet Hainricus, quondam Dux, conditor huius
Ecclesiae, dignus nobilitate, pius.
Moribus ornata sibi Coniux est sociata,
Pauperibus larga, simplicitate bona,
Inclita Mechtildis, Anglorum filia Regis.
Nutriat angelicis hos Deus ipse cibis.
Adiacet optatus Rex, horum sanguine natus,
Otto coronatus, vermibus esca datus.
Huius erat sponsa, Philippi stirps generosa,
Filia formosa, nunc cinis, ante rosa.
Qui legis haec metra, memor horum sis, peto, pensa:
Quid caro? quid vita? quid res? nisi mors, cinis, umbra.*

Humatus est in monasterium S. Blasii, quod ipse struxerat, in medio pavimento, ante crucem, quam erigendam curauerat, ad la-
tus dextrum vxoris suae Mathildis. (bb) Annos adtigit viuendo
sexaginta et sex. (cc) Vnde patet, anno 1129. eum in lucem
esse

(aa) P. I. RETHMEIER P. I. Antiqq. Brunsvic. p. 92. sq. P. I. SPENERVS in Sylloge Genealogica p. 487. SCHLOEPKEN in Bardewickescher Chronic P. II. c. 1. §. 5. p. 223. sq.

(bb) Tabula S. Blasii: Anno dufent C. XCV. is gestoroen de woldige und fritbare Forste Herthoge Hinrich de Lauwe am auend Jacobi Apli unde in dem Thom the Bronswick begraven worden. Secundum hoc-
ce testimonium obiit XXV. Iulii. CHRONICON autem Rhythmicum c. XLVI. p. 84. commemorat,
tonitrua et fulmina inualuisse horrenda in vespera S. Jacobi. Licet autem distincte haud indicet diem,
quo Henricus ex vita discessit, tamen mortem eius cum die illo non coniungit, sed interuallo quo-
dam obscure expresso inde dirimit. IDEM p. 85.

*Der namhaftige Forste Henrich
Unde de grote Lauwe van Brunswich
Erstarff under seiner Papheit hant - - (Episcopi Razeburgensis cum suis)
Do des dufent unde hundred iar,
Vyve unde negentich waren, dat gebar
Got Goddes sone eyn maget.*

Addit paulo post c. 47. p. 85.

*Vp eynen Sundach,
An sanct Sixtus, dat geschach,
Dat de dot der werlde nam
Den, der so werdiehliken quam
Dicke an sulker Ridderfchap
Mit den finen, den he gab
Schone ros, kleider unde solt.
Ach dot dat du nich werten wolt,
Dat du de werlt hast berouet!*

Hinc patet, Henricum Leonem e vita discessisse sexto Augusti, quippe in quem Sixti memoria inci-
dit. ARNOLDVS Chron. Slav. L. IV. c. 24. p. 702. Circa ipsas dies mortuus est famosus ille Dux Hen-
ricus in Brunshwig, et cum Salomone de uniuerso labore suo nil consecutus est, quo laborauit sub so-
le, nisi memorabilem sati. sepulturam una cum coniuge Mechtilde in ecclesia S. Blasii Episcopi et mar-
tyris. Extinctus est diarrhoea, quam tempestas fulminosa, qua incendebatur aedes S. Blasii intra Leo-
nis aulam, aggrauabat. Monumentum ipse sibi construendum cum coniuge curauerat ante altare, in-
cisum saxo adfabrefacto et erecto. Vterque coniugum in iusta vitae suae statura delineatus est, oculis
clausis, amiculo ad pedes demisso, Henricus dextra sustentat figuram aedis Blasianae, quam fundae-
rat: sinistra strictum gladium praefert, taenia circumuolutum. Sinistram eius claudit vxor Mechtild-
is, memorabilis manibus in altum modice elatis, pallis, et complicatis. Monumentum ipsum aeri
incisum repraesentat PHILIPPVS IVLIVS RETHMEIER in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica
P. III. c. XXII. p. 405. qui omisit circulum quatuor rosis ornatum in capite Mathildis, uti notat I. G.
ab ECCARD in Erklärung eines Kleinodien-Kästleins §. V. p. 7.

(cc) CHRONICON STEDERBURGENSE ad a. 1179. p. 867. T. I. Leibn. Dux itaque, quia vim morbi in se
timuit, nuncios suos post filium, qui tunc in partibus Reus morabatur, misit, et Episcopo Razeburgensi
Ifrido, cui specialiter confiteri solebat, nuncium destinauit. Qui subito ueniens uidit eum morbo
acrius laborare, uerbum exhortationis ad ipsum habuit, ut spiritu fortitudinis in hoc articulo habito
Dominum se uocantem hylari corde serueretur. At ille his et similibus uerbis salubriter compunctus
puram coram Deo et episcopo peccatorum suorum confessionem fecit, et quarto Nonas Augusti in remis-
sionem praeteritorum suorum delictorum, secundum consuetudinem ecclesiae oleo inunctus est, partici-
pans sacrosancti mysterii Christi. In hac itaque morbo molesta quatuor adhuc dies superuixit, non
que-

idem, cum Bernhardo Raeth-
frustra studuit, (g) Accepit a
Boyceneburgum, ubi per infu-
hostibus in captiuitatem abduc-
Bernhardus iunior occupauit. (f)
est, et ciues, arciora sibi in die-
mies illati thrent, Adolfo se-
tate omnes reditus ciuitatis libe-
ta tam prospera tamque exopta-
tus Adolfo et Bernhardo, oppu-
dio uenerunt auxilio confederari
e et Helmodus de Suerin, qui il-
s rem aggressiorum prohibere ten-
tatum, omnibusque suis caesis,
ilicere potuit. (t) Quot uis a
ribus elucte, irrito licet labore,
us, Henrici Leonis gener, tenu-
vallauit. (u) Adolfus igitur
ne, in Daniam attentata, mille
versolutis, emit. (x) Leo in-
uit monasterium S. Iohanni
molitus transactiones, (y)
atum, Deoque animam, 1129

mitatio, qua Henricus Longus
Asiamensis rursus Ducatu
haud fuit impedimento. In
a dignitas illa solum Henrico
stare de historia Henrici Leonis
regis adhibuit in sigillis et
eritatem Henrici Longi ad
na ad Rhenum et patrimonium
per montanum stradam, Calis
tione constitutus, ueniens Tyrum,
m Religiosorum, dimissa peregrina-
it ad Imperatorem, qui tunc in
praesenti fecit, in omnibus prou-
tum igitur uenisset Schawenburg,
uonia circa Albiam loca tenebat,
tam intrare poterat, quia Borussia
m Danem, et ad Ottonem, Marci
duerant. Vt ei occurrant Adol-
m, familiariter etiam cum matre et co-
mibus Bernhards de Razeburg
Marchionem, sub nomine Imper-
iso Comiti in omnibus assistere, h
multis. CRANTZIVS Saxon. L. V.

c. 35

416. To. I. Meibom, et Chronica
e S. Blasii c. 41. p. 220. ABERT
I. Freheri: Hainricus, Dux de
montis Sereni ad c. 2. p. 68. CEH-
na apud Maderum in Antiqq. Mon-
naster secundae. CHRONICON
cum Leibniti p. 70. et cum
II. p. 186. sq.

celebratae sint, ambiguum est. (hh) Ex hac procreavit HENRI-
CVM Ducem Saxoniae et Comitem Palatinum ad Rhenum: (ii) LVDE-
RVM,

Excommunicatus enim erat a Papa et non absolutus. ROBERTVS de Monte in Appendice ad Sigeber-
tum Gemblacensem ad a. 1168. p. 647. Ad natale Domini fuit Rex Henricus Argentomagi, et tenuit
ibi magnam curiam in noua aula sua. Mathildis filia Regis Henrici cum infinita pecunia et apparatu
maximo ducta est in Alemanniam ad sponsum suum Henricum Ducem Saxoniae et Bauariae. Annum
1164. determinat HOVEDENVS P. II. Annal. Angl. p. 492. Annum 1167. mauult CHRONICON Fisco-
nienſe apud Labbeum T. I. Biblioth. Mst. p. 326. nec non MEIBOMIUS To. III. rer. Germ. p. 166.
Annum 1168. ponit ALBERTVS Stadenſis, qui sponſam confudit cum matre, a rege Ludouico VII. re-
pudiata. Conſentunt AVCTOR appendicis ad hiftoriam Radeulci p. 559. To. I. Vrſiſii. GERVAſIUS
Tilberienſis in Chronico p. 1403. CHRONICON Mindenſe p. 178. To. II. Leibn. CHRONICON Lune-
burgi um p. 173. To. III. Leibn. ROBERTVS de Monte l. c. CHRONICON Comitum Schawenburgen-
ſium p. 506. To. I. Meibom. GODEFRIDVS Colonienſis ponit annum 1171. p. 244. To. I. Freheri.
Conf. de facto ipſo Conradus BOTHO p. 343. Viſus ARENPECK ad a. 1162. p. 671. To. II. Leibn.
CHRONICON Rhythmicum c. XXXVIII. p. 66. Mortuam eſſe Mathildem anno 1187. tradit BOTHO ad
a. 1187. p. 351. cum aliis. MEMBRANA Sanblaſiana p. 170. in Maderi Antiq. Brunſuic. et To. II.
Leibn. p. 61. Anno Domini 1188. obiit Domina noſtra, Mathildis, fundatrix. Conſentit CHRONICON
Rhythmicum c. XXXVIII. p. 66. Annum 1189. HOVEDENVS ponit p. 654. Conf. TOLNERVS in Hiſt.
Palatin. c. XVI. p. 332. E.

(hh) ALBERTVS Stadenſis ad a. 1168. p. 193. a. Dux Henricus repudiata ſore ſore Ducis Zaringiae Berthol-
di, duxit filiam Regii Anglorum, relictam regis Franciae (de matre ho- capiendum) et nuptias Brun-
wick magnifice celebravit. LERBECCIUS in Chronico Episcoporum Mindenſium To. II. Leibn p. 178.
Tempore Wernerii Henricus, qui et Leo dictus, curiam ſuam in villa Lotben ſive Loden dictam dedit
Eccleſiae Mindenſi anno domini 1168. indictione prima, quando idem Henricus filiam Regis Angliae
Matildam Februarii Kalendis Mindae ſubarravit, et ſuper baſim lapideam Leonis effigiem, quaſi col-
loſſum ſuum, quum ipſe Leo vocaretur, in Brunſwick erexit.

(ii) ARNOLDVS Lubecenſis L. III c. 2. p. 630. Filios ex eo poſt reditum ſuſcepit, Henricum, Luderum,
Ottonem, Willelhelmum, - Henricus igitur poſt annum 1171. natus eſt. Ipſe Henrico VI. cum fra-
tre Ludero obſes datus eſt a. 1190. Henrico VI. Imperatori. GERHARDVS Stederburgenſis de Hen-
rici Leonis poſtrems rebus geſtis p. 362. Idem a. 1191. quum in Apulia intra caſtra Caefaris contagio-
nes inuales erent, fuga ſibi ex improuiſo, inſciente Caefare, conſuluit, quum Imperator eſſet vel Nea-
poli vel ad aedem locumque S. Germani. Prius placet GERHARDO p. 863. poſterius ARNOLDO Lu-
becenſi L. IV. c. 5. p. 636. Hinc ira Henrici VI. exaeſtuavit in Henricum Leonem. GERHARDVS I.
c. Anno 1194. matrimonium inſit Henricus Longus, iubente Caefare, cum Iuditha Palatina et hoc
pacto Palatinus Rheni redditus eſt. ARNOLDVS L. IV. c. 20. p. 698. ALBERTVS Stadenſis ad a. 1194. p.
297. GERHARDVS Stederburgenſis p. 865. ſq. GVILIELMVS Neubricenſis L. IV. c. XXX. Henricus
BERNTENIUS in Chronico coenobii Marienrodenſis. c. I. p. 434. Carolus Ludouicus TOLNERVS c.
XV. Hiſt. Palat. p. 326. ſq. Errant, qui vxorem hanc Henrici, Chonradi Comitis Palatini ad Renum,
qui frater fuerat Friderici I. Imperatoris, filiam, vocant Agneſam, NARRATIO Althanenſis To. II.
Leibn. p. 21. Henrico Chonradus Comes Palatinus Rheni, frater Friderici primi Imperatoris, copula-
uit filiam ſuam Iuditham, et ex hoc, quia filium non habuit, ſuccedit ei in palatii principatu; Quae
Henricus poſtmodum ex illa Iuditha genuit Agnetem, quae Ottoni filio Luduici, Duci Bauariae, ma-
trimonialiter iuncta. Ipſe etiam Otto ex hoc, quod praedictus Henricus filium heredem non habuit, prin-
cipatum eius et Comitatum palatii eſt adeptus. Item Henricus praedictus Comes Palatinus Rheni ge-
nuit alteram filiam nomine Yrmgardam, quam duxit Hermannus Marchio de Baden, qui genuit ex ea
Hermannum et Rudolſum fratres. ANDREAS Presbyter in Chronico Bauariae: Otto filius Ludouici
Ducis Bauariae, filiam Henrici Comitis Palatini Rheni, duxit vxorem, et Principatum eius obtinens,
Haydelberg et omnia ipſius hereditarie poſſedit. Philippus II. Rex Franciae repudiabat vxorem Botil-
dam, Regis Danorum Waldemari filiam et Regis Canuti forem, Ingelburgam, vt Iuditham Palati-
nam, vnicam Conradi filiam, cum hereditate opima faceret ſuam. Rogertus HOVEDENVS ad a. 1193.
p. 731. At Philippi conatibus obſiſtebat Irmendrudis, vxor Conradi, quae nuptias cum Henrico matu-
rabat. GVILIELMVS Neubricenſis L. IV. 32. de rebus Anglicis p. 513. ſq. ARNOLDVS Lubecenſis
L. IV. c. 20. p. 698. qui addit, Henricum fuiſſe ſpecioſum forma, validum corpore, notum opinione.
Matris filiaeque de matrimonio futuro colloquium GVILIELMVS ille l. c. ſic delineat: Vis honorabiles
nuptias et thorum regium? Rex enim Francorum te comparem poſtulat. Tum illa, ſi mea, inquit, vota
proſperentur, ab eo certe, cui me didici in annis infantiae deſponſatam, nunquam diſiungar. Henrico
ſcilicet Ducis Saxonici filio. Et mater, confide, ait, filia, quia per maternam operam ſormidato libe-
rata exemplo, optato poteris connubio. Accitu matris proinde aduolauit gener nouus Henricus, vt
CHRONICON Stederburgenſe ad a. 1191. et GERHARDVS p. 434. To. I. Meibom. teſta tur. Tandem,
en verba, matre ſua agente, Palatino inſcio, vocatus, per medios fines inimicorum ſuorum et per va-
rias inſidias mirabiliter elapſus, protegente ſe Deo, quum etiam ipſa, quae futura erat ſponſa, quid
gereretur, ignoraret, veſperino crepuſculo intrauit, et ipſa nocte abſque nuptiarum celebratoribus, non
tamen ſine benedictione ſacerdotali, in thalamum collocati ſunt, et felix contractum matrimonium. Vo-
catus poſtera die Palatinus, qui tunc ad latus erat Imperatoris, dum caſtrum intrauit, quae geſta
ſunt, audiuit: et tunc demum cum gaudio et exultatione celebres diuulgatae ſunt nuptiae. Hocfacto
Conradus ſeſe Imperatori purgat et generum commendat de meliori. Bruſuicum ad Henri um Leo-
nem proficiſci:ur eumque in Imperatoris gratiam reducere laborat, qui in conuentu Poldenſi matri-
monium confirmat et ſeniori Henrico plura, quam praefitit, promittit, Confer, CHRONICON Rhy-
thmi-

...errant, qui vxorem hanc Henrici, Chonradi Comitis Palatini ad Renum, qui frater fuerat Friderici I. Imperatoris, filiam, vocant Agneſam, NARRATIO Althanenſis To. II. Leibn. p. 21. Henrico Chonradus Comes Palatinus Rheni, frater Friderici primi Imperatoris, copula-
uit filiam ſuam Iuditham, et ex hoc, quia filium non habuit, ſuccedit ei in palatii principatu; Quae Henricus poſtmodum ex illa Iuditha genuit Agnetem, quae Ottoni filio Luduici, Duci Bauariae, ma-
trimonialiter iuncta. Ipſe etiam Otto ex hoc, quod praedictus Henricus filium heredem non habuit, prin-
cipatum eius et Comitatum palatii eſt adeptus. Item Henricus praedictus Comes Palatinus Rheni ge-
nuit alteram filiam nomine Yrmgardam, quam duxit Hermannus Marchio de Baden, qui genuit ex ea
Hermannum et Rudolſum fratres. ANDREAS Presbyter in Chronico Bauariae: Otto filius Ludouici
Ducis Bauariae, filiam Henrici Comitis Palatini Rheni, duxit vxorem, et Principatum eius obtinens,
Haydelberg et omnia ipſius hereditarie poſſedit. Philippus II. Rex Franciae repudiabat vxorem Botil-
dam, Regis Danorum Waldemari filiam et Regis Canuti forem, Ingelburgam, vt Iuditham Palati-
nam, vnicam Conradi filiam, cum hereditate opima faceret ſuam. Rogertus HOVEDENVS ad a. 1193.
p. 731. At Philippi conatibus obſiſtebat Irmendrudis, vxor Conradi, quae nuptias cum Henrico matu-
rabat. GVILIELMVS Neubricenſis L. IV. 32. de rebus Anglicis p. 513. ſq. ARNOLDVS Lubecenſis
L. IV. c. 20. p. 698. qui addit, Henricum fuiſſe ſpecioſum forma, validum corpore, notum opinione.
Matris filiaeque de matrimonio futuro colloquium GVILIELMVS ille l. c. ſic delineat: Vis honorabiles
nuptias et thorum regium? Rex enim Francorum te comparem poſtulat. Tum illa, ſi mea, inquit, vota
proſperentur, ab eo certe, cui me didici in annis infantiae deſponſatam, nunquam diſiungar. Henrico
ſcilicet Ducis Saxonici filio. Et mater, confide, ait, filia, quia per maternam operam ſormidato libe-
rata exemplo, optato poteris connubio. Accitu matris proinde aduolauit gener nouus Henricus, vt
CHRONICON Stederburgenſe ad a. 1191. et GERHARDVS p. 434. To. I. Meibom. teſta tur. Tandem,
en verba, matre ſua agente, Palatino inſcio, vocatus, per medios fines inimicorum ſuorum et per va-
rias inſidias mirabiliter elapſus, protegente ſe Deo, quum etiam ipſa, quae futura erat ſponſa, quid
gereretur, ignoraret, veſperino crepuſculo intrauit, et ipſa nocte abſque nuptiarum celebratoribus, non
tamen ſine benedictione ſacerdotali, in thalamum collocati ſunt, et felix contractum matrimonium. Vo-
catus poſtera die Palatinus, qui tunc ad latus erat Imperatoris, dum caſtrum intrauit, quae geſta
ſunt, audiuit: et tunc demum cum gaudio et exultatione celebres diuulgatae ſunt nuptiae. Hocfacto
Conradus ſeſe Imperatori purgat et generum commendat de meliori. Bruſuicum ad Henri um Leo-
nem proficiſci:ur eumque in Imperatoris gratiam reducere laborat, qui in conuentu Poldenſi matri-
monium confirmat et ſeniori Henrico plura, quam praefitit, promittit, Confer, CHRONICON Rhy-
thmi-

CONSERVATORIBVS

in prima aetatis pubescentis flore
cell
Stater celeberrim. Momento nuptiarum
in medio expressit, ad hoc doctrinamque
in Erling eius inter Kleinodien - Kuffin
et Volonis Henrich Hemogen von Sack
-Prandis vngeliter ab. Wurzburg 1734 +
i. incip. RETHMEIER habuit est. vtrum
cuius Henricus To. II. script. Brunsvic.
de Henr. cum quatuor palatini
22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

Italicis fuisset praepeditus. *ARNOLDVS* L. V. c. 1. p. 703. sq. Copiae tamen eum in finem conscriptae conuenerunt nauibus XLIV. ad Messanam, Siciliae ciuitatem, et numerum sexaginta millium expleuerunt; Inde, Conrado Cancellario moderante, Aeconem ad 22. Sept. adplicant, et Conradus in itinere regem Cyprum, nomine Imperatoris Romani, ornat diademate. *ARNOLDVS* l. c. c. 2. p. 704. sq. qui multus est in enarrandis eis, quae in expeditione ipsa vsu venerunt. Saraceni in oppido Beryti ab Henrico obsessi quaerebant ex obsidentibus: *quisnam est Dominus vester aut cuius sunt castra, quae opposita habemus?* Responderunt obsidentes: *Castra, quae videtis, sunt Henrici Palatini de Rheno, filii Henrici Ducis, nominatissimi Principis, et nos serui illius.* Memorabilis est expugnatio castrum Choruti, quod itinere vnius diei a Tyro distabat. *ARNOLDVS* L. V. c. 4. p. 707. *Illuc itaque venientes, maxima obstaculo vallauerunt ipsam castrum. Et quia locus ille praeruptus erat nimis et quasi inaccessibilis, nouum genus expugnandi, hostibus vero omnino incognitum, sunt aggressi. Fuerunt sane ibi nonnulli de Saxonia, quibus erat notum, qua arte excauatur mons argentarius (Rammelsberg), qui apud Goslarium multis est cognitus. Multo igitur labore expensaque plurima opus illud aggressum est, praefectis quidem operis vigilantibus instansibus, cooperantibus vero castrorum in gyrum reciproca vice sese alternantibus. Quumque tali arte montem cauarent, appositoque igne, prout libuit, muros cadere facerent hostes exterriti, nesciebant, quid agerent, dum castrum subruere quasi sine tormento murorum viderent. Ipsi tamen simili arte fodere cooperunt, sed laborantes nihil profecerunt. Venerunt igitur hostes ad Henricum nostrum orantes, vt opera ipsius inuenirent deditiois gratiam. Conf. *HEINECCIUS* Antiq. Goslar. L. II. p. 195. *PAREVS* Hist. Palat. p. 128. *MEIBOMII* Diss. de metalli fodinis Hartz. §. 39. Instabat deinde cum ceteris Principibus operi et edomandis hostibus, ac victoria multa potitus, Henrico VI. 1198. extincto, reuertit Brunsvicum in patriam exoptatissimum. Electio noui Germaniae Regis implicata erat multis turbis, Philippum Sueuum nonnulli Principum diademate dignum arbitrabantur suffragisque suis cohonestabant. Obstabat Papa Innocentius III, et Philippum tanto fastigio indignum, fulmine autem suo dignum iudicabat. Ea de causa in Ottonem IV, Henrici fratrem, cooprandum plerique procerum, aduente Papa, conspirabant. Hinc turbae et funesta dissidia. Philippus a. 1199. obditione cixit Brunsvicum, ac Henricus noster hostem repulit. *ARNOLDVS* L. VI. c. 4. p. 712. Urbem enim illam Henricus constanter tenuit ex testamento patris, quod intercidit temporis vetustate. Expedit heic non ignorasse, quomodo patrimonium terrarum Henrici Leonis sit tripartitum. *Hermannus CORNERVS* in Chronico ad a. 1197. *Hic quidem filii suis Henricus Leo totaliter diuisit haereditatem. Nam Henrico seniori dedit Brunsvic cum attinentiis suis; Wilhelmo vero contulit Lunenburg et Lauenburg cum pertinentiis eorum; Sed Ottoni dedit Haldesleue cum suis attinentiis.* Haec nimis concise et breuiter sunt dicta. Anno 1199. Hildesienfes nonnulli pacis turbatores Henrico Palatino graues et eruptionibus excursionibusque infesti fuerunt, quos Dux repulso fugatosque coercuit, subiens ad moenia vsque Hildesheimii. Anno 1203. Henricus publica pactioe terras pateras cum fratribus ita diuisit, vt quaelibet cuiusque remora fieret. Diplomata Henrici et Ottonis cum in finem conscripta recensent *IOACHIMVS MADERS* in Antiquo Brunsvic. p. 239. sqq. I. G. *LEVCHELD* in Antiquo Blankenburg. §. 2. p. 2. sq. *LVNIG* im Reichs-Archiv Part. Spec. Contin. IV. p. 251. *RETHMEIER* in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 23. p. 421. sqq. Henrico obtigerunt Brunsvicum cum adiectis locis, a Daulo vsque Hunekebotle, a Hunekebotle vsque Schwibecke, a Schwibecke vsque Varesvelde. Inde terminus procurrabat ad Vadenberge, Wagersleue, montem Hartz ad villam Reinebecke, per totum iugum Herciniae, cum castro Sommerfchenborg. Ex altero latere limes porrexit sese Brunsvico ad Vlotwede, quod dimidium ei adtribuebatur, vsque Hannoveram, quam ex toto receperat. Hisce adiunctum est territorium inde ab Hannovera Northemium vsque ad montem Plesse, Gottinga, Hanenstein, et inde regia strata vsque Moguntiam. Cesserunt ei quoque castra, Lichtenberge, Assel, Schiltberge, Stauffenberge, Osterode, Hertesberg, Scharfeldt, Luttenberge, Hanstein, Rodenburg, Monasterium, Homburg, et totum patrimonium in Thuringia. In laudibus Henrici recensentur donationes ipsius, quibus templa et coenobia adfluentissime adfecit. Conf. *RETHMEIERVM* in Braunsch. Kirchen-Historie P. I. in den Beylagen p. 8. 36. 57. 58. Eum tenuisse nonnulla ex beneficio ecclesiae Gandersheimensis, videlicet Asselburgum, Schiltberg, et Stauffenburgum, per sese patet. Quomodo in initio strenue causam fratris Ottonis aduersus Philippum Sueuum adiunxit et sustentauit: ita causis de domesticis ab eo secessit, et in omnia alia iuit. Anno 1211. vt latifaceret fratri Imperatori, deuastauit cum Henrico Brabantiae Duce crudelissimum in modum terras Moguntinas. *GODEFRIDVS Coloniensis* ad a. 1211. p. 280. *CONRADVS* Episcopus p. 574. *Chronica rerum Moguntiacarum.* Antehac vero a. 1204. concordia cum Philippo Sueuo inita aduocatum reportaba Goslariae. *ARNOLDVS Lubecensis* L. VI. c. 6. p. 714. Praecipue terrebant Henricum minae Philippi, quae designauerat, sese Henrico Palatinatum esse ademturum, nisi partes fratris desereret. Goslaricenses inde multa acceperunt detrimenta et oppressiones. *ARNOLDVS* l. c. *HEINECCIUS* Antiq. Goslar. L. II. p. 203. sq. ad a. 1204. *CHRONICON* montis Sereni ad e. a. p. 75. sq. *Philippus Rex dimissis auxiliatoribus Goslarium cum suis regreditur; ubi quum Rex Otto militibus collectis cum ipso congressi tentaret, Henricus Palatinus, frater ipsius, aduocatum Goslaricensem ab eo promeruit.* Anno 1208. coenobio Bebenhausen impertitus est singulari libertatis et liberalitatis priuilegium. Legitur illud apud *RETHMEIERVM* in Br. Lüneb. Chronica P. III. c. 23. p. 423. sq. Occiso Philippo, Henricus fortiter a fratre Otone stetit. Quum autem hic Papae minus probari coepisset et Fridericus II. a nonnullis Imperio destinaretur, Henricus periculis multis sese exposuit. Quibus rebus factum est etiam, vt Fridericus II. Henricum proferberet ac Palatinatum Rheno adiuicaret Duci Bauariae Ludouico, a. 1215. *AVENTINVS* Annal. Boic. L. VII. p. 529. *SCHATENIUS* Ann. Baderborn. P. I. Lib. X. p. 967. Nihilominus Palatinatum ita haud dimisit Henricus, vt potius acriter eum sibi vindicaret. *RETHMEIERVS* in Braunschweigischer Kirchen-Historie P. I. Docum. p. 8. 36. Otto Imperator paullo ante quam moreretur, condebat testamentum, eusque exsequendi administrum summum designabat Henricum. In eo praecipue haec ad Henricum spectant, apud *MEIBOMIUM* To. III. p. 148. *Te, frater Henrice, Palatinus**

cessit : (kk) OTTONEM Comitem Pictauiensem et deinceps Imperato- rem

Et amisit illi (lege: commisit)
So waz so her thar hafs de (i. e. quicquid ibi habebat)
Praeterquam regalia
Ther thiv Heinrich in gerode (et quicquid Henricus ab ipso desiderabat.)
Tunc stetit al thiu (omnis haec)
SPRACKHA sub firmo Heinricho. (lingua)

Poemation illud, seu potius fragmentum, edidit I. G. ab ECKHART in Quaternione veterum Monu- mentorum p. 50. qui in Notis tamen adiectis p. 51. existimat, Heisterbaccensi fidem potius esse ha- bendam, unde pateat, vicariatium Henrici pertinuisse ad vniuersum duntaxat Lotharingiae regnum. Obiit tandem Henricus 1227. die Aprilis XXVIII, sepultus Brunsvici in aede sacra Blasiana. CONRA- DVS BOTHO p. 361. ad a. 1227. Ock so starff Palsgreue Hinrick cyn Here to Brunswick, unde wart begraven in den dom to Brunswick by synen vader, unde by synen broder Keyser Otten. Unde Brunswick dat starff an syne beyden dochter, de Hertoginne to Beyeren unde de Grevinne to Baden, de vor- kofften ore arve dem Keyser Fredericke - - ALBERTVS Stadenfis ad a. 1227. p. 207. a. Henricus Dux, et Palatinus Comes Rheni, sine filio obiit, et Bremensis Archiepiscopus Comitatum Stadensem obtinuit. STADTWEGIVS in Chronico p. 272. To. III. Leibn. Hinrik sin broder hadde twe dochter, eyne gaff he dem Hertogen van Beyeren, de andere dem Marggreven to Bade. Dusse fravven vorkof- ten ore erve to Brunswik dem Rike. Hinrik Palatinus is begraven to Brunswik. Conf. CHRONICON vetus Brunsvic. p. 19. Mader. ed. MEMBRANA Blasiana apud eundem p. 175. et p. 61. To. II. Leibn. A. 1227. in die S. Vitalis obiit Dux Henricus Palatinus. De vxoribus ipsius supra dictum. Vni- cum procreauerat Henricus Dux filium, patris nomine conspicuum. Verum is immatura morte anno 1212. extinctus, parentibus acerbissimum incussit luctum. Sepulturam eius ostendit coenobium Scho- nauense ad Heidelbergam. Additum est monumentum, in quo eminet inscriptio: Anno - - Kal. Maii obiit illustris princeps Dominus Henricus, Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniae, Conradi ex filia nepos. De patre haec intelligi nequeunt, is enim Conradi ex filia nepos non fuit, vti ostendit IOANNIS in Notis ad PAREI Hist. Bav. Palat. L. III. p. 129. Ex inscriptione ipsa elucet id, quod su- pra contenderam, videlicet Ducatus Saxoniae titulum Henrico, ab Henrico VI. Imperatore, fuisse concessum, ea lege, vt propagaretur in secutura stirpe mascula. Nomina filiarum tricis quibusdam sunt inuoluta. Otto illustris, Dux Bauariae, priorem in torum adsciuit; alteram duxit Hermannus IV. Marchio Badensis. Illam vocat BOTHO Gerdrudem, camque Ludouico Bauaro nupsisse tradit; hanc adpellat Eylicam. Ad a. 1195. p. 354. To. III. Leibn. Verum Ludouici vxor fuit Ludmilla. No- men prioris, quae Ottoni illustri nupsit, fuit Agnesa, per quam maritus Palatinatum iure hereditatis consecutus est. NARRATIO Altahensis To. II. Leibn. p. 21. LADISLAVS SVNDHEMIVS To. I. p. 805. ANDREAS Ratisbonensis presbyter in Chronico Bauariae. Agnesa haec a. 1269. obiit et ad la- tus mariti, qui anno 1253. excesserat, in coenobio Schirensi sepultus est. CONRADI Chronicon Schitense p. 16. ed. Ioannis. I. G. ECCARD in der Widerlegung von Hertzogs Friedrichs zu Oester- reich Gemahlin p. 14. En Schema ipsum:

Henricus Palatinus † 1227. 28. Aug.
Vx. 1) Juditha, Conradi C. Palatini filia.
2) Agneta filia Conradi Marchionis de Landsberge † 1266.

Table with 3 columns: Henricus † 1212, Agnes † 1269 (Maritus Otto II-lustris, Dux Bav. et Com. Palat. † 1252), Ludouicus Henricus Seuerus; Irmengardis Vx. Hermanni IV. Marchionis Badensis † 1259; Hermannus V. Marchio Badensis, Vxor Gertrudis, Austriae heres † 1250; Fridericus, per matrem Dux Au- striae † 1268.

(kk) ARNOLDVS Lubeeensis L. II. c. 2. p. 630. de Henrico Leone: Filius ex eo post reditum (ex Palaetina vxor Mechthildis) suscepit Henricum, Luderum, Ottonem, Willelimum. CHRONICON Brunsvi- cense p. 16. ed. Mader. Henricus Leo postea duxit Dominam Mechthildem - de qua genuit quatuor filios, Dominum Ottonem Imperatorem, Henricum Palatinum Rheni, Willelimum Ducem, et Luderum, qui in pueritia est defunctus. CONRADVS BOTHO p. 344. STADTWEGIVS p. 271. Luder de storff iung. CHRONICON montis Sereni ad a. 1195. p. 65. Nonnulli scriptores eum omitunt. Alii eum vl- timo loco collocant, vti CHRONICON Rhythmicum c. XXXVIII. non alia de causa, quam quod pau- cissima memoratu digna effectui dederit. Anno 1191. Henrico Regi, postea Imperatori, obses a pa- rente datus, obiit Augustae Vindelicorum. ARNOLDVS Lubeeensis L. IV. c. 3. p. 685. Dux (Henri- cus Leo) mediante Conrado, Archiepiscopo Moguntino, et Philippo Coloniensi pro gratia Regis laborare coepit. Qui praefigens ei curiam in Fulda, ita eum in gratiam recepit, vt muros Brunshwig in qua- tuor partibus deponeret, castrum Lauwenburg dirueret, Lubecam vero ciuitatem dono Regis dimidiam haberet. - - Ve autem ista pacis reformatio rata permaneret, filium eius Lugerum obsidem accepit, qui postea in ciuitate Augusta mortuus est. Henricus vero filius ipsius senior cum eo Romam similiter

um in Ecclesiam)
rum Otto)

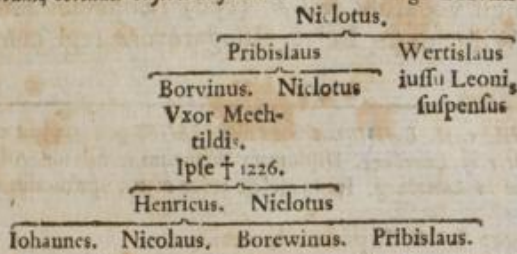

Alienoram, (pp) quibus spuriam Mathildem a Borwino Principe Venedorum in thorum adscitam (qq) scriptores solent adiungere. De Henrico Palatino *TOLNERVS*, *PFEFFINGERVS* et *IOANNES GEORGIUS ab EC-CARD* (+) copiose egerunt. De Ottone IV. exstat *SIMONIS FRIDERICI HAHNII* (††) et *GVNDLINGII* (rr) commentatio. Otto IV et Fridericus II coërcere tentabant auaritiam et diuitias Cleri, (ss) sed didicerunt suo damno, redemptionem ex infernis esse perdifficilem. *WILHELMVS* cognominatus *Wintoniensis* (*) et *Longa Spatha*, (tt) anno 1184. Wintonii (Windsor) in Anglia (uu) natus, a. 1203. in diuisione patri-monii fraterna Paderbornae instituta consecutus est Luneburgum cum ad-iecto tractu, (xx) vnde per errorem a nonnullis adpellatur *Dux Lunebur-gensis*.

54.
WILHELMVS
LVNEBURGI
DOMINVS.

- (pp) *GERVASIVS* Tilberiensis adloquitur ita Ottonem IV. p. 947. in Otii Imperialibus To. I. Leibn. Ex eodem Henrico prodiit hinc *Ducissa Saxoniae*, cuius flor tu, *Serenissime Princeps*, ut bonae arboris dulcissimum pomum processisti cum illustri Comite Palatino, et *Guilielmo Longa Spatha*, fratribus tuis utraque parente coniunctis, nec non nobilissima Comitissa *Alienor germana tua*.
- (qq) *ALBERICVS* seu Monachus trium fontium, quem G. G. Leibnitiu edidit, ad a. 1193. p. 399. *Henricus de Mathilde sorore Regis Angliae Richardi tres filios habuit, Henricum Rbeni Palatinum, Guiliel-mum et Ottonem, et de quadam concubina nobili filiam habuit, quae in Sclauia hereditauit. ARNOL-DVS* Lubecensis L. III. c. 4. p. 656. *Borwinus filius Pribislai, qui filiam Henrici Ducis habebat, Meck-thildem dictam, obtinuit castra Rosstock et Mekelenburg.* Borvini genus sic habe :

ALBERTVS Stadenfis ad a. 1164. Borwinum venditat pro filio Wertisla, quem Leo in patibulum agt iusserat, Sed maior penes me est auctoritas Arnoldi, viri quippe qui ex professo vitam Henrici et gesta Slavica scripsit, ac aetate minus ab eis, quae commemorat, fuit disiunctus. Addunt alii filiam filiumque, illam ex Clementia, hunc ex Mathilde natum. Illam docent Canuto regi Daniae fuisse desponsatam, auctore *SAXONE GRAMMATICO* rer. Danic. L. XIV. p. 277. Filium nutricis negligentia de mensa cecidisse et ceruicem fregisse, existimat *HENNINGESIUS*.

- (†) *TOLNERVS* Hist. Palat. c. XVI. *PFEFFINGER* in Vitriario illustrato ad Lib. I. Tit. XI. de Vicariis Imperii p. 955. sqq. Ed. III. I. G. *ECCARD* in Erklärung eines Kleinodien-Kästleins 1725. 4. P. I. *RETHMEIER* in Braunschweigisch-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 23.
- (††) In der Reichs- Historie P. IV. c. III. p. 89. sqq.
- (rr) In P. II. Otiorum c. 2.
- (ss) Oratio Ottonis IV. in congregatione Valenciana (Valencienne) a. 1214. habita vberissime haec indi-cat, quam poetice expressit *GVILLERMVS BRITO* L. X. Philippidos p. 314. vnde plurima excerptit *HENRICVS MEIBOMIVS* in Apologia pro Ottone IV. p. 151. sq. Locum ipsum dedit, cum alio quodam Friderici II. instituto ex Peri de Vineis L. I. ep. 2. *FELLERVS* c. XII. in genealogischer Historie des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses p. 396. sqq.
- (*) *HOVEDENVS* ad a. 1200. p. 802. *Otho Rex Alemannorum electus Romanorum Imperator misit Hen-ricum Ducem Saxoniae, et Wilhelmmum Wintoniensem fratres suos ad Iohannem Regem.*
- (tt) *GERVASIVS* Tilberiensis in Otio Imperiali p. 824. apud Maderum et p. 947. To. I. Leibn. Locum dedi paullo ante in (pp). Dictus etiam fuit Crassus, quia tam fuit obesus, vt in eius cingulum tres alii potuerint includi. *MEIBOMIVS* in Chronico Riddagshufano p. 355. To. III. rer. Germ.
- (uu) *MEIBOMIVS* Apologia pro Ottone IV. p. 142. To. III. *HOVEDENVS* apud Leibnitiu To. I. rer. Brunsvic. p. 877. Eodem anno 1184. *Ducissa Saxoniae, filia Regis, peperit filium apud Wintoniam* (Winchester.)
- (xx) *CHRONICON* Rhythmicum Brunsvic. c. LIII. p. 103. *CONRADVS BOTO* p. 356. ad a. 1206. errans in anno: *In duffem suluen Iare, do telden de dre Broder dat Lant; Konigh Otto dem vel Brunswick; Paligreve Hinrik vel Selle vnde Staden: Wilhelm dem vel Lunenborch, dar geuen se oeme to, Lech-tenbarg, Ganderssem, Gifelwerder, unde Ofen, darto bebeylt behalff alle Lene bynnen Brunswick - - Sed fallitur Botho Gandershemium, coenobium, vrbs, et comitatus seu gavi suberat ea aetate iuris-dictioni non solum directae sed vtili etiam Abbatissae. Henricus vero Palatinus exercebat heic aduo-catiam armatam. Otto Puer in Diplomate infra adferendo feuda ab Abbatissa expetit et sese obtinere gaudet, quae patruus olim tenuerit, non omisurus patrem, si quibus in vicinia nostra vsus fuisset be-neficii. Castrum Luneburgi equidem ab Ottonis illustri aetate fuit e feudis Gandershemensibus. Quantum vero ad Ofen adinet, illud olim tenuerunt Comites Ebersteineses, a Bernharde demum Duce, saeculo XV. ineunte receptum. Repetit Bothonis verba *IOANNES LETZNERVS* in Hist. Brunsvic. L. IV. c. 31. p. 78. Sed fides Lezneriana est admodum per sese exigua. Letznerum secutus P. I. *RETHMEIER* P. III. c. 25. p. 460. haud animo malo, sed quia meliora dare non poterat. Nemo enim edidit diploma, quo fors Wilhelmo fuit assignata, *HERM. KORNERVS* habet pauca To. II. Leibn. p. 703.*

...Luneburgum, patrem
...filias autem Richfron
...Perle) nuptam, (oo) u
...
...Henricum fuisse senorem; Loh-
...in Historia de Henrico Lu-
...- se subdit, et. proposita sit
...sua filia sua. Henricum videli-
...ad Anglorum orientem infensu vsq; alter
...
...his Anglorum, deinde sibi, nepoti
...Comitum Eboraci: et quomodo
...a respiciant, iurem, quia se-
...neretur. Vnde factum est, quod Duce
...Comitatus Eboraci. *ROGERIVS* de
...ni nepoti (sa Comitatum Priscam, quod
...afficit incolae infeliciter Ottonem ad Ang-
...MERVS To. I. Actuum Anglicanorum
...in Brunsvicenses a. XXXIX. p. 30-
...nentum, Privilegium enim anno in
...Decembris apud Benson datum et
...dita postea villa cum verolimitatibus
...delatum ex *GERVASIO* Tilberien-
...e Francorum, cuius pro parte de-
...si quidem natalis eius inter an-
...sua nati. Hinc Ottonem. videli-
...EIBOMIVS in relectione Apolo-
...dictum est, si credimus *CAROL-*
...morabiliu c. X. p. 349. 350.
...m, Henrico VI. obles datum
...ythmicum To. III. Leibn. p. 82-
...umentum ipsum dederunt om-
...de eo *SIMON FRIDERICI*
...MEIER, ecclesiastes pius usque a
...24. p. 427. sqq. Desponsat etiam
...ad e. a. p. 266. To. I. Frider. Hist.
...Beatus, Philippus Sueci filii sui in
...8. et 1209. Francobani et Henricus
...p. 740. *GODEFREDVS* Monachus
...contage alteri vi coepit, Majo he-
...aperites redit in Brabantiam, vbi
...ci castellum Harlangenberg erig-
...burgi a. 1218. 19. Maii. *AVCTOR* in
...m p. 221. *ALBERTVS* Stadenfis a
...Leibn. Sepulchri est in templo S. B.
...17. aliisque.

880. b. To. I. Leibn. et in Vita H.
To. III. rer. German.

Fraternitatem coniugii illustriam in
Brunsvic, omni tempore, qui in
ine Riteren. Eandem memores si-
tis eius filios omnes, vnde locus in
BOTO ad a. 1142. p. 244. De
fac van Staden an; de nam
tam dicere, nam ex Henrico
209. Henrico Leoni fuisse filiu
tur Pentanus, qui per nebulam in
2. Duci Danorum fuisse Hamburgi
ad e. a. p. 201.

de acceptis fidelitatis alicui
de Percho. Mathildem filiam de
99. Inter a Guato Caribuzo
in obdit. Ludovicu moxi de
Gaufridi, natum de sive Inge-
re Anglorum. Genealogium Guat-
um Normannicorum p. 109.

genfis. (yy) Minus accurate Brunsvicum et Lichtenberga portioni eius adiciuntur, illud enim Ottoni, haec Henrico obtigerat. (zz) Portio Wilhelmi accurate designata asseruatur in tabulario Cellensi, nec adhuc publici iuris facta est. Ante diuisam hereditatem nonnunquam nude *Wilhelmus de Brunswik* vocatur. (aaa) Anno 1194. ab auunculo Richardo Rege Angliae, obses Leopoldo, Duci Austriae, datus est. Nam Richardus Rex in Palaestinam profectus, quum, rebus in bello sacro strenue gestis, domum reuerteretur, Aquileiam inter Venetiasque nauem frangit, aegre inde ad littora Istriae euadens, mutato habitu, equis velocibus et pernicitate exiis ad oras Austriae fecedit, vbi in villula quadam prope Viennam, prodicione Mainhardi Goritiensium Comitis, agnitus ad ducem Leopoldum ducitur captiuus anno 1192. mense Decembri. Ab hoc catenis vinctus anno sequenti ad Caesarem Henricum VI, cui minus bene cum illo conuenerat, mittitur. Imperator mirifice de praeda fati optima gauisus, ingentem argenti summam a captiuo poposcit. Quam quum persoluere nequaquam posset, obsides dedit Imperatori Walterum Rothomagensis Archiepiscopum, Sauaricum Batoniensem Episcopum, Ottonem et Wilhelmum, Henrici Leonis filios, (bbb) et praeterea persoluit centum marcarum millia. Quo facto Richardus Spira, pridie Nonas Februarii a. 1194. captiuitate sua liberatus est. Diem hanc post haec Angli vocarunt *malam*. (ccc) Leopoldus antequam ex hac vita discederet, Wilhelmum Belae Hungarorum regi commendauit, vt cum

(yy) *ARNOLDVS* Lubecensis L. VII. c. 18. *LADISLAVS SVNDHEMIVS* p. 805. vocat eum *Ducem Saxoniae, Dominum in Braunschweig et Luneburg*. Diplomata Wilhelmi nulla vidi. Afferunt tamen quidam, in eis vocari eum *Ducem in Luneburg*. Ita euanescit error meus, quem aliis tribuo, si res ita sese habeat.

(zz) *SCHATENIVS* Annal. Paderborn. P. I. L. IX. p. 934. ad a. 1203.

(aaa) Diploma Ottonis IV. a. 1198. Coloniensibus datum apud *SCHATENIVM* l. c. p. 915. ad a. 1198.

(bbb) *HOVEDENVS* p. 879. To. I. Leibn. *Alia quoque 50000. marcarum argenti dabit Rex Imperatori et Duci Austriae, et pro illis ponet obsides, scilicet Domino Imperatori pro 30000. marcarum obsides, Duci vero Austriae septem obsides pro 20000. marcarum* *CHRONICON* Stederburgense ad a. 1194. *Mittitur filius Ducis Palatinus Comes Reni cum Domino Imperatore in Apuliam, sicque Dux beato Iob in hoc non dissimilis omni orbatus est filio, siquidem duos minores natu Ottonem et Wilhelmum Rex Angliae auunculus ipsorum pro multis millibus marcarum argenti, quod pro sua liberatione debebat Imperatori, dederat in pignore: et hic maior natu sub dubia spe reuertendi et ancipiti periculo peregre profectus est. - Eodem tempore Dux Austriae Lippoldus de equo corruens vitam miserabiliter finivit et filium Ducem WILLEHELMVM, quem habebat in pignore, sero poenitens, antequam moreretur, Regi Hungariae Duci Henrico reddendum transmisit. Sed et hoc arte Imperatoris impeditum est. OTTO de S. Blasio in Appendice ad *CHRONICON* Ottonis Frisingensis c. 38. p. 217. *ALBERTVS* Stadenensis ad a. 1194. p. 199. *CHRONICON* Rhythmicum c. 46. p. 83. To. III. Leibn. *GODEFREDVS* Monachus ad e. a. p. 201. *CONRADVS BOTHO* ad a. 1205. p. 356. *Ock so kam de dridde Broder to Hus, Hertoghe Wilhelm, de so lange stan hadde, wor eyne Symmen Geldes, in Vngarn*. Errat indubie in anno. Nam Wilhelmus iam anno 1202. nuptias celebrauit Hamburgi et a. 1203. erciscundae hereditati Paderbornae interfuit.*

(ccc) *OTTO* de S. BLASIO c. XXXVIII. p. 217. sq. *Hac tempestate Rex Anglorum Richardus de expeditione transmarina rediens, per Vngariam, in fines Ducis Leopaldi, paucis comitatus, deuenit: memorque iniuriarum eidem Duci apud Accaron a se exhibitarum, ipsum nimis metuentem, dimisso regali obsequio, priuato habitu furtim celeriterque transire cupiens, in quoddam diuersorium apud Viennam ciuitatem necessitate prandii diuertit, sociis praeter paucos a se dimissis. Itaque seruili opere ne agnosceretur in coctione pulmentorum per se dans operam, altile ligno affixum propria manu vertens affabat, annulum egregium digito oblitus. Quidam igitur de familia Ducis, qui cum Duce apud Accaronitas visum Regem notum habebat, de ciuitate fortuito egressus, tabernam regali coquo insignem intravit, et ex consideratione annuli ipsum respiciens et recognoscens, agnitus dissimulauit: concitoque cursu in ciuitatem reuersus, Ducem, qui tum forte aderat, cum frequentia militum Dux accurrens, Regem fixam carnem manu tenentem captiuauit: irrisumque tali opere in ciuitatem duxit eumque arctissimae custodiae mancipauit - Imperator itaque captum Anglorum regem audiens, missis ad Ducem nuntius Regem sibi praesentari iussit, praesentatumque Wormatiam asportari, vinctum ferroque onustum, praecipit, dans sibi induciis deliberandae redemptionis - Itaque pro captiuatione peregrini Regis Leopoldus a summo Pontifice excommunicatus, ne simili ausu peregrini sancti sepulchri a quoquam impeti a subuentione transmarinae Ecclesiae deterrerentur. Tandem datis in redemptionem suam Imperatori multis millibus centenariorum auri et argenti, nec non et Duci Leopoldo auro et argento pro libito collato, eisque pace et reconciliatione sacramento ab eo firmata captiuitate exiuit, sicque multatus rediit in terram suam - Hoc sciendum, quod Ecclesiastici thesauri per omnes Angliae ecclesias collecti, huius sensus pars maxima constabat calicibus, crucibus aliisque diuersis speciebus constatis. Ad Henricum*

eum Henrico patri redderet. (ddd) Quando Luneburgum redierit, mihi est incertum. (eee) Anno 1200. a fratre Ottone in Angliam cum fratre Henrico Palatino delegatus fuit, vt thesaurum ipsis a Ioanne Rege, defuncti Richardi fratre, testamenti beneficio adtributum, ac vtrumque Comitatum Eboracensem et Pictauiensem peteret. Verum enim vero fabula narrabatur surdo, et legatio omnis excogitato vsu et fructu carebat. (fff) In vxorem duxit Wilhelmus Hamburgi a. 1202. Helenam, regis Danorum Waldemari II. sororem, ex qua vnicum heredem OTTONEM genuit. (ggg) Anno sequenti eum accipio interfuisse erciscundae hereditati paternae. Quam diuisionem Paderbornae esse effectui datam, paullo ante significauimus. Anno 1209. comitatus est fratrem, Ottonem Imperatorem, Brunsvicum, solemnia Pentecostes gaudia ibi celebrantem. (hhh) Anno tandem 1212, (iii) secundum alios 1213, praematura morte extinctus est, relicto tenero infante OTTONE. Animaduertere licet ex Hermanno

Korne-

ricum Leonem eum per Austriam fuisse iturum in terram Brunsvicensem, docemur ex AVCTARIO Aquincino ad a. 1193. p. 250. Liberatos in a. 1194. ineuntem primo erat dilata; sed die demum purificationis Mariae, id est, die secundo Februarii in actum deducta fuit. MATTHAEVS PARIS p. 123. Copiose haec exponit SIMON FRIDERICVS HAHNIVS in der Reichs-Historie P. IV. Cap. I. §. 6. p. 26. sqq. Concisior est ALBERICVS P. II. Chronici p. 395. sq.

(ddd) CHRONICON Stederburgense p. 867. To. I. Leibn. *Et tempore Dux Austriae Lippoldus de equo corruens vitam miserabiliter finiuit, et filium Ducis Wilhelmum, quem habebat in pignore - - Regi Ungariae, Duci Henrico reddendum, transmisit. Soluta redemptionis pretio non opus erat obsidibus. Quare omnino Wilhelmus, anno 1194. ineunte, libertati suae fuit restitutus. Omittit haec BONFINIVS reum Hungar. Decad. II. Lib. VII. p. 192. 193; Memorat autem accurate CHRONICON RHYTHMICVM c. 46. p. 83. To. III. Leibn.*

(eee) CONRADVS BOTHO determinat annum 1205, in Chronico picturato p. 356. Sed hoc veritati repugnat. Si coniecturae probabilissimae locus est, annum 1194. definire licet.

(fff) HOVEDENVS ad a. 1200. p. 880. To. I. Leibn. *Eodem anno Otho Rex Allemannorum, electus Romanorum Imperator, misit Henricum Ducem Saxoniae, et Wilhelmum Wintoniensem, fratres suos, ad Iohannem Regem Angliae, auunculum suum, petens ab eo comitatum Eboraci, et comitatum Pictaui, quos Richardus Rex Angliae ei dederat, et duas partes totius thesauri Richardi Regis Angliae, et omnia exenia sua (i. e. xenia, seu dona,) quae idem Rex Angliae ei diuisit; sed Iohannes Rex Angliae nihil horum, quae petebat, facere volebat, propter iniurandum, quod iurauerat Regi Franciae, videlicet quod nullum auxilium faceret ipsi Othoni contra Ducem Suaniae. ANNALES BVRTONENSES ad e. a. p. 288. eadem verba habent.*

(ggg) ARNOLDVS L. VI. c. 15. p. 713. *Non obliuiscendum, quod Dominus Canutus Rex in beneplacito fratris Waldemari sororem suam Helenam, cum magna solennitate Domino Wilhelmo filio Ducis Henrici faciauit. Vnde laetati sunt omnes amici Ducis, et omnis terra Holsatorum, Sturmariorum, sperantes cum sorore Domini Regis totam terram habiturum. Sed sefellit opinio. Ipse tamen gener Regis saepius a Rege et fratre Duce in multis honoratus dignitatem sui nominis multis praeserebat. ALBERTVS Stadenfis ad a. 1202. p. 201. a. Rex Otto Duci Danorum filiam fratris sui Henrici in Hamburg desponsauit, et sororem Ducis Helenam fratri suo Wilhelmo Henrici Palatini filiam PONTANVS vocat Ingeburgam, a. 1204. defunctam, rerum Danicarum L. VI. p. 295. 297. MEMBRANA vetus S. Blasii p. 169. Antiqu. Brunsvic Maderi: Dominus Wilhelmus frater dictorum Dominorum principatum in Lunenburg et sedem habuit, et duxit Helenam, Danorum regis filiam, de qua genuit Dominum Ottonem, qui dicitur PVER, in Lunenburg - -*

(hhh) ARNOLDVS Lubecensis ad a. 1209. L. VII. c. 18. p. 740. *Dominus Rex (Otto IV.) faciem suam conuertit Brunsvic, ubi festum Pentecosten solenniter celebrauit, ad quod Rex amicos tantum familiares adesse voluit - - Aderat quoque - - Wilhelmus Dux Lunenburgensis - -*

(iii) ALBERTVS Stadenfis ad a. 1212. p. 203. a. *Wilhelmus de Luneburg obiit, relinquens Ottonem adhuc infantulum. CHRONICON vetus Brunsvicense p. 19. ed. Mader. Dux autem Wilhelmus, frater dictorum Principum Ottonis et Henrici Ducis, anno MCCII, Helenam sororem Regis Slauorum Domini Waldemari, cui Erics Regis Daciae nunc regnantis, et genuit Ottonem de Luneborch. Obiit MCCXIII. pridie Idus Decembr. MEMBRANA Sanblasiana p. 61. To. II. Leibn. Anno domini 1213. obiit Dux Wilhelmus de Lunenburg. CONRADVS BOTHO ad e. a. p. 358. Errat CHRONICON Lunenburgicum p. 174. To. III. Leibn. quod annum 1209. determinat: et Fragmentum Chronici Bardewicensis p. 218. l. c. quod annum definit 1215. Sepultus est in aede S. Michaelis Lunenburgica. CHRONICON VETVS p. 39. apud Maderum. Anno 1211. diplomatis interuentu priuilegium donationis impertitus est coenobio Mariae Palaeo-Magdeburgico. Diploma produxit maxime reuerendus P. I. RETHMEIER in Braunfelsweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 25. p. 461. Adiectum est sigillum maius, repraesentans leonem rictu expanso terribilem, cum inscriptione: S. Wilhelmi Ducis de Brunsvic. Filius nepotesque eundem sigilli morem sunt secuti, vti ex sigillis nostris innotescit. De expeditione eius Hungarica, verane an ficta? nondum licuit genuina et antiqua documenta reperire. Alibi se vocat Ducem de Luneborg, et Wilhelmum de Luneborg.*

A a a a

et Lichtenberga portioni eius
obigerat. (22) Portio Wilhel
lino Celsen, nec adhuc publi
m nonnquam nuda Wilhel
ab auunculo Richardo Rege
us est. Nam Richardus Rex in
ello sacro strenue gelis, domum
se tuam frange, aegre inde ad
quis velocibus et pernicitate exi
la quadam prope Viennam, pro
quis ad ducem Leopoldum
Ab hoc tenis vincit
VI, cui minus bene cum
r mince de praeda suis opi
am a captiuis popolice. Quam
ides debet Imperatori Wilhel
uaricum Batoniensem Episcopi
nrici Leonis filios, (bb b) et
lia. Quo facto Richardus Spi
ritate sua liberatus est. Diem
Leopoldus antequam ex hac
rum regi commendauit, v

IPS p. 305. vocat eum Ducem lo
lmi nulla vidi. Afferunt tamen
meus, quem alius tribuo, si m

PTENIVM l. c. p. 915. ad a. 1191.
carum argenti dabit Rex imp
ratori pro 20000. martiam in
NICON Stederburgense ad
ore in Apuliam, sicque Dux
ueri nato Ottone et Wilhel
genis, quod pro sua libertate
e spe reuerentis et ancipiti periculo
e equo corruens vitam miserabiliter
er, sero poenitenti, antequam
hoc arte imperatoris impeditum et
a. 36. p. 207. ALBERTVS Stadenfis
Leibn. GODEFREDVS Monachus
dridae Brader to Haa, Hertzog
ern. Erat indubie in anno. Nam
erciscundae hereditati Paderbornae

lex Anglorum Richardus de expeditio
ausis comitatus, deuenit: memini
mi metuentem, dimisso regis obsequio
discesserunt apud Viennam ciuitate
taque seratis opere ne agnoscerent
propria manu vertens affabat, et
ni cum Duce apud Accaroniam
regali coquo insignem intravit, et
diffundit: concitatusque coram
tilitane Dux accurrens, Regem sua
uitatem duxit eoque arripuit
em auicent, missi ad Ducem
tari, vincitum ferroque onatum,
ro captiuitate peregrini Regis
grins sancti sepulchri a quatuor
tis in redemptionem suam impo
Leopoldo auro et argenti pro
captiuitate exiuit, sicque
viri per omnes Angliae regna
diuersi species constati. Al

truo suo, vocat sese *Ducem de Brunswigk*. (qqq) Brunuico recepto animum ad Holfatiam recuperandam conuertit. Waldemar II rex Daniae, ac ipsius auunculus, ea de causa, vt Ottonem iuuaret sibi que haud deesset, signis infestis cum Henrico Comite Suerinensi eiusque adiutoribus, Gerharo Archiepiscopo Bremensi, Alberto Duce Saxoniae ex gente Anhaltina, Adolfo Comite Schaumburgico aliisque congressus erat. Euentus ipse votis haud quaquam respondit. Ipse enim rex a. 1223. in manus hostium incidit, nec prius dimissus est ex custodia, qua Lenszini et postea Dannenbergae est oneratus, quam caro satis pretio libertatem suam a. 1225. redemit et iuri suo in Holfatiam quaesito renuntiauit. (rrr) Anno sequenti, tantam iniuriam et ignominiam viturus, Rex inuasit Holfatiam, innixus confederatis suis Ottone Luneburgico Duce aliisque; ac denuo a. 1227. ad villam *Burnhouede* ab Archiepiscopo Bremensi, Alberto Duce Saxoniae, et Comitibus, Henrico Suerinensi ac Adolfo Shauenburgensi, dominisque Slauorum deuincitur et in fugam conicitur. Praelium incidit in diem vigesimum secundum Iulii. Otto noster cum Comite Alberto Orlamundenfi aliique complures capiuntur, quorum antesignanus Otto castella Hitzacker, Louenborch, Theramque cis Albim pro liberatione sua tradere co-

actus

fidelibus, quod nos proprietatem nostram in Santersleue, videlicet fundum et ius patronatus Ecclesiae cum attinentiis, et octo manfos et dimidium in eadem villa, quae *Tidericus Tuse* de manu nostra pheodaaliter tenuit, ad petitionem ipsius coram Domino nostro Imperatore in perpetuum contulimus possidendam, templo Ierosolimitano. Ita tamen, vt nos et mater nostra HELENA et pater noster bonae memoriae, et successores nostri fraternitatem habeamus Christi militum, seruientium ibidem. Huius autem donationis testes sunt: Walterus de *Baldensele*, fidelis noster, ministeriales quoque nostri Wernerus de *Louenbuech*, et frater suus Geuehardus, Wernerus Marescalcus, Henricus de *Heimborch*, Tidericus de Monte, Olricus de Blochere, Ienicus, Rodericus, Alexander, Otto iuuenis, Henricus de Grabowe, Wasmodus et Aduocatus Caesarius Richode et alii quam plures. Acta sunt haec anno domini M. CC. XV. Indict. III. Data per manus Geruasii Notarii nostri - Helmenstat. Ne quis ergo tam rationabile factum nostrum in posterum valeat irritare. Hanc testimonialiam paginam sigillo nostro communiam ad euidentiam erogauimus veritatis.

(qqq) Diploma id legitur apud *MADERVM* l. c. p. 252. In Diplomate de Salinis Luneburgicis anno 1125, dato vocat sese *Ducem de Luneburg*. *RETHMEIERS* l. c. p. 465. Epigraphe sigilli est: *Sigillum Ottonis Principis et Domini de Luneborg*. Anno 1233, ciuibus Brunswicensibus largitus est insignia priuilegia, quae adfert laudatissimus *RETHMEIER* l. c. p. 465. sqq. Eis subnexum est sigillum *Ottonis Ducis de Brunswic*. In aliis litteris publicis sese vocauit nunc *Ducem de Brunswic*, nunc *Ducem de Brunswic et Luneborg*: et quidem ante erectionem Ducatus Brunswicensis *Fridericianam*. Erat omnino Dux ex consuetudine maiorum vetustissima. Eximia sane dignitas est, Ducem esse patrimonii et hereditatis propriae.

(rrr) *CHRONICON MONTIS SERENI* ad a. 1223. p. 144. *Waldemar Rex Daciae a Comite Henrico de Zwerin cum uno filiorum suorum captus et primo in castro Lenszin, postea Dannenberge detentus est. ALBERTVS STADENSIS* ad e. a. p. 205. b. *Rex Danorum in propria terra a Comite Henrico de Zwerin, cui duxat, ut fertur, gratiae suae recuperandae condiciones imposuit, inopinato casu in papilionem propria capitur, et in Danneberg praus custodia coarctatur. HONORIVS III.* in Epistola ad Coloniensem Archi-Episcopum apud *Raynaldum To.* XIII. ad a. 1223. n. XXIV. p. 301. *Immanitas detestandi facinoris, quod Henricus Comes de Zwerin, in charissimum in Christo filium nostrum, illustrem Regem Daciae - - attentauit, Deum procul dubio incitat, et incitare debet homines contra eum, ipsumque reddere odibilem vniuersis, qui perfidiae dolositate oderunt, et diligunt fides puritatem. Sicut enim ex litteris praeslatorum et principum regni Daciae nobis innotuit, quum idem Rex in quandam insulam ipsius regni aestiuo tempore ob aeris clementioris temperiem cum sua priuata familia secessisset, nec aliquas suspicabatur insidias - - ecce dictus Comes - - nocturno tempore in tentorium eius irruens cum armatis, immitis mistem, armatus inermem - - in strato suo dormientem inuasit, et - - ipsum Regem - - in syluam quandam abduxit, ac deinde cum illis extra regnum se transferebat, eos in districtu imperii captos detinere praesumit. RICHARDVS de S. Germano* ad a. 1223. p. 93. *Hoc anno Danorum et Norwegiae Reges pater et filius a quodam Alemanniae principe capti sunt. GODEFREDVS Coloniensis* ad e. a. p. 292. *ERICI Regis Historia Danorum* apud *Lindenbrogium* p. 271. sq. *GOBELINVS PERSONA* l. c. p. 277. In comitiis Nordhusanis et Bardeuicenisibus a. 1223, et 1224. laboratum est de eius liberatione. Henricus Suerinensis leges eas sanciebat liberationis, vt Waldemar terras Imperioademas restitueret, diadema suum ex beneficio Imperatoris susceperet, et 100000. marcas pro redemptione sui solueret. Sororius nepos Comes Albertus de Orlanunda enixe resistebat molitionibus Henrici; at itidem, in huius manus incidens, in custodiam Dannebergensem tradebatur. Quo telo Waldemar adactus 48000. marcas, vt liberaretur, exsoluit. *GODEFREDVS Coloniensis* ad a. 1223. p. 242. *ALBERTVS Stadenis* ad a. 1224. p. 303. et idem *GODEFRIDVS* ad a. 1224. p. 293. *CHRONICON SLAVICVM* incerti auctoris ad a. 1225. p. 258. *ERICVS* in *Historia Gentis Danorum* p. 272. sq.

A a a a 2

multis tractibus, immo ab Otto adiecto ecclesiae Bremensi, Sone Magdeburgensi: Wilhelmus Lunenburgum cum adiecto territorio. Brunswicensi vindicatum esse OTTO, cognomine PVER, in patrem. Henricus, Comes sibi obitum fratrum, Ottonis et Lunenburgense propemodum et fessum. (III) Quam igitur Henricus, Agnes Dux Bauarica et plera, illud venderent, quippe Caesari Friderico II, acceptum, FRIDERICVS, in fallor, sese in Brunswicensem, (non) suam ueni hanc aduenerat. (Quae De 127 Brunswicum vi armata reu- Vero videtur simile, relictum Harum manisse et ab hisce vna no 121. Otto donauit, propria itano, (ppp) ac in instrumenscripto, se e Ottonem de Lu- dato, quo confirmat collegae IV. et fratre Henrico

24. p. 702 sq. KORNERVS in et Station; quam vrbem populus ecclesiae Magdeburgensis est inter Sc:ouingam et h. dicitur addendum uerum tenetur haecce: Henricus i. curia Henricus Leo taliter dicitur in 2: Wilhelmus vero consiliarius lene cum suis attinentiis.

Moderi: Dominus Wilhelmus fratris, et dicitur Henricum, Danorum in Lanenburg. Natus est anno 1170, Dux Lanenburgensi, quam iam ipse ex Principibus circa seipsum lausit infra vespertis obit XLVIII. anno III. rer. German. Nomen videtur vero suscepisse. MAGNVM CHRONICVM, vel quae dicta post amissum in arpanis. Haec de Henrico Patricio

ille

ris filius, ciuitatem Brunswig p i filia comparauerat. emptionis tunc filio nuptat, sui hereditatem de opti, et cum in deditionem recep. solo tellat, utramque filium de est filis quam Alberto Stadenis. tui de Laniborg cepit Brunswic in auf. TITHHEMIVS in Chronico

ina circumspicione et perueligati

PERSONA in Cosmodromo de B. note (mm).

RETHMEIER in Brunswic

erit, salutem et dilectionem. An- etiarum proferentibus studens amib. totum ergo esse volumus curam

autem respiciendum est ad comitia Moguntiae a. 1235. mense Augusto celebrata, quae Fridericus II Imperator ex Italia redux, et tam a filio Henrico quam Pontifice Gregorio IX vexatus, indixit et in confesso Principum Germaniae agitavit. (yyy) Hosce inter aderat Otto Puer, cui ex consensu Procerum et decreto Friderici et adiudicabantur prouinciarum hereditariarum possessiones et dignitas Ducis Brunsvici ac Luneburgi, successione in heredia filiabus etiam reseruata. (zzz) Diploma Friderici heic inferere libet, quod hunc in modum exstat: *In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. FRIDERICVS SECVNDVS* diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Ierusalem et Siciliae Rex. *Gloriosus in maiestate sua dominantium Dominus, qui regna constituit et confirmauit imperium, de cuius clementia viuimus, de cuius munere est, quod feliciter imperamus, ad hoc nos supra Reges et regna praeposuit, et in Imperiali solio sublimauit, ut nobis factori nostro gratitudine deuota subiectis pacem et iustitiam moderamina nostra contineant, et qui sumus prae filiis hominum ab eo, qui praeminet orbi terrae, sublimius exaltati, viros dignos honoribus. et non immerito ad sollicitudinis partem admitti, liberaliter ad -- decus et decorem Imperii nominis et honoris titulo decoremus.* Hinc est ergo, quod per praesens scriptum youerit praesens aetas et futura posteritas, quod propositi nostri foret, ut dilectum consanguineum nostrum OTTONEM DE LVNEBORCH ad fidem Imperatoris et deuotionem nostram efficeremus arctius obligatum, nec loci vel temporis opportunitas adfuisset, quo conceptam erga eum intentionem nostram prosequi nos deceret; Contingente causa nostri felicitis aduentus in Alamanniam, et pro reformatione totius terrae status indicta Maguntiae curia generalis dictus OTTO eandem curiam vocatus accessit. In qua dum assidentibus nobis Principibus nostra Serenitas resideret, de reformando terrae statu disponens, nominatus OTTO DE LVNEBORCH flexis genibus coram nobis, omni odio et rancore postpositis, quae inter proauos nostros existere potuerunt, se totum in manibus nostris exposuit, nostris stare beneplacitis, et insuper proprium castrum suum Luneborg, quod idiomate theutonico vocatur Eigen, cum multis aliis castris, terris, et hominibus eidem castro pertinentibus, in nostram proprietatem et dominium specialiter assignauit, ut de eo, quidquid nobis placeret, tanquam de nostro faceremus. Nos autem, qui tenemur modis omnibus Imperium augmentare, praedictum castrum Luneborg cum omnibus castris, pertinentiis, et hominibus suis, quemadmodum ex eiusdem Ottonis assignatione in proprietatem accepimus, in praesentia Principum in Imperium transtulimus, et concessimus, ut per Imperium infeodari debeat. Ciuitatem insuper de Brunsvic, cuius medietatem proprietatis Domini a Marchione de Baden, et reliquam medietatem a Duce Bauariae, dilectis nostris Principibus, emimus, pro parte uxorum suarum, quae fuerunt quondam filiae Henrici de Brunsvic, Comitis Palatini Rheni, patrum dicti Ottonis, similiter in eadem Curia imperio concessimus, proprietatem nobis debitam in dominium Imperii transferentes. Praeterea Ottone in ipsa generali curia in manibus nostris, connexis palmis, super sancta cruce Imperii, quae ibidem tenebatur, praestante fidei iuramentum, nos attendentes, quam pura fide, sincera et prona deuotione, se totius mandato et voluntati nostrae commisit, et in proprietatem nostram concessit proprium castrum suum, de quo nemini tenebatur, et humiliavit se omnibus modis coram nobis. Considerantes insuper, quod nunquam per eum fuerit offensum imperium, et nec contra honorem nostram ad suggestionem alicuius voluerit inueniri, dignum et utile vidimus circa statum et augmentum ipsius imperiali munificentia provide-

Christophorum. Ipsum Abel voluit aliquando Papa Regem Alemanniae contra Imperatorem constituere, quo recusante -- Duce etiam Ottone de Brunsvic similiter recusante, et dicente, quod nollet mori simili morte, qua patruus suus Imperator Otto fuit mortuus -- GODEFRIDVS Colonienfis ad a. 1228, p. 296. ALBERICVS ad a. 1230. p. 535.

(yyy) ALBERTVS Stadenfis ad a. 1235. p. 210. a. b. Imperator -- medio Augusto curiam Moguntiae celebravit -- In ipsa curia Dominus de Luneborch, Brunsvic et Lunenborch et omnem hereditatem suam imperio resignavit et Imperator Brunsvicense dominium in Ducatum mutauit et Duci porrexit. MEIBOMIVS in Ereptione Ducatus Brunsvicensis To. III. p. 203. sq. RETHMEIER l. c. p. 473.

(zzz) To. III. Meibom. p. 206. RETHMEIER l. c. FELLERVS in Genealogischer Historie des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses c. XIII. p. 417. sqq. LVCAAS im Fürsten-Saal p. 392. CASPAR SACITTARIVS Orig. Ducum Brunsvic. p. 141. MEIBOMIVS in ausführlichen Bericht von Braunschweig, Histor. Händeln To. I. p. 28. sq. MADERVVS Antiq. Brunsvic. p. 255. etc.

Henricus Suerinensis carcere detentus Episcopus Halberstadenfis nobis sollicitauerunt, ut sese in libertatem Brunsvicum miserent et nequam actionis Alberti de Brandenburg educti et mitigati sunt, donec Otto in redire cogeret. Hisce ut Dux ALBEM (ttt) Alberti Marchionis et parca omnia. Exarlerunt hancum archiepiscopum Bremesed esse paulo post conqueuerunt. tunc Otto omnem fidem et venerabilis diuina Imperatorum a m. Memorabile et responsum, fari se, in quibus, motus illi, parte hae contraxerit. (xxx) Ante omnia

in auxilio Ottonis, Luneburgensi Prae latyngiae Albertum sacrum Ducem de LERBECKE in Chronico Comitum hae de castro ante pro quinque milia rualenter possederat, in integrum i. post. Illi peractis ad proprium pualis Quam constitutivam enouatione Waldemari GODE Meibom. ALBERTVS Stadenfis i. Saxoniae Alberti, et Comitibus in Eurnborvede praelio demeritate captivatur. CHRONICON Albertum Ducem Saxoniae et Mariae Magdaleneae cum Comitissa liberatione castra Hildesheimensis L. c. et ad a. 1228. p. 27.

in guerram, circa Brunsvic i. Halberstadense partem eorum famula. p. 131. c. 46. To. III. Leib.

uxorem suae nobilitati comparatissimam annuam reperire non potuit. p. 444. MEIBOMIO pla et unum fecundum Albertum Stadensem OTTONEM, eius captiuitatem, retulit. filiam hoc auctore. Erant tunc, Bremensis Ecclesiae ante BECCIVS in Chronico Comitum de Luneborg bella mouet, insuper mam intendit et spulsi maxime dederat Ecclesiae Bremens. in nov. 1698. 4. In circa Domini regem Ericum, Ducem Abel et Comite

uidere. Quapropter cum consilio et assistentia Principum ciuitatem Brunsvic et castrum Luneborg cum omnibus castris, hominibus, et pertinentiis suis uniuimus, et creauimus inde Ducatum, et Imperiali auctoritate diction consanguineum nostrum Otonem Duce[m] et Principem facientes, Ducatum ipsum in feudum imperii ei concessimus ad heredes suos, filios et filias hereditarie deuoluendam, et eum solemniter iuxta consuetudinem inuestiuimus per vexilla, de affluentiore gratia concedentes eidem decimas Goslariae Imperio pertinentes. Caeterum Ministeriales suos in Ministeriales Imperii assumentes, eidem concessimus eosdem Ministeriales iuribus illis uti, quibus Imperii Ministeriales utuntur Ad huius itaque concessionis memoriam et robur perpetuo ualiturum, praesens priuilegium fieri, et bulla aurea, typario nostrae maiestatis impressa iussimus communiri. Huius autem rei testes sunt S. Maguntinus, H. Colonien[sis], E. Salzburgensis, T. Treuerensis, N. Bisontinus, Archiepiscopi: W. Magdeburgensis electus, E. Papenburgensis, S. Ratisponensis, Imperialis Aulae Cancellarius, H. Constantiensis, S. Augustensis, B. Basileensis, C. Hildefien[sis], I. Leodiensis, S. Cameracensis, L. Metensis, N. Tullensis, G. Monasteriensis, E. Nuemburgensis, O. Traiectensis, C. Ofenburgensis, R. Passauensis, H. Eystediensis, C. Spirensis, E. Merseburgensis, S. Verdinen[sis], et C. Frisingensis, Episcopi: Frater Hospitalis S. Mariae Theutonorum in Ierusalem Magister, Morbacensis, Augensis et Elwacensis Abbates, Otto Dux Bauariae Comes Palatinus Rheni, H. Dux Brabantiae, B. Dux Carinthiae, M. Dux Lotharingiae, H. Landgrauus Thuringiae Palatinus Comes Saxoniae, H. Marchio Misnensis, H. Marchio de Baden, I. et O. Marchiones de Brandenburg, H. Comes Seimensis, H. Comes Baren[sis], D. Comes Cleuens[sis], H. Comes de Hanalt (HENNEGAV) et alii quamplures.

Signum d[omi]ni Friderici secundi inuictissimi Romanorum Imperatoris Ierusalem et Siciliae Regis.

dei gratia
toris semper Augusti

Ego Syfridus Ratisponensis Episcopus et Imperialis aule cancellarius vice d[omi]ni S. Moguntinensis Archiepiscopi et socius Germanie Archicancellari recognoui.

Acta sunt haec anno dominice Incarnacionis mill. ducentesimo trigesimo quinto, mense Augusto, Octau. Indict. Imperante Domino nostro Friderico, Dei gratia Serenissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem et Sicil. Rege. Anno Imperii eius sexto decimo, regni Ierusalem decimo, regni uero Siciliae tricesimo octauo, feliciter AMEN. Datum Maguntie anno mense et indictione praescriptis.

Bullas aureas Friderici II. exhibuerunt MABILLONIVS, (b) ANTONIVS MATTHAEI (c) et HEINECCIUS, (d) quorum postremus docet, (e) Imperatorem typario bullae non vno esse usum, eo quod, ut tradit PETRVS de VINEIS, (f) sigilla eius subinde a falsariis exprimebantur.

Ex

(b) Lib. II. c. 16, n. 16. p. 141. de Arte Diplomatica.
 (c) Lib. IV. de nobilitate c. 17. p. 1028.
 (d) In Syntagmate Historico de Veteribus Germanorum aliarumque nationum Sigillis Francof. et Lips. 1719. fol. P. I. c. IX. c. 56. p. 106. sq.
 (e) Loco laudato.
 (f) L. V. Ep. 22. p. 577. Nuper in regno nostro quidam circumnagus inuentus est monachus, qui falsas sigilla nostri formis adulterans, non absque honoris nostri iniuria, et tuae honestatis infamia discurrebat. Ut igitur de sigillo ipso ulterius flagitiosa signimenta non procedant, ipsum tibi - - sub annulo nostri clausura transmittimus et falsarium monachum - - carceris - - compedibus mandauimus detinere. FRIDERICVS II. in litteris ad Officiales suos L. II. Petri de Vineis n. XXI. p. 331. Quum in castrorum nostrorum (ad Parmam) combustione - - camera nostra cum aureae bullae typario et regni nostri sigillo perditum et amissum fuerit, propter quod aduersariorum nostrorum per casum tam horridum effrenata superbia - - per typarii copiam et sigilla, multa, sicut firmiter credimus, in honoris nostri

MONASTERII LIBERI GAN...
 et Caesari testimonio ipso, con...
 debet, terras, quos constat Duc...
 hereditarius. Nam id elocet et co...
 et patrimonialis, qui quo...
 quod Otto Dux adigne pot...
 potaque uoluit: quod, deiciere p...
 monium illud quoque ad immo...
 pertinet omnibus Imperii Germani lege...
 tantum periculis, non se eratis: quo...
 uti obnoxius huius nemini. Sicut in...
 omnes, quo ministeribus Dux Otto fact...
 et, ut eidem iurandum fidelitatis et lib...
 FRIDERICVS Dei gratia Romanorum Imperator...
 et ueneris: uenerabilibus infra Comitatu...
 Brunsvic: uenerabilibus, fidelibus suis, p[ro]p[ri]os...
 nostrum malitiam ueneris, quare ad uoluntate...
 ONEM DE LUNEBOURG, dilectum nostrum in P...
 et: et de gratia specialis Ducatus de Brunsvic: cum a...
 et ueneris ad dilectum canonicis p[ro]p[ri]os de Brunsvic...
 regnum Brunsvic, quare uobis Dux, dilectis P[ro]...
 ueneris de rebus canonicis Brunsvic, sicut fidelitatis...
 quibusdam opere ueneris de canonicis Brunsvic...
 huius qui excellentem ueneris ad gratia uobis p[ro]p[ri]os...
 ueneris: Ioh. August. VII. Oct. Indict. VIII. anno M...
 spectum hoc non ueneris documentum, huius uobis de...
 et notatis ueneris impetite, quod huius ueneris...
 tantum de huius Germanis, (g) emperis ueneris...
 cum ueneris scriptum in actis publicis, et non ueneris...
 et Dux et Imperis Imperii. Quomodo ueneris...
 ueneris ueneris: cum Imperis ueneris et: cum u...
 qui p[ro]p[ri]os, ueneris ueneris p[ro]p[ri]os in p[ro]p[ri]os...
 rebus: ueneris ueneris ueneris: ueneris esse u...
 emperis ueneris ueneris, in ueneris et: ueneris...
 frus ueneris ueneris, ueneris ueneris ueneris...
 quomodo ueneris omnes ueneris. (h) Loco...
 et: Billungorum patrimonium cum ueneris...
 ueneris ueneris ad ueneris esse ueneris, sed u...
 ueneris omnes ueneris ueneris. Copie et solite...
 et a uero generacionis de Marchia, qui ad...
 et: Ioh. August. ueneris ueneris: et: (i) N...
 ueneris ueneris, que de patrimonio erat Henrici Le...
 ueneris et ueneris a ueneris dominis esse ueneris...
 ueneris: (j) Nam Henrico Leonis fuerit ueneris ueneris

Ex Diplomate, et Caesaris testimonio ipso, confirmatur veritas illa, quae nos contendere iubet, terras, quae constat Ducatus Brunsvici ac Luneburgi, fuisse hereditarias. Nam id elucet ex eo, quod castrum Luneburgi vocetur iuris proprii et patrimonialis, *eigen*: quod terrae illae potuerint vendi emique: quod Otto Dux adsignare potuerit proprietatem illarum, cuiusque voluit: quod, deficiente prole mascula, deuoluatur patrimonium illud quoque ad feminas: quod Henricus Leo, quum exueretur omnibus Imperii Germanici beneficiis, patrimonio suo, per sententiam proscriptionis, non sit exutus: quod Otto dicatur ratione Luneburgi obnoxius fuisse nemini. Subteximus merito formulam edicti Imperatoris, quo ministerialibus Ducis Ottonis factam infeudationem denuntiat, et, vt eidem iusiurandum fidelitatis ac subiectionis praestent, sancit: FRIDERICVS Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, Siciliae Rex, vniuersis ministerialibus infra Comitatum Staden constitutis et ad dominium de Brunsvic attinentibus, fidelibus suis, gratiam suam et omne bonum. Credimus ad vestram audientiam peruenisse, qualiter de consilio Principum dilectorum OTTONEM DE LVNEBORG, dilectum nostrum in Principem creauimus, concedentes ei de gratia speciali Ducatum de Brunsvic cum omnibus iustitiis et rationibus attinentibus ad dominium ciuitatis ipsius de Brunsvic. Quare fidelitati vestrae praecipiendo mandamus, quatenus eidem Duci, dilecto Principi nostro, adtendatis et obediatis de cetero tanquam Domino vestro, sibi fidelitatis iuramentum secundum consuetudinem imperii exhibentes de caetero melius commendari possitis, et tam ipsum Ducem quam Excellentiam nostram ad grata vobis praemia conferenda pro meritis inducatis. Datum Augustae Vlt. Oct. Indict. VIII. anno M^o. CC^o. XXXV°. Suspectum hoc mihi videtur documentum, haud vnus de caussis. De cetero notamus, decretum imperiale, quod *Recessum* vocant, Moguntiae recitatum esse sermone Germanico, (g) eamque consuetudinem, Germanicam adhibendi scripturam in actis publicis, ex eo aeuo paulatim defluxisse ad Duces et Principes Imperii. Quantum ad successionem hereditariam femininam adinet; eam Imperator distincte et clare memorat. Ne autem quis putet, feminis successiones patere in partes Ducatus Brunsvici et Luneburgici, superflite stirpe mascula; monenda esse nonnulla existimo. Exemplis ostendi potest omnino, in imperio et nominatim terris Brunsvicibus receptum esse, vt feuda etiam feminina tum demum ad feminas eant, quum masculi omnes defecerunt. (h) Loquatur Comitatus Northheimensis et Billungorum patrimonium cum comitatu Brunsvicensi. In hisce singulis terris successio ad feminas est delata, sed non prius, quam mascula stirps omnis fuit extincta. Copiose et solide haec exposita et deducta sunt a viro generosissimo de Münchhausen, qui de *successionibus in Serenissima Domo Guelfica* vtitur commentatus est. (i) Non possum, quin memorem, nonnulla, quae de patrimonio erant Henrici Leonis per Saxoniam, perperam et violenter a vicinis dominis esse erepta exfuli Henrico et Ottoni puero. (k) Nam Henrico Leoni fuerunt adlodia vltra Visurgim, per Hassi-

nostris dispensationem falsa machinatione continget, deuotionem Vestram requirimus et monemus, quatenus si praedictorum bullae aureae vel sigilli munitae signaculis ad vos aliqua litterae sub nostri nominis titulo peruenirent, fidem esse stabilem - - adhibere cuiusquam vos suggestio non seducat. MATTHAENSIS PARIS p. 246. typarium illud aureae bullae ita describit: Forma bullae Imperatoris aureae erat talis. Ex vna parte erat imago regia et scriptum in circuitu: *Fridericus, Dei gratia Romanorum Imperator et semper Augustus.* Ex vna parte vero regalis imaginis, scilicet super dextrum humerum scriptum est: *Rex Ierusalem.* Ex alia parte eiusdem imaginis, scilicet super sinistrum, humerum scriptum est: *Rex Siciliae.* Ex alia autem parte bullae insculpsit quaedam ciuitas, scilicet Roma, et scribitur in circuitu: *Roma caput mundi regit orbis frena rotundi.* Erat autem bulla aliquantulum maior bulla Papae.

- (g) Mayntzischer Abschied apud GOLDASTVM To. II. der Reichs-Satzungen Tit. XV. p. 19. 20.
- (h) Id patet ex Historia Palatina, Thuringica, Hassiaca, Belgica, Anglica. Galli Valesios maluerunt, remotiori qui gradu Capetingos demortuos contingebant, quam Anglorum regem ex Principe Gallica cognationis propioris procreatum.
- (i) In Diss. praefide D. Carolo Ottone Rechenbergio 1716. Lipsiae habita.
- (k) ARNOLDVS Lubecensis L. IV. c. 12. p. 691. *Hac serie temporum Dux Henricus transactis diebus peregrinationis suae reuersus est in terram patrum suorum, et sedis in Brunsvic, contentus patrimonio suo, quod tamen ex magna parte a multis violenter occupatum erat. MEIBOMIVS in Erectio. ne Ducatus Brunsvicensis p. 204, To. III. rer. German.*

na Principum comitem Brunsvic et
 abas, et portuensis suis omnibus
 tate ducem confingentem nostrum
 quum in fidei imperii ei concessim
 ducatum, et nos sicut iuxta consu
 ve gratia concessim eidem decimas
 terulis suis in Ministeriales Imperii
 terulis surius illi vti, quibus Imperii
 comu memoriam et non perpetuo val
 auit, quare nostrum ministerialis imperii
 am S. Maguntiam, H. Coloniam, E.
 us, Archiepiscopi: W. Magdeburgensi
 us, Imperialis Abas Cancellarius, H.
 Hildegardi, I. Ludovici, S. Cameracen
 us, E. Nuenburgensis, O. Trauen
 tedensis, C. Sprengis, E. Meissenen
 us: Frater Hospitalis S. Mariae The
 Augensis et Eluacensis Abates, O.
 Dux Brabantiae, B. Dux Carinthiae
 usque Palatinus Comes Saxoniae, I.
 et O. Marchionis de Brandenbur
 us Clensis, H. Comes de Has

dei gratia
 toris semper

Imperialis aule cancellarius
 us Germaniae Archiepiscopus

nostris mill. ducentis triginta
 nostro Friderico, Dei gratia
 flo, Ierusalem et Sicil. Regi.
 decimo, regni vero Siciliae tri
 se anno mense et indictione praeg

MABILLONIVS, (b) AN
 S, (d) quorum postremus de
 esse vsum, eo quod, vt
 inde a falsariis exprimebat

que nationum Sigillis Francor
 no inuentus est monachus, qui
 ria, et tuae honestatis insigne
 un procedant, ipsum tibi - -
 proceris - - compeditibus mandatum
 Petri de Vincis n. XII. p. 11. Qu
 istra cum aureae bullae typari
 torum nostrorum per casum tan
 dita, sicut formiter creauimus, n

Henricus Grubo, Basilius de Osteroth, (r) Bartholdus de Gowis; († fra-

Theodorus 1155 Rudolfus 1133

Luthardus Testis in litteris Henrici Leonis a. 1160. et Diplomate Wisbiensibus dato. To. III. Leibn. p. 750. ac a. 1154. Heinecc. Ant. Gosl. p. 150.

N. N. Canon. Hildes.

Hermannus 1190. 1220. 1235. Rethmeier Br. Chr. p. 472. Gardolfus Canon. Hildes. 1219.

Tiderius 1235. a Ludolfo Episcopo factus praetor 1238. Testis 1247. cum fratre Luthardo. p. 104. Leuckfeld. Antiq. Gandersh. Vixit 1251.

Luthardus Ottonis IV. administrator in itinere Romano 1209. et testamento condendo 1218. Testis in litteris Henrici Palatini 1222. Sigefrici Episcopi Hildes. a. 1218. Rethmeier Br. Lun. Chron. p. 1826. Ada. 1232. Leibn. To. II. p. 370. 380. Testis in litteris Ottonis pueri ad a. 1245. Heinecc. Ant. Goslar. p. 262. et p. 111. † 1269.

Burchardus Canon. Halberstad. 1220. Vicedominus ibidem 1225-1268.

Bernhardus Can. Hildes. et Archidiaconus in Detfurt. 1281. vixit adhuc 1290.

Burchardus eques auratus. Vx. Comitissa Dannebergica, Bernardi soror. Aduersatur cum fratre Ottoni Duci Brunsvicensi 1297.

Luthardus eques auratus † 1303. fepultus Riddagshufii

Luthardus junior 1260. dicitur Comes. 1279.

Burchardus. Luthardus. Sophia.

Burchardus. Bern- 1305. 1333.

Bia Quedlinb. Canonica. non habet KETTNERVS Antiq. in Eccl. Quedlinb. c. 8.

Sophia sanctimonialis Helmaestadiana 1396.

Luthardus eques auratus 1322. Luthardus. Otthardus. Vx. Gertrudis filia Walteri nobilis domini de Dorfstad 1320.

Walterus. Conradus. Bernhardus. Luthardus. Adelheidis. Ermegardis.

Meinerfen a. 1320. expugnatum fuit in dissidio Hildesienfi. Stifftische Fejde To. III. Leibn. p. 253. Armgardis de Meinerfen a. 1290. et deinceps fuit Canonica et Decana Quedlinburgensis: Gertrudis a. 1348. Decana: Armgarda. 1360. Canonica et postea Decana. KETTNERVS l. c. p. 79. 199.

(r) De nobilibus ab Osteroda dictis succinate egit IOANNES GEORGIUS LEVCKFELDIUS in Antiq. Poeldens. c. 24. p. 232. 199. Vrbs Osteroda ad radices Herciniae australis sita est. Nomen indubie ortum ex nomine eius, qui noualia ibi prima fecit terramque incultam reddidit fertilem et frugiferam. Exempla locorum, quae ex roden, rotten i. e. fodiendo, eruendo, arando et colendo, denominata sunt, nobis fauent. Priscos Germaniae populos adorasse Deam quandam Eastre, non abnuo. Sed ea huc non quadrat. Floruit olim inibi coenobium virginum sacrarum, quod S. Iacobo dicatum erat. Litteras non vnas in manibus habui, quae olim in coenobio illo fuerunt exaratae. Locus coenobii conuersus est in sedem Ducalem. Ius parochiale in templum S. Iacobi administrat Superintendentens generalis Principatus Grubenhagici, qui Gottingae commoratur, nunc GVDENIVS, eruditione, humanitate, et pietate, praecipue lenitatis laude, celeberrimus. An nobiles de Osterode primi a Comitibus Lutterbergenfibus originem trahant, me ignorare profiteor. Incerta quidem fama ita vulgavit. Sedes illorum nobilium fuit ante portam, quae nunc dicitur Hercinica. Rudera et semiruta turris lapidea maior praescum adhuc domicilium ibi transeuntibus indicant. Nobiles ipsi decimam in Immethehusen, et Walmothehusen, pago nunc euerso ad Silkerode. tenuerunt ex beneficio ecclesiae Gandersheimensis. Gunclinius heic fuit dapifer. Genealogia, quam LEVCKFELDIUS exhibet, est satis manca et imperfecta. Nam omititur Luthardus, cuius fit mentio a. 1154. in Diplomate Henrici Leonis, vna cum Wernerio, apud HEINECCIUM in Antiq. Goslar. L. II. p. 150. Omititur Berchtoldus Osterodensis, qui memoratur anno 1151. ibidem p. 148. Basilius de Wenthufen et Gunceclinius fuisse fratres, patet ex CHRONICO Montis Francorum p. 15. ad a. 1242. et RETHMEIERI Br. Lun. Chron. p. 478.

Bb bb Hofce

stramque. (1) Portum Lubecens... notat: In dissidiis inter Ottonem... de patrimonio Brunsvicensi... Otto IV et Henricus Comes... donationibus pns nomen suum... ad grauari sunt. Otto IV. Archiep... raptam bello partem Angariae... Salsit. (m) praeterea liberalitate... ul largus est sicut Solting seu... rons mit cum Archiepiscopo (re...) iurque suo quento in Hambur... enuit vitam Bofelhofen per modum... o Bomenburgico Comite, vt adu... pollella, et per hereditatem ad Ot... e inuectiois, transata est. Hanc... cum Abbacilla, sumptus ibi vna... onis sic habet: OTTO datus fuit... fidelium in perpetuum. Neqzlo mo... teant notitiam facerent, vnde d... habilitate serpo confirmare. Ner... nos de mera nostra voluntate in... PVD LEINAM cum filiis, pu... ultu, mancipis vtriusque sem... STRAE GANDERSEME... feodali, de consensu heredi... gerebant, libere resignauim... bona in ELVELIGROT... in mancipis et omnibus suis... nentis dominationi suae p... ra semper et irrefragabiliter... re dignam duximus voluim... erfadens, Ludolfus Abba... itus, Henricus, Theodoricus... Burchardus Comes de WU... th, Henricus Comes de Sladen... adus de Hefocem, Hermannus de... Hakenber, Gouzelinus dapifer, I... us de Hertenberch, Avus dapif... Thidericus de Worst, Nicolaus

IX. p. 915. 62. ad a. 1098. et GELL... sequi et Dux de Brunsvich reuoc... et Dux quaedam feoda sunt per... igeri Chronico MS: Eadem anno... argens, quicquid in eam curu et... Dux Henricus Leo armis eum... am Sciannam incerti auctores ad... S. MEISOMIUS ad Chronicon Hild... nis aetate familia illa fuit longe... tope Occorum, interualla melle... turae Cellensi. Baldianus de Fran... Ducibus Lunenburgis ecclesie quod... obilium de Meinerfen fuit mentio

dignitas imperatorii diadematis gestandi ad Wilhelmum Comitem Selandiae, Ottonis generum, qui a. 1252. comitia Francofurti indixerat. (s) Quo

l. c. p. 472. Anno 1234. Principes imperii Germanici compellebant Imperatorem Fridericum II, ut desisteret ab heredio Ottonis Pueri acquirendo et posteritate Henrici Leonis persequenda. Qua de causa mandatum dedit proceribus nonnullis, ut disceptarent litem, quae Ottonem inter et ipsum, ratione emptorum honorum a filiabus Henrici Palatini, intercesserant. Diploma exhibet RETHMEIER p. 1829. Insecuta est a. 1235. reconciliatio plena in comitiis Moguniae celebratis. Anno 1240. Otto permittit Brunsvicensibus in *der alten Wik*, constituendi monopolia tribuum, quae *Inningen*, *Innunggen*, vel *Gilden* vocantur. Diploma legitur apud RETHMEIERVM p. 1830. Anno 1241. Otto Hannoveram lustrabat, civibusque, suae sese fidei permittentibus, insigne tribuebat privilegium, quo ipsi oppido iura consueti et consuetudines et confirmabat et eorum augmentum promittebat. Diploma idem produxit RETHMEIER p. 1831. Eodem anno Burchardus Comes de Lutterberge advocatiam coenobii Poeldensis ipsi monasterio vendebat, confirmationemque indulgebat Otto. Diploma exhibet I. G. LEVCKFELDIUS in Antiqu. Poeldens. c. XIII. p. 51. 52. Anno 1242. coenobitis eisdem patrocinium et tutelam suam pollicebatur, et licentia instruebat deligendi sibi subadvocatum ex clientibus suis fiduciaris potentioribus. Diploma legitur apud RETHMEIERVM l. c. P. III. c. 26. p. 478. sq. Circa idem tempus Dux Otto consensit, et permisit, ut *Gostschalcus et Poppo*, fratres nobiles de Schwarringen et *Plessa* instituerent in pago *Hockelem*, ad Northemium, monasterium, honori Dei et matris Christi sacrum, in regulam S. Augustini compositum. Comites Dasselenses locum illum ex parte ab Abbatissa Gandersheimensi, nec non potiore sortem a Principibus Ducibusque Saxoniae in feudum susceperant, et denuo dederant in beneficium nobilibus Plessiacis. Anna, Godescalci Plessensis filia, prima fuit Priorissa, reliquis virginibus nobilibus praefecta. Ipsa anno 1276. obiit Luneburgi. IOACHIMVS MEIER in Antiquit. Plessensibus P. II. c. 12. p. 208. sq. Anno 1243. Dux Otto decimam metallifodinarum Goslarensium a vidua Henrici Palatini Agnesa emit, quae sibi rursus fuerat pacta proprietatem coenobii *Ipsenbagen*. Diplomata produxere HEINECCIUS in Antiqu. Goslar. L. III. p. 260. I. G. LEVCKFELDIUS in Antiqu. Poeldens. c. 18. p. 101. RETHMEIER l. c. p. 479. sq. Anno 1244. Otto in ciuitate Hannoverana sustulit *Frauenraede* et *Frauenraede* iura. Diploma adfert RETHMEIER p. 1832. De posterioribus conferri meretur Ioannis Andreae SCHMIDII *Helmstadium saec. XIV. et XV. per Frauenradam valde adfectum, tandem ab eadem liberatum* Helmstad. 1719. 4. De vtrisque videndi sunt SCHOTTELIUS aliique. Anno 1245. Otto senatui ac ciuitati Brunsvicensium confirmavit ac immunitate ornauit *gynecium sacrum beatae virginis*. RETHMEIERVS in Braunschweigischer Kirchen-Historie P. I. c. 17. p. 207. in Beylagen p. 136. Anno 1247. dicitur Henricus nobilis Dominus de Homburg castrum Lawenstein obtulisse in feudum Duci Ottoni, et ab eo recepisse. Diploma datum est Ticiellis in commemoratione Pauli Fieri hoc sane non potuit, nisi consentiente Abbatissa Gandersheimensi. Aut igitur Diploma, a RETHMEIERO in Braunschweig-Lüneburgischer Chronica P. III. c. 26. p. 481. adlatum, inuita et insciente Abbatissa exaratum est, aut alio laborat vitio. Verba, quae huc spectant, sunt illa: *Henricus Dei gratia miles dictus de Homburg - de communi omnium heredum meorum voluntate pariter et assensu castrum Lawenstein dedi Illustri Domino Duci de Brunsvic et suis heredibus in proprium, et ab ipso recepi in pfeudo. Similiter et mei heredes dicitum castrum a Duce de Brunsvic in pfeudo perpetuo recipient et tenebunt.* Otto Dux etiam emit bona Duderstendens, Abbatissae Quedlinburgensi huc vsque debita. KETTNERVS in Antiq. Quedlinb. p. 355. Recordandum est, Homburgenses nonnulla tenuisse ex feudo imperii, nonnulla ex beneficio Abbatissae. Quum anno 1409. Dux Bernhardus et filius expetant toties feudorum Homburgensium, ecclesiae Gandersheimensis propriorum, expectationem indepti essent, (siquidem eo vsque nobiles de Homburg ipsi recognouerant penes Abbatissam illa feuda;) pactum instituerunt cum Henrico domino nobili de Homburg recipiendis terris ipsius et in possessionem suam conuertendis. Fatetur Celeberrimus RETHMEIER l. c. P. III. c. 51. p. 695. allodium Homburgense maximam partem fuisse beneficium ecclesiae Gandersheimensis. Patet id omnino ex donatione Henrici II. Imperatoris, ex exemplo Comitum Winceburgensium, et ex litteris feudalibus, quae Dominis de Homburg olim ab Abbatissa fuerunt traditae. Innotescit idem ex eo, quod confirmauerit Abbatissa Sophia pactum illud inter Bernhardum Ducem et Henricum de Homburg initum. RETHMEIER l. c. qui illud adtulit p. 695. sqq. confirmationem, ab Abbatissa adiectam, nescio qua de causa, omisit. J. G. LEVCKFELDIUS von den Beichlingischen Grafen c. 2. §. 14. p. 42. memoriae prodit, dimidium castrorum Homburg et Lawenstein esse de allodio Gandersheimensis. Anno 1247. 28. April. Otto Dux insignia oppido Luneburgi privilegia impertitus est, Diplomate eo expressa, quod legitur apud RETHMEIERVM p. 1832. sqq. Anno 1249. consensum suum Dux noster concessit coenobio Regiolutterensi respectu emtionis et permutationis bonorum quorundam in Bovingerode sitorum, quae intercessit Comitem G. de Wernigerode et coenobium ipsum. Diploma dedit laudatus saepissime RETHMEIER P. III. c. 26. p. 481. sq. Sunt, qui tradere non recusant, castrum *Woldenstein*. Comitum inde dicatorum quondam sedem, anno 1251. esse exstructum. Sic docet IOANNES LETZNERVS in Hildeshemischer Chronica L. III. c. 17. 18. Huius MSti codicis editionem nuperrime promisit Superintendens generalis, Alfeldensis protecclesiastes, HOELLINGIUS consiliarius rei ecclesiasticae Aug. Conf. per Episcopatum Hildesientem. Plurima in Leznero esse emendanda, nemo diffitetur. Castrum Woldenstein omnino est antiquius. *Henricus et Gerardus fratres de Voldesteime* iam a. 1180. subscripserunt cuidam Philippo Archiepiscopo Coloniensi dato Diplomati, apud SCHATENIUM obitio P. I. Annal. Paderborn. L. IX. p. 353. Eidem dicuntur corrupte *Henricus et Gerhardus de Wolmunstlein* in donationis ab Ottone IV. profectae Diplomatae, apud eundem SCHATENIUM L. IX. p. 916.

(s) Wilhelmus, Comes Selandiae, a. 1247. elapso Michaëlis festo electus est Rex Romanorum. SIMON FRIDERICVS HANNIUS in der Reichs Historie P. IV. c. 6. §. 1. p. 265. Duxit uxorem Elisabetham

Bb bb 2

1251

fratres de Curia, Everhart de Dode

p. XLVII. V. II. Iouarii. Idem Dux et concessit ministeriales quosdam. Quamquam ipsam libet heic cum lo

Veneris praesens literas inspectura
nus, qui ad pincernem et inflantem
Ladewonum filium Ladewon
in Eulien de Gandersheim ex mera li
sua iura conuincit. Huius au
Luparus de Menninge. Bernar
Ladewon de Elbe. Burchardus de Wol
vranus de Veldem. Otto de Lue
li. (111) Transiata erat inter huc

diplomatus nostris ad a. 1206. in Vitis
ad a. 1352. apud RETHMEIERVM l.

quod Henricus Episcopus Hildes
Leido.

in itinere, ad Sommerischeburgum

no 1202. Henricus Palatinus O
RETHMEIER in Br. Linn. Curia
andere quicquam de Ducatu in
concessit eis, qui partes Salinae
quem vocant *Sostemesser*. Dip
empore confirmavit aedi ac co
Henrici Palatino erant donata.
RETHMEIERVM in Braunschweig
no 1259. conuenit ipsi cum He
Albertus summus praeful Magister
sententiam illam confirmavit. In
p. 1027. Walbeck tunc vocata W
ul Helmstadio. Viget ibi Capitulu
iae Gardlegensis, quae in primi p
a. 1220. ferunt denuo esse capum
prodium non video. Id video
m. Episcopus Hildeshemii: ac
RONICON RETHMEIERVM c. LXVI.
coenobium S. eratis in Rennelberg
idius nonnullis de suo. RETHMEI
1211. Ioannes Episcopus Lubecensis
Vinnenart, ab Henrico Palatino eccl
illicum loco eius boni in Me
p. 26. p. 469. sq. Tam quoque Otto
eo quod milites sui dama huc van
sicut XX. mansos cum allodio B
L. c. p. 170. Conf. CHRONICON
90. Breuenti donauit decimas in
exhibet idem RETHMEIER, et
siae Werlensis tradit Ottoni ad
masculum, sibi suisque patrocinium
4. etque adionat aliud, quo
o Ducis, altero Abbatis, in qua
anno 1235. iura et privilegia e
RETHMEIER P. III. c. 26. p. 481.
comitum de Werberge et Arnd
Chronicon Risdagschule p. 45. T
12 p. 252. Anno 1234. Otto donauit
dus in Haghen, cum vtriusque
sentat RETHMEIER p. 471. sq. de
ina Luneburg et molendinum in La
prietatem octo domorum, quae
erat. Diploma du idem RETHMEI

adscita est ab Henrico, ex Brantina progenie Landgrauio Hassiae primo. (aa) *ELISABETHA* a. 1251. cessit matrimonio Wilhelmi Comitis Hollandiae Brunsvici, et obiit a. 1266. (bb) *AGNES* marito coniuncta est Wislavo seu Wenceslao, principi Rugiae. (cc) De *ALBERTO* primo, et deinceps de Ioanne, eius fratre, differemus carptim et succincte. Animosam et bellicosam indoles, ipsi insita, effecit, ut *Leo* cognominaretur. (dd) Quum adhuc esset iuuenis, litibus, cum Comite Ebersteinensi *Conrado* eiusque consanguineo Archiepiscopo Moguntino, irretitus est: ac, uti erat manu promptus et consilio praeceps, Archiepiscopum captiuum reddidit in Amelunxbornensi coenobio; Comitem vero suspendit in patibulum. (ee) In Hungaria non minus pectoris intrepidi edidit specimina. Anno enim 1252. suppetias iuit Ottocaro, regi Bohemiae, contra Hungaricum regem Belam bellum gerenti. Interfuerunt expeditioni huic praeterea Otto, Marchio Brandenburgensis, et Albertus, Dux Saxoniae. (ff) Patres Corbeiensis in Annalibus suis praedicant beneficentiam Alberti nostri religiosam, utpote qui, militatum abiturus, S. Vito, eo ut felicius esset, munus obtulerit largissimum. (gg) Euentus belli Ottocaro fauit, et ipse Bela fusus est ac caesus. (hh) Anno 1256. inuasit Holfatiam: Plonam cepit: Kiloniam expugnauit: (ii) Regem Daniae Ericum, ab Erico Slesvici Duce Hamburgum in custodiam deductum, interposita auctoritate sua a. 1162. liberauit. (kk) Infesta tum erant itinera latrociniis, quae erant in causa, ut ministeriales, nobiles, aliique, confisi suis, in editissimis montium verticibus insanas et aeternitati minantes molirentur substructiones et firmissima castella passim per petras horridiores excitarent ac educerent. *Asseburgii* eodem crimine sese contaminauerant, et, eruptione ex latibulis facta, tractui ecclesiae Gandersheimensis erant graues. Con-

59.
ALBERTVS
Dux Brunsvi-
censis.

- primo duxit Hermannus, Dominus Hassiae, filius B. Elisabeth. Hanc postea duxit Albertus Dux Saxoniae, et genuit Iohannem et Albertum. Obiit 1270. *BOTHO* p. 363. De *ander Dochter de heyt Helena*, de nam Hertoghen Albrechts broder, Greuen Hinricke to Anhalt. Errat Botho, substitutus Henricum Alberto. Alucinatur itidem *BECMANNVS* l. c. P. V. L. l. c. 7 p. 42. qui Helenam vocat filiam Ottonis IV. Imperatoris. Ipsa Helena fundauit a. 1238. coenobium discalceatorum Witebergae, in quo, defuncta, sepulturam inuenit a. 1273. Epitaphium eius sic habet: Anno MCCLXXXIII. VIII. Id. Septembris obiit Domina Helena coniux Alberti Ducis Saxoniae Elector. filia Ducis Ottonis de Brunsvig fundatrix huius coenobii.
- (aa) *CHRONICON VETVS* Ducum Brunsvic. l. c. Otto ex Mathilde genuit - - Aleydem, quam duxit Hinricus filius (filiae) B. Elisabeth, Landgrauis Hassiae. *BOTHO* p. 363. To. III. Leibn. De *dridde dochter de heyt Alhey*, de nam Lantgreuen Hinrike to Hessen.
  - (bb) *ALBERTVS* stadensis ad a. 1251 p. 221. b. 222. a. *Wilhelmus* Rex duxit filiam Ducis Ottonis de Brunsvich, et in ipsa nuptiarum die, scilicet conuersionis S. Pauli, palatium, in quo quieuerunt Sponsus et Sponsa, in Brunsvich iuxta Leonem penitus exarsit, ex luminis et straminis incuria, corona Regis exusta est et multae res preciosae. Duo Sartores, qui in consuendis vestibus in quadam camera sedebant, sunt exusti. Rex et Regina vix euaserunt: Regina tamen Regem, tanquam in domo esset notior, educente. *BOTHO* l. c. Genuerunt vterque Florentium V.
  - (cc) *CHRONICON* vetus Duc. Br. l. c. Otto ex Mechilde genuit - - Agnetem, quam duxit Wislaus Dominus Rugiae et genuit filios et filias. *BOTHO* l. c. Scriptores Pomeranici recentiores vocant eam Margaretam, eamque habent pro Witzlavi I. posteriori Vxore.
  - (dd) *ENGELHVSIVS* To. II. Leibn. p. 1121. Tunc obiit Albertus Leo Dux Brunsvicensis, cuius hoc est Epitaphium T. E.
Post M post duo C post septuaginta nouemque
Albert Dux obiit, dum virgo puerpera scandit.
- Cognomen Leonis per saeculum XII. et XIII. Henrici Nigri prosapiae adhaesit. I. G. *ECKHART* in der Erklärung eines alten Kleinodien-Kästleins §. XV. p. 36.
- (ee) *ENGELHVSIVS* p. 1119. To. II. Leibn.
  - (ff) Ut expeditio ipsa bene verteret, multa donabat S. Vito Corbeiensium. *ANNALES* Corbeiensis ad a. 1152. p. 311. To. II. Leibn. De expeditione ipsa legendi sunt *BOTHO* p. 356. et *BONFINIVS* rer. Hungar. l. VIII. De. II.
  - (gg) *ANNALES* Corbeiensis l. c.
  - (hh) *BONFINIVS* l. c.
  - (ii) *LERBECCIVS* in Chronico Comitum Schauenburg. To. I. Meibom. p. 513. To. II. Leibn. p. 19. Anno 1257. permutauit duos nobiles pueros cum Abbatissa Gertrude Quedlinburgenfi. *KETTNER* in Antiq. Quedlenb. p. 338.
  - (kk) *Petrus LAMBECHVS* rer. Hamburg. l. II. p. 158. sqq. *CHRONICON* Slavicum Lindenbrogii p. 290. *CRANTZIVS* Saxon. l. VIII. c. 25. *LERBECCIVS* l. c. p. 513. To. I. Meibom.

et, vel domum iam inde rediit
bit supremum. (t) Vxor Mach
uen, (u) motus quippe ann
line in lucem fuerunt editi. *AL*
BERECHT propagauit genus Brun
uitatis inter mares dispensatae, ob
RAVVS Episcopatum Verdensem
mendicauit. (x) *MECHTILDIS*
incau. Inualino: (y) *HELENA*
rincops Hermann, qui, ex Land
nitus, post artibus bonis admi
puper in evocando Ioanne Geor
chen; (z) post haec nupsit Du
DELHEID seu *Alvys* in thorum
ici fuerunt celebratae, et inuicem ymi
vidus vterque e lecto elapsus est. Censu
dgressus et in aevum suum a. 1254. deduci
auari. Ipsa, multo superles, reliquum
fratris *Middleburgi* sepulta. Reliqui
HAHNVS l. c. §. 4 p. 275. sqq. H. s.
allandiae Francofurti 1585. 2. c. 11.

si, quam iam esset in prociecta om
e festum Iohannis Baptistae vel in
in XLIX. annorum. *CHRONI*
ca Primi et Feliciani obiit, relicto
ITZNERVS tradit in Trimestri
e comitis Francofurtensis mortu
eum in aede Blasiana humanit
peri *Lichtenbergam* perueniat
er *Hörselnde* et *Hollenstah*, ve
rimum de *Rostorf*, *Hardein* p
urtum, *Moringae* in die S. Cor
in ipsa sua conquestis domum
digerat. Diploma habet *BECH*
Hess. p. 207. sq. *Mechtildis* coniug
l. c. p. 434.

. Mad. Hic datus uxorem suam
andeborh, et genuit Ottonem, Albe
(*Elisabetham* lege.) *Agnetem*: *Uli*
CC. LXL (obiit) et in *Lunenburg*
S in Chronico p. 275.

Ita genuit ex *Mechtilde* *Conradum* i
ra ecclesiae suae bene dicitur de
a. de Otcone. De *Conrado* Episc
II. Leibn. p. 211. Fuit ante Praep
p. 19. To. II. Leibn.

Mechtilde genuit - *Mechtildem*, qu
Comitem (et Henricum) et facti
Christophoru: *BECMANNVS* P. V. l.
106 suos Ottonem et Henricum a
1234. l. III. p. 240. et ad a. 1257. p. 2
Societatem curae Alberto fratri.
BECMANNVS l. c. P. III. l. I. c. 4 p. 2
it adhuc a. 1295. *BECMANNVS* l. c.
135. To. II. Meib. ubi ita legitur

it filiam Ducis Alberti de *Anhalt*
nam filiam Ottonis Ducis de *Bru*
1251. To. I. Pistor. edit. *Serr. In*
uxorem, post celebratae nuptiarum
exor cuiusdam nobilis de curia in
relinquens heredem. *Femina* su
de *Serebach* p. 106. *Conf. APTEL*
mit in annum 1244.
Mechtilde genuit - *Helena*, qui

querebatur Abbatissa de iniuriis eiusmodi, ministeriali Gandersheimensis ecclesiae plane indignis, apud Henricum Ducem Saxoniae, Comitem Palatinum, et Pontifices Innocentium III. ac Honorium tertium, quorum prior tutelam et curam ecclesiae Gandersheimensis sollicitè commendabat Henrico, alter destructionem Assenburgi eidem permittebat. Honorius III. a. 1220. inter alia Episcopis sic mandat: *Volonus ut castrum ASSENBURG, per quod Ecclesiae Gandersheimensis subuersio imminet, diruatis, et fundum Abbatissae et Conuentui quiete dimittatis.* Mandatum ipsum Episcopis Numburgensi et Merseburgi erat creditum. Verum Assenburgii, nec Pontificis nec Abbatissae nec Ducum nec Episcoporum, auctoritate commouebantur. Defert igitur Abbatissa querelam ad ALBERTVM Ducem Brunsvicensem, qui a. 1262. illud ex beneficio ecclesiae Gandersheimensis, vi summa occupatum et munitionibus priuatum, in feudum suscepit. (II) Contigit eo circiter tempore id, ex quo *fabula de exitu puerorum Hamelensium* fuit exorta. Oppidum Hamelense, et aduocatiā in illud, Abbas Fuldenfis a. 1258. vendiderat Wedekindo, Episcopo Mindensium tricesimo et secundo. Tenuerant eo vsque Comites de Eversteyne in modum beneficii seu feudi tutelam illam armatam vrbs Hamelii, quam dicere *aduocatiā* consueuimus. Nemo est, qui dubitat, quin Comites illi imperauerint vrbi, magis vti suae, quam Fuldensium ditioni ac iuribus subiectae. Instabat, ex illa venditione, maxima nunc vicissitudo. Etenim Episcopus Mindensium erat acer ingenio, strenuus manu, et nimium vicinus. Hac de causa Comes Ebersteinensis, ne iure suo quaesito excideret, (mm) oppidanos, ad repugnandum episcopo, impulit. Aduolat aduersus seditiosos Widekindus anno 1261, et ipso sancti *Pantaleonis* martyris die egressus ad bellandum Hamelenses iuxta villam Zedemundi, ad radices montis *Coppelberg*, vicit, partim cepit, partim occidit. Euocauit Hamelenses e templis fistulator quidam cum tympanotriba. Mixta prolabitur iuuenum senumque et puerorum, e valuis templorum oppidique portis turba, caedi grauissima exposita. Diem infaustum anniuersaria deinceps, tristiciane, an solemnitate celebrarunt Hamelenses, eumque dixere sacrum *egressioni liberorum* suorum. Nihil fecius oppidani a Widekindo incauto inducias impetrant, sperante, ipsos sponte sua victoris arbitrio sese permitturos. Hi autem adierunt Albertum, Ducem Brunsvicensem eiusque auxilium et opem implorantur contra Mindensem. Hoc pacto Hamelium, primo ex parte, deinde ex toto, in potestatem Alberti ac Ducum Brunsvicensium peruenit. (nn) Paulo ante Dux Albertus sese immiscuerat litibus, quae Henricum Illustrē, Marchionem Misniae, et Sophiam, Brabantiae dominam ducali dignitate ornatam, eiusque filium Henricum destinebant. Anno 1263. dissensio haec gladiis est disceptata. Albertus, inuolans Thuringiam, Misnicos summates inde tentabat eiicere. At reluctabatur vexillifer et pincerna (oo) Henrici Illustris, quem scriptores vocant *Rudolfum de Vargel*, auspiciisque Ducis sui res tam feliciter gerebat, vt hostes ad Wetinum, vel Besenstadium, iuxta Elistrum, terga vertere cogeret, ac Albertum nostrum, Principem Anhaltinum, Comitem Suerinensem aliosque haud paucos Merseburgum captiuos abriperet. (pp) Pretium statuebatur redemptioni grande et graue. Ea tamen erat pietas Iohannis, qui territorio Lunenburgensi praeerat, in fratrem, vt vim argenti praestitutam persolueret et Albertum adsereret in libertatem. (qq) Vix sui iuris hic erat redditus, quum a. 1265. expeditionem aduersus Boruffos, religioni Christianae reclamantes, suscepit, tum

(II) *CHRONICON Rhythmicum* p. 136. sq. To. III. Leibn. *Membrana Blasii* ad a. 1258. *Datum est castrum Assenburg Duci Alberto seniori.* *CHRONICON* Duc. Br. p. 17. To. II. Leibn. *Castrum Assenburg obtinuit M. CC. LXII.*

(mm) *IOANNES de Polda* To. II. Leibn. p. 510. conf. p. 136.

(nn) Loco nunc excitato.

(oo) *ALBINVS* in *Meisnischen Chronick* p. 336.

(pp) *CHRONICON* Veterocellenfē apud G. E. *Tenzelium* in *der curiosen Bibliothec* To. I. p. 1064. *CHRONICON SLAVICVM* Lindenbrogii ad a. 1263. *SAGITTARII* Historia Anhaltina c. IV. §. 1.

(qq) *Caesar SAGITTARIVS* in *Originibus ac incrementis Sulciae Lunenburgensis* §. 19.

uentu fortunatam, tum decore ac gloria nobilitatam. (rr) Episcopi Hildesenses videbantur ex aliquo inde temporis spatio maiora concupiscere ac vicinis formidolosi esse. Hisce igitur frangendis, et debilitandis Albertus maxime fuit intentus. (ss) Equidem boni Ducis est, non solum praesentem terris suis seruare securitatem, sed etiam procellas, coelo sese intendentes, prouidere, et impendentia rei publicae damna auertere. (tt) Siqui tamen finitimi prodesse magis, quam officere, Brunsvicensi imperio studebant, ei Albertum et benignum et bene merentem sentiebant dominum. Hamburgenses insigni cum utilitate sua id experti sunt. Hisce enim a rege Anglorum Henrico III. obtinuit Dux noster commerciorum suorum per Angliam omnem stabiliendorum licentiam et potestatem, cuius continuationem praedicat hanc in diem emporium illud Germaniae longe lateque florentissimum. (uu) Ita tamen ceteris esse consulendum, ne nobis desimus, Dux luculento docuit specimine, dum Eimbecam haud inuitis oppidanis, Comites Dasselenses exotis, in ditionem suam redegit (xx) circa annum 1267. Anno autem superiori Osterodae dederat priuilegium coenobio S. Iohannis, quod Katelnburgi florebat. (yy) Imminente tandem senectute, Albertus cum fratre Iohanne a. 1269. in confessu principum Quedlinburgensi prouincias, nondum bipertitas, diuisit. Ipse terram Brunsvicensis et Gottingensem; Iohannes vero Luneburgicum territorium, quod Hannoueram vsque procurrebat, sortitus est. (zz) In primis delectabatur Albertus consortio Henrici, Comitis Blanckenburgensis, quo comitante Assenburgum occupauerat, vbi vterque commoratus est a. 1274. quum Dux dirimeret litem inter Canonicos Goslarienses, ex vna, et Conradum de Werre, ex altera parte, quae controuersia spectabat ad aduocatum praediorum nonnullorum. Componendae controuersiae et familiaritati Ducis iunctus erat Assenburgi Henricus, ille Comes, qui inter testes diplomati subscriptos primo loco comparat. (aaa) Dux, finito vitae curriculo, animam in manum fidissimi creatoris deposuit a. 1279. ad diem adscensionis Mariae, corpusque reddidit Brunsvici templo S. Blasii. (bbb) Eluxit in hoc principe pietas, fortitudo, candor, pietas fraterna, amor in eos, qui ipsi erant subditi, animusque genuinus Ducum Brunsvicensium. Vxorem delegit primo *Elisabetham*, sororem *Henrici pueri* Brabantici, Hassorum Landgrauii, qua improli orbatus est a. 1261. (ccc) deinceps *Adelheidem*, sororem *Otonis* marchionis Monteferratensis, (ddd) ex qua sustulit sex filios, *HENRICVM MOROSVM* conditorem (eee) lineae Grubenhagicae paullo post extinctae, *ALBERTVM PINGVEM*, possessorem terrae Göttingensis, conditorem ducalis profapiae Brunsvicensis, immersum litibus cum Episcopo Hildesensi, (fff) *WILHELMVM* Brunsvicensis anno 1292. denatum, (ggg) *CONRADVM* et *LVDERVM*, equites Iohannitici ordinis, *OTTONEM* Templarium, (hhh) et filiam vnicam *Mechtildem*

60.
Alberti vxor et
liberi.

(rr) *PETRVS de Duisburg* in Chronico Prussiae c. 25. 26.

(ss) *CHRONICON Hildeshemensis* To. I. Leibn. p. 755.

(tt) *THVIMMIG* in Institutionibus Politicis c. VIII. p. 457. sq.

(uu) *LAMBECIVS* L. II. rerum Hamburg. p. 193. sq.

(xx) *BOTHO* in Chronico picturato p. 367. To. III. Leibn.

(yy) *I. G. LEVCKFELD* in Antiqq. Walekenrid. p. 255.

(zz) *BOTHO* p. 363. 368. *FRAGMENTVM* Chronici *Bardeuicensis* p. 218. To. III. Leibn.

(aaa) *J. G. LEVCKFELD* in Antiqq. Blanckenburg. p. 57.

(bbb) *CHRONICON Stederburgense* ad a. 1279. *CHRONICON VETVS* Ducum Brunsvic. l. c. p. 17.

(ccc) *BOTHO* p. 356. *CHRONICON* Vetus D. Br. p. 17. To. II. Leibn.

(ddd) *CHRONICON* idem ibidem. *ENGELHVSIVS* p. 1121. To. II. Leibn.

(eee) *CHRONICON* Vetus D. Br. v. 17.

(fff) Liberos recenset *CHRONICON* vetus idem l. c. Alberti lites cum Episcopo Hildesensi texuntur in *CHRONICO Hildesh.* p. 761. To. I. Leibn. Vxor ei erat *Rixa de Venden*. *ENGELHVSIVS* p. 1121. To. II. Leibn.

(ggg) *TABVLA* Germanica S. Blasii: *Anno dufent CC. XCII. hefft gheendiget sinen leffen dach Hertoch Wilhelm, Hertogen Albrechts Sone, und in dem Dom tho Bronsvig begraven.*

(hhh) To. III. Leibn. p. 761. *RETHMEIER* in Braunschweig Lüneburgischer Chronica P. III. c. 27. p. 512. Fuit ipse etiam Praepositus Hildeshemensis, vti docet *IOANNES LETZNERVS*. At vero ostendit *C. B. BEHRENS*, fautor noster eximius in Catalogo Praepositorum Hilleshem. p. 26. *Otonem* Praepositum fuisse de gente Comitum Woldenbergensium.

idi, ministeriali Gandersheimensi
Ducem Saxoniae, Comitem Pr
I. ac Honorium tertium, quoru
suenis sollicite commendabat Ho
idem permittebat. Honorius III.
Vidimus de capite *ASSENBERG*,
to nunciat, datus, et fundum Abba
ntum ipsum Episcopis Numbur
Vern Alenburgh, nec Pontificis
trum, auctoritate commouebantur.
ALBERTVM Ducem Brunsvicensis,
Gandersheimensis, vi summa occu
tudum suscepit. (II) Contigit eo
tam peruenit *Hamelburgum* vni exorta.
in illa, Abbas *Volden* a. 1258.
denum tricesimo et secundo. Te
ne in modum beneficii seu iura
tam dicere aduocatum consue
tes illi imperauerint vrbis, magi
us subiectae. Instabat, ex illa
enim Episcopus *Minden*us en
cinus. Hac de causa *Cons*
et, (mm) oppidanos, ad v
uersus seditiones *Widukin*
yris die egressos ad bellum
radices montis *Coppelberg*,
melenses et templis titulat
iuuenum senumque et
s turba, caedi grauissim
is, tristitiane, an solemnitate
cerum egressioni liberorum
tuto inducias impetrant, ip
missuros. Hi autem aduoc
ae auxilium et opem impo
ium, primo ex parte, deinde
Brunsvicensium peruenit. (nn)
rat litibus, quae *Henricum* *Bl*
antiae dominam ducali dignitat
bant. Anno 1263, dissensio
Thuringiam, *Misnacos* sum
xilliter et pincerna (oo) *He*
fium de *Vargel*, auspiciisque *D*
ad *Wetinum*, vel *Belenstai*
Albertum nostrum, Princi
que haud paucos *Merseburg*
atur redemptioni grande et
prio *Luneburgensi* praerat
olueret et Albertum adle
ditus, quum a. 1265. expa
ae reclamantes, suscepit.

brana Blasii ad a. 1258. Datum est
To. II. Leibn. *Castrum Assenburg*
uriosen Bibliothec To. I. p. 214.
Historia Anhaltina c. IV. §. 4.
Luneburgensis §. 19.

tibusque CAROLO IV, WENCESLAO, et FRIDERICO III. bonis ecclesiae Gandersheimensis innumera illata sunt damna. Qui ex nobilitate orti eminebant fortunis, viribus, ac famulorum hominumque armatorum copia; vnus alterum adgrediebatur, ac sese ac rapinam recipiebat in castella, quae in editissimis ac horribilium saxorum stupendis fastigiis montiumque inaccessibleium summo vertice, veluti nidum, exstruxerant. Duces ipsi Brunsvicensis ab horum inuasionibus non erant satis tuti. Nobiles HARDENBERGII praecipue celebrantur nomine roboris et adgressionum publicarum. (ppp) Ne igitur succumberent imbecilliores, vel fortiores sese inuicem prosternerent ac labefactarent, confoederationes fuerunt initae de mutuo praesidio, ac tutela et defensione mutua, quas vocarunt *Ganerbiatus*. Scopus et origo extra vitium paene erant; progressus scatebat latrocinii, iniustis inuasionibus et violentis iniuriis. In proximo erant *Ganerbi Grubenhagici*, a quibus erat Ducibus Brunsvicensibus ipsis, in vicinia terras habitantibus, metuendum. Hic tandem latronum et Ganerbiorum furor peperit pacem regiam, a Maximiliano I. promulgatam. Antequam haec sanciretur, non poterant Abbatissae Gandersheimenses, quin ministerialibus suis bona sua traderent defendenda totidemque ponerent aduocatos minores, quot gaudebant praediis, interuallo aliquo a sese disiunctis. (qqq) De Aduocato quodam *Assenburgico* libellus accepti et expensi, ante hos trecentos annos scriptus, luculentam facit mentionem. Inprimis autem Abbatissae, collatis in Duces Brunsvicensis beneficiis, id spectarunt, vt patrocinium ac tutelam sibi suisque compararent. Consilium id laude non caret. Otto, primus Dux Brunsvicensis, optima quaeque promittit. Promissa iterata sunt iterum iterumque a successoribus.

Ottonis IV. Diploma, quod permutationem bonorum spectat, huc omnino facit. Dabo igitur illud ad fidem exempli Ottoniani primi :

IN nomine sancte et indiuidue trinitatis eiusque gratie, OTTO QVARTVS Romanorum Imperator et semper Augustus. Iustum est et imperialem nostram decet maiestatem, vt ea, quae ordinare et disponere proponit, firmitatis robur et stabilitatis obtineant. Notum igitur facimus vniuersis tam presentibus quam futuris, quod nos ex mera deliberatione nostra et voluntate bona nostra apud *Herehuse* dedimus ecclesie et conuentui de Gandersheim, videlicet *quinque mansos in campis et siluis et omnibus suis pertinentiis et dimidiam siluam de Holerwingerodh* sub tali conditione, quod eadem ecclesia et eius conuentus nobis in commutationem horum bonorum dat *quinque mansos in Hymmethehusen cum siluis et campis et omnibus suis attinentiis, et dimidiam partem de Walmethehuse* similiter in siluis et campis et aliis omnibus suis pertinentiis, preter unum solum mansum, qui aliunde pertinet: Dat etiam nobis prefata ecclesia siluam separatam de *Depengroue*: et vt haec concessio et nostra ordinatio rata sit et in futurum intemerata permaneat, prefens scriptum Bulle nostre impressione iussimus communiri. Huius autem facti testes sunt hi: Henricus Comes de *Sladheim*, Conrad de *Bilre*, *Bafilus de Hosterode* Razo de *Huttessheim*, *Herwicus de Huttessheim*, *Bernard de Betenheim*, *Heggebertus de Frechen* et multi alii.

Acta sunt hec anno incarnationis Dominice M^o. CC^o. XVI°. Indictio^o. ne quarta. Anno regni nostri XIX°. Imperii vero octauo. Datum Harlingeberg per manum Radulfi Domini Imperatoris Clerici octauo Idus Octobris.

Dona-

(ppp) Exempla dabimus in Vitis Abbatissarum saeculi XIV. crebra et luculenta.

(qqq) *Theodericus ENGELHVSIVS* in Genealogia Ducum Brunsvicensium p. 20. To. II. *Leibn.* *Ernestus* possedit *Eimbeck* cum attinentiis. *Iohannes* frater eius factus est Praepositus *Eimbecensis*; et *Wilhelm* obiit sine prole. *Ernestus* Dux, dum quodam tempore equitaret per *Norten*, nihil aduersi suspicans captus est a *Henrico de Hardenberch*, et incipatus.

Cccc

ca. (iii) Relat vt pauca silu
qui Lüneburgicus tenuit possid
tines celebrat nuptias cum La
(iii) quos discipulos, quae in
entus sunt extirpatae. Salinas La
it (mm) ipse obiit a. 1277. De
TTONE et quatuor filiabus, (oo
ELNO, qui militariis controu
e in Ducem Albertum ex gent
filiis nec agnatis, Duces Brun
reim incidit in annum 1368. Cete
idolatriam, quae memoratu digna
interiorum monumenta, quos Du
proes pro ecclesia Gandersheim
eram et defensionem suam ecclesiae
silerunt vel praesiderunt. Primat
tissae *Margaritae* consilium de boni
orum, de *Walsen* dictis, con
hoc ipsum promissio HENRI
de defensione bonorum ecclesie
libelhaufen, sito in Aichsfelde
consignatum est. Anno 17
ue collegio illustri defension
e conseruationem. Idem
ICVS Duces Brunsvicensis
RICI diploma anno 1447.
entione digna est epistola
a concidit, ad Pontificem
satis, quos Ernestus D
exposuerit. Hisce pnem
S PVERI, Ducis primi
rio honore effulgens, a m
et dimidium siluae *Hole
shcimensi*, receptis praed
ecclesiae Gandersheim; his
ndens pro tanta benignitate
Quam autem sensim exspir
suam ius dicere Gandersheim
s speciales aduocauit Abbat
heim in feudum traderet Du
In praediis Gandersheim
tr sortioribus clientibus fiduci
a insultu praedonum ac Gan
derent. In interregno, imp

Otto, et Ludericus, Craciferorum
II. in mensi Martio.
hardi Comitibus de Schonenborch, et
et generis Ottonem. Obiit M. CC. III.

mburg. To. I. Meib. p. 95. MEIB
ius plenitorem exhibet RETHEM
p. 21.
entis Salsiae Lüneburgensis f.
Lüneburgens, altera nuptia
nimum, ex qua post aliquo temp
et Abbas S. Michaelis in Lüneburg
Episcopatum a Ducibus Brunsvicensi
Elisabetha vxor fuit Conradi Comitis
Hamerslee.

Gandershem. et Iuttam ipsius Abbatisam, deuotam et discretam Matro-
nam, inclitis iniuriis, Dampnis, et Angariis afficit et perturbat; Ipsam
enim Abbatisam omnibus possessionibus, agris, pascuis, pratis, censitis
hominibus, decimis ac omnibus aliis bonis suis in territorio, istius Ducis
consistentibus spoliando, Clericos suos, capellanos et alios familiares, ipsi-
us etiam Abbatisae Nutritios ab Ea, et Praebendis suis in dicta Ecclesia
Gandershemensi fugando, et in tantum prosequendo, quod ipsa etiam Ab-
batissa subtractis sibi alimentacionibus per eundem Ducem compellitur mi-
serabiliter exulare; Non attendens, quod ipse Dux Vasallus et Feudato-
rius ipsius ecclesiae Gandersheimensis, et a dicta Domina Iutta Abbatisa
de Feudo suo, Castris videlicet et terris ab ea in feudum procedentibus
inuestitus existat; Quapropter Sanctitati Vestrae supplico humiliter et
deuote, quatenus eidem Dominae Iuttae Abbatisae, et suae Ecclesiae
Gandersheimensi praedictae super his de oportuno et celeri remedio
dignetur prouidere, alioquin ipsa Ecclesia in libertatibus et iuribus suis iam
in profundum dilapsa, non poterit in vita mea in statum pristinum per-
industriam dictae Abbatisae leuata, nisi vestro iuuamine releuari. Re-
gales quoque Preces Serenissimi Domini Karoli Romanorum Regis eidem
Duci Ernesto per memoratam Abbatisam directae, nihil profecerunt, ideo
ad vestrum leuamen recurritur, tanquam finem. Dominus Deus Sanctita-
tis Vestrae personam in statu felici conferuet Ecclesiae suae sanctae.
Datum in Castro meo Tzellis.

Hiscce subiicimus indicatam Ottonis confirmationem de
bonis Wanzlebicis:

DEi gratia nos OTTO DVX IN BRVNSWICH recognoscimus publice pro-
testando et ad vniuersorum noticiam cupimus peruenire, quod infra scriptas li-
teras audivimus, vidimus, et de verbo ad verbum legi nobis fecimus, quarum te-
nor talis est. „In nomine Domini Amen. Hec est forma propositionis inter illustrem
dominam M. Abbatisam et conuentum ecclesie secularis in Gandershem ex parte vna,
et honorabiles viros filios domini Bodonis et domini Lodewici de Wanzleue, ex
parte altera, quod Domina Abbatisa officium Wanzleue committit domino B. filio
domini Bodonis et domino Henr. filio domini Lodewici, ita quod ipsi dicte domine
Abbatisse et ecclesie de eodem officio teneantur respondere de redditibus et seruitiis
ab antiquo consuetis, nec potuerit domina Abbatisa eos ab officio remouere, quam-
diu ecclesie Gandershemensi iuste siue amicaliter satisfaciunt in predictis. Quod si
domine Abbatisse super promissis iustitiam vel amicitiam denegauerint, siue propter
inopiam non sint soluendo, et hoc legitime constet, habebit domina Abbatisa v-
trumque vel alterum eorum pro culpe et cause modo ab officio remouendi et insti-
tuendi alium vel alios de senioribus eiusdem progeniei ministerialibus ecclesie supra
dicte extra quam progeniem suam officium committere non debet; mortuis autem
eis vel altero eorum, qui officium habuerunt, non transibit ad filios eorum idem
officium, sed domina Abbatisa committet illud senioribus suis ministerialibus, sicut
prius, et idem faciet, si vterque vel alter eorum sine liberis discessit ab hac vita:
insuper homines pertinentes ad officium supra dictum prestabunt iuramentum fide-
litas, quod vulgari-ter HVLDEN dicitur ad manus ecclesie illis, qui officium ha-
bent vel causam ipsius domine Abbatisse, si presens fuerit, et hoc duxerit requi-
rendum. Item reliquias mortuorum ad idem officium pertinentium, que vulgari-
ter BVLEVEN dicuntur, retinebunt illi, qui officium habent, in subsidium, ut
melius valeant ecclesie negotia promoueri. Predictas omnes iniurias, dampna, offen-
sas, negligentias, si quas forte ecclesia Gandershemensis ab illis de Wanzleue, occa-
sione quacunque, sustinuit ab antiquo vsque modo, domina Abbatisa tam viuis quam
defunctis remittit ex animo et condonat. Actum Gandersheim presente conuentu et
ministerialibus ecclesie anno domini M^o. CC^o. LXVIII°. pridie Idus Augusti.
Verum quia supra scripte litere propter viarum pericula et periculosum terre statum
secure duci non possunt, nos ad petitionem domine Abbatisse Gandershemensis copiam dic-
tarum literarum in euentiam et testimonium premissorum nostro sigillo fecimus
figillari. Anno domini M^o. CCC^o. XXIV°. die beati Egidii confessoris.

64.
Ottonis con-
firmatio.

Cccc 2

Hen-

onus IV. confirmavit Pon-
tificatus sui nono, vna
strabo, et extra dubitationem p-
Henricus Leo et Henricus Pal-
bores Brunsvicensis, iam olim fe-
eni, quae nunc vocantur feuda
de Brunsvic a 1232 dato cuique
nplur primum accuratissime
tum:

ritatis. Dei gratia Otto Dux de
offensu in perpetuum. res digna memo-
mendatur, ne decursu temporis in-
catur. Notum igitur facimus vni-
m venerabilis domina nostra Bona Ab-
bis porrexit omnia pcedia, qua
sentores nostri ab ecclesia sua ratio-
quam tractari sumus eidem pro
mpore captivitate nostre ab ho-
nolentiam itrogatis, inter ipsas
biles vni discreti, qui tam us-
seligantur, super quos erit
erfildensis Episcopus et secun-
onem mediati et arbitrati
nostre deceat et Domino
noltris promissimus eidem
omnibus necessitatibus suis
nt requirentiam. Item si ab
quod in collatis nobis
amicitiam si poterimus,
pendemus eidem secutum
evadat. Promissimus etiam
tenentem ecclesie suae, et, supra
Ut autem huiusmodi promi-
ta ista sigillo nostro fecimus
anno dominice incarnationis
thannis Baptiste. Promissus
edus Comes de Dannenberg
versen, Helmoildus de Gron-
theodericus de Monze, Wen-
rum receperunt, sunt hi. Ab-
Frates de Plese, Hermannus
de Hardeberg, Giselbertus, lob-
sem.

io vertere Ernesto Du-
m Wilhelmum, libere
acet. Ea igitur epistolam
sam:

no suo, Domino Innocentio
anae ac vniuersalis Ecclesie
x Brunsvicensis et Lunen-
reuerentia deuota sedem
ortus compassione et deuotio-
o Sanctae Vestrae Romanae
nullo medio pertinentem, lab-
s compellor, intimare, quod
Patruus meus ipsam Eccle-

Henricus Dux, Juditham Abbatissam curae sibi fore cum collegio suo sacro, hunc in modum pollicetur:

65.
Promissa ab
Henrico Duce
defensio, Gan-
dershemensi
coenobio
praestanda.

„**N**OS HENRICVS Dei gratia Dux Brunswicensis recognoscimus, et praesentibus publice protestamur. Quod venerabilem Dominam nostram - - ABBATISSAM et Ecclesiam Gandershem. in officio Gheveldehusen, cum suis pertinenciis, quod ad Ecclesiam Gandershem. ab antiquo pertinuit et adhuc dinoscitur pertinere, et quoscumque Rectores ipsius officii, seu custodes aut fructuum Collectores, per nos, vel per nostros non possumus promouere. Etiam impensas nostras et operas nostro nomine circa agros dicti officii et fructus estiuales et aliàs factas, ipsi Domine nostre - - Abbatisse et Ecclesie sue donamus libere et voluntarie per praesentes. In quorum testimonium Sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum in Castro Hertesberg. Anno Domini M^o. CCC^o. XXXIII°. XIII°. Augusti.

(L. S.)

OTTO DVX a. 1377. defensionem et tutelam pollicetur Abbatissae hunc in modum:

66.
Ottoni pro-
missio a. 1377.

„**V**An der Gnade Gottes we Hertoghe OTTE Hertoghe to Brunschwich bekennet in disen openea Breie vor uns und unse Erven alle dende, on seen edder horen lesen, dat we unde use Erven unde nemend von unferwegene de Canonike unde des Stichtes Capellane to Gandershem. schullen noch en willen se unde ore Nakomelinghe umme also dane beide alle we se gebeden hebben alle umme ore Geld unde Got unsto gevende dat we unse Erve unse Nakomelinghe vnd nemend von unsen wegen des nich mehr daun schullen noch en vullen, vnde se nerghend anne beschedegen ock en schullen we und willen use Erven vse Nakomelinghe unde nemend van unfer weghe se und ore Nakomelinghe na oren Dode an alleme oren Gude, wor se dat hebben, nictes beschedegen noch uns des ores underwinden sunder we und use Erven willen se und dat ore verdedingen wor on unde ore Nakomelinghen des noddeyt unde se dat van uns unfern Erven und van den unfern eyschet, wor we dat vermogen unde willen se unde ore Nakomelinghe laten bi al oren Vryheyt unde alle dem Rechte, dar se von aldere by geweest sind. Hirvore schullen se unde ore Nakomelinghe unfer, unfer Eldern, unde unfer Erven se le lartyt beghean, mit Vigiliën, Selemis des Iars eins als ore Wonheyt is in oreme Sticht. Alle disse vorschrevene Stucke de willen we, use Erven, unse Nakomelinghe gantz und stede holden ane argeft to ener betuginghe hebbe we on unde oren Nakomelinghen dis Bref ghegheven beseghelt mit vnfern Inghefeghele na Godes bort dritteynhundert Iar in deme seven un seventigheften Iar des Mitwerkens na sinten Lucien Daghe der hilghen Iuncvrouen.,,

(L. S.)

Huc spectat HENRICI DVICIS declaratio a. 1447. facta, promissionem conseruandorum iurium ecclesiae et Capituli Gandershemensis complectens, et sic habens:

67.
Defensio ab
Henrico a.
1447. promissa.

„**W**y Hinrick von Gottes Gnaden to Brunswich vnd Luneborch Hertoghe, bekennen openbar in duffem open Breue vor vns, vnse Fruen, vnd alle den jennen, de on sehen, horen, edder lesen, dat wiide Erwerdigen in Gode Frouwen Elizabet Ebdesschen to Gandershem, ore Sticht, Capittel, Frouwen vnd Herrn darfulves, mit des genanten Stichtes tobehoringhen by Wonheit vnd Rechticheit, so Se wente an vns
„gewe-

bbatiam curae sibi fore cur
c in modum pollicetur:
Brunswicensis recognoscimus, e
Quod venerabilem Dominam
Gandersem in officio Gheraldensis
desium Gandersem ab antiquo p
et quomunque Rectores ipsius offi
rectores, per nos, vel per nostros no
sed potius bona fide fideliter quantum
nias alicui et operis nullo nomine
iuales et alia facta, ipsi Domine no
docuimus libere et voluntarie per pre
llum nostrum presentibus est. vpon
Anno Domini M. CCC. XXIII.

nem et tutelam pollicetur
in modum:

THE Hertoghe to Brunswich
uns und unse Erven alle die
use Erven unde nemend
tichtes Capellane to Gandersem
comelinghe umme also die
ore Geld unde Gotwas
elinghe und nemend von
ch en vwillen, vnde se
und willen use Erven
ghen se und ore Nakomelinghe
te dat hebben, nictes be
sunder we und use Erven
unde ore Nakomelinghe de
ren und van den unsem eyche
de ore Nakomelinghe laten
von aldere by gewest sind. Her
er, unser Eldern, unde unser
ils des lars eins als ore Won
ene Stucke de willen we,
stede holden ane argeft to
komelinghen dis Breif ghe
na Godes bort dritteynh
les Mitweasens na sunten Lu

declaratio a. 1447. in
trium ecclesiae et Capituli
ans, et sic habens:
Brunswig vnd Luneborch
in open Breue vor vs,
horen, edder lesen, dat
Ebbelischen to Gandersem,
trifulves, mit des genanten
chticheit, so se wente an

gewesen sin, laten, vnse vnd de oren vorbidden, vnde treuwelicken vor-
de gedinghen, also andere de vnse, wur wy kunnen vnde moghen, vnd
des noid is, vnd dat van vns, eddere den vnfen geefcet wert, ane Ghe-
uerde. Hirinne willen se vnser Eldern saligher Jartyd began, des Jares
eys, mit Vigilien, vnd Selemissen, na ores Stichtes Wonheit. Alle duffe
vorgeschreuen Stucke vn Articule willen wy, vnd vnse Erven vnd Nako-
men, stede, vast, vnd vnuorbrocken holden, vnde bestellen van den vn-
fen geholden werden, sonder alle Gheuerde, dusses to bekantnisse hebben
wy vnse Ingesegele willicken henghen heten an duffem Breff, Na Christi
vnfes Herren Gebort dufent veer hundert Jar, darna in deme feuen vnde
vertigesten Jaren, des Mitwechens in Sunte Lucas dage des hilligen Evan-
gelisten. etc.

(L.S.)

ERICVS, DVX Brunswicensis a. 1412. pollicetur col-
legio Gandersemensi sacro tutelam et defensionem toto
pectore praestandam:

VAN Godes Gnaden we ERICH, Hertoge to Brunswigh bekennet med duf-
sem opne Breue, vor allen Luden, de on sehen, horen edder lesen,
also de Erlamen Frawen Prouestynne, Deckenynne, Custerynne, Scholemesterynne,
vnd dat gantze Capittel gemeynlicken, Frawen vnd heren des Wertlickes
Stichtes to Gandersem der hoicheborn AGNES von Brunswigh, vnser le-
uen dochter, eyne prouenden gegeuen, vnd se finder to eyner Aptiflin
vnd Vormunden darfulues to Gandersem gekoren hebben, vmme vnser
bede, Furdernisse, vnd hulpe willen, hyrumme willen we, vnd schullen,
vnd vnse amptude vnd anders de vnse, de vorgeant Frawen vnd hern,
vnd dat gantze Capittel des vorgeantes Stichtes to Gandersem ore Alta-
risten, vnd or Lude vnd Gude truwelicken vorbidden, vordedingen, vnd
beschermen, glick andern vnfen Landen vnd Luden vnd ock to oren Gu-
den, wur on de aff gegan edder entfrent weren truwelicken dat beste don,
wur we konnen und mogen, vnd se alle vorgeante edder orer itlicken
besundern vnd ore Nakomen by allen Friheiten, Rechten, Gnaden vnd
Wonheiden laten, vnd we, vnse amptude, edder de vnse noch neymant
von vnser wegen ende ock nergen mede krengken, vordrecken, edder
se darañ hindern neynerleye wis, ane Geuerde, desgelick schall ock vnse
vorgeante leue Dochter de ergenante Frawen vnd Heren, ore Altaristen,
ore Nakomen, ore Lude vnd Gude by aller Wonheit, Rechten, Friheiden
vnd Gnaden laten, vnd one de ock nergen mede vordrecken, vnd on des
ock vnuertoget oren egen breff geuen, one Inleiggen, wan se dat van or
effchen, dar na also se confirmeret ist, vnd schall ock den Wrogenanten
Frawen vnd Heren entsampt, vnd orer jewelckem besundern, wan seck
dat gebord, vnd oren opperluden, und alle den de prouenden hebben, in
der vorgeanten Kerghen to Gandersem, to aller tyd, wan seck dat ge-
boren mach, na des Stichtes Gewonheit ut de Ebbedye darfulues geuen,
antworten vnd folgen laten, dat sy an Korne, an Gelde, an Fleische, an
Brode, an Bere, an Harunge, an Kesen, edder wur ann, dat sy also seck
dat to itlicker tyt geboren mach, wad ock de Erwerdige in God Frawe
Sophia seliger dechnissen vnd or Vorfaren witlichen vnd med gudem Wil-
len den ergenanten Frawen vnd Heren vnde dem Capittelle entsampt vnd
orer itlicken besundern verbreuet hebben, dat hore in de prouenden, in
de Consolacien, in de Bursen, edder wur dat in hore, dat schal on vnse
ergenante leue Dochter gantz vnd vnuorbrecken holden, vnd ock
anders alle Schult, de de vorgeante Sophia seliger den vorge-
nanten Frawen vnd Heren, edder weme dat is willicken schul-
dich gebleuen is, vnuortoget gelden, vnd oren Willen macken, ane
inleiggen; Vortmer also dat vorgeante Capittel Frawen vnd Heren der
vorgeanten Frawen Sophien seliger twene orer Meigerhoue, eynen to
Ludolstessen, vnd den andern to Wertzingerode med oren tobehorigen

68.
Erici promissio
de defensione
praestanda
Gandersheim,
ecclesiae.

„vme Fruntichap willen to meigerstad gedan hadden vme bescheden Korn
 „on des Jars daruon to geuende, vnd nu vme vnser Willen der vorge-
 „ten vnser leuen Dochter solcke vorgefcreuen twene Meigerhoue vnd oren
 „tobehoringen to einer Meigerstad also to dren Jaren gedan vnd gelaten
 „hebben, vme solcke Fruchte also on de ergenante Frawe Sophia seliger
 „darvon gegeuen heft, des schal on de vorgebant vnse leue Dochter, ed-
 „der ore vormunden de dar to gesad worden in vorgefcrebener Wise alle
 „Jar twiffchen vnser leuen Frawen dage assumptionis vnd fante Michaelis
 „dage up oren Spicker geuen vnd vorhandelagen, festlich Molder Roggen,
 „vnd festlich Molder Hauern, welckes Jare des nicht en geschege, so mogen
 „se feck der vorgebanten tweier Meigerhoue med oren tobehoringen to stunt
 „underwinden, vnd dar or beste mede don, ane vnse vorgedacht wolde se
 „ock na utgande der Meigerstad, welcke tyt dat were, de suluen twene
 „Meigerhoue med oren tobehoringen wedder to feck nomen dat mogen se
 „allwege don, wan on dat gelusted, vnd or beste darmede don, vnd da-
 „rume enschulle noch en Wille we vorgebante Hertoge Erich, edder vnse
 „leue Dochter se nicht vme vordengeken, vnd on ock dar nicht in leiggen,
 „vnd en schul ock vnse leue Dochter von den vorgebanten Meigerhouen
 „des agkers edder der Wischen neymande furder don edder laten to bu-
 „wende sunder se to beholden to plochlwercke in der Ebbedeue, ock schal
 „vnse vorgebante Dochter ore Confirmation vtcrigen vnd erweruen laten
 „von dem Paweste dar vnse here van Hildensem, vnd vnse Schwager Her-
 „toge Otte feck heen holden, vnd de coste der se dar to behouet, schalmen
 „nomen, vnd dat holden, also des vorgebanten Stichtes gewonheit is, vnd
 „also men dat med oren Vorfaren gehalten heft, vnd wann se dann be-
 „stediget is, so schal se dann darna wann se to oren munticken Jare ge-
 „komen is, ane in leiggen, vnd also ein Ebbesche to Gandersem pleget to
 „donte Ede vnd Gelouede don der Kergken und dem Capittelle to Gander-
 „sem vorgebant also gewontliches, hiruor wille we vorgebant Hertoge
 „Erich Gud sin, dem ergenante Capittelle, wann ock de vorgebante Agnes
 „vnse leue Dochter van dem Paweste bestediget wort, so en schal se doch
 „neyne Lehene Geistlicke edder wertlicke Lehene nicht lenen de wile se
 „se nicht mundichen ist, se en do denn dat med fulburde des Capittels des
 „Stichtes vorgebant; Vortmer wann men vnser Dochter vorgebant ock
 „vormunden setten schal, dat schal men don med Wettenschop und Rade
 „vnser Swagers Hertogen Otten, vnd vnsem, vnd des vorgebanten Ca-
 „pittels, vnd de suluen Vormunden seullen ock glouen und sweren der Eb-
 „bedeue vnd dem Capittelle ie welckem to sinem Rechte also digke des nod
 „gebord; Were ock, des God nicht en Wille, dat de vorgebante Agnes
 „vnse leue Dochter affginge van dodes wegen, dat God lang friste, by
 „vnser leue dagen, so en schulle, noch en vville we, edder vnse eruen,
 „noch neymant van vnser wegen de vorgebante Ebbedeue an alle dem
 „dat dar denn uppe were, edder to horde, nergen mede krencken, vnd
 „ock dat Stichte, noch alle de oren daruon nergen vme to spreken, hin-
 „dern, noch beschedigen, also dat der Ebbedeue vnd dem Stichte vorgebant
 „van dem hulgen Ricke vorseuen vnd vordreuet is. Alle daffe vorgefcre-
 „uen Stugke vnd Artickele, vnd eynen ie welcken befundern Loue we vor-
 „genante Hertoge Erich to Brunswigh vor vns, vnse Eruen vnd de vor-
 „genante Agnes vnse leue Dochter dem ergenanten Capittelle Frawen vnd
 „Heren in guden truwen stede, faste, vnd vnuorbrocken to holden sunder
 „argelift, vnd ane Geuerde.

„Des to bekentisse hebbe we on dussen Breff gegeuen, vnd witlicken la-
 „ten besegelt, vnd vnsem Ingeseffel festlicken hyran gehangen, de gege-
 „uen is, vp den Sondach Quasimodogeniti, anno Domini Millefimo qua-
 „dringentesimo duodecimo.,

(L.S.)

Inci-

...nempo vltar maris in ...
...luciano: Van Gader gnaden ...
...Gandersheim betene mit duffen brief ...
...beligen van beligen in euen rechten ...
...Herrgen OTTEN Herrigen ...
...in loren londen mit allen tobberungen ...
...nde ope den veldt darsulver, de ...
...lar hof. Vnde nu willen duffe vorf ...
...ngen vden leuen feldern vorgefeyt ...
...den de ut it, con nu be dat van ...
...vanden ope ingefegelt gheueget h ...
...vnt vorty lanters ja, daru in dem ...
...in jnauentis na jone ppen dage, alle

...curam a. 1482. WIL-
FRIDERICVS:

M und FRIDERICH Gebroderer
re etc. bekennen openbar vor v
ri de Hochvürdigen Vruwe
lichen Stütes tho Gandersheim
n und Herren dasülvest mit
redeliker Wonheit unde
n unde vordegedingen, ab
gen des noit is, und das van
Geuerde hierum unde
nen Forsten unfer leuen
a Apostelsdag uppen Ave
myt Selemiffen ok and
es Stütes Wohnhey
gen medde began, me
cke und Artikel vwillen
nd unverbroken holden
beydertit ingefegelt v
ti unfer Herren Gebort vort
Jar am Sondage Marziti den

SA Anhaltina anno 14
complectebatur villam Op
ma ipsum sic habet:

borne Forstynne van Anhalt
sem Ebdische bekenne open
akomen vnde vort vor als
me, also vrontlik vnde re
a craft duffes breues beligen
M. to Brunsvik vnde Lun
n eldesten vnde mede to
lerikes fines leuen Broden
Olfen, myt allen rechten
eden, myt plicht vnde v
vveyden, holten vnde v
mathen de gedachte Her
vorforn vnde Abdie dat
leue, bekennige Her vnde
ane vnd vvuaken des
orkunde vnde nachmisse der
r ebdie ingefegelt v
Lep

segelt. Gegheven in den Jaren na der gebort Christi vnfer Heren ver-
teynehundert, darna in dem negentigsten, am dage Lucie Virginis.,

Inferi heic commode potest Instrumentum seu documen-
tum publicum, quod consensum HENRICI IVNIORIS Ducis Brun-
svicensis complectitur de electa ipsius filia Maria in sociam et adiutricem
Abbatissae Gertrudis Regenstemensis. Nam inest ei declaratio de de-
fendendis et conseruandis iuribus ecclesiae
Gandershemensis.

IN nomine Domini Amen. Anno à natiuitate eiusdem Millefimo, quin-
gentesimo tricesimo, Indictione tertia, die vero Lunae quarta Mensis
Aprilis hora tertiarum, vel quasi, Pontificatus Sanctissimi in Christo patris
et Domini nostri Domini Clementis, Diuina prouidentia Papae Septimi,
anno eius septimo, in mei, Notarii Publici testiumque infra scriptorum,
ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter consti-
tuti, Venerabiles Domini Wolfgangus Stehlin, Licentiatu Iuris, et Iohan-
nes Gesmar Ecclesie Sanctorum Anastasii et Innocentii Gandersheimen. Hil-
densheimen. Dioc. Canonici, de mandato venerabilis Domine Abbatisse et
Capituli dicte Ecclesie, quasdam Literas sigillatas Coadiutorie, in quibus
Illustri Domina Maria Ducissa Brunsvvicens. et Luneburgensis, Illustri
Principis Domini, Domini Henrici Iunioris Ducis Brunsvvicens. et Lune-
burgensis filia in Coadiutricem dicte Domine Abbatisse et Abbatissatus
electa existit, prefato Domino Henrico, et Domine Marie omnibus melio-
ribus modo, via, iure, quibus potuerunt, intimarunt, supplicantes, quate-
nus dictus Princeps et dominus, ac Domina MARIA, eius filia, huiusmo-
di Electionem in Coadiutricem gratiose consentirent, et acceptarent; quo-
facto prefatus Dominus Henricus in presencia, et eius filia Maria, respon-
derunt, se velle Dispositioni, Decreto, et ordinationi prefati Domini fan-
ctissimi, se, et eius Filiam quoad prefatam Coadiutricem submittere, et no-
mine dicte Marie presentibus consentire, ac se, prout hactenus fecit, dictam
Dominam Mariam, Gertrudam Abbatissam et Capitulum eorumque bona et iura
defendere et conseruare; Super quibus omnibus et singulis premissis prefati
Domini Wolfgangus Stehlin, et Iohannes Gesmar nomine prefate Domi-
ne Abbatisse et Capituli me Notarium publicum infra scriptum debita cum
instantia requisierunt, quatenus ipsis vnum, vel plura publicum seu pu-
blica conficerem Instrumentum vel Instrumenta. Acta fuerunt hec in Arce
Wolfenbutel in Straba Ducali, anno, Indictione, die, mense, hora, et Pontifi-
catu, quibus supra presentibus ibidem Venerabilibus et egregiis viris, Do-
minis Conrado König Cancellario Doctore, et Conrado Goffel Canonico Eccle-
sie Sancti Blasii Brunsvvicens. testibus ad premissa vocatis specialiter atque
rogatis.

71.
HENRICI IV-
NIORIS pro-
missio.

Et ego Hermannus Marffmeyer Clericus Mindensis Dioc. Sancta
Apostolica auctoritate Notarius, quia predicte presentationi, peti-
tioni atque responsioni, omnibusque aliis et singulis premissis, dum
sic, vt premittitur, fierent et agerentur, vna cum prememoratis te-
stibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et au-
diui, ideoque presens publicum Instrumentum manu alterius fide-
lis fideliter scriptum exinde confeci, subscripsi et publicauim, atque
in hanc publicam formam reduxi, signoque, nomine et cognomine
meis solitis et consuetis signaui.
In fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum ro-
gatus, et legitime requisitus.

Heic inferendum est Diploma Abbatissae AGNESAE
et HENRICI SENIORIS, quod continet transactionem
inter vtrumque stabilitam:

WY AGNES von Gots Gnaden Ebtische vnde Administratrix der fri-
gen vvertliken Stiffte to Ganderfem vnde Kauffungen: vnde vvyr
D d d d HIN-

72.
Transactio
Henrici senio-
ris et Agnesae

CONSERVATORIBVS

Es schall vnd mach ock des *Stifts Moller* einem idernman, borgeren vnd andern, ane vnser Hertogen *Henrikes* vnd der vnseren vvedersprake ma- len, vvo dat einen itliken euenth, ock mit neiner Vnplicht von vns, vn- fern erven, edder den vnseren nicht beschvveret vverden, doch dat beer- mold vnser börger in vnser Stad *Gandersem*, und nicht vp der freyheit, vthgescheiden, dat in vnse molen to malen schall gebracht vverden, dat vvy de Eptische ock vvilligen vnde vulborden, ane gefehde. Es schall ock dat *punt geldes*, dat by vnser fruvven vnd mohmen der Eptischen ty- den ist vpgekomen, dorch den *Moller* iarlikes vth to geuende, affsyn.

Wy Hertoge *Hinrick* und unse Eruen vvillen vnd schullen ock hin- forder vnser Mohmen der itzigen und ore nakomen Eptischen to *Gan- derssem*, ore freichen, ohre Capittel vnd ore vervvanten personen und ore güdere nicht bekümmern, edder ienige andere beschvverunge vpleggen; funder begiffit sich, dat vvy edder de vnsern to gemelten oren freichen, Capittel, edder oren vervvanten personen to sprake hedden gevunnen, edder to hebbende vormeinden, vvillen vnd schullen vvy edder de un- fern, vor ihrer leve und Capittel, vvodat sich nach gelegenheit des han- dels egen und gebören mochte, erfoken laten, dat vvy *AGNES* Ebtische- tpgemelt und vnser nakomen edder Capittel, vnsern Ohmen Hertogen *Hinrike* edder finen nach erkantnisse genuchlickes Rechten, edder affdra- ges vorhelfen schollen, ahne iennigerlei hindernisse und geuerde. Ge- sichehe idt aver, dat sich thvvischen uns beiden, Förstinnen und forsten, vnser nakomen, erven edder vnser beiderfith hoffgefinde, edder dener- ienige forder, edder ander errunge, tvvydracht, edder gebreken bege- ven, de scholen vnser etliken tvvyer vnser Rade vnd Mannen, de vvy von bedendelen dar to verorden, und vp se stellen schollen, verhört, vnd gütlück, edder rechtlick, gescheden vverden, funder einrede vnd vved- dervvillen.

De velgedachte Eptisin, ihre freichen und Capittelsherrn schollen ock von uns Hertogen *Hinricke* und vnser Erven nu henfort mit *zynse* unde tolle unbeschvvert bliven, und mogen in und uth *Gandersem* nach orer bequemeicheit, und to ores lives Notturfft ffören laten ungeferlick, vves sie bedarff hebben.

Vnd nachdem de van *Bolshusen* und *Olxen* vnseren Vorfahren und uns ein iarlik *Schutzgelt*, nemblich tvvene gülden, und da tho den landschat gegeben hebben, des sich unse Mohme de Eptisin beschvvert bedüncket, is derhalven beredet vvorden: So vvir nachbringen mogen, dat solck Schutzgelt und Landschatt vormahls by oren Vorfahren de genanten tvve dorpschup uth gegeben hebben, schullen sie sik des hinfort tegen uns und vnser Eruen ock holden. Wu aber dat van uns nicht bevviestet edder nachgebracht, schollen vort mehr van uns und vnsern erven vnd den vnseren unbelastiget bliven, vnd up nene unpflicht gedrungen vverden, an alle geverde. Wes ock gemelte Eptische, ire freichen, Capittel vnd vervvanten geistliche tinsse in edder under unse Forstendohm hebben, scho- len ore leve und de oren macht hebben, mit geistliken forderunge, vvie von olden gevvonheit to fordirende, und to manende. De anderen schul- den vvillen und schullen se von uns edder vnserm Vögeden edder Amp- ten foken vnd foken laten, de one in ver *Wec* en derfuluen to spracke und gebreken to fründlikem Vthdrage schollen verhelfen, ane vortoch und geverde.

So aver des nicht enschehe, schullen und mögen sie solik mit Geist- licken edder andern gerichtten erfodern und manen, vvu one euenth. Wy und unse erven schullen und vvillen ock gedachte Eptischen geistliche und andere ore togedanen Vorvanten vnd underdane, or tho vveddern, nicht handhaven, noch vordegedingen, vvat aver desulven vvedder se, edder uns berechten edder vorhandelten, vvillen vvy vnser itlick tegen den ungehorsahmen, uns, vvy gebörlük, holden und bevviesten, vvy ob- geschreven. Fördor vvatborger und ander under uns Hertogen *Hinrick* besteten von guderen von der Eptischen und Stifte to *Gandersem* to sich

man Hertoge tho Brunsvvyg
kuntt orenbare mit dulleme
en, nachdeme als sich itlike gebre
e lamp vnser etliken etvvas anfr
ben, hebben vvy vnser der myn
men in der münch vnde gute v
s, vnde gentlik vndrogen vnde v
als vvy Hertoge *Hinrick* obgrit v
men der Ebtisin vnde oreme St
vvy entungen vvillen vnde sch
fer eren, vven der id kumpt, da
ibrevneimen. Revvil vvedder um
geven vnde solke güde hinfunder van
gen vnde hebben, an alle geverde
le om geistlike edder vverden vor
men vnde to reche vordegedinge
hre laten bliven. So vvillen ock v
chkomen Ebtischen tho *Ganderse*
ryen, wather, vverden, vnde in
vnde oren holtungen by olden
bliven laten, ock den danne
conelhoten, des sich vnser ma
e was Indracht von vnsern
schal hinfurder afgestalt w
er de Domherrn vnde ande
ch vns edder vnse ampt
edder ander wertlike h
gen werden, wir edder v
d *Sture* *Marie* by olden
edder ohre nakomen h
geistlicheit volitendig h
m, verhinderung, dich
older herkomen, vorbed
vrschrievunge vnde ande
vnse nakomen Ebtisin des *Sti*
Dhime von *Brunschwick* vnd
ahn gefehde
Ho *Oydenhausen*, von *Em* *Coert*
wir vnser Mohmen von *Gan*
en es orer leuen, edder nak
gelt, also gemelten *Er* *Cort* *S*
nd vader seliger Hertogen *Will*
doch mit erhadunge vnser
und an orer leve edder ore
Judes evnes vthgeschne
nd dorch gedachten vnser
ir vnd vnse erven in mach
ten willen vnd scholen, v
nd wollen wir vnd vnser
ymb dat dorp *Olxen* holden
acker thom *Heurhagen* vnd
e Stifte to *Gandersem* inf
id erfegen laten wolden, d
nen abtrag vnde willen m
dorper, schaper, und ande
andere vnplicht nicht hold
nergeuen vnd togelaten w
hollen ock der dafft vnd h
vnd gebrucken in allen ord

CONSERVATORIBVS

vnd Gerechtigkeiten, Vertregen, Zehenden, Zinsen vnd Gulten, domyt⁶⁶
 Sy von vveilant vnserm Vorfaren Römischen Kayfern, Kunigen, Uns⁶⁶
 und dem hailigem Reich loblich begnadet, gefreit, vnd versehen vve⁶⁶
 ren, mancherlay vnphillich Irrung vnd ver hindernes gescheen, dadurch⁶⁶
 Inen solche Ire gegeben Freihaiten vnd Gerechtigkait geschmelert vnd⁶⁶
 entzogen vvurden, darin Sy Uns ferre vnd Geferligkait des Wegs, und⁶⁶
 der Brieff zu jeden Notdürftigen Zeiten nit ersuchen mochten, vvelches⁶⁶
 Inen zu mercklichen schaden raiche, und Uñs darauf demutiglich anruf⁶⁶
 fen vnd bitten lassen, Sy hierinne gnediglich zu versehen, wann Unns⁶⁶
 nu als Römischen Kayser, Vogt unnd beschirmer der hailigen christli⁶⁶
 chen Kirchen gepurt vnd zusehet, derselbigen Underthanen, in vvas⁶⁶
 Standes oder Wesens die seind, in Friede, Ru und Gemach zu setzen,⁶⁶
 Sy darbey zu handthaben, schützen und schirmen, unnd vvider Pilligkait⁶⁶
 nit beschvveren zu lassen, So haben vvir demnach aus beveglichen Ur⁶⁶
 sachen dieselben, Abtissin, Dechantin und Coadjutrixen sambt ihren⁶⁶
 baiden zu Wunstorff und Gandersheim Capiteln und Conventen, mit⁶⁶
 allen ihren Landscafften, zugehörigen Gerechtigkeiten, Rendten, Gul⁶⁶
 ten, Zinsen, Zehenden, Dorffern, Meierhofen, Gerichten, Haben unnd⁶⁶
 Gütern vwie die genent, und vvo die gelegen sein, auch mit allen Iren⁶⁶
 Dhiernern, unnd Hinderlassen, in Uñser unnd des hailigen Reichs sonder⁶⁶
 Gnad, Verspruch, Schutz, unnd Schirm genomen unnd empfangen, vnd Sy⁶⁶
 dem Hochgebornen Joachim, Marggraven zu Brandenburg, Gorgn, Hertzogen⁶⁶
 zu Sachsen, Landgraven in Doringen, Marggraven zu Meissen, Erichen⁶⁶
 Hertzogen zu Braunschweig und Lüneburg, Unfern lieben Oheim, Chur⁶⁶
 fürsten und Fürsten, auch dem Erwidigen Balthasarn, Administratorn des⁶⁶
 Stiffts zu Hildeshaym, Unserm Vitz-Cantzler im hailigen Reich, als Nach⁶⁶
 schützer und Schirmer, von Unnsfern und des hailigen Reichs vvegen an⁶⁶
 Unser statt bevolhen haben, nennen, entpfahen und bevelhen Sie auch⁶⁶
 darein an Unser statt yetzgemelten Unfern und des Reichs Churfürsten⁶⁶
 und Fürsten. etc. Von Römischer Kayserlicher Macht, vvisentlich in⁶⁶
 Krafft dieses Briefes, und mainen setzen und vvollen, das nu hinfüran⁶⁶
 dieselben Abtissin, Dechantin, Coadjutrix, Capittel und Convent, mit⁶⁶
 allen obgemelten Iren Landscafften, Zugehörigen, Gerechtigkeiten,⁶⁶
 Renten, Gulten, Zinsen, Zehenden, Torffern, Höven, Haben und Gü⁶⁶
 tern, sambt allen Iren Dhiernern und Hinderlassen in Unnsfer unnd des hai⁶⁶
 ligen Reichs sunder Gnad, Verspruch, Schutz und Schirm sein, unnd alle⁶⁶
 und vede Gnad, Freihait, Privilegien, Recht unnd Gerechtigkait haben,⁶⁶
 unnd sich deren freyen, geprauchten, unnd genieffen sollen vnd mügen,⁶⁶
 als annder so in Unnsfer unnd des Reichs sonder Gnad, Verspruch, Schutz⁶⁶
 und Schirm seindt, haben und sich freyen gebrauchten unnd genieffen, von⁶⁶
 Recht oder Gevvenheit von aller menniglich unverhindert, darbey Sy⁶⁶
 auch vorgemelte Unnsere vnd des Reichs Churfürsten und Fürsten, als⁶⁶
 Ire sonderliche Vogt und Beschirmer, von Unser und des hailigen Reichs vve⁶⁶
 gen bezogten, schützen, schirmen unnd handthaben sollen, inmassen vvir als⁶⁶
 Oberster Vogt unnd Beschirmer selbst thun moechten, alles Uns vnd dem⁶⁶
 hailigen Reich an Unser Oberkait und Gerechtigkait unschedlich. Wei⁶⁶
 ter so mainen, setzen und vvollen vvir, geben des auch gemainten Chur⁶⁶
 fürsten und Fürsten hiemit Unnsfer Macht unnd Gevvalt, das Sy sambt oder⁶⁶
 sunderlich, vvelche mit diesem Unnsferm Kayserlichen Brief angelangt⁶⁶
 vnd ersucht vverden, alle und jegliche Personen, die den obgemelten⁶⁶
 Abtissin, Capitel und Conuent, an Iren obgedachten Freihaiten, Lehen⁶⁶
 schafften, Oberkaiten, Rechten vnd Gerechtigkaiten Eingriff oder Ver⁶⁶
 hinderung zu thun unterstanden hetten, oder des hinfüro zu thun unter⁶⁶
 stehen, und durch Sy oder Iren Gewalt angezaigt vverden, auf einen be⁶⁶
 nanten Tag rechtlig für sich haissen und laden, Sy in solchen Sachen⁶⁶
 gegen ainander eigentlich vnd nach Notturfft vorhoren, und so ver sie⁶⁶
 erfunden, das derselben Abtissin, Capittel und Convent Widerparthei⁶⁶
 vvider solch Ir Gnad, Privilegia, Freihait, Oberkait, Recht oder Lehen⁶⁶
 schafft unbilliger Weise gethan, und sich damit in die Pene darin begrif⁶⁶
 fen

D d d d 3

so sich gebracht halden. Ock dor
 iden werden, inbides des Reves
 schfeliger und loblicher gedechtni
 de vrese Meyntze in Oldengandesen
 uren nakomen Epischen und hie
 vva uns mit nem dienste beswe
 n Meze mit solchem dienste an ge
 in crän thutes breves, des sick ludi
 en, wie geirde.
 te wy vroms vy twene gulden vnt
 Stenhan in Gandersheim in wedder
 hebben, by oer macht bliven, und
 toge hinc und vnser vnser genette
 7, und gubere by uren viden hie
 thigzeiten ungebunden und unge
 und articel in dullen breve be
 remelte AGNES Epische und wie
 voren edder bedrepen mögen, so
 alle argeliff und geverde hinc
 id gewesen Händeler und dege
 1 vorchtigen, Bernt von de
 1 armenter van vnser Agnes
 Brunswick und Cantzler, in
 1 rikes wegen obgedacht.
 breve twene gelickes lude
 und vnserm Hertogen He
 1 de gegeben to Gandersheim
 1 ere, dama in dem dridien j
 lux tandem nitidior
 am vehementiores ac
 monasteriorum informati
 on instituerant, itrene sibi rapen
 et inanitatem actionum in mon
 em iure tutoque regnabit, si sibi
 zhaerens, impedit, quo minus
 suam retinere possit? Ruinas p
 geheci; conformationem eoti
 andersheimenses et a se profic
 rolli quinti Imperatoris impin
 Augustana illustrissima a. 117
 entillimos Pontificiae religio
 ensi constituit Aduocatos, v
 rgicum, GEORGIVM Duce
 sem, et BALTHASAREM
 s Hildeshemensis,
 sum:
 aden Römischer Kayser, zu
 Germanien, zu Hispanien, zu
 tien, Croaten, etc. Konig
 dy, etc. Graue zu Habsburg
 mit diesem Brieff, vnd thun
 ere Liebe Andechtige Kathol
 Coadjutrix vnser Kayser
 a Conuent vnd Capitel, des
 an Iren Privilegien, Freiheit

RESERVATORIBVS

gen im Rechten handeln, in
licher Pene vridder Symit
ocetiren. Were auch das an
obbestimten Sachen zu verho
die auch rechtlich verhoren
zu zwingen und halten, da
Hilf ihre geschworen Kuntschaft
ist, ob zuchung Theil auf solch
rechtlich mit erschiene, nicht
n thals, oder seines Anvalds
rieten und procediren, und sunst
Unser Namen handeln, thun,
Handhabung und Beschirmung
gen, Lehenochalten und Ge
ten gebort. Hierwi vollen wir
vvas Weils, Form oder Gestalt
hailigen Reich, Romischen Kay
n, oder in anoder Wege, so die
Bevelch, und sonderm Gnaden
ren, niemantz noch gar nicht
Freiheit gantzlich derogirt
eihalten, vviieder obgemel
convent, und ihre Diener
n, Bevelch und sundere Ge
werden, noch die ainich
n zu kain Weise, Urtheil
n, Fursten, Geistlichen
herrn, Rittern und Kay
itzthumben, Vogten, P
urgermeistern, Richtern,
andern Unsern und des he
Vurden, Stats oder We
ernstlich mit diesem Brieff
n, Capitel und Convent, s
n, Hab und Guter bey die
m bleiben, Sy des geruebl
bey bleiben lassen und hie
statten, in kain vveisse, als
d des Reichs schvvere Unge
vrvantzig Marck lotigs Golt
entlich hievvider thette, U
und den andern halben Th
anableflich zu bezahlen, re
stiegelt mit Unserm Kay

Tag des Monats Martii, un
then hundert und im dreis
und Unser Reiche inn

chi-Cancellarius.
i.
olicae M^{ns}. propria
under Schwes.

Em

Eamdem, quam Carolus Quintus, fidem et defensionem
coenobio illustri Gandersheimensi praestitit inuictissimus ille
omnisque aetatis clarissimus ac gloriosissimus Imperator MAXIMILIA-
NVS II. atque, vt eam redderet certiozem et praesentissimam, aduoca-
tos suo loco denominauit *Salentinum*, Archiepiscopum Coloniensem, nec
non *Ernestum*, Episcopum Hildesheimensem, Bauariae Ducem. Diploma
ipsum est Ratisbonae anno 1576. 20. Aug. in hunc
maxime modum:

Wir Maximilian der ander, von Gottes Gnaden, Ervvelter Römischer
Kaifer, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien, zu Hun-
gern, Behaim, Dalmatien, Croatien, und Slavonien. etc. König, Ertz-
Hertzog zu Osterreich, Hertzog zu Burgundy, zu Brabant, zu Stayr, zu
Kärndten, zu Crain, zu Lützenburg, zu Wirtemberg, Ober- und Nieder-
Schlesien, Fürst zu Schwaben, Marggrave des hailigen Römischen Reichs
zu Burgavv, zu Mähren, Ober- und Niederlausnitz, Gefürsteter Grave
zu Habsburg, zu Tyrol, zu Pfirdt, zu Kiburg und zu Görtz etc. Landt-
grave in Ellals, Herr auf der Windischen Marck, zu Portenau und zu
Salins etc. Bekennen öffentlich mit disem Brieff, und thun kundt aller-
mäniglich; Dafs Uns die Ervvirdig, Unser und des Reichs Fürstin und
liebe Andechtige, Magdalena von Columna Abtissin, und Margreta von
Columna Dechantin, sambt Freychen, Senior und gantzem Capitel, Un-
sers Kayserlichen gefreyten Stiffts Gandersheimb diemutiglich fürbrin-
gen lassen, wesmassen Inen an ihren Priuilegien, Freihaiten, Gerechtig-
kaiten, Verträgen, Zehenden, Zinsen vnd Gülden, damit Sy von Weiland
Vnsern Vorfaren, Römischen Kaisern, Königen, auch Vns vnd dem hai-
ligen Reich löblich begnadet, gefreyet vnd vorsehen weren, manicher-
lay vopillich Irrung vnd Hinderung geschehen, dadurch Inen solche Ire
gegebene Freyhaiten vnd Gerechtigkaiten geschmelert vnd entzogen
würden, darein Sy Vns, ferne vnd Geferligkeit des Wegs haben zu ye-
den notturrftigen Zeiten nit ersuchen möchten, welches Inen zu merck-
lich Schaden raichete, vnd Vns darauff diemutigs Vleis anruffen vnd bit-
ten lassen, Sy hierinnen, zu gleicher Weis weiland Vnser geliebter Herr
Vatter vnd Schweber Kaifer Carl der funffte mildseligster Gedechnus,
gethan hette, gnediglich zu versehen, Wann uns nun als Römischen
Kaifer, *Vogt und Beschirmer* der heiligen christlichen Kirchen geburt und
zustehet, derselbigen Underthanen, in was Standt oder Wesen die seindt,
zu Fridt, Ruhe und Gemach zu setzen, Sie darbey zu handthaben, schützen
und schirmen, und wieder Unbilligkeit nit beschweren zu lassen; So ha-
ben Wir demnach aus beweglichen Ursachen dieselben, Abtissin, De-
chantin und Freychen, sambt Senior und gantzem Capittel des Stiffts Gan-
dersheimb, mit allen Iren Landschafften, Zugehörigen, Gerechtigkaiten,
Renten, Gülden, Zinsen, Zehenden, Dörffern, Maierhöffen, Gerichten,
Haaben und Guettern, wie die genant, und wo die gelegen seind, auch
mit allen Iren Dienern, Hinderlassen, Underthanen und Verwandten, in Un-
ser und des heiligen Reichs besonder Gnad, Verspruch, Schutz und Schirm
genommen und empfangen, Und Sie dem Ervvürdigen und Hochgebor-
nen *SALENTIN*, Erwelten und bestettigten zu *Ertzbischoffen zu Coln*, des
heiligen Römischen Reichs durch Italien Ertz-Cantzlern und Administra-
torn des Stiffts Paderborn, und *ERNSTEN* postulirten *Bischoffen zu Hil-*
desheimb, und Administratorn des Stiffts Freisingen, Pfalzgraven bey
Rhein, Hertzogen in Ober- und Nieder Baiern Unsern lieben Neven, Vet-
ter, Churfürst und Fürsten, und Ire Liebden und Andacht Nachkommen,
an obbemelten beiden Stifften Hildesheim und Paderborn, als *Nachschützer*
und Schirmer, von Unsers und des heiligen Reichs wegen, an Unser Statt
bevohlen haben; Nennen, empfangen und bevehlen Sie auch darein an
Unser statt yetzgemelten Unsern und des Reichs Churfürsten und Fürsten,
von Römischer Kayserlicher Macht, wissentlich in Krafft dis Brieffs, und
mainen, setzen und wollen, das nun hinfüro dieselben, Abtissin, De-
chantin

74.
Prote-torium
Maximiliani II,
Imperatoris.

chan-

ferlicher Macht ernstlich mit diesem Brieff, und wollen, das Sy die obge-
dachte Abbtissin, Dechantin, Freyen, Senior, und Capitel, auch Ire zuge-
hörige Landtschafften, Underthanen, Haab und Guetter, bey diser Unse-
rer sondern Gnad, Verspruch, Schutz und Schirm bleiben, Sie deren ge-
prauchen, genieffen und genzlich dabey pleiben lassen, und hiewider nit
thun, noch yemandts andern zu thun gestatten, in kain weis, als lieb Inen
allen und Ir yedem sey, Unser und des Reichs schwere Ungnad und Straff, und
dazu ain Peen, nemblich viertzig Marck löttigs Goldts zu vermeiden, die
ain yeder so oft Er freventlich darwider thette, Unns halb in Unnsfer und
des Reichs Cammer, und den andern halben Theil vilgedachter Abbtis-
sin, Dechantin, Freyin, Senior und Capitel des Stifts Gandersheimb, un-
ablesslich zu bezahlen verfallen seyn soll.“

Mit Urkunt diss Brieffs, besigelt mit Unserm Kaiserlichen anhangenden
Insigel.“

Geben in Unser und des Reichs Stat Regenspurg, den zwanzigsten Tag
des Monats Augusti, Nach Christi Unsers lieben Herrn und Seligmachers
Geburt, funffzeh hundert, und in dem sechs und siebenzigsten, Unse-
rer Reiche des Römischen im vierzehenden, des Hungerischen im drey-
zehenden, und des Behaimischen im acht und zwanzigsten Jahren.“

Maximilianus

Vice ac nomine R^{mi} Dⁿⁱ Daniclis
Archi-Cancellarii Moguntini
V. Jo. Bap. Weber. D.

Ad Mandatum sacrae Cæs.^æ Majestatis
proprium
A. Erstenberger.

Quamprimum *SALENTINVS* et *ERNESTVS*,
Archiepiscopus et Episcopus, Imperatorio mandato in aduocatos
illustris collegii Gandershemensis erant renuntiati et delecti, nihil magis
curae cordique habuerunt, quam querelas coenobii ipsis commissi et de-
mandati suscipere, expendere, amoliri. Exemplo sint litterae, quas, vt of-
ficio suo perfungerentur, ad *HENRICVM JULIVM*, Ducem Brunsvi-
censem memoriae gloriosae dederunt, quasque heic cum lectore
haud grauate communicabo:

Hochgeborner Fürst. etc. Wir mögen E. L. freuntlich nit verhalten,
wie das vns verrückter Zeitt, die Erwirdigen Magdalena von Co-
lumna Abtissin, vnd Margareta von Columna Dechantin, sambt Freyen,
Senior vnd gantzes Capitul des heiligen Römischen Reichs freyenn
weltlichenn Stifts Gandersheim ainen Kaiserlichenn Schutz vnd Con-
servatorium, von weilandt dem Aller-Durchlauchtigsten, Großmechtig-
sten Fürsten vnd Herrn Maximiliano Römischen Keiser, etc. Vnserm
allernädigstenn geliebstenn Herrn Vetternn Hohloblichster seligster
Gedechnus vf vns beide aufgangenn, ordentlich, vndt wie sich geburt,
insinuiret, vnd danebenn mit hoigster Beschwerde ansuegen lassenn, wie
das yn angeregtenn Irem Stifft, vndt dessen Zugehörigen Closter
Claus vndt Brunshausen von E. L. ain Zeithero wieder Ire habende
wohlhergebrachte wissentliche ansehnliche Regalia, Privilegia, Freyheit-
ten vndt immunitaten, mit denen Sie von vielenn, vnd ja in die 700. Iar,
bey dem heiligenn Reich herkomen, vndt nit allein von vorigen Kaiserenn
vndt Konigen vndt sonstenn menniglich, sonder auch von E. L. Vorfaren
selbst jederzeit dabey ruwelich gelassenn, dafür gehalten vndt geert,
E e e

75.
Salentini et Er-
nesti litterae
ad Henricum
Iulium.

mel, mit allen obberarten in
zaten, Renten, Gülden, Zinsen
Gütern, sambt allen Iren Un-
rigen und Verwandten, in Un-
Verspruch, Schutz und Schirm
inlegen, Recht und Gerechtig-
keiten und genieffen sollen und
keins sonder Gnad, Verspruch,
dieselben freyen, geprauchet
stündert, darbey sie auch vorge-
al Fürst, als in sonderliche Vogt
gegen bezogen, schützen, schirmen
in Vogt und Beschirmen selbst etwan
ich in Unser Ober- und Gerech-
tzen und wollen Wir, geben des
in hiemit Unser Macht und Ver-
be mit diesem Unserm Kaiserli-
en, alle und yegliche Personen
Freyen, Senior und Capitel, an
Oberkeiten, Rechten und Ge-
u thun unterstanden hätten
durch Sie oder Iren Gewi-
g rechtlich für sich hañche
ider eigentlich und nach
derselben Abbtissin, Dechan-
ey, wider solch ihr Gnad
der Lehenschafften un-
griffen, verwürckthalt
urthailen und richten, in
notdurfftigen Proceß
ger Kundtschafft oder
wören begert und nommen
die Personen darzu, wie
ern Rechten, und der Wirt-
und Zeugnis geben mögen
Ir, oder Ir ains Vornachung
minder auf des andern ge-
ten und erforderung im Re-
das hierinnen an Unser Stat-
ten und verbieten, das sich
ürten Ier Freyhaiten, Privi-
nach Ordnung des Rechten
aiten und Privilegien, in
Unsern Vorfaren im hañch-
er sonst aus Gnaden, oder
a Schutz, Schirm und Bewei-
m die gegeben weren, in
nit gegen dieser Unser Frey-
n, also das dieselben Frey-
Freyen, Senior und Capitel
Unserm Schutz, Schirm, Bewei-
nit geprauchet werden, oder
noch möegen, in kein We-
fürsten, Fürsten, Geistliche
Herren, Ritters, Knechten
lögen, Pflegern, Verweh-
Richtern, Rathen, Burgern
und des Reichs Underthanen
die sein, von Römischen Kei-
sern

NSERVATORIBVS

liche Eingriffe mit arrest vnd
in jeder Weeg vnstündlich
e Beichwende, zugeuegte
ermanen Stenden vi jungft zu
ffen ausführlich furgebracht
sig des Kaiserlichen Conservat
Wies gebeten, vnß solches
bey allem in demselben begü
th die Weeg huzuechmen, da
in dem Regalien, Freyheiten vnd
litten gelassen, auch alle gebrauch
chafft, sondern auch die angele
chen an demselben Oertern hin
erde.
r-vnd Fürsten des Hey. Reichs
eit nach angeregt Kaiserlichen
entz entpfangen, auch dieselben
gehörlich vnß vnß zu
in, Freyen, Senior vnd Cap
alls Iren sonderlichen Vogte
gebären will, zu wurdlich
ien, Zugehörungen, Gere
nten, Dorfscn, Haab vnd
fen, Underthanen, Zug
ndt des Reichs Nhamen
, Eingriff vnd turbul
handz haben, vnd vnß
so ersuchen wie E. L. d
angenhommenen
elbst freundlich vnß
debur erinnern, vnd vnß
itt, an dieselben ausge
nder auch das jenig, wa
Brunshausen, auch andern
irgenhomen vnd doch
te, ohne alle cunctation vnß
gen arretha relaxiren, auch
renhomen, widerumb relin
in, Freyen, Senior vnd Ca
Freyhaitten, Rechten vnd
ren zu versprechen sein, für
n lassen, sich aller Eingriff
ntzlich enthalten vnd auß
en ainige Gerechtigkeiten
nhemen, vndt sich also d
Constitutionibus, so vnß
un Wir Uns neben der Geb
enen und tragenden Sch
uch derselben richtigen
en, bey Zaigern dieselben
ten für vnßere Person
zugethan.

Continuarunt tamen Duces Brunsvicenses tutelam et defensionem. HENRICVS IVNIOR in litteris de Coadiutrice noua Gandersheimensi et conseruatione Capituli a. 1530. haec subiicit:

Wir wollen auch alle Privilegien, Freiheit und Gerechtigkeit von vnsern Für- eltern vnd Eltern dem Stifte gegeben, auch durch uns confirmirt, hiemit aufs neue und sonderlich alle aufgerichtete Verträge vnd den Recess, den unser lieber Herr und Vater, und ihrer lieber Vorfahren Erat AGNES beiter seliger Gedechtnis aufgerichtet, in allen Tenor und Artikeln bekräftiget haben, vnd wol zu halten, bekräftigen in Macht dieses Briefes. Haben der zu wahrer Uhrkund unser Insigel ingesiegelt vnde an dissen Brief wissentlich hangen lassen, und mit vnser eigen Hand vor uns und vnser Tochter (Maria) unterschrieben.

76. Reliqua Ducum Brunsvicensium promissa.

Henricus idem eadem confirmat in litteris, quibus Capitulo Venerabili gratias agit pro postulata et in Abbatissam expetita filia sua *CLARA, a. 1539. die Jouis post Maximiliani. ** Conseruationem eadem spondet et promittit Serenissimus Dux Henricus Julius in Diplomate ad Capitulum Venerabile dato a. 1612. 7. Julii. Quae de tutela singulari ab Imperatoribus demandata Episcopis Hildesheimensibus, ac Ducibus plerumque Brunsvicensibus, supra (§. 13.) disserui, heic nequaquam esse repetenda, existimo. Siqua conuenerunt transacta speciatim inter Duces Serenissimos Brunsvicenses et Lunenburgenses, qui terras tenuerunt Guelferbitanas, et collegium Gandershemense sacrum, ea referenda sunt in numerum arcanorum domus, ideoque ex toto adferri nequeunt. Transactum est de nonnullis, in controuersiam deductis, annis 1503. 1593. 1631. et 1634, de quibus potiora in Vitis Abbatissarum delibabimus. Opportunum videtur, heic annexere promissas conseruationes et defensiones, quibus sese exhibendis obstrinxerunt Comites Schwartzburgenses HENRICVS et GVNTHERS a. 1359. ratione bonorum Gandersheimensium in Tenstede ac Erich. Diploma ipsum sic habet:

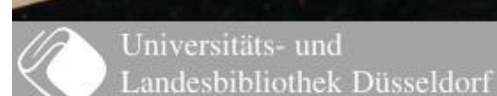
77. Promissio comitum Schwartzburgicorum.

AN der Gnade Gottes we Greve Henrik vn Greve Günthere van Swartzeborch, Herren to Arnsteden unde to Sundershusen, bekennet in disen offen Brefe vor uns un vor unse Erven un daut witlich allen, de disen Brefe sehent oder horen, dat we en schullen unen willet nicht mehr hindern den Erbñ Vruwen, unse Vruwen, de Ebtissen van Gandershem un ihre Stifte an irm gude to Erch, un vvar dat lit in unser Herschaft, un in unfern lande, dar we sy angehyndert hatten, un schullet un villet se, un dat ere, by alleme aldem rechte laten un schullet un villet sye dar truvvelichen to vordern un vordegedingen ane ienegherhande argeliste. alle dyße voregeschriben dingh hebbe vve Greve Hynrich un Greve Günther van Svartzeborch der Erbñ Vruwen der Ebussen van Gandershem un ereme Stifte gelovet un lovet vor uns unde vor unser Erven an truvven stede un vast to haldende. to eyner vvisshenhey des hebbe vve en dissen Brefe gegeben, besigelet mit unsen Insigelen un ist geschehen nach Godes Geburt dritzehenhundert Jahr in dem negeden un funftzigesten Iare an sanct Mathias dage des Apostel.

Quum crebra in hisce Diplomatum alisque compluribus NN, infra adferendis mentio de Ducibus Brunsvicensibus incidat, et ex eis nonnullae Abbatissae Gandersheimenses ortum traxerint, non abs re me facturum credo, si tabulas quasdam, quae Serenissimam illam progeniem repraesentent, heic adiciam.

* Ducis IVLII filiam HEDWIGEM fuisse adiutricem et sociam Abbatissae Gandersheimensis, vulgo ignotum.
** Anno 1542. Elector Saxoniae et Landgravius Hassiae Philippus reformationem doctrinae et rituum Gandershemii instituerunt. In diplomate, quod pactum de illa reformatione continet, vterque Principum sese vocat defensore et patronum.

Ernst etc.

TABVLA I.

Repraesentans Welficam stirpem ab origine vsque ad Albertum Magnum.

* * *	
WELFO I. Vxor Brunonis filia.	
ETICHO	Juditha.
HENRICVS I.	Vxor secunda Imp.
Vx. Beata seu Hatta de Hohwarten.	Ludouici Pii, † 843.
Conradus Ep. Constant. † 947.	RUDOLFFVS
Erhico II. Monachus	Vxor Ida de Oningen
Henricus II.	WELFO II.
Richarda Vxor C. de Ebersperg	Vxor Irmengardis
WELFO III. † 1055.	CVNIZA, maritus AZO marchio † 1097.
WELFO IV. primus Dux Bavariae † 1101.	
Vx. 1) Ethilinda, filia Ottonis C. de Northeim.	
2) Iuditha † 1094.	
WELFO V. † 1120. Vxor Mathildis famosa.	HENRICVS III. niger † 1126. Vx. Wulfhildis, filia Magni.
HENRICVS IV. superbus † 1139. Vx. Gertrudis filia Lotharii Imp. † 1143.	WELFO VI. † 1191. Vx. Vta.
HENRICVS LEO † 1195. Vx. 1) Clementia 2) Mathildis † 1189.	Judith, vxor priori Friderici II. Sueui Frid. Barbarossa Welfo VII. † 1167.
1. Gertrudis Vxor 1) Friderici III. de Rotenburg. 2) Canuti R. Dan.	2. HENRICVS VI. D. Sax. et Pal. C. Rheni † 1227. Vx. 1) Iuditha 2) Agnes.
2. Luderus † 1190.	2. OTTO † 1218. C. Pictav. et Imper. Vx. 1) Beatrix † 1212. 2) Maria † 1260.
Agnes, vxor Ottonis illustris D. Bav. † 1269.	2. Wilhelmus † 1213. Vx. Helena OTTO Puer primus Dux Brunsvici et Luneburgi † 1252. Vxor Mechildis, filia Alberti March. Brandenburg † 1261.
2. Irmengardis Vx. Hermani IV. March. Baden. † 1259.	2. Rixa 2. Mathildis 2. Ali-
ALBERTVS M. † 1279. communis parens Ducum Brunswic. nunc sionentium.	IOHANNES † 1277. auctor lineae Grubenhagicae veteris.
Conradus Ep. Verdens. † 1303.	Otto Ep. Hil-des. † 1279.
Mechild vx. Henrici II. Anhaltini Princ. Abbatissa Gernrod.	Helena † 1270. Vxor 1) Hermani Principis Abbatissa Gernrod. 2) Alberti Ducis Saxon.
Elisabet † 1266. Vxor Wilhelmi Imp.	Adelheid nupta Henrico Landgrav. Hass. † 1308.
Agnesa Vxor Wenceslai Pr. Rug.	

TA-

TAB. III.

Duces veteres Grubenhagici et Luncburgici.

OTTO PVER

		Albertus M. † 1279. Vx. 1) Elifabet Brabant. 2) Adelheidis Montisferr.		IOHANNES Luncburgi † 1277. Vxor Luigardis Hoflat.	
Mathilda vx. Henrici D. in Glogau.	HENRICVS ALBERTVS MIRABILIS † 1322. Vxor Agnes Thuring.	WILHELMVS PINGVIS Tab. IV. † 1292.	Conradus Luderus Templarii, seu Crucigeri	Otto strenuus † 1338. Vxor Agnes thilda	Agnes Elifabet Com. in Hadmersleben
Iohannes Praep. Eimb. † 1367.	WILHELMVS II. IVNIOR † 1337. Vx. 1) Hedwig Brandenb. 2) Maria Cypri	ERNESTVS Osterr. Vxor Agnes Eberst.	Margareta Agnes. Irene, Adelheid beth.	IOHANNES ad ministrator Brem. † 1319.	LVDOVICVS Ep. Mind. † 1346.
Ridag.	OTTO Balthasar Tarent. † 1387. Vxor Anna reg. Neap.	Melchior Ep. Osnabr. † 1381.	Alber. Ot. Corbei. † 1397. Vxor Sophia.	ERNESTVS Abb. Corbei. † 1404. Vxor Elifabet de Homburg. Iudith de Anhalt.	OTTO Eimbec. † 1411. Vxor. Seonetta de Nassau.
		ERICVS in Grubenhagen † 1431. Vxor. Elifabeth Ottonis mali filia		ADELHEID Maritus Bogislaus V. Pomeran.	
SOPHIA Abb. Gandersh. 1403. † 1412.	AGNES Gandersh. † 1412. Vxor Margaretha de Sagan.	HENRICVS III. † 1469.	Anna conii. Albertus III. Bav. et Fredericus Brunsvic. † 1452.	ELISABETH conii. Casimirus Pomeran. † 1490. Vxor Elifabet de Waldec.	Margaretha conii. Simon de Lippe. † 1490.
Otto praemature. † 1526.	Henricus IV. Grubenh. † 1526. Vxor Margaretha ex Sax. inf.	Anonymi.	Iustus Ernestus † 1472. † 1486.	PHILIPPVS SENIOR Grubenh. † 1551. Vxor Catharina de Mansfeld.	ERICVS Ep. Osnabr. et Paderb. † 1532.
Philippus † 1512.	Ernestus Grubenh. † 1567. Vxor Margaretha Pomeran. † 1586. Conii. Iohannes Dux Hoflat.	Albertus † 1546.	Iohannes † 1557.	WOLFGANG Grubenh. † 1595. Vxor Dorothea ex Sax. inf.	PHILIPPVS IVNIOR Grubenh. † 1590. Vxor Clara Brunsv.

* Ita sectatores Ioannis Lezneri. Obiit anno 1451, vt opinor. Annis certe 1441, 1443, litteras dedit feudales, quae sunt in promptu.
 ** Casimirum vo. o. quem alii Bogislaum adpellant, Elifabetha enim in Diplomate quodam a, 1447. scripto eum dicit Casimirum, Ducem Stetini.
 *** Succellit Walburga 1462, et huic rursus 1465, alia Sophia Brunsvicensis.

TAB. IV. Ducum veterum Gottingensis et Brunsvicensis prosapiae.

ALBERTVS Pinguis

† 1318. Vx. Richsa Pr. de Werle et Werden.

Genealogical table with columns for Brunsvic, Gotting, and Brunsvic. Includes names like OTTO largus, ERNESTVS, Henricus, Luderus, Ioannes, MAGNVS MECHTILD, IVTTA, and various dates and titles.

* Memoratur ad a. 1317. Rixa de Brunswic, monialis in Wienhausen, quae ob immaturam aetatem non potuit confirmari a Papa in Abbatissam Gandershemensem. Electa igitur ab aliis est IVDITH; ab aliis SOPHIA, utraque ex Ducibus Brunsvicensibus nata; Vel ut rectius dicam, Sophia fuit electa, dein Judith, et anno 1319. medio Sophia alia ad dignitatem Abbatialem est cuncta. In Vitis Abbatissarum has difficultates extricare enitar. LEVCKFELDIUS, catalogum Rupii nimis confidenter secutus, haec reddidit inuoluta et difficilia.

Vertical text on the left margin, including names like Luncburgica, Lumburgi, and various dates.

TAB. V. Siftens mediam domum Luneburgicam.

BERNHARDVS I. succedit a. 1400. in Brunsvic, a. 1429. ea permutat Luneburg. † 1434. Vxor Margareta Electoris Saxon. Wenceslai filia 1386.

OTTO claudus Luneb. succedit 1434. † 1445. Vx. Elisabeth C. Hermanni de Eberstein 1425. † 1445.

FRIDERICVS Pius succedit, Luneb. 1445. fit monachus 1459. mutat illam vitam 1471. † 1478. Vxor Magdalena El. Friderici I. Brandenb. 1430. † 1453.

Catharina † 1429. Vxor Casimiri VI. D. Pomer. et Ste- tini, qui † 1434.

BERNHARDVS II. Luneburg. succedit 1459. † 1464. Vxor 1463. Mechtild filia Ottonis C. Schaumburg. Ipsa nupit, hoc mortuo, Wilhelmo seniori D. Br. et Lun. † 1468. 22. Iul.

OTTO Magnanimus succedit fratri 1464. † 1471. 10. Ian. Vx. Anna C. Iohannis de Nas- sovia 1467. † 1514.

Margareta Vx. Hen- rici Ducis Meclenbur- gici † 1466.

HENRICVS iunior Lunebur- gi succedit 1478. † 1532. Vxor Margareta filia Elect. Sax. Er- nesti 1487. † 1528.

Table with columns: Harburgi, Cellis, Appollo, Gifhornii, and various names and dates of births and deaths.

TAB.

TAB. VII.
Domus Wolferbutelanae recentissimae.

HENRICVS in Danneberg
natus 4. Iun. 1533, succedit patri 1546,
† 1598, 17. Ian.
Vx. Vrfula Francisci I. D. Lauen-
burg. 1569.

Dannebergae			Welferbiti			
<i>IVLIVS ERNESTVS</i> natus 1571. 11. Mart. succedit 1598. † 1636. 26. Oct. Vx. 1) Ma- ria Edzardi II. Ost- frisiae C. 1614. † 1616. 2) Sibylla, Wilhel- mi iunioris Lunc- burg. D. 1617. † 1652.	Franciscus 1572. 6. Iun. Praep. Ar- gentor. † in vndis 1601.	Anna Sophia 1573. 14. Aug. † 1574. 24. Mart.	Henricus 1574. 23. Oct. † 1575. 17. Iul.	Sibylla Elisabeth 1576. 4. Iun. † 1630. 9. Iul. nupta Antonio C. de Ol- denburg 1600.	<i>AVGVSTVS</i> , accura- tus et doctus, 1579, 10. Apr. succ. 1634. † 1666. 17. Sept. Vx. 1) Clara Maria D. Bogislai XIII. Pom- mer. 1607. † 1623. 2) Dorothea Rudolphi Anhaltino Serv. 1625. † 1634. 3) Sophia Elisabeth, D. Io. Alb. Meclenb. 1635. † 1676.	
Henricus Augustus 1625. 28. Apr. † 1627. 30. Sept.	<i>RVDOLFFVS AVGV- STVS</i> 1627. 16. Mai. occupat Brunsvicum 1671. 12. Iun. † 1704. 26. Ian. Vx. 1) Christ- fina Elisabeth C. Al- berti Friderici Bar- biens. 1650. † 1681. 2. Mai. 2) Mad. Rudol- fine 1681. † 1701. 26. Maii	Sibylla Vrfula 1629. 8. Dec. † 1671. 12. Dec. nu- pta Chri- stiano D. Holfat. Glücks- burg. 1663. † 1698.	<i>ANTONIVS VLRICVS</i> 1633. 4. Oct. Pontificus 1710. † 1714. 27. Mart. Vxor Elifa- betha Iulia- na Holfat. Norburg. Frid. 1656. † 1704.	Clara Augusta 1632. 25. Iun. † 1700. 6. Oct. nu- pta Frid. D. Wir- tenberg. Neo- stad. 1653. † 1682.	Ferdi- nand9 Al- bert9 Tab. IX. Maria Eli- sabeth 1638. 7. Ian. † 1687. 15. Febr. nupta 1) Adolpho Wilh. D. Sax. Ise- nac. 1663. † 1668. 2) Alberto Sax. Co- burg. 1676. † 1699.	Christia- nus Fran- ciscus 1639. 1. Aug. † 7. Dec.
Dorothea So- phia, 1653. 16. Ian nupta Ioa. Adolfo D. Hol- fat. Plon. 1673. 2. Apr. vidua 1704.	<i>CHRISTINA SO- PHIA</i> 1654. 2. Apr. † 1695. 26. Ian. <i>Abbatissa Gand. nupta Aug. Wil- helmo D. Brun- suic. 1681. 24. Iun.</i>					
Augustus Fridericus 1658. 29. Sept. † 1729. 15. Mart. nupta 1) Ioa, Georgio D. Meclenb. 1675. † 1675. 2) Bern- hardo D. Saxo Meining. 1681. † 1706. 27. Apr.	Anna Sophia 1659. 29. Oct. *	<i>AVGVSTVS WILHEL- MVS</i> 1662. 8. Mart. suc- ced. 1714. † 1731. 23. Mart. Vx. 1) Christina Sophia D. Rudolphi Au- gusti 1681. † 1695. 2) Sophia A- malia D. Christiani Alberti Holf- fat. Gottorp. 1695. † 1710. 27. Febr. 3) Elisabetha Sophia Maria D. Rus- dolfi Frid. Holfat. Nors- burg. 1710. 12. Sept.	Augusta Doro- thea 1666. 16. Dec. nu- pta An- tonio Gunthe- ro 1684.	<i>HENRIETTE CHRISTINA</i> 1669. 19. Sept. Abbatissa Gand. 1694. valedicit 1712.	<i>LVDOLVICVS RVDOLFFVS</i> D. Blanken- burg. 1671. 22. Iul. suc- ced. fratri 1731. 23. Mart. Vx. Christi- na Louise **	Leopoldus Au- gustus, Augustus Henricus, Augu- stus Carolus, Au- gustus Franciscus, Amalia Antonia, Sibylla Vrfula † in cuius.
<i>ELISABETHA ERNESTINA ANTONIA</i> na- ta 1681. 3. Dec. Abbatissa Gan- dersh. a. 1713, 2. Sept.			Elisabetha Chri- stina 1691. 28. Aug. Pontificia 1707. 1. Mai, nu- pta Carolo VI. Imp. 1708. 1. Aug. Barcelonae.	Charlotte Chri- stina Sophia 1694. 29. Aug. † 1715. 31. Oct. nupta Alexio Pr. Russiae 1711. 25. Oct. † 1718. 7. Iul.	Antonietta Ama- lia 1696. 14. Apr. nupta Ferdinan- do Alberto D. Brunsv. in Be- vern 1712. 15. Oct.	

* Nupta Carolo Gustavo Marchioni Baden-Durlac, 1677. vidua 1703. 13. Oct.
** Filia Alberti Ernesti Pr, Otting. 1690. 12. Apr.

TAB.

TAB. VIII.

Sistens recentissimam domum Luncburgicam.

WILHELMVS iunior natus 1555. 4. Iul. † 1592. 20. Aug. Vx. Dorothea R. Christiani I. L. Dan. 1561. 12. Oct. † 1617. 6. Ian.

Filiae

Sophia 1563. 3. Oct. † 1659. 14. Ian. nupta Georgio Friderico Marchioni Brand. Onolspaciensi 1579. 3. Mai. † 1603. 22. Apr.	Elisabeth 1565. 19. Nou. † 1621. nupta Friderico C. de Hohenlohe 1585. 3. Mai.	Dorothea 1570. 1. Ian. † 1649. 15. Aug. nupta Carolo C. Pal. Birkenfeld 1585. 13. Febr. † 1600. 6. Dec.	Clara 1571. 16. Ian. † 1658. 18. Iul. nupta Wilhelmo C. Schwarzburgico	Anna Vrsula 1572. † 1661. 3. Febr.	Margareta 1573. 7. Apr. † 1643. 7. Aug. nupta Iohanni Casimiro D. Saxo-Coburg 1599. † 1633.	Maria 1575. 21. Oct. † 1610. 21. Oct.	Sibylla 1584. 3. Iun. † 1652. 3. Iun. nupta Iulio Ernesto D. Br. Danneberg. 1617. 18. Dec. † 1636. 26. Oct.
---	--	---	--	------------------------------------	---	---------------------------------------	---

Filii

ERNESTVS 1564. 31. Dec. succedit patri in Luncburg 1592. † 1611. 20. Mart.	CHRISTIANVS 1566. 19. Nov. succedit fratri 1611. † 1633. 8. Nou.	AVGVSTVS 1568. 19. Nou. succedit 1633. † 1636. 1. Oct.	FRIDERICVS 1574. 24. Aug. succedit 1636. † 1648. 10. Dec.	MAGNVS 1577. 21. Oct. † 1632. 29. Aug.	GEORGIVS 1582. 17. Febr. † 1641. 11. Apr. Vxor Anna Eleonora Landgr. Ludouici V. Hasso Darmstad. 1617. 14. Sept. † 1649.	IOHANNES 1583. 23. Iun. † 1628. 27. Nov.
---	---	---	--	---	---	---

Magdalena 1618. † 9. Aug.	Cellis CHRISTIANVS LVDOVICVS 1622. 25. Febr. † 1665. 15. Mart. Vx. Dorothea Philippi D. Hofrat. Glücksburg. 1653. 9. Oct. † 1689. 6. Aug.	Cellis GEORGIVS WILHELMVS 1624. 16. Ian. † 1705. 28. Aug. Vx. Eleonora d'Emiers, filia Alexandri de Olbreuse, Comes Gallica 1639. Comes 1722. 7. Ian. nata † 1722. 6. Febr.	Hannouerae IOHANNES FRIDERICVS 1625. 15. Apr. Pontificius 1651. † 1679. 28. Dec. Augusta Vind. Vxor Benedicta Henrica, filia Eduardi Simmer. Palat. 1667. 25. Nov. † 1730. 12. Aug.	Sophia ERNESTVS 1629. 10. Nou. uemb. Ep. Osnabr. 1662. succedit in Duc. Calenberg. 1679. Elector 1692. 19. Dec. † 1698. 28. Ian. Vx. Sophia, filia Electoris Friderici V. El. Pal. 1630. 13. Oct. † 1714. 8. Iun.	Hannouerae ERNESTVS Dorothea Anna AVGVSTVS Magdale- Mari- cum a Ele- onora Ernesto onora 1630. 20. Nou. Nou- † 1636. 13. Nou.
---------------------------	--	--	--	---	---

GEORGIVS LVDOVICVS 1660. 28. Mai. succedit 1698. etiam in Ducatu Cellensi 1705. introducitur in collegium Electorale 1708. 7. Sept. regnum obtinet Angliae 1714. 31. Oct. † 1727. 22. Iun. Vxor Sophia Dorothea Georgii Wilhelmi D. filia 1682. 21. Nov. † 1726. 13. Nou.	FRIDERICVS AVGVSTVS 1661. 3. Octob. † 1691. 10. Ian. in Sibenburgia praelians contra Turcos. 1726.	MAXIMILIANA WILHELMINA 1666. 14. Dec. Pontificius ob turbas Molchianas, bellicus Dux Imp. † 1726.	Sophia Charlotte 1668. 20. Oct. † 1705. 1. Febr. nupta Friderico R. Prussiae 1684. 28. Sept. † 1713. 25. Febr.	CAROLVS PHILIPPVS 1669. 13. Oct. † 1690. 1. Ian. in Albatia	CHRISTIANVS 1671. 29. Sept. perit in vndis ad Ehingen Iul. 1703. 31. Iul.	ERNESTVS AVGVSTVS 1674. 17. Sept. Ep. Osnabrug. 1716. 1. Mart. † 1727.
--	---	--	--	--	--	---

GEORGIVS AVGVSTVS 1683. 30. Oct. rex Angliae 1727. Vx. Wilhelmina Charlotta Marchionis Friderici Brandenb. Anspac. 1705. 2. Sept.	Sophia Dorothea 1687. 16. M. rt. nupta Friderico Wilhelmo Rege Prussiae 1706. 28. Nov.	FRIDERICVS Anna. Amalia Sophia Eleo- nora 1711. 10. Iul. Iun.	Georgius Wilhel- mus 1717. 13. Nou. † 1718. 17. Febr.	Wilhelmus Augustus 1721. 26. Apr.	Maria Luifa 1723. 5. Mart. † 1724. 7. Dec.
--	--	--	---	-----------------------------------	--

recentissimae.

Wolterbisi

Sibylla 1584. 3. Iun. nupta Iulio Ernesto D. Br. Danneberg. 1617. 18. Dec. † 1636. 26. Oct.

Elisabeth 1565. 19. Nou. † 1621. nupta Friderico C. de Hohenlohe 1585. 3. Mai.

Clara 1571. 16. Ian. † 1658. 18. Iul. nupta Wilhelmo C. Schwarzburgico

Anna Vrsula 1572. † 1661. 3. Febr.

Margareta 1573. 7. Apr. † 1643. 7. Aug. nupta Iohanni Casimiro D. Saxo-Coburg 1599. † 1633.

Maria 1575. 21. Oct. † 1610. 21. Oct.

Sibylla 1584. 3. Iun. † 1652. 3. Iun. nupta Iulio Ernesto D. Br. Danneberg. 1617. 18. Dec. † 1636. 26. Oct.

ERNESTVS 1564. 31. Dec. succedit patri in Luncburg 1592. † 1611. 20. Mart.

CHRISTIANVS 1566. 19. Nov. succedit fratri 1611. † 1633. 8. Nou.

AVGVSTVS 1568. 19. Nou. succedit 1633. † 1636. 1. Oct.

FRIDERICVS 1574. 24. Aug. succedit 1636. † 1648. 10. Dec.

MAGNVS 1577. 21. Oct. † 1632. 29. Aug.

GEORGIVS 1582. 17. Febr. † 1641. 11. Apr. Vxor Anna Eleonora Landgr. Ludouici V. Hasso Darmstad. 1617. 14. Sept. † 1649.

IOHANNES 1583. 23. Iun. † 1628. 27. Nov.

Magdalena 1618. † 9. Aug.

Cellis CHRISTIANVS LVDOVICVS 1622. 25. Febr. † 1665. 15. Mart. Vx. Dorothea Philippi D. Hofrat. Glücksburg. 1653. 9. Oct. † 1689. 6. Aug.

Cellis GEORGIVS WILHELMVS 1624. 16. Ian. † 1705. 28. Aug. Vx. Eleonora d'Emiers, filia Alexandri de Olbreuse, Comes Gallica 1639. Comes 1722. 7. Ian. nata † 1722. 6. Febr.

Hannouerae IOHANNES FRIDERICVS 1625. 15. Apr. Pontificius 1651. † 1679. 28. Dec. Augusta Vind. Vxor Benedicta Henrica, filia Eduardi Simmer. Palat. 1667. 25. Nov. † 1730. 12. Aug.

Sophia ERNESTVS 1629. 10. Nou. uemb. Ep. Osnabr. 1662. succedit in Duc. Calenberg. 1679. **Elector** 1692. 19. Dec. † 1698. 28. Ian. Vx. Sophia, filia Electoris Friderici V. El. Pal. 1630. 13. Oct. † 1714. 8. Iun.

Hannouerae ERNESTVS Dorothea Anna AVGVSTVS Magdale- Mari- cum a Ele- onora Ernesto onora 1630. 20. Nou. Nou- † 1636. 13. Nou.

GEORGIVS LVDOVICVS 1660. 28. Mai. succedit 1698. etiam in Ducatu Cellensi 1705. introducitur in collegium Electorale 1708. 7. Sept. regnum obtinet Angliae 1714. 31. Oct. † 1727. 22. Iun. Vxor Sophia Dorothea Georgii Wilhelmi D. filia 1682. 21. Nov. † 1726. 13. Nou.

FRIDERICVS AVGVSTVS 1661. 3. Octob. † 1691. 10. Ian. in Sibenburgia praelians contra Turcos. 1726.

MAXIMILIANA WILHELMINA 1666. 14. Dec. Pontificius ob turbas Molchianas, bellicus Dux Imp. † 1726.

Sophia Charlotte 1668. 20. Oct. † 1705. 1. Febr. nupta Friderico R. Prussiae 1684. 28. Sept. † 1713. 25. Febr.

CAROLVS PHILIPPVS 1669. 13. Oct. † 1690. 1. Ian. in Albatia

CHRISTIANVS 1671. 29. Sept. perit in vndis ad Ehingen Iul. 1703. 31. Iul.

ERNESTVS AVGVSTVS 1674. 17. Sept. Ep. Osnabrug. 1716. 1. Mart. † 1727.

GEORGIVS AVGVSTVS 1683. 30. Oct. rex Angliae 1727. Vx. Wilhelmina Charlotta Marchionis Friderici Brandenb. Anspac. 1705. 2. Sept.

Sophia Dorothea 1687. 16. M. rt. nupta Friderico Wilhelmo Rege Prussiae 1706. 28. Nov.

FRIDERICVS Anna. Amalia Sophia Eleo- nora 1711. 10. Iul. Iun.

Georgius Wilhel- mus 1717. 13. Nou. † 1718. 17. Febr.

Wilhelmus Augustus 1721. 26. Apr.

Maria Luifa 1723. 5. Mart. † 1724. 7. Dec.

castra vagatus, et fortis miles, pro requie et solatio animae suae habitaculum sibi elegit, defuncta uxore, in monasterio nostro. Et licet monachus non sit factus, vixit tamen secundum regulam nostram et ordinem deuote. Ad d't de Ludolfo *MEIBOMIVS* l. c. p. 446. Anno 1160. assensu et voluntate Leonis pro remedio animae tam suae quam parentum suorum monasterio Riddagshufano ante annos quindecim condito donauit praedium Herwerdesen. Idem a. 1181. interfuit comitiis Erfurtensibus ibique testimonium contra Henricum Leonem, a quo erat Comitatu exutus, tulit. Testis citatur in *Diplomate Friderici I.* a. 1188. Goslariensi ecclesiae dato. *HEINECCIUS* Antiqq. Goslar. L. II. ad a. 1181. p. 186. Eo ipso anno Comitatum recepit, excepta Lichtenberga. Anno 1193. castrum eius Peine a Ducibus Brunsvicensibus rursus capitur. *CHRONICON STEDERBURGENSE* p. 865. To. I. Leibn. Sequebatur enim partes Ecberti nobilis Domini de Wolferbotle et Ludolfi Advocati Brunsvicensis. *CHRONICON RHYTHMICVM* c. 43. p. 77. To. III. Leibn. Arcem tamen ei mox reddebant Duces. *CONRADVS BOTHO* ad a. 1193. p. 353. Anno 1166. Ludolfus de Peine filiam suam Bertam tradidit coenobio Stederburgensi, vt virgo sacra fieret, eumque in finem coenobio illi donauit duos mansos in Badesleue et vnum molendinum in eadem villa. *CHRONICON STEDERBURGENSE* ad a. 1166. p. 858. Quomodo Peina facta sit ditionis Hildesienfis, refert *CONRADVS BOTHO* ad a. 1260. p. 366. sq. *De Hertoghe Albrecht de gyote, unde Bischopp Iohannes to Hildessem beteyden Peyne. Do kemen de Greuen van Peyne, unde geuen de Greueschopp to Peyne deme Bischopp to Hildessem to dem Stichte, so dat de Bischopp den Hertoghen mit guden Worten affsprack, Do de Hertoghe van Peyne wedder getogen was, do wart om to wetten, dat de Greuen van Peyne de Greueschopp deme Bischoppe gheue hadden, do wart he quad unde samelde Volck wedder to hope unde wolde wedder vor Peyne teyn. In dem so starff Bischopp Iohannes, do bedachten de sichtenen dulse behendicheyt, unde koren Hertoghen Albrechts broder to eynem Bischoppe geheten Otto. Do sede Hertoghe Albrecht, des were he wcl to frede, dat syn broder en Bischopp worde, sunder Peyne dat scholde syn wesen. Do kam syn broder Bischopp Otto, unde bat, dat he om Peine to dem Stichte leyte, de wile, dat he eyn Bischopp to Hildessem were. Dar gaff om Hertoghe Albrecht dat iawort darto, synem broder Bischopp Otten to Hildessem. Over Bischopp Otto leuede lengk wan syn broder Hertoghe Albrecht. Do de Bischopp starff, do leyt he de Greueschopp to Peyne by dem Stichte by unser leuen Fruwen. *CHRONICON HILDESHEMENSE* in vita Iohannis Episcopi XXX. p. 753. Acquisitione castri, quod Peyna vocatur, et solutione debitorum Gunzilini filii Burhardi de Wulflebuthe expendit mille et X. talenta Hildensemensium denariorum. Comitatum Peinensem dudum sibi destinauerant Episcopi Hildesienfes. Quum enim Ottonis Pueri filius Peinam inuaderet, Sigfridus Episcopus numis et opibus adiuuit Comitem Peinensem. *CHRONICON HILDESHEMENSE* in eius Vita p. 752. To. I. Leibn. Castrum et ciuitatem Rosendal contruxit et munit, ad cuius emtionem, aedificationem et obsidionis liberationem, nec non ad Peyneciuitatis obsidionem expendit monetae Hildensemensis octo millia talentorum. Ipse obiit anno 1249. *CHRONICON RHYTHMICVM* Brunsvic. Ducum c. 69. p. 136. b.*

Vber ein iar darnach (a. 1246)
 Auff sanct Marien Magdalenen tag,
 So der Fürst Ritter ward,
 Macht er seine fart
 Vor Wulfferbüttle viel herlich,
 Das besaß er kräftiglich
 Mit vieler grosser Ritterschafft:
 In dreyen tagen man die burg gab
 In des Hertzogen Gewalt:
 Die lies der Fürst baldt

Alle

Alle samall brecht
 Vnd werffen aler
 Maeren, tene le
 Vnd alle, da da
 In der stat, und

Alle fahr der fi
 Aler fchanden m
 Vor die Scatt ca
 Mit vieler grosser
 Die stat geuon
 Vnd hauer daren
 Vor die burg ein
 Die nach vngewo

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

Alle

burgensis (a) contendam, Ottoni procuracionem seu Ducatum Saxoniae vicarium ab Imperatore ad tempus fuisse demandatum, Lotharique, qui Comes erat Northheimensis per uxorem, filiam cum Comitatu Northheimensi et Brunsvicensi intulisse Ducatum Saxoniae Welforum genti longe celebratissimae.

81.
De Ecberto Af-
seburgio et Ka-
lendaris in Kif-
senbrugge.

B) De *ECBERTO ASSEBURGIO, FILIO BORCHARDI.*

Ecbertus anno 1357. fratribus Kalendarum Kyssenbruggensibus tradit aediculam, villam innexam et pratum tradit. Diploma traditionis ac donationis sic habet:

„*Ek ECBRECHT VAN DER ASSEBORCH icles wanne Herrn BORCHARD-
DES SONE von der Assseborch bekenne openbare in dessem breue, unde do
witlik alle den, de one sen. eder horen lesen, dat ek de wifen man, Herrn
Albrechte den perner to Denchte. Heven Albrechte den perner to Oster Achym,
unde al andere Herrn. brodere unde sustere, de dor in deme Kalende sin to
KYSSENBRVGGE, nichts mer en hindern willen. an der Cappellen sunte
Martens to Kyssenbrugge, also ek wente her ta gheden hebbe. Unde gheue den
vorbenomden Heren unde alle andern oren nakomelingen de suluen Cappellen
den hoff, de dartho horet unde eyne wyssche, de de Gherardes wyssche ghebe-
ten ys. lutterliken dorch god, unde dorch oren bedes willen, in dessem iegen-
wordighen breue, myt alle deme rechte, dat dar an dorpe, an velde, an holte
unde aller anderer slachten, nuth, wu to horen mach. unde hir na male to
ie weruen mogen. Ok so vortye ek von miner eruen weghene. alle des rech-
tes unde ansprake, de ek an der vorbescreuenen Cappellen, houe unde wyssche
hebben mach. unde noch ie weruen mochte, unde my unde mynen eruen, de
vorbenomde afflinge. an anderme myneme gude, dat ek von den von Re-
ghensten myt der seluen Cappellen to lene hebbe. nichts to hindernisse, unde to
schaden komen moghe. vppe dat desse vorgescreuene dinghe von my unde von
mynen eruen stede unde vnghebroken gheholden vverden, so hebbe ek den
vorbenomden Kalandes Herrn unde Brodern dessen breff to ener betuginge
ghegeuen beseghelet mid mynen Ingesegelle na goddes gheborth dritteynhun-
dert iar, in deme seuen unde vefftrigsten Iare in sente Fabianus unde Se-
bastianus auende der hilgen Martelers. Non alienum videbitur, ad-
dicere reliqua, quae ad fraternitatem Kalendariorum Kissenbruggensium
pertinent, quum Diplomata lucem familiis nonnullis emortuis
fenerentur et Gandersemenibus rebus sint innexa. Theoderici igitur
succedat donatio:*

„*Nos Theodericus Plebanus in Hefnem, Prepositus Gertrudis Dei gratia Abba-
tisse totumque collegium sanctimonialium monasterii in Stotterlingeborch, lit-
teris presentibus publice recognoscimus, quod quidam famulus Dominus Lan-
gekonig quondam habuerit a nobis vnum mansum situm in campis ville
Tymberen, et Curiam in eadem villa sitam, ad ipsum pertinentem sub iure
censuali, que quidem bona ffedericus et Dethmarus fratres famuli dicti de
Byvvende emerunt cum omnibus suis pertinentiis ab eadem et dimiserunt,
transulerunt, et dederunt cum nostra approbatione dicta bona ad confrat-
ernitates sacerdotales Kalendarum in Kyssenbrugge, videlicet Domino Al-
berto plebano in Denchte Decano et Domino Henrico Plebano in Tymberen
camerario et omnibus confratribus earundem Kalendarum et perpetuo ipsis suc-
cedentibus ad curiam ipsorum in Kyssenbrugge sitam, in qua Cappella sancti
Martini constructa est pro negligentis suis et iuribus faciendis ab ipsis, for-
san quidem non speratur, abmissis, at pro perpetua salute suarum animarum et
parentum suorum perpetualiter promouenda. Quibus vero bonis coram no-
bis rationabiliter resignatis, bona deliberatione prehabita, dictis fratribus pe-
tentibus ex concordia consensu stabiluimus et presentibus stabilimus prefatis
confratribus Kalendarum firmam pacem et bannum in dictis bonis ad presen-
tam*

(a) Ad a. 1076, p. 406, To. I. Pistorii ed. Struv. Hinc rex per totam Saxoniam vices suas et publicarum rerum procuracionem delegauerat.

tam Curiam suam perpetuo liberaliter et pacifice permanentis, donantes ipsis et omnibus suis sequentibus, firmam et vacuum et perpetuam sine omni reuocatione possessionem in eisdem. Ita tamen, quod ipsi confratres dabunt nostro monasterio octo solidos Brunsvicensis censualiter de eisdem bonis, singulis annis, pro consueto et perpetuo censu nostro, quolibet festo Michaëlis. In cuius rei testimonium et consensus nostri euentiam figilla nostra presentibus sunt appensa. Actum et datum in conuentu nostro Scotterlingeborch anno domini M. CCC. XL. primo feria quarta ante diem beati Iohannis Baptiste. Kalendaria societas illa anno 1385. receperunt duos mansos et dimidium in Kyssenbrugge. Traditio est huiusmodi:

Ek Godeke Cramer ichteswonne. Godeken Sone unde we Iorden Heyse unde Iorden Cramer ichteswonne Iordens Sone bekennen openbare in dessem breue vor os unde vor vnse Eruen, dat we myd wyscop, vulborde, unde hete vnser vor munde Bartoldes mekelers Eyken in der nygenstad unde Hinrich Kersten hebben vorkofft unde in ore were ghelaten vor twey unde twintich lodege marck suluers Brunswigische vuitthe unde vrichte Tymen Bocke unde synen Eruen driiddehalue houe landes, de belegen synt vppe deme velde tho Kyssenbrugge myd allem rechte unde mys aller Slachten, nud, in dorpe, unde in velde, des vve eyne halue houe myd twee houe hebben to leue ghehadt vnssem ghenedege Heren deme Bisscope tho Halberstad unde de anderen twee houe hebbe vve, tho leue ghehadt van vnser ghenedege Fruuven van GANDERSEM, de vve beydentziden one hebben vppghesand in vnser breuen, unde vve unde vnse erven vwillen en dessem suluen gudes ore rechten vveren vvesen vor aller rechten ansprake, vvoor unde vvanne on des nodt ys unde se dat van vns esschet. Dyt love vve Godeke, Iorden, Heyse unde Iorden alle gheheten de Cramere vorbenompt vor vns unde vor vnse erven on in guden truuvven myt eyner Junden hant stede vvnnd vast tho holdende ane ienigher leyghe lyst. Des to eyner openbaren betughinge so hebbe ek Godeke Cramer vorbenompt dissen breff besegelt - - Na Goddes gebord dritteyn hundred Iar, dem vif unde achtentigesten Iare an sunte Egidius tage des hilgen Heren., Renunciauerunt eidem feudis Halberstadensibus, et Gandersmensibus anno eodem ad 28. Septembris. Donationem hanc factam ex bonis Ecberti, nobilis Domini de Assenburg, confirmavit VLRICVS Comes Regensteiniensis, consentientibus Siffrido et Henrico fratribus, ac sorore Mechtilde, reliquisque heredibus. Diploma ipsum est datum anno 1333. 20. Ian. Inter testes sunt obuui Iohannes miles dictus Koffe et Iohannes de Papestorp mareschalcus ipsius. Res sic se habet. Herro, ciuis in Kyssenbrugge, numerata accepta pecunia tradidit anno 1332. fratribus Kalendarum Kyssenbruggensibus villam, aediculae sancti Martini adiacentem, et pratum a Gerharo dictum. Traditioni intercesserunt nobiles domini de Assenburgo dicti, interferentes caussam, bona illa esse sua ex feudo Regensteiniensi, ac Heronem esse a sese subinfeudatum. Concordia tandem est restituta, Egberto confirmationem Vlrici habente ratam firmamque, iuribusque suis quaesitis nuncium mittente. Quae Tymo Bock ex beneficio ecclesiae Gandersmensis tenebat, vendidit viginti et sex lothonibus marcarum argenti Brunsvicensibus societati illi Kalendariae. Venditionem confirmavit Abbatissa Luitgarda anno 1386. die dominica post Epiphaniae. (a) Tabula autem Tymonis, per quam mansos duos et dimidium, ex allodio et fundo ecclesiae Gandersmensis possessos, dictae fraternitati tradidit, sic habet:

In nomine Domini Amen. Quia hominum labilis est memoria, expedit, vt ea, que ad diuinum cultum pertinent, scripturis publicis perhennentur. Hinc est, quod nos Tymo, Hermannus et Tymo fratres dicti Bock quondam filii Tymonis militis dicti Bok tenore presentium publice testamur, quod nos voluntate et matura deliberatione prehabita

(a) Diploma Vlrici producemus in Comitum Regenstenensium ferie describenda; Luitgardis tabulam ad a. 1386. in Vitis Abbatissarum exhibebimus.

bita et cum consensu omnium nostrorum heredum dimisimus et dimittimus et pure propter Deum damus honorabilibus et discretis viris et dominis Decano et fratribus Kalendarum in Kyssenbrugge et ad Cappellam sancti Martini ibidem perpetue permanendos duos mansos cum dimidio sitos in campo eiusdem ville, cum omnibus pertinentiis, iuribus, et prouentibus, quos hactenus habuimus, et nostris et Kalendarum pecuniis a Gotfrido: Iordane. Heyfone. et Iordano dictis (ramere comparauimus, facientes eisdem fratribus wandam de dictis bonis, ne quis nostrorum heredum seu successorum impediendo, alienando, ab eis postulando, seu quouis modo se intromittat, sed pro salute omnium animarum nostrarum ad diuinum cultum vt prediximus, dimittantur liberi et soluti. Pro eo dicti Domini Decanus et fratres Kalendarum post obitum nostrum singulis Kalendis memoriam animarum nostrarum et heredum nostrorum cum omnibus fidelibus defunctis in missis et vigiliis fideliter peragere tenebuntur. In cuius rei testimonium sigillum meum, Tymonis senioris, cum consensu Hermanni ac Tymonis presentibus est appensum. Datum anno Domini M^o. CCC^o. octuagesimo septimo, ipso die purificationis virginis Marie gloriose. Vt accuratior de illa societate ingeratur lectori notitia, confirmationem Alberti Magdeburgensis et Maguntini Archiepiscopi in medium profero, exquisite docentem officia sociorum, quos a Kalendis maiores nostri cognominarunt. En tabulam:

ALBERTVS Dei et apostolice sedis gratia sanctarum Magdeburgensis. et Maguntini. Ecclesiarum Archi-Episcopus, Primas et Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, princeps elector, Halberstadenn. ecclesiarum Administrator, Marchio Brandenburgenn, Stettinenn, Pommeranie, Cassuborum Slauorumque Dux, Burggrauius Nuringenn, ac Rugie princeps. Honorabilibus vobis deuotis et in Christo dilectis, Decano, Camerario totique communitati fraternitatis Kalendarum tam Clericis quam Laycis in Kissenbrugge Halberstadensis nostre Dioc. salutem in Domino. Exponi nobis curastis, quod eadem fraternitas vestra antiqua ad longa tempora a predecessibus vestris confratribus ob spem salutis eterne et in Christi fidelium animarum defunctorum remedium quondam salubriter instituta et per Reuerendum olim in Christo patrem Dominum Geuehardum Episcopum Halberstadensem predecessorem nostrum literis suis coram nobis exhibitis confirmata, nec non secundum statuta et consuetudines quasdam laudabiles dudum cum quibusdam vigiliis, missis, et exsequiis defunctorum hactenus solempniter obseruata et celebrata extiterit, quodque vos ipsi bono deuotionis Zelo ducti ob diuini cultus augmentum omniumque confratrum vestrorum tam viuorum quam mortuorum salutem, quamdam Commendam in Capella sancti Martini in Kissenbrugge ex iam dicte fraternitatis vestre erario communi, ac inuicem contributis et collectis elemosinis fundare, et ad duas missas ebdomadatim in prefata Capella celebrandas instaurare ipsamque duobus mansis cum dimidio terre arabilis in campo Kissenbrugge, cum duobus hortis dotare decreuistis, volentes et ordinantes, quatenus ante dicte commende possessor in antea ad duas missas ebdomadales, vnam pro viuis ac aliam pro defunctis fratribus die et hora, dum et quando id sua deuotio exposcere videbitur, celebrandas sit astrictus, ius vero patronatus siue committendi Decano eiusdem fraternitatis Kalendarum competere, et perpetuo apud eum remanere statueritis, Vnde nobis humiliter fuit supplicatum, quatenus sepe fatam fraternitatem vestram antiquam vna cum memorata commenda restaurare, innouare, admittere, ac de nouo confirmare, et vt maior plebis deuotio excitetur et succrescat circa eandem, nostras Indulgentias solitas adiicere dignaremur. Nos igitur instanter petentium votis libenter annuimus, eandem confraternitatem vestram Kalendarum antiquam, ac foundationem et Instauracionem commende supradicte innouauimus, admisimus, auctorisauimus, et confirmauimus ac presentibus, Dei nomine, auctoritate nostra ordinaria innouamus, admittimus, auctorisamus et confirmamus, ea tamen moderatione adhibita, videlicet vt iidem fratres et

soro-

sorores de utroque sexu clerici et Layci ad eandem assumendi licitam sanctam et honestam ac Deo gratiam vobiscum possint ac debeant habere fraternitatem, qua vos invicem mutua charitate et orationum elemosinarumque beneficium et suffragiis prosequi videamini, et ad illam non nisi honestas personas sine quovis illicito pacto recipiatis et admittatis, Missas et vigiliis locis et temporibus, prout hactenus consuevistis, solempniter et deuote peragendo et observando, Siquam vero post peractum officium inter vos forsitan habituri sitis refectioem, quod illam cum honestate et moderamine cibi et potus et gravitate congrua sobrietateque faciatis, ne ingurgitationibus aut ebrietatibus vacaueritis, sed refectioe facta mox inde discedatis, neque in eadem fraternitate quicquam novi sine nostro, successorumque nostrorum, scitu et consensu, ac presertim, quod canonicis quomodolibet contra ire possit institutis, statuat et ordinetis, volentes etiam, quod quilibet persona dicte fraternitatis que notorie diffamata vel criminosa fuerit, aut ultra annum in excommunicatione persisterit, sit ipso facto ab eadem fraternitate excludenda, Nobisque et successoribus nostris omnium et singulorum premissorum commutandi, interpretandi, cassandi, et revocandi potestate reservata, dum et quotienscunque visum fuerit oportuionem, Mansos etiam et hortos prelatos ad Commendam prememoratae appropriatos in ecclesiasticam libertatem recipientes, et ut perpetuo ecclesiastica bona censeantur, statuente, Nec non quorumcunque ipsius Commende possessorum conscientias super ebdomadali observacione duarum missarum prescriptarum onerantes, inhibentesque omnibus et singulis utriusque sexus hominibus sub anathematis pena, ne de alia quavis dispositione huius fraternitatis commende et confirmationis se quovis modo, in preiudicium eorundem intromittant, quemadmodum ultionem districti iudicii voluerint evitari. Insuper omnibus et singulis Christi fidelibus vere penitentibus et confessis hominibus, qui missis vigiliis et exsequiis ante dicte fraternitatis annuatim, prout hactenus consuetum est, observandis, deuotionis causa interfuerint, suas inibi Deo preces fundendo deuotas, vel qui pro conseruanda fraternitate in testamento aut alias quomodolibet manus porrexerint adiutrices omnipotentis Dei misericordia ac sanctorum Petri et Pauli Apostolorum auctoritate, nec non beatorum Mauricii et sociorum eius Martini atque Steffani vestrorum patronorum meritis confisi ac ex speciali gratia et privilegio sedis apostolice centum et quadraginta dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentibus misericorditer in domino relaxamus. In quorum fidem et testimonium premissorum has litteras euo sempiterno duraturas exinde fieri nostrique sigilli iussimus et fecimus communiti. Datum in ciuitate nostra Halberstad anno Domini millesimo quingentesimo quinto, die Iouis, nona mensis Augusti.

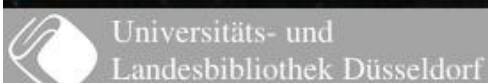
§. XV.

De iudiciis tribus Abbatissae Gandersheimensis, quae olim aduocati administrare debuerunt.

Reges Francorum olim comitia publica mense Martii, anno vernante, celebrant (a) in patenti campo, mane, et sub dio. Placebat praecipue exercendo generali iudicio primus Martii dies. (b) Pipinus a. 755. transtulit comitiorum publicorum diem

(a) GREGORIUS Turonensis Hist. Franc. L. II. c. 27. FLODOARDVS Hist. Rem. L. I. c. 13. AIMOINVS L. I. c. 12. Plura loca suppeditat CAROLVS du FRESNE Glossar. latin. To. I. p. 809. sqq. Sub dio iudicia illa exercebantur. ANNALES FRANCICI ad a. 767.

(b) AVCTOR Vitae S. Remigii et GESTA FRANCORVM c. X. Quae sanciebantur publice, placita dicebantur. Forma enim Francici imperii non erat pure monarchica, sed ex aristocratia multa habebat admixta. Quare de rebus maioris momenti cum summatibus populi erat deliberandum. Pipino in Aistulphum regem Italiae moliente expeditionem militarem, proceres minis interpositis reclamarunt et auxilia abnuerunt, teste EGINHARTO in vita Caroli M. c. VII. Clotharium proceres inuitum ad bellum Saxonibus inferendum compulerunt, fatente GREGORIO Turonensi Hist. Franc. L. IV. c. 14. Carolus M. Ludouico Pio diadema aureum antequam Aquisgrani imponeret, cum Principibus regni, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus generale colloquium in palatio Aquisgrani habuit, vniuersos interrogans, si eis placitum esset, ut filio suo nomen regis imponeret. VITA Hildegardis reginae in Actis Sanctorum ad XXX. April. §. 3. p. 794. To. III. April. IOANNES STUMPFIVS in Schweizer Hist. L. III. fol. 162, b. Quare leges a solo rege nec praescribentur nec promulgantur. Patet hoc

diem in Kalendas Maii. (c) Ex eo factum est, ut comitia vocarentur *campus Martii* et *Martis*, et deinceps *campus Maii*, *campus Magii* seu corrupte *Madii*. (d) Iudicium ipsum vocabant *malhon*, *mallus*, *malum*, quo intelligebatur generale placitum, quando *populus ter conueniebat in anno*. (e) Queritur vulgo de origine vocis. *Mal* interpretantur alii per congregationem, alii per conuiuium, alii per *causam*, *rem*, *actionem*, alii per *loquelam*, quam Islandi adpellant *mael*. Vox est omnino Germanica. (f) *Prima vice*, *secunda vice*, Germanis est *zum ersten mahl*, *zum andern mahl*. Tria igitur tempora iudiciorum stata vocabant Germani *die drey mahle*. Tribus enim vicibus quotannis in iudicio publico erat comparandum. *Mallare* antiquis est *in ius vocare*. (g) *Mallenses iudices* vocabantur adfessores iudicii, qui ad iudicem primarium seu Senioresem sessum capiebant et iudicia sua quaesiti expromebant. Germani postea eos nuncuparunt *ordeltragers*. Fideles ecclesiae, qui testimonio suo iudicium condecorabant, olim dicebantur *malmanni*, *maalmanni*. (h) Vocantur nunc adfessores secundarii, *die Beyfizers*. *Malbergium* (i) vocabatur locus, plerumque editus, in quo exercebatur mallus publicus. Poenae infligi solitae ex more veterum Germanorum, qui potui largo indulgebant, consistebant in cereuisia et vino praebendo ad summam et mensuram praedefinitam. Mos ille Francicus, vel potius Francorum ac Saliorum, postmodum transit ad Anglos et Germanos reliquos. (k) Carolingici ac Saxonici Imperatores eum in finem alebant Comites, qui per prouincias, tertium denarium pacti, ius in mallis dicerent, et capitalia etiam exercerent supplicia. Sensim hoc regale munus cum Ducibus, Episcopis, Abbatibus et Abbatissis fuit communicatum. OTTO II. Imperator Gerburgae Abbatissae Gandersheimensi *verbales bannos* in Gandersheim, Sesen et Grene concessit, hoc est, iudicia non solum inferioris ordinis, sed et ipsa capitalia. Diploma ipsum sic habet: (1)

,,In

ipsum ex praefatione pacti legis Salicae, quam ita a Sala, amne Franconico et Moenum influente, dictam puto. Innotescit idem ex Erpoldi Lindenbergii Codice legum antiquarum. Clarissime omnium illud perspicitur ex pacto Confluentano a. 860. constituto, quod Ioannes Schilterus inseruit Tomo II. Introd. suae ad Jus publicum Germanicum.

- (c) *CHRONICON MASSIACENSE* ad a. 755. p. 734. apud Philippum Labbaeum To. II. Bibliothecae Mstorum seu Collectionis Aquitanicae: *Anno 755. venit Tasilo ad Martii campum, et mutauerunt Martii campum in mense Maio. ANNALES veteres Francorum To. II. Duchesnii p. 7. FREDEGARIVS Scholasticus ad a. 766.*
- (d) *FRESNE* in Glossar. latin. To. I. p. 809. fqq.
- (e) *PAPIAS: Malum, generale placitum dicebatur, quando totus conueniebat populus ter in anno. FRESNE* To. II. p. 408.
- (f) *CAROLVS* du *FRESNE* To. II. p. 408. varias adducit originationes vocis, Germani de rebus seriis olim inter pocula consultabant, teste *TACITO* de M. Germ. c. 22. Ex ea ratione *FRANCISCVS GUILIMANNVS* existimat, *malla* dici ex *Gastmählen*. Epulum enim est *Mahl*, *Gastmahl*. At Germani veteres rarius vna epulabantur, frequentissime compotabant. Cibus eorum erat minus exquisitus et parum delicatus. Poculis adfidee videbatur pulcherrimum et laude dignissimum. Satiabat eibus, quem occupabant, Luxus omnis cupediaeque a gulis Germanorum aberant. Recens fera, poma agrestia, lac et caseus, necessitati comedentium inferuiebant. Compellamur testes *TACITVM* l. c. c. 23. et *CAESAREM* de bello Gallico L. VI. c. 22. Ferculum ex auena parari solitum memorat *PLINIVS* Hist. nat. L. XVIII. c. 17. Si *MELAE* credimus, Germani veteres cruda carne confueverunt vesci. Vide eundem L. III. c. 3. Per crudam illam carnem quo minus intelligamus pernas, faliscos et alia sumo indurata ac nondum cocta nihil prohibet. Cibi eiusmodi gulam non irritabant, nutrimenta largiebantur firmiora, et proceritati corporum erant adminiculo, vti egregie ostendit *HERMANNVS CONRINGIVS* de *Germanicorum corporum habitus antiqui et noui causis* p. m. 89. Restat igitur, ut *mallum* dictum sit ex Germanica voce *mahl*, quoniam *vicitus* tribus, *zu drey mahlen*, comitia publica ac aduocatorum iudicia quotannis celebrabantur. Pristiniae consuetudinis exemplum, in amore ebrietatis per iudicia positum, suppeditant multae poenaeque in iudiciis tribus à Gandersheimensi Abbatissa indici e ritu antiquo ac inrogari solitae. Omnes enim poenae consistunt in praebendis doliis cereuisiae integris vel dimidiis.
- (g) *CAROLVS* du *FRESNE* To. II. Glossar. lat. p. 409.
- (h) *ODO Abbas Cluniacensis* in Vita S. Geraldii Comitis L. I. c. 19. *In crastinum vero mallensibus undique ad Senioresem (Graven, ex grau, canum et senem) confluentibus, iubet reum adduci, Conf. FRESNE* l. c. p. 371.
- (i) *FRESNE* l. c. p. 402.
- (k) *FRESNE* To. I. Glossar. lat. p. 809. fqq.
- (l) *Bannus*, *bannum* idem est ac iurisdictio criminalis et ecclesiastica, secunda a regali seu Imperatoria et Papali. *KETNERVS* in Antiquit. Quedlinburg. p. 220. *CHRONICON HALBERSTADENSE* p. 118. To. II. Leibn. Hildewardus Episcopus Halberstadenis ab Imperatore Ottone concessiones et statuta Imperatorum obtinuit regiae auctoritatis privilegio Halberstadeni ecclesiae communiri. Insuper etiam mercatum in Halberstat et Osterwic habendum, cum teloniis ac monettis, ac REGIO BANNO, in vtrisque locis tenendis et accipiendis, et REGALEM heri BANNVM super milites liberos et seruos eiusdem eccle-

RESERVATORIBVS
 nita vocarentur campus Martii
 rpe Martii. (d) Iudicium ipse
 eris placitum, quando populus
 ocis. Mal interpretantur alii pe
 azonem, alii per loquelam, quae
 (1) Prmo rei, secunda vice, Ge
 tempora iudiciorum flata voca
 mus in iudicio publico erat con
 siliis iudices vocabantur adfello
 rum capiebant et iudicia sua quae
 re mabagere. Fideles ecclesiae,
 eorum mabagere, mabagere. (h)
 Mallopus (1) vocabatur locus,
 a. Pomeae in iugis solitae ex more
 consuebant in cretula a vino
 . Mo's ille Francicus, vel plus
 glos et Germanos reliquos. (k)
 ant Comites, qui per prouincias
 talia etiam exercebant supplicia
 abbas et Abbatibus fuit com
 Gandersheimensi urbales ban
 iudicia non solum interiori
 : (1)

MONASTERII LIBERI GANDERSHEIMENSIS.

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. OTTO diuina fauente clementia Imperator
 Augustus. Omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum piae deuotioni patere
 volumus. qualiter nos dilectae coniugis nostrae Theophanu Imperatricis Augustae ac carissimae fi
 liae nostrae Sophiae votum sequentes. ob dilectionem et interuentum neptis nostrae Gerbirgis Ab
 batissae venerabilis. ad ecclesiam, cui ipsa praeesse videtur. in loco Ganderesheim dicto constructam.
 ac in honore sanctorum confessorum pariterque pontificum Anastasii et Innocentii consecratam.
 VRBALEM BANNVM, quem vulgariter BVRGBAN vocant. ante praedecessores nostros
 Reges videlicet et Imperatores praedictam ciuitatem pertinentem. hac nostra praeceptione noui
 ter confirmamus. et insuper duos nostrae dominationis urbales bannos. vnum in Seburg. et alte
 rum in Grene - in ius praefatae ecclesiae et Abbatissae. modo et in futurum ibi praesidentis a
 nouo concessimus. atque illuc hac nostrae auctoritatis confirmatione ad integrum tradimus. ea vi
 delicet ratione. ut praedicta Gerbirg venerabilis Abbatissa suaeque successores praescriptorum lo
 corum bannos sub suo iure perpetim teneant. nec ullus deinceps Comes vel aduocatus aut alia quae
 libet persona sine voto aut iussu super ius nominatae Gandersheimensis ecclesiae Abbatissae aut sibi
 succedentium potestatem super eosdem bannos aliquo modo habere praesumat. et vt haec nostrae
 donationis ac confirmationis auctoritas per futura tempora credibilior et stabilior habeatur. hoc
 nostrae celsitudinis praeceptum inde conscribi manuque propria subtus notatum sigilli nostri im
 pressionem iussimus assignari.

Signum Domini Ottonis
 Imperatoris

inuictissimi
 Augusti

Hildiboldus Episcopus ad vicem Willigisi Archicapellani recognoui.
 Data III. Id. Mart. anno dominicae incarnationis DCCCCLXXX. Ind. VII. Anno
 vero regni secundi Ottonis XVIII, Imperii autem XIII. Actum Tornburg in Dei nomine feliciter
 Amen.

Ex hoc Diplomate innotescit, iudicia, quae vocant criminalia, iam ante Henri
 cum Aucupem, ab ipsa foundationis origine, fuisse adnumerata iuribus Abbatissae et ec
 clesiae in coenobium et oppidum Gandersheimense. (m) Origo illa incidit in annum
 977. Tunc enim Ludouicus rex Orientalis Francia coenobio Gandersheimensi imper
 titus est imperialem immunitatem in cunctis possessionibus, tum acquisitis donatisque, tum
 acquirendis. Addidit Rex optimus, gener Ludolfi Ducis Saxoniae orientalis, insigne
 priuilegium, videlicet vt nullus princeps seu Comes, vel alius quilibet exactor, IVDICIA
 RIAM POTESTATEM vel freda exigenda, seu mansiones vel paratas faciendas in eodem
 monasterio Gandersheimensi, nisi ex consensu et petitione eiusdem monasterii Abbatissae habe
 re praesumat: et homines illius Abbatissae suae liberi sint siue serui, nulla iudiciaria coercean
 tur potestate; sed in praesentia eiusdem Abbatissae aduocati et eorum rectitudinem adquirent et cae
 teriorum perficiant. Recito verba ex Diplomate Ludouici, ad quae Otto secundus respi
 cit, et quae Diplomate suo confirmat et illustrat. Per paratas intellige expensas, quae
 dari solebant pro susceptione hospitem a rege vel Imperatore amandatorum et in pro
 uincias missorum. (†) Fredum vel freda est exactio, quae fisco quotannis inferenda erat.
 (n)

ecclesiae ab Imperatoris munificentia Halberstadensi Ecclesiae impetrauit - Conf. Vitam Adelgeri Epi
 scopi ibidem p. 120. et FRESNIUM in voce Bannus. Diploma, quod supra exhibeo, iam legitur
 apud HENRICVM BODONEM in Syntagmate p. 715. To. III. Leibn. et IOANNEM GEORGIVM
 LEVCKFELDIUM in Antiq. Gandersheim. c. XIV. p. 107. sq. praeterea To II. Leibn. p. 376. et in
 LYNIGII Reichs-Archiv Spi. illegii Ecclesiastici P. III. von Abtissinnen num. XV. p. 26.

(m) Falluntur, qui in ea sunt persuasione, nullum de ordine Abbatum et Abbatissarum ante Brunonem,
 Ottonis I, fratrem iurisdictione territoriali usum esse. Licet enim Brunonis auctoritas et iurdictio
 forensis esset longe amplissima, qualem quantamque ante eum nemo Episcoporum tenuerat; tamen
 Abbatissae Gandersheimenses iam ante Brunonem praemunitae erant iurisdictione forensi, vt ex Ot
 tonis, Ludouici regis Francia Orientalis, et aliis Diplomatum, quae Gerenrodac aliisque coenobiis
 data sunt quondam, iubare meridiano clarius elucet.

(†) CAROLVS du FRESNE Glossar. lat. To. III. p. 1172.

Franconico et Moenium indolent
 eum antiquarum. Clarissime orat
 d Ioannes Schulerus inferuit To
 cum Labbaem To. II. illu
 do ad Martii campum, nam
 ma To. II. Duchesni p. 1111
 conueniebatur populus ter in ann
 ginationes vocis. Germani de riuo
 m. c. 22. Ex ca ratione FRANCICUM
 m enim est Mal. Gaf. ad. de Genu
 Cibos eorum erat minus expulsi
 et laude dignissimum. Satis ab ab
 r aberant. Recens fera, poma ap
 latus testis ZACHTUM l. c. c. 22. et
 uari solium memoret PLINIUS
 eruis carne confocuerunt vesci.
 telligamus pernas, silicis et aiali
 m non irritabant, murimenta loq
 ti egregie ostendit HERMAN
 uasi casu p. m. 19. Rettat igni
 tris. zu arey mablen. comit
 e consuetudinis exemplum, in an
 in iudicis tribus a Gaud. ribent
 poeae consilium in praesentia
 In crastinum vero mallestru
 , iulet rem adduci. Coef. HEN

ica, secunda a regali seu Imperator
 NICON HALBERSTADENSIS p. 1
 eratore Ottone conce. iuris et iur
 gis ecclesiae communi. Insuper
 mouentis, at REGIO BANNI, in
 super milites liberi et serui eius

mites nonnulli Woldenburgenfes, (*) Woltingerodani, HENRICVS Palatinus Comes, Hen-

eris. Hermannus curam Reinebufani Monafterii gessit, sed in Bauariam profectus non rediit. Duo et filii, Henricus et Hermannus, successere: prior immatura et misera morte defunctus, apud nos, inquit auctor Reinhardus, sepultus est: alter, ut notum, occisus parum prodesse loco potuit. Haec Abbas iste paucissimis de Hermanno Comite de Winzenburch, viro potente et in historia nostra noto. Is quum Conrado et Gibellinae familiae adhaereret, a Lothario Saxone Augusto obsessus et captus est. Sed mox, Conrado regnante, potentiam recepit auxitque. Ipse iam Herimannus senior, credo, quod prouinciam integram regeret, COMES PATRIAE dictus est in monumentis, qualem postea Landgrauum dixere. Iunior quum militaris viri uxorem violasset, ab hoc in lecto suo cum uxore grauida occisus fertur. Hildesensis Episcopus Bernardus castrum eius sibi vindicauit, quod nunc quoque successores tenent. - - Vdo autem fortasse ius suum hereditarium omne in Ecclesiam Hildeshemensem transferens, successoris praetextum dedit, ut Mathildis, quae Vdonis soror fuerat, portionem hereditariam, occiso eius nepote, tanquam viuo adhuc Vdoni, et ex ejus persona Ecclesiae vindicaret.

(*) De his nonnulla sunt monenda. Genealogiam Comitum Woldenbergenfium tentarunt HENRICVS MEIBOMIUS in Chron. Riddagsb. p. 358. 369. et CONRADVS BERTHOLDVS BEHRENS in Historia Praepositorum Hildesh. p. 30. nec non AVCTOR Chronici montis Francorum Goslariae p. 33. Comites hi feudis Gandersheimensibus gauisi sunt, Gerhardus Comes de Woldenberg hoc pacto tenebat dimidiam de iunam in Bilderla et horreum in coemeterio, vti in Vicis Abbatissarum ad a. 1383. docebitur. Idem in feudum dabat Iohanni de Iertze. Canonico Gandersheimensi a. 1352. dimidium praedium in Rüden, quo antea Didericus de Stasvorde vsus erat. Comites Woldenbergenfes possederunt feuda Gandersheimensia in Olexen, Herenhufen, Hebenhufen, Elvelingerode, Henricus de Woldenberge a. 1303. tenuit decimam in Bilderbeck. Anno 1236. subscripserunt Hermannus et Henricus fratres Comites de Woldenberg. Henricus idem inter testes occurrit a. 1223. apud LEVCKFELDIUM in Antiqq. Blanckenburg. p. 98. Anno 1299. memorantur tres Canonicae Quedlinburgenfes Sophia, Cunegundis et Hefeke de Waldenborch, apud KETTNERVM in Antiqq. Quedlinburg. p. 324. Omnino fictus est.

Ernestus Comes a Woldenberg ad a. 938. apud GOLDASTVM T. I. Conflit. Imperial. p. 213 Nunc certiora. Anno 1249. Borchardus et Henricus Comites de Woldenberge donant ecclesiae Gandersheimensi sesquimanfum in Hachemhufen.

Venerabili Domine sue B. Gandersheimensie ecclesie Abbatisse. Borchardus et Henricus fratres et comites in Woldenbere paratum debite fidelitatis obsequium, Manfum et dimidium in Hache-
mehufen, quem tenuit a nobis Iohannes de curia. resignatum ab ipso liberaliter, recepimus, et vo-
bis plane et voluntarie resignamus, presentem litteram in resignationis nostre testimonium euidentem
condonantes, ita tamen vt dicta bona pro memoria patris nostri Comitis Hermanni. ordinate in ec-
clesia vestra fraternitati, de nostra gratia conferantur. Testes huius Sifridus Comes de Blankenbore.
et idem Iohannes, et frater eius Henricus de curia et quidam alii. Actum anno gratie millesimo du-
centesimo quadragesimo nono.

Patrem Burchardi et Henrici ignorauit AVCTOR Chronici montis Fran-
corum in schemate stemmatis illustrium Comitum Woldenbergenfium, Ad-
pellatur autem illeheic Hermannus. En veram delineationem:

HERMANNVS

Burchardus 1249. 1256.						Henricus 1249. 1256.			
Burchardus 1270. 1274.	Hermannus 1270. 1270.	Walthe- rus 1267.	Henricus praeful Hil- des † 319.	Sophia, Cune- gundis, Hefeke Cano- nicae Qued- linburg.	MATHILDIS Abbatissa Gandersh.	Herman- nus Vxor Hedwigis 1267.	Henri- cus 1267.	Ot- to	
Ludolfus 1273.	Otto Hildes. 1305.	Conra- rus 1267.	Hoi- er 1331.	Iohan- nes 1270.	Her- man- nus 1270.	Hen- ricus	Bur- chardus	Ludol- fus Can. Hild.	Beata So- phia Gefa- Canonicae Gandes.
Ludolfus 1331.									
		Herman- nus 1305.	Wille- brandus 1305.	Iohan- nes 1327.	Hoi- er 1327.	Iutta 1305.			
Conradus 1326.	Iohan- nes 1326.	Ludol- fus 1326.	Henri- cus 1326.	Conradus Can. Hild. 1331. † 2. Kal. Maii.	Burchardus	Yda, Hedwigis			
Herman- nus Can. Halberst. 1326.	Iohan- nes 1326.	Hoi- er 1326.	Bur- chardus 1346.	Henricus 1331. Otto 1344. vltimus	Gerhar- dus † ob adulter- ium 1326.	Wilbran- dus 1331. † 2. Non. Maii.	Hedwi- gis Can- non. Qued- linb. 1326.	Iutta Canonica Gan- dersh. 1326.	Mathil- dis vx. Herman- ni de Steinberg 1326.

Hermannus Imperator, Wickers Do-
nus predictus litteris inspecturis salu-
tis ad rem non sufficit, necesse
est scriptis attestatis atque testibus robo-
ratis ut *HOTEPH Comes de Walden-*
berg et in *parva Locutione*, honorabili
sue iam proprietate, de consensu Pre-
sidentis bona prope *Langensene* sita,
curia *Terrae et Erdenae* sibi *Canonicis*
reuerentibus, immo propiciis nobis et Ec-
clesiae et reuerentibus, vna et vna sunt, H.
Rudolfus *Pontificatus*, *Locutionis* Vice-
regis, Comes *Hesperus* vna *Acta*, *Weg-*
mus de Borschholz, *Locutionis* *Locutionis*,
vna et immobilia perferret, hanc pro-
pus et Capitulum perorari, *notitia* *Ep-*
domini M^o CC^o LIII° in die *Bea*

progeniturum et cogitatum, quale
velim mutuum. Oculi scilicet super
semetipsum, quem condolebant
Heineccius, quem Hermannus lo-
et cunctis sectariis. In Antiquitate
Episcopi *opi Halberstadenfi*, qui his
Waldenbergensium rogum piti
spectant verba: *Quidam* *Com-*
seculi *pater* *sancti*, et *Silvianus*
et *sancti* *Mariae* *sanctissimus*
li *Domino* *Hexilone* *Episcopus*
e *parentibus* *tam* *pater* *quo* *in*
no, *vero* *commemorabilis* *in*
eorum, *consensu* *et* *apostolice*
sancti, *ita* *videlicet*, *et* *quoniam*
inter *ad* *eandem* *Rudolfus* *in*
confirmat *Adelbrogus* *Episcopus* *vna*
hanc *donationem* *tempore* *seu* *no-*
am *advocati*. *Advocatus* *hic* *vna*
et, *Diploma* *Adelbrogus* *pro* *pro* *re-*
no *simul* *reco* *reco*, *Hermannus*
Hermannus *circum* *circum* *circum* *circum*
Friderici *II.* *diploma* *est* *ob* *ob*
da, *1218*, *apud* *REHMEIERUM* *in*
lem *secundum* *ad* *a.* *1239*, *p.* *472*, *et* *ad*
occurrere *in* *Diploma* *Episcopi* *St-*
ad *a.* *1300*, *de* *de* *de* *de* *de* *de* *de*
positum *ecclesiae* *cathedralis*, *et* *G-*
tribus *sanctis* *notis* *eximius* *D.* *Con-*
tecanorum *et* *Scholasticorum* *Hil-*
legere, *est* *operis* *pre* *pre* *pre* *pre*

erge confirmant Clu-
ae:
bus hanc paginam inspecturis in
rorum quam praesentium notitia
unia ipsius comparata a domino
um etiam mansum in Adest, et
contulit, ab omni nostro perenni-
postquam irritare, sigilli nostri

sculum antiveriorum institutio-
sub. p. 764. Ex eisdem *actibus*, *con-*
edralis *Hildesheimensis* *de* *est* *de*
subdiaconum *ob* *ob* *ob* *ob* *ob* *ob* *ob*
Non *hic*

Gandersheim delata fuit iurisdicctio suprema et defensio armata peculii

Permutatio bonorum a. 1270. instituta:

HENRICVS Comes de Woldenberg, suiq; filii Comites HERMANNVS et Henricus omnibus⁶⁶ hanc litteram inspecturis salutem cum sincero affectu. Testimonio presentium innotescat vni-⁶⁶ uersis tam presentibus quam futuris, quod Venerabilis nostra domina MARGARETA Gandersfemen-⁶⁶ sis Abbatissa de voluntate et consensu sui conuentus ex procuracione et peroratione nostra quorun-⁶⁶ dam bonorum commutationem fecit talem, proprietatem enim decime et vnus mansi et molendi-⁶⁶ num in Weuerlinge claustro Sanctimonialium in Rennelberge apud Bruneswig cum omnibus eo-⁶⁶ rum attinentiis contulit perpetuo possidendam. Nam et prefate moniales ipsi nostre domine Abba-⁶⁶ tisse confraternitatem et suorum benefactorum omnium participationem contulerunt. Nos vero de⁶⁶ consensu heredum nostrorum prefate Gandersfemensis ecclesie tres - - - Glaslaude, tres mansos in⁶⁶ maiori Ruden, tres mansos in maiori Elwethe, quatuor mansos in Bornem et quinque mansos et di-⁶⁶ midium in minori Ruden, proprietatis, versa vice contulimus in restaurum. Huius rei testes sunt:⁶⁶ Comes Borchardus de Woldenberg et sui filii Borchardus et Hermannus, Luppoldus de Lutere et⁶⁶ Andreas filius suus, Conradus de Eluethe et Henricus de Herre, castellani in Woldenberg, Thideri-⁶⁶ cus Plebanus sancti Georii, Iohannes de Wunstorp, Henricus de Witesbusen, Henricus et Volwinus⁶⁶ fratres de Paderborn, Ganders. canonici, Waltherus, * Henricus camerarius, et Gerardus de curia⁶⁶ milites et plures alii. Quod vt firmum et stabile perseueret, presentem litteram Sigillo nostro fe-⁶⁶ cimus roborari. Datum Woldenberg Anno domini M^o, CC^o. LXX°. quinto Ydus Febr. ⁶⁶

* Hic ea aetate fuit aduocatus Gandersheimii, curans et expediens iura et iudicia vrbis ac tractuum adiacentium. Fuit Comes, quantum ad natales adinet. Ipse numos curauit ferendos nomine Abbatissae, in quibus Waltheri nomen est expressum, et aquila vniceps, signum immunitatis Imperialis. Biceps enim aquila a Caesaribus eo aetate nondum adhibebatur, vt quidem inspec- tio sigillorum et insignium, et nuperrime Ioannes Petrus de Ludewig atque Gottlieb Samuel Treuer, historicorum principes, ad viuum rescuerunt.

Hoyerus permutat anno 1270. cum Abbatissa possessiones nonnullas:

HOYERVS Comes de Waldenberge vniuersis presentem cartulam auditoris salutem in Domino⁶⁶ sempiternam. Que geruntur a viris prudentibus ne vllam processu temporis recipere valeat⁶⁶ calumpniam, scriptis solent autenticis atque testibus roborari. Nouerint igitur vniuersi tam presen-⁶⁶ tes quam posteri nos ex consensu fratris nostri Comitis HERMANNI iunioris et heredum nostrorum⁶⁶ sex mansos sitos in Bettingerode, quos Iordanus et vxor sua de villa eadem a nobis tenent in pheo-⁶⁶ do, insuper et duarum loca siluarum in paruo et in magno Lochten sita, quorum vnum Henricus⁶⁶ liber apud ecclesiam, alium vero filius Dni Henrici gograuii a nobis quoque tenent iure pheodali⁶⁶ Venerabili Domine Margarete Gandersfemensis Abbatissae ac Ecclesie sue iure proprietario cum omni-⁶⁶ bus eorundem bonorum attinentiis contulisse, vt videlicet prefata Gandersfemensis ecclesia pro bo-⁶⁶ nis suis prope Langensene sitis Halberstadenfi ecclesie collatis bona nostra supra dicta recipiat in⁶⁶ restaurum, vt, quia a nobis vt a nostris successoribus hec nostra donacio non valeat aliquatenus in⁶⁶ posterum infirmari, presentem paginam super eo confectam appensione sigillorum nostrorum feci-⁶⁶ mus communiti. Huius rei testes sunt Iohannes de Sudenborg, Bodingerus de Lochten, Conradus⁶⁶ de Vimbetfen milites. Henricus Camararius memorate domine, Waltherus, Alberus de Werninge-⁶⁶ rode, Gerhardus de Curia, milites in Gandersfem et alii quam plures. Actum et datum Hartes-⁶⁶ borg Anno Domini M^o. CC^o. LXX°. in die - - -

Henricus et Hermannus fratruales Comites Woldenbergenses quatuor mansos in Scheninge sitos Abbatissae Gandersheimensi addicunt loco duorum mansorum in Hagehem:

Henricus et Hermannus fratruales Dei gratia Comites de Woldenberch, omnibus Christi fide-⁶⁶ bus, ad quos peruenit presens scriptum, quequid dilectionis potuerint et honoris. Scire cu-⁶⁶ pimus vniuersos presentium inspectores, quod nos proprietatem quatuor mansorum in Tsheninge,⁶⁶ quos olim Bertoldus de Hoyerfen ciuis in Hildensem a nobis in Pheodo tenebat, Gandersfemsi ec-⁶⁶ clesie perpetuo retinendam libera contulimus voluntate pro restauo duorum mansorum in Hagehem,⁶⁶ quos ecclesie sanctimonialium in Derneburgh vendidimus in perpetuum possidendos, et eosdem⁶⁶ iam dicte ecclesie Gandersfemensis resignauimus pari voto, renunciantes omni iuri, quod in ipsis man-⁶⁶ sis primitus habebamus. Huius rei testes sunt, Mechtildis Gandersfemensis preposita, Luckardis De-⁶⁶ cana, Alheidis custos, Elisabet de Halrimund, Mechtildis et Greta de Billein, Mechtildis et Sophia de⁶⁶ Eversteine, cum ceteris in Gandersfem Dominabus, Bruningus aduocatus, Iohannes de Lengeche,⁶⁶ Arnoldus de Wulfenche, Manegoldus et Albertus de Brucken, et plures alii. Vt autem ea perpetuam⁶⁶ tuam optineant firmitatem, nos presentem litteram sigillorum nostrorum appendio fecimus commu-⁶⁶ niri. Datum Gandersfem anno Domini M^o, CC^o, LXX°, VIII°. non. Novemb.⁶⁶

Anno 1280. Hermannus permutat nonnulla bona cum Abbatissa:

NOs Hermannus Comes de Woldenberge ad perpetuam rei memoriam notum facimus vniuersis,⁶⁶ quod requisito et habito consensu Henrici fratris nostri, cleri. i canonici Hildensemensis et Mech-⁶⁶ tildis sororis nostre Canonice Gandersfemensis ecclesie in commutatione XXVI. mansorum sitorum in⁶⁶ villa Hysesbusen, dicte ecclesie in Gandershem donauimus proprietatem bonorum nostrorum subscri-⁶⁶

H h h h

pto-

NSERVATORIBVS
bus, et testimo

sed ipso quoque Hermannii Wincenburgenſis ſigillo liquet, Tab. I. fig. 2.

(P)

Anno 1360. Lutgarda Abbatiffa infeudat Gerhardum:

VAn der Gnade Goddes we *LVTGHERT* Abdeſſche des wertlichen Stichtes to Ganderſem beken-
net in diſſem openen breue, dat we hebben beleggen und belyghet in diſſem breue den ede-
len Herren Greve *GHERDE van Woldenberge* mit ſodanem ghude, alſe he van vſem ſtichte heben
ſchal und alſe he van vſen Voruahen ghehat heft. Vn willen en darmede belenen, alſe vſe won-
heyt is, wen he to os kumpt, wene dat van os eſſchet. Diſſem to enem orkunde ſo hebbe we em
deſſen bref ghegheuen beſeghelet mit vſem ingeſeghele. *VV*elches iſt gheſchehen na der Bort vſes
Heirn Goddes dritteyn hundert iar in dem feſtegheften iare des medeweckens vor Pinckteſten.

In bello, quod diſtraxerat Albertum ac Ottonem Duces Brunſuicenſes a Gerhar-
do, Epifcopo Hilde-
ſienſi, milites praefidarii *VV*oldenbergens ceperunt viros e Brunſuicenfibus copiis quadraginta, et
haec ratione effecerunt, vt oppidum Alfeldae redderetur Epifcopo. *CHRONICON MONTIS FRAN-*
CORVM p. 86. Vnde patet, caſtrum *VV*oldenbergicum et natura et arte olim fuiſſe munitiffimum.

Memoria Iohannis Comitis de Woldenberge 1352.

ER *Diderik van Stasvoorde* knecht to witlik alle den, de diſſen bref ſeen eder horen, dat ek mid-
willen vñ wulbord miner eruen hebbe ghelaten *Bern Iane van Iertze mineme Ome canonike to*
Ganderſem vnde deme Capittle und der ſammighe, den Vruwen vnd den Herren des Stichtes to
Ganderſem min ghet half to Ruden mid alle deme, dat dar to hord an dorpe, an velde, an holte,
an weyde, an graſe vñ wor dat is. *vor feſteyn marck*, de ek *Hern Iane* ſeuldich was, vnde *vor teyn*
mark, de he mi nu deyt, dat ſint to ſamene ſeſſe vnde twintich mark, wat van diſſeme gode val-
len mach, dat ſcullet ſe *Her Ian van Iertze* vnde de Vruwen vnde de Herren des Stichtes to *Gan-*
derſem half nemen, wat dat is, korn eder tins, dar ſal ek ſe to vordern vnde nicht hindern vnde
mine eruen. Dit ſcal aldus ſtan, de wile dat *Her Ian van Iertze* leuet, wanne ſin to kort wert, dat
he ſterft, ſo ſcullet de feſteyn mark aſgan vnde teyn mark ſcullet de Vruwen vnde de Herren des
Stichtes to *Ganderſem* an der helfte des godes beholden. dewile dat ek eder mine eruen den vore-
benomden Vruwen vnde Herren de teyn mark nicht weder enghenue, ſcullet ſe half nemen, wat van
deme gode vallen magh. vwanne ek aver eder mine eruen on deyn mark lodighes ſuluers ganders-
melcher wichte vnde witte gheuet, dat moghe we don alle iar vnde to allen tiden, ſo is dat ghot min-
eder minen eruen weder ledich vñ los. Ok ſcal ek *Hern Iane* vnde den Vruwen, vnde den Herren
to *Gandersheim* veruen breue *van mineme Herren Greuen IANE van Woldenberge*, de diſſes godes
eyn Anberre is, dat he enen diſſe pennighe an deme gode bekennen ſcal, alſe hir vor ghescreuen is.
Alle diſſe vore ghescreuen dingh hebbe ek en ghelouet vnde loue vormi vnde vor mine eruen
an truwen, ſtede, vnde vaſt to holdende. Tho cynere wiſſenheyt des hebbe ek en diſſen bref ghe-
gheuen beſeghelet mid mineme ingheſeghele, vnde is gheſchen na godes bort *dritteynhundert iar*
in deme *twey vnde veſtigheften iare* to paſchen.

Iutta Abbatiffa tribus Comitibus beneficia ſeu feuda confert:

We *IVTTE* van der Gnade Goddes Ebbediſche to *Ganderſum* bekennet in diſſeme openen Bre-
ue alleden, de ene horet eder ſeet, dat *Greve HENRIK van Reghenſtene*, de nu *Greve HEN-*
RIK is, quam to os to *Ganderſum* vñ *Greve LVDELEF*, *Greve IOHAN* vñ *Greve BORGHARD*
van *VVoldenberge* mit eme, des let os vp *Greve Henrik van Reghenſtene* redeliken vad veychli-
kan alſo dan ghud, alſe he van os hadde, dat des van *VVoldenberge* o-dighes gheweft hadde vnd
wat eme an ghevalen mochte van ſines broder weghene, des ſulven ghudes vnd bat os, dat we be-
lenen wolden mit deme ſulven ghude *Greven Ludelſe*, *Greven Iohan*, vñ *Greven Borgharde van Wol-*
denberge. Dat hebbe vve en gelenet redeliken vñ veychliken, alſeme len pleych to lenede, vñ
dat hebbe vve ghedan dor bede vullen *Greven Henrikes van Reghenſtene* vñ kenne en des in diſ-
ſeme Breue vñ villen en des bekennen to hofe vn to daghe, vvur den van *VVoldenberge* des not-
is to eneme orkunde alle diſſer vorbeſcrevenen dinghe hebbe vve *Iurte Ebbediſche* to *Ganderſum*
den van *VVoldenberge* diſſen Brev ghegheuen, beſeghelet mit vſeme ingheſeghele. *Comites Re-*
genſteinenſes ex feudo *Gandefiano* tenerant *molendinum in Bilderta* et *manſum dimidium*, quo
Conradum de *Gandersheim* ſubinfeudauerant. *Gerhardus Comes VVoldenbergens* tenerat ex be-
neficio eccleſiae noſtrae *decimae Bilderlagens* *dimidium*, et *horreum in coemiterio ſhidem*. *Vtrumque*
patebit ex documentis, ad annos 1383, et 1441. in *Vitis Abbatiffarum* infra producentis.

Gerhardus Comes Woldenbergens a. 1352. feudum confert in Iohan-
nem de Ierze Canonicum Gandershemensem:

VAn der gnade godes we greue *GHERT* van *Woldenberge* dot witlik alle den de diſſen bref ſeen
oder horen, Dat we dor bede vvillen *Diderikes van Stasvoorde* vnde ſiner eruen bebbet be-
kant vnd bekennet *Hern Iane van Iertze Canonike to Ganderſem* der helfte des godes to *Ruden* dat
Diderik van Stasvoorde van os to Iene heft, dat is de cappel hofs vñ vvat dar to hort an dorpe vnde
an velde, aldusdane vvis dat defulue *Her Ian van Iertze* ſcal hirvan nemen alle iar, vvat van deme
gode vallen mach, vñ van deme, dat darto hord, devvile dat he leuet, vvane he auer tot is, ſo be-
kenne vve deme Capittle den Vruwen vnde den Herren des Stichtes to *Ganderſem* an deme
ſulven gode teyn lodigher mark, dar mach *Diderich van Stasvoorde* eder ſine eruen dat ghot vore-
entvveren alle iar vñ to allen tiden, vwanne de teyn mark deme Capittle denne bered ſint, ſo is
dat ghot *Diderikes* vnd ſiner eruen vveder ledich vnd los. Duffer dingh vvil vve en bekennich
vvelen, vvur en des not is. tho cyneme orkunde des hebbe vve en diſſen bref ghegheuen beſe
gheletund vſeme ingheſeghele vnde is gheſchen na godes bord *duſent iar drebundert iar* in deme
twey vnd veſtigheften iare to paſchen.

CHRONICON STEDERBURGENSE annum habet, quo Comitatus *Woldenbergens* cecidit in manus
Epifcopi *Hildeſienſis*. Id enim ad a. 1275, p. 868. To. I. *Leibn. Eodem anno orta eſt iuxta Ducem*
Hh hh 2

re Vll maior dms curias, vnum m
enber, de qua nuncum denariorum lo
lis tenentare hndi, In Bederkeſſen III
a notis in ſolo diocelitur poſſidet
Woldenberg III milia cum vna curia
pſentis, de quibus Iohannes de Bern
malis et XIII. ubi, be: 4 bona le
gna, luy pſentum bonorum in Hyſſe
calidit receptum iure feudali. Ad que
ſta a quoſum poſit calumpnia ſub
ſigillo ſimo roborat. Item anno domi
curati pſentis reſeruum ſuorum, quom
nuncum cum boaiſis et ſis, ſpſum po
ſentum.
miles *Woldenbergens* a. 137. reſerua
Iertze, de conſentio ſentis Iohannes Ce
rhardi, heredan *Henric* et *Lutgarda*
e complectentur pagum *Iertze* et in
Fidem pro tuncu reſeruaſione dedit
victori *CHRONICI MONTIS FRAN-*
ſenſi, eodem tempore, *Henric* vide
eſſes ſunt inter alios *Iohannes* et *Lu-*
ſpectante Henrico Hilttemeſtero, in
ſeta *ſchulano* tum temporis ab *the-*
CHRONICON idem p. 63. 64. 65.
Comites *Woldenbergens* *Gau-*
ſique manſorum in campis *lennu-*
ndro et conuentu *Francoburgi-*
NICON idem p. 65. *Quarta* in
Ludolfus a. 1318. teſtes *al-*
ti Eimbeſenſis, qua reſeruaſione
uerant. *CHRONICON* idem p. 65.
Woldenbergens *Francoburgi-*
que *Berthardus* et *Fridus* in
NICON idem p. 69.
Woldenbergens *dimidium* *decima* *lennu-*
noſtro *Francoburgi* *vulde*, et
angeu *examinari* *poterunt* *reſer-*
2 pſentum *Iohannis* *Woldenbergi* *ho-*
6. CHRONICON idem p. 71. *Anto-*
Ono *practi* et *Cajulo* *Hilt-*
nyum *ſuorum*, quos *noſtes* *kn-*
eamdem *poſſeſſionem* *anno* *1318*, *in*
tempore *ſere* *ſu* *ipſum* *paraverat*. *In*
Comites *pſentis* *Bodenſe* *bo-*
reſeruaſione. *CHRONICON* idem
ationem *annuum* *aliquot* *argenti*
chardum et *Gerhardum* *Comites*
Homburgens in *traeu* et *cultu*
ndia *belli* *inter* *Henricum* et *Er-*
continuat *ad* *annum* *vsque* *1441*.
Woldenbergi, *caſtrum* *Woldenbergi*

iduae Sophiae inſigne

en Schotes to Ganderſe bekenet
ren *GHERHARDS* von *VVolden-*
PHIEN von *VVoldenberge* *lennu-*
e mit deme dorpe to deme *lennu-*
de mit alleme rechte, dat dar to
gelles is, unde wilt ſe *darmel-*
ſe des an os ſinnet, to eneme *lennu-*
ſen breue, un is ghegheuen to *pa-*
beſteſte iare in ſante *Gregoria* *ap-*

Ann

(p) quod aduocatum armatum stricto gladio instructum, et instar eius, qui iudicium capitale et defensionem armatam exercet, sedentem repraesentat. Pertaesum est tandem aduocatorum extraneorum ob rationes non vnas. Episcopi et coenobia, quae laborabant hereditariis vel onerosis aduocatiis, pecuniis interpositis sese redimere adnitebantur eumque in finem priuilegia comparabant Imperatoria. (q) Aduocata armata Gandersheimensis fuit nec hereditaria, nec anniuersariis

et Marchiones, et seruiimus Domino Duci cum tribus curribus sumtuose. Eodem anno comparuit Dominus Episcopus Hildesheimensis castrum Woldenberg, ad cuius solutionem in omnia claustra nostrae dioeceseos fecit exactionem, nobis vero ex praecepto Ducis cum aliis quibusdam coenobiis non licebat ad hanc emtionem eidem in aliquo subuenire; unde post multas aduersitates et minas per sententiam a Domino Episcopo contra nos latam oportebat per decem septimanas excommunicationi subiicere; cuius indignationem non sine sumtu et dispendio poteramus pertransire. Dedimus etiam eodem anno Episcopo quatuor marcas puri argenti pro gratia sua acquirenda, et postea quatuor, quando comeciam comparauit Episcopus ille fuit Otto. Conf. CHRONICON HILDESHEMENSE p. 754. To. I. Leibn, Adferuntur haec quaedam, quibus Diplomata et iura Gandersheimensia penitus aduerfantur.

(p) Huc spectat sigillum Hermanni Tab. I. fig. 2.

(q) Exempli loco adferemus Friderici II, Diploma pro Episcopo Hildesimensi:

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator et semper Augustus dilectis fidelibus suis venerabili Decano totique conuentui Hildesheimensis ecclesie gratiam et omne bonum, Veniens ad curiam nostram fidelis noster Erpo confrater vester ex parte vestra et ecclesie vestre nobis insinuauit, quod aduocati magnam in bonis vestris exercere violentiam et frequentibus rapinis ecclesiam vestram assiligere non cessant. Verum quia saluti vestre de iure consulere tenemur, auctoritate Dei et nostra hanc gratiam indulgemus, vt scilicet quomodo per pecuniam vestram aduocatos ab aduocatiis remouere, preterire, et bona vestra ab eorum exactionibus iniustis liberare, liberam nobis inde potestatem concedimus et donamus et hoc ratum et firmum habentes inuolabiliter vobis et ecclesie Hildesheimensi curabimus obseruare. Datum Herbipoli in solempni curia decimo septimo Kal. Februarii.

Aduocata alia fuit vniuersalis, alia particularis. Illa complectitur defensionem omnium bonorum Praelaturae et banni ipsius executionem; Haec spectat duntaxat ad nonnulla Praelaturae bona eorumque vindicias et patrocinium. Prior non fuit olim hereditaria ante saeculum XIV. haec loci. Posteriorem vero nonnunquam subisse hereditatem et in commercio fuisse, adeo non abnuo, vt supra id exemplis Comitum Northemensium et VVoldenbergensium ipse ostenderim. Nisi haec sedulo attendantur, contradictione me adligasse memet, censores existimabunt. Obiter adnoto consuetudinem antiquissimam, qua receptum est, vt singulis annis circa tempus Pentecostale iudicium aduocatae (vogeding) praefectus Gandersheimensis in curia, adsidente senatu oppidano, exerceat. Subest memoria antiquitatis. Nam aduocatus Abbatissae, alibi autem aduocati a Caesare infeudati, olim id officii expediuit. Adfessores aduocatorum nostrorum erant olim ministeriales, Marefcalcus, Camerarius, Dapifer seu archimagirus et magister coquinae, Truchsas, Pincerna seu Pocillator, Droste, Erz-seu Erbschencke. Id patet ex Diplomate Friderici II. a. 1216. dato, quod exhibetur in HVNDII Metrop. Salsburg. To. II. f. 591. sq. et in gründlichen Historischen Berichte von den alten Reichs-Vogteyen, bey den Erb-Frey-und Reichs-Stätten, wie auch bey den hohen und andern Stifften und Clöstern 1655. 4. Vlmae. p. 43. Bannus vero vrbalis effectui dabatur in castro, quod burgum vocabant; iurisdictionem de furto et fraude in agris hortisque et pratis commissa, et de aliis, quae multa lui poterant, aduocatus in curiis vel sub dio locis praedefinitis exsequi solebat. Aduocati Imperatoris exactiones etiam curabant, vt per regale bannum in vsum Caesaris debitas de praediis, de moneta et de telonio aliisque rebus pecunias exigerent fiscoque regio inferrent. LEHMANNVS in Chronico Spirensi L. IV. c. 7. f. 296. col. 1. Aduocatae hereditariae esse consueuerant et onerosae, si quem Caesar aduocatum Episcopi, Abbatissae vel Abbatissae per feudum constituerat. Ab hisce exeunte saeculo XII. et sequenti XIII. Praelati sese redimere elaborabant. Historischer Bericht von den alten Reichs-Vogteyen p. 76. sq. Singulare igitur priuilegium coenobii Gandersheimensis est, quod a sumtibus Imperio soluendis immune, et ante omnes reliquos Episcopos et Abbates ius aduocatae obtinuerit, pro arbitratu Abbatissae modo in hunc, modo in illum, conferendae, includentis etiam bannum sanguinis seu iurisdictionem capitalem.

Comites Woldenbergicos etiam in bona Episcopi Hildesimensis nonnulla administrasse aduocata, quae concedente Friderico II. interposito pretio sublata fuerit, docemur hoc ipso Diplomate:

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus Hierusalem et Sicilie rex. Preposito, Decano, totique Capitulo maioris Hildesheim ecclesie fidelibus suis gratiam suam et omne bonum, Constitutus in presentia maiestatis nostrae C. Venerabilis Hildesheimensis Episcopus dilectus princeps noster nostrae celsitudini supplicauit, quamuis emptionem factam a vobis ad opus ecclesie vestre iusto titulo quarundam aduocatarum ab Hermanno et Henrico fratribus de Woldeberg et a Ludigero de Indagine et a quibuscunque aliis, qui easdem aduocatas ab eadem vestra ecclesia tenuerunt, vel si quam emptionem in aurea fieri contigerit, ab his, qui similiter aduocatas ipsas ab eadem ecclesia tenent ratam habere de nostra gratia dignamur. Hos autem ipsius dilecti principis nostri, cuius sincera deuotio et grata seruitia nostro culmini grata resident et accepta supplicationibus - - - emptionem ipsam

pre-

riis impensis redimenda: potuitque pro arbitrio Abbatissae adimi vni et in alterum conferri, vel plane vacare. Dilucet id ipsum ex Diplomate Imperatoris, quo Comitatus Woldenbergicus in Episcopos Hildeshemenses translatus est. (r) Nulla inibi habetur mentio aduocatiæ Gandersheimensis. Quum tandem interregnum saeculo XIII. Germaniam adligeret, et per negligentiam Caroli IV. ac Wenceslai omnia in Germanicis prouinciis vi et ferro agerentur; Abbatissae constituerunt *aduocatos*, *Vögte*, in praediis suis ac vrbibus vel eas in feudum ac beneficium eis tradiderunt, qui virtute et potentia eminebant. Gandersheimii autem Abbatissa aluit aduocatum singularem, administrum suum, ex nobili genere plerumque procreatum, qui ius supremum diceret et

predictarum aduocatiarum, sicut a prefatis fratribus Hermanno et Hentico, et a Ludigero de Indagine et a quibuscunque aliis, qui ipsas a prenomina Ecclesia tenuerint, iuste et rationabiliter noscitur esse facta, vel, ut antea fieri contigerit, ab iis, qui aduocatas ipsas a prenomina ecclesia tenent, ratam et firmam habemus, ex nostre gratia maiestatis. Ad has itaque ratihabitionis memoriam presentes literas inde fieri et nostre maiestatis sigillo iussimus communiri. Datum Maguncie vicefimo tertio Augusti VIII^a Indictione., (1220)

Quum vero sublati aduocatiis ingruerent et inualefcerent rapinae, Imperator mandatis et interdictis nouis furorem comescuit.

En exemplum!

Fridericus Dei grā Romanorum Imperator semper Augustus Ierlm̄ et Sicilie rex, per presens scriptum notum facimus, vniuersis fidelibus nostris per imperium constitutum tam presentibus quam futuris, quod nos attendentes fidei magnam constantiam Conradi venerabilis Hildeshemensis Episcopi, dilecti principis nostri, quem multipliciter imo efficaciter in nostris scrutiis et honoribus iam sepius sumus experti. Considerantes etiam magna et grata seruitia eius, que quotidie nostre celsitudini exhibere non cessat, cum tanta et talia sunt apud nos merita persone sue, vt non solum idem Episcopus cum eius ecclesie proprietate beneficia liberalitatis nostre tum etiam magnificentie me reatur, concedimus eidem Hildeshem̄ Episcopo ecclesie sue et successoribus eius in perpetuum, vt siue eodem Episcopo siue suis successoribus decedentibus, ne nos nec aliquis successorum nostrorum Romanorum bona mobilia et vtenilia domus Hildeshem̄ Episcopi rapere vel auferre presumat, sed omnia integra maneant et quieta ad opus Episcopi succedentis, maxime cum in quibusdam literis nostris contineatur expresse, quod huiusmodi consuetudinem prauam penitus abolentes *ministerialibus et officariis* predictae ecclesie Hildeshem̄, apud quos inoleuerat consuetudo predicta, perpetuo duximus inhibendum, ne aliquis eorum presumeret de cetero de rebus cuiuslibet decedentis Episcopi ecclesie memorate capere vel tangere violenter. Ad huius igitur nostre concessionis memoriam et robur perpetuo valituum presens scriptum fieri et sigillo maiestatis nostre iussimus communiri. Datum apud Burgum Sancti Domini, Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicefimo sexto mense Iulii XIII. Indict. Hac ratione Episcopi excusserunt Hildeshemensibus a terminis iurisdictionem Ducum Saxoniae, qui posthaec Duces Brunsvicensis fuerunt dicti. Infirmi enim erant Episcopi per VVestfaliam et Saxoniam ante saeculum XIII. Henrici Leonis fortuna aduersa Episcopis fuit summo vsui. Quod ipsi praecidentes, conspirarunt in ruinam potentissimi Principis.

Tantum religio potuit suadere malorum!

(r) Dabo ipsum Diploma, satis memorabile:

Wenceslaus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus et Boemie Rex. Notum facimus tenore presentium vniuersis, quod pro parte Venerabilis Hildeshemensis Episcopi, principis et deuoti, nostri dilecti, oblata nobis petitio continebat, cum maior pars bonorum Comitatus Woldenberg sit per mortem *Comitis Hochhardi* absque herede legitimo decedentis, ad eandem ecclesiam Hildeshem̄ legitime deuolutus. Et licet Comes Woldenbergē, qui fuit pro tempore, Vassallus Episcopi et Ecclesie predictorum extiterit, consuevit tamen quaedam bona, et vt dicitur, cum dicti Comitatus titulo ab Imperio in feudum recipere, que inferius annotantur, quatenus dictam deuolutionem approbare, ratificare, et confirmare, nec non dictos Episcopum et Ecclesiam de comitatu predicto ac etiam bonis infra scripte infeudare de benignitate solita gratiosius dignaremur, primo vero de dominio in *Astfelde*. Item in *Derhugē*. insuper *Grete*. item decem talentis in *Kisenslete*, *Cheimbecke*, item in *Gartone* duabus et media pro libris argenti de silua, que vocatur *Sibat*, item siluae nostra in orientali parte *Osterrode* et nostro regali manso *Tutuigeroth*, regalibus prediis media uilla *Halberkrigeroth Wildenberg*, tertia parte montis *Harkesburg* a fonte vsque ad suburbium orientale. *Sutther* quatuor mansis, piscina *Mosborg* et betacio nostro in regali foresto, nec non venatione et piscatione in foresti fratris sui, item de *reditibus* in *Goslaria* dictis *Vogtgelt* cum iuribus aduocatie et pertinentiarum ibidem. Hos itaque qui vota quorumlibet iuste petentium gratiosè semper complectimur, quique vtilitates et commoda ecclesiarum sacri Imperii precipuo benignitatis amore prosequimur, eius amore, per quem reges regnant et principes dominantur, dicti Episcopi deuotis supplicationibus tauorabiliter annuentes dictam deuolutionem omnium et singulorum bonorum, iurium, et pertinentiarum eorundem predictae Hildeshem̄ ecclesie animo deliberato sanoque, principum, baronum, et procerum nostrorum fidelium accedente consilio approbauimus, ratificauimus, infeudauimus, et tenore presentium decreta nostra, scientia et regie Romane potestatis plenitudine approbamus, ratificamus, confirmamus, et gratiosius infeudamus, decernentes expresse, et perpetuo vali-

Hh hh 3

turo

structum, et instar eius, quod
erit, sedentem repraesentantem
in ob rationes non vnas. Episcopi
meritis aduocatis, pecuniis in
privilegia comparabant Imperatoris
et hereditaria, nec annuaria

reus iuratus. Eodem anno comparat
reus iuratus in omnia iura nostra
in alio subdum iuratus non liberat
sua iurata et non per sententiam a
iuramento communicato iurare; cuius
iure. Item eum eodem anno Episcopi
et postea quatuor, quatuor vicariis
HILDESHEMENSE p. 73. Tol. Laba.
reuerentia petita aduocatum.

ci II, Diploma pro Epi-

ugustus dilectis fidelibus venerabilibus
et omne bonum, Veniens ad curiam
ecclesie vestre nobis insinuauit, quod
venerabilis rapinis ecclesiam vestram el-
tesenauit, auctoritate Dei et nostre
vestram aduocatos ab aduocatis
is liberare, liberam nobis inde pro-
eentes inuolabiliter vobis et aliis
olempni cura decimo septimo

defensionem omnium bonorum
a nonnulla Praelaturae huius
ante saeculum XIV. beneficia
cio fuisse, adeo non abnu-
ipse ostenderit. Nisi haec cau-
ebunt. Obiter adnoto consuetudinem
Pentecostale iudicium aduocati-
aca oppidano, exerceat. Sed non
ocari a Caesare infeudati, cum a di-
ministeriales, Martelcan, Caneu-
nerua seu Poilluon, Dreyt, Episcopi
a, quod exhibetur in *HPNDII* Mem-
Berichte von den alten Reich-Vog-
e und andern Stifften und Clöthern
sira, quod burgum vocabant; insinu-
et de aliis, quae multa sui ipse
ebat, Aduocati Imperatoris exacer-
itas de praediis, de moneta et de reb-
HMANNYS in Chronico Spirensi L.
e onerosae, si quem Caesar aduocati
hinc exante saeculo XII. et sequ-
von den alten Reich-Vogteyen p. 73.
tod a sumibus Impetio soluentis
sue obtinuerit, pro arbitrio ad-
etiam hancum sanguinis seu iurandi

Episcopi Hildeshemensis nomine
Fridericus II. interposito pre-
sente:

Ilus Hierusalem et Sicilie rex, per
sue fidelibus suis gratiam suam et
bellis Hildeshem̄ Episcopi dilecti
onem factam a vobis ad opus eccle-
erico fratribus de Woldenberg et alio-
dem vestra ecclesia remanere, vel si
atias ipsas ab eadem ecclesia tenent
rincipis nostri, cuius iurata desin-
plicationibus . . . . .

et capitalia exerceret supplicia. Obuii sunt *WALTHERVS*, *BRVNINGVS*, et alii, (s) qui in diplomatibus recensentur, quibus Vitas Abbatissarum infra exorno. Advocata armata saeculis XIII. et XIV. praecipue erat pro locorum et temporum ratione mutabilis. Solebant enim Abbatissae contractum temporarium inire cum nobilibus famulisque e nobilitate ortis, vt defenderent hoc vel illud peculium praediumve ad sex, ad nouem, ad duodecim annos, interposita mercede definita, quae plerumque absoluebatur dimidiis redditibus ex praedio, et ex *bedemunde* ac *buleuinge*. *Bedemunde* dicebatur pecunia aduocato vel domino directo solui solita pro eis concedendis, quae seruis ac mancipiis hominibusque propriis suscipere per sese haud licebat. Sic nuptiae contrahi non poterant, nisi soluto pro concessione, a domino fundi profecta, debito et vsitato argento. *Buleuinge* seu *Bauleben* dicebatur, vti nunc, sic olim, pecunia expendi solita mortuo patrefamilias pro redimendis iumentis, quae alioquin in domini potestatem reciderant. Erant praeterea passim *aduocati*, *Vögte*, vti in *Rutenberg*, *Eggelsen*, *Hoheneggelsen*, *Gitter*, *Himstede*, in vtroque *Denkte*, in *Grossenlafferde*, in *Goderinge*, in *Gronenstede*, in *Assborg*, qui curabat etiam redditus in *Kissenbrugge*: in *Wanzleben*, in *Erich* et *Tenstede*, in *Hollenstede*, qui curabat prouentus ex *Moringen*, *Hockelem*, *Angerstein*, *Eimen*, *Odagsen*, *Eimbec*, *Rudelueshusen*, *Haverla*, *Boventen* et in locis circumuicinis: in *Opperhusen*, in *Dalem*, vbi comitia spectabat ad Abbatissam, alibique. (†) *Gandersheimii* erat aduocatus *Waltherus* a. 1159. *Bruningus* memoratur sub *Bertha* II. Erat *Gandersheimii*, in eo circiter loco, quo nunc domicilium est praefecturae *Ducalis*, sedes aduocati, quem vocabant *Voget* et *Blutzvoget*. Haud procul erat *granarium*, *der Spyker*, in quod Capitulares prouentus frumentarii conuehebantur. In aula Abbatiali erat carcer, quo compescebantur homines ecclesiae et ministerio Abbatissae obnoxii. Hoc vsae sunt Abbatissae et Ecclesia ante hos centum annos, et quos excurrit, Quum nuper aedificium ibi nouum exstrueretur, in fundamentis comparuit ipse carcer, qui ineunte saeculo superiori, quum *Anna Erica* de *Waldeck*, Abbatissa, conderet nouam sedem Abbatialem, priori combusta, integer remanserat et fundamenti loco ad sustinenda noua aedificia relictus erat intactus. Quum autem pleraque vrbis,

im-

„turo semper statuente edicto, vt dictus Hildeshemensis Episcopus et successores sui *comitatum eun-*
 „dem cum omnibus bonis suis, iuribus, et pertinentiis a nobis et sacro imperio habere debeant et per-
 „petue possidere, prout castrum *Woldenberge* Episcopus, qui fuit pro tempore, et hactenus a mul-
 „to iam tempore tenuit pacifice et quiete. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre approba-
 „tionis, ratificationis, confirmationis, infestationis, decreti paginam infringere seu ei ausu quouis te-
 „merario contraire. Si quis autem in contrarium aliquid attentare presumpserit, penam indignationis
 „nostrae grauissimam et penam mille marcarum argenti puri se nouerit, toties quoties contra fece-
 „rit, irremissibiliter incursum, quarum medietatem regalis nostri erarii siue fisci, residuam vero par-
 „tem dictorum Episcopi et ecclesie vsibus volumus applicari. - - sub regie nostre maiestatis si-
 „gillo testimonio literarum. Datum *Prage* anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto
 „die penultima mensis Iunii, regnorum nostrorum anno. *Boemie* vicessimo primo, *Romanorum* ye-
 „ro octauo. „

Ad mandatum domini Regis, referente domino *Henrico Duce Bregē. P. Jarrē.* „

- (s) Supra in n. p. ad annum 1270. memoratur *Bruningus aduocatus*. Idem memoratur ad a. 1271. *CHRONICON* montis *Francorum* p. 42. Episcopus *Bruno*, Hildeshemensis dioeceseos antistes summus, saeculo XII. memoriam iniicit *Waltheri aduocati de Gandersheim*. Hic ex beneficio ecclesiastico tenuit mansum vnum in *Sibecktesheim* i. e. *Sebexen*, et molendinum, quod ad orientalem plagam conobii *Brunesteshusen* situm erat, vti adparet ex *Diplomate Abbatissae Adelheydis* ad a. 1159.

In albo beneficiorum quotannis ab Abbatissa expensorum, quae vocabant *praebendas*, *pruuen*, *prouende*, sic lego ad a. 1305.

„Item unser *Frauwen vogede*, de *Hatzele molen* - - *Vortmer* schal ne gheuen to vordede der *Pro-*
 „uestynnen VI. keze, de *dekene* II. *Keze*, der *Küsterinne* III. *ferndel* vnd der *Scholmesteryne*
 „III. *verndel*. *Vortmer* dem *Abbede* to der *Clus* vnd den *seuen groten Herrn* XII. *Kefe* (*casei*) *eynen*
 „*iowelken* II. *Kefe*, dem III. *lutken Heren* III. *Kefe*, *iowelken* III. *verndel*. Item den III. *groten*
 „*opperluden* des *hilghen cruces* *preuende*, vnde der *lecht preuende*, *scalme gheuen* V. *Keze*, *iowel-*
 „*ken* III. *verndel*, Item dem *prime lüder* II. *Kefe*. *Vortmer* den *seuen groten houeluden* *scalme ghe-*
 „*uen* V. *Kefe* vnd I. *verndel*, *iowelken* III. *ferndel*. Item unser *Frauwen vogede*, der *Hatzele molen*,
 „des *Stichtes becker*, vnd dem *Meygere* to *Wrettingerode* - - *Scalme* *geuen* III. *iowelken* III.
 „*verndel*. „

- (†) A. 1351. *Florinus* de *Dalem* et *Eylardus* de *Dotzem* ad triennium bona *Bruggensia* et in *Panteln* sita in defensionem susceperunt, *Obergii* et *nobiles* de *Reden* eandem conuentionem sponponderunt aliis temporibus.

imperante Carolo IV, traderentur Duci Serenissimo Brunsvicensi in feudum; (t) Ducis in posterum fuit aduocatum alere in castro, quod Burg dicitur, qui bannum vrba- lem

(t) Duces Brunsvicenses Bernardus ac Otto, pater et filius, testantur, sese expectationem feudalem arcis dimidia Homborgi cum parte comitatus, Lauensteini et Grenae adisse, ex benignitate et dominio directo Abbatissae Gandersheimensis. Diploma vtriusque eo fine datum est anno 1409. die Gregorii. Quo ipso indicatur, aduocatus (vogedigen) iudiciaque tum cruenta tum cetera ab Abbatissis in locis memoratis teneri, atque ab eis per feudum in potentissimos Duces Brunsvicenses transferri. Loca ipsa Abbatissis plene largitus est Henricus II. Romanorum Imperator Augustus a. 1021, siquidem eis donauit inter alia Grenigawi, Venzigawi a Wenzen, inter Wickensen et Grene, sic dictum, et Spilbergawi, vnde Spiegelberg hodieque est residuum, tractus iudicis singulis forensibus instructos. Diploma Henrici II. certatim ediderunt SCHATENIUS Annal. Paderborn. L. IV. ad a. 1021. p. 444. PAVLLI- NUS in Syntagm. rerum Germanicar. p. 578. sq. BODO, LEVCKFELDIUS, LEIBNITIVS et LVINIGIUS. In praesens producemus Diploma Bernhardi et Ottonis:

Von Godes gnaden wy Bernat vnd Otto vnse sone Hertogen to Brunswik vnde Luneborch beken- nen in duffem openen breue vor vns vnde vnfen eruen vnd vor allen den iennen, dede on feen ho- ren edder lesen, dat de Erwerdige srauwe SOPHIE Ebdissche des wertliken stichtes to Gandersem vnse leve vetdereke vns vnde vnfen rechten eruen myt hande vnd myt munde beleenet hefft to ey- nen rechten eruen manleene myt sodanen gudere alse ore vnd orem Stichte na dode des Eddeln Hern Hinrikes Hern to Homborch vorleddigen vnd vorvallen mogen, vnde vom ore vnd orem Stichte to leene ghan, myt namen de hellste des slotes Homborch myt alle deme, dat dar to hort, wu me dat benomen kan, vnde derfulven des Slotes Homborch behoren mach, myt dem Lauwen- steyne, vnde myt Grene vnde myt oren gantzen Vogedigen vnde gerichte, myt gericht vnde vnge- richteme, myt dorper, myt molen, holten, vnde myt allen tobehoringen, wume dat benomen mach, vnde dar to horen, myt dem gautzen dorpe, myt Hemmendorpe, Steynhusen vnde to Spiegelberge (CXXIV.) houe landes vnde myt allen tobehoringen vnde nut, dede to duffen vorbenomten dor- pern horen mogen, vnde benomen mach myt namen, ut bescheden vnde uthgesproken de VOGEDIGE- richte vnd vngerichte ores dorpes BRUGGEM, de to oren Ebdige tafelen hort, vnde de genompte srauwe Sophya vnse leue, Verdereke settet vns vnde vnfen rechten eruen von stunt myt crafft ores breues in de rauweliken were duffer vorbenomten Sloten Herscoppen vnde gudere vnde alle des, dat oreme vorgefcrevenen Stichte vannen Ergenomten van Homborch vorleddigen vnd vorvallen moch- te, also dat wy vnde vnse rechten eruen duffer ergescrevenen Sloten, Herscoppe, vnde guder myt al- le oren tobehoringen na dode des Erguten Hern Hinrikes Hern to Homborch erfliken besitten vnde beholden schullen, vnde sche vnde ore nakomelinge Ebdesschn des Stichtes to Gandersem schullen vnde willen vns vnde vnfen rechten eruen der leenware duffer vorbenomten Sloten Herscop- pe vnde gudere bekennich syn van ores Stichtes wegen, wor vnde wanne vns des not is vnde wy dat von one eschet edder effchen laten. Ok schulle wy vnde vnse eruen, vnde willet alle duffe vorbenomten Sloten dorppere vnde gudere myt allen oren tobehoringen also dicke vnde to allsodanen tiden vnde Stichte to Gandersem to leene entfangen, alse eyne Ebdissche to Gandersem ersterft vnde eyne ander Ebdissche tokumpt ane iengerleye wedderprake. Vortmer wy vnde vnse eruen schullen vnde willet dat Stichte van Gandersem vnde ore guder beschermen vnde vorgededingen gelik vnsem egenen Lande vnde Iuden, wur vnde wanne one des not is. Duffes to orkunde vnde to tuch- nisse hebbe wy vnse Ingesegel wtiliken vnde myt gudeme willen gehenget heten an duffen breff. Na godes gebort vnser Hern dufent verhandert Iare, in dem negeden Iare in Sunte Gregorii dage des hilgen bisscoppes.

Praedium Bruggem, quodocunque Abbatissae placuerit, reuocari et reliquis Abbatialis mensae opibus restitui posse, hinc liquido patet. Soluendam quidem esse argenti summam generosissimis Steinbergis pro aedificiis, quanto nunc superant sumtu necessario et vili aedificia, quae olim nacti sunt, quum id feudum adirent, proque aliis, quae in melius deducta sunt, me tacente neino non perspicit. Quis enim ignorat, bona, mensis Praelatorum adfixa et adiuncta, non nisi summa necessitatis vi vr- gente in feudum dari posse? Sublata vero necessitate illa bellorum vel paupertatis, tollitur ipsum ius alienandi bona mensae Abbatiali debita. Addo aliud Diploma Ducum Henrici et Wilhelmi, patris filique, quod quemuis condocet, iurisdictionem imperialem teneri ab Abbatissa Gandersheimensi per dominium directum in comitatus nonnullos, Accipe id ipsum:

Wy Henrik vnd Wilhelm syn sone van godes gnade Hertogen to Brunswik vnde to Luneborch be- kennen openbar in duffem breue vor als weme, dat de Erwerdige Frauwe SOPHIE ebdissche des wertliken Stichtes to Gandersem vnse leue modder vns vnde vnse eruen belenet vnde begnadet hefft myt al so dannen sloten vnd guderen, als or vnd oren Stichte van dem eddlen Hern Hinrik Hern to Homborch vorvallen vnd vorleddiget is, vnde heft vns des ore bref myt oren Ehdie Ingesegel versegelt gegeben, darinne desfulven sloten vnd gudere benomet syn vnd de ludet van vvorden to vvorden, also hire na geschreven steyt: We Sophya van godes gnaden Ebdissche des wertliken stich- tes to Gandersem bekennen openbar in duffem breue vor allen den iennen, de ohn schyn horen edder lesen, also alse de Hochgebornen forsten vnse leuen vetteren Hertoghe BERNT vnd Hertog HINRIK Hertogen to Brunswik vnn to Luneborch vor tyden vns gutliken gebeden, se to begnadende vnn to be- lenende to eynen rechten mytsodanen guderen, also de eddle Hinrik Her to Homborch van vns vnn vnseme vorvaren to lehn hadde, des hebbe wy ansefen mannichsalden denst, den vns vnn vnsem gode- huse de ergnnte forsten dicke gedan hebbet vnn noch vortmer dohn moghen, vnn hebbet de ergnnte forsten vnn ore rechten manneieruen myt deme gedinge der gudere by des van Homborch ergnnten le- nedagen listiken belenet myt namen de helste des Slotes Homborch myt alle deme, dat dar to hort, wu men dat benomen kan vnn to der sulsten helste des Slotes behoren mach, myt dem Sloten Lauwensteyn vnn

... hanc procurat granorum conuehebantur. In aula Abba- et ministerio Abbatissae ob- tum annos, et quos excur- tamentis comparuit ipse to Waldeck, Abbatissa, cum- er remanserat et fundat Quum autem pleraque

... opus et succedentes sui omni- bis et sacro imperio habere dicitur- que fuit pro tempore. et lamina- mo hominum licet hanc notitia- ti paginam insingere seu si aliquo- antenare prelametur, penam inque pari se noerit, totos quos vno- alis nolli erari sine dicit, relictum vno- cari. ... sub regie notie man- missioo recentissimo octingentis q- locum vicelimo primo, Romanoru-

... lego ad a. 1305. ... III. heredel vnd der Schelme- en groten Herrn XII. Kefe (ain) po- en III. vendel. Item des III. po- tuende, kaim gheuen V. Xce. wo- en leuen groten houcheden kaim- ser Franzen vogede, der Brat- ... Scalme geuen III. heredel

lem exerceret, ob aduocatiā ei in feudo datam. Anno 1442. fit mentio *Bodonis de Elligerode*, ex nobili familia minorum *de Elvelingerode* orti, aduocati et iurati iudicis Du-

vnn mit dem Slote Ghreyne vnd myt der gantzen FOGEDIGEN, myt gerichtē vnn vngerichten, myt dorperen, molen, holtē vnn myt allen tobehoringhen, wu men de benemen mach, vnn dar to horen, mit dem gantzen dorpe to Gerdessem, myt Hemmendorpe, myt dem gantzen dorpe Snabusen, myt Goderdessem, myt Oldendorpe, mit dem gantzen dorpe Steynhusen, vnd to Spegelbergh VI. houe landes vnn mit allen tobehoringhen vnn nuth, de to dussen vorbenomden dorperen horen moghen vnn benemen mach myt namen, vthgesprocken vnn genomen de VOGEDIE, richte vnd vngerichte vnser dorpes BRVGGHEM, dat to NB. vnser Ebdie tafelen bore, vnn alse nu na des van Homborgh dode vnse ergnnte vedder Hertogh BERNT vns gebeden heft, mit den gudern to eynen rechten erfmanlehne vort to belenende, dem we dan also gedan hebben. So heft vns vnse Veddere Hertog Hinrik des gelick ok gebeden, als we ohn vor myt den beschreuenen gudern to eynen gedinge belegen hebben, dat we ohn nu der mede to eynen rechten erue manlene belenen wolden. So bekenne wy openbar in duffeme breue vor allen den iennen, de ohn seen horen edder lesen, dat wi belenet hebben myt hand vnd myt munde vnn ock in cräfte dusses breues de Hochgeborne forsten Hinrik vnd Wilhelm synen Sone Hertogen to Brungwick vnd to Lüneborch vnse leue veddern vnde eren rechten eruen to eynen rechten erue manlene myt al sodann gudern, alse vns vnd vnserm Stichte vorleddiget vnn vorvallen is van dodes wegen des edlen Hern Hinrik Hern to Homborch vnn van vns vnd vnsem stichte to lehne gan, myt namen de helste des Slotē to Homborch myt alle deme dat darto bore, wu men dat benemen kan vnn to der sulsten helste des Slotē horen mach, mit dem Slote Lauwenfleyne, vnn myt dem Slote Ghreyne vnd mit oren gantzen VOGEDIEN, myt gerichtē vnn vngerichten, myt dorperen, molen, holtē, vnn myt allen tobehoringhen, wu men de benemen mach, vnn dar to horen, myt dem gantzen dorpe to Gerdessem, mit Hemmendorpe, mit dem gantzen dorpe Snabusen, myt Goderdessem, myt Oldendorp, myt dem gantzen dorpe Steynhusen vnn to Spegelberche VI. houe landes, vnn myt allen tobehoringhen vnn mach de to dussen vorbenn dorperen horen meden vnn benemen mach mit namen, vthgesprocken vnd vthgenemende de vogedie gerichte vnn vngerichte vnser dorpes to Brughem, dat to vnser Ebdie tafelen bore, vnd my settet de ebrgnnten forsten vnn ore eruen van stunt in cräfte dusses breues in de rauueliken were duffer vorbntten Slote herschoppen vnn guder vnn alle des, dat vns vnn vnsem vorgescruen stichte van dem ebrgnnten van Homborch vorleddeghet vnn vorvallen is, alse dat se vnn ore rechten eruen duffe vorgeschreue Slote Herscoppe vnde gudere myt alle oren tobehoringhen ersliken besitten vnn beholden schullen, vnn wy vnde vnse nakomen Eptdisschen des Stichtes to Gandershem schullen vnn wilen den ebrgnanten forsten vnde ore rechten eruen der lehnware duffer vorbeschreuen slote herscoppe vnn gudere bekennich syn van vns vnd vnser stichtes weghe, wor vnn wanne ohn des noith is, vnn se dat van vns effchen edder effchen laten. ock schullen duffe vorbenante forsten vnse vedderen vnn ore rechten eruen alle duffe vorgescruen slote herscoppe vnn guder mit allen tobehoringhen also vaken vnn to al sodanen tyden to lehne entfanghen van vns vnn vnsem stichte, alse eyne Ebdissche van Gandershem vorstaruet vnn eyne ander Ebdissche to kumpt ane ienigerleye wedderprake. Des to bekantnisse vnn tuchnisse hebben we vnser Ebdie ingesegel wtliken vnn mit gudem willen henghen heten an duffen bref. na godes bort verethynhundert iar, darna in dem elsten iare in sunte Matias dage des hiligen apostels. „ Vnn vvy chrgnnten Hinrik vnd Wilhelm schullet vnn villet truvveliken holden, vves vns van des vorgescruen breues vveghe anoret vnn dat stichte to Gandershem truvveliken vorbidden vnde vordegedinchen na al vnsem vormoghen. Dut love vvi on vnn oren nakomen in guder truvve stede vast vnn vnvorbroken to holdende, vnn hebet des to bekantnisse vnser Ingesegele an duffen bref heten henghen. Datum anno Domini M^o CCCC^o XI° In ipso die Mathie apostoli.“ Litterae Lutgardis Abbatisse a. 1360. datae nondum perierunt, quibus Siffridum nobilem virum de Homborg intromisit in bona illa, quae ab ecclesia collegiata Gandersheimensi in feudum susciperentur necessum erat. Eodem anno num. XX, in albo feudali, quod Saalbuch et Lehnbuch vocant, id memoriae proditum est hunc in modum:

De Edele van Homborg SIFFRIDVS is belegen mit der haluen borch Homborch, mit syner tobehoringe, vnde mit der borch Louwenfleyne vnt al syner tobehoringe vnde mit der Borch WOLDENSTEYN NB. mit aller tobehoringe, item dat gantze dorp Gerdessem vnde mit velen borven to Hemmendorpe vnde VI. houe to Speygelberge vnde dat gantze dorp Snabusen, to Godardessem vnde houe landes vnde de VOGETIE to Bruggem vnde Bantellem. Eodem anno ERNESTVS Dux Brunsvicensis feuda Gandersheimensia recognouit, de quibus num. 1. sic legitur:

To deme ersten hefft se belegen Hertogen ERNSTE Hertogen to Brunswick mit der HALVEN BORG to Gandershem in der Stad belegen vnde mit der gantzen Stad vnde mit dem bleke Schusen (i. e. Flecken Sefen) mit aller tobehoringe vnde mit der borch dar sulues, Schusen mit aller tobehoringe, vnde mit Staufenborch vnde mit XII. ackern dar sulues deinstes fry, de dar sin gebeten de Echworde, de dar RODOLFF van DALEM anprak, vnde sede, dat de vorgunt XII. acker scholden sin sin vederlike Ersleen, vnde sin vader schulde se hebben gehad to leen van der van Swalenberge (i. e. Abbatissa Jutta) vnde sin vader von Dalem schulde de hebben vorkofft dem Hertogen vnde to der suluen tyd op gndgen dach so hefft mede belegen Ebdissche Lutgardis den Hertogen ergnt - Es is ouen vnde anne gewest de Abbet van der Clus, Iohann de Lindawe Canoniscus, vnde Herr Ludolffe vnde Bertolde von Oldershusen riddere.

Otto Dux Brunsvicensis a. 1429. in feudum accepit, idque in vigilia S. Thomae, Ghandersem Stad vnd Slod, Sefen Slod mit ammecht vnd gherichten: Stoyffenborch mit aller syner tobehoringe, Wilhelmus Dux Brunsvicensis eadem die recognouit haec loca: Voluerbuste, Assenborch, Ghiffhorn, Slod, Lüneborg, Slod Greyn, Lutharssen, Homborch half Lawenstem, mit allen gerschten vnd tobehoringen. Dux Henricus suscepit vacuata feuda, quae obitu Comitis de Wernigerode ultimi reciderant in manub

Henricus junior, simulac parenti de
eodis, parum ad communitatem vni
e oppidani, durante tunc bello Hilt
vniq; sumere possent. Petri igit
vniq; instrumentum, alio in gram
Althof et Capitalium. Eiusq; trenio
res vniuersitatis illud vniuersitatis
et, adhibitis vniuersitatibus, de
calum in vniuersitate et ad fra
aqualiter p[ro] legatur tunc, quae dicit
VAX GOTTES. GNAD. I
NU. TO. DE. TIT. VOG
GSDIEN. HERN. GENV
M. D. XXX.

Henricus junior, simulac parenti de
eodis, parum ad communitatem vni
e oppidani, durante tunc bello Hilt
vniq; sumere possent. Petri igit
vniq; instrumentum, alio in gram
Althof et Capitalium. Eiusq; trenio
res vniuersitatis illud vniuersitatis
et, adhibitis vniuersitatibus, de
calum in vniuersitate et ad fra
aqualiter p[ro] legatur tunc, quae dicit
VAX GOTTES. GNAD. I
NU. TO. DE. TIT. VOG
GSDIEN. HERN. GENV
M. D. XXX.

Henricus junior, simulac parenti de
eodis, parum ad communitatem vni
e oppidani, durante tunc bello Hilt
vniq; sumere possent. Petri igit
vniq; instrumentum, alio in gram
Althof et Capitalium. Eiusq; trenio
res vniuersitatis illud vniuersitatis
et, adhibitis vniuersitatibus, de
calum in vniuersitate et ad fra
aqualiter p[ro] legatur tunc, quae dicit
VAX GOTTES. GNAD. I
NU. TO. DE. TIT. VOG
GSDIEN. HERN. GENV
M. D. XXX.

praefectis potiores et extremi sunt STARCKIVS, MEIMVS, WEI BERG, (y) IOAN-
NES GOTHARDVS HAGEMEI ER, (z) et vir promptus consilio et rebus expediun-
dis aptissimus ANTONIVS VLRICVS BURCHTORFIVS, (aa) qui anno 1702. Ha-
gemeiero demortuo successit, vnus ex Praefectis, qui simul Canonicum, et nunc Sub-
seniorem, Capituli maxime reuerendi agit. De castro Gandersheimensi paucula sunt
subiicienda. Dux HENRICVS IVLIUS a. 1597. aedificandum curauit conclauē in
parte castri ad boream prospectante, quod hortis montique arboribus confito vicinum
est, cantuique philomelarum obseruando et leniter imbibendo accommodatum. Inde
haesit nomen, *die Nachtigals stubē*. Sinistra ala inseruiebat olim congregationi ordinum
prouincialium, qui conuocabantur in conclauē late exporrectum et spatiosissimum,
dictum *der Ritteraal*, in quo a. 1601. constitutio prouincialis Gandersheimensis, vul-
go *der Gandersheimische Landtags Abschied*, decreta et sancita fuit, quae denuo prodiit in

lu-

ctuique proficiscentium subducta: ac vt periculo incendiōrum exposita fuerit, quo exeunte saeculo
XVI. conflagrauit. Quum Dux Iulius ageret cum Abbatissa et Capitulo de amplectenda puriori doctri-
na christiana, et sese querelis illorum satisfactorum promitteret; inter alia ab Abbatissa et adsciflori-
bus suis oblata sunt haec grauiamina n. 4. et 5.

Es hat auch v. g. f. und Her, Her Heinrich der jünger Herzog zu Braunschweig und Leunenburgk
s. hochlöblicher vnd christmilder gedechnis, vvie S. F. G. freundliche liebe dochter F. Maria alhie
erwvete vnd regierende Ebtissin gevvesen, ahn die zehen Bürger auf die Ebdei gevviessen, vnd dar-
selbst bayven lassen, vvelche ihre heuser vvegen der damals neyven gebavveten burg haben müssen
abbrechen, idoch mit der condition, das ein ider iarlichs der Ebdei einen zimlichen vnd billigen
yrkunt vnd Palzins geben solte, vvelchs dieselbigen vns nun bis daher fürenthalten, vviervvöll vvir
viel darumb gesucht, vnd vvirid also das vnser in ihr Erb, vns ganz beschvverlich, vvervandelte.

(y) *Gerardus Struve*, castri praefectus incernis, 1539. cum Capitularibus tribus nomine Ducum co-
gnatorum gessit tutelam. Capitularibus erat prospiciendum, ne Abbatia suusque confessus veneran-
dus detrimenti quid caperet; praefecto autem erat de eis ratio reddenda, quae ad vinculum cognatio-
nis et defensionem atque alimenta pertinebant. Ad annum 1597. *Hans Scharffius* est obuius, quo cu-
rante adytum seu chorum in templo S. Georgii ad portam occidentalem est imminutus et ab integro
contractior redditus. *Conradus Wetberg* praefecturam administravit, quae olim vocabatur aduocacia ad
annum vsque 1671. quo apoplexia aggrauatus resignavit officium et in praedium suum Veteris Gan-
dersheimensis secessit, vbi anno proximo obiit. Vxorē vsus est *Isabe Nibecker*, quaestoris vrbani et
mercatoris Gandersheimensis filia, Iohannis Nibeckeri dicti, cuius a. 1626. 5. Iun. nati annos qua-
draginta exstineti monumentum sepulchrale exstat in templo Georgiano. Floruerunt id aetatis Nibe-
ckeri, et eruditione et administratione praefecturarum Ducalium celebres. Marito ad plures praefecto
vxor D. Iohannem Reiche Magdeburgensem alterius matrimonii vinculo secum iunxit. Wetbergii
frater heic loci fuit Superintendentens Generalis et Abbas coenobii Clusinenfis, cuius vitam infra expo-
nam. Vierque a Visurgibus aliis huc translatus est. Praefectus procreavit filium *Frideri-
cum Iulium* 1657. 1. Ian. qui a. 1686. 26. Octobr. fuit iam quaestor tributorum prouincialium per
tractum Hercinicum et Leinensem, eoque duxit vxorem *Annam Mariam Freylinghausen*. Est ipsa con-
sulis Gandersheimensis *Diderici Freylinghausenii* nata, soror Iohannis Anastasi Freylinghausen, qui
in praefens parochiales sacrasque curas ad S. Vlrici Halis Venedorum et inspectionem Gymnasii ibi-
dem exercet. Progenitum illum 1670. 2. Dec. Gandersheimii fuisse, non est incognitum. Ipsi-
us vxor ex Celeberrimo Augusto Hermanno Franckio, Professore Theologiae et Pastore Halis olim flo-
rente, nata fuit. Matrem nactus fuit *Catharinam Elisabetham Poleniam*, filiam Iohannis Polenii Pa-
storis primarii et senioris ad B. Mariae Magdalena, patri suo 1668. 21. Apr. nuptam. Haec exhi-
laravit maritum partu liberorum sequentium: *Anna Maria* a. 1669. 2. Iul. lucem adspexit, quae ad-
huc in viuis est. *Didericus* a. 1672. 5. Nou. procreatus, Camerarium postea et consulem Ganders-
heimensem egit, infelix maritus, a. 1727. insperata morte abreptus. Polluit ingenio et facetiis ex sale
aliquid trahentibus. *Dorothea Elisabeth* a. 1675. 4. Oct. auram adspexit vitalem, coniux Pastoris
Niderstadii in Harrihusen. *Henricus Wilhelmus* a. 1678. 23. Aug. progenitus, 30. eiusdem deflo-
ruit. *Margaretam Hedvvigem mater* a. 1679. 5. Sept. peperit. Quaestoris *Friderici Iulii Wetbergii*
fratres, sorores, et liberos in praefens omitto.

(z) *Ioannes Gotthardus Hagemeyer* in Deersfen haud procul Eimbeca natus, optimis studiis imbutus, pri-
mo prouentuum frumentariorum Riddagshufanorum quaestor, dein a. 1671. praefectus Gandershei-
mensis, vir facetus et Duci Serenissimo Rudolfo Augusto in deliciis. In nonnullis ipsius liberis haesit
deprehenfa felicitas. Floret ex eis *CHRISTIANVS FRIDERICVS*, praefectus Riddagshufanus, cuius pa-
rens viuendo fatietatem adigit, demortuus 1702. *ANTONIVS IVSTVS* fuit administrator Schachten-
beccensis, mortuus 1728. 14. Nou. secundus duobus filiis.

(aa) Nomen trahit ex Duce Antonio Vlrico, florentissima familia editus, quae originem arcessit ex Burch-
torporum gente olim, inde a saeculo XII, notissima, saeculo XV. obscuriori quidem, sed sequenti
et proxime superiori ad antiquos honores magis magisque admota. Vitam et genus infra expo-
nam. In praefens paucula sunt adferenda. Anno 1702. vir et iudicio et auctoritate, et iustitia et
opibus, eminens, praefecturae Gandersheimensis praefesse coepit. In laudibus eius numerandum est,
quod passus non sit, tricis caudicorum exhauriri loculos rusticorum: quod promte iura dixerit: quod
fines praefecturae Gandersheimensis definiuerit Duci Serenissimo in eis vindicandis fuerit vtilissi-
mus: quod inter Capitulum et praefecturam aequabili temperamento egerit: quod inimicos nun-
quam sit nactus, nisi ingratos et excordes homunciones, vel ab hisce in transuersum actos.

im lunorem capessuerunt, et i
rauis. Hic occupavit anno 114
maximo Carolo Victore victus est
MONTFORTVS (x) inter alia
larymas cum filio Carolo Victo
quis pactum fuerz, condonatio
militandi vobis ad Casarem littera
ae miderat contra Ferdinandum Ro
u al Regem ille mitti, per quem con
fere, ut Princeps vni dignum esset, ho
quid equum dignumque videretur, cu-
um, quon Gandesiam aduolarent,
lesse S. Innocentiū et Anastasiū, at-
nt ac de alieno dūrent, tramento
astro extruendo, indiderunt vimen
llud inuenerunt reditibus vnter-
pder, et Praeposita ac Decanae vi
t, quae Halli praefecto in super
Vadenberg, prata et aliae praeci
am Capitularium massa recipere
desitum est creare Praepositam
nullis annis, vindicauit sibi pra
Halli redderet Duci Sereni
ula ista: vti possedimus, (17

desien von oren gnaden vderm
eholden vnd bescheden, da vnter
Schollen esse one thu vnter
en, schollen vvi dem S. Schick
ilike güde da vvi geuen vnter
vviichen, geheten de Schmidt
re vnder vnser cost inuocau
one in vnter nre vod frome n
de dar Salus dos mochte vnter
dodes vvegen vorvallen sin, derg
yt beteyng, kost vnd abeyde vnter
ide oren lichte vnter quā ledich vnt
andes von vnser vvegen hinderte vnt
hebbe ek Albert von Geyden vnter
en gehengen beuden an düssen becl

e 1673, fol. Lambert Hortensii libe
mus est. FRANCISCVS VLRICVS
im April hat der Fürst zu Braun-
schweig Herzog zu Sachsen, Margg
Churfürsten vnd Augusti Schrefen
vnderen einnehmen, darvon er für
fäden, haben sie es thon vnter
nomen, da sie alle beyde gelegen
von weissen Wasser vnd Carvle
stetich, hier vnd speck vnter lapp
ketnem theile, damit sie keine vnter
Hieserich vnter seben vnd: vnter
e Schliche gebären. Der Churfürst
so man obengesehr gewahr vnter
eben solten, vnd also darvnter solt

heimensi, multasque tabulas impo-
gnachi von Sexagesima fol in
n, der denn des vorigen Wines 12
da influence, cinix, 2, vnter
is e regione firmi vnter Abbatiss
vnteribus ipsi in postem vnter
bbatissae fuerit obdura, et hoc, vnt

tet, cometiam seu aduocatiam Abbatissae semper fuisse in Heverhagen, in pagis ad Küleram siluam alibique :

Dit is dat gut miner vrowen der Ebdischen, vñ eres stichtes, to Gandersem, de thegede to Oldengandersem, vñ vis hove, de ledech sin, dretheyn lathove, de vogethachtich sin, van der hove eyn schap, mit emme iungen, to sante welborge dage, en halfschap to sante Ioannes dage, to middensomer, en swin van emme halven vherdinge, to sante thomas dage, vñ en molder rogken, to Gremeldeffen negen voget hove, de geuet oc den seluen tins, to Ackenhusen achte voget hove, de geuet oc den seluen tins, to denfulven tiden, dat dorp to deme heuerhagen is miner vrowen mit der vogedye, dat sint vive vnde twintich houe vñ en half, io de hove gift ses schillinge Hildesemescher penninge, to Seboldeshusen ver ledege houe vñ dre voget hove, de geuet echt den tins, den de andern vore geuet, to Hachemehusen seuen ledege houe, un en vogethove, de gift oc den seluen tins, to Edelingeroode ver ledege houe, vñ eluen voget houe, de geuet io, de hove en molder rocken, vñ druy voder holtes, de tegede ouer de marke to gandersem, to Wereeningeroode verteyn ledege houe, vñ achte pacht houe, de geuet drittech molder rocken, vñ vestich schock hauern, dit dorp is merre vrowen, ledech vñ los mit der vogedye to Rimmingherode, teyn houe, dit dorp is echt merre vrowen ledech vñ los mit der vogedye, de thegede to bilderbeke, to bentingerode ver vogethoue, de geuet schap vñ swin vñ halue schap vñ rocken, alse de vordern, to richolueshusen ses ledege houe, to Odereshusen ses voget houe, de geuet oc schap, swin, korn, vñ halve schap, to boleshusen seuen ledege hove, vñ seven pacht hove, de geuet nicht wen schap, vñ swin, dit dorp is oc ledech vñ los mit der vogedye, dat dorp to deme bekenbekeshagen, mit deme thegede vñ mit aller nut, dat dorp to ludoluessen mit aller nut, des syn sesteyn hove,“

Aduocatia Heverhagensis ex parte superest in iudicio libero Heverensis: Aduocatia Rimmingerodensis, pagorumque Delmissen, Oydeshusen, Kilmingerode, et Ricleveshusen, restat in iudicio, quod a silua Küler dicitur Kühlergerichte, Aduocatae mansorum et coloniarum, ac villicationum ceterarum peperunt iudicium maius et frequentius, das hohe Salzwiesengerichte. Succurrit alius redituum catalogus anno 1411, scriptus, in quo haec adnotata reperio :

Dit sint de gudere vnsere fruwen der Ebdischen vñ ores Stichtes to Gandersem, denenes denles plichtich synt vñ van anbegynne sint vrig gewest. - - Dat dorp to dem Heverhagen is eyner Ebdischen to Gandersem myt der Vogedie. - - Wressingerode is eyner Ebdischen to Gandersem vñ ores Stichtes myt aller tobehoringhe. To Rickelshusen II, meygerhoue myt II, kothofen vñ is der ebdischen mit der vogedie. Rymmerod is eyner ebdischen to Gandersem myt der vogedige - - Dat dorp Bolsbusen is gantz ener Ebdischen to Gandersem mit der vogedige. To dem Hekenbekeshagen, dat dorp is wöste vñ horet miner gnedigen fruwen van Gandersem. Vor Gandersem lighen X, hofe, de miner gn. fr. vñ oren Stichte horen, dar denst vpedrunghen is.“

Erat situs in conualle haud procul a pago Seboldshausen pagus Heferhagen, qui tamen agros omnes illos nunquam coluit. Dapiferi Gandesienfes, quales erant nobiles de Spaden et de Dorstadt, olim habuerunt ibi agros, ministerio suo adstrictos. Mulcta conventionalis consistit in cereuisia, quam rustici absumere solent in loco, quo olim iudicium fuit exercitum. Tertium iudicium vocatur a monte Kühler, qui Gandesiae ad austrum est proximus. Agri et silua adiecta in eo in disceptationem veniunt. Huc spectant agri, quos olim tenebant ex feudo Abbatissae Gandersemensis pagi Kilmingerode, Ricleveshusen, Rimmingerode, et Thiaedulveshusi, seu Dideldissen seu Deelmiffen. Ricleveshusen positum erat olim in loco, vbi nunc vigent tres tiliae in triangulum consitae, inter urbem Gandersheim et pagum Bentingerode. Inter tres hasce tilias olim iudicium ipsum fuit exercitum. Haud procul est locus, qui dicitur *op dem Backofen*, vbi villicorum

Gandersheimensi. To. II. Leibn. p. 378. THANGMARVS Presbyter in Vita Beruuardi Ep. Hildes, c. 13. p. 446. Territorium Gandesemense situm in pago Flencchi. In hoc tractu Abbatissa olim ministerialibus suis assignauit redditus ex agris annuos. Decima Heferensi fruuntur Decana et Canonicae Gandesemenses ex feudo ab Abbatissa indulto. Magdalena de Columna eam in sororem suam Decanam, cui nomen erat Margaretae, transtulit. Erat in expectatione et spe illius decimae defixus cuius quidam, ex Gertrudis Regensteiniensis Abbatissae elementia. Verum id feudum expectatum haud fuerat secundum feudalem consuetudinem recognitum. Imperator Romanus confirmauit illam Abbatissae collationem decimarum in Canonicas, qua illae in hunc vsque diem vtuntur.

am et Constantium ac Carolum Capite inter Thuringos sint, accusatores quosdam querentes redire iussit ad Abbatissam regerit, eodem anno 11. lal. iudicium de Oldershausen, Henricus de hunc na celebrandum curauit iudicium de arduus de Nordelde in Neuestage in V. P. Knochenhauer in Holl, vñ in eo agratae, fuerunt iudicium tanlos agrorum ad Othelrode. 4) Abbatissae coam laonam olim dicitur est Flencchi pagus de pte porgebaz per eam locum, in pagum Flencchi pagum hupin et vñ

rum quondam furnus fuit. Rimmgerodensem pagum e villis pauculis constantem Martinus Probst, Secretarius finium Ducis Henrici Iulii et Canonicus Ganderfemensis redegit in vnum praedium, et illud ab Abbatisa acquisiuit in feudum emphyteuticum. *Deelmiffen* erat pagus ad Orershufen. Coloni nunc habitant citra amnem *Aue*, vnde olim *Augau* et *Audegan* denominabatur, iuxta pagum Opperhausen. Vbi pagus Kilmingerde fuerit situs, non disputo. Si coniecturas libet sequi, eum in vertice montis Küler, vbi sunt campi sementibus apti, quaerendum esse puto. Posterioribus e duobus iudiciis prouocatio institui potest ad primum illud, (dd) *Salzwiesengerichte*. Agri illi, qui in disceptationem ratione coloniae, hereditatis et translationis ab vno ad alium veniunt, fuerunt olim omnino de allodio et patrimonio ecclesiae maioris Ganderfemensis. Hoc infra e Diplomatis patebit. Licet autem vicissitudo quaedam per vim temporum heic contigerit, nihilominus tamen iudicia illa Abbatisis semper manserunt propria. Quum etiam ineunte saeculo superiori prouocatio a quodam fuisset suscepta ab hisce iudiciis ad forum aliud, lis ipsa Spiraefuit decisa (ee) et iudicium ipsum triplex, tanquam prouocationis vltioris expers, si Caesarem et Imperium excipis, Abbatisae fuit vindicatum. De eisdem conuenit a. 1631. 5. Maii inter Ducem Serenissimum FRIDERICVM VLRICVM et CATHARINAM ELISABETH Abbatisam reuerendissimam, comprobante et ratam habente conuentionis formulam a. 1634. 5. Sept. Duce piissimo AVGVSTO. En verba ipsa, quae huc faciunt: *Beschlieslich wollen auch wir ofternante Fürsten für uns und vnser Erben und Nachkommen der Fraw Abbatisin Liebden und Capitul zu Gandersheim bey ihren Würden und alten andern hergebrachten Priuilegien, Freyheiten, Statuten, Rechten und Gerechtigkeiten, Lehn und Gütern, so dan auch NB. bey der cognition über streitige Capitular und Stiffts-Perfohnen und Sachen, wie auch nicht vveniger bey dem üblichen Salzwiesen und Heber Erb-Gerichte, auch dem Kühler-Gerichte, und andern alten Herkommen und Gewohnheiten geruhigliche, ungeschmälert, und allerdings ohnbeeinträchtigt lassen.* Si qui autem colonorum sint contumaces, et iurisdictionem, quam vocant criminalem, in sese excitent; Abbatisa et Capitulum rem deferunt ad praefectum Ducis, vt ab eo ob aduocatum armatam et bannum per urbem et praefecturam Ganderfensem Duci Serenissimo in feudum collata, coloni, qui domicilia sua in hac praefectura Gandersheimensi tenent, debita adfiantur poena. Originem et rationem huius iurisdictionis altae et supremae, eiusque per feudum in Duces Brunsvicenses translationem supra extra omnem controuersiam et dubitationem collocaui. Ruunt igitur omnia illa, quae Celeberrimus D. IOHANNES WILHELMVS GOEBELIVS in libro *de iure et Iudicio rusticorum fori Germanici* (ff) Helmstadii 1723. 4. emisso contra Abbatisae Ganderfemensis iudicia illa tria, quorum tamen vnum omittit, disputauit. Largietur

(dd) Vocatur *das hohe Salzwiesengerichte*, tum quia ad illud solebat prouocari a duobus iudiciis ceteris, tum eo quod latius extendatur eius auctoritas, quam priorum. Rusticorum enim caussae, ad *Meierding* spectantes, in eo diiudicantur, qui habitant per praefecturas Grene, Gandersheim, et nonnullos tractus Episcopatus Hildesienfis, Quae ibi decisa sunt, a praefectis solent adhibita auctoritate in actum deduci.

(ee) Lis erat inter viduam Ludeki Franckii Gronauensis et Ditericum Cörnerum Goslariensem, Anno 1602. 7. Sept. iudicium Spirensis promulgauit *mandatum cassatorium et inhibitorium*.

(ff) In libro *de iure et Iudicio rusticorum* e. VIII. p. 219. 222. 225. Iudicia tria minora non erant vocanda *iudicia rusticorum*, nam nec rustici heic sunt iudices, nec ei, quorum causa agitur, sunt ad vnum omnes rustici. Heredes enim heic sunt et agrorum possessores Dux Brunsvicensis ratione praedii Oershufen, Abbatisa respectu agrorum in monte Küler, in Rielinghufen, et lignorum, nobiles de Campen, de Bennigsen, de Brünig, Canonici nostri, ciues aliique. Prouocari ab eis nec licet nec vsu receptum est. Iudicia Hagermannica, quae ab *hegen*, parcendo, dicuntur, ad tria nostra iudicia illa agitantem sese in hunc modum habet: Praesidet eis supremus aulae Abbatialis praefectus, olim Aduocatus Abbatissae. Si qua incidant ardua et auctoritatis indiga, ipsa praesto est, si ita libuerit, Abbatissa. Adfessores erant olim *ministersales*, eisque maximam partem extinctis vel procul agentibus, Domini Canonici adfident iudiciis hisce. Consiliarius feudorum Abbatiae, qui nunc est Dominus Hermannus Conradus Schraderus, Senior Capituli, dirigit scriptionem eorum, quae in controuersiam atque inquisitionem veniunt. In loco superiori positum est sedile vacuum Abbatissae. Mensae secundae adfident Comes, der Gräve, cum nonnullis honoratioribus de numero heredum iudicij, tanquam gratiosis adfessores. Reliquas iudicii personas repraesentant tutor, *der Vormund*, et duo maalmanni, *die Vrbessträger*. Quum aperitur tractatio horum iudiciorum, gratio prodit et dicit ad tutorem: *Ich frage euch, Vormund, ob es noch so hoch am tage ist, dass man das hohe Salzwiesengerichte (freye Heber- oder Kühler-gerichte) halten könne. Vormund: Ja, Gräve: Weil wir nun von Gott dem almächtigen und von der hochwürdigsten Durchlauchtigsten Fürstin und Frauen, Frauen Elisabeth Ernestine antonia Herzogin zu Sachsen - - de gnade haben, ein hohes Salzwiesengerichte zu hal-*

MONASTERII I
gietur et ceteris huius grau
recta iudiciale institutum, q
manente quom de rebus,
conuenit ac differimus.
Domini ob Oershufen,
Cant. lics.

Ich frage euch, was ich d
vnd vnterlassen vnter. Hanc
Berich, et itaq et dca mit Besi
militio huius, qui vortene u
pntare, curiae, verditone et
iudicium raxan, et ita iudicium
reputanda aspecten. Si qua fan
reducit, et, pntio vltio solato,
nec vni dca, pntione, et he
frangente iam per vnter
lites regere et vnter
obvati vnter hnt iudicia con
ten, ite raxan laborant, soler u
reputat dcaam raxan pntio
di Goebelo adica. Hic agit

APPEL

De
ADVOCATIS T

Sen
PATRONIS COENORII C

Synops. §. I. De iure dca
rati.

§. II. Vnter dca
corum d

§. III. Vnter dca
§. IV. Vnter dca
tina.

§. V. Conferat
ad dca
confut

COROL

De Patronis et Advocatis
nate

§. I. Vnter dca, Anstis et
vnter dca repudiana
vnter dca (1) Ioa
vnter dca vnter HERMAN
Eten III. De dca dca I
MARPERG. Lib. Eten III. C
vnter dca dca p. 298. Anstis
GODEFRID. HENRIQUE D. A
corum April. Vnter dca Innocet
chite. Hic dca vnter dca
feminar in dca dca Caput. A
pntio sui dca dca vnter dca

§. II. Vnter dca et dca dca, dca
dca dca dca dca dca dca

gietur vir humanissimus haud grauate, simulac nostra legerit et pensitauerit, sese minus recte de nostris fuisse institutum, quemadmodum ab hoc naeuo non vbiq; sumus immunes, praecipue quum de rebus, quarum cognitio nobis instillatur lubrica et remotior, commentamur ac differimus. De cetero iudiciis illis interfunt, heredum nomine, Dux Brunsvicensis ob Oiershufen, nobiles de Bruning, Kampen, Bennigsen, Probstii, Capitulum, ciues.

halten, so frage ich euch, was ich darum gebieten und verbieten solle? Vormund: Ihr sollt gebieten recht und verbieten vnrecht, Hasmuht, Scheltwort, Wehr und Waffen, und das niemand sein ege Wort rede, er thue es dan mit Bescheidenheit oder durch den Vormund. Quo facto tutor denunciatur consiliario feudali, quid vertente anno de agrorum, pratorum hortorumque, ac lignationum alicubi, hereditate, emtione, venditione et oppignoratione actum sit. De singulis alienationibus soluunt coloni ratam taxam, et ita immittuntur in bona, quam immisionem definitam vocant ansetzen, un-terpfandlich ansetzen. Si qua sunt alienata, eis semper, qui sanguine sunt propinquiores, est ius con-tradicendi, et, pretio iusto soluto, ea vindicandi. Porro causae et controuersiae de bonis illis ortae, nec non aliae, proponuntur, et heredibus committuntur decidendae, quorum nonnulli secedunt suf-fragiumque suum per maalmannos iudicio denuntiandum curant. Si qua incidant intricatiora, adses-sores regunt et moderantur sensa colonorum, vt tandem veritati ac iuri satisfiat. Quae ex bonis, obnoxia tribus hisce iudiciis comparata sunt ab hoc et illo, nec in tempore ad haec iudicia deferun-tur, iure caduci laborant. Solet tamen Abbatisa tum gratiam negligentiae facere. Heredes autem recipiunt dolium cereuisia plenum, loco mulctae consuetae. Non opus est, vt refellam nonnulla a D. Goebelio adserta. Haec legisse et contulisse sufficeerit.

APPENDIX

De ADVOCATIS TUTELARIBVS

Seu PATRONIS COENOBII GANDERSHEIMENSIS.

- Synopsis. §. I. De Ioanne Baptista, et reliquiis Sanctorum gene-ratim. §. II. Vita Anastasii I, Romani Pontificis, ex Actis San-ctorum Antwerpiensibus. §. III. Vita Anastasii eiusdem ex Baptista Platina. §. IV. Vita Innocentii, Papae Romani, ex Baptista Pla-tina. §. V. Conseruatoribus et subconseruatoribus ecclesiasticis ad exequendas leges Friderici II. et Caroli IV. constitutis.

COROLLARIVM

De Patronis et Aduocatis coenobii Ganderlemensis tutelaribus.

§. I. Iohannes Baptista, Anastasius et Innocentius Episcopi Romani, con-fessores Origenismi repudiandi, fuerunt coenobii Ganderlemensis tutelares patroni ac aduocati. (a) Ioannis vitam exponunt Euangelistae et Iosephus, ex professo autem HERMANNVS WITSIVS To. II. Miscell.facr. Exerc. XV. p. 467. fqq. De elencho Ioannis monentur nonnulla a Ven. MARPERGERO in Lehr-Elencho P. II. Obs. IX. Conf. Germanica Acta erudi-torum Lipsiensia P. 136. p. 295. Anastasii vitam dabimus ex PLATINA et GODEFRIDI HENSCHENII atque DANIELIS PAPEBROCHII Actis san-ctorum Aprilis To. III. p. 491-493. Innocentii vita ex PLATINA communi-cabitur. Hi sancti Triumviri, Iohannes, Anastasius et Innocentius, reprae-sentantur in sigillo maiori Capitulari. Abbatisae antequam figilla, ad cor-poris sui formam adornata, vsui publico adhibuerunt, vsi sunt Innocentio in

De Ioanne Ba-ptista et reli-quiis sancto-rum genera-tim.

(a) Patroni illi et Sancti Confessores, Martyresque dicebantur Hontheren et Aduocati. Quirinus Martyr in sigillo conuentus Nussliensis obuius ad a. 1290. sinistra praefert scutum, dextra hastam, stans duas inter turres.

m e vills paucis constantem Ma et Canonici Ganderfemenfien dffinit in feudum emphyteuticum habitant citra annem Ave, vnde Opperhufen. Vbi pagus Kilmit e lepi, eum in vertice montis Kille paco. Posterioribus e duobus (da) Salzwiesengraben. Agri illi, et translationis ab vno ad alium ve- o eccliae maioris Ganderfemen- rem visitando quaedam per vim ia illa Abbatisa semper manserunt uocatio a quodam fuisse suscepta ecclia (ee) et iudicium ipsum tri- elarem et Imperium excipis, Abb- I. r. Man inter Docem Serenifi- ELISABETH Abbatisam revo- tionis formulam a. 1634. 7. Sept. ciunt: Beschliuich wullen auch wir nemer der Frau Abbatisa Liebden andern hergebrachten Privilegien, Giitern, so dan auch NB. bey der ben, wie auch nicht vweniger by Kihler-Gerichte, vnd andern r, vnd allerdings abnbeeintrach- iurisdictionem, quam vna- rem deferunt ad praefectum ur- urdem et praefecturam ni, qui domicilia sua vna- pona. Originem et ratio- um in Duce Brunsvicensi- ationem collocaui. Ruzip- HELMVS GOEBELIVS a- tadli 1723. 4. emisso contra- en vnam omittit, disputant. la- pa

solent provocari a duobus iudicium rum. Ruziporum enim caulas, ad- curas Grene, Gandersheim, et vni- tectis solent adhibita auctoritate in ac- tricum Coerum Goslarensem. At- uerum et inhibitorum. 225. Iudicia triamora non erant nec ei, quorum causa agitur, fuit- fessores Dux Brunsvicensis ratione p- n Rielinghufen, et lignorum, non- alioque. Prouocari ab eis nec licet- endo, dicantur, ad tria vobis iud- rem ad agros et siluas. Ritus iudici- s aulae Abbatisae praefectus, dicit- ga, ipsa praesto est, si ita libent- n partem exhibentis vel proced- satorum Abbatisae, qui nunc et Do- t scripturam eorum, quae in vno- um est sedile vacuum Abbatisae. In- ratoribus de numero heredum iud- stentur tutor, der Vormund, et it- n iudiciorum, graho proit e h- d- est, dasi man dat habe solv- v- und: La. Grütze: Weil vor man- ykten Fürstin und Franck, Franck- den, ein hober Salzwiesengraben

ab ipso S. Anastasio innouatam. Porro in dicta Vita inter alia cap. 3. sic scribit: Haeretica exorta tempestas, cuncta turbauit, - - et nauem plenam blasphemiarum Romano intulit portui: inuenitque protinus patella operculum, et Romanae fidei purissimum fontem coena lutoſa permiscuere veſtigia. -- Tunc librorum *περὶ ἀρχῶν* (de Principiis) infamis interpretatio (per Ruffinum Aquileiae Presbyterum suscepta et ab Hieronymo improbata,) tunc discipulus *Ὀλβιος* (felix) et vere nominis sui, si in talem Magistrum (Origenem) non impegiſſet. Tunc noſtrorum *διδασκαλῶν* contradictio et Pharisaeorum (Platonicorum e Potamiſtis ortorum) turbata eſt ſchola - - - Cernentes haeretici, de parua ſcintilla maxima incendia concitari, et ſuſpoſitam dudum ſlammam iam ad culmina perueniſſe, nec poſſe latere, quod multos deceperat; petunt et impetrant eccleſiaſticas epiſtolas, ut communicantes eccleſiae diſceſſiſſe viderentur. Non multum tempus in medio: ſuccedit in Pontificatum vir ingenuis Anaſtaſius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput ſub tali Epiſcopo truncaretur: imo idcirco raptus atque translatus eſt, ne ſemel latam ſententiam precibus ſuis flectere conaretur - - - Damnationis haeticorum Marcella fuit principium, dum adducit teſtes, qui prius ab eis eruditi, et poſtea ab haeretico fuerant errore correpti: dum oſtendit multitudinem deceptorum, dum impia *περὶ ἀρχῶν* ingerit volumina, quae emendata manu Scorpii monſtrabantur: dum acciti frequentibus litteris haeretici, ut ſe defenderent, venire non ſunt auſi: tantaque viſ conſcientiae fuit, ut abſentes damnari quam praefentes coargui maluerint. Haec ibi S. Hieronymus, qui Ruſino, praecipuo Origeniſtarum fautori, in Apologia aduerſus eum ſcripta opponit, *Siricii*, iam in Domino dormientis, obiici epiſtolam; et uiuentis Anaſtaſii dicta contemni.

3. Idem epiſtola 78. ad Pammachium et Marcellam ſcripta, quum indi-caſſet opera Theophili Alexandrini Origeniſtas damnatos eſſe, ita S. Anaſtaſii ſtadium laudat: *Orate Dominum, ut, quod in Graeco placet, in Latino non diſpliceat: et quod totus Oriens miratur et praedicat, laeto ſine Roma ſuſcipiat: praedicationem quoque cathedrae Marci Euangelistaе, * cathedra Petri Apoſtoli ſua praedicatione conſirmet. Quamquam celebri ſermone vulgatum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem ſeruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis haeticos perſecution: eiusque litterae doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt: cui multos imprecamur annos, ut haereſeos rediuna plantaria, per illius ſtudium longo tempore arefacta, moriantur.* Demum in epiſtola 8. ad Demetriadem poſt obitum S. Anaſtaſii ſcripta, ita zelum eius laudat cap. 9. Paene praeterit, quod vel praecipuum eſt. Dum eſſes paruula, et ſanctae ac beatae memoriae Anaſtaſius Epiſcopus Romanam reget Eccleſiam, de Orientis partibus haeticorum ſaena tempeſtas ſimplicitatem fidei, quae Apoſtoli voce laudata eſt, polluere et labefactare conata eſt. Sed vir, ditiffimae paupertatis et Apoſtolicae ſolicitudinis, ſtatim noxium perculit caput, et ſibilantia hydrae ora compeſcuit. Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibusdam adhuc viuere et pullulare venenata plantaria, illud te pio caritatis affectu praemonendam puto, ut ſancti Innocentii, qui Apoſtolicae cathedrae et ſupra dicti viri ſucceſſor et filius eſt, teneas fidem: nec peregrinam, quamuis tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias. Hactenus S. HIERONYMVS, qui lib. 2. Apologiae primae aduerſus Ruffinum, valde laudat prudentiſſimam Papae Anaſtaſii epiſtolam, quam contra hunc ſcripſit ad Ioannem, Epiſcopum Hieroſolymitanum, ex qua nonnulla heic damus.

4. Ruffinus, de quo me conſulere dignatus es, conſcientiae ſuae habet arbitrium diuinam Maieſtatem: apud quam ſe integro deuotionis officio, ipſe viderit, qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in linguam noſtram compoſita deriuauit, aut quis fuerit, aut in quae verba proceſſerit, noſtrum propoſitum neſciuit. Quod vero ſit animi mei ſtadium, cum tua paullisper hoc conferam ſanctitate. Hoc igitur mente concepi, quod qui Vrbiſ noſtrae populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam prioris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apoſtolorum, maiorum traditione firmatam, velut deuus anfractibus illum voluiſſe diſſoluere. Diſcere hoc

* Cathedra Marci eſt per Metonymiam profeſſio doctrinae olim a Marco adnuntiatæ. Quare cathedra Lutheri denotat profeſſionem fidei Euangelicae, quam ad formam apoſtolicam reduxit Deus, opera Lutheri. Qui vocem hanc lacerant, uſum eius et hſtoriam eccleſiaſticam ignorant. Si qui loco et adpellatione ſola gloriantur, fidem ſinceram in pectus non demittentes, ei inanitate ſeſe lactant.

hoc cult, ſiquidem reliquias et
m ex oſibus Anaſtaſii. An oſſa
diſſipata. Serena ſacerdotum magi
nel diſpliceat in miſſa, per magiſtra
romanae redacta proſecerunt a. 1498. u
on, et poſt medium libelli ſic habent
e ſi u aduocis q̄u et damnati. Rū
tine fidei; deſeruonem ſui ipſius, e
om ſi conuſion deſraudare. Ductum
t moderate Pontifice ex cryptis ſub
ſa, Cardinali Vicario offerantur, ſeu
nſecrationem. Hic oſibus ignotis no
que reddi documentum, quo conce
Hic aperte teſtatur doctiſſimus
LONIVS in libello de cultu igno
tinere Italico Abbas LANGLEIVS
ſum commentum S. Viar, quon
veteri, quae plene ita erat legend
ur *Erlernung der Hiſtorie Lips.* 170
rum eiusmodi ſimile reliquias Ro
VICAM haberi pro ſancta, cuiusque
uſica olim notabat veram ſonem
Matthaeus Pariſius, aliique vo
ES MABILLON in praefatione
GIVS ECCARD in Diſſ. huius
iſtoria ſ. 3. not. (u) ubi
it: Ibidem (Camberiaci) ubi
t, olim aſſeruation, inde p̄
ANNES REISKIUS in
ſi. Pleraque ſanctorum
deſumta ſunt. Si autem
RNETVS in *Itinere ſuo* p̄
morat, non poſſumus, quā
ſubus idololatrarum. Litterae
ſunt ſaeculorum ſubſequentium
nulla exigua fidem habent
contexto, ut fraudes reliquiarum
in quo illud intactum, reliquias
tint, an ſuſpoſitione. Si ſeſum
as, patrono et aduocato ſuis ſum

omano Pontifice, nunc
aborationem fidelisſimorum

I.
contra Origeniſtas.
II. Kalendas Martii vita ſina
ſiet dies viginti, circa Idus Ma
inis primus, natione Romanus
CCXCVII, quando Indictione II
t Marcellinus Comes in Chro
ſtaſius, vixit annos quatuor
iptores.
viduae Romanae, quam adde
n S. Anaſtaſius crearetur ſon
tis haeticis turbatum ſimile

hoc loco libet, quid agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo, si accusat auctorem, et execrandum factum populis prodit: ut iustis tandem odiis teneatur, quem iam dudum fama constrinxerat. Si vero interpret tantorum malorum erroribus consensum praestet, et legenda impia dogmata prodit in populos: nihil aliud sui opera laboris exstruxit, nisi ut propriae veluti mentis arbitrio hanc, quae sola et quae prima apud Catholicos Christianos vera fides, iam ab Apostolis exinde ad tempus praesens, tenetur, inopinatae titulo assertionis euerteret. Absit haec ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Numquam profecto eveniet, ut aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapropter in toto orbe Christi Dei nostri diffusa providentia probare dignabitur, accipere nos omnino non posse, quae Ecclesiam maculent, probatos mores evertant, aures circumstantium vulnerent, iurgia, iras, dissensionesque disponant. Quare nosce, qualem epistolam ad fratrem et Coepiscopum nostrum Venerium, diligentiori cura perscriptam, paruitas nostra transmiserit: tibi que hanc conscientiam fecerim, quod non superflua laborum formidine neque vano timore sollicitet. Mihi certe cura non deerit Evangelii fidem circa meos custodire populos, partesque populi mei per quaeque spatia diuersa terrarum diffusas, quantum possum, litteris conuenire: ne qua profanae interpretationis origo subrepat, quae deuotas mentes immissa sui caligine labefactare conetur. Illud quoque, quod euersisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum manasse responsa, quibus unusquisque Deo seruans ab Origenis lectione reuocetur: damnandumque sententia* Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus sententiae meae forma praecesserit. Quod te vero vulgi de Rufino querela sollicitat, ut quosdam malis suspicionibus persequaris, hanc etiam opinionem constringam diuinae Lectionis exemplo, sicut scriptum est: (1. Reg. XVI, 7.) Non sicut videt homo, ita et Deus. Nam Deus videt in corde; homo autem in facie. Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, Rufinum scito, quod propria mente Origenis dicta in latinum transtulit ac probauit: nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitii praestat assensum. Illud tamen scire cupio, ita haberi a nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi fit, nescire cupiamus. Ipse d. nique viderit, ubi possit absolui.

5. Hactenus verba S. Anastasii Papae ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, quem Seuerinus Binius in Notis ad dictam epistolam asserit, aliquando Origenis errores sectatum, per S. Hieronymum meliori frugi redditum, fide deinceps catholica his temporibus, saltem exterius, nituisse. Profecto S. Augustinus contra litteras Petiliani scribens lib. II, cap. 51. et S. Anastasii Papae et dicti Ioannis fidem laudat his verbis: *Cathedra ibi quid fecit Romanae Ecclesiae, in qua Petrus sedit, et in qua Anastasius sedet: vel Hierosolymitanae ecclesiae, in qua Iacobus sedit, et in qua hodie Ioannes sedet: quibus nos in Catholica unitate connectimur: et a quibus vos nefario furore separatis.* Haec ibi sanctus Doctor, tamquam de Ioannis fide nihil sinistra suspicans.

CAPVT II.

Afri adiuti et contra Donatistas excitati. S. Paulinus recreatus. Aliae res gestae. Obitus, sepultura, reliquiae.

6. **E**pistolam S. Anastasii, ad memoratum Venerium diligentiori cura perscriptam, non scimus extare, S. Venerius Episcopus Mediolanensis, cui dies IV. Maii sacer est, successit S. Simpliciano, anno CCCL, die XVI. Augusti defuncto: et tantae viri auctoritatis fuit, ut legatio ab Ecclesia Africana fuerit destinata, anno CCCCL, die XVIII. Iunii. Quae venerabili sancto fratri Anastasio, sedis Apostolicae: et sancto fratri Venerio, sacerdoti Mediolanensis Ecclesiae, necessitatem ipsam ac dolorem atque inopiam valeat intimare - - - Quia tanta indigentia Clericorum erat, multaeque Ecclesiae ita desertae, ut ne unum quidem Diaconum vel illiteratum habere reperirentur, multo magis superiorum honorum inueniri non posse certissimum esset, et quotidiani planctus diuersarum paene emortuarum plebium iam non sustinerentur: quibus nisi fuerit aliquando subuentum, grauis et inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Deum mansura esset.

* Principes tum ea exercebant, quae ad coactiones, regimen externum, et poenas haereticis irrogatas, nec non prohibitiones librorum haereticorum spectant.

TITELARIBVS

... Approbo, si accepta
... or iusto tandem odium tenetur, qui
... erroribus in
... in populo: nihil aliud sui opo
... hanc, quae sola et quae pr
... ad tempus pra
... Ecclesia Roman
... hoc admini
... in ore Christi De
... quae Ec
... viderent, surgit
... ad fratrem et Cae
... pariter: namque
... laborare formidat neque
... circa mem
... disquisi
... origo subripit, qua lo
... quid even
... quibus unquam
... Principum
... praecesser
... suspitionibus per
... sicut scriptum
... et Deus. Nam Deus videt in
... suspitione seposita, ho
... ac probavit: mi
... cupio, ut
... cupiamus. Ipsi d
... ad Ioannem Hierosolym
... ad dictam epistolam de
... Hieronymum meliori
... ribus, saltem exterius, nihil
... scribens lib. II. cap. 11. et
... his verbis: Cathedra illi quae
... Anasias sedet: vel Hiero
... die Ioannes sedet: quibus non in
... favore separatis. Haec tibi lan
... tui suspicans,
... II.
... citati. S. Paulinus recrea
... pultura, reliquiae.
... Venerium diligentiori cura
... Venerius Episcopus Mediolan
... pliciano, anno CCCL. die
... tatis fuit, vt legatio ab Eccl
... die XVIII. Junii. Quae rem
... to fratri Venerio, sacerdoti
... atque inopiam valeat intima
... Ecclesiae ita desertae, ut
... entur, multo magis superuen
... diam planctus dimerarum p
... nisi fuerit aliquando salu
... mium causa apud Deum mar
... etiam, et poena haereticorum

set. Quae ab Aurelio Episcopo Carthaginensi proposita, latius describuntur in dicto Concilio: cuius petitioni annuisse SS. Anastasium et Venerium non dubitamus. Nam eodem anno CCCCI. Idibus Septembris, in Concilio tunc habito, dixit idem Aurelius Episcopus: *Recitatis epistolis beatissimi Fratris et Confacerdotis nostri Anastasii, Ecclesiae Romanae Episcopi, quibus nos paternae et fraternae caritatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, ut de haereticorum et schismaticorum Donatistarum insidiis et improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam Catholicam grauer vexant, nullo modo dissimulemus. Gratias agimus Domino nostro, quod illi optimo et sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamuis in diversitate terrarum, sed in sua compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.*

7. Florebat eodem tempore doctrina et sanctitate illustris S. Paulinus, Episcopus Nolanus, qui epistola XVI. ad Delphinum Episcopum Burdegalensem laudat eximiam S. Anastasii humanitatem, his verbis: *Sciat veneratio tua, sanctum fratrem tuum, Papam Urbis, Anastasium, amantissimum esse humilitatis nostrae: nam ubi primum potestatem caritatis suae nobis offerendae habere coepit, non solum suscipere eam a nobis, sed ingerere nobis piissima affectione properavit. Nam breui post ordinationem suam epistolar de nomine nostro, plenas et religionis et pacis, ad Episcopos Campaniae misit: quibus et suum declararet affectum, et aliis benignitatis suae praebere exemplum. Deinde nos ipsos Romae, quum solempni consuetudine ad Beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blande quam honorifice excepit. Postea quoque interposito tempore, etiam ad natalem suum, quod Confacerdotibus suis tantum deferre solet, inuitare dignatus est: nec offensus est excusatione nostra, sed officium sermonis nostri, quod in vicem praesentiae reddideramus, acceptans, animo nos paterno et absentes recepit. Denique, si Dominus com meatum donauerit, ut ad eum usitato solempniter nobis tempore recurramus, spero me ad sanctitatem tuam ei litteras exacturum, quibus etiam tibi nos incipiat commendare.* Haec S. Paulinus, qui subiungit S. Venerii Mediolanensis Episcopi noui erga se caritatem: vt videatur epistola anno adhuc quadringentesimo aut initio sequentis scripta.

8. S. Anastasius fecit basilicam, quae dicitur Crescentiana in regione secunda, via Mamurtina in Vrbe Roma. Ita ANASTASIVS bibliothecarius de Vitis Pontificum. Sed via in aliis MSS, dicitur Mamartina et Mamurtina, BARONIO Mamurtina, ab aedibus Mamurri in secunda regione locatis. ALEXANDER DONATVS Lib. IV. de Vrbe Roma cap. 3. in secunda regione Coelii montis hanc aedem a S. Anastasio exstructam ait. Synodo Romanae primae, sub Symmacho Papa anno CCCXCIX. habitae subseripsit *Vincomalus Presbyter tituli S. Crescentianae*: et hunc titulum fuisse vnum ex viginti octo antiquis titulis S. R. E. Cardinalium, tradit ONVPHRIVS PANVINIVS de VII. Vrbis Ecclesiis cap. 2. sed deluisse cum nonnullis aliis ante tempora S. Gregorii Magni: certe horum loco alii substituuntur in Synodo Romana, anno DC. sub eo habita. Alia huius Pontificis decreta apud Anastasium leguntur: *Vt quotiescumque sancta Evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curui starent, Constituit etiam, nulla ratione transmarinum hominem in Clericatus honorem suscipi, nisi quinque Episcoporum designaret chirographum, propter Manichaeos, siue, vt in libro Pontificali legitur, quia et eodem tempore Manichaei inuenti sunt in Vrbe Roma.* Demum dicitur fecisse ordinationes duas per mensem Decembrem, et ordinasse Presbyteros octo, vel nouem, Diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca undecim, aliis decem. *Sepultus in coemeterio suo ad Vrsam Pileatum, V. Kalend. Maii, mortuus anno Christi CCCCII, Indictione XV, Arcadio V, et Honorio V. Consulibus.* Suffectum quoque his Consulibus esse S. Innocentium tradunt Marcellinus Comes et Prosper in Chronicis; et sic Gesta MSS. Pontificum ad Martinum quintum deducta, recte dicunt, S. Anastasium praefuisse annis quatuor.

9. Celebris est illius memoria in plerisque Martyrologiis ad hanc XXVII. Aprilis. (Gandersheimii memoria eius ad diem illum iam ex saeculo nono venerabilis fuit habita. More enim vetustissimo in vesperis S. Anastasii generalis Capituli congregatur confessus in sacratio Capitulari, praeside Abbatissa, adfidentibus Decana et reliquis Canonice virginibus, atque Canonice quatuor, quorum qui est senior iure concordandi, vt vocant, gaudet. Iubentur ex ritu prisco sacris tunc interesse Capitulares omnes, vtriusque sexus, Vicarios, et Chorales, vt fieri solet diebus maxi

me solemnibus. Si qui citra causam legitimam sacra non frequentauerint, frumento exuuntur hiberno.) *RABANVS* ista habet: *Natiuitas Anastasii Papae, qui post B. Petrum quadragesimus primus sedit. Hic Manichaeos in Vrbe Roma inueniens damnauit, et constitutum fecit, ut nullus transmarinus in Clericatum susciperetur, nisi quinque Episcoporum designaret chirographum. VSVARDVS* hoc eum elogio exornat: *Romae B. Anastasii Papae, de quo S. Hieronymus venerabili testatur eloquio, quod eius vita diuturna mundus sit immeritus frui. ADO* haec pauca scribit: *Romae S. Anastasii Papae, qui sedit annos tres, dies decem. NOTKERVS* elogium ex Adone et Rabano formauit. In hodierno Martyrologio Romano ita habetur: *Romae depositio B. Anastasii Papae, viri ditissimae paupertatis et Apostolicae sollicitudinis, quem, ut ait S. Hieronymus, diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali Pontifice truncaretur: nam haud paullo post eius obitum Roma a Gothis capta atque direpta fuit. Scilicet sub S. Innocentio successore, anno Christi CCCCX. Eiusdem S. Anastasii Papae et Confessoris memoria etiam celebratur in antiquis Missalibus et Breuiariis Ecclesiae Mediolanensis. (Olim Domini maioris Gandersheimensis aedis sacrae reliquias Anastasii et Innocentii deportabant singulis annis in praedium ab Ottone Illustri, Duce Saxonico, ecclesiae Gandersheimensi donatum, Hollenstede dictum. Sanxerat ita Dux Otto, reliquias, a patre in Germaniam translatas, veneratus.)*

10. *Sepultus fuit in coemeterio suo ad Vrsu Pileatum, de quo obseruat ARINGHVS L. II. Romae subterraneae cap. 19. coemeterium illud existisse via quondam Portuensi; longe tamen diuersum ab altero eiusdem nominis, quod in Esquilis ad S. Bibianae ecclesiam exstabat. In peruetusto enim quodam MS. codice Vaticano Indiculum locorum haberi, ubi quondam summi Pontifices conditi sunt, et ista legi: Ad Vrsu Pileatu Portu, Anastasius, Innocentius. Hic est Anastasii successor, etiam Sanctus, etiam ad Vrsu Pileatum sepultus. WILLIELMVS Malmesburiensis Lib. IV. de Gestis Anglorum cap. 2. in Guilielmo II, describit numerum portarum Urbis Romae, et multitudinem sacrorum cinerum, prout in antiquis Catalogis repererat: et, quod huc spectat, ista inserit: Tertia decima, Porta Portuensis dicitur et Via, ibi prope in ecclesia sunt Martyres Felix, Alexander, Abdon et Sennen, Simeon, ANASTASIUS, Pollion, Vincentius, Millex, Candida et Innocentia, siue ut ARINGHVS legit, INNOCENTIUS, de SS. Anastasio et Innocentio Pontificibus et Confessoribus Malmesburiensem intelligens.*

11. Paschalis Papa, anno DCCCXVII, die XVII. Ianuarii creatus, ex Presbytero Cardinale titulo S. Praxedis, praefatam ecclesiam mox restaurauit, et multa corpora sanctorum in coemeteriis iacentia recolligens, in eadem condidit XX. Iulii, atque inter alia fuisse corpus S. Anastasii, Pontificis Romani, legitur in tabula marmorea, prope oratorium S. Zenonis appensa: cuius verba exhibet *ONVPHRIVS PANVINIVS* Lib. de VII. Urbis Ecclesiis, ubi fere sub finem agit de ecclesia S. Praxedis. *OCTAVIVS PANCIROLVS* in Thesauro abscondito Urbis, in Indice Reliquiarum, asserit corporis S. Anastasii partem esse in dicta ecclesia S. Praxedis; partem in ecclesia SS. Siluestri et Martini in Montibus: et ad hanc ecclesiam reliquias S. Anastasii a Sergio II, qui ab anno DCCCXLIV. vsque ad annum DCCCXLVII. sedit, delatas fuisse, videtur colligi ex Anastasio, qui dictam ecclesiam a Sergio II. restauratam et dedicatam ait: et tunc sub altari sacro collocata fuisse corpora sanctorum, quae recensentur, SS. Anastasii et Innocentii Pontificum: quae verba ibidem etiamnum leguntur in Inscriptione marmorea: quam integram edidit *IOANNES ANTONIVS FILIPPINVS* in libello de antiquitate et veneratione huius ecclesiae. Eiusdem quoque Anastasii Pontificis esse reliquias, quae olim Tibure colebantur, cum titulo Anastasii Confessoris die XII. Septembris, quaeque anno MCV. cum reliquiis SS. Pontiani et Eleutherii translata fuerunt Troiam Apuliae ciuitatem, verosimile nobis videri diximus ad diem XVIII. Aprilis, agentes de S. Eleutherio Aecanensi; Ipsam Historiam, a Roffredo Praeceptore teste oculato scriptam, datur XIX. Nouembris ad Acta S. Pontiani Pontificis Romani, de quo, quod suis in reliquiis Troiae honoretur, firma haecenus persuasione est creditum: quum de aliis, quod Romani Pontifices fuerint, necdum Troiae fuerit cogitatum. Praeterea Ludolphus Dux Saxoniae a Sergio Papa reliquias sanctorum Praesulum Anastasii et Innocentii impetratas detulit:

TVTELARIBVS

gibum lacra non frequentat
NPS ita habet: Natiuitas Anaf
mas jete. Hu Monachus in Vrbi
et nullus transmarinis in Clericam
nate chirographum. VSVARDVS huc
i Pope, de quo S. Hieronymus vena
tu mundus fit numerus fmi. ADO huc
qui jete annos tres, dies decem, NOI
formit. In hodierno Martyrologio
S. Anastasi Pope, vari distinas pauper
e S. Hieronymus, dia Roma habere na
carcar: non hunc p.ullo post eum obitum
licet sub S. Innocentio successore, an
stasi Papae et Confessoris memoria et
Breuiaris Ecclesiae Mediolanensis.
lis aedis sacrae reliquias Anafitii ve
praedium ab Ottone Illustri, Duce
atum, Holfensede dictum. Sanctus
ianiam translatus, veneratus.)
Piscatum, de quo obleruat ARINI
meterium illud exstisse via quonda
m nominis, quod in Esquilis ad S. I
dam MS. codice Vaticano Inuita
ndati sunt, et ista legi: Ad Vrsu
stafii successor, etiam Sanctus
IVS Malmesburienfis Lii Ma
escribit numerum portarum
m, prout in antiquis Cato
tferit: Tertia decimo, Per me
er Felix, Alexander, Albi
ius, Millex, Candida et Inu
de SS. Anastasio et Innocentio
asem intelligens.
XVII, die XVII. Ianuarii creat
dis, praefatam ecclesiam m
coemeteriis iacentia recolligen
lia fuisse corpus S. Anastasi, P
de oratorium S. Zenonis appen
VINIVS Lib. de VII. Verbis Ec
cedis. OCTAVIVS PANCRIR
Reliquiarum, asserit corpus S.
partem in ecclesia SS. Sabae et A
as S. Anastasi a Sergio II, qui
XLVII. sedit, delatas fuisse, vi
a Sergio II. restauratam et de
fuisse corpora sanctorum, qu
um; quae verba ibidem etiam
n integram edidit IOANNES
uitate et veneratione huius
s esse reliquias, quae olim
die XII. Septembris, quaeque
herii translata fuerunt. Trans
simus ad diem XVIII. Aprilis
Historiam, a Roffredo Praem
iembris ad Acta S. Pontiani
is Troiae honoretur, firmi
ilis, quod Romani Pontifices
Praeterea Ludolphus Dux Sa
stasi et Innocentis reparatus dicit

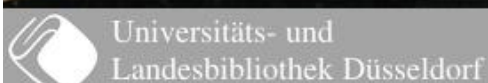
in quorum honore monasterium et coenobium primo in Brunesteshusen, deinde in Gandersheim construxit. Ita Auctor Vitae S. Godehardi Episcopi Hildeshemiensis IV. Mai. danda: et consentit TANGMARVS in Vita S. Bernwardi decessoris XX. Nouembris. Verum quia Witichindus et alii solum meminerunt S. Innocentii, arbitramur, non adeo magnam partem reliquiarum S. Anastasii fuisse adiunctam. (AGIVS tamen PRESBYTER in Vita Hathumodae, scriptor coaeus Ludolfo, reliquias Innocentii et Anastasii coniungit cap. I. Si fides est nostris reliquiis, quae semper vtriusque Confessoris esse habitae sunt, non modica pars Anastasii Gandershemium delata est.)

12. In MS. Florario Sanctorum ad diem XVIII. Aprilis ista leguntur: Eleuatio S. Anastasi Papae, huius nominis primi. Ad quem etiam diem HERMANVS GREVEN in Auctario Vsuardi meminit S. Anastasi Papae: sed per errorem adpellat Martyrem.

§. III. Vita Anastasii ex BAPTISTAE PLATINAE Cremonensis opere de Vitae ac Gestis summorum Pontificum:

Anastasius, natione Romanus, patre Maximo, imperante Gratiano vrbis Romae episcopus creatur. Nam Gratianus adolescens religione clarus, militia strenuus, apud Argentariam oppidum Galliae, vno praelio ad triginta millia Alemannorum, fines Romanorum vastantes, cum minimo suorum incommodo interfecit. In Italiam deinde rediens, pulsa Arriana haeresi, totam prouinciam ad veram Christi fidem redegit. At vero cum instantibus Gothis, rempublicam in magno discrimine videret, Theodosium ex Hispania oriundum virum clarissimum, socium ac imperii comitem sibi delegit, qui superatis Alanis, Ilunnis et Gothis orientale imperium restituit, icto cum Athalarico, rege Gothorum, foedere: quo quidem mortuo, ac Constantinopoli egregie sepulto, omnes eius milites Theodosium virum optimum secuti sunt. Interim vero Maximus in Britannia tyrannidem occupans, ac in Galliam traiciens, apud Lugdunum Gratianum interfecit: quare Valentinianus iunior frater metu perterritus, ad Theodosium in orientem confugit. Sunt autem qui scribant, hos quidem fratres in tantam calamitatem incidisse, matris Iustinae crimine, quae, Arrianam haeresim fouens, Christianos persequebatur, maxime vero Ambrosium, quem etiam inuitum populus Mediolanensis tum episcopum delegerat. Mortuo enim Auxentio haereticorum episcopo, statim seditio Mediolani exorta est. Cum hanc itaque reprimere Ambrosius conaretur, qui tum consularis eiusdem prouinciae fasces regebat, Ecclesiamque ingressus multa de concordia partium disseruisset, ab omnibus succlamatum est, non alteri quam Ambrosio episcopatum committi debere: quod etiam factum est. Ex catechumeno enim Christianus factus et sacris initiatus, Mediolanensis episcopus creatur. Cuius doctrina et sanctitas quanta fuerit, eius vita ac opera doctissime et elegantissime scripta ostendunt. Tunc autem Anastasius, rei diuinae cauens, constituit, ne sacerdotes villo modo sederent, sed curui et venerabundi starent, cum sacrum Euangelium aut caneretur aut legeretur in ecclesia Dei: Neue peregrini, maxime autem transmaritimi, in clerum reciperentur, nisi quinque episcoporum prae se ferrent chirographa. Hoc autem factum esse aiunt propter Manichaeos, qui tum in Africa magno in pretio erant, et ad corrumpendam fidem de suis quoquoersum mittebant. Constituit item, ne debiles et manci, neue aliquo membro carentes, in numerum clericorum reciperentur. Basilicam quoque (quae Crescentina vocatur) in regione secunda, via Mamertina, dedicauit. Huius et Damasi et Siricii tempora illustrarunt non modo optimi Imperatores, Iouinianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius; Verum etiam sanctissimi atque excellentes in quauis facultate doctores, tum graeci, tum latini: Gregorium nobis Christianis cum Basilio Cappadocia genuit: (vt ait EVSEBIVS) ambo fuere nobiles; ambo Athenis eruditi. BASILIVS enim Caesareae Cappadociae, quae prius Mazaca vocabatur, episcopus contra Eunomium egregios libros edidit. Scripsit et volumen de spiritu sancto, et monachorum instituta. Duos habuit fratres, Gregorium et Petrum viros doctissimos. Gregorii extabant Eusebii temporibus aliqua volumina. At Gregorius

Anastasi eiusdem Vita ex Platina.

Nazianzenus, qui Basilium ad monasterium perduxit, Hieronymi praeceptor multa scripsit. Maxime vero in laudem Cypriani, Athanasii, maximi philosophi. Scripsit et contra Eunomium libros duos, contra Iulianum imperatorem librum vnum. Laudauit et nuptias et virginitatem hexametro versu. Leuauit et Constantinopolitanos ab haeresi rationibus, et suo elegantissimo dicendi genere, in quo Polemonem virum eloquentissimum secutus est.

Is postremum, dum senex admodum esset, successorem sibi deligens, ruri vitam monachi duxit. **BASILIVS** autem sub Gratiano: hic vero sub Theodosio moritur. **EPIPHANIVS** quoque Cypri Salaminae episcopus, haereses omnes elegantissimis voluminibus impugnavit. Composuit tum etiam multa sermone Syro **EFRAEM**, Edessenae ecclesiae diaconus, quae ex re ad tantam venit dignitatem, ut post lectionem Scripturae sacrae publice in quibusdam ecclesiis * eius Scripturae legerentur. **ANASTASIVS** autem ut ex sacris ordinationibus, bis in vrbe mense Decembri habitis, presbyteros octo diaconos quinque, episcopos decem creasset, moritur, et sepelitur in coemeterio, ad *versum pileatum* quinto calendis Maii; Annos vero tres, dies decem fedit. Vacat tum sedes dies vnum viginti.

§. IV. Lectori haud ingratum fore existimo, si ex eodem **PLATINA** vitam Innocentii Confessoris, qui Anastasio successit, statim subiiciam, quae et insertis nonnullis eodem tempore gestis et puritate ipsius scripturae ac fide ad fontes genuinos exacta sese commendat. Accipe eam huiusmodi:

Vita Innocentii primi, Papae Romani, secundum Platina.

INNOCENTIUS, natione Albanus, patre Innocentio, particeps Theodosii temporum fuit, qui singulari celeritate et consilio vius, Maximum tyrannum Gratiani interfectorem apud Aquileiam occidit. Hanc calamitatem Maximo ipsi Martinus, vir sanctissimus, antea praedixerat, dum Britanniam militaribus copiis spoliatur, in Italiam contra ius fasque venturus. Tunc enim a Circio Scoti, ab Aquilone Picti, insulam vacuam militibus ingressi, longe ac late omnia vastarunt. Theodosius autem diuino auxilio fretus, et Andragatium Maximi comitem et victorem eiusdem tyranni filium, Arbogastem et Eugenium tyrannos mira celeritate vsus, opprimit, unde merito **CLAUDIANI** poetae carmina in laudem Theodosii extant.

O nimium dilecte deo, tibi militat aether,
Et coniurati veniunt ad classica venti.

Accedit Theodosio ad disciplinam militarem laus ingenii, quo plurimum valuit et religionis. Nam cum Mediolani ingredi ecclesiam vellet, mysteria visurus, prohibitus ob quoddam facinus (*ut fieri solet*) ab ingressu ecclesiae, nisi poeniteret; ita aequo animo id tulit, ut vltro ipsi Ambrosio gratias egerit, atque poenituerit. Huius vxor Flacilla fuit, ex qua Arcadium et Honorium suscepit. Iratus semel Theodosius, quod Thessalonicenses in theatro militem occidissent: vel (ut alii volunt) iudicem suum; aegre retentus a sacerdotibus Italicis est, quo minus omnes Thessalonicenses occideret. Qui postea ad se rediens, recognita, et lacrimis poenitentiam prope patris sceleris egit, et legem tulit, ut sententiae principum, super animaduersione prolatae, in tertium diem differrentur, quo misericordiae vel poenitentiae locus daretur. Ferunt, principem ipsum (si quando ira percitus fuisset) hac deinceps cunctatione vsus, ut notas omnes literarum expresse receperet, quo interim irae daretur locus. Affirmant quidam, principem ipsum familiaritate cuiusdam Iohannis monachi Amachoretiae in Thebaida vsus, cuius consilio tum bellum tum pacem gerebat. Theodosius autem, quin-

* Hoc praecipue fit in templis Russicis, quae personant lectione operum Ephraemi in Graecum et Russicum sermonem translatorum. **IOHANNES PETRVS KOHLIVS** *Introducit, in Historiam et rem literariam Sclauorum* L. II, §. 1, p. 219, sq. **OLEARIUS** in *Itinerario* p. 276.

quinquagesimum aetatis agens annum, Mediolani moritur. Innocentius vero tanta imperii tranquillitate et benignitate principis usus, multa ad religionem Christianam pertinentia meditatus est. Constituit enim, ut Sab- bato ieiunium celebraretur, et quod tali die Christus in sepulchro iacui- set, et quod eius discipuli ieiunassent. De Iudaeis quoque et paganis, de- que monachis, regulas quasdam tulit. *CATAPHYRGAS* autem haereticos, quorum autores fuere, Montanus, Priscilla et Maxmilla (vt ante dixi) ab vrbe expulit, Theodosio annuente: vel in monasteria relegauit. Praete- rea vero Pelagium monachum et Caelestinum haereticos damnauit, et quod liberum arbitrium diuinae gratiae anteferrent, et quod dicerent, ad implenda diuina iussa voluntatem per se sufficientem esse. Contra hos quoque multa scripsit *AVGVSTINVS*. *PELAGIVS* quoque in Britanniam proficiscens, totam insulam errore suo infecit, adiuuante Iuliano tanti ma- li comite et socio. Basilicam vero Geruasii et Protasii dedicauit, Vesti- nae mulieris impensa structam et ornatam, diuenditis eius bonis, ex testamen- to relictis, iusto pretio. Templi dona haec fuere: patinae argenteae duae, sexaginta librarum, coronae duodecim, cerostrata argentea quatuor. Ad ornatum baptisterii ceruum obtulit quinque et viginti librarum, fun- dentem aquam, vas chrisimatis ex argento librarum quinque, scyphos du- os argenteos anaglyphos viginti librarum. *Dos* autem *templi* erat domus ad Basilicam Blinam, balneum ad templum Mamuri, domus item in cliuo *Salutis balneatae*, fundus in agro Clusinc, alter fundus in agro Fundano. His addita domus Emeriti in cliuo Manertino, domus altera in vi- co longo, balneum quoque in eodem vico. Curam vero et ad- ministrationem huius basilicae et sanctae Hagnetis Leopardo ac Paulino presbyteris commisit. Huius temporibus fuit *Apollina- rius*, Laodiceae Syriae episcopus, vir sane in disputando vehemens, et ita acutus, vt ausus sit dicere, corpus, non animam, a Domino in dispensa- tione susceptum; postea vero cum rationibus vrgeretur, ait, eum quidem habuisse animam, non tamen ex ea parte, qua rationalis est, sed ex ea solum, quo corpus viuum reddit: Ad supplementum vero rationalis par- tis, ipsum verbum Dei fuisse, perhibeat. Quae quidem sententia et a Da- maso antea, et a Petro Alexandrino episcopo, explosa est. Hinc *Apolli- naris* originem habuere. *Martianus* autem, Barcilonae vrbs Episcopus, castitate, et eloquentia insignis, bene cum fide sensit, et Nouatianos scri- ptis suis impugnauit. *Cyrillus* vero, Hierosolymitanus episcopus, saepe pulsus Ecclesia et receptus ad extremum sub Theodosio principe annis octo episcopatum tenuit, multaue scripsit. Eusebius item apud Thes- pesium rhetorem cum Gregorio Nazianzeno episcopo adolescens, Caesa- reae, eruditus plurimo labore Origenis et Pamphili, corruptam bibliothe- cam membranarum instaurare conatus est. Scripsit et ipse multa. Eodem quoque tempore Hieronymus presbyter, in Bethleem habitans, ingenio ac facundia sua Christi fidem mirum in modum auxit: quod etiam eius scri- pta declarant. Improbatur item eo tempore in Synodo Bordegalensi Priscilliani dogma, sumptum ex Gnosticorum et Manicheorum haeresi, de quo superius diximus. Innocentius vero, vbi per sacros ordines, qua- ter in vrbe habitos, presbyteros triginta, diaconos duodecim, episcopos quatuor et quinquaginta, creasset, moritur, ac sepelitur in coemeterio *ad vr- sum pileatum*, quinto calendas Augusti, sedit annis quindecim, mensibus du- obus, diebus quinque et viginti. Vacat tum sedes dies duos et vi- ginti.

§. V. **D**Elegerunt sibi Abbatissae Gandersheimenses, consentiente col- legio illustri, patronos et aduocatos partim vniuersales partim particulares, ex Ducibus et Comitibus, qui praedijs fundisque ec- clesiae Gandersheimensis vicini erant et adstricti. Exeunte autem saeculo duodecimo, et ineunte sequenti, Pontifex Romanus Inno- centius III, sibi adrogauit confirmationem aduocatorum eiusmodi.

De conseruato- ribus et sub- conseruatori- bus ecclesiasti- cis, ad exse- quendas leges Friderici II. et Caroli IV. con- stituitis.

Adtu-

stituitis.

imperavit, Hieronymi praecepta
patri, Athanasii, maximi philo-
sophi, contra Iulianum imperato-
riginatam hexametro versu. Le-
rationibus, et suaelegantissimo &
eloquentissimum lectus est.

est, successorem sibi deligens, cui
nisi Gratiano: hic vero sub Theo-
Cyprianinae episcopus, haere-
pugnauit. Compulsi tum etiam
nae ecclesiae diaconus, qua ex re-
tionem Scripturae sacrae publice in-
egerentur. ANASTASIVS autem
nense Decembri habitus, presbyteros
mi creasset, minor, et septem in
lendas Maii; Annos verotres, sus-
a viginti.

existimo, si ex eodem PLA-
fessoris, qui Anastasio succes-
sisset nonnullis eodem tem-
scripturae ac fide ad fonte
ndat. Accipe eam hinc

Innocentio, particeps Theo-
te, et consilio vios, Maximo
leiam occidit. Hanc causa
ntea praedixerat, dum
ra ius fasque venturus, hinc
vacuam militibus ingredi
a diuino auxilio fretus, et
iisdem tyranni filium, ad
tus, opprimat, vnde monu-
eodoli extant.

militat aether,
slica venti.

ilitarem laus ingenii, quo pluri-
si ingredi ecclesiam vellet, an-
is (si fieri sula) ab ingressu ec-
tulit, vt vitro ipsi Ambrosio
or Flacilla fuit, ex qua Arcadi-
dosius, quod Thessalonicen-
rolunt) iudicem suum; atque
us omnes Thessalonicenses
nita, et lacrimis poenitentia
vt sententiae principum, super
mer, quo misericordiae vel poe-
(si quando ira percitus hinc
omnes literarum expresse
Affirmant quidam, prius
machi Amachoretiae in Thessalonia
m gerebat. Theodosius autem

operum Ephraemi in Graecum et
Introduct, in Hispaniam et remissum
76.

Adtulimus supra eiusdem mandata, Henrico, Henrici Leonis filio, Comiti Palatino, et Comiti Woldenbergico data. Posthaec Honorius III. Romanus Episcopus eo adegit Fridericum II, diadema inaugurale Romae expetentem vt edictum de tollendis legibus, aduersus libertatem ecclesiae editis, conderet. Id ipsum sic (a) habet: *Nos Fridericus Dei gratia Romanorum semper Augustus hac edictali lege irritamus (b) et praecipimus irritari omnia statuta et consuetudines, quae ciuitates vel loca, potestates, consules, vel quaecunque aliae personae contra libertatem Ecclesiae vel personas ecclesiasticas edere vel seruare tentauerint, aduersus canonicas vel imperiales sanctiones: et ea de Capitularibus infra duos menses post huiusmodi publicationem edicti penitus aboleri - - Datum Romae in die coronationis - -* Exstat edictum idem in Epistolis Honorii III. Papae, (c) addita confirmatione et adprobatione. Anno 1206. confirmauerat Papa Innocentius III. omnia bona et priuilegia Gandersemensis. Ipse vitur Monogrammate, ritu Imperatorum, eique nomen suum adscribit. Adiungunt ei in media tabula Episcopi Cardinales subiecta sua nomina. Ad dextram nomina adscripserunt Presbyteri Cardinales; ad sinistrum Pontificis latus Cardinales Diaconi. Singulis crux peculiaris praefixa et monogramma est subiunctum. *IOANNES GEORGIUS LEVCKFELDIUS* haec partim confudit, partim omisit. (d) Ex eo tempore Episcopus Romanus conferuatorem et patronum summum sese ecclesiae Gandersemensis exhibuit suoque loco Episcopum vel Decanum denominauit pro conferuatore vicario, qui rursus subconferuatore suo gauisus est. Vtriusque erat inuigilare exsequendo edicto Friderici II, quem in finem adhibitae sunt proscriptiones sacrae, saepius dirissimae, foribus templi nonnullis circum vicinis adfixae, ex suggestibus praelectae et solemnitatibus adiectis effectui datae. Accessit Fridericiano edicto constitutio Carolina, a Carolo IV. Imperatore anno 1359. XV. Kal. Iunii Pragae, vel Tangermundae promulgata, (e) et roborata adiectione bullae aureae. In hac declarantur infames et honoribus omnibus priuandi, qui Clericis damna seu iniurias inferunt. Haec non satis perpendunt illi, qui coenobia imperio Romano obnoxia premunt, obsident et oppugnant. Subconferuatorum erat, alere notarium et tribunal erigere, ad ius dicendum et perscribendum contra violatores constitutionum huiusmodi. Proscriptio sacra solemnitas id habebat eximii, vt candelae et lumina in aede sacra exstinguerentur humique proiicerentur, aes Campanarum pulsaretur, et proscripti diabolis traderentur, prece addita, vt singuli Deum orarent pro mente proscriptorum ad poenitentiam reducenda. Terrorem hunc sustulit reformatio religionis ante ducentos hosce annos per Germaniam suscepta.

(a) Edictum illud exstat To. I. Constitutionum Imperialium *GOLDASTI* p. 292.

(b) *Irritare* hoc acuo est *declarare irritum*.

(c) Lib. V. Ep. 483.

(d) In *Antiqq. Gandersh.* c. XII, p. 73. sq. Cardinales a. 1206. erant XVIII.

(e) Constitutionem illam exhibent *GOLDASTVS* l. c. To. II, p. 92. sq. et *PETRVS LAMBECIUS* in priuilegiis Archiepiscopae Hammaburgensis n. 68. p. 172. Crebra fit mentio vtriusque Constitutionis in Diplomatum Gandersheimensibus.

DIS-

DE ABBAT

DISS

COMMEN

ABBATISSIS G

Su

ACTIO I. Continet Vitam

in eiusdem auctore AG

ACTIO II. Exhibet ROSWT

coenobii Gandersemensi

SECTIO III. Complectitur

men Germanicum de Fe

deliae. Hanc excipit Prae

eo facientia.

SECTIO IV. Exhibet Vitam H

Venerationem de domicilio

quasi hinc cap. 3.

Dant Numerum Sectionum or

dumio et prima, numerum

Vite abbatum Angliae, si l.

Pere prius enarratur vita co

enobii momenta. Parte post

a. bullae, v. et vi postea l.

AGII PRESENTIA VIT

GANDERSHEIMENS

SCRIPTVS

§ I. Prolegomena nostra.

§ II. Prolegomena Agii Presbyteri

Monasterii Gandersemensis

§ III. Caput primum completio

eius in quibusdam tomis

Parthenone Herifordensi

vitalis sacra, quod tunc v

cum sacra. Adhuc mo

§ IV. In secundam continet

norma, quae, vestitu,

§ V. Quibus signatur eius

lucis, iusticia, bonitas, i

dignitas, iusticia, bonitas,

§ VI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ VII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ VIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ IX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ X. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XXXIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XL. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ XLIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ L. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXVII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXVIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXIX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXX. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXIII. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXIV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXV. Caput primum completio

tem habentem indicatum,

et honorem primumque con

§ LXXXVI. Caput primum completio

tem habentem indicatum,